

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 1 januari 1995

Afdruktkantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavale - Beveren - Watou

Jaarabonnement : 240 fr.

DE DRIE KONINGEN UIT DE DIEPE WESTHOEK.

Een kerstverhaal door monseigneur Eugene Laridon.

Jef Mergaert de stille kracht.

Er zijn er als John Massis of Walter Arfeuille, die met groot geweld hun kracht moeten demonstreren om aan de bak te komen. Weinigen zijn in staat om ongezien en ongehoord, in *stille* zeg maar, kracht uit te stralen. Zo iemand is Jef. Met aan de ene kant de *stille* Mergaert, de andere kant staat voor *kracht*. Ge zult gaan horen.

Jef Mergaert is de stichter, uitgever en directeur van vzw *Muurkranten* Brugge. Hij wordt op 26 november vijftenzestig, werd negenendertig jaar geleden door mgr. E. Desmet, priester gewijd en draagt nu nog steeds de mis op als in 1956. Een beetje schuchter, niet in het volle licht en zonder de grote luister van een elegante en dominerende kerkvorst.

Vader Mergaert, schoolhoofd op de Mokker te Koekelaere, stuurde Jef, één van zijn tien kinderen naar 't kollege te Torhout, waar ik hem leerde kennen en met zijn drie jaar jongere broer Paul in dezelfde klas terecht kwam.

Na zijn priesterwijding (1956) werd hij twee jaar leraar aan het Sint-Aloysiuskollege te Menen en beantwoordde daar de oproep van bisschop E. Desmet om in Congo missioneringswerk te gaan verrichten. Hij werd leraar te Stanleystad, het huidige Kisangani en na vijftien jaar ploegen op Afrikaanse bodem, vloog hij naar Brugge waar hij de vzw *Muurkranten* uit de grond stampte.

Tien maanden per jaar, naar rato van drie per maand wordt het Woord Gods op zo'n 5.000 affiches, naar zo'n 2.500 adressen gestuurd.

Eigentijdse Jeugd (Gr. Bijgaarden), *Kerk en Leven* (Mark Vandevoorde) en Jef Mergaert zelf (*Muurkranten*) zorgen voor de permanentie, passende teksten en lay out.

Daarnaast worden zes maal per jaar grote baanaffiches op zo'n duizend exemplaren, op supergroot formaat, door beroepsplakkers op grote reclameborden aangebracht van Maaseik tot De Panne, waarop een bijbeltekst primeert. Zo zorgen de Bisschoppenkonferentie, Welzijnszorg, Broederlijk Delen, Missiewerking, Kerk in Noord, Memisa (eerstelijnsgezondheidszorg in bescheiden hospitalen en dispensaria, tot in de

verste uithoeken van de wildernis) en *Muurkranten* beurtelings voor inhoud en eindredactie.

Van achter zijn bureau dirigeert Jef dit *scripta manent* en wist daarnaast nog een bloeiende handel van wenskaarten, posters, gelegenheidsgrafiek en bezinningsteksten uit te bouwen.

Sinds een viertal jaren verschijnt bij *Muurkranten*, rond de jaarwisseling eveneens een bibliofiele en beperkte oplage van een kerstnovelle van monseigneur Eugene Laridon, hulpbisschop van Brugge.

Wij kregen toelating van Jef de "vers van de pers" verschenen novelle "*De Drie Koningen*" van E. Laridon integraal in *De IJzerbode* van januari 1995 te laten verschijnen.

- "Omdat *De IJzerbode* een periodiek naar mijn hart is en waar ik meer uit leer dan uit mijn morgenkrant".

Jef steekt een nieuwe cigarillo op en zakt weg achter zijn immens bureau. Hij is niet groot, een beetje tenger, schuchter. Zijn ogen stralen van entoesiasme en hij getuigt voortdurend voor zijn nooit aflatende geestdrift voor het verkondigen van het Woord.

Hij reikt me de grote blikken spekkendoos van *Mackintosh's Quality Street* aan. *Chocolates & Toffees*.

- "Allé, pakt er een voor onderweg en sukses met *De IJzerbode*!"

Kerstavond rond de vieren, 't begint al goed te donkeren...

Eugene Laridon Godsverkondiger

Zondag 4 december jl. liet monseigneur Laridon, tijdens zijn homilie in de kerk te Beauvoorde, n.a.v. het Zilveren Jubileum van de Stichting Orde Driekoningen, duidelijk blijken dat hij om vele redenen een boontje heeft voor de Drie Koningen. Met een zelfde adem werd toen zelfs duidelijk dat hij zopas een novelle over hen had geschreven.

Toen wij na de mis vroegen deze novelle met Driekoningen (6 jan 1995) in *De IJzerbode* te laten verschijnen, kregen wij zijn fiat, op voorwaarde dat de uitgever niet dwars ging liggen.

De Drie Koningen is een magisch realistisch verhaal dat zich afspeelt in een provinciestadje, tijdens de naweeën van de gemeenteraadsverkiezingen.

Men moet niet tot de autochtone groep van broer-burgemeester Hendrik Laridon ("Diksmuide 14 maart 1935) behoren om tussen de lijnen te lezen dat het Driekoningenverhaal in en rond de Diksmuidse Sint-Niklaaskerk plaats vindt.

Vele andere merktekens geven trouwens een verhelderende situatie. Zoals b.v. het monumentje van 't Manneke uit de Mane op de markt, het postgebouw met 't Handzamevaartje, waar zich eertijds onder de lommerrijke bomen zigeuners ophielden. Verder de nauwe straatjes achter het stad-

**AAN ALLE LEZERS
VAN HARTE EEN
GELUKKIG EN VOORSPOEDIG
1995**

*Men zoekt zo vaak 't geluk heel ver,
en zucht : "waar zal ik 't verwerven ?"
Maar dikwijls ligt thuis 't geluk
stil in een hoek te sterven.*

JUSTUS VAN MAURIK

huis en de Generaal Baron Jacquesstraat die voor de gelegenheid haar oude benaming Weststraat terugkrijgt. Ook Cecile Delputte, vrouw van de burgemeester (al wordt ze niet zo genoemd) en hun kinderen Henk, Wim en Lies (schoon volk allemaal) en vele andere bekenden spelen mee.

Het verhaal zit vol nostalgie naar de kindertijd van de auteur en die van ons, maar is in wezen een pleidooi voor begrippen die van alle tijden zijn: vrede, blijheid, verzoening, geloof, hoop, liefde en vele andere die men ontdekt als men de novelle een tweede en een derde keer leest.

Alea jacta est en zo geschiedde...

Op het moment dat de Driekoningen zouden opgenomen worden als lid van de Stichting Orde Driekoningen verdwijnen zij in de nevelen der tijden.

Wat blijft is de liefde: De moeder met haar vier aangenomen kinderen en haar bloedelingen pasgeboren kerstekind. Adeste fideles!

Met dit verhaal is Eugene Laridon niet aan zijn proefstuk.

Onder zijn eigen naam en schuilnaam, Jo van IJzermuide, schreef hij tientallen boeiende verhalen en bezinningsteksten, w.o. *Het leven is ritme, Vrienden zijn als bomen, Tweënvijftig maal houvast*, e.a.

E. Laridon werd geboren te Diksmuide op 16 november 1929 en priester gewijd in zijn geboortestad op 8 augustus 1954. Hij studeerde aan de Gregoriana te Rome waar hij de licentie in de godgeleerdheid behaalde.

Daarna werd hij leraar aan het O.L.Vrouw-kollege te Oostende en werd tot voor een paar maanden algemeen proost van de K.S.A. (Katholieke Studenten Aktie) en directeur van "Licht en Ruimte" te Roeselare.

In februari 1969 werd hij Vicaris-generaal. Op 25 juli 1976 kreeg hij de bisschopswijding. Hij is titulair bisschop van Thiges en hulpbisschop van Brugge.

Zijn activiteiten, die wij wekelijks kunnen volgen in *Kerk en Leven* (Diocesane Berichten. Uit de agenda van mgr. E. Laridon) staan bol van entoesiasme en werkracht. Niet alleen met de pen, ook met het gesproken woord, is hij de Godsverkondiger.

De redactie van *De IJzerbode*, die dit Kerst- en Driekoningenverhaal uit de Diepe Westhoek in hun blad mag publiceren, dankt mgr. E. Laridon en Jef Mergaert hiervoor van harte.

Elie E. Balduck

DE DRIE KONINGEN

Een Kerstnovelle van mgr. E. Laridon

1

De verkiezingscampagne was rustig verlopen. Alléén het weer zat tegen. Regen en wind hadden de plakploegen verplicht tot dagelijks nazicht van de toestand van bor-

den en affiches. Incidenten waren er niet geweest en ook geen aanvallen op de goede naam van de kandidaten. Ook geen onthullingen die alléén om de sensatie worden afgedrukt. Elke morgen had de burgemeester in alle vroegte de post nagetrokken, je weet maar nooit... Hij nam elke folder grondig door, snoepte van de foto's ! Wat was de stad toch vol mooie, lieve en jonge mensen! Hij keek na of de verzamellijst van punten die de dienst van discussie, kritiek of belofte uitmaakten nog op punt was of diende aangevuld te worden. Er was nooit reden geweest om de kameraden in ijltempo samen te bellen om in het verweer te treden bij een onverwachte zet. Hij kon tevreden zijn. Niemand van de oppositie had "het probleem" aangetrokken, had gepoogd er winst uit te slaan.

De verkiezingen brachten ook geen echte wijziging in de samenstelling van de raad. Het werd december, tijd voor de laatste zitting van de uittrekkende raad. De agenda werd vlot afgewerkt. De burgemeester had tenslotte een woord van dank aan het adres van alle leden, voor het werk en de goede geest in de voorbije zes jaren. Hij hoopte dat wie niet terugkwam in de nieuwe raad een beste herinnering zou bewaren aan de tijd van toen en wellicht andere wegen zou vinden om de stadskleuren sympathiek te houden, desnoods te verdedigen. Hij wou uitnodigen tot de drink, wenkte de dienaar, toen hij een raadslid zag zwaaien met de hand om het woord te vragen. Daar de man niet herkozen was, misschien nog een testament had in te leveren, kreeg hij het woord tot ongenoegen van de raad. Maak het kort, zei de burgemeester, die wist hoe uitvoerig de man meestal zijn interpellaties inleidde en afrondde; hou het kort, anders wordt onze drank nog warm. Het woord van de interpellant was vandaag kort en vinnig. Het was geen aanval. Alléén een kreet van ontgoocheling en pijn. Hij sloot met de woorden: Ik kom niet terug. Ik zal er niet bij zijn als jullie straks moeten incasseren het failliet van onze fabriek! En we hebben er nooit maar één gehad! De meeste raadsleden hadden dit noodlot nog niet ingeschat, zwegen of deden verwonderd en ongelovig. De burgemeester, die beter wist, antwoordde: Wat wil je? Wij zijn uit de markt! Ik kan toch geen cursussen gaan inrichten om oude mensen vertrouwd te maken met modern speelgoed. Misschien een buitenkans voor een seniorenpartij, zei hij nog en hij mocht dit zonder gevaar zeggen want geen seniorenpartij had zich voor de competitie gemeld. Hij was blij dat de interpellant vrede nam met deze verklaring van onmacht, en greep gretig het glas aan dat de secretaris - redder in nood - voor hem al van het dienblad had afgenomen en hem nu toereikte.

Na de receptie nam hij nog een frisse neus. Een frisse neus, zo zegt men dat toch vandaag, zei hij tot zichzelf. De TV brengt je

meér taal-eigen en taal-wisseling bij dan ik ooit op school heb geleerd. Hij wandelde de markt af en de Weststraat, dé winkelstraat in. Er was geen winkel, of hij had die officieel geopend. Veel winkels had hij zelfs twee, driemaal geopend. Dat komt ervan, zei hij, als je twintig jaar burgemeester bent. En ze vroegen me nooit om er één te sluiten, lachte hij nog. Hij stond voor het uitstalraam van de winkel, die hij vorige maand had ingebloeid. Het was nu een zaak van natuur- en dieetvoeding, vroeger een winkel van kinderkledij. Sneeuwwitje heette het toen, en nog vroeger Kabouterland. Hij kon zich niet herinneren wanneer en waarom die naamverandering was doorgevoerd, maar wat deed het ertoe? Naast Sneeuwwitje was er toen een speelgoedwinkel. De nieuwe zaakvoerder was nu een bandagist. Je kon er alles vinden voor situaties als reuma en verzwikking, doorhelling en moeilijke buiging; je zag er een been, een arm, een heup, een schouder, een hals, maar altijd omgord. De burgemeester had niet veel kennis van bijbelteksten, maar ergens van ver en vaag kwam er dan toch een bijbelvers zijn herinnering doorwaaien: "de lenden omgord", ja, zo was het. Naast de speelgoedwinkel was er vroeger een snoepwinkel. Daar woonde nu een tandarts, schoonzoon weliswaar van de snoepvrouw. Mijn ma had gelijk, dacht hij, je blijft niet snoepen en goede tanden hebben. De burgemeester begon er lust in te krijgen, te zoeken wie van eergisteren alover gisteren tot vandaag die winkel had gehouden. Naast de tandarts was er een grote zaak, met een rijke keuze aan voeder voor kat en hond en ander kleinvee. Hij wist zeker. Die zaak was nieuw. Ze was er gekomen in plaats van twee kleine winkeltjes. Prémaman, heette het een, maar het ander dat wist hij niet meer. Aan de overkant was er een fotozaak. Die was er altijd, dacht hij. Daar was ik te zien op de dag van mijn plechtige communie, op de dag dat ik trouwde. Hij ging kijken wie er vandaag tentoon lag. Het viel hem op dat er geen enkel kinderkopje te genieten was. Evenmin baby's op schapen-

(vervolg blz. 230)

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(7)

R.-A. BLONDEAU

De taal van Jan Palfijn

Reeds in de 16de en 17de eeuw waren er heel wat boeken over geneeskunde en gezondheid, plantkunde en farmacie in de volkstaal verschenen. (47) Nog meer in het Noorden dan in het Zuiden. In het Noorden was het calvinisme, in tegenstelling met de situatie bij ons, er helemaal niet op gebrand het Latijn en andere dode talen in stand te houden. Maar ook in het Zuiden werden er inspanningen gedaan om een goede en sierlijke taal te schrijven, niet in het minst in de 16de eeuw door de chirurgijns. In dit opzicht bezorgde prof. dr. L. Elaut ze een erepalm, waar hij schreef: "Het valt aldus als een merkwaardig feit in de ontwikkelingshistorie van de Nederlandse taal aan te stippen dat, tussen 1545 en 1575, de medische werken die in het Nederlands geschreven werden, een opmerkelijke zuiverheid van taal in woorden en wendingen vertonen, en dat vooral de chirurgijns, de enigen trouwens die uit beroepsnoodzakelijkheid Nederlands schrijven daar in uitmunten". (48)

Wel is de taal van Palfijn beïnvloed door een werk over anatomie van de Noordnederlander Vopiscus Fortunatus Plempius (1601-1671), *Ontleding des menschelycken Lichaam*, verschenen in 1633 te Amsterdam. De auteur werd nog hetzelfde jaar als rooms-katoliek naar Leuven geroepen, waar hij tot aan zijn dood zou verblijven. Zijn Nederlandstalig werk dat hij meebracht is eigenlijk het enige dat hij in de volkstaal heeft gepubliceerd, want als universiteitsprofessor schreef hij voortaan in het Latijn. Plempius heeft "doelbewust naar adequate Nederlandse woorden voor de naamgeving in de wetenschappelijke anatomie gezocht..." (49) Toch heeft ook Palfijn nieuwe termen ingevoerd, waarvan er vele hun plaats veroverd hebben in het Nederlands taalgebruik en waarvan er sommige zelfs naar purisme neigen. In dit verband schrijft Elaut: "Zijn geschriften zijn de bekroning van een taalvaardigheid, die hem nooit in de steek laat en die hij aanscherpt door nieuwe termen in te voeren. Zijn invloed is determinerend geweest bij allen die van de volkstaal voor hun onderwijs, lezingen en geschriften gebruik maakten, vaak tot het midden van de negentiende eeuw. Jozef Kluyskens (1771-1843) de laatste chirurgijn en de eerste chirurg in het Gentse, en met hem al diegenen die te gelegenertijd en plaats in het Nederlands schreven, gingen bij Sassen (50) en Palfijn te rade". (51)

In de *Nieuwe Osteologie* (Gent 1701 en Leiden 1702) treffen we o.m. volgende specifieke Nederlandse woorden en uitdrukkin-

gen aan: natuurlijke gesteltenissen, qualiteyten of hoedanigheden, beenwerding (ossificatie), uytsteeksel (apophysis), aangroeytel (epiphysis), geledingen (articulatie), spieren (musculi), onderlingen ontfanging ((ginglymus), bederving (caries), weer der beenderen (callus), zeysen (falx) de 't saemengevlogten spier (musculus complexus), de spalck-wijze spier (m. splenius), de tafelspier (m. trapezius), d' inwendige krop-aderen (vena jugulares internae), mam-wijze (proc. mastoïdes), stop-spieren (musculi obturatores), kronckeldarm beenderen (ossa ilia), sweertwijze kraeckbeen (cart. ensiformis), enz. (52)

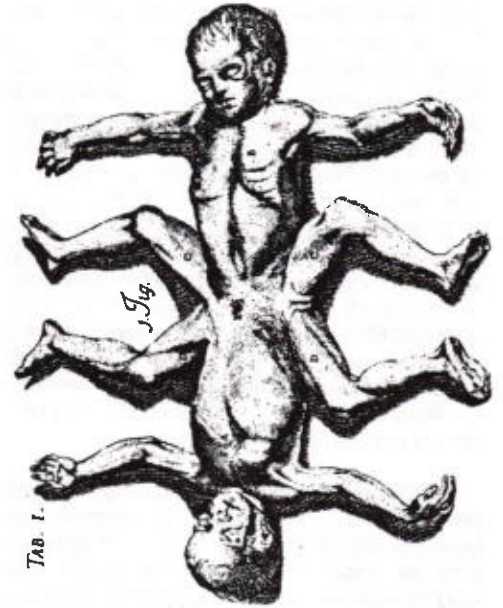
Merkwaardige autopsie

Op 28 april 1703 werd te Gent, in de Holstraat, door Teresia Maria de Wevere, 28 jaar oud, echtgenote van de 26-jarige kleermaker Jan Quickelberge, een vrouwelijke tweeling ter wereld gebracht, die op monsterachtige wijze met het onderlichaam aaneengegroeid was. Daags na hun geboorte zijn de kinderen overleden.

De Schepenen van de Keure, verwonderd en ontsteld over deze misgeboorte, gaven Jan Palfijn de opdracht de lijkjes van deze wanscheppels op vakkundige wijze te ontleden. Dit gebeurde in aanwezigheid van de stedelijke magistraat, van leden van het Collegium Medicum en van de voornaamste medici van de stad. Dat deze opdracht precies aan Palfijn werd toevertrouwd, getuigt ervan dat hij ook van overheidswege als de meest competente chirurgijn werd beschouwd.

Tevens kreeg de schilder Norbert Sauvage de opdracht het resultaat van de ontleding te vereeuwigen op doek. Dit schilderij van vrij grote afmetingen (2,07 m x 1,35 m) werd aanvankelijk opgehangen in het "Collegie der Medicijne", op het stadhuis, meer bepaald op de tweede verdieping van het schepenhuis aan de hoek van de Botermarkt en de Poeljenmarkt (53). Het bestaat nog, hoewel diverse keren min of meer gerestaureerd, en is nu te zien in het Museum voor Wetenschap en Techniek.

Het stuk dat meer dan de helft van het doek inneemt vormt een allegorie, met fladerende engeltjes rond een psalm-tekst "Deus est Mirabilis in Operibus suis" (de Heer is wonderbaar in zijn werken), met links Apollon, de god van de geneeskunde, en rechts vrouw Medicina, die leunt op een stel boeken en een slagenstaf. In het onderste gedeelte dat frappanter naar voren komt, wordt in afzonderlijke beelden het dubbelmonster viermaal voorgesteld: eerst, voor de sectie, op de rug en de buik liggende,

De wandrochtelijke tweeling ontleed door Jan Palfijn einde april 1703 rugligging - tekening van Norbert Sauvage.

daaronder met geopend abdomen, met in sierlijke schalen de geprepareerde organen.

In 1887 meende de toenmalige hoofdbibliotheekaris van de Gentse universiteit, Ferdinand van der Haegen (1830-1913), (54) dat het schilderij van de hand was van Jan van Cleef, en dat is tot op heden regelmatig doorverteld, niettegenstaande reeds in 1901, uit een betalingsbewijs bleek dat het geschilderd werd door Norbert Sauvage, schilder en graveur, een telg uit een oud kunstenaarsgeslacht.

Palfijn had zich zo meesterlijk van die sectie gekwetend dat de schepenen niet alleen aan schilder Sauvage vroegen om het geval op doek te vereeuwigen, maar dat ook Palfijn zelf aangemaand werd hierover een monografie te schrijven, waarvoor tevens bij de kunstschilder kopergravures werden besteld.

Ongeveer één maand na de ontleding van de aaneengegroeide tweeling bij Jan Quickelberge, namelijk op 27 mei 1703 verzocht Palfijn, waarschijnlijk weer op verzoek van de schepenen, samen met doctor P. Verhulst en meester-chirurgijn Philippe Timmerman, de lijkschouwing van een andere misvormde pasgeboren tweeling van het vrouwelijke geslacht. Bij die sectie bleek het wicht een atresie (afsluiting door vergroei-

ing) van de aars en de schede en een splitting van de baarmoeder te vertonen.

Palfijn meende ook dit geval in zijn op stapel staande wetenschappelijk verslag te moeten betrekken. Zo verscheen dan ook, nog in datzelfde jaar 1703, te Gent bij de Erfgenenamen van Maximiliaen Graet : *Anatomycke of Ontleedkundige Beschryving, Rakende de wonderbare gesteltenis van eenige uyt, en innerlijke deelen van twee Kinderen de welcke Monstreuselyck aen malkander vereenigt zijn onder met den Tronck van 't Lichaem, geboren binnen de stadt van Ghendt Op den 28 April 1703. Waer by gevoegt is de Ontleedkundige Beschryving, aengaende de vremde gesteltenis eeniger deelen van een ander Kindt, zijnde een Tweeling, niet min wonderbaer, alsin de boven geseyde Kinderen, geboren binnen de selve Stadt op den 27 Mei 1703. Als mede een seer curieuse Verhandeling van de bysondere wegen, die gevonden worden in de ongeboren kinderen, en waer door het Bloedt circuleert in de selve, anders als in de bejaerde Persoonen. Noyt voor desen in 't Nederduyts aen 't licht gebracht.* Het ging om een werk van 95 pagina's (14,5 cm x 9 cm) voorzien van vier platen.

Blijkbaar zijn de twee daar beschreven sekties van kinderlijkes er de oorzaak van geweest dat Palfijn zich ging interesseren voor de anatomie van de vrouwelijke geslachtsorganen, alsmede voor bepaalde publikaties over monstreuze borelingen, die het onderwerp zouden vormen van zijn volgend boek.

Wat de anatomie van de vrouwelijke geslachtsorganen betreft, daarvoor kon hij terugvallen op het werk van twee Noordnederlandse kollega's : Jan Swammerdam (1637-1680) die in 1672 een verhandeling met uitgewerkte platen van de inwendige geslachtsorganen der vrouw (eierstokken, eileiders en baarmoeder) naar de "Royal Society" te Londen (55) stuurde, en Reinier de Graaf (1641-1673) die eveneens in 1672 - kort na het verschijnen van de verhandeling van Swammerdam - een boek over de vrouwelijke geslachtsorganen liet verschijnen. (56)

Wat de beschrijving van monsters aangaat, hiervoor greep hij naar de Franse vertaling van een werk van Fortunius Licetus van Padua, dat in 1634 in het Latijn verscheen, en waarin een heel stel onzinnige gedochten werden beschreven, die eigenlijk nooit hebben bestaan, maar tot de opgeklopte volksfantasie behoorden en in het leven geroepen waren door mytomane vertellers.

Die dokumentatie zette er Palfijn toe aan een boek samen te stellen, dat nog in 1708 zou verschijnen, het enige dat hij in het Frans geschreven heeft, nl. een ontleedkundige beschrijving van de vrouwelijke delen, gevolgd door de Franse tekst van het hiervoor genoemde boek van Fortunius Licetus, alsmede de vertaling van zijn werk over de autopsie van de kinderen te Gent, gepubliceerd in 1703, waarin o.m. overwegingen waren opgenomen tegen Mery's visie inza-

ken de foetale bloedvoorziening, waarmee hij het reeds vroeger moeilijk had, zoals we gezien hebben. Het werk kreeg als titel : *Description anatomiques des parties de la femme qui servent à la Génération; avec un traité des monstres, de leur nature et de leurs différences de Fortunius Licetus et une Description Anatomique de la Disposition surprenante de quelques Parties externes et internes de deux Enfants nés dans la ville de Gand, capitale des Flandres, le 28 Avril 1703, par Monsr Jean Palfyn, anatomiste et chirurgien de la ville de Gand. Lesquels ouvrages on peut considerer comme une suite de l'Accouchement des Femmes par Monsr Moriceau, avec Figures. A Leyde chez la Veve de Bastiaan Schouten. 1708.*

Of Palfijn de vertaling van zijn boek van 1703 helemaal zelf heeft uitgevoerd, valt te betwijfelen - er werd wel eens geschreven dat hij in 1706 met zijn zoon in Parijs zou geweest zijn - des te meer daar in de titel van het werk erop gewezen wordt dat zijn geschriften kunnen beschouwd worden als een vervolg op het werk van Mauriceau, inzake verloskunde, wat nogal aanmatigend klinkt. Immers François Mauriceau (1637-1709), die de voornaamste *accoucheur* van het Hôtel-Dieu te Parijs was geweest, had in 1668 een belangrijk en zeer gezocht werk laten verschijnen, *Des maladies des femmes grosses et accouchées*, die nieuwe feiten en ingrepen aanbracht.

Waarom Palfijn dit werk in het Frans heeft geschreven is evenmin duidelijk. Wellicht hield dit verband met het delikate onderwerp - de vrouwelijke genitalia en de voortplanting - dat niet geschikt was voor behandeling in de volkstaal waardoor een te grote verspreiding van deze kiese materie zou kunnen ontstaan. Zijn beschroomdheid ter zake blijkt uit de inleiding, waarin hij, opdat niemand zou ontsticht worden, teksten aanhaalt van Sint Augustinus en van Clemens van Alexandrië. (57)

Lektor in de osteologie en de chirurgie

Maar intussen was Jan Palfijn tot lektor benoemd aan de Gentse heilkundige school.

Door de *Ampliatie* van de statuten van het Gentse Collegium Medicum in 1684, was in feite de heilkundige school voor aspirant-chirurgiën opgericht. Maar het is mogelijk dat de eerste lessen, die plaats vonden in de lokalen van het Collegium op het stadshuis, pas in 1688 werden gegeven. De eerste leraar anatomie (van 1688 tot 1691) was dr. Pieter Herry, gediplomeerd van de universiteit van Reims; de tweede (van 1693 tot 1718) was dr. Filips Lippens gediplomeerd van Leuven. (58)

Begin 1708 werd in de heilkundige school een cursus osteologie (beschrijving van de beenderen) in het leven geroepen, blijkbaar uit de algemene anatomie gelicht om Palfijn bij het onderwijs te kunnen betrekken. Toen dit bekend werd, en nog voor de officiële benoeming, tekende de nering van de chirurgijn-barbiërs protest

ANATOMYCKE OF ONTLEEDKUNDIGE BESCHRYVING,

Rakende de wonderbare gesteltenis van eenige uyt, en innerlijke deelen van twee Kinderen, de welcke Monstreuselyck aen malkander vereenigt zijn onder met den Tronck van 't Lichaem, geboren binnen de Stadt van

G H E N D T
Op den 28 April 1703.

Waer by gevoegt is de Ontleedkundige Beschryving, aengaende de vremde gesteltenis eeniger deelen van een ander Kindt, zijnde een Tweeling, niet min wonderbaer, als in de boven geseyde Kinderen, geboren binnen de selve Stadt op den 27. Mey 1703.

Als mede een seer curieuse Verhandeling van de bysondere wegen, die gevonden worden in de ongeboren Kinderen, en waer door het Bloedt circuleert in de selve, anders, als in de bejaerde Perloonen.

Noyt voor desen in 't Nederduyts aen 't licht gebracht.

TE GHENDT, By d'ERFGENAMEN van
MAXIMILIAEN GRAET, inden Engel. 1703.

Titelblad van het tweede boek
van Jan Palfijn.

aan, omdat zij als financieel medeverantwoordelijke voor dit onderwijs, niet vooraf was geraadpleegd. Maar op 17 maart 1708 werd dit protest door de stadsmagistraat onontvankelijk verklaard. (59)

Omdat de kursussen aan de heilkundige school normaal gegeven werden door doctores en niet door chirurgiën, werd wel bij Palfijn door de Genste stadsmagistraat aangedrongen opdat hij het examen zou afleggen van gezworen heelmeeester, wat toegang gaf tot openbare ambten. Palfijn heeft hieraan inderdaad gevolg gegeven en examens afgelegd op 18 juni 1708, zoals blijkt uit de rekeningen van het "College der Medicijnen": "Item op den XVIII Juny 1708, ontfaan van Jan Palfyn, Mr Chirurgien-barbier binnen deser stadt van Gendt, hem presenteerende tot het examen van gezworen meester chirurgien, de somme van twee ponden grooten over d'ordinaire rechten van 't college, ter causen van syne voors. examen ende admissie als gesworne Mr. Chirurgien binnen de voors. van Gendt. II lib".

Maar er kwamen weer moeilijkheden. Het slagen in het examen van gezworen chirurgijn had een paar verplichtingen tot gevolg, waaraan Palfijn zich gedeeltelijk heeft onttrokken, wat nu de ontstemming van de leden van het Collegium Medicum veroorzaakte.

Het was een oud gebruik dat wie met voldoening dat examen had doorstaan, alle leden van het Collegium Medicum uitnodigde "omme te commen in d'een ofte d'ander

herberghe tot het genieten van een cleen avondmael ende corten tyt daernaer alle deselve heeren van het College, beneffens de voornoemde doctoren ende chirurgiens ten pensioene, begroet tot eene heerlycke taefeldeckynghen by forme van verganssynghen (inwijding), sonder dat danof oynt eenen gheswooren chirurgien exempt is gheweest". Het was alsof men dit afgekeken had van de feestelikheden die te Leuven gepaard gingen met het toekennen van de doctorsbul.

Palfijn kweet zich van de eerste verplichting in de herberg *Den Witten Leeuw*, maar meende niet aan de tweede te moeten voldoen. Was het omdat hij over onvoldoende financiële middelen beschikte om een "heerlycke taefeldeckynghen" voor alle leden van het Collegium - zowel aktieve als gepensioneerde - te betalen, of was hij weer eens tegendraads? We weten het niet. Maar dat de breuk met de traditie de misnoegdheid van zijn ambtgenoten tot gevolg had schijnt vast te staan.

Maar alle misnoegdheid ten spijt, op 3 juli 1708 werd Jan Palfijn benoemd aan de heilkundige school als lektor in de osteologie. Hij moest van Pasen tot Allerheiligen, elke dinsdagmorgen te 11 u. les geven. Maar in de omschrijving van zijn leeropdracht kwam daar nog bij dat "hy daer onder wel principaelyck sal verthoonen de principaelste operatie vande chirurgie..." Wat dan ook gebeurde, want hij "vertoonde en expliciteerde alle de voornaemste operatie der chirurgie op een doot 's menschen lichaem, met applicatie van alle de noodige bandagien". (60) In feite kreeg hij dus een dubbele cursus toebedeeld.

Het onderwijs in de osteologie en de grote heilkundige ingrepen alsook de voorbereidingen hiertoe namen al zijn tijd in beslag en waren bovendien maar karig vergoed.

Palfijns jaarlijkse wedde bedroeg amper 200 gulden. Wel stuurde hij een verzoekschrift naar de stadsmagistraat om ontslagen te worden van de burgerwacht, waartoe alle Gentse poorters verplicht waren, maar waarvan ook de doctores vrijgesteld waren. Het luidde als volgt: "(Aangezien) den suppliant wekelijks op het Collegie der Medecyne zal mogen vertoonen ende expliciteeren alle de harde deelen of beenderen van 's menschen lichaem, alsmede de groote operatie der chirurgie... ende alsoo den suppliant de voornoemde explicatie gehouden is te doen op den dyssendag in yder weeke oock dat hy hem continuelyk moet oefenen om de voorseide explicatie met vrugt te doen, daardoor hem niet mogelyck en is te voldoen aan de burgerlycke wagt, so heeft hy geradig gevonden synen toevlugt te nemen tot hunne voornoemde Edele Heeren, seer ootmoedelyck biddende de selve believen gedient te wesen considereerende de redenen voorschreven den suppliant van het doen vande voorseide burgerlycke wagt te exemptieeren te meer dat de doctoren ende chirurgyns ten pensioenen deser stadt van de voornoemde wagt oock syn geexempteerd."

De volgende keer:
Handwerken der Heelkonst

Noten:

- (47) R.A. Blondeau, zie nota 17, p. 78-146.
- (48) L. Elaut, Een voortreffelijk vertaler, de chirurgijn Jodocus van Sterthem, in: *Handel, v.d. Zuidnederlandse Mij. vr. Taal- en Letterk. en Geschiedenis*, 12, 1958, p. 85.
- (49) L. Elaut, *Vopiscus Fortunatus Plempius en de ontwikkeling van de Nederlandse ontleedkundige vaktaal*, Med. Kon. Academie Wetensch. Lett. en Sch. Kunsten v. België, Klasse Wetensch., 38, 1976, p. 16.
- (50) Sassen of Andreas Sassenus (1672-1756) oorspronkelijk apotheker; vertaalde als student in de medicijnen de *Corporis Humani Anatomia* van Verheyen in een zeer voortreffelijk Nederlands. Hij was "een virtuoos in het vernederlandsen van de anatomische nomenklatuur" (Elaut).
- (51) L. Elaut, zie nota 49, p. 27.
- (52) L. Elaut, *Kanttekeningen bij de Stijl en de Taal van Jan Palfijn*, in: *Wetenschappelijke Tijdingen*, 10, juni 1950, kol. 148-149.

- (53) F. van Tyghem, *Het stadhuis van Gent*, dl. I, Verhandeling KAWLSK, Klasse Sch. Kunsten, XI, nr. 31, Brussel 1978, p. 185-186. Zie ook brochure stadsbestuur: *Stad Gent - Werken aan het stadhuis* (1978) p. 7-8.
- (54) *Bibliographie des oeuvres de Palfijn* - voetnoot p. 10, in: *Bibliotheca Belgica*.
- (55) De *Royal Society*, gesticht omstreeks 1660 in Londen, is de oudste wetenschappelijke akademie. Om de wetenschappelijke wereld attent te maken op nieuwigheden of ontdekkingen, werd in vorige eeuwen, ook vanuit andere landen, de *Royal Society* hiervan op de hoogte gebracht.
- (56) De Graefs publicatie heeft een felle strijd doen oplaaien tussen hem en Swammerdam. Deze laatste beschuldigde De Graaf van plagiaat.
- (57) A. Van Driessche, *Het leven van Jan Palfijn*, in: *Verhandelingen Kon. Vl. Academie voor Geneesk. v. België*, XII, nr. 6, 1950, p. 424.
- (58) M. Thiery, N. Goossens, e.a., zie nota 36, p. 18.
- (59) idem, p. 19.
- (60) idem, p. 18.

Schoonheidsinstituut
Natacha

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek - Sauna
2 Zonnetunnels (met air-conditioning)

- ☛ **Bel of kom nu langs** om je in te schrijven voor een **gratis** mini-verzorging of maquillage op **zaterdag 25 februari** tijdens de **OPENDEURDAGEN**.
- ☛ **GROTE SOLDEN** op fantasiejuwelen, haarmode en pantys
- ☛ **NIEUW!** Mini-maskers voor eigen thuisgebruik
- ☛ **NIEUW!** "Charlie White" (parfum voor dames)

Bergenstraat 1
BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12

Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

HET
KWALITEITSMERK
Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

DE DRIE KONINGEN

(vervolg van blz. 226)

vacht. Hij bedacht zich nog een mop. Ik wed, zei hij, dat de fotograaf geen kinderkopjes in zijn etalage wil. Hij wil het ons niet lastig maken. Er is al kritiek genoeg op onze hobbelstraten! Hij draaide het plein op. Hier stond vroeger een meisjesschool met vijf klassen. Zijn moeder had er nog les gegeven. Hij had nog in haar klas gezeten. Daarnaast stond de jongensschool. Hij troostte zich met de gedachte: we maakten er toch een fraai winkelpand en een parking van.

...

Zijn wandeling was af. Hij keerde naar zijn wagen, die hij geparkeerd had in de nauwe straat achter het stadhuis. Hij zag twee kerels staan bij zijn auto. Een ogenblik was hij bang. Waren het inbrekers? Wachtten ze hem af? Maar dat was toch niet de ideale plaats voor een hinderlaag. Zo vlak onder het oog van het politiebureau waar dag en nacht een agent van dienst was. Hij bleef op afstand staan, de sleutel van het achterpand van het stadhuis in de hand. Ze kwamen nader. Journalisten waren het. Hij kende ze. Mogen we wat vragen? zeiden ze. Nu op dit uur, zei hij, en ik heb al alles verteld, mijn visie op de uitslagen voor gemeente en provincie, de stand van de coalitievorming. Er is geen nieuws meer. Er is wel een interpellatie geweest daar straks, zei de journalist van de streekkrant. Een interpellatie, dat was het niet, zei de burgemeester, koud. Wat was het dan wel? vroeg de journalist van de andere krant. Veel erger, reageerde de burgemeester. Het is een triestige zekerheid en wie kan er wat aan doen? Als er geen kinderen meer zijn, maak dan maar speelgoed. Misschien sturen we best prospecteurs naar India of naar China. Daar zijn nog kinderen. Maar dat zijn onze hardste concurrenten inzake speelgoed, zei de streekjournalist. Misschien Zaire dan, zei de burgemeester. Het schijnt dat we weer onderling gaan zaken doen, zei hij met politiek flegme, en hij verdween in zijn wagen. Eén van de journalisten tikte hem nog aan op het raam. We zaten daarnet nog een pint te drinken met een man die een rapportje wil schrijven over het laatste kind dat hier werd geboren. Hoe heet het? Het schijnt dat het hier niet meer woont? Kom méé. Vertel het zelf! En waarom niet, antwoordde de burgemeester en hij stapte uit zijn wagen tot verrassing van de journalisten. Liever nog mijn verhaal morgen in de krant, dacht de burgemeester, dan een tweede artikel in de trant van dit van gisteren. "Proefbuisbaby in de handel! Gemeenten mogen hun subsidies voor volksgezondheid niet daartoe aanwenden."

2

Kerstavond, Kinderavond. Het maakte hem nerveus. Er was veel volk in de nacht-mis. Velen die we hier anders nooit zien, zei

zijn vrouw tot hem. In de kribbe lag een pop in wikkeldoekjes. Ik heb het nog méé-ge-maakt, dacht hij dat de Mis begon met een stoet van de sacristie, de kerk rond tot aan de kribbe (het was na het evangelie, zei zijn vrouw, die dus dezelfde herinneringsroute reed) en elke moeder mocht haar baby een korte tijd in de kribbe laten rusten; en dat we een kinderkoor hadden (en ik heb daar nog in gezongen, zei zijn vrouw). De koster zong het nu alléén, maar wel krachtig. De mensen neurieden wat méé tot ze schrikten en zwegen. Schreide daar niet een kind? Of droomden ze? De burgemeester zag de pastoor van zijn zetel rechtkomen, wijd de kerk instuderen, nog een paar lampen bij ontsteken. Hij vreest dat het hier niet warm genoeg is voor dat kindje, fluisterde zijn vrouw. De mensen keken verrukt rond. Er was er één die recht stond, zijn vingers op zijn mond legde en met dit teken aan de koster boven vroeg spel en zang te staken om het kind te kunnen horen en localiseren. Maar zijn signaal kwam te laat. De vrouw was de kerk al uitgevlucht. Ik had het wel gezien, zei de burgemeestersvrouw tot haar man. Ze had iets bij, ze verborg iets. Maar ik dacht, het zal haar hondje wezen. Maar de burgemeester hoorde dit ook al niet meer. Hij was de kerk uit, die vrouw en dat kind achterna. Hij was blij dat hij ooit had verdedigd en bekomen dat op dagen van feest de straatverlichting de volle nacht bleef branden. Aan de overkant van de markt zag hij beweging achter een kerstboom. Hij ging er behoedzaam op af. Goeie avond, zei hij; Zalige Kerstdag. Maar het meisje dat haar jongen tegen de kerstboom aandrukte antwoordde giehelend: met een beetje sneeuw zou het nog romantischer zijn, dan konden we de vlokjes van elkander afleken. De burgemeester was ietwat gestoord. Hij zag zijn kerstboompje al begeven onder de druk; hij hoorde de raadslieden al herhalen: verloren geld, ze "leuren" met onze kerstboompjes. Heb je hier geen vrouw zien voorbijlopen, vroeg de burgemeester, ernstig nu, boos omdat hij zijn tijd aan het verliezen was. De jongen maakte zich vrij uit de armen van het meisje en antwoordde nu gauw: Ze kwam de kerk uit, liep de straat in naar de post. Dank je, zei de burgemeester. Het was duidelijk dat die jongeman de waarheid sprak. Daar bij de post, daar stonden vroeger de wagens van de zigeuners en die hadden kinderen! Misschien waren daar nu ook weer wagens aangekomen. Misschien kwam die vrouw zich warmen in de kerk of ... nachtwinkelen... maar de plek was leeg. Geen wagen te zien. Hij vond zelfs geen rijssporen in het gras. Hij keek nog de vuilnisemmers na om te zien of hier onlangs nog volk geweest was. Ze waren leeg. De stadsdiensten werken goed, dacht hij. Voorbij de post langs het water, liggen de weiden. Hij trok die veldweg op. De herders die lagen bij nacht in het veld. Zij hoorden..., zong hij... Maar hij wist maar al te nuchter. Hier wonen geen schapen, hier komen geen herders. Hier niet en geen uren in het rond. Hij had al een half uur gewandeld, gezocht. Wat was hij dwaas hier te zoeken. Beter terugkeren. Er kwam ook wrevel in zijn hart. Ik hoop dat

mijn vrouw aan de kerkdeur mij niet staat op te wachten, zuchtte hij, maar intussen naar huis is gegaan. te voet weliswaar...

Hij hoorde nu een stem. Zij klonk luider dan die wrevel. Het leek hem wel een oud driekoningenlied. Hij probeerde het méé te zingen. Maar verder dan het beginvers raakte hij niet. Nu zag hij ze ook, een ogenblik maar in het licht van een straatlantaarn. Dronkaards? dacht hij. En als ze zingen zijn ze niet gevaarlijk. Ik ga erop af. Ik zal méé-zingen.

Ze zagen hem naderen. Hij kende ze niet. Zij hem ook niet. Goeie avond, vrienden, zei hij, het is Kerstavond en ik tracteer al wie ik tegenkom. Hij lachte om zijn angst en onzekerheid te verbergen. Wij zijn de drie koningen, zeiden ze. Dat zie ik, zei de burgemeester, blij dat ze humoristisch deden. Dat zie ik, jullie zijn met twee en waar is de derde? Wij rusten wat uit. We zingen om niet in slaap te vallen en de derde, die is het kind gaan zoeken.

Een kind, zei de burgemeester, meteen met de neus op de zaak. Hier in de velden, hier ligt geen kind, hier sterft een kind. Daar zorgt de moeder wel voor, dat het blijft leven, zei één van de koningen. De vrouw, die uit de kerk is weggevlucht? knalde de burgemeester. Is hier een kerk in de buurt? We dachten dat we al dagen in een onbewoonde wereld zaten! Waar komen jullie vandaan, zei de burgemeester. (hij hoopte nu indruk te maken met de toon van de politiecommissaris aan te slaan) We zijn de drie koningen, lachten ze, dat zie je toch aan onze kleren en aan de ster die we méédragen. Hoe heten jullie, vroeg de burgemeester. Melchior, zei de eerste. Goed idee, zei de burgemeester, we hebben een minister die ook zo heet. De koning knikte instemmend. Balthazar, zei de tweede. Nog leuker, zei de burgemeester. Er is een gouverneur die zo heet. De koning deed alsof hij het wist. De derde zal dan zeker Gaspar zijn, zei de burgemeester. Hoe weet je dat, vroegen de koningen. Op school geleerd, zei de burgemeester en vergeet ook niet, 'n zekere Gaspar of was het Jaspas was ook nog minister hier, zelfs nog minister van koloniën! Is die Gaspar van jullie een zwarte? Hou je daar misschien niet van, zeiden ze. Ik wel, zei de burgemeester, en ik denk de meesten ergens wel... Wie doet niet graag zaken in het zwart? Wat doen jullie in het burgerleven buiten de politiek en het koningspelen om? Sterrekijken! zeiden ze. En wat leer je daarbij? vroeg de burgemeester. Dat er drie soorten sterren zijn. Sterren die vast aan de hemel staan en die vertellen: God die is te vertrouwen; Vallende sterren en die vertellen: al de rest is broos; en rijzende sterren! Heb je er ooit al van die rijzende gezien? vroeg de burgemeester. Eén keer, zei Melchior, de avond voor we aan deze tocht begonnen, en die vertelt, zei Balthazar

*Ooit zal er een licht opgaan,
een licht dat niemand kan doven.*

De derde koning kwam aangerend. Hij viel neer als een atleet die tot op de meet tot

het uiterste is gegaan. Ik heb ze gevonden, hijgde hij, de moeder en het kind, met het licht in de ogen.

3

Het café zat vol. Aan de toog, aan alle tafels liep hetzelfde verhaal. De hoogmis. Een uur om nooit meer te vergeten. De bel klinkt opgewekt. Ze verschiet van haar eigen vreugde. Vier misdienaars, twee jongens en twee meisjes! En dan pas komt de pastoor uit de sacristie. Na hem stappen de burgemeester en zijn vrouw het koor in, tussen hen beiden een vrouw met een kind op de arm en dan nog drie heren, als waren het de drie koningen uit een ver verleden. Ze gaan in processie de kerk rond naar de kribbe en de vrouw legt het kind neer in de kribbe.

...

En heb je gezien hoe de pastoor nog de pop moest wegpakken, anders lagen pop en kind naast elkaar!

En heb je de preek gehoord: Een Kind is ons geboren. Er is weer toekomst. Eindelijk.

En wie waren die kinderen? Men zegt dat die vrouw er al vier had aangenomen voor zij er zelf één kreeg.

We hebben hier nog nooit meisjes misdienaars gezien! En hun kleren roken naar mottebollen.

En het schijnt dat er al een huis ter beschikking is.

En heb je gehoord wat zij antwoordde toen de pastoor vroeg: hoe zal de kleine heten? Jezus, zei ze! Verstond zij die vraag? Moeders verstaan veel en vlug als het over hun kinderen gaat.

En zingen dat die vier kinderen konden.

En misschien zal de speelgoedfabriek toch niet moeten sluiten! Als de gemeenten uit onze regio aan onze geboortepolitiek maar een voorbeeld wilden nemen! (Je hoorde de invloed van het streekbier)

Ik heb gehoord dat er nu een receptie is op het stadhuis voor de drie koningen. Dat de burgemeester hen wil opnemen in de orde en dat er maaltijd is voor moeder, kinderen en koningen in het gasthof "de Drie Koningen". En er zijn al vier kandidaten voor babysit ondertussen bij de kleine.

Er viel een stilte in toen de burgemeester binnenkwam. Hij zag er eerder gespannen uit. Is de receptie al afgelopen, burgemeester? vroeg er tenslotte toch een. De raad was er voltallig, al is het een moeilijke dag, zei de burgemeester, maar de koningen zijn niet opgedaagd. Ze verdwenen zoals ze gekomen zijn. Ik stond hen op te wachten op de pui van het stadhuis. Ik zag ze aankomen aan de overkant van de markt, stilstaan bij het monumentje van "het Manneken van de Maan", gieren van de pret en dan verstuiven in de lucht.

En blijven de vrouw en de kinderen? vroeg de baas vanachter de toog. Dat hebben ze mij op Gods Woord toch beloofd, zei de burgemeester! en daarop wil ik hier drinken met jullie allen. Er was applaus aan alle

tafels. De interpellant van de laatste raadszitting vroeg weer het woord! Burgemeester, zei hij, mag ik een liedje zingen? En ze zongen allen: Daar kwamen drie koningen...

Schilder- en behangwerken Wand- en vloerbekleding Gordijnen en overgordijnen

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag en maandag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

TOUSSAINT

Begravenissen - Crematies

Alle formaliteiten - Dag & nacht tot uw dienst
Rouwtransport - binnen- & buitenland
Grafzerken - grafkelders
Erkend door Lulkse Verzekeringen
Bloemen & Rouwkransen

Bergenstraat 18, Roesbrugge
Prof. Rubrechtstraat 67, Roesbrugge
057/30 16 20 - 057/30 11 72

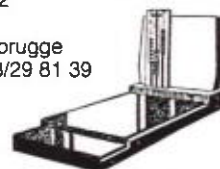

GRAFZERKEN Groot- en kleinhandel

**GOEDKOOP en KWALITEIT
IS ONZE REKLAME**

Toonplaats :
Bergenstraat 1, Beveren - Roesbrugge
057/30 09 09 - 30 14 12

Burelen :
Bergenstraat 24, Roesbrugge
Tel. 057/30 16 20 - 058/29 81 39

**FEESTZAAL - CAFE
ATLANTIS**

Rouwmaaltijden - Kommuniefeesten - Huwelijksfeesten
bij Robert & Ursula, Bergenstraat 18 - Roesbrugge Tel. 057/30 16 20

Voortaan
kan U
met deze boekjes
niet meer
bij de post terecht
voor verrichtingen.
Maar wel bij

ASLK
Roesbrugge-Haringe
Eddy Ameloot

EDDY AMELOOT

ASLK
Bankier waar ik best mee opschiet

Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)

Roesbrugge-Haringe, postdatum

*Geachte Mevrouw,
Geachte Heer,*

De eindejaarsfeesten zijn reeds achter de rug en 1995 heeft zijn intrede gedaan. Met deze wens ik U dan ook het allerbeste voor het nieuwe jaar.

Januari is de maand van het bijschrijven van de intresten in de spaarboekjes. Dit kan nu reeds gebeuren in mijn kantoor.

Voor wie zich moeilijk kan verplaatsen kom ik graag bij U aan huis. Bel mij op het nummer 057/300 866 tijdens de kantooruren voor een afspraak.

maandag, dinsdag en donderdag : van 9 tot 12 u .30

woensdag : van 9 tot 12 u. 30 en van 14 tot 17 u.

vrijdag : van 9 tot 12 u. 30 en van 14 tot 18 u.

zaterdag : van 9 tot 12 u.

Verder hoop ik U dit jaar opnieuw van dienst te zijn met de ASLK-bankprodukten alsook met de ASLK-verzekeringen.

Graag tot dan !

*Vriendelijke groeten,
Eddy AMELOOT, kantoorhouder*

TAFELKLEDEN,
KANTEN
SIERDOEKJES,
KRALEN,
VliegEDEUREN

ONDERHOUDS- PRODUKTEN

riem, vliegen- en
mierenbussen,
boenwas, trekkers, keer-
ders, vegers, dweilen,
sponsen, zeemvellen, ...

GORDIJNEN

WERELDMERKEN :
ADO,
GARDISETTE,
UNLAND,
ARISTO, enz ...

VERVEN
LEVIS - MATHYS
aan
prijzen buiten
konkurrentie

BEHANG

10.000 ROLLEN
UIT VOORRAAD
aan NETTO-PRIJZEN
om U tegen te zeggen
vanaf **69** fr./rol

DRAPERIEEN

Excl. Engelse stoffen
wereldmerken
ADO, GARDISETTE,
UNLAND, ARISTO,
VRIESCO, enz ...

KARPETTEN

KLASSIEK : 2/3 m. (synthetisch)
vanaf **3.295** fr.

KARPETTEN

WOL : 2/3
vanaf **7.995** fr.

VOLTAPIJT

vanaf **299** fr.

MEER DAN
400 m²
KOOPPLEZIER

REUZESOLDEN

-10% -20% -30% -40% -50%

Het betere voor uw interieur tegen de beste prijzen

Bergenstraat 42 - 8961 BEVEREN (Kalsijde) (Roesbrugge) (Alveringem) - Tel. 057/30 10 20
Open : ma. - za. 9 tot 12 en 13 tot 19 u. - Zondag : op afspraak

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel:057/30.05.85

openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

VERSE GROENTEN & FRUIT

(van 20/1 t.e.m. 23/1)

Bergappelsienen 1 kg **43,-**
Jonagold 2 kg **54,-**
Prei 2 bundels voor **49,-**

NON-FOOD

Keukenrol **63,-**
decor scottex duo
Calgon poeder 750 g **249,-**
W.C.-blok vulling 2 st. **57,-**

Budget kattevoeding 400 g **16,-**

VOEDING

Koekjes Colli 5 st. **99,-**
Rachel **47,-**
Café Noir **49,-**
Speculoos 250 g **27,-**
Bob Madeleines **nu 35,-**

Royco soepen
- Tomaat **19,-**
- Super chicken **19,-**
- Tomaten-groenten **19,-**
- Kervel **19,-**
- Prei **19,-**
- Jardinière **19,-**

Knorr sausen
- Béarnaise **22,-**
- Hollandaise **22,-**
- Kaas **22,-**

Impérial Vanillepudding
6 x 50 g **29,-**
Kellog's Cornflakes **77,-**

Budget plat water 1,5 L **12,-**
Budget limonade 1,5 L
- Citroen **29,-**
- Sinaas **29,-**
- Coca **29,-**
- Grenadine **29,-**

TOPPER VAN DE WEEK

RAMBOL
FIJNE KRUIDEN
460,-

KAASHOEKJE

Passendale **nu 410,-**
Chaumes **nu 490,-**

ZUIVEL

Magere melk 1L savoy **19,-**
Solo 250 g **28,-**
1 kg **99,-**

CHARCUTERIE

Fijnkost Salami **410,-**
Kalfsworst **220,-**
krabsalade **150 g + 50 g**
GRATIS

DIEPVRIES

Soepgroenten 1kg **55,-**

Folder geldig van vrijdag 12/1/95 t.e.m. zondag 2/2/95 of tot uitputting voorraad en onder voorbehoud van drukfouten

GARAGE **SERVICE**
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

100.000 - 200.000 fr.

OPEL	ASCONA	diesel	87
BMW	324D	diesel	87
FORD	FIESTA	diesel	88
RENAULT	EXPRESS	diesel	90

200.000 - 300.000 fr.

FORD	ESCORT	diesel	90
VOLKSWAGEN	JETTA	diesel	90
FORD	FIESTA	benzine	90
OPEL	KADETT	diesel	91

300.000 - 500.000 fr.

AUDI	80	benzine	90
VOLKSWAGEN	GOLF	benzine	93
VOLKSWAGEN	GOLF	diesel	93
FORD	TRANSIT	diesel	91
NISSAN JEEP	PATROL	diesel	89

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van woensdag 18 tot en met zaterdag 21 JAN.

PEREN Conférence klasse I

30 fr./kg 3 kg voor 85 fr.

BANANEN

45 fr.

APPELS Jonagored klasse I

per bak 9 kg 200 fr. 4 kg voor 100 fr.

GROENE KOLEN klasse I

9 fr. per stuk 3 voor 25 fr.

SOEPGROENTEN

6 pakjes voor 95 fr. (250 gram)

WORTELEN

3 kg voor 49 fr.

Steeds dagverse en vriendelijke bediening.

Zie voor volgende folder - Echo van 1 februari - laatste blz.

Uw zichtrekening moet meer opbrengen en minder kosten.

Meer opbrengen.

3,25% intrest mits Bancontact-,
Eurochequekaart of creditkaart,
en een gemiddeld jaarsaldo
van 15.000 fr. op uw zichtrekening.

Minder kosten.

- Geen prijsverhogingen voor kaarten, in tegenstelling tot de meeste andere banken.
- Alle verrichtingen zijn gratis.
- Gratis uittreksels in uw kantoor.
- Gratis abonnement op HSA-Phone.
- Slechts éénmalige beheerkost van 200 BEF voor een heel jaar.

**Tot 25 jaar volledig
gratis bankieren**

Gratis HSA-zichtrekening,
Bancontact en
HSA-Phone inbegrepen
(geen beheerskosten)

*Redenen genoeg om eens met uw kantoorhouder te praten, mocht u nog geen HSA-zichtrekening hebben.
Momenteel extra voordelige autofinancieringen.*

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN - VERZEKERINGEN

Kantoor

Geert VANDENBUSSCHE - DESCHUYTTER

Haringestraat 37 - 8972 ROESBRUGGE-HARINGE - Tel. 057/30 09 86

SCHRIJVERS VAN NABIJ (13)

door Jack VERSTAPPEN

REIMOND KIMPE OVER FELIX TIMMERMANS

Ruim dertig jaar geleden leerde ik de kunstschilder Reimond Kimpe kennen te Middelburg. Hij ging naar de tachtig toe. Geen oude man naar geest en kunnen, want hoewel zijn handen beefden, poogde hij zijn gedachten in beelden te vatten, zij het dan met behulp van een meetlat, die hij over het doek schoof als steun voor zijn penseel.

Kimpe was een vredig man, karig in woordgebruik, hij keek zijn bezoekers voorbij alsof achter hen een ver verleden openbloeide. In zijn atelier heerste altijd een stemmige geest, waar kleurige doeken een onmetelijke indruk in de ruimte opbouwden. Bij het genoet van een kop tee sprak hij dan over zijn leven, zijn werk, zijn beschouwingen over mens en wereld, zijn cultuur, zijn belevenissen met schilderkunst en muziek. Want hij was een man doordrongen van filosofische opvattingen, van wereldbeschouwende inspiratie.

Een uurtje praten met Reimond werd telkens een rijke openbaring. Telkens ik hem bezocht zocht mijn blik een klein schilderij, een mannetje op een houten paard, getooid met een zelfgevochten papieren hoedje. Een speelse en intieme voorstelling waarbij ik wegdroomde naar herinneringen uit onbezochte kinderjaren. Het moet de kunstenaar zijn opgevallen want eens vroeg hij me: "Jack, wat boeit je in dat doek?". Dadelijk zat ik op mijn praatstoel en hij luisterde zwijgzaam toe, evenwel met een begripende glimlach rond de mondhoeken. En dan kwam het snel en onverwachts: "Kijk, Jack, je hebt me al zoveel uren van schoonheid gebracht en ik wil je op mijn beurt een pleziertje gunnen. Echter ben ik van principieel nooit één enkel schilderij weg te geven zonder betaling: als je me een tientje (tien gulden) geeft, mag je het doek meedoen".

Ik schrok ervan maar haastte mij het bespottelijk kleine bedrag neer te leggen. En als ik nu in mijn leefkamer opkijk naar "het mannetje op het houten paard", denk ik met vertederende aan de beminlijke kunstenaar Reimond Kimpe.

Soms vertelde hij over zijn verblijf te Lier en Felix Timmermans, die hij onder zijn directe vrienden telde. Op een keer had hij deze gesprekken in een artikel vevat en dat kreeg ik van hem cadeau, met de toelating daarbij het te publiceren waar en wanneer ik het wou en wenste.

Graag laat ik hier zijn tekst. Hij dateert van 1964:

"Ik kwam tot de schilderkunst via de literatuur. Vóór mijn existentie als schilder schreef ik gedichten, novellen, toneelstukken en aforismen. En publiceerde ze in letterkundige tijdschriften of in boekvorm.

Ik heb in Lier gewoond, in mijn professie van "burgerlijk ingenieur". De overheid zond me erheen. Beter kon het niet. Lier was voor mij de stad van Felix Timmermans. Ik zie mij nog op die zwaarmoedige winterse dag in Lier arriveren met de werkmansrein. De wagons stroomden leeg en als sluitstuk kuierde mijn persoonlijk het grauwe perronnetje af en het stationsplein op. En toen kwam daar de Fé op mij toe, vergezeld van Antoon Thiry en de Fé zegt met een brede lach: Zijt gij wellicht Mon Kimpe niet? Ik bevestigde zijn vraag en toen zei hij: "Dit is Antoon Thiry en ik ben Felix Timmermans. Naar ik hoorde zoekt gij hier een huis. Maar we gaan eerst van al een pint pakken".

De pint vermenigvuldigde zich tot pinten en van een huis is op de dag van mijn aankomst in Lier geen draad terecht gekomen. Bij het bier bleek dat zij mij kenden uit mijn literair werk, ergens hadden gehoord dat ik Lierenaar ging worden en meenden mij te moeten verwelkomen.

De Fé ademde destijds nog de sfeer van zijn *Schemeringen van de dood*, iets wat echter aan zijn welgemeende lach luttel afbreuk deed. Hij en ik sloten hechte vriendschap en het was waarachtig alsof hij voorvoelde, hoe juist ik hem uit de beklemmende "schemeringen" de dag in zou vermogen te porren. Wat gebeurde. Hij wendde spiritisme en spokerij de rug toe en ontdekte de wereld als een herborene. Toen hij kort daarop ernstig ziek werd en voor een paar maanden bij de nonnetjes in het hospitaal belandde, bezocht ik hem er dagelijks.

Wat onze kunstinzichten betrof stonden hij en ik diametraal tegenover elkaar. Het heeft onze vriendschap niet de geringste schade berokkend. De Fé is in mijn huis "uitgetrouwd" wijl zijn ouders nogal wat tegen hadden op zijn verbintenis met Marieken. En ik speelde getuige.

De geboorte van Pallieter heb ik als het ware van volzin tot volzin meegeleefd. Elk hoofdstuk werd ten mijnen huize door de Fé smakelijk voorgedragen en ik kan u verzekeren dat de oorspronkelijke Pallieter-tekst heel wat kapitels meer heeft geteld dan het boek zoals het nu in de boekenkasten in Vlaanderen en in Nederland prijkt. Het manuscript is geleidelijk tot op de helft besnoeid geworden en hieraan sta ik ook enigermate "schuldig". Het slothoofdstuk zoals de lezers het kennen, werd door mij geïnspireerd. Fé was namelijk voornemens zijn held Pallieter te laten sterven waar, volgens hem, en dit niet ten onrechte, de Pallieter-gestaalte kwalijk paste in een "wereld van telefoonpalen" zoals hij het uitdrukte. Pallieter gold voor hem de meest volstrekte hogere natuurs. Maar het doodgaan van Pallieter stond mij niet aan en daarom suggereerde ik de Fé, Pallieter de wijde wereld te doen intijgen "lijk de vogels in de wind".

Felix Timmermans

Er wordt wel eens beweerd dat ik het prototype van Timmermans' Pallieter zou zijn geweest. Dat is een legende. Pallieter was zuiver een vondst van zijn schepper. Wat nochtans niet wegneemt, dat ik de Fé verscheidene in het boek voorkomende gebeurtenissen aan de hand heb gedaan en hij heeft er meesterlijk gebruik van gemaakt. Zo steunt het bloot te paard rijden van de Marieken van het boek op een werkelijk voorval en het averechts op de geitebok rijden door Franso eveneens. De ruiter was de Fé zelf. In een van zijn dolle buien.

Het is daar in Lier een sublieme tijd voor mij geweest. Nogmaals: veel gelachen, veel gedronken en - veel gezwoegd. Als de Fé bij mij kwam had hij altijd zijn hond Bobby bij zich en elke week kwam hij minstens twee avonden en delibreerden wij tot de spaanders eraf vlogen. Tot schandelijk diep in de nacht.

Toen Pallieter in druk verscheen haastte Timmermans zich mij een exemplaar toe te sturen. Ik woonde toen in Holland indien ik het goed heb. Op het voorblad van de roman had hij een compleet relaas neergeschreven over het ontstaan van de "dage-meiker uit Netheland". Ik ben het mij kostbaar boek kwijtgeraakt. Ik leende het uit en vergat erbij dat lenen kan ontaarden tot een vorm van diefstal...

Voorts heb ik iets te maken gehad met het ontstaan van Fé's *Boerenpsalm*. Ik was het, die hem de stoot ertoe gaf. Vanuit Middel-

burg in Zeeland. Schriftelijk dus. Ik meende dat de Fé het schrijven al te gemakkelijk opvatte. Ik ontwaarde geen grootheid meer in zijn werken. Het was mij te uitsluitend anecdotisch geworden. Ik wees hem er op. Ik had toen pas Sjolokovs *De stille Don* gelezen en dit boek had me bijzonder aangegrepen. Ik schreef de Fé nadrukkelijk dat hij Sjolokov lezen moest. Hij las het en het is de aanleiding geworden tot veruit het beste werk dat ooit door de Fé werd geschapen. Het gaafste werk. Ik weet niet in hoever hij zich daarvan bewust is geweest.

Ook als dichter acht ik de Fé niet te ver-smaden. De gedichten uit *Adagio* heb ik stuk voor stuk, al naar gelang hun ontstaan, van hem toegezonden gekregen.

Onlangs heb ik getracht Fé's romans te herlezen. Het lukte me slechts met *Boerenpsalm*, dat waarachtig diepte bezit.

De tijd is anders geworden. Fé zou er, dunkt me, bezwaarlijk in passen. Hij was in zeker opzicht een primitief man, en stellig een geboeide door het primitieve. De wereld van vandaag, de vertekening, zou hem niet liggen. Fé zat tezeer vast aan zichzelf. Hij blinddoekte zich als het ware voor nieuwe waarden, iets wat ik nooit deed. Ik ben met de tijd meegegaan. Meer onbewust dan bewust. Laat ik zeggen: ik ben met de tijd mee veranderd, gegroeid zo gij wilt. Telkens weer en heel mijn leven door.

De vriendschap tussen de Fé en mij heeft geduurd tot aan zijn dood. Drie dagen vóór zijn afsterven ontving ik van hem een brief waarin hij schreef: "Als ik weer gezond word, man, dan ga ik schilderen en dan zullen ze nog nooit zo'n kleuren gezien hebben".

Fé schrijft en schildert nu in de hemel."

Tot daar de woorden die Reimond Kimpe mij toevertrouwde. Hijzelf, geboren te Gent in 1885 en te Goes in Nederland overleden in 1970, zit nu misschien naast Felix Timmermans te schilderen.

BEVEREN-IJZER BURGERLIJKE STAND

Geboorte

- Barbara Cool, dochter van Jacques en Véronique Rabaey (Beveren).
- Kilian Dumortier, zoon van Johan en Sabine Wallecan (Stavele).

Overlijdens

- Maurice Mesdag, 59 j., echtgenoot van Georgette Vanstechelman (Beveren).
- Eric Deprey, 50 j., echtgenoot van Georgette Deschodt (Beveren).

Sint-Audomarskoor Beveren aan de IJzer en de Kernaafval

Bij de start van het Zangkoor St.-Audomarus in Beveren lachte Omer in de kerk in zijn baard: "Dit koor is nog een gouden toekomst weggelegd". En heiligen kunnen het weten, ze hebben een voetje voor. Amper drie maanden oud en dit koor heeft reeds vier optredens achter de rug. Toegegeven, nog niet de perfectie, maar aan entoesiasme

geen gebrek. Iedere week trouw op post op maandagavond om 19.30 uur voor de repetitie, een 30-tal zangfanaten (er kan er nog altijd eentje bij), gewoon voor het plezier van het zingen, in vier stemmen mijnheer!

En wat heeft dat koor nu eigenlijk te maken met Kernaafval? Hese, radioactieve stemmetjes, donderend gerochel in de keel? Met maskers op een zangrepetitie houden is ook maar niets. Bordjes met "Dit radioactief gebouw betreden kan uw gezondheid schaden" zijn ook al uit den boze. En "Gelieve de laatste zangers van Beveren aan de IJzer niet meer te voederen, want 't is de moeite niet meer", is om te schreien.

Hoe kan in hemelsnaam een zangkoor NEE zeggen aan de Kernaafval? Ze maken er een liedje over... Dirigent en kosten Luc zette zich eventjes achter zijn orgel, haalde zijn beste Westhoektaaltje boven en hop: een protestlied tegen de Kernofvol!!!

Kernofvol... dat nooit olhier

tekst en muziek: Luc Masscheleyn

*'t Is hier de Westhoek, 't Is nuze streke
We gaan der voam vlicht'n ols dat moet
En dan ze 't mo weet'n, de heer'n ministers:
"KERNOFVOL, DAT NOOIT OLIHER."*

*'t Is ier nog goed, gezoend en proper
Echt, 't is ier juste lik 't aards paradijs.
J'oort er de veugeltjes krevitsel'n in d'hutt'n
J'oart ze schuffel'n, ja, 't is e plezier.*

*Me'n schone vlakt'n, de zee en de berg'n
Ol bie makander, 't ku nie schonder zien.
Gin smerlaprië, neen, dat moe m'ier nie weet'n
Nuz'n Westhoek, 't is 't grotste goed dan me'n.*

*Moar achter nuz'n rik zie'n zan 't probeer'n
me loat'n nus nie doen'n, nee, 't lukt n'hunder nooit
Bunkers mè kernofvol, reek'n en reek'n
Ze meug'n 't vergeet'n, dat kom d'ier NOOIT!*

Nu repeteert het koor zich de naad uit het lijf om dit ordentelijk te kwelen want: MET Z'N ALLEN NAAR DE FAKKELTOCHT OP VRIJDAG 20 JANUARI IN LEISELE. En daar treedt voor het eerst het koor van St.-Audomarus buiten de dorpskom op. Een tweede reden om dat niet te missen! De plannen om dat lied op CD te plaatsen, - er verschijnen al mindere platen op de markt -, worden al gesmeed. VTM polste reeds voor een optreden in Tien om te Zien, voorlopig wordt nog met te weinig geld over de brug gekomen. Maar we komen op (W)TV of FOCUS! Je goat der nog van hoor'n.

Tombola winterschoolfeest

De nog af te halen prijzen kan je nog bekomen bij M. Sockeel - Debeer vóór 1 februari 1995, liefst na 16 uur.

5021	5111	5209	5257	5318	5401	5613
5023	5152	5214	5258	5321	5402	5657
5026	5168	5215	5259	5322	5423	5673
5027	5193	5216	5260	5327	5425	5677
5030	5196	5218	5262	5342	5428	5680
5045	5198	5220	5265	5343	5432	5692
5052	5199	5241	5266	5361	5436	5693
5056		5243	5269	5391	5450	5694
5060		5244	5281	5397		
		5247	5284		5565	
		5257	5296		5569	

KLEINE FISKALE KRONIEK

Over de vermogenstoestand

Wie een serieuze uitgave doet tijdens een bepaald jaar (bv. grote bedrijfsinvestering of verwerven van een onroerend goed) wordt meestal gevraagd waar het geld vandaan komt om die uitgave te doen.

Het is niet voldoende van erop te wijzen dat uit de belastingaangiften van vorige jaren genoegzaam blijkt dat men spaargeld ter beschikking had. Er moet aan de hand van de gedane geldplaatsingen (obligaties, kasbons, spaarboekjes) aangetoond worden dat men werkelijk gespaard heeft, en dat deze middelen ter beschikking waren bij de aanvang van het jaar waarop de investering is gebeurd.

Wanneer aangetoond wordt dat er geld gespaard werd in de jongste drie jaar, kan dit in de vermogenstoestand betrokken worden.

Wordt er een vermogenstoestand over verscheidene jaren opgemaakt, dan wordt het bevonden tekort over al die jaren gelijkmatig gespreid, en alleen maar de drie jongste jaren kunnen belast worden.

Wanneer men kan aantonen dat men een bepaald bedrag aan waardepapieren (bv. kasbons) sedert meer dan vijf jaar in bezit had, kan dit nooit meetellen om een belastbaar verschil te creëren. Immers een tekort aan aangegeven inkomsten van meer dan vijf jaar is "verjaard" en niet meer belastbaar. Daarom is het aan te raden de aankoopborderellen van obligaties, kasbons, enz. goed bij te houden.

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (20)

Een woordje geschiedenis

Duitse douaneofficier getroffen

Tijdens de oorlog doet op zekere morgen een bevreemdend nieuws de ronde in het dorp te Roesbrugge : "Een gegradueerde van de Duitse douane is er in de voorbije nacht neergeschoten door eigen personeel".

Meer dan vijftig jaar later is het niet gemakkelijk de gebeurtenis te rekonstrueren maar aan de hand van wat broksgewijs ter ore komt moet het er ongeveer als volgt aan toe zijn gegaan.

Aan de houten noodbrug, niet ver van de "Gouden Arend", heeft een Duitse douanier er 's nachts post gevat. Zwaaiend met rood licht maant hij een van uit de richting Proven naderend Duits voertuig aan tot stoppen. De chauffeur vertraagt, houdt even halt maar kent het gevraagde wachtwoord niet en geeft volle gas vooruit.

Aan de overzijde van de brug, een vijftigtal meter verder, staat een andere Duitse kommies opgesteld, heel zeker met zijn vuurwapen in de hand.

"Schieten", tiert de eerste douanier waarop zijn kollega prompt reageert met een goed gemikt schot dat fataal is voor de bestuurder.

Dodelijk getroffen wordt hij in allerijl binnengedragen in het huis nr. 4 van de Bergenstraat. De schedel is verbijzeld zodat geen hulp meer baten kan. De inderhaast bijgeroepen dokter, de heer Laridon, kan enkel de dood vaststellen.

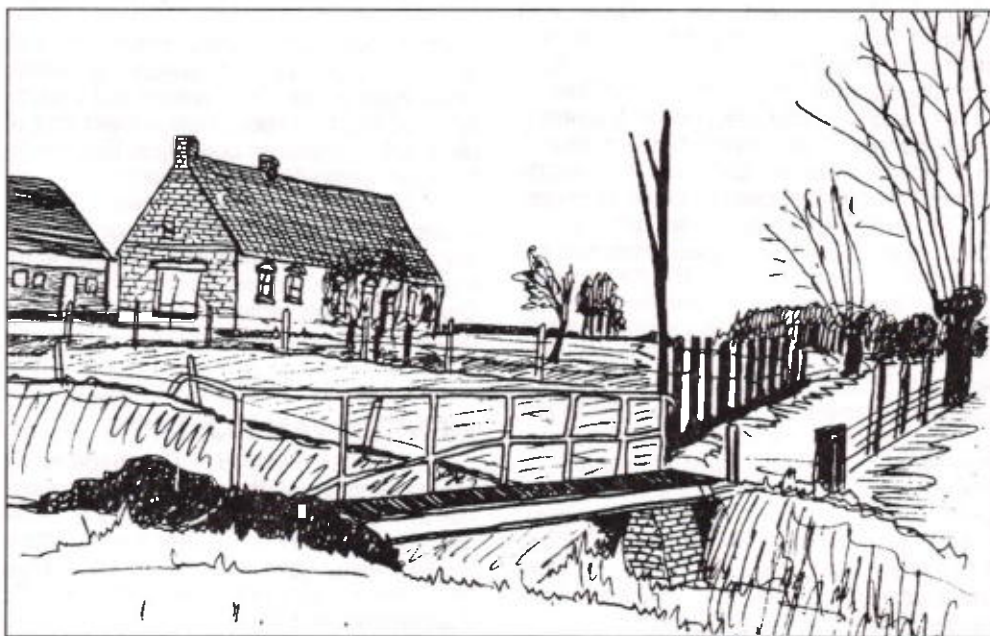
Grote opschudding en verwarring bij de twee Duitse douaniers als ze bemerken dat het om één van hun hogere chefs gaat.

Ging het om een noodlottig toeval ? Veel wijst er op dat het geen toevallige gebeurtenis was. Het feit dat de twee kommiezen op een afstand van 50 à 60 meter van elkaar verwijderd stonden en dat de tweede klaar stond om onmiddellijk zijn wapen te hanteren, wijst op een geplande opstelling. In normale omstandigheden lopen of staan twee douaniers gewoonlijk naast of bij elkaar.

Uit ervaring weet ik dat, wanneer autobestuurders 's nachts gesommeerd worden om te stoppen, er steeds een tweede douanier verderop staat om een hindernis te werpen of om te vuren met de bedoeling het voertuig uit te schakelen. Maar het was oorlog en er werd vlugger gevuurd om de bestuurder het vluchten te beletten.

Wellicht had de Duitse douaneoverheid er weet van dat één van haar personeelsleden - de getroffen man in kwestie - zich met smokkelarij of andere onfrisse praktijken bezig hield en wou men hem aanhouden.

De Duitse kommies die trefzeker had gevuurd met name Clement, die in logement was bij Gusta Desagher, werd achteraf veel-

Brugje over de Heidebeek te Haringe.

vuldig onderhoord omtrent het preciese verloop van de zaak. Het zou blijken dat hij de dienstorders korrekt had nageleefd.

Toch moet het voor hem een pijnlijk wedervaren zijn geweest een kollega aldus het leven te hebben benomen. Om het trauma eventueel te verlichten werd hem dan ook de keuze gelaten tussen een overplaatsing of blijven waar hij was. Hij verkoos het laatste, maar was toch min of meer door het voorval getekend.

De schuldvraag verdring je niet !

Hoe je per toeval aan een "Ausweiss" kwam.

Remi Delerue vertelt verder :

Op een avond, ook tijdens de oorlog, hadden we twee paarden overgesmokkeld. Ikzelf was nog een hand gaan toesteken aan de Franse kant. Bij het terugkeren was het pikdonker, zo donker dat je geen hand voor je ogen zag. Dus trapte ik behoedzaam doorheen Proots weide die nogal zompig was, waarbij je voetstappen een smekkend geluid maken. Zo werd ik gehoord door een Duitse douanier die me toeriep naderbij te willen komen. Ik had niets bij me en had dus ook niets te vrezen.

De man zelf bleek verdwaald en vond gewoon zijn weg niet meer. Beleeft vroeg hij me hem te begeleiden tot op de goede baan naar Houtkerke. Daar waren twee slootjes in die meers en om zelf het noorden niet te verliezen, had ik vooraf mijn stappen geteld, om bij het terugkeren zeker te weten

waar ik mij precies, tot op de meter, bevond.

Zo stapten wij dan samen, een smokkelaar en een douanier, naar de Heidebeek toe. Bij het brugje gekomen, polste de Duitse kommies wat ik daar eigenlijk uitrustte, zo laat in de avond.

"Ah ja," antwoordde ik, "eventjes naar mijn verloofde geweest".

"Zo, zo", opperde hij begripvol, eventjes nadenkend, "kom zondag eens tot bij de kommandant te Houtkerke".

Intussen waren we op ons hof aangekomen. Bewust dat hij me een dienst kon bewijzen, zei hij opeens op bijna vragende wijze : "Binnenkort ga ik met verlof naar de heimat. Zou je mij niet wat 'stukvlees' (geregeld varkensvlees) kunnen bezorgen ?"

"Ja, graag, ik weet iemand in Frankrijk die eerlang een varken zal slachten maar daar is zout voor nodig en dat mankeert men daar. Moest ik er zout naar toe kunnen brengen, dan ware er geen probleem."

En zo gebeurde het dat wij getweeën, mijn broer en ik, elk 50 kilo zout op de schouders sloegen en er mee naar de hoeve van Vandecasteeles (Houtkerke) trokken onder de veilige begeleiding van die Duitse douanier.

Als wederdienst kreeg hij enkele dagen later drie kilo stukvlees mee naar huis waarmee hij in de krap sparende heimat ongetwijfeld welkom zal geweest zijn.

"Och", zegt Remi, "geven en nemen, is dat niet de zin van het leven ?"

De zondag daarop kreeg ik van de Duitse kommandant inderdaad een "Ausweiss" om

mijn verloofde te Houtkerke te bezoeken, alhoewel ik nog helemaal geen lief had. Om de week moest ik echter een nieuwe toelating afhalen. Het toeval kan je soms onvermoede troeven in de hand spelen.

Op een millimeter na.

In de oorlog was er verplichtte inlevering van graan, tarwe en andere produkten. De minimum hoeveelheid per hektare was bepaald en bij de levering diende men zich strikt aan de opgelegde hoeveelheid te houden. Wij moesten zorgen voor 10.000 kilo.

We hadden echter graag onze kwaliteits-tarwe behouden en Franse tarwe geleverd. In Frankrijk was er ondanks de strenge reglementering nog genoeg tarwe te krijgen die bovendien goedkoper was dan bij ons. Toch zagen we het niet goed zitten hoe we met drie man op korte tijd 10.000 kilo zouden overbrengen, zak voor zak op de schouders sleurend. Zonder hulp zou het niet lukken en daar het in de meimaand van 1944 was, als de nachten al kort waren, vroeg ik aan vier gebroers om met ons de klus te klaren. Het akkoord was dat zij de tarwe zouden kopen bij een graanhandelaar in Herzele (Fr.-VI.) en dat de vracht zou geleverd worden op het hof van Vandecasteele.

Ons plan bestond er in iedere avond 1.000 kilo over te smokkelen. Boer Vandecasteele zou die een honderd meter verder in een weide neerleggen.

De vier gebroers en een jongere neef Alexie zouden de zakken "te rikke" tot bij de Heidebeek brengen. Ze zouden niet over de plank komen, vertelt Remi. (Over de plank komen beduidde dat er een lange brede badding over de beek werd gelegd om er overheen te gaan).

Wij gedrieën zouden dat wel doen en de lading dragen tot bij ons thuis op de hoeve in Haringe.

De eerste avond, op 20 mei 1944, hadden die vijf man - vier broers en hun neef Alexie - zich op pad gezet om de zakken tot bij de beek te brengen. Doorheen Proots weide moesten ze voorbij een Franse abri. Eén van de vijf was de abri al gepasseerd maar toen neef Alexie er als tweede man langskwam, klaterden er drie gewerschoten en daarop mitrailleurgeknetter. De bende stootte uiteen en iedereen holde voor zijn leven, ook de jongere neef Alexie die, alhoewel gekwetst, toch de dans wist te ontspringen.

Gelukkig kon hij de woning van zijn oom bereiken maar kloeg over stekende pijn. In het holle van de nacht werd dokter Ryckewaert van Steenvoorde bijgeroepen. Allemaal niet zo simpel in oorlogstijd.

Toen de dokter eindelijk arriveerde, fronsde hij bedenkelijk de wenkbrauwen. Een kogel was langs achter in de rug doorheen het lijf gefist. "Een millimeter verder en je was er geweest", opperde Ryckewaert bezorgd. Opname in het gasthuis te Belle was dringend noodzakelijk maar dat klaarde de dokter zelf wel.

De volgende dag, zondag 21 mei 1944, trok ik naar de Duitse kommandant te Houtkerke om mijn "Ausweis" te halen. Onmiddellijk vroeg hij me of ik niet afwist

van een gekwetste blauwer. Daar hij zelf bij de abri had postgevat, wist hij zeker dat er iemand verwond was.

Natuurlijk wist ik van niets. Maar de kommandant had er zijn eigen bedenking bij: "Vandecasteele nicht gut und Neuville auch nicht gut", een mening die ik voor zijn rekening liet.

Een fles champagne op de goede afloop.

Daar het oorlog was, moest er ook gezorgd worden voor de ravitaillering van de verpleegde Alexie. De klinieken zelf hadden bitter weinig te bieden. Reken maar met al die soorten zegels en bonnetjes. Dus brachten wij er geregeld voedsel naartoe.

De jonge Alexie herstelde goed en is mijn vriend gebleven. Nu nog, ieder jaar dat God verleent, op 20 mei, heffen wij het glas in de herberg "A l'Aurée du Bois" te Houtkerke. Daar kraken we samen dan een fles champagne... op de goede afloop!

Rik Sohier

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 8 januari overleed te Poperinge in het Mariaziekenhuis Valère Vanstraceele, geboren te Roesbrugge op 28 juli 1916. Hij was de jongste zoon van kleermaker Alfons Vanstraceele, gevestigd in de toenmalige Statiestraat, naast het klooster (nu Prof. O. Rubbrechtstraat 56).

Valère Vanstraceele trok, nadat hij te Poperinge lager-middelbaar onderwijs had genoten, naar het leger, waar hij bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog de graad had van sergeant. Hij wist aan krijgsgevangenschap te ontkomen en kwam in dienst van de controle op de ravitaillering. Na enkele maanden werd hij wegens zijn

gezondheidstoestand op non-activiteit gesteld. Enkele jaren na de oorlog werd hij - wat hij tot op pensioenleeftijd is gebleven - de uitbater van de toen pas opgerichte en weldra bekende horecazaak "Oud Vlaanderen" op de Grote Markt te Poperinge, waaraan tot in de jaren zeventig een bioscoop was verbonden.

Valère die reeds enkele jaren weduwnaar was van mevr. Madeleine Benouwt, had twee kinderen.

Geslaagde verkoopactie "Winkelen in het dorp"

In café "t Hof van Commerce" te Roesbrugge werd op zat. 7 jan. de trekking gehouden van de verkoopactie.

- 250 fr. : de loten eindigend op 195 en 768
- 500 fr. : de nrs. 172780
- 265050 273197 229869 249004 204340
- 253819 287469 266742 142699 283120
- 249752 180411 280560 230138 260847
- 1.000 fr. : de nrs.
- 165626 101456 232305 142544 112414
- 5.000 fr. : nr. 164682 (res. 154151)
- 10.000 fr. : nr. 128022 (res. 265391)
- 25.000 fr. : nr. 268809 (res. 137023)

Met de winnende loten van 250 fr. kunnen de winnaars rechtstreeks aankopen doen bij de zaak waar het werd uitgegeven. De winnaars van de grotere loten wisselen hun lot uit voor waardebons vóór 31 maart bij de volgende adressen : Abele : Verhaeghe Paul; Watou : Mevr. Vereecke-Vandromme Myriam; Proven : Mevr. Vandamme-Borrey Micheline; Krombeke : Vanderhaeghe Dirk; Roesbrugge, Beveren, Slavele : Boekhandel Schoonaert.

De hoofdprijs van de trekking werd uitgegeven in de bakkerij Stefaan te Proven. De gelukkige winnaars zijn Raf en Diane Menu-Samoeij uit Proven. Hartelijk proficiat.

Kom bij
ons
voor
uw
huwelijksfeest

...

in onze
vernieuwde zaal
(240 pers.)

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

CERA

uw bank voor al uw
beleggingen
kredieten
financiële diensten

wenst u allen een vreugdevol en gelukkig 1995 !

Uw CERA bankkantoor is dagelijks geopend, ook op vrijdagavond en zaterdagvoormiddag

CERA Proven

kantoor directeur Jan DEDECKER

Obterrestraat 11

tel. 057/30 02 32

CERA Roesbrugge

kantoor directeur Luc LOUWAGIE

Prof.O.Rubbrechtstraat 44

tel. 057/30 03 84

CERA Watou

kantoor directeur Jozef DELALLEAU

Steenvoordestraat 42

tel. 057/38 86 91

CERA de bank die je ruimte geeft.

COIFFURE
mark

Haarmode is ons vak.

...

Hondschootestraat 5, 8691 BEVEREN-IJZER - © 057/30 02 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Er wordt gezegd en geschreven dat we nu het tijdperk beleven van de Derde Industriële Revolutie (DIR). Wat wil dat eigenlijk zeggen?

De Eerste Industriële Revolutie (1750-1800) was het tijdperk van de stoommachine en de mechanisatie.

De Tweede Industriële Revolutie (1850-1900) was de tijd van de opkomst en doorbraak van de elektriciteit.

De Derde Industriële Revolutie (1950-2000) is het tijdperk van de elektronica (computers, enz.).

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil!

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 8 januari 1995 overleed te Poperinge de Heer Leon Callewaert, gepensioneerd hoofdhoubeambte, posthoofd der douane.

Leon begon als douanier in Poperinge en werd door examen hoofdbrigadier te Antwerpen. In ± 1973 kwam hij naar Poperinge terug als hoofdbrigadier-diensthooft tot in 1983. Daarna deed Leon dienst in de douanepost: Cappelhoek, grondgebied Beveren-IJzer, waar hij tien jaar bleef. In Oost-Cappel was hij de stichter en medewerker aan een plaatselijke wielwedstrijd en andere activiteiten.

Op 10 januari 1993 ging hij op pensioen, in de hoop nog wat jaren van verdienste rust te mogen genieten, het heeft echter niet mogen zijn. Leon is overleden op 61-jarige leeftijd.

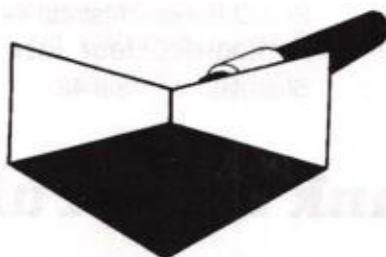
ONTHAALMOEDER

Onthaalmoeder heeft nog plaats vrij.
Tel. 057/30 13 75.

SCHRIJNWERKERIJ REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabricatie: houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240 8908 VLAMERTINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)

Op afspraak: tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

verdelers HYUNDAI

Demonstratie HYUNDAI LANTRA '94

FORD Escort 1.6	'93
PEUGEOT 205 1.1	'92
PEUGEOT 205 1.4	'92
PEUGEOT 405 GLD diesel	'92
TOYOTA Corolla diesel	'92
SEAT 1.0	'92

**Speciale voorwaarden
wegens autosalon**

OPENDEUR: 16 - 22 JAN.

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND JANUARI

Kaartingen

- Haringe, Dorpshuis
zaterdag 21 januari
zondag 22 januari
Boterkaarting
t.v.v. Landelijke Gilde
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 24 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Haringe, in "Sint-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 28 en zondag 29 januari
maandelijks kaarting voor de leden

K.A.V. Roesbrugge-Haringe

- Donderdag 26 januari om 19.30 u. in de school te Roesbrugge: "Oud - Hout" vernieuwing en verfraaiing. Mannen ook welkom.

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Kookles: "Soufflés - Mousses - Fiensen - Bavaroises" op donderdag 19 januari om 19.30 u. in "Sint-Jozef" te Haringe.
- Algemene vergadering: "De waarde van de kunst" op dinsdag 31 januari om 20 u. in zaal "De Sceure" te Oostvleteren.

K.V.L.V. en L.G. Beveren-IJzer

- Woensdag 25 januari om 19.30 u. in de H. Hartzaal: "Eigentijds vegetatief en decoratief bloemenschikken". Tweede les uit een reeks van 4 door Dirk Devlieger.
- Zaterdag 28 januari om 20.00 u. in de H. Hartzaal: Gezinsavond met "De Grote Voltijde". Vooraf inschrijven bij Nelly (057/30 09 05).

MAAND FEBRUARI

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 8 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Haringe, in "Sint-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 25 en zondag 26 februari
maandelijks kaarting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd“

Vogelpik

- Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 3 en zaterdag 4 februari
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 11 februari
smijting voor de leden
- Haringe, in "Sint-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 11 en zondag 12 februari
6e maandelijks smijting

Schuiftafel

- Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 4 februari: smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Zwemmen: vrijdag 24 februari om 21 u. is het zwembad gereserveerd voor K.V.L.V.-leden en hun gezinsleden.

K.A.V. Roesbrugge-Haringe

- Woensdag 8 februari om 19.30 u. in de school te Roesbrugge: naaidemonstratie "Mouwloos vestje".

K.L.J. Proven - Ouderavond

- Op 4 en 5 februari is er weer KLJ-Ouderavond.
- Op 4 februari spelen we in zaal SINT-ELOOI te PROVEN om 20 u..
- Op 5 februari spelen we in zaal DE GOUDEN AREND te ROESBRUGGE om 20 u.

We heten u allen van harte welkom.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGELIJKE STAND

Huwelijksaankondigingen:

- Maes Koen met Cottyn Patricia van Wevelgem.
- Temperville Gilbert met Cuffez Monique.

VOLLEYBAL ROEPOVO

2de divisie - Sporthal Poperinge

- Zaterdag 21 januari - 19 u.
ROEPOVO - Roeselare (leider)
- Zaterdag 28 januari - 19 u.
ROEPOVO - Assenede

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek glas in lood - melkglas - opruimingen volledige inboedels oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSINSTITUUT

CAMOUFLAGISTE

van wijnvlekken en littekens

KLEUR- EN STIJLCONSULENTE

Esthetiek - Parfumerie - Pedicure
Zonbank - 3 gezichtsbruiners

Vanaf nu nieuwe
getrouwheidskaart
"6 gelaatsverzorgingen"
binnen het jaar 1 GRATIS

Provenplein 53
8972 PROVEN
Tel. 057/30 08 51

057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

In de jongste dagen heeft José Happart de Voerense carroussel voor de zoveelste maal op gang gebracht. En het zal wel niet de laatste keer zijn. Telkens weer, ter gelegenheid van een of andere verkiezing, komt hij met een stunt op de proppen. Hij spreekt daarbij veel over de democratie, verwijt anderen dat zij onverdraagzaam zijn, maar is zelf onredelijk in zijn eisen en lapt de wetten aan zijn laarzen. Daarmee heeft hij sukses bij de Walen en de francofonen in Vlaanderen. Die eisen ook voortdurend voorrang. Daarmee is Happart hun boegbeeld. Dat brengt veel stemmen aan. Maar Happart moet telkens weer met nieuwe provocaties zijn imago in stand houden, want dat heeft hem geen windeieren gelegd, en dat moet zo blijven!

Immers José Happart en zijn broer waren kleine fruitboeren, die met moeite hun investeringsleningen konden afbetalen, en nu zijn ze de rijkste mensen van Voeren geworden. Dank zij hun politieke mandaten verdienen ze samen een kleine tien miljoen per jaar. Zou je daarvoor niet af en toe de clown uithangen? De meesten moeten heel wat meer doen, om veel minder te verdienen. De Voerense carroussel is een geldkwestie!

Maar dat is bij onze illustere politici ook het geval. Premier Dehaene die onverantwoorde toegevingen heeft gedaan, moet nu niet hoog van de toren blazen dat hij de eenheid van het land heeft willen redden, want hij is daar eigenlijk steengerust is. Hadden de Britten zich niet verzet, dan zou hij het land feestelijk de rug hebben toegekeerd om de vetbetaalde Voorzitter van de Europese Commissie te worden. Maar aanzien dit aan zijn neus is voorbijgegaan, wenst hij zo lang als mogelijk eerste-minister te blijven. Moeder is nu dat inkomen gewoon. En blijven, dat is een kwestie van toegevingen. Zijn voorganger Wilfried Martens heeft dat tot in het absurde gedaan, opdat het maar zou voortduren. En ook Luc Vanden Brande wil zich wel gedeisd houden om nog een tijdje over het inkomen van minister-president te beschikken.

Tenslotte wenst de Parti Socialiste ook niet te veel met Happart te chargeren. De vele miljarden sociale zekerheid die van uit Vlaanderen naar Wallonië worden getransfereerd zouden kunnen in gevaar komen. En weer gaat het dus om geld! En ze maken er met plezier gebruik van.

"Inderdaad", zegt Gusta, "De gemiddelde werkloosheidsuitkering in Wallonië bedraagt 16.900 fr. tegenover 13.700 fr. in Vlaanderen, en het gemiddelde pensioen belooft 28.600 fr. in Wallonië tegenover 25.900 fr. in Vlaanderen. - Niettegenstaande al onze verschillen, moeten we vrienden blijven, zei de voorzitter van de Partij Socialiste!"

Hoe zou je zelf zijn?

Pol

HOSPITALISATIEKOSTEN STEEDS DUURDER ...

Niet voor de spaarders met een 21+ rekening bij ARGENTA: het verschil met wat de ziekenkas betaalt, wordt door ARGENTA volledig terugbetaald.

ARGENTA Spaarbank startte - als eerste - met deze suksesformule op 01/01/1985. Sindsdien deden zich 127.861 hospitalisaties voor en werd voor 1,3 miljard frank uitbetaald.

Doe iets om te voorkomen dat uw spaarcentjes wegsmelten als sneeuw voor de zon. Toetreden kan nog tot uw 65 jaar.

Nadien is het te laat ...

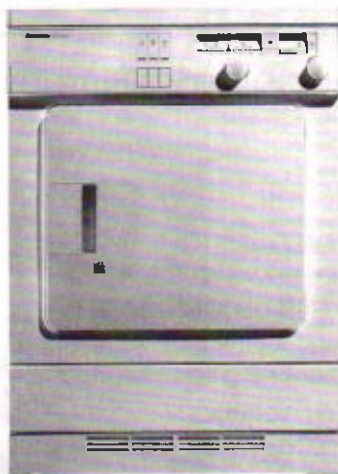
Bel 057/30 03 55 van 9 u. tot 12 u.

**ARGENTA SPAARBANK N.V.
KRIS ROSSEEUW**

Provenplein 48, Proven

De zuiverste waskracht *Constructa*

ELEKTRO CAPPOEN
Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

't Wos op è vrydagnoe dat Fonten Taeteraare aan den toog stoeg te praatelen teegen Madeleine, de bazinne van " 't Steenen Kloetj" te Pollinkhove. Fonten wos nog niet lange è trouwd met Fientje Schraveels, è schikking en klawierig jonk. De mensen verstoegen er hulder niet aan, hoe dat Fientje heur hadde kunnen verzotten op zoo'n swiester gelijk Fonten, die ol in è zweet kwam, ols'n hoorde van te moeten gaan werken ... Ze zeggen oltemets dat liefde blind is, maar by Fientje moet ze daarby nog doof è wist hèn oek, want om geheele daagen te kunnen horkten naar de flauwe conversaties van Fonten, moest je van è apparte soorte zijn ...

Madeleine, die Fontens gebiuf en geblaas gewend wos, liet hem zeveren, binst dat ze voortdeed met heur kaffee in orde te doen; Ze wos kontent ols de voordeure open ging en dat Staftje Tatse, de schoenmaker, binnenkwam.

Staftje wos è wekelijkschen kalant, die de vrydagvoornoene kommissies deed voor Marie, zyn vrouwmens, en in 't naar huis gaan, è keer binnensprong in " 't Steenen Kloetj" om è pintje te drinken en è beetje te klappen teegen Madeleine. Fonten bekeek Staftje, met zyn zak winkelwaare, olzoo met è air om è beetje te lachten ...

" 'k Gelooven dat Marie joen nog è beetje doet draaien ennée!" gryslachte Fonten.

"Gy pakt het meer op joen gemak ollezins!" antwoordde Staftje.

" Jamaar, myn wuuf vroeg van den nuchternd oek onke de ruiten ging willen wosschen van de voorkant en den achterkant van 't huis, je kunt è keer peinzen, zulk è werk ...! Maar 'k zei, da'k oltyd zoo dronke kwam, onke van booven op è trap stoeg ... Maar da'k wilde den trap vasthouden, maar da'k eerst naar den dop ging gaan ...!"

" En gy staat hier aan den toog te zeveren en laat heur daar olleene klawieren!" zei Madeleine kwaad ... "dat is schoone!"

"Héwè, 'k gaan nu ollichte è keer gaan kyken zi, hoe verre da'ze ol avanceert is!" lachte Fonten.

"Je moe'je niet haasten, Fonten!" grimmeelde Staftje ... "wacht nog è beetje en 't gaat ol è daan zyn!"

"Hoe weet je gy datte?" vroeg Fonten.

"Omdat Fientje ferme bezig wos onke passeerde!" zei Staftje ... "ze stoeg van boven op den trap en 't wos Jeftje, den fakteur die den trap vasthield en 't zeemvel en de sponse uitspoelde!"

"Wuk! den fakteur, zeg je!" schoot Fonten uit! en meteen wos'n de deure uit, zyn velo op en weg...

De fakteur kwam djuuste buiten ols Fonten thuis kwam... Fientje stoeg in 't deuregat...

"Ha, je zyt daar!" riep Fientje ... "maar je moe'je niet meer haasten wei! Jeftje hèt è handje geholpen ...!"

"O! 't Wos geern è daan, wei!" lachte Jeftje en è sprong op zyn veloo ...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 2 februari 1995
Afdruktokantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 240 fr.

WATEROVERLAST - DE IJZER BEDWONGEN?

De Bergenstraat tussen de twee bruggen blijft droog.

Een beeld van de overstroming te Roesbrugge op woensdag 20 november 1991.

Eind vorige maand zag het er even naar uit dat wij een tweede zondvloed tegemoet gingen.

Toen Charlesville-Mézières in de Franse Ardennen door de Maas werd overspoeld, sprak Ballardur over "De overstroming van de eeuw". Inmiddels werden zo'n half miljoen Nederlanders uit de kuip tussen Maas en Waal geëvacueerd en de beelden van de waterellende in ons bloedeigen landje, die wij op TV zagen, zullen ons lang bijblijven.

Roesbrugge die in de loop der eeuwen al wat wateroverlast van de IJzer moest verteren, bleef droog.

In september van vorig jaar immers werden de *indijkingswerken Dode IJzer*, ter bescherming van de woningen in de Bergenstraat, in opdracht van de provincie West-Vlaanderen voltooid. Hierdoor behoort de watermiserie, die het eiland tussen de twee IJzerarmen herhaaldelijk meemaakte tot het verleden.

Zoveel is zeker, de enorme regenval van een paar weken geleden zette de Bergenstraat tussen de twee bruggen niet onder water.

Alles bleef droog en de kalibreringswerken aan de IJzer hadden hun nut bewezen en... de waterproef doorstaan.

IJZER, wassende stroom.

Voor al door de moeilijke doordringbaarheid van de grondlaag (leperse klei) en het groot niveauverschil van bron tot Frans-Belgische grens te Haringe, waar de IJzer

ons land binnenstroomt, is de IJzer sinds eeuwen oorzaak van grote ellende bij overvloedige regenval.

Op 20 november 1991 steeg het waterpeil van de IJzer te Roesbrugge tot 2,80 m boven het normale peil. De IJzer stroomde

via de achtertuinen van de woningen in de Bergenstraat het dorp binnen waardoor een twintigtal woningen met wateroverlast af te rekenen hadden.

Ook bij de hevige regenval van februari 1988 waren diezelfde woningen bedreigd, maar kwam het niet tot schade binnen de woningen.

Vorige overstromingen dateren van oudejaarsavond 1964 en van mei en november 1925.

Het overstromingsprobleem te Roesbrugge is echter een oud zeer.

Emile Vanden Bussche, adjunct-konservator van het Rijksarchief te Brugge, Roesbruggenaar in hart en nieren, vermeldt in zijn boek, *Histoire de la Commune de Roesbrugge-Haringhe* (1) de grote overstromingen te Roesbrugge van 1672, 1762, 1779 e.a.

Op Sint-Maartensdag, 11 november 1762 trad de IJzer na onophoudende regenval weer buiten zijn oevers en zette tal van woningen onder water. Enkele dagen later, op 22 november, begon het aan één stuk te vriezen tot 28 januari 1763. Vanden Bussche schrijft op bladz. 339 dat de koude gedurende die maanden *ondraaglijk* was.

Enkele jaren later op 10, 11 en 12 december 1779 luidde de noodklok onophoudelijk over Roesbrugge. De IJzer stond meer dan 8 voet (2) boven het normale waterpeil en de gemeente was grotendeels overspoeld. Talrijke ongelukken kenmerkte de watersnood van 1779, maar net als de bevolking uit vulkanische gebieden, die met de gevaren van lava en magma vertrouwd zijn en ter plekke blijven, bleef de Roesbruggenaar met de gevaren van de wassende IJzer onverschrokken en met een zekere doodsvrachting de winters trotseren.

Een paar weken geleden stonden tussen Roesbrugge en Noordschote 1.800 ha onder water. Tussen Diksmuide en Roesbrugge waren dat er 3.000 ha.

"Dit lijkt fenomenaal, maar de bewoners van Bachten de Kupe zijn ronduit verbaasd over de belangstelling.

"Drieduizend ha blank En dan?" (3) De broeken zijn het winterbed van de IJzer en vervullen in deze optiek een gunstig ecologisch en milieuvriendelijke functie. De over-

stroomde gebieden worden vruchtbaar, zijn een ideale biotoop voor trekvogels en waterwild en deze winterbedden voorkomen overstromingen in woonkernen en landbouwgronden.

Donderdag 26 januari viel er in onze streek veertien liter water per vierkante meter. Als men weet dat de IJzer normaliter slechts 3,5 liter neerslag per m² kan afvoeren, en al wat meer is voor overstromingen zorgt, dan zag dit er op het eerste zicht voor de Bergenstraat niet goed uit.

Enkele dagen later, op maandag 30 januari jl. te 06.00 u. stond het water 1,28 m boven het normale waterpeil aan de Fintele.

De Bergenstraat bleef droog.

Levendige belangstelling voor de Dode IJzer

In het kader van de ruilverkaveling Beveren, werd de Dode IJzer die via de Bergenstraat een bijpas vormt met de IJzer, ingeschreven als *waterloop tweede categorie*.

Hierdoor kon de Provincie het initiatief nemen de sinds eeuwen durende watermiserie tussen de twee bruggen van IJzer en Dode IJzer ongedaan te maken door de nodige indijkingswerken te laten uitvoeren en deze te financieren.

De bestaande waterloop, de Dode IJzer, werd circa tweehonderd lopende meter éénzijdig verbreed en verdiept en de rechteroever werd aangelegd onder een zacht talud 12/4 met paalwerk en rietbeplanting. Op de rechteroever werd eveneens een plasberm en visplaats uitgewerkt.

De bescherming van de woningen in de Bergenstraat gebeurde met een keermuur in gewapend beton (houtplankenstructuur) met een lengte van circa 150 m. De indijking werd uitgevoerd met de uitgegraven gronden van de verbreding van de waterloop. Ook langs de IJzer wordt de indijking doorgetrokken tot aan de Bergenstraat.

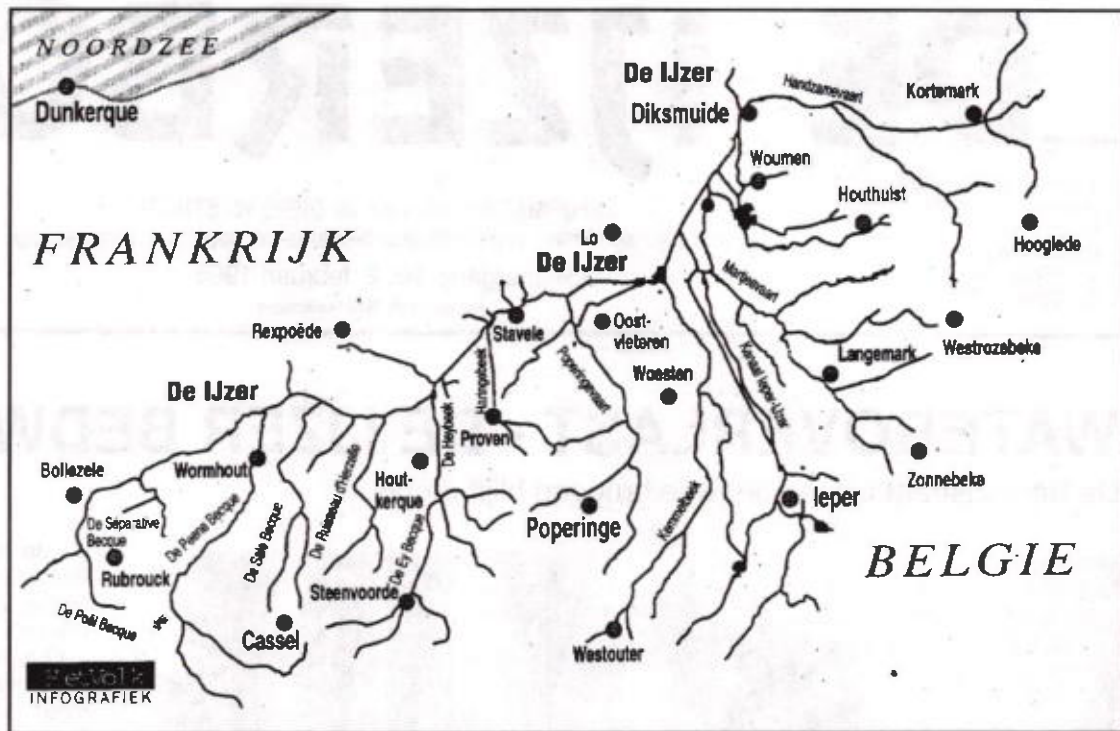
Voor de aanleg van deze dijk was 3.000 m³ grond nodig.

Nabij de uitmonding met de IJzer werd een voetbrug gebouwd in het kader van een *toekomstig wandelpad langs de IJzer*.

De grondverwervingen bedragen circa één hectare en werden geregeld door de Vlaamse Landmaatschappij.

De werken werden aangevangen in oktober 1993, maar konden door de slechte weersomstandigheden in de eerste helft van 1994 pas na de verlofperiode worden afgevoerd.

Bij de watersnood in december 1993 kon de voorlopige grondnam, die reeds was aangelegd achter de woningen, de stroming vanuit Frankrijk afremmen, zodat de water-

Het stroomgebied van de IJzer van de bron tot in Diksmuide : goed voor de afwatering van een gebied van meer dan 110.000 hektaren.

overlast in de woningen door tijds afsluiting met zandzakjes beperkt was in vergelijking met november 1991.

Ook de lokale baggerwerken en het wegennemen van een drempel onder de IJzerbrug (de nog niet weggenomen onderste gedeelten van de stenen pijlers, van de in 1940, vernielde brug) door de Dienst der Kusthavens hebben hun nut bewezen.

De werken werden uitgevoerd door de B.V.B.A. Desot uit Boezinge.

De kostprijs ten laste van de Provincie beliep zeven miljoen frank.

De voltooiende aanname van werken werd opgeleverd op maandag 26 september 1994 in aanwezigheid van de voor waterhuishouding en waterkering bevoegde Gedeputeerde Gerard Naeyaert alsook de Hoofdingenieur-Directeur ir. G. Declercq en de ingenieur, Hoofd van Dienst, J. Casteleyn van de Provinciale Technische Dienst.

Wat de bouw van een tweede dijk betreft aan de stroomafwaartse zijde van de Bergenstraat is de Provinciale Technische Dienst bezig met de studie van het project en heeft op de begroting 1995 een krediet ingeschreven van 8 miljoen frank.

Half vol, half leeg.

Emile Vanden Bussche die niet zonder enig chauvinisme de *Geschiedenis van Roesbrugge* schreef en schoon als een Statenbijbel dit levenswerk in 1866 liet verschijnen, roemt Roesbrugge als een florissant stedeken vol handelsactiviteit en industriële bedrijvigheid.

Roesbrugge met zijn navelstreng De IJzer verbonden, geïnspireerd en gevoed door

alle Vlaamse steden en verre horisonten was rijk en welstellend.

De bedrijvige loskaai aan de Roesbrugse haven, de (vijf) goede geplaveide toegangswegen met diligences en char-à-bancs, de stoomtuigen van "den IJzeren Weg", de jonge dynamische bevolking, de wekelijkse zaterdagmarkt, de eigen krant "De Dorpsbode van Rousbrugge", de goede scholen, de intense kulturele bedrijvigheden, e.d.m. zijn nog slechts een verre herinnering, een brok nostalgie, een sprookje als het ware.

Vanden Bussche kon er niet genoeg van krijgen en eindigt zijn boek met één wens: "notre commune natale deviendra un centre industriel, un riche endroit..."

Waar staan wij nu?

Het is net als het glas half vol bier. Voor de ene is het half leeg, voor de andere is het nog half vol.

Roesbrugge is nog half vol. Wij staan al niet meer met onze voeten in 't water. De IJzer ligt er nog net als eeuwen geleden.

De *Jordaan van de Westhoek* heeft de melk en de honing gehad. Nu kan alleen nog waterrecreatie, plattelandstoerisme, wandel- en hengelsport, korte tweede- en of derde vakanties enig vertier brengen.

Waarom zouden wij deze kansen laten liggen?

Elie E. Balduck

Noten

- (1) Emile Vanden Bussche, *Histoire de la Commune de Rousbrugge-Haringhe*. Uitg. Edw. Gaillard & Cie, Brugge 1866, 422 blz, geill.
- (2) Eén voet is ongeveer 30 cm lang.
- (3) "IJzer zet 3.000 hectaren blank". Het Volk 31 jan '95.

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(8)

R.-A. BLONDEAU

Wat een leraar lijden kan.

Palfijn die een bijzondere inspanning deed om degelijk onderwijs te verstrekken, eiste van zijn leerlingen de volle aandacht, hoewel er in die tijd van een gedisciplineerd auditorium vaak geen sprake was. Maar Palfijn nam dit niet en toen sommige leerlingen in 1710, het naar zijn zin een beetje te bont maakten, diende hij klacht in bij de schepenen :

"Het is nogtans gebeurd dat sekeren François De Pape, leerlyng ende woonende met zyn broeder Pieter De Pape, meester chirurgyn, hem vervoordert heeft te comen sitten op de stoelen staende in de voorseyden Collegie voor de doctoren ende meesters chirurgyns de selve lessen somwylen bywoonende, en de vriendelyck vermaend synde van den suppliant omme te nemen eene plaatse op de voorseyde banken, heeft daer jegens hem ghestelt en gherelucteert sulckerwys dat hy de volgende lessen frequenteerende hem verstout heeft te sitten, en niettegenstaende hy wederom van den suppliant vermaent wiert, blyven sitten met den hoedt op 't hooft, contarie doende aan alle d'andere, daer inne hy nog gestyft is geworden door synen voornoemden broeder meester Pieter De Pape sulckx dat hy voor de derde mael in syn quaet opzet ofte voor-nemen heeft ghecontinueert, den suppliant troublende in syne lessen ende grootelyckx het respect verliesende, andere tot quaed exempel". (61)

De Gentse schepenen waren het echter met Palfijn helemaal niet eens. Ze legden het geval voor - zoals dat in dergelijke omstandigheden paste - aan het *Collegium Medicum*. Uit hun begeleidend verslag blijkt dat zij het van Palfijn nogal pretentius vonden, dat men bij hem geen les kon volgen met gedekt hoofd, en ze beschouwden zijn klacht als een wraakneming op een vroegere schuldeiser. Blijkbaar had de familie De Pape wel enige invloed.

In het verslag aan het *Collegium Medicum* drukten de schepenen hun ongenoegen uit in volgende bewoording :

"verwondert te wesen dat d'heeschere sigh laet voorenstaen van te pretenderen dat het eene obligatie wesen soude voor hem metten hoed af te sitten in 't aanhooren vande lessen, ende dat men hem soude moeten draeghen sulckdanigh hoog respect, ghelyck by deselve requeste is pretendeerende, daer de eerweerde Paters Jesuïeten, nochte Augustynen noch selfs de docteurs 'tsy in de rechten 'tsy in de theologie, ofte andere, te

Loven, Douay (62) ende elders, sulckdanighe onderdanigheden niet en syn versoekende, terwyl men aldaer is sittende met gedeckten hoofde, ghelyck aan verweerders ende iedereen ghenoech bekend is, boven dat den heerschere noch wetten noch statuut en heeft weten aen te wyzen waerby sulckx soude ghestatueert syn, het gonne 's verweerders voordele en 's heerschers confusie dienen moet, ende wat angaet het sitten op eenen stoel, wieraengaende den heerschere ook groote levée is maeckende, ende is niet min belachelyk als onghedfundert, omme dat hy insghelinx niet en sal doen blycken dat den selven stoelen eenighe vande doctoren soude toebehooren, dewelcke sulckx ande verweerders soudon misjonnen, maer oock principalyk, omdat den tweeden verweerdere onmoghelyck is op leeghe bancken te sitten ter oorzaecke van syn ghestrokeert been, ende datter nog andere leerlynghen up stoelen sitten, boven dat den selven tweeden verweerder nu gheduerende eenige maenden telkens heeft ghestaen. Soo dat men niet en weet wat hem moveert om te spreken van eenigen troubel die hem soude wesen aenghedaen, terwylert hy selve troubel is maeckende soo wanneer hy den tweeden verweerdere al te onredelyk wilt dwinghen tot het gonne hy niet gheobligiert, jae zelfs niet moghelyck en is met menace hem te sullen jaeghen uit de lessen, waeruut Ued. sullen connen bemerken dat dese actie niets anders en is voortscommende als uut eene onverdiende oassie ter causen den eersten verweerdere hem heeft betrokken voor de smalle wetten, tot betalinghe 'tgone hy heerschere an hem schuldich waende langhe tyt ghedelayeert hadde te betalen, concluderende de verweerders by dien tot heerschers niet ontfanhende met heersch van consten".

Maar de Gentse doctores en heelmeesters dachten er toch enigszins anders over. Konden zij zich ermee verzoenen dat de studenten hun hoed ophielden tijdens de lessen, ze moesten wel afblijven van de stoelen die bestemd waren voor doctores en chirurgijns. Zij verklaarden :

"dienvolghen vanden ghevoelen te wesen dat de leerlynghen frequenteerende de lessen van Jan Palfyn die by hem ghegeven worden in de hostologie (sic) de selve lessen wel soudon mooghen hooren met ghedeckten hoofde, nochtans anden prelecteur bethoonende alle behooryck respect, dan oock van ghevoelen te syn dat deselve jonghelingen in het hooren van de selve lessen soudon sitten op de bancken daer toe ter plaetse alwaer de selve lessen ghegeven

Nauwkeurige Verhandeling

Van de voornaemste

HANDWERKEN

DER

HEELKONST

Zoo in de harde, als sagte deelen
van 's menschen lichaem.

In het licht gegeven door

JAN PALFYN,

Gefworen Heel-meester, Anatomicus, en Lector
van de Heelkonst toe GENT.

Zynde een Werk seer dienstlyk voor alle Genees-heeren
en Heelmeesters, met Figuren.

EERSTE DEEL.

Tot LEYDEN.

By CHRISTIANUS VERMEY. Boekdrucker-
en-Verkooper in de Koom-brug-steen.
MDCCK.

Titelblad van het derde werk
van Jan Palfijn (1710).

worden, ghestelt synde, ende ter dienen effecte altyt gheweest hebbende, sonder hemlieden op de stoelen aldaer oock wesende, door dien onder correctie in alle manieren conveniert dat deselve stoelen aldaer worden ghestelt en gheconserveert voor de doctoren, meesters chirurgyns en barbiers deselve lessen versoekende te hooren, oock te meest door dien dat selfs den voornoemden Palfyn in het geven van syn lessen maert en sit op eenen stoel, als niet hebbende potestatem assendi (sic) ende descendi cathedram, andersints soudon de selve jonghelingen sittende op stoelen hemlieden alsoo ghelyck stellen an hunne prelecteurs ofte lesgevers".

Handwerken der Heelkonst

Palfyn besteedde zijn tijd niet alleen aan het lesgeven en het voorbereiden van die lessen, maar hij werkte tevens vlijtig aan zijn derde boek, een handleiding over heelkunde, bestemd voor zijn leerlingen.

Vooraleer het werk naar de uitgever ging legde hij het, door tussenkomst van professor Verheyen, voor aan het *Collegie der medicijnen* van de universiteit, en op 8 mei 1709 ontving hij een lovende appreciatie ondertekend door L. Peters, J. Somers en

Phil. Verheyen. Afgezien daarvan zou hij, volgens de voorrede, het nog ter goedkeuring voorgelegd hebben aan Govert Bidloo (63) professor te Leiden en Frederik Ruysch (64) professor te Amsterdam. Dit, alsmede het feit dat Palfijn's boek het volgende jaar verscheen bij de boekdrukker en -verkoper Christianus Vermey, uit de Koornbrugsteeg te Leiden, zou er alleszins op wijzen dat Palfijn in 1709 Nederland heeft bezocht en te Leiden misschien ook wel kennis heeft gemaakt met Boerhaave, die reeds in 1701 tot lector was benoemd aan de universiteit aldaar en er precies in 1709 professor werd in de botanie.

Als bewijs voor die kennismaking met Boerhaave wordt soms gewezen op het bestaan in de universiteit te Uppsala van een exemplaar van Boerhaaves *Aphorismi de cognoscendis et curandis Morbis*, een boek over ziekteleer, verschenen bij J. Vanderlinden te Leiden in 1709, met de volgende door Boerhaave eigenhandig geschreven Latijnse opdracht: "Aan de beroemde chirurg en anatoom te Gent, Jan Palfijn". Evenwel is de opdracht niet gedateerd, en deze schenking moet niet noodzakelijk in 1709, vers van de pers, gebeurd zijn.

Het derde boek van Palfijn verscheen in 1510 onder de titel: *Nauwkeurige Verhandeling van de voornaemste Handwerken der Heelkonst zoo in harde, als sagte deelen van 's menschen lichaam. In het ligt gegeven door Jan Palfyn, Gesworen Heelmeester, Anatomicus en Lector van de Heelkonst tot Gent. Zynde een werk seer dienstig voor alle Genees-heeren en Heelmeesters, met figuren.*

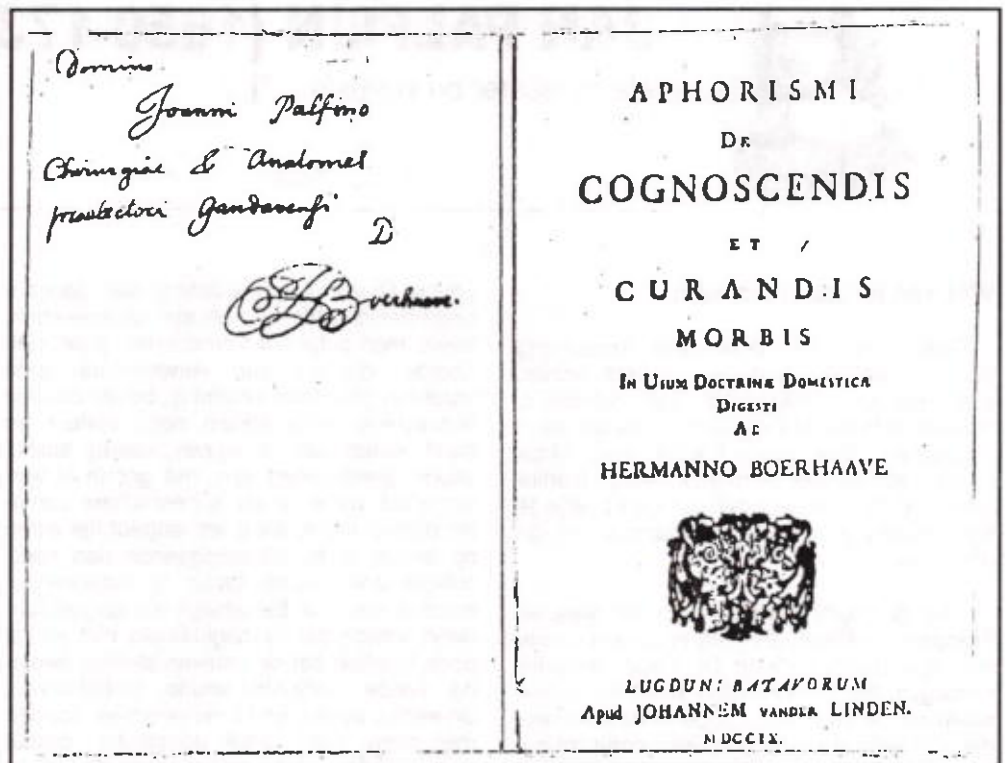
In het voorwoord komt er een sonnet van P. Vromans, waarin de auteur lovende woorden wordt toegezwaaid:

*Palfyn al over lang door yver aengedaen,
Geeft blyken in dit Boek van vlyt en van verstand,
Wat heeft niet al gedaen zyn wel bedreve hand?
Zo dat hy zal in roem een reeks van Jaeren leven.*

Hoe P. Vromans, een Hollandse jurist, zich voor Palfijn is gaan interesseren, is niet duidelijk.

Verder wordt er in die voorrede op gewezen dat er op last van de Gentse magistraat, en naar het voorbeeld van andere steden, een amfiteater werd opgericht waar men in de winter ontleedkunde onderwijst en dat Palfijn de opdracht kreeg een nieuwe openbare cursus in heelkunde te geven.

Hoewel Palfijn in dit werk, van meer dan 500 bladzijden, geen wereldschokkende ontdekkingen aan het licht brengt, en zelfs blijk geeft van inzichten die nu hopeloos verouderd zijn - hoe kan het anders - geeft hij wel waardevolle beschrijvingen van beklemden breuken, van de hechting van de wonden der ingewanden, en een omstandige toelichting over het stelpen van bloedingen. Hij bespreekt zelfs de behandeling van borstanker, waarbij hij de raad geeft de borst weg te

Titelblad van het boek van Boerhaave met opdracht aan Jan Palfijn (Universiteit Uppsala).

nemen indien het gezwel ingeworteld is in de spieren en zich uitstrekt tot in de oksel. Hij is zich ongetwijfeld sterk bewust van de beperkte mogelijkheden van de geneeskunde en van onvoorziene complicaties. Daarom spoort hij zijn leerlingen aan voorzichtig te zijn bij de prognoses en even behoedzaam te werk te gaan: "De heelmeester moet niet meer beloven als hy doen kan en moet de genesing liever twyffelagtig voorstellen, want hoe groot de apparentie is van een goede uytval, soo comen er dikwils toevallen by, die beletten dat men kan uytwerken 't geen men belooft heeft".

In zijn *Nieuwe Osteologie* had hij geponeerd dat de openingen tussen schedelholte en neusholte (sinussen) afgesloten is, en in dit werk komt hij daarop terug: "indien ze (nl. de heelmeesters die nog altijd geloven dat er een rechtstreekse verbinding bestaat tussen schedelholte en sinussen) de holligheden boven de neus van het voorhoofdsbeen geopend hadden, waarschyndlyk souden se daer in een sweering gevonden hebben, want het meesten deel van de sweeringen die in de neus doorbreken, komt niet van de hersenen maer van de holligheden die in het voorhoofdsbeen en kaek-beenderen gevonden worden".

Zijn anatomische beschrijvingen, die hoewel boeiend uiteengezet stugge materie zijn, worden hier en daar afgewisseld met gevallen uit de praktijk, die hij zelf heeft meegeemaakt, en die hij wel eens op een humoristische wijze vertelt.

Ook zijn pogingen om Latijnse of van het Latijn afkomstige medische termen te vertalen in voor de chirurgijns begrijpelijke Vlaamse uitdrukkingen vinden we hier terug: o.m. binding (ligature), hegingen (suturen), buykshegting (gastroaphia), navelbreuk

(exomphalos), waterbreuk (hydrocele), vleesbreuk (sarcocoele), slagaderspat (aneurisma), traenistel (fistula lachrymalis), enz.

Palfijn weet wel dat werken der heelkunde moeilijk te beschrijven zijn, en dat ze voornamelijk in de praktijk moeten geleerd worden, zoals blijkt uit de laatste regels van zijn boek:

"Ik eyndigde met de woorden van den grooten en Koninglijken Heelmeester Ambrosius Paré, die in zijn 12e boek het 20e Hoofdstuk pag. 307 sprekende van het toebinden der bloedvaten in het afsetten der leden aldus schrijft: Gij zult mogelyk dese manier om de bloedvaten toe te binden duyster en qualijk om verstaen vinden, maer men moet weten, dat het een seer moeyelijke saek is, de Operatie of Handwerken der Heelkonst klaer en onderscheydentlyk te beschrijven, want deze moeten veel eer en konnen ook door inbeelding en het sien werken van goede en ervaren Meesters beter geleert worden, indien men de gelegentheyte kan bekomen, of wel men moet sig daer in oefenen in doode lighamen, gelijk ik dikwils gedaen heb, dit zijn de woorden van Ambrosius.

Ik wensch, dat de konstenaers, die dit boek in handen sullen krygen, het selve lesende dat wel mogen verstaen, en dat se in het doen van de Operatie, die er in beschreven staen, een goede uytkomst mogen hebben, alles tot troost der lijdens, eere van de konst en hun eygen lof..."

Een berooide situatie

Maar het lesgeven en het schrijven van boeken was niet zeer lukratief, terwijl zijn verplaatsingen naar het buitenland nog veel

geld kosten. De financiële situatie van Jan Palfijn was dan ook voortdurend zorgelijk, maar zijn wetenschappelijke belangstelling had voorrang.

In februari 1711 nam hij ontslag uit de gilde van de barbiers-chirurgijnen, blijkbaar om het jaarlijkse lidgeld van tien schellingen niet meer te moeten betalen, zoals blijkt uit zijn ontslagbrief :

"Den onderschreven verklaert, gelyck hy doet bij desen, te renonceeren aen de neeringhe van de chirurgyns-barbiers, versoekende onder deselve niet meer subject ofte suppost te wesen, en by gevolg geen voorder onkosten, de voorseyde neeringhe rakende, meer te helpen supporteren. Versoekende bij desen hier van d'insinuatie gedaen te worden aen Mr. N... Neerinckx, eersten deken der selver neeringhe, ende relaes in forma van hem te valideeren na behooren.

Actum in Ghendt den 29 January 1711.
J. Palfyn, geswooren chirurgyn".

Twee jaar later moest hij weer beroep doen op de schepenen om weddeverhoging, aangezien de hem toegestane jaarlijkse vergoeding (in die tijd *pensioen* genoemd), als lector aan de heelkundige school, ten belope van 200 gulden 's jaers niet volstond om in zijn levensonderhoud te voorzien en zijn uitgaven te dekken :

"Aen myn Ed. Heeren, Schepenen van der Keure der stadt Gendt, verthoont ootmoedelyck Jan Palfyn, gheswoorne meester chirurgyn deser stadt ende anatomicus, dat UE. ghedient syn gheweest by commissie van den 3en July 1708 hem te gratifieeren met de lessen van de osteologie, siekten der beenderen, genesinghe van deselve met de noodige bandagien etc. als mede van de groote operatien der chirurgie, wesende

eigentlich twee distincte lessen, als hebben de geen ghemeenschap d'eene met d'andere, daervoren deselve UE. ghedient syn gheweest hem te doene den byelegh van een pensioen van twee hondert guldens 's jaers, op welcken voet hy hem tot heden heeft daarvan gheacquiteert, ten appaise-mente van yder ende tot groot voordeel van het publiek, so hy durft betrouwen, aenghe-merckt den verthoonder als nu gheemployeert heeft eenen tyt van omtrent de veertigh jaeren om hem tot soo noodsaekelycke konst en scientie bequaem te maecken, dan oock daartoe ende ter instructie van de gone syne lessen frequenteeren hem nog daghe-lyckx moet appliceeren, daer inne hy synen tyt is consumerende, soo neemt hy de liberteyt van UE. ootmoedelyck te representee- ren dat het selve pensioen van twee hondert guldens 's jaers seer noodig ende onghepro- portionneert is aen syne devoiren ende func- tie der voorseyde lessen, de welcke eigent- lyck regaerden de medulla ofte merg van de gansche medecyne ende de aldernootsa- eckelyckste scientie van diere oorsaecke hy synen toevlucht neem tot UE. Deselve oot- moedelyck biddende ghedient te wesen de voornoemde representatie ende redenen gheconsidereert, het pensioen hem toeghe- staen, te augmenteeren naer discretie, ende in conformiteyte dat UE. oordeelen sullen aen syne devoiren int geven der voors. les- sen gheproportionneert te zyn".

Deze keer waren de schepenen niet tegen- draads en het "pensioen" van Jan Palfijn werd verdubbeld. Wat hem ter kennis werd gebracht met volgend schrijven :

"Schepenen vander Keure, op den inhoud deser ghelet, augmenteeren suppliants pen- sioen van twee hondert guldens met nog twee hondert guldens 's jaers, maeckende tsamen vier hondert guldens 's jaers, alles

nochtans op aggregatie van syne keyserlyc- ke ende koninklycke Majt. Actum int College den XXVIII 7ber 1713".

Een dergelijke door de keizer goedge- keurde verhoging moest om de drie jaar ver- nieuwd worden.

Volgende keer :

Heel- en Genees-Konst der Oog-siekten

Noten :

- (61) Ferd. Vander Haeghen, *Bibliotheca Belgica*, Gent, 1887, pp. 42-46.
- (62) Te Douai werd door Filips II van Spanje in 1562 een universiteit gesticht als Franse tegenhanger van de Vlaamse universiteit te Leuven. Zij werd in 1887 overgebracht naar Rijsel.
- (63) Govert Bidloo (1649-1713) promoveerde in 1682 te Franeker. Publiceerde in 1685 een anatomische atlas. Wordt in 1687 professor anatomiae te Den Haag en in 1694 te Leiden.
- (64) Frederik Ruysch (1638-1731) anatoom, genees- en verloskundige. Promoveerde in 1664 te Leiden. Wordt reeds in 1666 praefector in de ontleedkunde te Amsterdam. Doceerde dit vak gedurende 65 jaar. Was bekend om zijn verzameling anatomische preparaten.
- (65) Fr. de Potter, *Geschiedenis van Kortrijk*, Gent, 1876, p. 328.

GEORGE SARTON LEERSTOEL

Op donderdag 23 februari a.s. om 16 u. houdt Prof. Dr. H.A. Deelstra (univ. Antwerpen) een lezing over "De professionalisering van de scheikunde in België".

Plaats : Fakulteit Wetenschappen, K. Ledeganckstraat 35, Gent.

Alle belangstellenden zijn welkom. Toegang gratis.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

HET
KWALITEITSMERK

Oliën en
smoermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

JAARLIJKSE OPENDEURDAGEN

op 24, 25 en 26 februari

"Alle schoonheidsbehandelingen"

"Sauna" en "Zonnetunnels"

**Tijdens deze dagen, op aankoop, krijgt u
-10 % korting**

Op zaterdag 25 februari,
is er demonstratie van mini-verzorgingen en maquillage
Vrije toegang !

○ DAMESPARFUM :

Vanderbilt, Arrogance Femme, Arrogance Dance, Maroussia, Charlie (red & white), Isis (voor de jeugd), Carre blanc (Guy Delforge)

...

○ GESCHENKCOFFRETS met zeep of douche-gel, coffrets met eau de cologne, geurbollen, badparels, potpourri, kunstnagels, sjaals, ...

○ VOETPRODUKTEN van "Sixtuwhol"

○ HERENPARFUMS :

Caractère, Samba, Samba Nova, Sans Soucis Man, Sans Soucis Man Silver, ...
NIEUW : Spatio Krizia

○ VERZORGINGSPRODUKTEN :

"Sans Soucis" en "Sothys"

○ NIEUWE LENTE / ZOMERMAQUILLAGE

○ kleuren van "Sans Soucis"

○ PANTYS "Cette"

○ BIJOUTERIE en HAARMODE

Tijdens deze 3 dagen SPECIALE PROMOTIE op de ZONNETUNNELS

10 + 5 gratis (profiteer en schrijf je nu in !!)

SCHOONHEIDSINSTITUUT "NATACHA"

Bergenstraat 1, BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12

Iedere dag open : 9.00 u. - 12.00 u. en van 13.30 - 19.00 u.
Zondag open : 10.00 u. - 12.00 u.
Gesloten zondagmiddag en dinsdag

OPENDEURDAGEN

TOBYsport

**BERGENSTRAAT 1
ROESBRUGGE**

van
20 februari
t.e.m.
26 februari

FIETSEN :

NORTA, MAGNEET, GELDERLAND,
MANCHESTER, VENTURELLI, VENUS, BERTIN, ENZ ...

OP ALLE FIETSEN EEN
KORTING VAN
-10 %

KORTING
KORTING
KORTING
ORTIN

FIETSONDERDELEN

-15 %

-20 %

-30 %

tot **-40 %**

FIETS NORTA
3 versnellingen,
velgen ALU, nikkel slot,
~~14.350,-~~ € 12.000,-

HERENFIETS
12 versnellingen, velgen ALU,
nikkel, derailleur SHIM SIS
~~17.250,-~~ € 13.800,-

KOERSFIETS NORTA
14 versnellingen,
~~22.380,-~~ € 18.000,-

HOLLANDFIETSEN
~~14.100,-~~ € 10.980,-

DAMESFIETS
~~8.685,-~~ € 6.000,-

ENZ ...

MTB vanaf

LIQUIDEREN volgende fietsen

6.000,-
6.900,-
7.800,-
9.000,-

kinderfietsen

12" 3.480,-
15" 3.960,-
20" 4.980,-
24" 6.000,-

(zolang de voorraad strekt)

UITZONDERLIJKE PROMOTIES

korte fietskoersbroek
~~1.295,-~~ € 780,-

fietsolie 250 ml 150,-

fietspolish 400 ml 250,-

kruiwagens vanaf 1.295,-

binnenband vanaf 99,-

**VRIJE TOEGANG
ALLE HERSTELLINGEN**

OPENINGSUREN :

van maandag t.e.m. vrijdag van 14.00 tot 19.00 u.
of op afspraak op tel. 057/300 909 - 057/301 412

HET SINT-THOMASSTRAATJE, EN WAAR DE NAAM VANDAAN KOMT

De Beverenkalsijde heeft aan de zuid-westzijde, op ongeveer 100 m afstand van de *Dode IJzer* (grens met Roesbrugge) een klein zijstraatje : de Sint-Omaarsstraat, of in de volksmond het Sint-Thomasstraatje (met klemtoon op de korte o, zoals in Tom).

Eeuwen geleden was dit een gewone brede aardeweg, de weg naar Oost-Cappel, want de huidige baan die naar Frankrijk leidt (200 m meer westwaarts) bestond toen niet. Dat is o.m. te zien op de beeldkaart van Roesbrugge, getekend omstreeks 1640 door de Westouterse landmeter Vaast du Plouich, voor de *Flandria Illustrata* van Sanderus.

Intussen is die Sint-Omaarsstraat al lang een smal straatje geworden, waar men alleen maar te voet of met de fiets doorheen kan, een van die leuke verkeersvrije plekjes, in de onmiddellijke omgeving van onze ouderlijke woning, waar we als kind hebben gespeeld en geravot.

En uitgerekend dat kleine, zo goed als onbekende straatje uit de grensstreek, kwam een paar maanden geleden ter sprake te Brussel in het Paleis der Academien.

Op dinsdag 13 december 1994, had op de eerste verdieping van voornoemd Paleis, een vergadering plaats van de *Bestendige Commissie voor de Geschiedenis der Wetenschappen*. Er werd een lezing gehouden door Prof. Dr. C. De Backer van de K.U. Leuven, met als onderwerp : "Status quaestionis. Over de beoefening van de farmacie te Gent in de 16de en 17de eeuw : aanvullende en nieuwe gegevens".

Tijdens zijn interessante en goed gedocumenteerde uiteenzetting vertelde Prof. De Backer, dat hij een fragment van een 16de eeuwse farmacopee (handboek met voorschriften voor de bereiding van geneesmiddelen) in handen had gekregen, die uitgegeven was te Sint-Thomas, maar dat hij nergens had kunnen vinden waar de stad Sint-Thomas was gelegen. Onder de aanwezige leden van voornoemde Commissie, was er ook niemand die ooit van Sint-Thomas had gehoord.

Maar er was iemand aanwezig uit de Diepe Westhoek, die het wel wist. Ik kon de

professor vertellen dat, tot voor een tiental jaren, ik familie had in Frans-Vlaanderen (Sint-Winoksbergen) die nog "Vlemsch" sprak, en dat daar stevast gesproken werd van Sint-Thomas, als Sint-Omaars of Saint-Omer was bedoeld ; dat er bovendien in ons grensdorp een Sint-Omaarsstraatje bestond, dat in ons dialect het Sint-Thomasstraatje heette. Zodat er niet moest aan getwijfeld worden, de farmacopee in kwestie was gepubliceerd te Sint-Omaars, nu in Noord-Frankrijk gelegen.

Na de vergadering kwam prof. De Backer mij vinden, en hij vroeg mij of ik in verband met die kwestie soms wat dokumentatie kon bezorgen. Ik dacht van wel.

's Anderdaags deed ik onmiddellijk beroep op E.H. C. Moeyaert, pastoor te Sint-Jan-ter-Biezen (Watou), een specialist inzake dialectologie van Frans-Vlaanderen en van de Westhoek, die in tijdschriften daarover regelmatig publiceerde onder de titel : *Frans-Vlaamse taaltuin* en *Lexicon van het hedendaagse Nederlands in de Westhoek*.

Pastoor Moeyaert bevestigde dat Sint-Thomas een dialectologische vervorming is van Sint-Omaars en niets met de heilige Thomas te maken heeft. Hij wees erop dat in het zuidwestvlaamse dialect de letter r wegvallt in tal van woorden waar de r gevolgd wordt door de letter s. En inderdaad:

borst	wordt	bost ;
worst	wordt	wost ;
vorst (vriezen)	wordt	vost ;
dorst	wordt	dust ;
kerstdag	wordt	kestdag, enz.

Zo werd Sint-Omaars uitgesproken als Sint-Omaas en daar de klemtoon op de o kwam te liggen, werd het Sint-Omas, dat klonk als Sint-Thomas. Met het gevolg dat het in de 16de en 17de eeuw dan ook wel eens Sint-Thomas werd geschreven, en dat het onder die vorm in ons dialect is blijven voortleven.

In het tijdschrift *Naamkunde* van het Instituut voor Naamkunde te Leuven, 17de

jrg. (1985) afl. 1-4, p. 242 (mij toegestuurd door Luc Verbeke van het Komitee voor Frans-Vlaanderen) wordt bovenstaande stelling bevestigd. Wat *Sint-Omaars* betreft staat er : "De uitspraak met vokaalverkorting in onbeklemtoonde syllabe en deletie van -r- voor -s laat interpretatie als Sint-Thomas toe... Ze is trouwens ook in teksten uit het verleden frekwent".

Bovendien bezorgde pastoor Moeyaert mij fotocopieën uit het *Woordenboek der Toponymie* (1925) van Karel De Flou. Onder Saint-Omer/Sint-Omaars vindt men er bladzijdenlang alle mogelijke schrijfwijzen, door de eeuwen heen, die betrekking hebben op voornoemde stad, en daaronder ook Sint-Thomas, in de 16de en 17de eeuw. Dus geen twijfel meer mogelijk.

Al deze gegevens werden professor De Backer ter beschikking gesteld.

Sint-Omaars op de grens van Vlaams Artezië en Vlaanderen, heette in de vroege-middeleeuwen Sithiu. Omstreeks 635 kwam aldaar de monnik Audomar uit de abdij van Luxeuil (Haute-Saône) om de streek te kerstenen en werd er bisschop van Terwaan of Terenburg. Hij liet nog enkele gezellen uit Luxeuil komen, die een kloostertje stichtten. Audomarus zelf liet in de nabijheid daarvan een kapel bouwen ter ere van O.L.Vrouw, die hij aan het klooster schonk, en waarbij hij ca. 669 begraven werd. Rond dit kerkje en klooster ontstond stilaan een woonkern, die uitgroeide tot een stad en naar Audomar de naam kreeg van Omaars, naderhand Sint-Omaars.

Met Sint-Thomas, de apostel die twijfelde aan de verrijzenis van Jezus, heeft de streek en de stad Sint-Omaars/Sint-Thomas niets te maken want de apostel Thomas predikte achteraf in India, en zou er de marteldood gestorven zijn. Met de andere heilige Thomas (van Aquino) uit de 13de eeuw bestaat er ook geen enkel verband, want die heeft nooit een voet in Frans-Vlaanderen gezet.

Sint-Thomasstraatje is dus alleen maar een verwrongen uitspraak van Sint-Omaarsstraatje.
R.A.B.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

TE KOOP

• **KOLENKACHEL Nestor Martin "Cornwall"**
Prijs o.t.k. - Z.w. Braem J., Waaienburgseweg 24, 8972 Roesbrugge
tel. 057/30 09 54.

• **GASKACHEL** (18.000 kal.) in goede staat.
5.000 fr. - Zich wenden na 17 u. :
Roland Verbrigghe, Blasiusstraat 93
Krombeke - Tel. 057/30 10 41.

• **KOLENKACHEL Nestor Martin**
Zo goed als nieuw. Zich wenden :
Bergenstraat 64, Beveren-Alveringem
tel. 057/30 13 54.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Giften of schenkingen

Schenkingen van onroerende goederen (grond/gebouwen) moeten gebeuren met een notariële akte en er zijn registratierechten op verschuldigd.

Met onroerende goederen te schenken aan erfgerechtigden doet men inzake te betalen rechten, geen enkel profijt. Registratierechten op schenkingen en successierechten zijn gelijk.

Schenkingen van geld of roerende goederen kan onderhands gebeuren zonder dat er rechten op verschuldigd zijn. Maar dergelijke schenkingen, die zich voorgedaan hebben binnen de drie jaar vóór het overlijden, en waarvan het bestaan bij het openvallen van de nalatenschap blijkt, worden in de nalatenschap opgenomen en helpen dus het successierecht bepalen.

Giften of schenkingen in geld die men van zijn ouders ontvangt bij een of andere investering, en die ingebracht worden als rechtvaardiging van de gedane uitgave (vermogenstoestand), moeten verantwoord worden. Een gewoon briefje met een verklaring van schenking volstaat niet. Het geld in kwestie moet van een financiële rekening van de ouders, naar een financiële rekening van de genietster, overgeschreven worden.

Let op : bij een arrest van het Hof van Beroep van Brussel uit 1990 werd beslist dat een gift als niet bestaande mag beschouwd worden, als er een duidelijke wanverhouding bestaat tussen het bedrag van de gift en de mogelijkheden van de schenker. Evenwel kan de schenker zijn gift eventueel verantwoorden door te wijzen op de afname van spaarboekjes, of de verkoop van effecten, of materiële goederen.

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

TONEEL KROMBEKE

De leden van de toneelkring Theater 72 uit Krombeke voeren het drama op "Groenten uit Balen", dit op zaterdag 4 en 11 maart en op zondag 5 en 12 maart, telkens om 20 u. in zaal "Sint-Elloo" te Proven.

"Groenten uit Balen" speelt zich af van 8 januari tot 10 maart '71 en duurt 9 weken lang. De staking in de zinkfabriek Vieille-Montagne in Balen werd door Walter Van den Broeck op de voet gevolgd.

Deze gebeurtenis inspireerde hem tot het schrijven van dit meesterwerk.

Het stuk "Groenten uit Balen" handelt over een arbeidersgezin dat door de staking zwaar in de problemen komt. Niet alleen Jan Debruycker (Mark Paelinck), ook z'n dochter Germaine (Leen Slosse) krijgen hun deel van de miserie te verwerken. Opa (Gino Demolder) en Carla (Klodien Demolder) maken het Jan moeilijk. Luc (Damien Vantomme), de student, probeert de arbeiders te steunen. De spanningen en heftige discussies zijn doorweven met gevoelige passages.

Een genummerde kaart kost 150 fr. en kan bekomen worden bij de Ippa Bank (Kantoor J. Pyfferoen-Hoste) te Krombeke. Tel. 057/40 08 24.

Schilder- en behangwerken Wand- en vloerbekleding Gordijnen en overgordijnen

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag en maandag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

TOUSSAINT

Begravenissen - Crematies

Alle formaliteiten - Dag & nacht tot uw dienst
Rouwtransport - binnen- & buitenland
Grafzerken - grafkelders
Erkend door Luikse Verzekeringen
Bloemen & Rouwkransen

Bergenstraat 18, Roesbrugge
Prof. Rubrechtstraat 67, Roesbrugge
057/30 16 20 - 057/30 11 72

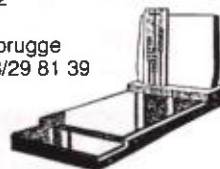

GRAFZERKEN Groot- en kleinhandel

**GOEDKOOP en KWALITEIT
IS ONZE REKLAME**

Toonplaats :
Bergenstraat 1, Beveren - Roesbrugge
057/30 09 09 - 30 14 12

Burelen :
Bergenstraat 24, Roesbrugge
Tel. 057/30 16 20 - 058/29 81 39

**FEESTZAAL - CAFE
ATLANTIS**

Rouwmaaltijden - Kommuniefesten - Huwelijksfeesten
bij Robert & Ursula, Bergenstraat 18 - Roesbrugge Tel. 057/30 16 20

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel. 057/30.05.85

openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

KAASHOEKJE

Leerdammer	380,-
Maredsous	360,-
Brie la Fermette	360,-
van 3 t.e.m. 12 maart	
Korstloze Emmentaler	380,-

VERSE GROENTEN & FRUIT

Jonagold appels 3 kg 50,-
tot uitputting voorraad

van 3/2 t.e.m. 5/2

Wortelen	2 kg 35,-
Kiwi	5 st. 30,-

DIEPVRIES

Kroketten 1 kg	53,-
----------------	------

ZUIVEL

Drinkyoghourt Inex 1 l	36,-
Fama 500 g	57,-
Effi minarine 250 g	32,-

NON-FOOD

W.C.-papier scottex duo	78,-
Viakal ontkalker	nu 129,-
Johnson Pot Pourri	89,-
Johnson Classic	89,-

Timote Shampoo duo	194,-
Fa Douche	89,-

Wella New Wave Duopack	
- Haarspray super sterk	269,-
- Styling super sterk	295,-
- Gel-lak Spray	269,-
- Volume gel	229,-

BON -20 fr.

Bij aankoop van Wella
haarspray sterke en
supersterke versteviger.

Geldig tot 15.3.1995

TOPPER VAN DE WEEK

Hesp
290,-

CHARCUTERIE

Kalkoenfilet gerookt	480,-
Salade Kip Hawaï	360,-

Koekjes Colli 5 st.	102,-
Choco As D.B.	54,-
Speculoos 700 g	79,-
Bob Frangipanes	25,-
Water Contrex 1,5 l.	29,-
Royco Minute soepen	
- Tomaat	47,-
- Tomaat - groenten	47,-
- Kip	47,-
- Erwten - ham	47,-
- Prei	47,-

Vandemoortele	
- Fijne slaolie 1 L	75,-
- Frituurolie 2 L	159,-
Choco Boerinnneke 1 kg	103,-
Braza koffie 250 g	
- Mokka	59,-
- Dessert	59,-
Porto van 't vat - rood	190,-
- wit	200,-

Het betere voor uw interieur tegen de beste prijzen

**SPECIALE PROMOTIE
DONSDEKENS
LAKENS
DONSOVERTREKKEN
...**

VERVEN LEVIS - MATHYS

aan prijzen buiten
konkurrentie.

BEHANG

10.000 rollen uit voorraad
aan nettoprijzen
om U tegen te zeggen
vanaf 69,- de rol

GORDIJNEN

Wereldmerken : ADO
GARDISETTE, UNLAND
ARISTO, enz ...

**KARPETTEN WOL
KARPETTEN
klassiek synth.
VLOERBEKLEDING**

ONDERHOUDSPRODUKTEN

riem, vliegen- en mieren-
bussen, boenwas, trekkers,
keerders, vegers, dweilen,
sponsen, zeemvellen,
enz ...

DRAPERIEEN

excl. : Engelse stoffen,
Wereldmerken : ADO,
ARISTO, GARDISETTE,
UNLAND, VRIESCO, enz...

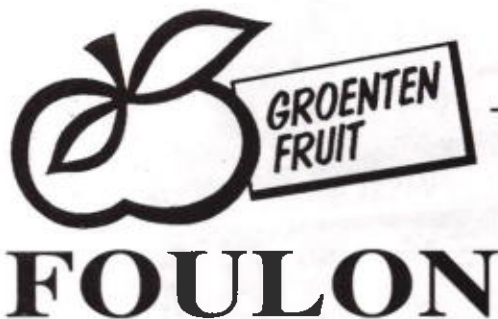
Vanaf 1 november tot 1 maart, nieuwe openingsuren van 9 tot 12 u. en van 13 tot 18.30 u.

Gesloten : zondag, feestdagen en maandagvoormiddag

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42 - 8691 BEVEREN - (Kalsijde) (Roesbrugge) - Tel. 057/30 10 20

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van woensdag 15 tot en met zaterdag 18 FEB.

• GROENTEN

WITLOOF klasse I

Extra SERRE-SALADE

APPELS Jonagored klasse I

35 fr./kg 3 kg voor 100 fr.

24 fr. per krop 4 voor 90 fr.

26 fr./kg 4 kg voor 95 fr.

• FRUIT

Sappige SINAASAPPELEN

32 fr./kg 3 kg voor 90 fr.

Steeds dagverse en vriendelijke bediening.

Zie voor volgende folder - Echo van 1 februari - laatste blz.

VLAAMS KRUIS WESTHOEK WERKT AAN DYNAMISCHE TOEKOMST

Een jaar na de drastische overstap van het Rode naar het Vlaamse Kruis heeft de groep rond voorzitter Robert Toussaint, Milo Aernout, José Verhaeghe, Rik Sohier en Guy Vercaigne alle reden tot feesten.

Zaterdag 28 januari werd de eerste verjaardag van de afdeling uitgebreid gevierd in aanwezigheid van nationaal Vlaams Kruisvoorzitter dokter Speybrouck, verschillende leden van het nationaal en provinciaal bestuur en burgemeester Henri d'Udekem d'Acoz. Met een uitreiking van diploma's aan een hele groep geslaagde kursisten uit de brede regio, met heel wat plannen voor de toekomst en met een jaaroverzicht dat volgens Milo Aernout perfect aantoonde hoe een groep door intern dynamisme en solidariteit van bijna niets tot iets moois kan groeien.

"Toen wij vorig jaar in groep uit het Rode Kruis stapten, werden wij bijna alles afgepakt. Maar we konden rekenen op de steun van het nationaal bestuur en van de Vlaamse Kruisafdeling van Ieper, die ons meteen na onze overstap een ambulance cadeau deed en ons bijsprong waar nodig. Ondertussen kochten wij al een tweede ambulance, een nieuwe tent en beschikken we zelfs over een eigen caravan. We bouwden ook met de hulp van de afdeling

Middenkust een eigen uitleendienst voor ziekenmateriaal uit, richtten drie lessenreeksen in, breidden onze groep tot een zestigtal actieve vrijwilligers uit en presteerden op het grondgebied van de gemeenten Poperinge, Vleteren en Alveringem 91 preventieve diensten en in totaal meer dan 3000 werkuren. We startten ook met een dag- en nachtpermanentie voor ziekenvervoer en we presteerden het zelfs al om met eigen mensen en materiaal een zieke van Spanje naar hier over te brengen".

De afdeling Roesbrugge werd ook tot Vlaams Kruis Westhoek omgedoopt en die naamsverandering komt er volgens voorzitter Robert Toussaint zeker niet alleen op papier. "We ondervonden dat de Westhoek op gebied van hulpdiensten wat achterblijft en daar werken wij nu heel concreet aan. Met de medewerking van de gemeentebesturen van Poperinge, Alveringem en Vleteren, die al financieel bijsprongen voor de aankoop van onze ambulance en met de steun van heel wat Westhoekdokters, die de nood aan een dienst als de onze in de regio sterk aanvoelen. Binnenkort willen we onze schouders onder de uitgebluste afdeling Veurne steken om daar straks met een bloeiende kern te kunnen werken. Bovendien wordt hier in februari een provinciale rampoefening georganiseerd en we zijn momenteel ook aan het onderhandelen voor een belangrijke uitbreiding van onze

diensten op een ander niveau. Maar daar wil ik voorlopig geen woord over kwijt."

Om dat alles te kunnen realiseren vraagt de afdeling bijkomende ruimte aan de stad. Volgens ondervoorzitter Rik Sohier moet dat voor de stad zonder problemen kunnen.

"In het gemeentehuis van Roesbrugge, waar onze lokalen gvestigd zijn, blijven nog enkele ruimtes vrij. Als de stad ons die ter beschikking wil stellen zullen wij die met eigen mensen en middelen wel opkalefateren. Veel vragen wij dus niet. Bovendien bieden wij wat in ruil, want wij zijn bereid om aan het stadspersoneel een cursus EHBO te geven. Volgens mij is dat vooral voor de technische diensten geen overbodige luxe, want op het werk gebeuren toch af en toe kleine ongevalltjes. En op die momenten is een elementaire kennis van eerste hulp zeker geen overbodige luxe".

(Stef Ryon - Het Volk, 31.01.95)

In Roesbrugge en Proven is er stickerverkoop ten voordele van aankoop van materiaal.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 13 februari 1995 is te Brussel in de Sint-Janskliniek overleden: René De Bondt, geboren te Asse op 15 augustus 1932. Hij was de echtgenoot van mevrouw Maria Cuffez, afkomstig van Roesbrugge en dochter van Oscar Cuffez en Zulma Lemahieu.

SCHRIJVERS VAN NABIJ (14)

door Jack VERSTAPPEN

JAN SCHEPENS INTELLIGENT EN WIJSGERIG

Op 16 juli 1994 ging mijn edele vriend Jan Schepens weg van deze wereld.

Hij was 86.

Een Gentenaar die meer dan een halve eeuw te Brugge woonde en zich met deze stad had vereenzelvigd.

Via Prof. Dr. Hugo Dyserinck, hoogleraar te Aken, had ik hem leren kennen tijdens een literair colloquium en ik herinner mij dat we snel met elkaar konden opschieten.

Wie het voorrecht genoot om binnen te dringen in zijn intieme gedachtengang, vond een mens met brede kulturele belangstelling, op letterkundig gebied een erudiet kenner van binnen- en buitenlandse stromingen. Met bravour en kennelijk met voorliefde debiteerde hij auteurs en sprak over hun verwantschappen, het bleek dat hij hun werken evengoed kende als de inhoud van zijn vestzak. Was hij niet één van de voornaamste "chroniqueurs" van de Nederlandse Letteren naast o.m. Westerlinck, Rutten, Herreman, Hardy, Jonckheere, Demedts, Bittremieux? Dit "chroniqueur-zijn" had ik vroeger opgemerkt in zijn "Letterkundig Prentenboek" uit 1943, jammer genoeg alleen nog te vinden in enkele voorname bibliotheken.

Het kwam mij voor dat Jan zich bij voorkeur in meerdere facetten voorstelde, als wou hij de ontubbeling van zichzelf onderlijnen.

Wie zijn boek "Polyfoto" uit 1939 kent, kan deze stelling bijtreden. "Polyfoto" is als het ware een zelfportret in proza, een werkelijke proeve van "polygrafische psychologie", 24 snapshots van evenveel gestalten van hemzelf met indringend commentaar bij elke momentopname, speciaal wat de taal betreft telkens met nieuwe woordvormingen. In deze richting stond deze auteur omzeggens alleen: hij had niet zozeer een verhaal, maar een veelvuldige splitsing van het eigen "ik" benadrukt.

Met deze wil ik verwijzen naar de intelligente, belezen mens die Jan Schepens was. Geen enkele kultuuruiting bleek hem trouwens vreemd, hij sprak met evenveel gemak - en kennis - zowel over literatuur als over muziek of beeldende kunsten. Hij was bekend - en bevriend - met heel wat prominenten en onderlegd op velerlei domeinen. Zijn carrière in de kunstwereld had hem daarbij geholpen: hij was redaktiesekretaris van het voorname tijdschrift *De Vlaamse Gids*, Vlaamse sekretaris van de Internationale Poëziebiënnales van Knokke, lid van de Raadgevende Culturele Commissie van Radio West-Vlaanderen en ik vergeet zeker een aantal voorname verenigingen waar hij zijn stempel heeft op gedrukt.

Voor wie hij rekende tot zijn vriendenkring bleek hij vol belangstelling, hij was zo verknocht, hij waakte over hen om het zo maar eens te zeggen, volgde nauwgezet hun kulturele en literaire arbeid, waarover hij vrijuit praatte wanneer de gelegenheid hem paste. In goedgekozen bewoordingen kon hij fouten onderlijnen, maar ook met spetterende volzinnen zijn vreugde over gedicht of proza uitzingen.

Meesterlijk breed en zelfbewust, wijsgerend-begrijpend kon hij jonge debutanten het juiste spoor aantonen. Ik ben er mij zelf van bewust dat ik zijn woord onderging als een stevige stimulans en ik meer dan eens mijn inzicht op vele vlakken veredelde.

Want hij was iemand, Jan Schepens, als dichter, als essayist, als Mens.

Misschien was hij in de eerste plaats wel een dichter. Hij heeft het gebaar en het woord boven alles lief gehad. Zijn taal wist hij telkens met nieuwe schakeringen op te luisteren, hij zocht naar de meest volmaakte zinnen als uitdieping van het geestesleven dat hem beroerde.

Wie tevreden is bezit een groot geluk. Dit geluk bezat Jan Schepens. Telkens ik hem ontmoette, te Brugge, maar ook dikwijls te Antwerpen, waar hij op hogere leeftijd naar oude of vergeten dichters puurde in het

Brugge, 18. 9. 68
Houtkubt haant.

Mijn Waarde,

Hierbij de beloofde bijdrage
voor nr. 3 of 4 v. d. lopende jaargang. Z. sprekt
van 10 blz. maximum.

Daar mijn andere bijdrage

(= Aken) wordt afgeweerd, zou ik er wel van
houden, dat deze niet wordt afgeweerd.

Ik heb er geen bezwaar tegen,
dat dit stuk, evenwel, wat wordt ingekort.
Mijn liefst, zo weinig mogelijk.

Indien het niet geschikt zou
worden geacht, dan graag de bijdrage terug.

Mit hartelijke groet,
Jan Schepens

"Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven", kon ik zijn bewogenheid voor het schone woord ondergaan, maar ik ontdekte tevens zijn deernis voor misdeelden van onze maatschappij.

Eens zette hij me aan het denken wanneer hij zegde: "In Vlaanderen was het uit het volk, en dikwijls uit de geringste lagen, dat de talenten kwamen. Het scheen een natuurwet te zijn: zij, wiens Lot het hardvochtigste is, schenken het meeste terug!"

Meteen had ik geleerd dat Jan Schepens zich verhief boven de kleinzieligheid van zovelen, die zich geroepen voelen om hun vaak bedenkelijke kritiek te spuien over het werk van hen, die niet passen in hun denkwereld.

Hij was een schoon mens, Jan Schepens.

Kris Wyffels

T I M M E R B E D R I J F

Hondschoolstr. 18
8691 Beveren a/d IJzer
tel (057) 30 03 63

Prins
8972 Roesbrugge
tel (057) 30 14 32

U KAN BIJ ONS TERECHT VOOR :

- eigen fabricatie
houten ramen, deuren
en poorten
- ramen en rolluiken in PVC
- binnendeuren in alle stijlen
- veranda's, ...

GRATIS EN VRIJBLIJVEND
PRIJSOFFERTE

50.000 FR. VOOR EX-JOEGOSLAVIE

Jawel, u leest goed. Dit is het bedrag dat tesamen werd gebracht door de verkoop van de Glühwein en de omhaling in de kerst-middernachtmis te Beveren-IJzer. Ook Stavele deed zijn duit in het zakje. Dit konden we bekomen door de gratis levering van alle goederen en de belangeloze inzet van zovelen. Dit bedrag gaat via een rechtstreekse kontaktpersoon naar de kinderen van ex-Joegoslavië. Ginds hebben ze het hard nodig. Nu nog wachten op een briefje uit het oorlogsgebied. We houden jullie op de hoogte. Alvast bedankt.

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (21)

Een woordje geschiedenis

Van een oude geitenbok

Op het hof van Vandecasteele te Houtkerke (Fr.-VI.) liep er jaren een geitenbok bij de koeien. Het heette dat zulks de koeplaag kon voorkomen.

Maar het beest stonk met zijn zerpe geur uren tegen wind bij zover dat de boerin het dier brakend beu was. "Als je wil, Remi (Delerue), mag je de bok hebben, dat hij van het erf weg is en maak dat ik hem in Godsnaam niet meer onder de ogen zie".

Allemaal goed en wel, maar een handel in oude geitenbokken bestond er niet. "Dus ging ik," zegt Remi, "voorzichtig eens polsen bij Oscar Blootacker, veehandelaar en waard van het "Hôtel de la Régence" te Roesbrugge. Die was onmiddellijk akkoord en bood mij 800 F.F. of 400 B.F.

Zo trokken wij, Georges Vandevoorde en ik, op pad met de geitenbok die goed en wel ter plekke werd afgeleverd. Toen ik het knokige beest voor me zag lopen, dacht ik bij mezelf: "Wat moet je daarmee aanvangen?". Een drietal weken later ging ik bij Oscar Blootacker een pintje pakken en ook eens neuzen of het beloofde geld al klaar lag.

"Je krijgt er 1.000 F.F. voor in plaats van de beloofde 800 F.F. omdat het dier een dikere vetlaag had dan verwacht en vet was tijdens de oorlog kostbaar.

Benieuwd waar het dier terecht gekomen was, antwoordde Oscar: "Wel, in Antwerpen, hé!"

"In Antwerpen dan nog?"

"Ja, ja, in het schipperskwartier."

"Dat kan toch niet!"

"Toch wel," geksheerde Oscar, "en moet je weten, al, de hoeren die ervan gegeten hebben, zijn braaf geworden."

Een kommies genoemd "pipe-line".

In 1945 werd door de geallieerde legers een pijpleiding aangelegd om de troepen in Duitsland van brandstof te voorzien. Die "pipe-line" bestond uit verbindingen van 6 meter lange stalen buizen van 20 centimeter doorsnede. In de volksmond heette ze "pupeliene".

Bovengronds aangelegd liep ze dwars door de velden, ook op het grondgebied van de gemeente Bambeke (Fr.). Toen de oorlog ten einde was en het merendeel van de strijdkrachten weer huiswaarts mocht, viel de pijpleiding buiten gebruik. De Britse genietroepen begonnen dan ook met het uitbreken van de duizend kilometer lange buizenlijn.

De leiding lag bovengronds maar op hoogten en verhevenheden waren de buizen

tamelijk diep ingegraven, ook onder de wegen door. Omdat het uitgraven daarvan te veel tijd in beslag zou genomen hebben, lieten de soldaten ze gewoon ter plaatse.

De eigenaars of de gebruikers van dergelijke "verrijkte" bodem lieten er geen gras over groeien en gingen ijverig aan het graven om de kostbare buizen boven te halen. Van het zuiverste staal vervaardigd waren ze voor veel functies geschikt, vooral als pijlers voor gebouwen.

Gaston Danes, landbouwer en oud-moleenaar van bij 't kommiezekotje in Bambeke, had er ook heel wat op zijn erf liggen, zelfs een deel bovengronds in de lage weide bij de Zwijnebeek die de grens vormt.

Met enkele woorden soldaten-Engels en vooral een paar stevige flessen Franse cognac werd de zaak beklonken en lieten de soldaten de buizen liggen waar ze lagen.

Voor vele landbouwers was het een buitenkansje maar ze hadden zonder de waard gerekend. De stalen buizen waren door het Britse leger als oorlogsmaterieel ingevoerd, vrij van invoerrecht en overdrachtaks.

De nieuwe eigenaars van het afgedankte tuig, zo het in Frankrijk of in België bleef, moesten echter wel de nodige douanereformaliteiten vervullen om wettelijk in orde te zijn en de verschuldigde rechten betalen, maar niemand die er ook maar aan dacht zich conform met de wet in regel te stellen. Het afgedankte oorlogsmaterieel kende immers zo wat zijn eigen circuit en viel volgens menigeen buiten de plooi van de wet. Iedereen dacht op beide oren te mogen slapen.

Niet echter een pientere kommies van Bambeke (Fr.-VI.), Remi Vangrevelingen. Die had tijdens zijn dagelijkse speurtochten de bedrijvigheid gadeslagen van de ijverige wroeters die met man en paard de oorlogsbuit naar hun erf sleepten. Nauwgezet nam hij, dag na dag, klant voor klant, notitie van het aantal buizen dat aldus van eigenaar veranderde. Even ijverig stelde hij processen-verbaal op, aan de lopende band.

Gaston Danes, steeds in de beste verstandhouding met de kommiezen die bij zijn voordeur bestendig de wacht hielden, voelde de nattigheid, liet het zover niet komen en bepleitte een minnelijke schikking met de douaneoverheid, waarop, gezien de bijzondere omstandigheden, volgaarne werd ingegaan.

De andere boeren leken gerust in de zaak en lieten het spel op zijn beloop. Slecht bekwaam het hen want voor de rechtbank gedaagd, hoorden ze zich tot fikse boetes veroordeeld.

Konden ze hun woede maar moeilijk botvieren op de douanier zelf, hij was immers

Nog een douanier van de oude stempel, Emile Degrendel, geboren te Langemark in 1886 en overleden te Poperinge in 1968.

De foto is genomen in 1930 aan het vroegere douanekantoor te Abele-Poperinge, in gezelschap van een groepje Engelse Toeristen. Emile Degrendel was na de oorlog in dienst te Oost-Cappel.

een man van de wet, reageren deden ze met bitse spot. De in hun ogen en vooral voor hun geldbeugel al te ijverige douanier heette niet langer meer Remi Vangrevelingen maar "pipe-line", tout court!

De kommiezen moeten ook hun werk doen, placht men steeds te zeggen, maar blijkbaar gold dat alleen maar als er in andermans vel gesneden werd.

Over de materiële omstandigheden waarin de douaniers te velde werkten, is al omstandig geschreven maar één van de schrijnendste problemen die de Vlaamse aspirant-kommiezen kenden was het taalprobleem. Het lager dorpsonderwijs was niet bij machte hen die kennis te verstrekken die onontbeerlijk was voor het welslagen in een eksamen. Ergerlijk echter was dat alleen de Vlamingen "echt" tweetalig moesten zijn. Dat zou niet zonder gevolgen blijven en zou zoals we zullen zien, een brede stroming verwekken bij de Vlaamse lagere beambten. Aldus ontstond "De Verbroedering der Vlaamsche Tol- en Accijnsbedienden" waarover ere-direkteur Marcel Buyst en konser-

vator van het douanemuseum te Antwerpen een boek schreef. Boek waaruit we gretig hebben geput om deze bijdrage af te leveren.

Alle Belgen gelijk voor de wet

Romain Mollet, de grootvader van de Vlaamse zangeres Marva Mollet, zou zoals zovele jongens uit de Westhoek, zijn kans wagen in een examen voor douanier.

Voor een betrekking in Vlaanderen moesten Walen zowel als Vlamingen een proef afleggen in het Vlaams en in het Frans. Romain die geboortig was van Leisele, bij Hondsschoote, en een mondvul Frans kende, maakte eerst zijn examen in het Vlaams af en begon dan vol ijver aan de opgave in de taal van Molière.

Links van hem zat nog een Vlaming, rechts van hem een Waal. Deze laatste werkte zijn proef in de Franse taal af, bekeek de Vlaamse vragen, pufte en blies en legde schudhoofdend de pen neer. Het Vlaams examen zou voor een andere keer zijn.

Een maand later kreeg Romain Mollet een ambtelijke brief van het Bestuur der Belastingen, Douane en Accijnzen, dat met spijt meedeelde dat hij niet geslaagd was, want onvoldoende punten in de Franse taal.

Geen nood echter, een Westhoeker laat nog zo gauw de kop niet zakken. Romain scherpste zijn kennis van de Franse taal aan en ging, een jaar later, opnieuw zijn kans wagen, met goed gevolg ditmaal.

Opgeroepen om bij de douane in dienst te treden aan een grenspost, trok hij er met zijn soldatenvaliesje naartoe. Hij, de volksjongen, was niet weinig fier dat hij nu een officieel ambt zou bekleden en de twee landstalen behoorlijk machtig was.

Wie was echter echter de eerste persoon, keurig uitgedost in douaneuniform, die hij daar tegen het lijf liep? Jawel, je hebt het goed geraden, zijn Waalse examenbuur... die wel een jaar eerder in dienst was getreden.

Voor Mollet was de bedenking vlug gemaakt. Hij, de Vlaming, moest Frans kennen om in zijn eigen Vlaanderen te mogen dienst doen. De Waal had al genoeg aan de Franse taal om in datzelfde Vlaanderen, optredend in uniform, de wet te doen toepassen. Sic erat. Zo was het!

De grote opgave... Frans leren.

Van mijn vader Remi Sohier die ook douanier was, heb ik vaak het relaas gehoord hoe hij "bij de kommiezen gekomen was".

Karton (paardeknecht) op een grote hoeve in de Franse Moeren, kende hij de lange lastige werkdagen in de zomerhitte, bij mistroostige regen of zweepende wind.

"Dikwijls," zo vertelde hij, "had ik er over gepiekerd in de "zoolveure" (ploegvoor) stappend achter twee of drie zware trekpaarden, met konten als ballons, de eindeloos lange velden omploegend. Eindeloos, zo leken ze nog meer als de mist, soms dagenlang de einders dicht schoof en het

enige gezelschap een klad krijsende vogels was, aaslustig op de kronkelende regenwormen.

Als je dan 's avonds moegetrappeld met de dampende paarden naar het hof trok, wist je dat de volgende dag net eender zou verlopen. Moet ik hier mijn leven aldus verslijten, zo dacht ik, tien uren daags tjolen voor een mager loon? Andere bezigheid in de streek was er niet veel. Wel zag ik aan de grens kommiezen die door de velden trokken en die, zo leek het me, het niet zo lastig hadden.

Maar kommies werd je zo maar niet van de ene dag op de andere. Bij een ingangsexamen voor douanier moest onder meer een opstel gemaakt worden in het Vlaams en ook in het Frans. Maar vooraf moest je al drie jaar legerdienst achter de rug hebben, een heel lange aanloop.

Eenmaal bij het leger en na de nodige opleiding te hebben meegemaakt, meldde ik mij voor "ordonnans" bij een majoor om mij aan het strakke kazerneleven te onttrekken.

Met twee studieboekjes "Grammaire Française" en "Exercices sur la Langue Française" zette ik mij aan de studie. Al wat ik daarvoor in mijn vrije tijd aan geschikte ruimte voorhanden had, was een schamel zolderkamerke. 's Winters was het er niet te aarden van de kou en licht was er evenmin. Enkele brandende kaarsen dienden als enige lichtbron.

Tegen de killige kou beschermde ik mij met een deken over de schouders en een over de knieën. Zo heb ik bijna drie jaar lang "mijn Frans" geleerd. Van de majoor, die Franstalig was, kreeg ik soms wat toelichting om mij over bepaalde taalpartikulariteiten heen te helpen.

Maar het is slechts met volgehouden kop-pigheid en taai doorzettingsvermogen dat ik uiteindelijk de Franse taal min of meer onder de knie kreeg. Dat was in 1905".

In Vlaanderen ... Frans

De Franse taal was gedurende vele jaren de officiële voertaal in de administratie der douane. Voor de functie van aangestelde in het Vlaamse landsgedeelte moesten de kandidaten Walen zowel als Vlamingen, de nationale talen (Frans en Vlaams) machtig zijn. Voor het Waalse gedeelte was alleen de kennis van de Franse taal vereist.

Nu was "bilingue" blijkbaar niet altijd hetzelfde als "tweetalig" want in de praktijk was het vaak zo dat Franstalige chefs in zuiver Vlaamse grensdorpen de leiding hadden over Vlaamse douaniers van wie vereist werd dat ze hun Franstalige bevelen en dienstorders konden begrijpen.

De Waalse chefs werden beschouwd als Vlaamskennend doch de waarheid was dat de meerderheid een Vlaming als tolk nodig had.

Naar de buitenwereld hield de administratie der douane echter vol dat de in Vlaanderen gestationeerde Walen het Vlaams machtig waren. De praktijk wees het tegen-deel uit.

Advokaat Lebon bracht op 29 december 1908 twee douaniers die een proces-verbaal in het Vlaams hadden opgesteld wegens smokkel te Putte-Kapellen in grote verlegenheid door toelichtingen te vragen over de opgenomen verhoren van de smokkelaar. De beide Walen gaven aan rechter Biart toe dat ze geen Vlaams kenden. Dergelijke voorvallen kwamen vaker voor.

Kom bij
ons
voor
uw
huwelijksfeest

...

in onze
vernieuwde zaal
(240 pers.)

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

De administratie der douane van haar kant bleef onvermurwbaar. In januari 1909 nog werd te Antwerpen een plaatselijk reglement alleen in het Frans rondgedeeld.

Ondanks de taalwet van 1878, waarin het gebruik van het Vlaams in bestuurszaken werd vastgelegd, bleef alles onveranderd in de administraties. Wie bij de administratie wilde aantreden moest verplicht Frans kennen.

Douanedokumenten waren ééntalig Frans en ook de bij te houden geschriften.

Dat wekte wrevel en verbittering op bij de Vlamingen, vooral in het havengebied van Antwerpen.

Vlaamse douaniers groeperen zich.

Na het bijwonen in 1896 van een vergadering van de Nederduitse Bond, een deelgroep van de meetingpartij, die in 1862 het levenslicht zag en te Antwerpen een grote aanhang had, besloten vier Vlaamse douaniers een vereniging te stichten die "De Verbroedering der Vlaamsche Tol- en Accijnsbedienden" zou heten.

Zij hebben zich toen niet gerealiseerd dat ze de eerste ambtenarenvereniging in Vlaanderen hadden gesticht.

De Verbroedering verrichtte baanbrekend werk op sociaal vlak maar vooral op taalgebied waar het ging om de Vlaamse taal haar recht te geven in de administratie en de ongelijke behandeling van de Vlaamse douaniers aan te klagen.

Administratieve maatregel verwekt beroering.

Tegenover de zware inspanningen van de Vlamingen om de Franse taal machtig te worden, maakte de administratie in 1898 een maatregel bekend waarbij Vlaams-onkundige Waalse douaniers in Vlaanderen, bij wijze van overgangsmaatregel, een gemakkelijk eksamen ("Twee, drie woorden Vlaamsch voor de Walen tegenover de grondige kennis der Fransche taal voor de Vlamingen", blokletterde het Antwerpse "Handelsblad") mochten afleggen om zich als Vlaamskennend te laten doorgaan.

De ontstemming in het Vlaamse kamp was groot. De Verbroedering voelde zich verplicht iets te ondernemen.

In juni 1898 stuurde zij een petitie met vierhonderd aantekeningen naar het parlement om de maatregel ongedaan te maken. De steun van politieke verenigingen als de "Nederduitse Bond" en het "Katholiek Democratisch Verbond" was verzekerd.

Laatstgenoemde vereniging ging onzorgvuldig te werk en zond het verzoekschrift dat in haar bezit was, over aan de Hogere Overheid, die na onderzoek ontdekte dat sekretaris Vonck van de Verbroedering de steller van de petitie was. Hierin werd zware kritiek gespuid en hij had daardoor zijn hiërarchische overheid in opspraak gebracht, die hij verweet al te tolerant te zijn bij het mondeling eksamen.

Het Hoofdbestuur der Douane verweet de

Verbroedering politieke verenigingen te hebben ingeschakeld om haar verzuchtingen te doen kennen. Erger nog, zij had, volgens het Hoofdbestuur, haar chefs valselijk beschuldigd.

Zware bestraffingen

Het voltallig bestuur van de Verbroedering, de heren Schauwbroeck, Van den Hulle, Buysens en Vonck werden de slachtoffers, terwijl nog twaalf andere bestuursleden een vermaning opliepen.

De straffen voor de weerbarstige Vlamingen waren niet mals. Er werd hard toegeslagen.

Brigadier Joseph Schauwbroeck, in dienst bij de douane te Antwerpen-Entrepot, sprak en schreef Frans, maar op zijn (Franstalig) signalementsblad stond geniepig vermeld: "est flamand".

Bij strafmaatregel werd hij op 1 juli 1898 met zijn gezin, vrouw en twee dochters van 11 en 13 jaar, naar het voor hem andere einde van Vlaanderen, Roesbrugge, gezonden.

Hij zou later op 1 december 1899 onderluitenant benoemd worden te Stabroek.

Bij de geboorte van de Belgische troonopvolger in 1901, de latere koning Leopold III, werden genademaatregelen getroffen voor misdadigers van gemeen recht, maar een verzoek van de onderluitenant om naar Antwerpen overgeplaatst te worden, werd, ingevolge zijn administratieve staf, afgewezen.

Zo erg was het om gewoon te zijn wat men van oorsprong en geboorte was, Vlaming.

De Vlaamse douaniers van toen hebben het niet gemakkelijk gehad. Lage lonen, harde arbeidsomstandigheden en in eigen streek bevolen worden in een andere taal, dat alles hadden ze te verduren.

Zij hebben in de schoot van "De Verbroedering der Vlaamsche Tol- en Accijnsbedienden" baanbrekend werk verricht bij de vernederlandsing van de administratie. Die is er nooit gekomen van bovenuit, maar is steeds van onderuit opgeborend.

Een Westhoeker geeft de toon aan.

Dat de wetboeken en instructies ten behoeve van de douane alleen in het Frans beschikbaar waren, vormde een bijkomende moeilijkheid voor de Vlaamse douaniers.

Het is de verdienste geweest van een Westvlaming uit de Westhoek, Amaat Decroos, geboren te Oostvleteren op 26 juli 1872, bestuurslid van "De Verbroedering", brigadier te Antwerpen, in 1912 zelf het "Vakboek der Tolbedienden" te hebben uitgegeven.

De Vlamingen konden vanaf dat ogenblik in eigen taal de onderrichtingen en wetten instuderen, hetgeen vruchten afwierp bij het afleggen van eksamens. Het vakboek werd tientallen jaren later nog nuttig gebruikt, zelfs op de direkties waar het binnen handbereik lag.

Wat de administratie der douane niet had

gekund of niet noodzakelijk achtte, nl. het uitgeven van een handboek in het Vlaams ten behoeve van haar eigen personeel, werd voor mekaar gebracht door een eenvoudige douanier uit de Westhoek.

Verdient dat geen postuum eresaluut?

ALLE TIMMERWERK NIEUWBOUW VERBOUWING HERSTELLING

Eigen fabrikatie van
ramen en deuren in hout

Ramen en deuren in PVC

Keukens

Trappistenweg 86
8970 Poperinge (Abele)
Tel. 057/33 51 69

FRUITKAARTING t.v.v. de H. Hartzaal te Beveren-IJzer

De jaarlijkse kaarting t.v.v. het onderhoud en herstel van de H. Hartzaal te Beveren-IJzer vindt dit jaar plaats op vrijdag 17, zaterdag 18 februari telkens vanaf 19 u. en op zondag 19 februari vanaf 9.30 u. tot 13 u. De winnaars ontvangen elk een portie vers fruit. Komsumptie is niet verplicht.

De opbrengst van deze kaarting wordt integraal gebruikt voor het onderhoud en het herstel van onze H. Hartzaal. Zo werd met de opbrengst van de kaarting van vorig jaar de kelder volledig bevoerd, de toegang tot de kelder vergemakkelijkt en het grimeerlokaaltje opgesmukt.

Aangezien de verenigingen zeer veel gebruik maken van de zaal en de verbeteringen jaar tot jaar zien gebeuren, durft het zaalkomitee hopen op een massale aanwezigheid op de kaarting. De leden van het zaalkomitee nodigen dan ook iedereen uit, zowel Bevernaars als niet-Bevernaars, om een boompje te kaarten of om eenvoudigweg een babbeltje te komen slaan, want de H. Hartzaal is van de bevolking en voor de bevolking. De leden hopen u dan ook op een van deze dagen persoonlijk te mogen begroeten.

HOOFDVERDELER

Volkswagen Groep

ZONDER RIJBEWIJS

**Maak een
proefrit**

GARAGE-CARROSSERIE

YANNICK HUYS

Kallestraat 16 - 8691 Beveren-IJzer
☎ (057) 30 00 56

**OPEN
DEUR
DAGEN
4 en 5
MAART**

Nieuwe Skoda
FELICIA

276.200,- BTW inbegrepen

hebt u geen vervoer?
Geen nood! Wij komen
u afhalen en terugbrengen
op eenvoudig telefo-
nisch verzoek.

☎ (057) 30 00 56
**HOOFDVERDELER
VOOR WEST-VLAAN-
DEREN**

STUUR DEZE BON OP:

Geefte vrijblijvend documentatie op te sturen:

naam:

voornaam:

straat:

postn°:

Woonplaats:

Ken je reeds de nieuwste kapselsteun
op basis van herstellend en verzorgend
bioserum en aminozuren

Uw krullen blijven langer en beschermd,
ze zijn ook mooier en zijn beter van vorm.

COIFFURE
mark

Hondschootestraat 5, 8691 BEVEREN-IJZER

☎ 057/30 02 79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Wie spreekt,
moet denken
en zijn woorden
wikken.

Want spreken
zonder denken,
is schieten
zonder mikken !

GOE VLEES

Tel. 057/30 03 07
Semafoon 049/06 33 21

- Aankoop levend vee
- Partikuliere verkoop
geslacht rund-, varkens-
en schapenvlees in karkassen
- Slachter
- Barbecuefeesten

VIDEO'S TE HUUR 100 fr.

Iedere maand 10 nieuwe films

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
Tel. 057/30 15 57

ONTHAALMOEDER

• **Ex-kleuterleidster - Onthaalmoeder**
wenst voor kindjes te zorgen. Ook buiten-
schoolse opvang is mogelijk.
Tel. 057/30 04 61 - Prof.O.Rubbrechtstr. 83
8972 Roesbrugge.

ROESBRUGGE-HARINGE BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

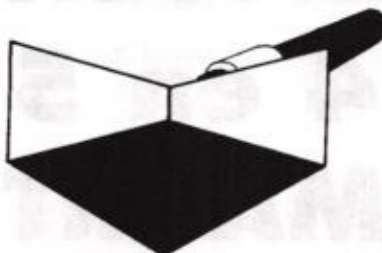
- Alida Deschuytter, 98 j.
- Greta Delagrange, 42 j., echtgenote van
Daniël Delerue.
- Martha Christiaens, 89 j., weduwe van
Maurice Beun.

Huwelijk :

- Gilbert Temperville met Monique Cuffez.

Geboorte :

- Tijs Veramme, zoon van Kris en Caroline
George.

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240 8908 VLAMERTINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vlieteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

SCHRIJNWERKERIJ REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing
herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaenburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

GARAGE-CARROSSERIE F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

verdelers HYUNDAI

Demonstratie HYUNDAI LANTRA '94

FORD Escort 1.6	'93
PEUGEOT 205 1.1	'92
PEUGEOT 205 1.4	'92
PEUGEOT 405 GLD diesel	'92
TOYOTA Corolla diesel	'92
SEAT 1.0	'92

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND FEBRUARI

Kaartingen

- Beveren, H. Hartzaal
vrijdag 17 en zaterdag 18 februari
telkens vanaf 19 u.
- zondag 19 februari van 9.30 u. tot 13 u.
Fruitkaarting t.v.v. H. Hartzaal
- Haringe, in "Sint-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 25 en zondag 26 februari
maandelijkse kaarting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd“

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Zwemmen : vrijdag 24 februari om 21 u. is
het zwembad gereserveerd voor K.V.L.V.-
leden en hun gezinsleden.

K.V.L.V. Beveren-IJzer

- Woensdag 15 februari om 20 u.
in de H. Hartzaal : "Landbouw en milieu"
door Jordaen Dermout.
- Maandag 27 februari om 14 u. in de H.
Hartzaal : "Kinderen proeven-kijken-koken
met Belgische melkprodukten" door Isabelle
Vandermeeren.

MAAND MAART

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 8 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Haringe, in "Sint-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 25 en zondag 26 maart
maandelijkse kaarting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd“

Vogelpik

- Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 3 en zaterdag 4 maart
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 11 maart
koningsmijting voor de leden
- Haringe, in "Sint-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 12 en zondag 13 maart
7de maandelijkse smijting

Schuiftafel

- Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 4 maart : smijting voor de leden.

K.A.V. Roesbrugge-Haringe

- Woensdag 8 maart om 19.30 u. in de kerk-
zaal te Roesbrugge : bezinning "Gelovig met
je neus op de feiten".
- Op woensdag 15 maart start bij Cecile
Ryon te Haringe om 19.30 u. de eerste
kookles van de tweede reeks "Gezonde voe-
ding", gegeven door K.A.V.-lesgeefster-dië-
tiste Annemie Dupomont. 500 fr. voor 5 les-
sen. Inschrijven vóór 23 februari bij Lieve
Pyfferoen of Alice Tant.

K.A.V. Lourdesreis

De Lourdesreis vindt plaats in juli. Wie wil
meereizen, gelieve zo vlug mogelijk in te
schrijven bij Cecile Boone-Ryon, waar u alle
inlichtingen kunt bekomen, tel. 057/30 00 90.

K.V.L.V. Beveren-IJzer

- Woensdag 8 maart om 20 u. in de H.
Hartzaal :
- "Kinderen alles geven", een temavergade-
ring door Stef Desodt.
- verkiezing bestuursleden met Trees Potie.

NUENENSE OPERETTE SOCIETEIT

Op zondag 2 april 1995 om 16 uur wordt
in de Sint-Audomaruskerk te Beveren-IJzer
een concert gegeven door de Nuenense
Operette Sociëteit uit Nederland. Een 50-tal
zangers brengen een gevarieerd program-
ma van operette-melodieën.

Op het programma staan ook nog de Insp
iration Sound en de Uffels Band. Dit wordt
een unieke gelegenheid om deze entoesias-
te groepen in onze eigen streek te bewonde-
ren. Over de kaartenverkoop volgt nog meer
informatie de volgende keer.

ROEPOVO - Volleybal 2de Divisie

- Zaterdag 11 maart - 19 u.
- ROEPOVO - Schelle

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek
glas in lood - melkglas - opruimingen
volledige inboedels
oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

Valerie
VIANE

SCHOONHEIDSSPECIALISTE
CAMOUFLAGISTE
van wijnvlekken en littekens
KLEUR- EN STIJLCONSULENTE

Nieuwe kollektie lente - zomer '95
design- & garantiejuwelen
is binnen !

Esthetiek - Parfumerie
Pedicure
Zonnebank
3 gezichtsbruiners

Provenplein 53
8972 PROVEN
Tel. 057/30 08 51

057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

*Te Roesbrugge is er een waterzuiverings-
station gepland. En dat zou geïnstalleerd wor-
den tegenaan de hoek van de Krombeke-
straat (Nu Waaienburgseweg) en de Linde-
straat, op een plaats die getuigt van bijzonder
weinig doorzicht.*

*Dat kwalijk geurende gedoe zou komen
tegen de dorpskom, dicht tegenaan de school,
en op de enige plaats waar er nog bouwgrond
voorhanden is en dus uitbreiding van de
dorpskom nog mogelijks is, bovendien op
enkele stappen van het restaurant Rust
Roest, het enige gastronomische restaurant
dat ons dorp telt.*

*Onnodig te zeggen dat onder die omstan-
digheden niet veel bouwaanvragen voor
Roesbrugge nog zullen ingediend worden.
Wie zou er gaan wonen aan de rand van een
roerkuip waar al de verzuurde, rottende vulnis
uit de riolering, wordt afgeroomd ?*

*We zitten nu met een uitgedund bevol-
kingscijfer van 1145 inwoners (waar is de tijd
dat het bloeiende Roesbrugge 2000 zielen
telde) en met zo'n installatie tegenaan het
dorp is verdere ontvolking verzekerd.*

*Roesbrugge hoopt dat het Poperingse
gemeentebestuur zich tegen dit milieustorend
ontwerp kordaat zal verzetten, en dat
Roesbruggedorp dat reeds voldoende ont-
manteld is, niet het stinkende achterkwartier
van groot-Poperinge zal worden. De mooie
beloften van voor de gemeenteraadsverkie-
zingen liggen nog vers in het geheugen. We
verwachten dat ze toch hier en daar zullen
waargemaakt worden.*

*Iedereen gaat er volledig mee akkoord dat
het water van de IJzer moet gezuiverd wor-
den, maar in onze landelijke streek zijn er
inplantingsplaatsen genoeg, voor een zuive-
ringsinstallatie, zonder dat er een bewoonde
kern te lijden heeft van geurhinder.*

*Men beweert dat men de Krombekestraat
uitgekozen heeft omdat een meer landelijke
inplanting ook meer geld zal kosten. De
besparingen moeten dus weer gebeuren in de
Diepe Westhoek, en ten koste van die streek,
omdat de mensen er braaf en volzaam zijn,
niet manifesteren en onder mekaar reklame-
ren.*

*Als het om kostenbesparing gaat heb ik
een zeer efficiënt voorstel. Het zuiveringssta-
tion zou bijzonder goedkoop kunnen ingeplant
worden te midden van de marktplaats van
Roesbrugge. Het is dan centraal gelegen,
goed bereikbaar en dicht tegenaan de IJzer.*

*"Ja", zegt Gusta, "en we hebben niemand
van bij ons in de gemeenteraad - de schuld
van de Roesbruggenaren zelf natuurlijk - en
dus alleszins geen schepen. Ik ben nieuws-
gierig wie er nu voor ons in de bres zal sprin-
gen. We houden de kwestie in de gaten. We
gaan desnoods naar Brugge en naar Brussel.
We zijn reeds te vaak het kind van de reke-
ning geweest."*

*Dat is tenminste kordate taal,
Jef*

HOSPITALISATIEKOSTEN STEEDS DUURDER ...

Niet voor de spaarders met een 21+ rekening bij ARGENTA : het verschil met wat de ziekenkas betaalt, wordt door ARGENTA volledig terugbetaald.

ARGENTA Spaarbank startte - als eerste - met deze suksesformule op 01/01/1985. Sindsdien deden zich 127.861 hospitalisaties voor en werd voor 1,3 miljard frank uitbetaald.

Doe iets om te voorkomen dat uw spaarcentjes wegsmelten als sneeuw voor de zon. Toetreden kan nog tot uw 65 jaar.

Nadien is het te laat ...

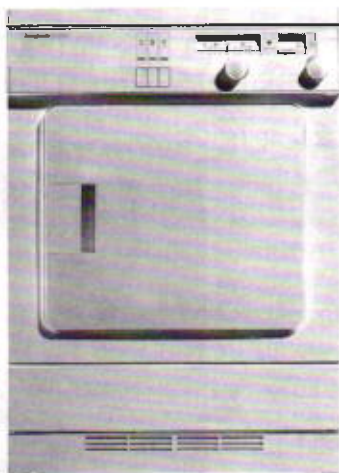
Bel 057/30 03 55 van 9 u. tot 12 u.

**ARGENTA SPAARBANK N.V.
KRIS ROSSEEUW**

Provenplein 48, Proven

De zuiverste waskracht *Constructa*

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Er was è keer è prochie, geheele teegen de frontieren, waar dat, op è zomerschen zundagvoornoe, de processie ging uitgaan achter d'hoogmesse. Margriete, de bazinne van d'herberge op den versten hoek van de plaatse, hadde ol de gordijne van 't venster van de kaffee weg è schoven en 't beeld van O.L.Vrouwe op è tafel è zet, met ol elken kant è kandelaare, met è nieuwe keerse ...

"Binst da'k naar de messe zyn" zei Margriete teegen Miesten, heuren vent ... "moe'je gaan om è koekebrood, en ols j'hoort dat de klokken begunnen luiden, moe'je rechtiit de keersen ontsteeken!"

Miesten knikte. Margriete ging voort en 't duurde niet lange teegen dat de gebeurs Harieten en Djeeten, die dat styf wel mieken met Miesten binnenkwaamen. 't Waren zyn beste maaten, maar ols z'hem è farce konden bakken, ging'n ze 't niet laten ...

Miesten schonk direkt voor olle drie è 'dobbelen'. Ze klaptten eerst è beetje voordat ze begosten è partie veugelpieken ...

"Kijk!" zei Miesten ... "voor da'we begunnen, gaan 'k eerst dat koekebrood gaan haalen en die keersen ontsteeken, om 't ollezens niet te vergeeten!"

Miesten was nog maar buiten, of Djeeten pakte è grooten kaader of van op de commoode met è gekleurd portret, in 't groote van Miesten, ols'n soldaat was ...

"Zeere, Harieten!" zei Djeeten ... "maakt daar è keer è beetje plekke, nevens O.L.Vrouwte!" en è zette Miestens portret erby. 't Was djuuste è daan, ols Miesten weere binnenkwaam ...

"Vult ze nog è keer!" zei Harieten en binst dat Miesten bezig was begosten de klokken te luiden. Djeeten en Harieten gingen aan den anderen venster gaan staan om te kyken hoe dat 't ging ofloopen. De processie begoste passeeren, met de garde voorenop, die niet scheef keek. De schoolmeesters letten er oek niet op, omdat ze osan bezig waaren met kyken ols de schooljongens schoone in reeke gingen. Djeeten en Harieten keeken è keer zydelings naar mekaar van te zeggen: 't ga niet zyn!' ... Maar 't veranderde zeere ols de vrouwmenschen van de boerinnebond passeerden ol zingen van "Hosanna" ... 'd Eerste hadden 't ol in de gaaten en begosten te lachen, zoodat ze vergaaten van te zingen. Ze stoegen bykans stille om te kyken. Margriete, die in 't midden van de groep was, keek zoo raar dat ze ollemaale naar heuren venster bleeven kyken, maar zoo dat ze passeerde, zag ze oek dat portret staan ... Ze trachtte uit de reeke te raaken en Djeeten en Harieten, die dat zaagen, vluchtten zeere naar de koer ... Margriete kwam binnen è stormd ... stekte dat portret vaste en smet het op den toog ...

"Je komt gy zeeker geheele zot!" schreeuwde ze.

"Maar Margriete toch!" lammenteerde Miesten, verbouwereerd ... "je moe' gy zelve è mist hèn, wei ... 'k hèn ik maar djuuste de keersen ontstookten!"

(Dit is geen fantasie verhaal, maar ergens in de streek echt gebeurd!)

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap

25e Jaargang Nr. 3 maart 1995

Afgeketantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou

Jaarabonnement : 240 fr.

GERARD MERCATOR (1512-1594) WAS EEN MATEMATICUS MAAR GEEN WISKUNDIGE !

Zijn er instrumenten van Mercator te Brussel ?

1994, het Mercatorjaar is voorbij. De Vlaamse grootmeester van de kartografie werd zowel bij ons als op sommige plaatsen in het buitenland op een schitterende manier herdacht.

Er werden meerdere tentoonstellingen ingericht en tal van werken gepubliceerd die verband hielden met het leven en het werk van Mercator. Alle kranten en magazines hebben aan hem min of meer uitgebreide artikelen gewijd, meestal van de hand van beroepsjournalisten, die de week ervoor schreven over de diefstal van het Lam Gods, de week erna over de werksituaties bij Sabena, en zich tussendoor eens aan de aktualiteit "Mercator" gewaagden, met alle gevolgen van dien. Er werd duchtig van elkaar afgeschreven en bijna overal vermeld dat Mercator, naast tal van andere activiteiten, ook wiskundige was. Fout !

Mercator was een mathematicus, maar geen wiskundige. Dat lijkt wel een "contradictio in terminis" (tegenstrijdigheid in de gebruikte woorden) en toch is het zo.

De verwarring ontstaat omdat in onze tijd een mathematicus inderdaad een wiskundige is, maar in de 16de en 17de eeuw was dat niet noodzakelijk het geval.

In de 16de eeuw verstond men onder een mathematicus, niet alleen iemand die beslagen was in de wiskunde, maar voornamelijk een astronoom, astroloog, kosmograaf, een landmeter en aardrijkskundige, ook wel iemand die astronomische of zeevaartkundige meetinstrumenten vervaardigde. Mercator zelf heeft zich nooit een wiskundige genoemd, hij wist wel beter. In zijn werken betitelde hij zich meestal als "kosmograaf".

Van een wiskundige in de huidige betekenis van het woord kon er toen maar moeilijk sprake zijn, want de wiskunde zelf stond nog in de kinderschoenen. Er bestond wel een Pythagoreïsche getallenleer, die dateerde van eeuwen vóór onze jaartelling, hoewel hier en daar intussen bijgewerkt ; tevens waren er de *Elementen* van de Euclidische meetkunde, ook een beetje algebra, die in de Arabische wereld was ontstaan, en enkele begrippen inzake trigonometrie. We moesten bij ons, wachten op Simon Stevins *Arithmétique* (1585) om een degelijk leerboek over de toenmalige reken- en stekunde ter beschikking te krijgen. Van logaritmen, integraal- en differentiaalrekening, analytische en beschrijvende meetkunde, waarschijnlijkheidsrekening en funktionaalanalyse, was er nog lang geen sprake. En als men tenslotte

iemand, die de wiskundige kennis van die tijd wel bezat, toch een wiskundige noemt, dan gold dat alleszins niet voor Mercator, want zijn inzichten in die materie waren daartoe onvoldoende.

De opleiding van Mercator

Laat ons eens nagaan hoe het met de wiskundige vorming van Mercator gesteld was.

Op 15-jarige leeftijd werd hij gestuurd naar de Hiëronymusschool van de Broeders van het Gemene Leven te 's Hertogenbos, een bekende instelling, waar ook Erasmus had gestudeerd. Hij verbleef er drie en een half jaar om er de beginselen van de dialectiek aan te leren en zijn grammatische studies te voltooien. Van wiskunde geen sprake.

Na 's Hertogenbos trok hij naar Leuven, waar hij op 29 augustus 1530 werd ingeschreven onder de behoeftige studenten van de pedagogie De Burcht, die behoorde tot de artesfakulteit.

De universiteit van Leuven was gesticht in 1425 en zij omvatte vier fakulteiten : de artesfakulteit, of de fakulteit van de vrije kunsten, en de fakulteiten van de rechten, van de geneeskunde en van de godgeleerdheid.

In de artesfakulteit gebeurde in feite de opleiding van de filosofen, maar al wie rechten, geneeskunde of godgeleerdheid wenste te studeren, moest eerst een paar jaar doorbrengen in die fakulteit. Een soort versnelde humaniora, of als men wil kandidaturen avant la lettre.

De artesfakulteit beschikte over vier zgn. pedagogieën of instituten die allemaal een naam hadden : De Lelie, Het Varken, De Valk en De Burcht. Daar kregen de studenten

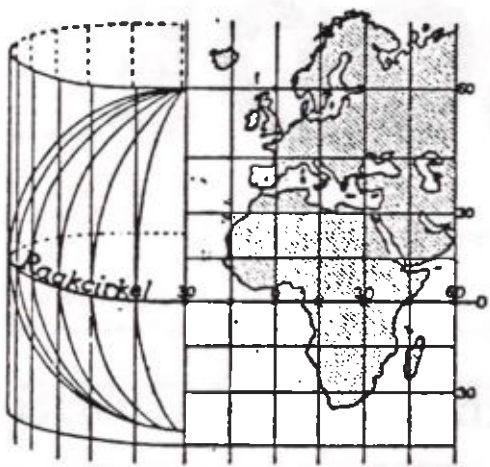

Portret van Gerard Mercator
op 62-jarige leeftijd.
Gravure van Frans Hogenberg

niet alleen onderricht, maar ook onderdak en voedsel.

In de 16de eeuw omvatte het studieprogramma in de artesfakulteit : logica, fysika of natuurfilosofie, metafysica en etica. Onder de natuurfilosofie was ook de *Arithmetica* van Boëthius (ca. 480-524) begrepen, een oppervlakkige verwerking van een stukje Pythagoreïsche getallentheorie, en ook nog het eerste boek van de *Elementen* van Euclides. De werken van Boëthius waren "arm aan wetenschappelijke inhoud" (Prof. D.J. Struik, *Geschiedenis van de wiskunde*, 1990, p. 106), maar zouden eeuwenlang in aanzien hebben gestaan, omdat de auteur als martelaar voor zijn geloof was gestorven.

De studies aan de artesfakulteit werden normaal na twee jaar afgesloten met het behalen van de graad van licentiaat. Het is best mogelijk dat Mercator die graad heeft behaald en wellicht zelfs, na aanvullende oefeningen, gepromoveerd is tot magister artium. Maar absolute zekerheid hieromtrent hebben we niet, want er is ter zake niets teruggevonden.

De Mercatorprojectie

In de leer bij Gemma Frisius

Mercator is alleszins uit Leuven vertrokken wegens bepaalde moeilijkheden, wat blijkt uit zijn eigen geschriften (opdracht van zijn *Evangelieharmonie*) en hij heeft zich gevestigd in Antwerpen. Deze stad was tengevolge van zijn grote zeehaven een belangrijk centrum geworden, waar kartografie, aardrijkskunde en zeevaartinstrumenten veel belangstelling genoten.

Omdat hij zich stilaan een eigen bestaan moest verzekeren, besloot Mercator zich te gaan toeleggen op het bouwen van scheepvaartinstrumenten. Maar daartoe had hij toch een ietwat wiskundige basis nodig, en die bezat hij niet.

Daarom trok hij opnieuw naar Leuven, waar men buiten de universiteit, lessen kon volgen van sterrenkunde en aardrijkskunde bij Gemma Frisius, en waar ook een paar instrumentenmakers (Gaspard van der Heyden en Hendrik Baers of Vekendyl) bedrijf hadden.

Gemma Frisius, was zoals zijn naam het zegt, afkomstig van Friesland, maar was jaren vroeger naar Leuven gekomen, om er te studeren aan de enige universiteit die de Nederlanden toen telde. Hij promoveerde tot magister-arts en ging zich toeleggen op astronomie, en aardrijkskunde. Tevens zou hij dieper ingegaan zijn op de wiskundige aspecten van die vakken. Hij zou er samen met een andere Noordnederlander, Jacob van Deventer, gewerkt hebben aan de triangulatiemethode, om met behulp van elementaire driehoeksmeting uitgestrekte gebieden nogal nauwkeurig op te meten. Hij had ook reeds een aardglobe ontworpen. Omdat aardrijkskundig werk echter niet volstond om in zijn onderhoud te voorzien, ging hij geneeskunde studeren en tussendoor gaf hij een vrije leergang van sterrenkunde, die door Gerard Mercator zou gevolgd worden.

Maar weldra bleek dat Mercator de lessen van Gemma Frisius, bij gemis aan voldoende meetkundige kennis, onvoldoende begreep. Hij kreeg van Frisius de raad te beginnen met het gemakkelijke leerboekje *Elementale Geometricum* van de Weense hoogleraar Joannes Vögelin, om vervolgens de eerste zes boeken van Euclides (die vroeger in het lager-middelbaar onderwijs aangeleerd wer-

den), in te studeren. Met de hulp van Gemma Frisius slaagde hij erin langzaam aan deze materie onder de knie te krijgen. Tenslotte bestudeerde hij nog het op de praktijk van het landmeten gerichte, *Liber de geometria practica*, van de Franse kartograaf Orontius Finaeus. Naderhand schreef Mercator zelf "aldus was bij mij in de wiskunde alles uitsluitend gericht op de kosmografie".

Wiskundige basis van de cilinderprojectie

In 1569 verscheen Mercators wereldkaart in cilinderprojectie, die ideaal was voor de zeevaart. Daarin waren de parallelcirkels horizontale lijnen evenwijdig met de evenaar en de meridianen stonden loodrecht erop.

Aangezien in werkelijkheid, en op aardglobes, de meridianen samenlopen aan de pool, waren de lengtegraden bij de Mercatorprojectie uitgerekt. Om, op zijn kaarten, de ligging van de plaatsen in de juiste richting te houden moesten de breedtegraden naar de polen toe in dezelfde mate worden vergroot. Daardoor waren de noordelijke en zuidelijke oppervlakten alleszins breder uitgesmeerd. Maar deze projectie had het enorme voordeel dat de verbindingslijn tussen twee plaatsen, door een rechte lijn kon voorgesteld worden, die parallellen en meridianen onder dezelfde hoek snijdt, als dit bij een schip gebeurt die eenzelfde richting of koers blijft varen.

Mercator heeft zijn projectie alleen maar grafisch uitgewerkt, steunende op hoekmetingen op een aardglobe. Hij was niet in staat er een wiskundige formulering aan te geven, want... zo lezen we in de bijlage van een kwaliteitskrant: "daarvoor moest men nog honderd jaar wachten tot de differentiaalrekening werd uitgevonden". Weer fout!

Omstreeks 1590 werd door de Engelse mathematicus en zeevaarder Edward Wright, die aan de universiteit van Cambridge had gestudeerd, de wiskundige onderbouw van de Mercatorprojectie samengevat in tabellen, en die werden reeds in 1592, in manuscript ter beschikking gesteld van de hertog van Cumberland. Ze werden in 1594 gepubliceerd door Thomas Blundeville een vriend van Wright, in *A new and necessarie Treatise on Navigation*, waar ze voorkwamen onder de titel, *A table to draw thereby the Parallels into the Mariners Card*. Edw. Wright publiceerde ze zelf, samen met vele andere ontdekkingen in zijn in 1599 te Londen verschenen werk, *Certaine Errors in Navigation*.

Men heeft dus alleszins niet moeten wachten op de differentiaalrekening, die pas in 1684 door Leibniz werd uitgevonden en dan nog pas jaren later operationeel werd. Al moeten we toegeven dat de berekeningen er veel door vereenvoudigd werden.

Bij gebrek aan voldoende wiskundige kennis, had Mercator zijn systeem geen wiskundige basis kunnen geven.

Dat alles doet niets af aan Mercators betekenis als kartograaf, maar de historische waarheid heeft haar rechten.

Mercator-instrumenten te Brussel ?

We weten al lang - uit zijn brieven - dat Mercator afgezien van aard- en hemelglobes

ook nog andere zgn. wiskundige instrumenten (astrolabia, astronomische ringen), heeft vervaardigd, die dienstig waren om de stand van de sterren op te meten, en bij zeevaarders om hun positie te bepalen. Hij had de stiel geleerd bij de Leuvense goudsmid en graveur Gaspard van der Heyden.

Mercator heeft dergelijke tuigen gemaakt niet alleen voor keizer Karel V, maar ook voor Antoon Perrenot de Granvelle, bisschop van Atrecht, aan wie hij ook zijn aardglobe van 1541 had opgedragen, en voor George van Oostenrijk, aartsbisschop van Valencia (Spanje) en prins-bisschop van Luik, aan wie zijn hemelglobe van 1551 was opgedragen.

Eigenaardig genoeg, niettegenstaande de duurzaamheid van het materiaal (koper) waaruit deze instrumenten waren vervaardigd, was er tot voor kort geen enkel instrument - afgezien van aard- en hemelglobes - bekend, dat met zekerheid aan Mercator kon toegeschreven worden.

Maar onlangs, in de jaren 1993 en 1994 werden drie astrolabia aangetroffen te Florence, Augsburg en Brno (Tsjechië), waarvan men uit de constructie kon afleiden dat zij alleen maar uit het Leuvense atelier van Mercator kunnen afkomstig zijn. Bij het astrolabium van Brno is geen twijfel mogelijk, want het is voorzien van het monogram GMR (Gerardus Mercator Rupelmondanus). Deze astrolabia waren te zien van 4 september 1994 tot 31 januari 1995 in een expositie, gewijd aan Mercator, in het *Kultur- und Stadthistorisches Museum* te Duisburg.

In dit verband zouden wij er willen op wijzen dat, meer dan dertig jaar geleden, onze landgenoot Henri Michel (1885-1981), de grote kenner van oude instrumenten, eveneens uit bepaalde gegevens van twee astrolabia, die zich bevinden in de *Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis* te Brussel (Jubelpark), meende te kunnen besluiten dat zij door Mercator vervaardigd werden. Zo is er bv. vastgesteld dat een van de Brusselse astrolaben een reeks eklipsefemeriden vermeldt, voor de jaren 1558-1570 en voor de geografische breedte van Valencia, zetel van het aartsbisdom van Antoon Perrenot. Als we weten dat de bisschop Antoon Perrenot de Granvelle verblijf had in de Nederlanden (Atrecht) hoeft het niet te verwonderen dat dit instrument in Brussel zou terecht gekomen zijn (zie H. Michel, *Mercator, constructeur d'instruments astronomiques*, in : *Ciel et Terre*, 78, nrs. 5-6, mei-juni 1962).

Het ware zeker wenselijk dat de experts die de instrumenten van Florence, Augsburg en Brno hebben geïdentificeerd, ook eens naar Brussel zouden gaan.

Roger-A. BLONDEAU

Roger-A. BLONDEAU schreef de enige afgeronde biografie, die tot op heden in onze taal over MERCATOR is geschreven. Zijn boek, *MERCATOR van RUPELMONDE*, is een prachtuitgave van LANNOO te Tielt. Te bestellen Boekhandel SCHOONERT - Roesbrugge, tel. 057/30.15.57.

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(9)

R.-A. BLONDEAU

Palfijn en de oogheelkunde

Uit de geschiedenis van de geneeskunde blijkt duidelijk dat reeds vroeg in het Verre Oosten, en in de kultuurlanden aan de oostelijke rand van de Middellandse Zee, aan oogheelkunde werd gedaan. Zelfs van kataraktoperaties zou er in het oude Indië reeds sprake geweest zijn. Maar over de resultaten is maar weinig bekend.

In de late-middeleeuwen werd aan de medische scholen van Salerno en Montpellier gespecialiseerde oogheelkunde onderwezen. Benvenuto Graphes van Jeruzalem, de beroemdste oogarts van de middeleeuwen die in Salerno had gestudeerd en vervolgens zelf doceerde achtereenvolgens te Salerno en Montpellier, doorliep het zuiden van Frankrijk om staaroperaties uit te voeren. Op hogere leeftijd schreef hij een werk, *Practica oculorum*, dat ook in het Frans werd vertaald, en dat aangehaald werd door Jehan Yperman in zijn *Cyrurgie* (1310).

In 1351 werd Gillis Li Muisis, abt van de Sint-Maartensabdij te Doornik van katarakt geopereerd door de Duitse chirurgijn Jan van Mainz (66), die als rondreizend heelmeester waarschijnlijk de internationaal bekende jaarlijkse processie van Doornik bezocht. De operatie bestond erin dat men de ooglens waaraan - zo meende men - een vertroebelend vliesje vastzat, aanprikte en naar beneden toe in de grote oogholte duwde. De ingreep zou bij Gillis Li Muisis blijkbaar met goed gevolg gebeurd zijn. (67) Aangezien op die manier de lichtstralen ongehinderd het netvlies konden bereiken, is het inderdaad waarschijnlijk dat men af en toe tot een zeker resultaat kwam.

In de middeleeuwen en tot zelfs in de 18de eeuw waren de staarstekers meestal rondreizende chirurgijnen, die vaak op een kwakzalverachtige manier hoog van de toren bliezen over hun kunnen en hun resultaten, maar die uit alle voorzichtigheid, na hun ingrepen, vertrokken met de noorderzon.

De te Orleans in 1550 geboren Jacques Guillemeau, die studeerde onder de fameuze Ambroise Paré, diens schoonzoon werd, en die bekend was als chirurg en gynecoloog, schreef ook een boekje over oogziekten, *Traité des maladies de l'Oeil qui sont en nombre de Cent et Treize*, dat verscheen in 1585. In 1597 werd het in het Nederlands vertaald door Carel Baten, een Gentenaar, die de reformatie was toegedaan, in Duitsland geneeskunde had gestudeerd, zich in 1578 te Antwerpen had gevestigd, maar in 1586, toen de stad in handen viel van Farnese, naar het Noorden was getrok-

ken, waar hij stadsgeneesheer te Dordrecht werd. (68) De vertaling droeg als titel :

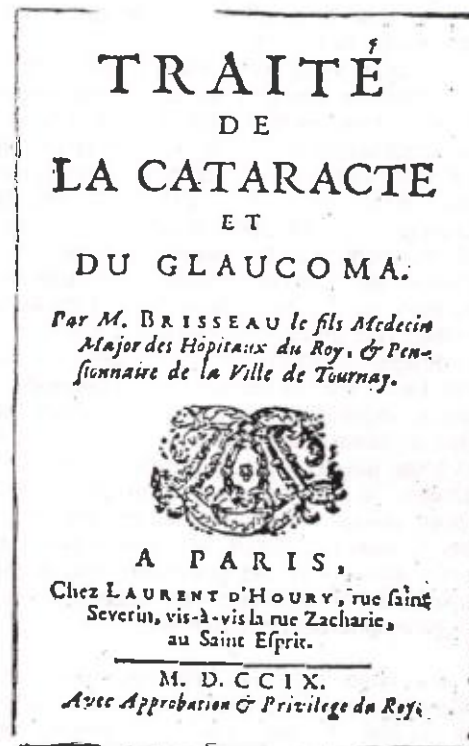
Tracktaet van alle de ghebreken der Oogen, die hondert ende derthiene in getale zijn, de welke de Ooge onderworpen is. Door Jaques Guillemeau van Orleans, ordinaris Chirurgijn des Conincx, ende gesworene der Staet van Parijs. Uut de Fransoysche sprake overgeset door D. Carolum Battum, Tot Dordrecht. By Abraham Caen, 1597.

In de volgende eeuw kwam men inzake katarakt tot andere inzichten. De Parijse chirurg F. Quarré, verkondigde omstreeks 1643 de mening dat de oorzaak van deze gezichtsandoening, niet vóór de lens, maar in de vertroebeling van de ooglens zelf, moest gezocht worden. Acht jaar later, op 10 maart 1651, verdedigde de oogheelkundige Rémy Lasnier - "occultiste lithotomiste" - deze stelling voor het Collegium der Chirurgijnen van Parijs. Ook de Duitse anatom Werner Rolfinck uit Jena, heeft in 1656 verkondigd dat de zetel van ouderdomsstaar in de ooglens zelf gelegen was. Sommige fysici en anatomen waren dezelfde mening toegedaan, o.m. de Franse fysicus Pierre Gassendi en de Italiaanse pathologische anatom G.B. Morgagni.

Maar nog vele jaren werd er weg en weer gepraat over de plaats waar de oorzaak van staar te situeren was. De Doornikse militaire arts Michel Brisseau interesseerde zich ook voor de kwestie, bijzonderlijk door onderzoek van de ogen van overleden soldaten. Tijdens drie dissekties uitgevoerd in 1705, in 1708 en 1709 in de Franse "Académie des sciences", wist hij aan te tonen dat de zetel van katarakt inderdaad gelegen is in de ooglens. Toch waren er nog leden van de academie die niet te overtuigen waren, en aan de oude theorie vasthielden. Ook de befaamde Engelse oogarts de Woolhouse, die in dienst was geweest van de Engelse koning, was niet te overhalen. Maar sommigen, en niet van de minsten, zoals Boerhaave bv. zagen wel in dat Brisseau het bij het rechte eind had. (69)

In 1709 verscheen van Brisseau een boek van niet te groot formaat, maar van 260 pagina's, waarin hij zijn bevindingen uit de doeken deed : *Traité de la Cataracte et du Glaucoma par M. Brisseau le fils, Médecin Major des Hôpitaux du Roy, et Pensionnaire de la Ville de Tournay, à Paris, chez Laurent d'Houry, rue Saint Séverin, vis-à-vis la rue Zacharie au Saint Esprit. MDCCIX, Avec Approbation et Privilège du Roy.* (70)

Tussenin was in 1707 van de Franse chirurg Maître-Jean Antoine, van Méry sur

Titelblad van de verhandeling van de Doornikse medicus M. Brisseau over katarakt en glaukoom uit 1709.

Seine, een boek verschenen, *Traité des maladies des yeux*, waarin ook, naast veel andere dingen, katarakt in de ooglens, en niet daarbuiten werd gelokaliseerd.

Jan Palfijn die beslist de controversiële strijd in deze kwestie had gevolgd, was overtuigd van het gelijk van Antoine en Brisseau en meende ten behoeve van zijn vakgenoten er goed aan te doen het werk van Antoine in het Nederlands te vertalen.

Deze vertaling kwam in 1714, weer bij Christianus Vermey te Leiden, van de pers, onder de titel :

De Besondere Heel- en Genees-konst der Oog-siekten. In 't Frans beschreven door de seer ervaren Heer Mr. Antoine... Chirurgien Royal à Mery sur Seine. En vertaald door JOHAN PALFYN, Gezwooren Heelmeester, Ontleider en Lector in de Heelkonst te Gent. Zynde dit Werk vermeerderd, zoo met een nieuw onderzoek der Heeren van de Koninglijke Academie der Wetenschappen te Parys, over de ware ontsteltenis der cataracte : Als ook Met een voortreffelijken Brief van den Wel Edelen Heer, de Woolhouse, Oculist van den gewesene Koning van Engeland, Jakob II. over dese

stofte aan den tegenwoordigen Uytgever ; En met een Nieuwe Uytvinding van den Heer Dominicus Anel, over de genesing van den Traan-fistel. Mitsgaders met byvoegingen van verscheyde Aanmerkingen, door den Vertaaler. Met figuren.

Het ging om een vrije vertaling, in die zin dat Palfijn wel enkele hoofdstukken liet wegvallen, maar anderzijds ook eigen beschouwingen eraan toevoegde. Het werk was opgedragen aan Johan van den Berg, burgemeester te Leiden.

Bij deze vertaling is Palfijn veel minder puristisch tewerk gegaan dan in zijn eigen boeken. Hier heeft hij veel vaktermen in hun oorspronkelijke taal gelaten, zoals ze ook in het werk van Antoine voorkomen, wat hij ten andere toegeeft in de voorrede : "Ik heb dit boek geschreven, opdat ik alsoo myn schulden plicht voldoe ; want alwie zich ten dienste van 't gemeen overgegeven hebben, kunnen zonder onrechtvaardigheyt de kennissen niet verzwijgen, die zij in hun konst verkregen hebben. Ik heb de meeste Grieksche namen van de ziekten behouden, die ik nogtans kon voor by gaan, dewijl ze genoegzaam uytgedrukt zijn door zulke, die in onze taal gebruykt zijn, opdat die dezelve ziekten in de schrijveren zouden willen lezen, die aldaar te beter zouden vinden. En als ik eenige ziekten heb beschreven, in onze schrijveren niet gevonden, heb ik die uytgedrukt in woorden van onze taal, die dezelve alderbest beteekenen."

Dat uitvoerige boek behandelt weliswaar alle oogziekten, maar een groot deel - van p. 85 tot 246 - is gewijd aan de bespreking van de staar. Ook Palfijn is overtuigd dat staar veroorzaakt wordt door de verharding van "het kristallijn lighaam" of de ooglenzen en niet door de aanwezigheid van een vlies in de voorkamer. Hij schrijft hieromtrent : "uyt gene den schryver (Antoine) van deze verhandeling rakende de ziekten van het oog in het 3e hoofdstuk van het 1e deel p. 111 gezegd heeft, ziet men dat de Cataracte is een geheele ontsteltenis van 't kristallijn lighaam waar door 't zyn couleur en doorzichtigheyt verliest. De Heer Brisseau, geneesmeester van Doornik, heeft by na op den zelve tyd met onzen schryver de zelve gedachte gehad gelyk als blyckt uyt de voorreden van zyn Verhandeling van de Cataracte geschreven en gedrukt te Parys in het jaar 1709 die ik hier zal byvoegen". Hij haalt ook de woorden aan van Antoine : "By na alle de schryvers van Galenus tot op heden zeggen dat de cataracte een vergaring is van een overtollig, traag, dik vogt, 't welck versteyd en verhard is, als een velleken in het waterig vogt. Hetgeen hen tot die dwaling heeft gebragt, was de valsche meening dat het kristallijne lighaam 't voornaamste deel was van het werktuig van 't gezigt en het volkomen noodzakelyk was om te zien." Verderop laat hij Brisseau aan het woord, die er wel op wijst dat hij en Antoine de eigenlijke ontdekkers zijn van de ware oorzaak van de staar : "Het is dan klaar dat ik niets ontleend hebbe van Mr. Antoine en bekenne dat hy niets van 't myne heeft

genomen en dat we de eere van d'uytvin-ding 't samen deelen. Wy zyn de eersten niet die er van gesproken hebben ; want daar na is gebleken dat Mr. Lasnier, een zeer ervaren Heelmeester van Parys en oculist, het zelve ontdekt had over meer dan 40 jaren en de Heer Gassendi in Rohault, aan wie hy 't mogelyk geopenbaart had, hetzelfde in hunne geschriften gesteld hebben, maar wy zyn daarom niet minder de uytvinders, om dat die zaak vergeten was en men in onzen tyd daar van niet gesproken heeft in de Verhandelungen nog in de Cours van d'Ontleedingen of Operatien van de Heelkonst die gedaan is en d'Academie die zaak voor nieuw aan gezien heeft."

Maar Palfijn is er wel van overtuigd, dat er naast de vorm van katarakt die Brisseau en Antoine beschreven hebben, er nog andere vormen bestaan, die ook de naam van katarakt verdienen en die beantwoorden aan de oude theorie van dobberende vliezen in het waterachtige oogvocht. Daarom haalt hij in extenso, op het einde van zijn boek, de persoonlijke brief aan, die de uitgever heeft ontvangen van de Engelse oogarts de Woolhouse, die een hardnekkige aanhanger is gebleven van de oude visie. En ter staving schrijft hij volgende zin, die in de Franse tekst van Antoine niet voorkomt : "Ik heb onlangs in eenen jongen Heer een vliezige Cataracte gezien in 't waterig vogt tusschen 't doorzigtige Hoornvlies en den Regenboog tegen den Oogappel". (71)

Reeds in 1710 was Palfijn bij de Schepenen gaan klagen - zoals we gezien hebben - over het gebrek aan discipline en eerbied bij de leerlingen die zijn lessen volgden in de School voor Heelkunde. Nu vier jaar later (1714) moest hij, samen met zijn medeleraar Martinus Caers, weer zijn beklag maken over afwezigheden, gebrek aan aandacht en te weinig eerbied voor de docenten. Alsook dat er proeven werden afgelegd zonder dat de lesgevers aanwezig waren, zodanig dat het toezicht op hun bekwaamheid ontbrak. Zij schreven :

"Aen myn Ed. heeren Schepenen van den Keure der stad Gent.

"Supplierende verthoont reverentelyck Mr Martinus Caers licentiaet in de medecyne, ende Jan Palfyn, gheswoornen meester chirurgyn, beede prelecteurs van de chirurgie, dat UEd. ghedient syn gheweest te institueren twee distincte lessen van de chirurgie, om door dese middel te instrueren de leerlingen van deselve, dies niet jegenstaende bevinden de supplianten dat de ghemelde lessen niet behoorelyck en worden ghefrequenteeert, soo door hunne absentie, weyneghe attentie in het anhooren van deselve, als voordere insolentien ende onbetamelicheden tot misachinghe van de supplianten, sonder welckers proffyt nochtans deselve leerlingen niet bequaem en connen wesen tot het behooryck doen van hunne preuve ende vervolghens veel min tot de exercitie van de chirurgie, het gonne grootelycx is prejudicierende aen het publicq, oor-

Titelblad van Palfijns boek over oogziekten - inzonderheid katarakt - uit 1714. Een vertaling uit het Frans.

saeke derselve, de supplianten in raede gevonden hebben hun te adresseren aan Ued.

"Deselve seer oodtmoediglyck biddende believe ghedient te wesen by apostille op desen te verclaieren, datter van nu voortaan geene preuven in de chirurgie en sullen gheschieden ten sy ter interventie ende bywese-ne van de supplianten om ten effecte van dien gheinformeert te syn van de bequaem-heyte der aspiranten tot het meesterschap, ende om alsoo te eviteren alle toecommen-de ongherief, soo ist dat de supplianten tot beters effecte voorschreven hier aenghe-voecht hebben het project van de examen, soo als die nu voortaan dienden te geschieden, twelck doende, enz.

De Supplianten in persooone". (72)

Op dit verzoek werd in de rand namens de Gentse Schepenen geschreven :

"Schepenen, ghehoort de supplianten in persooone, aleer hier op te resolveren, ordonneren dese gheleyt te worden in handen van de heeren directeurs ende assess-seurs van 't collegium medicum, om het col-lege desen aengaende bij beslotene brieven te informeren. Actum in het collegie den 6n Februari 1715".

Voorbereiding tot zijn hoofdwerk

Palfijn had er zich vroeger over beklaagd, dat zijn leraarschap aan de School voor Heelkunde, al zijn tijd in beslag nam. Daarin zal hij wel een beetje overdreven hebben, aangezien hij het ene boek na het andere wist te publiceren.

In die jaren was hij bezig aan de voorbe-reiding van zijn hoofdwerk, waarin de anatomi-

mie behandeld werd met betrekking tot de heilkunde. Hij liet zich, zoals naderhand is gebleken hoofdzakelijk leiden door het in 1693 te Leuven verschenen werk van de Leuvense hoogleraar Filips Verheyen, *Corporis Humani anatomia*, of alleszins door de Nederlandse vertaling ervan.

Verheyen bij wie Palfijn, in 1697, een maand in de leer was geweest, was reeds op 28 januari 1710 overleden, maar met zijn *Corporis Humani anatomia*, eigenlijk een anatomisch ontleedboek voor studenten, heeft hij nog vele jaren "de taak, door Vesalius onvoltooid gelaten, voortgezet". (73)

Dit logisch opgebouwde en ordelijk ingedeelde werk werd spoedig in heel West-Europa bekend, want naast twee uitgaven te Leuven, één in 1693 en één in 1697, verschenen een reeks Latijnse uitgaven te Leipzig in 1699, 1704, 1705, 1711, 1714 en 1716, en er kwam te Koningsbergen een Duitse vertaling in 1709. (74)

In 1711 was er bij 't Serstevens te Brussel een Nederlandse vertaling verschenen door Andreas Sassenus "out deken der basseliers van de geneeskunde en oeffenaar van de ontleedkunde", onder de titel:

Anatomie of ontleedkundige beschryvinge van het Menschen Lichaem, in de welke de vindingen soo van de Oude als Heden-daagsche Ontleeders op een nieuwe en gemakkelijke wyse beschreven en met kopere Platen uytgedrukt worden.

Sassenus "een onovertreffbaar virtuoos in het vernederlandsen van de anatomische nomenklatuur", (75) vertelt in zijn voorwoord tot de *goed-jongsten Leser*, wat zijn beweegreden is geweest om dat werk te vertalen:

"Als ik by my zelven hebbe gaen overwegen de groote nuttigheyd, ja by-na noodsaekelijckheyd van dit werk tot voordeel van de geheele wereld, en besonderlijk van onse bedrukte Nederlanden door de langdurige Oorlogen, soo ben ik door de yversucht ingenomen geweest, bemerkende dat, naer dat reeds soo menige volkeren door geheel Europa de vrucht des arbyds van dien verlichten Man, door het vertaelen van dit sijn loffelijk en noyt genoeg gepresen werk in haere moedertaele, hadden genoten, tot noch toe het grootste deel van onse lieve Vaderlanders van dezelfde hebben versterken geweest, door dien dat het meeste getal der Heelmeesters (die sonder de kennis der deelen van 't Menschen Lichaem weynig kunnen verrichten) in de Latynsche taele onkundig zyn, en dat tot noch toe de Schryvers ontbroken hebben, die soo een nuttig werk in de Nederduytsche taele sou-den in 't licht gebragt hebben..."

Tevens geeft Sassenus in dit voorwoord blijk van zijn bezorgdheid voor een zuivere taal:

"... heb ik getracht (soo veel het my mogelijck was) de beste en eygentlijk toegepaste woorden uyt te zoeken 't meeste deel der voor heen in swang zynde verbastarde aen den kant stellende, om U.E. aen te toonen dat wy in onse Nederlandsche taele niet

hoeven eenige woorden van andere af te leenen, om onse meeningen aen de wereld bekend te maeken, ...". (76)

Deze vertaling omvatte niet alleen Verheyens *Anatomia*, maar tevens het laatste deel van een door hem, in 1706, gepubliceerd *Supplementum*, over de voortplanting en de groei van de foetus.

Ongetwijfeld zal Palfijn zich dit werk, waarin talrijke recente ontdekkingen opgenomen waren, aangeschaft hebben, want om het oorspronkelijke werk voldoende te begrijpen was zijn Latijn voorzeker onvoldoende.

Volgende keer:

Heelkonstige Ontleeding van 's Menschen Lighaem.

Noten:

- (66) L. Elaut, Van Gillis Li Muisis tot Michel Brisseau en Jan Palfyn, of de lange geschiedenis van een staaroperatie uit het jaar 1351, in: *Verslagen en mededelingen van De Leiegouw*, jg. III, afl. 2, 1961, pp. 199-207.

- (67) A. D'Haenens, Gillis Li Muisis, abt van de Sint-Maartensabdij te Doornik, en zijn oogheilkundige operatie in 1351, in: *Verslagen en mededelingen van De Leiegouw*, jg. II, afl. 2, 1960, pp. 199 en 215.
- (68) A.J.J. Vande Velde, *Het werk van den geneesmeester Carel Baten (Gent 1540 ? - Amsterdam 1617)*, in: *Mededelingen en Verslagen Koninklijke Vlaamse Academie v. Taal- en Lett.*, 1933, pp. 529-560.
- (69) L. Elaut, zie nota 66, pp. 203-206.
- F. Terrien, *Histoire de l'ophtalmologie*, in: *Histoire Générale de la Médecine, de la pharmacie, de l'art dentaire et de l'art Vétérinaire*, t. 3, Parijs, 1949, pp. 344-359.
- A. Neetens, *Evolutie der oogheilkunde door de eeuwen heen*, in: *Heelkunde in Vlaanderen door de eeuwen heen*, Gemeentekrediet, 1990, pp. 265-292.
- (70) L. Elaut, zie nota 66, p. 204.
- (71) J. Van Laere, Jan Palfyn (1650-1730), in: *Kortrijkse Asclepiaden - Geschiedenis van de "Geneeskunst" in het Kortrijkse*, pp. 62-63.
- (72) F. De Potter, zie nota 30, p. 329.
- (73) A. Van Driessche, *Philip Verheyen herdacht bij de 300e verjaaring van zijn geboorte op 23 april 1648*, in: *Kon. VI. Academie voor Geneesk. v. België. Verhandelingen*, X, nr. 3, 1948, p. 115.
- (74) Ook nog in 1732 en 1740 - dus na de dood van Palfijn - zijn er te Koningsbergen Duitse vertalingen van Verheyens werk verschenen.
- (75) L. Elaut, A.-D. Sassenus: een arts, apoteker en taalpurist uit de achttiende eeuw, in: *Palfijn*, 16, nr. 5, febr. 1957, p. 207.
- (76) R. Dequeker, *Bij de tweehonderdste verjaaring van het afsterven van professor A.D. Sassenus*, in: *Verhandelingen Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneesk. v. België*, XVIII, nr. 3, 1956, p. 150.

op alle slaapcomfort

matrassen
lattenbodems
nettenbodems
matrasbeschermers
hoofdkussens
enz...

nu speciale promoties

U krijgt vrijblijvend advies voor een persoonlijke en gezonde nachtrust !

Profiteer van deze zeer tijdelijke promotie in samenwerking met de beste fabrikanten.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal.
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67 • KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

NIEUW BELEGINGSPRODUCT

6,5% (op 4 jaar) of **7%** (op 6 jaar)

Verwacht netto-rendement. Maar écht netto.

Verwacht rendement op de vervaldag voor intekening van 10.100 BEF
gedaan tijdens de intekenperiode :

FIX 1

13.059 BEF op 1/04/1999

Na betaling van de beurstaks komt dit neer op
een gekapitaliseerd netto-rendement van **6,5%**.

FIX 2

15.236 BEF op 1/04/2001

Na betaling van de beurstaks komt dit neer op
een gekapitaliseerd netto-rendement van **7%**.

W I E O N S K E N T , W I N T .

PRINZIE

VERZEKERINGS- & ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba Provenplein 39a B.8972 Proven
Telefoon: 057/30 09 01 Fax: 057/30 12 82

BATIBOUWTARIEVEN

HYPOTHECAIRE LENINGEN

Kwotiteit	Vaste Rente 20 jaar	Variabele rente	
< 70 %	0,779 (9,76 %)	3-jaarlijks 0,684 (8,55 %)	5-jaarlijks 0,685 (8,58 %)
< 85 %	0,796 (9,98 %)	0,702 (8,75 %)	0,704 (8,78 %)

verminderingen : trouwe klant
nieuwbouw

Vrijblijvende offerte

(tarief CBHK via NMKN)

ANTWERPEN

UNIVERSITEIT 3e LEEFTIJD

UNIVERSITAIRE CYCLUSSEN

1994-1995 - 20e Akademiejaar

6de Cyclus : Geschiedenis van de Wetenschap

Lessen :

Maandag 20 maart 1995 :

Prof. dr. D. Callebaut (UA) :

Galileo Galilei : astronoom en rebel.

Maandag 27 maart 1995 :

R.A. Blondeau (Wetenschapshistoricus)

Wetenschappelijke emigranten

in de Geuzentijd.

Plaats en uur : Auditorium Quellinstraat 31,

telkens te 14.30 u.

UNIVERSITEIT GENT

George Sarton-Leerstool

Op donderdag 23 maart a.s. te 16 u. wordt de Sartonmedaille en -diploma toegekend aan prof. dr. S. Bennett (Sheffield).

Deze geleerd houdt vooraf een lezing : *The "One Best Way" : Instruments for Measurement and Control.*

Plaats : Faculteit Toegepaste Wetenschappen, Rozier 44, Gent. Alle belangstellenden welkom. Toegang gratis.

ROESBRUGGE

BEDDEN GEVRAAGD

Op 29 mei a.s. is het precies 55 jaar geleden dat de brug over de IJzer in Roesbrugge-dorp werd opgeblazen, om de Duitse opmars te vertragen.

Van de twee Engelse militairen, die de karwei opknaptten, door aan de brug kleefbommen te bevestigen, en die het automatische ontstekingsmechanisme instelden op 21.30 u. is er nog één in leven, gewezen korporaal John Jones.

Begin maart jl. kreeg ik van hem een brief. Hij komt in de avond van zondag 28 mei

naar Roesbrugge, om in de streek te blijven tot dinsdag 30 mei, samen met drie strijdmakkers.

Hij vraagt wie er slaapgelegenheid heeft voor vier man, en voor twee nachten. Twee bedden dus.

Wie kan er helpen ?

Laat het a.u.b. zo haast mogelijk weten langs tel. 30 07 88.

Roger Blondeau

INPAKKEN EN WEGWEZEN

Het schoolfeest van de Vrije Gemengde Basisschool te Roesbrugge komt steeds maar dichterbij.

Op zondag 19 maart brengen zij u immers hun voorstelling van "Inpakken en wegwezen". Zij nodigen u uit in de zaal "De Gouden Arend", Roesbruggeplein te Roesbrugge. De toegangsprijs bedraagt 80 fr. en u kunt komen kijken om 14 uur of om 16 uur. De volledige voorstelling duurt ongeveer anderhalf uur.

Vanaf heden kunt u kaarten hiervoor kopen op school of bij de leerkrachten. Aan de ingang van de zaal kan dat echter ook nog tegen dezelfde prijs van 80 fr.

PRIESTERWIJDING VAN FRATER LUC VIENNE TE POSTEL (MOL)

Op zondag 30 april wordt onze parochiegenoot Luc Vienne door Monseigneur Vandenbergh, bisschop van Antwerpen, tot priester van de Norbertijngemeenschap van Postel (Mol) gewijd.

Deze feestelijke plechtigheid kunnen wij niet zomaar laten voorbijgaan. Daarom stellen wij als parochieraad voor om in groep deel te nemen aan dit gebeuren. Hiervoor richten wij dan ook een busreis in.

We vertrekken om 9.30 u. op de markt te Roesbrugge. Het middagmaal houden we in De Linde te Retie. Op het menu staan : tomatensoep, kalkoengebraad en rijstap met bruine suiker. Om 15 u. wonen wij de presterwijding bij in de abdijkerk van Postel. Nadien worden wij uitgenodigd op de receptie, ons aangeboden door de abdij.

Op de terugweg houden wij nog een korte halte voor een belegde boterham. Terug thuis omstreeks 22.30 u.

Prijs : 975 fr. (busreis, dienstgeld chauffeur, middagmaal (zonder drank) en belegde boterham 's avonds).

Er zijn 50 plaatsen beschikbaar. De betaling geldt als inschrijving. Inschrijven kan vanaf nu bij Jozef Deschuyter, Weggevoerdenstr. 3, 057/30 00 09 of bij Roger Benauwt, Weggevoerdenstr. 15, 057/30 01 88.

21e FR. VL.-VEERTIENDAAGSE TE NIEUWPOORT

PROGRAMMA

Zaterdag 1 april 1995

16 u. : feestzaal vismijn : officiële opening :

- verwelcoming namens het stadsbestuur van Nieuwpoort door schepen voor cultuur A. Van Hooreweghe en toespraak door burgemeester Crabbe

- "De eigenheid van onze streek" door de heer F. Boutu, voorzitter "Yser Houck"

- "Frans-Vlaanderen in het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten" door drs. H. Ryckeboer (Rijksuniversiteit Gent)

- grensoverschrijdende problematiek door de heer H. Weckx, Vlaams Minister van Cultuur.

- vertalingen door de heer J. Fermat

- muzikale intermezzi door de stedelijke muziekkakademie

- receptie

Vrijdag 7 april

20 u. : paviljoen, Kaai 53 : "Koamer 153" door Flor Barbry's Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen (org. Kulturele Raad)

Zaterdag 8 april

14 u. : stadhuis e.a. : kontaktnamiddag kursisten Nederlands o.l.v. Michiel Brysbaert (Nieuwpoort) en mevrouw Lemeiere-Demey (Duinkerke)

Zondag 9 april

10.45-11.45 u. : O.L.Vrouwtoren : beiaardbespeling door de heer Paul Bourgois, meester-beiaardier Nieuwpoort

11 u. : raadzaal stadhuis :

- hulde aan dichter F. Florizoone (org. stadsbestuur en Stichting Orde Driekoningen)

- voorstelling bundel over 20 jaar literaire avonden door mevr. Moortgat, ere-voorzitter Kulturele Raad

15 u. : optreden muziekkorps te Nieuwpoort-aan-zee

Vrijdag 14 april

20 u. : feestzaal vismijn : prijsuitreiking autozoektocht met optreden Koninklijke Philharmonie Nieuwpoort (inr. stadsbestuur & Seascouts)

Zaterdag 15 april

8 u. : Marktplaats : vertrek uitstap naar Rijsel en de IJzerstreek (vooraf inschrijven bij de dienst toerisme stadhuis)

Zondag 16 april

11 u. : O.L.Vrouwtoren : beiaardconcert

15 u. : Zeedijk : concert door de Nieuwpoort Concert Band

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

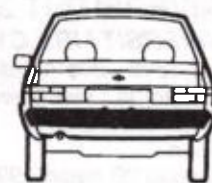

GOED NIEUWS

voor **JONGE BESTUURDERS**

bij ons spectaculaire

▼ PREMIEVERLAGING ▼

	Kilowatt	Bonus-malusgraad		
		11	9	7
Peugeot 205	37	19.440	17.610	15.780
Peugeot 306	51	24.200	21.923	19.645
VW Golf	44	51.820	19.766	17.713
VW Golf GTD	55	24.854	22.515	20.176
Renault R 9	53	24.645	22.325	20.006
Renault Clio	68	26.216	23.748	21.281

Deze jaarpremies B.A. zijn taksen en kosten inbegrepen !!!

PRINZIE

VERZEKERINGS- & ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba Provenplein 39a B.8972 Proven
Telefoon: 057/30 09 01 Fax: 057/30 12 82

Voor vrijblijvende offerte, graag volgende inlichtingen :

- naam :
- adres :
- geboortedatum :
- vermogen van de auto :
- huidige bonus-malus-graad :

KLEINE FISKALE KRONIEK

Gehuwd of gescheiden in 1994

Binnenkort vallen weer de belastingaangiften in de bus. Zij hebben betrekking op het aanslagjaar 1995, en dus op de belastbare inkomsten die verworven zijn in 1994.

Deze aangiften moeten degelijk ingevuld, gedateerd en genaamtekend teruggezonden worden naar de dienst die ze heeft uitgezonden. Dat moet gebeuren uiterlijk op de datum die aangeduid is in de rechterbovenhoek van de aangiften. De termijn voor terugzending belooft minstens één maand.

Als men in de loop van 1994 *gehuwd* is dan ontvangen beide echtgenoten een aangifte. Zij moeten elk op hun eigen aangifte alle eigen belastbare inkomsten van het jaar 1994 vermelden, zowel deze die zij verworven hebben voor, als na het huwelijk.

Hetzelfde geldt bij een *wettelijke* echtscheiding of scheiding van tafel en bed. Is het vonnis ter zake uitgesproken in 1994 dan ontvangen zowel de man als de vrouw elk hun eigen aangifte, waarop ze alle belastbare inkomsten van het hele jaar moeten vermelden.

Heeft er echter in 1994 een *feitelijke* scheiding plaats gevonden (echtgenoten zijn uit elkaar gegaan), dan komt er maar één aangifte, alsof er geen scheiding was gebeurd. De kinderen worden dan nog beschouwd als ten laste van de echtgenoot met het hoogste inkomen, zelfs als ze in werkelijkheid ten laste zijn van de andere echtgenoot.

Bij een *feitelijke* scheiding heeft er afzonderlijke taxatie plaats (dus elk zijn eigen aangifte) vanaf het jaar *dat volgt* op die feitelijke scheiding.

Voorbeeld : feitelijke scheiding 1994 - één aangifte (aanslagjaar 1995)

Volgend jaar 1995 - afzonderlijke aangiften (ajr. 1996).

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

HILDA CORNEILLIE STELT TENTOON

Galerij De Kippe, Sationstraat, Merkem
van 1 maart tot 30 april.

Open op maandag, woensdag, donderdag
en zaterdag vanaf 14 u., op zaterdag en
zondag vanaf 15 u.

FLOR BARBRY'S VOLKSTONEEL VOOR FRANS-VLAANDEREN

Davidsonfonds IJzerweelde stelt voor : Flor Barbry's Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen met "Koamer 153", geschreven en geregisseerd door Jan Barbry.

Deze toneelopvoering vindt plaats in de H. Hartzaal te Beveren-IJzer op vrijdag 17 maart 1995 om 20 uur.

Toegang : DF-leden 175 fr. - niet-leden 200 fr.

Kaarten te verkrijgen bij Roger Vander-gucht, Roesbruggestraat 3, 8691 Beveren-IJzer - tel. 057/30 07 57.

Eindeloos combineren !

Nieuwe kollektie behangpapier, gordijnen, vloerbekleding

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag en maandag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

TOUSSAINT

Begravenissen - Crematies

Alle formaliteiten - Dag & nacht tot uw dienst
Rouwtransport - binnen- & buitenland
Grafzerken - grafkelders
Erkend door Luikse Verzekeringen
Bloemen & Rouwkransen

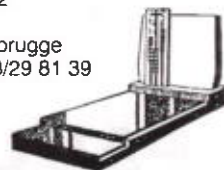
Bergenstraat 18, Roesbrugge
Prof. Rubbrechtsstraat 67, Roesbrugge
057/30 16 20 - 057/30 11 72

GRAFZERKEN Groot- en kleinhandel

GOEDKOOP en KWALITEIT
IS ONZE REKLAME

Toonplaats :
Bergenstraat 1, Beveren - Roesbrugge
057/30 09 09 - 30 14 12
Burelen :
Bergenstraat 24, Roesbrugge
Tel. 057/30 16 20 - 058/29 81 39

FEESTZAAL - CAFE ATLANTIS

Rouwmaaltijden - Kommuniefeesten - Huwelijksfeesten
bij Robert & Ursula, Bergenstraat 18 - Roesbrugge Tel. 057/30 16 20

TWEE KOSTBARE BOEKSCHEN UIT 1859 EN 1862 TERUG VERSCHENEN

De Stichting Orde Driekoningen, waarvan de leden verondersteld zijn zich volledig in te zetten voor de Westhoek aan weerskanten van de schreef (Frans-Belgische staatsgrens) en als dusdanig als *ambassadeurs* optreden, vierde op zondag 4 december 1994 haar Zilveren Jubileum.

Als een blijvende herinnering aan het *viif-entwintig jarig* bestaan van deze vereniging werd een anastatische druk op zeer beperkte oplage op de markt gebracht van Ed. De Coussemaker & D. Carnel, *Quelques recherches sur le dialecte flamand de France & Proverbes et locutions proverbiales chez les flamands de France*, uit 1859.

In dezelfde geest en slechts drie jaar later, verscheen in 1862 reeds een *tweede druk* van Adriaen Meyne - Van de Castele, *Sleutel om op het eerste zicht, de echte en onwederlegglyke etymologien te vinden van de benamingen der steden, dorpen, gehuchten, enz...*, gevolgd door een bijdrage over *Het Nieuportsch dialect en een historietje nopens den oorsprong van den zoogezegden Waternekker*.

Adriaen Meyne, voormalig burgemeester van Mannekensvere en lid van onderscheidene letterkundige maatschappijen motiveert deze tweede druk als volgt :

zoo schryven de hooggeleerden aen my : gy zyt zoo veel wy weten, de eerste en eenigste uitvinder en auteur van het meeste deel der etymologien van de namen van

Steden, Dorpen, enz. van de welke gy die etymologien zoo klaer, overtuigend en onwederlegglyk aentoont...

Getroffen door deze grote motivatie enerzijds, maar niet minder om zijn verdiensten als *schryver zyner poëzy en volksliederen* in een tijd toen Vlaanderen wegzakte in het moeras van vlaamsvijandigheid van een francofone bellemonde, laat de Stichting Orde Driekoningen, ter gelegenheid van haar Zilveren Jubileum dit werkje als curiosum en in anastatische druk opnieuw verschijnen in een zeer beperkte oplage.

Zonder enig belang te hechten aan de zeer persoonlijke interpretatie van de auteur i.v.m. de naamverklaringen, waarvan hij zelf schrijft : *geen schryver heeft dit tot heden opgemerkt*, dachten wij toch dat Meyne's *SLEUTEL*, midden vorige eeuw bij Kesteloot te Nieuwpoort gedrukt, een sfeer evoceert van een zich stilaan bewust wordend Vlaanderen binnen de grenzen van onze geliefde Westhoek.

Quelques recherches sur le dialecte flamand de France (350 fr.) en *Sleutel om de etymologien te vinden* (150 fr.) zijn verkrijgbaar bij Boekhandel Schoonaert, Bergenstraat 14-16 te 8972 Roesbrugge.

SAMENLEVINGSOPBOUW WESTHOEK Visies op het landschap

De verhouding tussen mens en landschap in de Westerse kultuur willen we zowel theoretisch als praktisch aan een onderzoek onderwerpen. Dit gebeurt enerzijds met schilderijen, vanaf de late middeleeuwen tot

het einde van de 19de eeuw. En we bezoeken ook daadwerkelijk een 17de eeuws landschap : aan de hand van een studieproject over De Moeren, wordt de hedendaagse houding tegenover het landschap onder de loupe genomen.

Lessenplan :

1. Vorm / inhoud / ruimte
- 2/3. Geschilderd landschap
4. Het museum
5. Rede, romantiek en landschap
6. Een concreet landschap
- 7/8. De praktijk : De Moeren

Praktisch :

- Docent : Damien Deceuninck
- Kursusgeld : 3.150 fr.
(In deze prijzen zijn het museumbezoek en de huur van de fietsen inbegrepen.)
- Kursusplaats(en) :
 - 5 dinsdagavonden om 20 u.
09/05 - 16/05 - 23/05 - 30/05 - 06/06
Binnenschip ISERA,
aangemeerd in Elzendamme.
 - 1 zaterdagmiddag om 14 u.
27/05 : Museum voor Schone Kunsten
Citadelpark Gent - Samenkomst in de hall
 - 1 zaterdagmiddag om 13 u.
10/06 : Fietstocht in de Moeren
- Afspraak aan het Station van Veurne
Einde voorzien rond 18 u.

Inlichtingen en inschrijvingen :

Samenlevingsopbouw Westhoek,
Iepersteenweg 56 te 8600 Woumen
tel. 051/54 58 13 - fax 051/54 58 12

VERZEKERINGEN

- alle maatschappijen

GELDBELEGGINGEN

- de beste voorwaarden

PAUL RECOUR-VANWILDEMEERSCH

Prof.O.Rubbrechtstraat 68A, 8972 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 02 70 - Fax 057/30 12 90

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel: 057/30.05.85

openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

VERSE GROENTEN & FRUIT

(van 17/3 t.e.m. 19/3)

Citroenen 5 voor **29,-**
Witloof 1° keus 1 kg **39,-**
2 kg **69,-**

De nieuwe groente- en
bloemenzaden zijn binnen,
maar ook :

- plantajuinen
- plantsjalotten

NON-FOOD

Scottex WC-papier wit
6 + 2 rollen **75,-**

VOEDING

Chips Hula Hoops
4 voor **100,-**

Bob Gommen
Muizen **49,-**
Tutters **49,-**
Beertjes **49,-**
Parisien **49,-**
Zuurtjes **49,-**
Bambix Duo **nu 99,-**
Centwafels Duo + bon -10 fr **86,-**
Delacre koekjes
- Namur **72,-**
- Venise **72,-**
- Marquissetes **72,-**
- Cigarettes Russes **72,-**
Royco soepen
- Tomaat **3 voor 59,-**
- Kervel **3 voor 59,-**
- Jardinière **3 voor 59,-**
- Tom. - groenten **3 voor 59,-**
- Super Chicken **3 voor 59,-**
Oetker Klop Klop **nu 39,-**
Fijne slaolie 1 L **75,-**
Frituurolie 2 L **159,-**
Vittel 6 x 1,5 L **109,-**
Minute Maid Tropical 4 L **49,-**

NIEUW !!! : Riem

- ovenreiniger

- Pre-Wash **nu -5 fr.**
- Eclat

CHARCUTERIE

Vleessalade **150 g + 50 g**
GRATIS
Fijnkost Salami **410,-**
Kalfsworst **220,-**

TOPPER VAN DE WEEK

HALF
BELEGEN
250,-

KAASHOEKJE

Blue Danois **410,-**
Belegen **390,-**

ZUIVEL

Petit Gervais **68,-**
Volle melk Brik Stass. 1L **30,-**
Halfvolle melk Brik Stass. 3L
voor 78,-
Margarine Solo 500 g **nu 56,-**
Becel Gezond smeren 60%
250 g **38,-**

PED-FOOD

Winnie balletjes rund 1230 g
35,-

DIEPVRIES

NIEUW
Aardappelpuree **35,-**
Cornets **6 voor 169,-**

Folder geldig van vrijdag 17/3/95 t.e.m. zondag 2/4/95 of tot uitputting voorraad en onder voorbehoud van drukfouten

VRIJDAG 24 EN ZATERDAG 25 MAART 1995

OPENDEURDAGEN

SENSATIONELE DAGEN

MET UITZONDERLIJKE VOORWAARDEN

ons ruim assortiment

BEHANGPAPIER

VANAF 69 fr./rol (steeds $\pm$ 400 soorten in voorraad, $\pm$ 100 collecties)

VERVEN **levis**

IN VOORRAAD (alle andere merken op bestelling) levering binnen 24 uren.

GLASGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Weyers, Unland, Aristo,...

OVERGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Aristo, Venillia, Crowson, Vriesco,... steeds de beste prijzen !

VLOERBEKLEDING

vanaf 189 fr./m² (4 m breed)

VASTTAPIJT

vanaf 269 fr./m² (4-5 m. breed)

TAPIJEN SYNTHETISCH

(bv 2-3 m. 3.499) WOL vanaf 5.999 2/3

Vliegdeuren, DONSDEKENS, LAKENS

Alle onderhoudsprodukten

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN
(Kalsijde) - Alveringem - Roesbrugge

Tel. 057/30.10.20

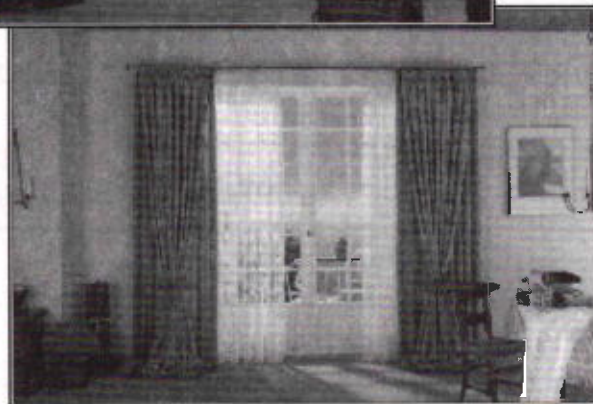
Openingsuren : maandag t.e.m. vrijdag : 9 - 12 u. en 13 - 19 u.
zaterdag : 9 - 12 u. en 13 - 18 u.

ZONDAG 26 EN MAANDAG 27 MAART 1995

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN (Kalsijde) (Roesbrugge)
Tel. 057/30.10.20

DUITSE TOPKWALITEIT
tegen betaalbare prijzen

*Openingsuren tijdens de
opendeurdagen :
doorlopend van 9 tot 19 u.*

Openingsuren tijdens het jaar :
maandag tot vrijdag
van 9 u. tot 19 u.
zaterdag
van 9 u. tot 18 u.
zondag gesloten

UITZONDERLIJKE VOORWAARDEN

-10 %
-20 %
-30 %
-40 %
-50 %

DIREKTE KORTING

Bij uw bezoek (zonder aankoopverplichting) geeft u onderstaande
bon recht op een GRATIS GESCHENK (één per gezin)

Naam : _____
Adres : _____
Tel : _____

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

OPENINGSUREN
woensdag - donderdag - vrijdag
9.00 - 12.00 u. & 14.00 - 18.30 u.
zaterdag
doorlopend open tot 18.30 u.

DE FRUITPOORT

van woensdag 15 tot en met zaterdag 18 MAART

DRUIVEN extra zoete - Lavallee
KIWI'S

98 fr./kg

7 voor 50 fr.

per aankoop plateau 30 stuks slechts 26 betalen **180 fr.**

BANANEN

54 fr./kg

2 kg voor 100 fr.

SPAANSE SINAASAPPELEN "PLAY BOY"

3 kg voor 110 fr.

Extra grote SLA

± 400 g per stuk 18 fr. 3 voor 50 fr.

WITLOOF Klasse I

3 kg voor 100 fr.

KOMKOMMERS

per stuk 18 fr.

3 voor 50 fr.

Steeds dagverse en vriendelijke bediening.

*LIEVE JESUS, GOEDE VRIEND.
MISSCHEN BEN IK NOG KLEIN.
MAAR SPRONG BEN IK VERMOED VAN TROES
EN WIL IK GRAAD LIEF RIDDER ZIJN.*

*Van kind
is er een
in mijn hart.*

*Ik dank U, Vader,
want U
mij gezelft hebt*

*VOOR ZOVEEL MOOIS
KAN IK ALLEEN MAAR
DANKBAAR ZIJN.*

Nieuwe kollektie kommunieprentjes!
Menu's en tafelkaartjes assorti!
Drukken van communiefoto's, fotopochetten!

Drukkerij SCHOONAERT

Bergenstraat 1 • 8972 ROESBRUGGE • Tel. 057//30 03 79 • Fax 057/30 09 80

SCHRIJVERS VAN NABIJ (15)

door Jack VERSTAPPEN

JACQUES VAN BAELEN PRIESTER-DICHTER

Met weemoed denk ik terug aan de schone momenten die ik mocht kennen met de priester-dichter Jacques van Baelen toen hij nog leraar was aan het kollege te Herk-de-Stad. De afstand, en misschien ook wel de tijd, heeft ons in jaren gescheiden. We wonen ook zo ver van elkaar, hij, te Kaulille in het verre Limburg, ik, in de even verre Westhoek.

Er is een tijd geweest dat wij elkaar frequent ontmoetten te Herk, meestal op een woensdag, wanneer de leerlingen van het kollege een middag vrij hadden.

Dat is ook weeral dertig jaar geleden!

Weggedoken in de fauteuils van zijn knusse leefkamer - was het de omgeving van de priester, de leraar, de dichter? - die er een voornaam cachet aan verleende? Belangrijk was dat de gezelligheid er te proeven bleef.

Het doet deugd iemand te ontdekken die weet wat luisteren betekent, die je in zich opneemt en waarbij uw woorden blijven haken, bij wie ze niet het één-oor-in-het-andere-uit gaan.

Met rustige blik kon hij iemand in zich opnemen, met een blik die dieper keek, de blik van iemand die de mensen kent en ze door en door benadert.

Het is voor mij altijd een genot om terug te grijpen naar zekere van zijn gebaren, naar zekere klanken van zijn stem. Er straalde een aristokratische, bekorende zachtheid van hem uit. In wezen zeer idealistisch

gestemd, streefde hij naar volmaking van zichzelf, van zijn roeping als priester zowel als deze van zijn dichterschap, zoekend en tastend naar de diepten der mysteries in de dagen.

In eerste instantie trachtte hij de dingen te begrijpen alvorens er over te spreken, ze te aanvaarden of simpelweg te verwerpen.

Trouwens waren zijn interventies tijdens menigvuldige gesprekken steeds zeer hoffelijk verwoord. Nergens enig spoor van arrogantie, van overmoed of, om een groot woord te gebruiken, van grootheid. Vertolkte hij dit gevoel niet in het gedicht "Bedenking"?

Hoogmoed
- kenmerk der zotten -
duwt eigen zwakheid
en falen
onder de huid
van een ander.

Veler mond
is een zwaard,
waarmee ze
zichzelf
vermoorden
in het hart
van een ander,
om te leven
als een kartonnen harlekijn
of
a puppet on a string.

Zijn omgang met de vrienden, met kunstenaars, zijn leerlingen en zelfs met de eenvoudige volksmens die hem tegemoet trad in de straat, was hartelijk en ik zou haast durven stellen "geestig en opgewekt". Dit gebaar sluimerde niet alleen in zijn dichtelijke geaardheid, maar vooral in zijn priesterhart, de bron van zijn sociale bewogenheid: met woorden van deernis maar ook van groot begrip sprak hij bijvoorbeeld over het milieu van de A.A.-beweging, waarvoor hij zich inspande. Het maakte hem erg kwetsbaar naar de buitenwereld toe omdat hij in wezen veel te sentimenteel was.

Hij is naar mijn weten altijd geboeid geweest door de eenvoudige dingen van het leven en dit ervaart men sterk in zijn verhalen, gebundeld onder de titels *Rode schiffers en stenen* of in het boek *Van wieg tot graf*, die doorspekt zijn van volkse, haast alledaagse maar niettemin voldragen gedachten en verwoordingen, geladen met fijne humor, waarachter een inlijfde levensfilosofie schuilt gaat.

Als dichter komt hij me voor als een heel ander mens, als een verstilde romanticus met in zijn taal de weergave van een intern gevoel van heimwee of geluk.

Even wil ik hier woorden aanhalen van Ernest Claes: "Er bestaat geen experimentele, geen existentialistische, geen non-figu-

Jacques VAN BAELEN

ratieve poëzie. Er bestaat alleen DE poëzie!"

In deze marge zie ik de gedichten van Jacques van Baelen.

Zonder ooit breedsprakerig te worden bekoort zijn poëzie door een glans van eenvoud, overtuigt zij door haar zuiver-menselijke neerslag, zonder enige literaire pose of would-be grandeur. In elke zin blijft de ontroering natrillen in het ritme van een zelfzeker tred naar schoonheid:

Ik heb slechts
potlood en papier
zoals de achtervolgde
in zijn slaap
niet kan ontkomen
en plots wakker wordt
in bed en nacht,
gelukkig
met zijn potlood en papier.

Deze dichter is een begaafd iemand, ver van het openbaar gedoe in literaire cellen, blij en gelukkig met het sentiment van leven rondom zich. En wanneer hij zich geeft zoals hij is, wat kan een kunstenaar dan méér?

Nu ik gedachten formuleer rond een mij dierbaar vriend, luister ik naar de *Symfonie voor orgel en orkest* van Camille Saint-Saëns.

Zijn lievelingssymfonie!

Wanneer ik dood zal zijn,
het vale vel
rond kromme knokken,
zal ik vergeten rusten
versierd door onkruid
en wat gras.

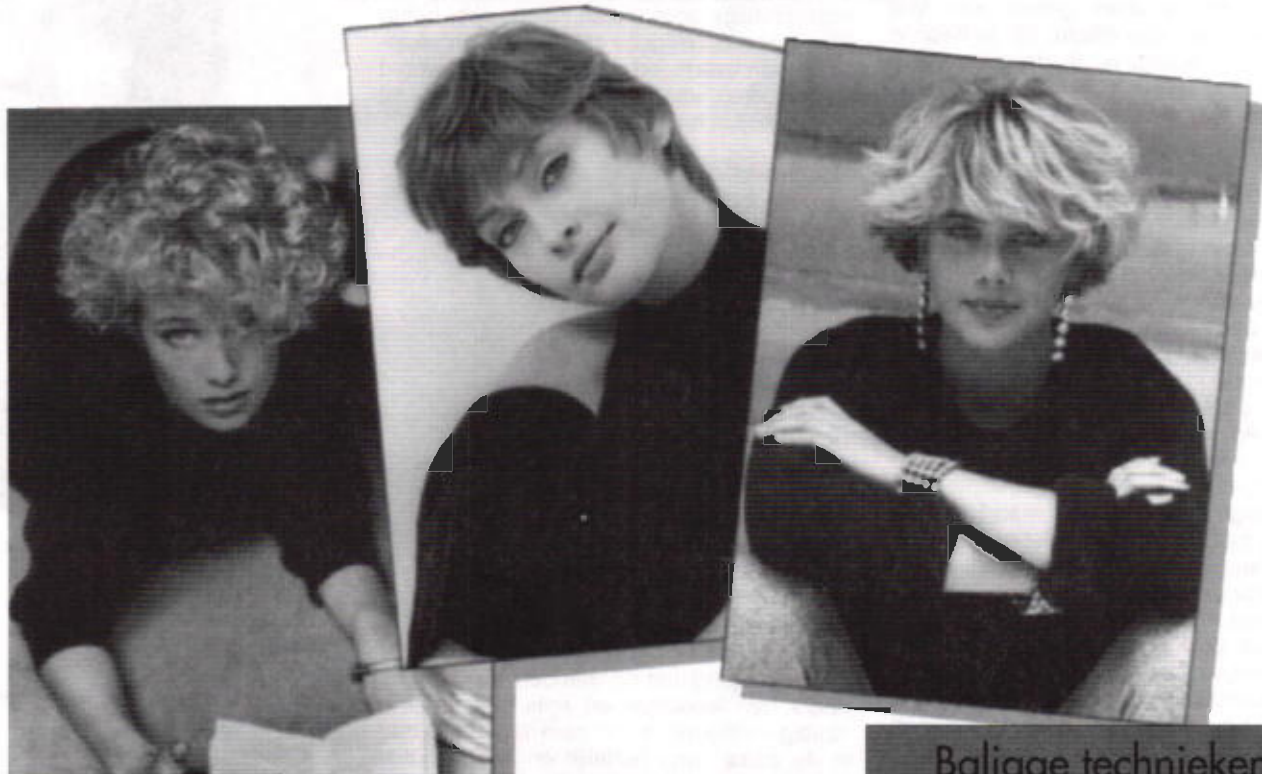
Wellicht denkt zij
aan mij
gelijk een afgeknakte leeuw
aan haar stempel.

Jack Verstappen

COIFFURE RONNY

Blekerijweg 12
8972 PROVEN

LENTE & ZOMER '95

STUNTPRIJS
ZONNEBANK
15 beurten 1.500 fr.

- KERASTASE produkten
- OSMOSE produkten
- JADE produkten

Baljage technieken
Blonde lokken
Super glanzende
kleurshampoo

De nieuwste kapselsteun
op basis van herstellende
amoniazuren en mineralen

De nieuwe LENTE-collecties
FANTASIEJUWELEN en
HANDTASSEN zijn binnen

BAYWATCH 249 fr.

Binnenkort een nieuw gamma zonneprodukten van
topkwaliteit met driesterren U.V.A. bescherming voor
een Californisch zonnekleurtje,
in alle veiligheid met beschermingsfaktor van 2 tot 20.

Binnenkort op VTM !!!

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (22)

Een woordje geschiedenis

Grenskommies te Menen

Tijdens mijn loopbaan als douanier kwam ik op 1 juli 1955 terecht in Menen, bij de wielrijdersbrigade. Velen herinneren zich nog wel de kommiezen, in kakikleurig uniform, per tweetal gezapig peddelend langs de smalle grensstraatjes. Overdag verwekte hun verschijning zowat het effect van een vogelschrik. De kwestie was dat ze op verscheidene plaatsen werden gezien en dat de grensbewoners alert hun verplaatsingen gade sloegen.

Maar in de streek van Menen waar de Leie de grens vormt tot aan Le Bizet, was het grensgegeven van een heel andere aard dan in de Westhoek. 's Nachts bolden wij er gezapig over het geasfalteerd jaagpad langs de brede rivier, de lichten uiteraard gedoofd. De kans dat wij op een andere fietser of zelfs een voetganger zouden gebotst hebben, was bijzonder klein. Voor de rest was er in dat gebied 's nachts trouwens weinig te bespeuren. De smokkelaars die over de Leie een slag wilden slaan, verkenden vooraf grondig het terrein, langs weerszijden en plaatsten hun spionnen, verdoken opgesteld, om te waarschuwen als de douaniers onverhoeds opdaagden.

Buiten enkele schermutselingen met gelegenheidsblauwers op de spoorwegbrug over de Leie, had ik na een jaar dienst ter plaatse nog geen idee hoe de smokkel daar te werk ging. En, dat mag ook wel eens gezegd, vanwege de douaneoverheid was er in dat verband weinig of geen opleiding, laat staan van begeleiding op het terrein. Je volgde de tred en de trend van de oudere douaniers die meestal ook op weinig resultaten konden bogen. De maandwedde lag toch vast, zodus met wat nazicht op transporten en de vereiste dokumenten gingen de dagen voorbij.

De ontmoeting

Op een rustige novemberavond in 1956 zou het er plots helemaal anders uitzien.

Wij, Albert Taffin, een Poperingenaar en ondergetekende, hadden een dienstopdracht van 23 tot 2 uur. In de winter was er maar 3 uren nachtdienst. Wij waren zachtjesaan gepeddeld langs de Leie tot tegen Wervik waar wij een observatie, een waarneming, hadden van een kwartier, van 0.30 tot 0.45 uur.

Op dat punt kwam de luitenant Georges Tomaes, de man is nu ook al jaren bij de Heer, ons vinden en ging na een babbeltje, gezwind de fiets weer op, alleen zijn weg vervolgend naar Menen. Uitzonderlijk was hij alleen, want gewoonlijk was hij 's nachts

De Leie, grensrivier, te Menen

Foto J. Dataevemier, Menen

vergezeld van een douanier, niet enkel uit veiligheidsoverweging maar ook omdat in gezelschap de tijd vlugger voorbij ging.

Beslist ook om de tijd te doden keerden wij langs de Lage Weg te voet, langs de fiets, terug naar Menen. Het weer was tamelijk mild en het was prettig stappen, zwijzaam weliswaar want alle stemgeluid is bij nacht ver te horen.

Zo'n tien minuten waren wij op de terugweg als plots een fietser naar ons kwam toegereden, luitenant Thomaes. Het was zijn gewoonte niet eenzelfde sectie tweemaal in een dienstuitvoering te observeren en het verwonderde ons dan ook grotelijks hem daar ineens terug te zien.

"Spring vlug op de fiets. Er is daar iets gaande op de hoeve bij de spoorwegbrug", zegde hij hijgend, want hij had zich gehaast om ons terug te vinden. Wij hadden immers evengoed een andere weg kunnen nemen.

Gedrieën dan spoedden wij ons, de lichten uit natuurlijk, Menenwaarts. "Ik heb daar verdachte bewegingen gezien van meerdere personen op de hoeve, maar ik ben er, alleen zijnde, niet durven naar toe gaan", wist de luitenant te zeggen.

Ter plaatse gekomen slopen wij behoedzaam het erf op, speurend naar mogelijke smokkelwaar, maar het was er opvallend rustig, zo kalm zelfs dat de anders zo attente waakhond zich niet liet zien of horen. "Toch heb ik hier verscheidene mannen over het erf zien lopen", verzekerde de luitenant. Omdat hij nog een andere sectie douaniers moest zien, liet hij ons weer alleen achter.

"Waar er rook is, is er vuur", pleegt men te zeggen. Dus besloten wij een oogje in het

zeil te houden en de omgeving af te spieden. Wij kenden de streek, ook bij nacht, lijk onze broekzak en fietsten langs een klein paadje het jaagpad weer op langs de Leie.

Ter hoogte ongeveer van de hoeve, die niet ver vandaan lag, legden wij de fietsen neer op de Leieoever en stapten behoedzaam en scherp luisterend een beetje verder door. Wie jarenlang in het nachtelijk duister rondwaalt, leert ook allerlei geluiden opvangen en definiëren of ze er wel thuis horen.

De ontknoping

Plots hoorden we, niet ver van de reeds bezochte hoeve, het piepen van stekkerdraad. Dat heb je als dieren zich tegen de weidepalen wrijven of als men de handen op de draad legt om er de benen over heen te slaan. Dan schuurt de metalen draad tegen de in de houten paal gedreven krammen en veroorzaakt een piepend geluid.

Daar was iets aan 't gebeuren, zoveel was zeker. Het kwam er op aan er stilletjes naar toe te sluipen en ons in alle geval niet te laten opmerken. De faktor verrassing moest spelen.

Behoedzaam naderend, het pistool reeds uit de holster getrokken, konden wij zeer vaag enkele gestalten waarnemen. Wij waren al tot op een 15-tal meter genaderd zonder dat men ons in de gaten had. Blijkbaar hadden ze wat moeilijkheden want wij hoorden hun gedempte ietwat zenuwachtige stemmen.

In een ruk stormden we vooruit. "Halt, douane of ik schiet", galmde mijn sommatie, ➔

die wettelijk diende toegeroepen te worden. Intussen loste ik twee waarschuwingsschoten.

Heel dichtbij gekomen zagen we de kerels over de prikkeldraad springen en het aanpalend veld openrennen.

Langs deze kant van de weideafsluiting troffen we een kafeeorgel aan, een toestel dat in die tijd in goed beklante kafee's opgeld maakte.

Intussen hadden de mannen zich uit de voeten gemaakt maar toch hadden wij bemerkt dat ze nog elk een tamelijk zwaar pak meesleurden.

"Kom, wij gaan er achter aan", wou ik mijn kollega Albert overtuigen, maar die betoonde weinig haast.

"Kom, vlug!"

"Nee, ik durf niet", bekende hij.

"Dan ga ik alleen."

Over de afsluiting gekropen joeg ik, de revolver nog steeds in de hand, achter de mannen aan, nogmaals sommerend: "Halt, douane, of ik schiet!"

Daar ik niet, zoals zij, gehinderd was kon ik tot vlak bij hen komen. Dat hadden de smokkelaars trouwens ook gemerkt en keerden zich om. Gevijven waren ze, op een rij naast elkaar staande, onduidelijk in hun afdijning.

"Laat die pakken vallen."

"We laten wij juist niets vallen," replikeerde één van hen.

"Laat die pakken vallen of ik schiet," dreigde ik.

"Als ge schiet zijt ge er aan," was het antwoord.

Hoe of op wat ik zou geschoten hebben, wist ik op dat ogenblik zelf niet. Was het de dreiging van de alleenstaande?

Enkele ogenblikken was de stilte ondraaglijk hoorbaar. Het was rond 1.30 u., in het holst van de nacht en daar stond ik, moeder-mens alleen tegenover vijf onervaaarde kerels. De duisternis hulde ons, naar elkaar toegekeerd, in een mystieke onzekerheid.

De sekonden van zwijzaamheid duurden, als spitse puntnagels, verstijvend lang. Eén ondoordacht gebaar, van mijzelf of één van hen, kon op een drama uitdraaien. Bewegen deed ik niet, zij evenmin.

Opeens begon de eerste, links in de rij, zeer gedempt te praten met de naast hem staande man. Wat ze bedisselden kon ik niet uitmaken. Blijkbaar hadden zij de leiding van de groep.

"'t Is goed, kommies," riep de eerste man, "wij laten onze pakken vallen, maar als ge durft schieten, zijt ge er aan", aldus hun dreiging herhalend.

"Akkoord, ik zal niet schieten, als ik maar de pakken heb."

"En niet achter ons aanzitten, heb je 't verstaan?" De vijf gestalten schoven weg, versmeltend met de duisternis.

De bezinning

Enkele ogenblikken bleef ik staan, perpleks over mijn koelbloedigheid maar vooral over mijn eigen stoutmoedigheid.

Opeens stuwde het bloed mij warm door

de aderen, met felle hartkloppingen, en dan plots begon de schrik mij te bevangen.

"Alleen tegenover vijf potige blauwers. Wat had ik mij wel in het hoofd gehaald? Thuis immers liepen een jonge vrouw en twee kleine kindjes de vredige slaap van de onwetendheid."

Het had falikant kunnen aflopen, maar je bent jong en dan doe je zo'n zaken.

Trots en voldaan stapte ik niettemin naar mijn kollega die de wacht hield bij het orgelstuk. Maar nu stonde we daar, te midden van de meersen, uitgeschud lijk twee gietters. Het kwam er op aan ergens aan een vervoermiddel te geraken om de buit naar het douanekantoor van Menen-Barakken te brengen.

"Kijk! Ik ga naar de hoeve, aan de overkant van de Lage Weg, om de boer te verzoeken met paard en kar de goederen te willen opladen". Douaniers hebben daartoe de bevoegdheid.

Weer bleef Albert Taffin alleen, nu ook met de zorg voor de in het veld achtergelaten pakken.

Toen ik een eind verder de Lage Weg wou oversteken, dacht ik dat er een reddende engel op komst was. Daar naderde immers een voertuig met volle koplichten.

Een nieuwe konfrontatie

Mijn rood taslamplicht overdwaars de weg zwaaiend, maande ik de bestuurder aan te stoppen. Een auto leek me beter geschikt om de goederen weg te brengen dan een dokkerende boerenkar.

De personenwagen kwam dus met volle lichten naar mij toegereden, terwijl ik met mijn rood licht bleef zwaaien. Spoedig zou ik hulp krijgen.

Voorzichtigheidshalve was ik inmiddels naar de zijkant uitgeweken. Met naderende voertuigen mag je nooit in het midden van

Kris Wyffels

TIMMERBEDRIJF

Hondshoofdstr. 18
8691 Beveren a/d IJzer
tel (057) 30 03 63

privé
8972 Rosbrugge
tel (057) 30 14 32

U KAN BIJ ONS TERECHT VOOR :

- eigen fabricatie houten ramen, deuren en poorten
- ramen en rolluiken in PVC
- binnendeuren in alle stijlen
- veranda's, ...

GRATIS EN VRIJBLIJVEND
PRIJSOFFERTE

Kom bij
ons
voor
uw
huwelijksfeest

...

in onze
vernieuwde zaal
(240 pers.)

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

de rijweg blijven staan.

Gelukkig maar, want plots schakelde de bestuurder de lichten uit en zwenkte zijn wagen naar de wegkant waar ik mij bevond. In een snelle reflex veerde ik in één wip de sloot over terwijl de auto langs de grasberm scheerde.

Het duurde een poos eer ik van stomme verbazing bekomen was. Deze konfrontatie had zo mogelijk nog erger kunnen aflopen.

Een eindje verder zag ik de wagen, nu weer met volle lichten, verdwijnen in de richting van Wervik. Het was maar al te duidelijk dat de smokkelaars in de auto hadden plaats genomen nadat ze ijdelhands de wijk hadden genomen. De wagen hadden ze ongetwijfeld ergens in de buurt laten staan.

Ik had er geen idee van wie die mannen waren, maar achteraf vernam ik dat het de gebroeders Coudron van Wervik zouden kunnen geweest zijn. Zij waren immers gevijven en bekend als doorwinterde smokkelaars.

Hulp gezocht

Veel tijd om daarover te piekeren had ik niet en dus spoedde ik mij overhaast naar de boerderij. Enkele loslopende honden maakten met hels gekef en dreigend geblaf duidelijk dat mijn bezoek daar niet op prijs werd gesteld. Toch kon ik, de snauwende dieren in het oog houdend, ongedeerd bij de voordeur raken.

Met hard gebons zou ik de boer en de boerin wel wakker krijgen. Dat zou beslist niet lang duren gezien het hels lawaai in het midden van de nacht. Maar het duurde en bleef duren... geen teken van leven, terwijl de honden vervaarlijk dicht om mij heen sprongen. Nu en dan kon ik ze mij met een fikse stamp van het lijf houden.

Opnieuw bonkte ik ongenadig hard op de voordeur. Maar de bewoners roerden niet.

De honden echter maakten verder flink kabaal.

Daar stond ik dan, met een paar razende dieren om mij heen. Verder aandringen leek nutteloos, zoveel was duidelijk.

Dan maar opnieuw naar de Leiemeers waar mijn kollega Albert eenzaam op mij wachtte.

Inmiddels was luitenant Thomaes met de fiets langs het jaagpad teruggekomen, zijn licht evenwel ingeschakeld. Albert Taffin had, zwaaiend met zijn rode lamp, diens aandacht kunnen trekken, de plaats aanduidend waar hij zich een honderdtal meter verder in de weide bevond.

Teruggekomen op de plaats van het gebeuren trof ik Albert weer alleen aan, want de luitenant was inmiddels nogmaals vertrokken nu om versterking te halen bij de gemotoriseerde brigade. Het duurde niet al te lang eer die arriveerde met de chauffeur André Debreuck en Etienne Vens (als ik me niet vergis).

Maar het bleek zeer moeilijk om de zware dienstwagen door de zompige en verzopen weide te manoeuvreren, op het gevaar af definitief te blijven steken.

Alles geraakte tenslotte toch in orde. Terwijl de dienstwagen, nu zwaarder geladen, met vaak slibberende banden door de vette meers het vaste wegdek poogde te bereiken, zochten wij onze fietsen op om, moegetjold, huiswaarts te keren.

Stoute Zwarte Piet

Bij het opstellen van de inventaris 's anderendaags bleek het te gaan om een café-orgel, merk Leeburg, waarvan de toenmalige waarde (in 1956) geschat werd op 45.000 fr., wat tegenwoordig 400.000 à 500.000 fr. zou bedragen. De vijf pakken bevatten speelgoedautootjes met een waarde van 400 fr. per stuk.

Het nieuws bereikte vrij vlug de pers. De daaropvolgende dag trok een eigenaardig artikel mijn aandacht.

"Smokkelende Sinterklaas of stoute Zwarte Piet?" Het was immers ongeveer een maand voor het Sinterklaasfeest. De Zwarte Piet was ... kun je het raden?

Korte tijd geleden wou ik de plaats van het gebeuren nog eens bezoeken (als je ouder wordt, tracht je sommige herinneringen weer levendig te maken). Maar van het toenmalige bekoorlijke landschap is geen struik en geen steen meer overeind gebleven. De industriezone heeft alles weggeveegd.

Ook de spoorwegbrug over de Leie is afgebroken. Men heeft er voor een stuk de rivier rechtgetrokken.

Ons geliefkoosd terrein van weleer is nu nog louter een herinnering!

't Vervolgt

Rik Sohier

ROESBRUGGE

Nieuw ontmoetingscentrum

"Karel de Blauwer" is bijna klaar

De nieuwe zaal is bijna af en ze zal zeker tegen de komende grote vakantie in gebruik kunnen genomen worden. Alvast leuk nieuws voor de speelpleinwerking, die al jaren naar een geschikte overdekte speelruimte uitkeek. Het nieuwe kompleks bestaat uit een vergaderruimte, kleedkamers en een grote polyvalente zaal van 28 meter op 7 meter. Die zaal is groot genoeg om er volleybal, tennis of basketbal te spelen maar is wel te klein voor zaalvoetbal.

Tijdens de werken werden ook verbouwingswerken uitgevoerd aan de oude jongensschool, die bij de nieuwe zaal aansluit.

Omdat de toekomst van de zaal staat of valt met een goed beheer werden tijdig al de eerste afspraken met de stad gemaakt. De schepenen Hans De Backer en Roger Descamps hechtten daarbij veel belang aan de beheersformule. Zij stelden dat de zaal pas goed kan functioneren als het dorp er als groep achter staat en suggereerden daarom een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de stad en het dorp. Die formule houdt in dat de stad in de toekomst eindverantwoordelijke blijft voor de zaal. Wie ze wil gebruiken zal dat op het gemeentehuis in Roesbrugge moeten aanvragen. Elke gebruiker zal ervoor moeten instaan dat de zaal verlaten wordt in de toestand waarin zij werd aangetroffen.

Huurprijzen werden nog niet vastgelegd, maar volgens stadsambtenaar Sylvain Deboutte zullen die zeker niet echt hoog liggen. "Wij streven naar prijzen die lager liggen dan die voor de huur van de zalen in het centrum. Een prijs in de orde van 150 frank per uur voor het gebruik van de sportzaal kan richtinggevend zijn. Maar dan alleen voor gebruikers uit het dorp zelf of uit de deelgemeenten.

Voor organisaties met commerciële inslag of waarbij toegangsgeld gevraagd wordt, zullen we zeker meer rekenen. We willen immers allerminst de plaatselijke horeca concurrentie aandoen. (Stef Ryon - Het Volk)

Ssang Yong

Deze wagens zijn uitgerust met MERCEDES-motoren!

MERCEDES

Hoofdverdelers GROOT-POPERINGE
GARAGE DESCHODT
Obterrestraat 70, PROVEN - Tel. 057/30 07 83

HOOFDVERDELER West-Vlaanderen

Volkswagen Groep

ZONDER RIJBEWIJS

**Maak een
proefrit**

GRATIS 1 jaar verzekering

hebt u geen vervoer?

Geen nood! Wij komen u afhalen en terugbrengen op eenvoudig telefonisch verzoek.

✓ (057) 30 00 56
HOOFDVERDELER
VOOR WEST-VLAANDEREN

STUUR DEZE BON OP:

Gelieve vrijblijvend documentatie op te sturen:

naam:

voornaam:

straat:

postn°:

Woonplaats:

**GARAGE
CARROSSERIE**

**YANNICK
HUYS**

**Kallestraat 16
8691 BEVEREN-IJZER**

☎ 057/30 00 56

HOOFDVERDELER

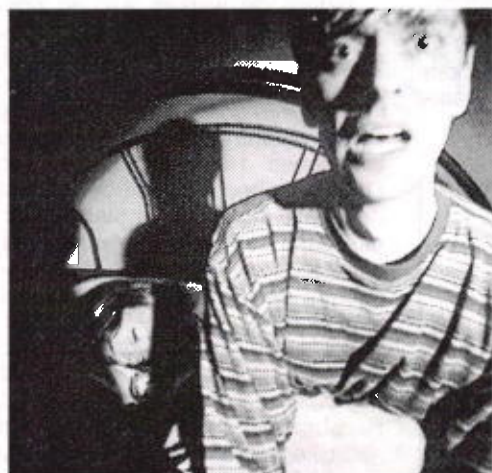
Regio Veurne - Poperinge

Nieuwe Skoda

FELICIA

276.200,- BTW inbegrepen

**SLAAP ZACHT.
UW AFLOSSINGEN
KUNNEN ALLEEN
MAAR DALEN.
DANKZIJ DE NIEUWE
ASLK-STERFORMULE**

EDDY AMELOOT

**Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)**

ASLK

Ik wil beslist meer weten over de nieuwste hypothecaire kredieten van de ASLK. Bezorgt u mij uw gratis informatiebrochure **Het eigen huis en het nodige geld.**

Naam:

Adres:

Postnr. en gemeente:

STAVELE - BEVEREN-IJZER BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Roos Vandeputte, dochter van Geert en Dorine Lebbe (Stavele).
- Pieter Moeneclae, zoon van Marc en Kristien Rooryck (Beveren).
- Sanne Vanacker, dochter van Frank en Bianca Hamiaux (Beveren).

Overlijdens :

- Roger Baes, 74 j., echtgenoot van Magdalena Butaye (Stavele).
- Daniel Leys, 73 j., echtgenoot van Alice Priem (Stavele).
- Maria Depyter, 81 j., weduwe van Arseen George (Stavele).
- Joseph Butaye, 65 j., echtgenoot van Marie-José Persyn (Stavele).
- Gentil Brutsaert, 88 j., weduwnaar van Rachel Ameloot (Beveren).
- Adrienne Alleman, 81 j., weduwe van Joseph Huyghe (Stavele).
- Gerard Catteeuw, 86 j., echtgenoot van Jeannette Meeuws (Stavele).
- Emma Deleu, 85 j., weduwe van Elie Vandromme (Beveren).

PAASMARKT IN HET BAKKERIJ-MUSEUM TE VEURNE

Het Bakkerijmuseum voelt reeds de lentekriebels en is volop bezig met de voorbereiding van een unieke paasmarkt. Dit evenement zal doorgaan in de prachtige schuur van de 17de eeuwse Zuidgasthuishoeve.

Wat zal er te zien zijn : paasdekoratie, handgemaakte poppen, bloemencreaties, kunstwerkjes in suiker, marsepein en chocolade. Bovendien zijn er demonstraties : vervaardigen van paaseieren en pralines, figuurtjes en decoraties in marsepein en suiker.

Het museum zorgt voor doorlopende bakdemonstraties. Zo zullen paashazen, ovenkoeken en heerlijke taarten vervaardigd worden op de ouderwetse manier.

Voor de kinderen wordt een "paasboerderij" ingericht : een tiental diersoorten met de kleintjes erbij.

Paasmarkt in het Bakkerijmuseum : 1 en 2 april doorlopend van 10 tot 18 uur.

ROESBRUGGE-HARINGE BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Joë Verstraete, zoon van Pascal en Karlien Demeulenaere.

Overlijdens :

- Greta Delagrang, 42 j., echtgenote van Daniel Delerue.
- Martha Christiaens, 89 j., weduwe van Maurice Beun.

v.z.w. WIELERTOERISTEN KAREL DE BLAUWER

Het seizoen start terug op zondag 2 april voor de zondagrijders en op dinsdag 4 april voor de dinsdagrijders. Inschrijving kan nog gebeuren in het lokaal "De Gouden Arend". Nieuwe leden zijn nog altijd welkom.

6de LENTEFEESTEN Zaal "Kristen Volkshuis"

• Vrijdag 7 april

- 19.45 u. Wandelconcert door de Muziekmaatschappij van Elverdinge.
- 20.00 u. Receptie voor alle verenigingen en genodigden.
- 20.45 u. Optreden in de zaal van de Muziekmaatschappij van Elverdinge.
- 21.30 u. Playback- en Soundmix-show

• Zaterdag 8 april

20.00 u. 12de LENTEFEEVERKIEZING

Kandidaten : Lucie Franssen, Isabelle Schoofs en Inge Devooght

• Zondag 9 april

16.00 u. 6de GROTE PRIJS BBL

Erepreis Michel Decaesteker
Wielervedstrijd Kriterium van de Westhoek.

Schoonheidsinstituut
Natacha

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek - Sauna
2 Zonnetunnels (met air-conditioning)

☞ Nieuw parfum voor dames
Vanilla Fields

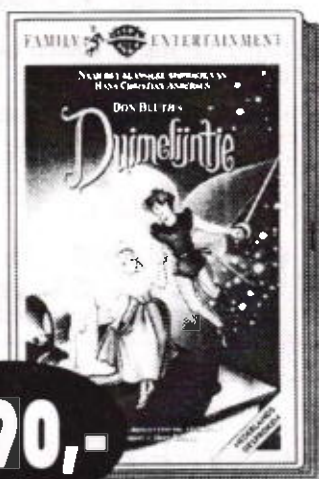
☞ Promotie op de panty's
voor de lente
3 + 1 gratis

☞ Zonnetunnel
10 + 2 gratis

Bergenstraat 1
BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12

Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

Nu bij ons te koop

790,-

WERELDWIJZER

Een schitterende encyclopedie
die antwoord geeft op al uw vragen !

Iedere week neemt WERELDWIJZER u mee op reis naar de vele bronnen van kennis. Iedere aflevering bevat allerlei belangrijke onderwerpen die onderverdeeld zijn in de volgende rubrieken :

- Dieren en planten
- Wereldgeschiedenis
- De aarde
- Mens en kunst
- Wetenschap en techniek
- Wereldatlas
- Het menselijk lichaam

Boekhandel SCHOONAERT

Bergenstraat 14 - 8972 Roesbrugge - 057/30 15 57

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Nooit
wordt zoveel
gelogen
als na
een jachtpartij,
tijdens
een oorlog,
en vóór
een verkiezing !

BISMARCK

GOE VLEES

Tel. 057/30 03 07
Semafoon 049/06 33 21

- Aankoop levend vee
- Partikuliere verkoop
geslacht rund-, varkens-
en schapenvlees in karkassen
- Slachter
- Barbecuefeesten

VIDEO'S TE HUUR 100 fr.

Iedere maand 10 nieuwe films

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
Tel. 057/30 15 57

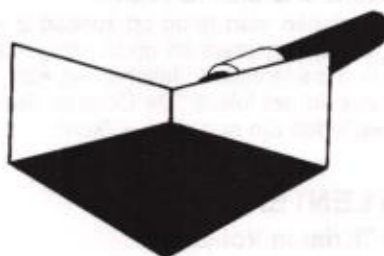

Voor het herstellen
van uw schoenen,
boekentassen, reis-
tassen, alle ritssluitin-
gen, nu ook stikken
van jeansbroeken,
enz...
wendt men zich met
volle vertrouwen naar

SCHOENMAKERIJ "NOEL"

DEVOOGHT - VANDROMME
Provenplein 62 - PROVEN

Vakkundig en sterk werk
Voordelige prijzen
Snelle bediening
35 jaar ervaring
Verkoop van zomerartikelen

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240 8908 VLAMERTINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

SCHRIJNWERKERIJ REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing
herstellingswerken
- Eigen fabricatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

verdelers HYUNDAI

Demonstratie HYUNDAI LANTRA '94

FORD Escort 1.6	'93
PEUGEOT 405 GLD diesel	'92
TOYOTA Corolla diesel	'92
SEAT 1.0	'92
PEUGEOT 205 1.1	'88

Grote OPENDEURDAGEN HYUNDAI
17 - 18 - 19 maart
speciale voorwaarden

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND MAART

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd“

K.V.L.V. Beveren-IJzer

• Woensdag 29 maart om 19.30 uur in de H. Hartzaal : "Eigentijds vegetatief en decoratief bloemenschikken". Derde les uit een reeks van vier door Dirk Devlieger.

MAAND APRIL

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 12 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd“
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 25 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd“

Vogelpik

• Haringe, in "Sint-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 8 en zondag 9 april
8de maandelijks smijting

Schuifafel

• Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 1 april : smijting voor de leden.

LENTE IN BEVEREN-IJZER

Op zondag 2 april 1995 om 16 uur treedt de *Nuense Operette Sociëteit uit Nederland* op in de Sint-Audomaruskerk te Beveren-IJzer. Een 50-tal zangers brengen een gevarieerd programma van operette-melodieën.

Verder op het programma :

- de *Inspiration Sound* : een entoesiast duo, twee jonge mannen : John van Santvoort (Keyboards, synthesizer, zang) en Maarten van de Ven (Saxofoon, trompet, zang). Het repertoire is zeer variërend van easy listening tot muziek uit de jaren '50-'60.

- de *Uffels Band* : een 9-koppige band spelen in de trend van Vera Lynn.

De opbrengst is voor de restauratie van de kerk.

STAVELE - KABARET

De spelers van het Stavelse Kabaret-gezelschap zijn reeds weken druk aan het repeteren. De maand maart is immers kabaretmaand te Stavele en de spelers die reeds voor het dertiende jaar op de planken staan, zien op geen inspanningen om weer het beste van zichzelf te geven en het publiek een paar aangename avonden te bezorgen.

Er wordt opgetreden te Stavele op zaterdag 18 en 25 maart 1995, in de gemeentenzaal.

Toegang : 120 fr. - kinderen 60 fr.

Kaarten te bekomen bij Wilfried Laureys, Zwanestraat 7, Stavele - 057/30 00 17.

DAGJE-UIT naar het LAND van GRIMBERGEN

Zaterdag 20 mei 1995

In samenwerking met de Vlaamse Gepensioneerden organiseren Davidsfonds IJzerweelde en Poperinge, een ééndagsreis per bus naar de Brabantse parel Grimbergen in de schaduw van de abdijtoren (met volkssterrenwacht MIRA en meteopark), op zowat 10 km ten noorden van Brussel.

Vertrek om 7 u. op het Oudstrijdersplein te Poperinge. Terug om 22 u.

Koffiestop / geleid bezoek Nationale Plantentuin van België / middagmaal / abdijkerk / Prinsenbos en kasteelruïne / domein Guldendal / Geleid bezoek aan MIRA / Avondstop met gelegenheid tot avondmaal.

Prijs (bus, zakgeld chauffeur, toegangsgelden, gidsen, koffiestop en middagmaal) voor de leden : 1.250 fr., niet-leden : 1.350 fr.

Inschrijvingen : betaling op rekening 738-3121914-18 van reisgids André Decrock, Boescheepseweg 35, 8970 Poperinge, tel. 057/33 47 63, liefst na 19 uur.

In te schrijven vóór 10 april a.s. a.u.b. - Aantal plaatsen beperkt !

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek glas in lood - melkglas - opruimingen volledige inboedels
oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSINSTITUUT

Valerie
VIANE

SCHOONHEIDSSPECIALISTE
CAMOUFLAGISTE
van wijnvlekken en littekens
KLEUR- EN STIJLCONSULENTE

Probeer het verven van uw wimpers en wenkbrauwen een "gemakkelijk" resultaat

Nieuwe lente make-up
lip-sticks & nagellakken

Esthetiek - Parfumerie - Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbrulners

Provenplein 53
8972 PROVEN
Tel. 057/30 08 51

057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Je kan tegenwoordig niemand meer vertrouwen, en bovendien zijn de mensen ondankbaar. Dat heeft de Socialistische Partij in de jongste weken tot haar schade en schande moeten ondervinden in de Agustasmeeergeldaffaire. Men heeft daar veel over gesproken en geschreven, gelogen en ontkend. Men zegt dat het Agustaverhaal met de dag ondoorzichtiger wordt. Niks van, ik zal je, in enkele lijntjes vertellen wat er gebeurd is.

De Socialistische Partij zat op zwart zaad, men had nogal royaal, naar socialistische gewoonte, centjes uitgedeeld, en de kas was niet alleen leeg, maar men had er nog een grote schuldenlast bovenop. Om het hoofd boven water te kunnen houden had men reeds onroerende goederen moeten verkopen. Etienne Mangé, de penningmeester van de partij, trok zich de haren uit het hoofd.

Maar zoals altijd, als de nood het hoogst is, is de redding nabij. Het leger, meer bepaald de landmacht, had 46 helikopters nodig en de Italianen, die de corruptie als een nationale sport beoefenen, waren bij een eventuele bestelling bereid een flinke duit in het zakje te doen.

Mangé ging de zaak melden aan zijn superieuren, de partijvoorzitter en de ministers, maar die wilden met heel die affaire niets te maken hebben. Ze gaven Mangé wel een stille wenk : "Etienne" zegden ze, "we hebben vertrouwen in jou, tracht je uit de slag te trekken, maar wij weten van niks, begrepen, en je zal ervoor beloond worden." De bestelling van de helikopters werd aan de Italianen toegespeeld, en er kwam 50 miljoen op een bankrekening in Zürich. De financiële situatie bij de SP was gered, en Mangé werd beloond met drie of vier schone postjes, die niet veel werk vroegen, maar veel geld opbrachten.

Tot in 1994 de Luikse onderzoeksrechter Véronique Ancia, in Italië lucht kreeg van de gedane transactie. Na een huiszoeking werd Etienne Mangé aangehouden, en in plaats van zijn mond te houden, zoals beloofd, sloeg hij snel door en bekende hij in geuren en kleuren wat er gebeurd was. Zoals gezegd, men mag werkelijk niemand meer vertrouwen.

Er is ook nog iets anders. De parlementairen zullen voortaan belasting betalen op geheel hun wedde - net als iedereen - in plaats van op de helft. Maar ze zullen er niet onder te lijden hebben, want hun wedde wordt zodanig opgetrokken, dat ze uiteindelijk toch nog 10.000 fr. per maand meer zullen verdienen.

"Inderdaad" zegt Gusta (niet te verwarren met Agusta ! " en om dat te kunnen betalen moeten de gepensioneerden, de werklozen, de zieken en de gehandicapten inleveren. Merci ! In het stemhokje zullen we ze gedenken. "

Zeker weten !
Pol

HOSPITALISATIEKOSTEN STEEDS DUURDER ...

Niet voor de spaarders met een 21+ rekening bij ARGENTA : het verschil met wat de ziekenkas betaalt, wordt door ARGENTA volledig terugbetaald.

ARGENTA Spaarbank startte - als eerste - met deze suksesformule op 01/01/1985. Sindsdien deden zich 127.861 hospitalisaties voor en werd voor 1,3 miljard frank uitbetaald.

Doe iets om te voorkomen dat uw spaarcentjes wegsmelten als sneeuw voor de zon. Toetreden kan nog tot uw 65 jaar.

Nadien is het te laat ...

Bel 057/30 03 55 van 9 u. tot 12 u.

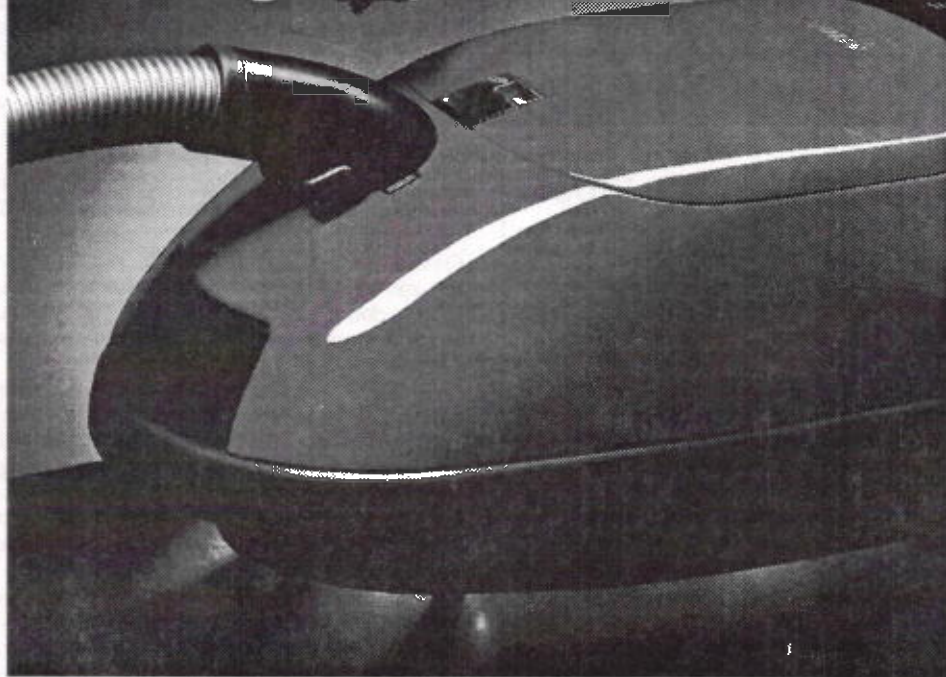
ARGENTA SPAARBANK N.V.

KRIS ROSSEEUW

Provenplein 48, Proven

**Trekt zich
altijd alles aan.**

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstr.12 - 8972 Roesbrugge
tel. 057/30 05 94

Miele
er is geen betere

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Lowietje Lammerant en Fientje Verdonks van Krombeke, die ol meer of tien jaar in kennisse waaren, waaren eindelijk è trouwd.

Ze waaren olle twee van te boere en 't doeringske, waarop dat Lowietje weunde, ols'n nog thuis wos, stoeg nog geen boogscheute van dat waar dat Fientje weunde. Ols ze olle twee ol voor-en in 't deurgat stoegen, zaagen ze mekaar staan. Volgens dat Lowietje vertelde, waaren ze olzoo in kennisse è kommen, ol hulderen hand opsteeken naar mekaar. Uitgaan, ols ze vrijden, deeden ze niet veele. Oltemets è keer naar è bal in 't ronde, maar 't wos toen nog maar om è beetje te kijken dansen, want Lowietje wos daarvan geen grooten amateur en er kwam gelijk niemand achter Fientje.

Nu, eindelijk hadden ze è doeringske è vonden dat hulder paste en ze trouwden ... Ze hielden è groote bruiloftsfeeste met styf veele invitées, want z'hadden è groote familie.

Gauw, om kort te vertellen, Lowietje en Fientje waaren zoo ongehoord kontent over de feeste dat ze g'houden hadden, dat ze er nog van klaptten, ols ze ol op hulder hofsteetje waaren...

't Wos op è achternoe, è paar maanden achter de bruiloft, dat hulderen kozijn Sander, die oek op de bruiloft wos, è kommen wos met zyn veeloo, om hulder te bezoeken. Onder 't kaffiedrinken wos er natuurlijk è klapt van de trouwfeeste. Fientje haalden den album met ol de portretten uit de kasse, en Lowietje pakte den kaader, met hulder trouwportret van de muur, omdat Sander dat è keer van naar ging kunnen bekijken ...

"Héwè, 't is schoone, klaar è trokken!" zei Sander, binst dat'n dat portret bleef bekijken ... "maar 'k vinden da'je toch olle twee è beetje beduudt kijkt!"

"Vindt je datte?" vroeg Lowietje.

"Jaak!" knikte Sander ... "en bovendien 'k vinden dat raar dat 't gy is die neerezit en dat Fientje nevens joen, rechte staat, 't is toch oltyd 't kontra-riël!"

"Och ja!" jammerde Lowietje ... " 't is de schuld van den portrettrekker ennée! Je moet horkten ... Op 't portret dat'n trok djuuste achter den trouw, wos 't oek Fientje die op den stoel zat en ik die rechte stoeg ... Maar 's nuchtendsvroeg achter den bruiloft, kwam'n zeggen dat het portret mislukt wos en è vroeg omdat we rechtoit nuuze trouwkleers gingen willen aandoen, om è nieuw portret te trekken !"

"En je wos julder voorzeker nog slaapdrongen!" lachte Sander ... " 't is dat da'je zoo beduudt kijkt!"

" 't is djuuste datte! " zei Lowietje ... " We waaren nog doodmoe van rond te springen geheel den avond, in den bruiloft en toen achternaar nog ol dingen doen, da'we niet gewend zyn, je weet hoe dat 't is ...!"

"Natuurlijk!" zei Sander ...; "en gy vroeg om te meugen neerezitten!... En wuk zei Fientje daarvan?"

"Zij wos ongehoord kontent dat ze mocht bluuven rechtestaan!" grimmeelde Lowietje ...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap

25e Jaargang Nr. 4 april 1995

Afgiffekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 240 fr.

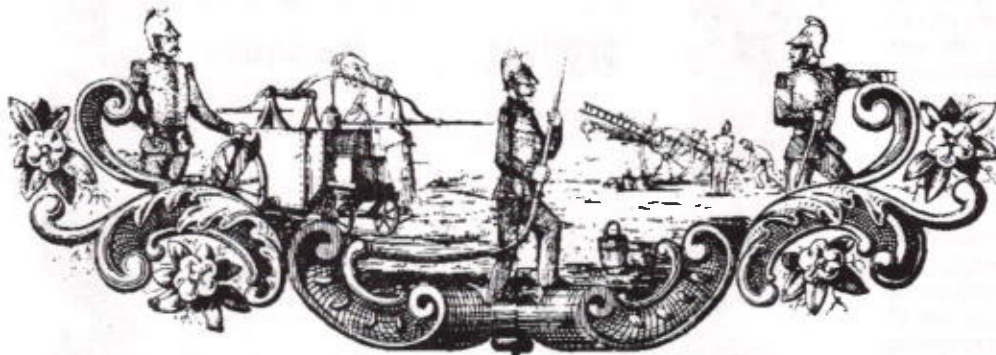
HET PROVENSE BRANDWEERKORPS BESTAAT 125 JAAR !

Kristof Papin

De oorsprong van het Provense brandweerkorps was door de tijd vergeten geraakt. Het was tot onze verbazing dat tijdens onze opzoeken naar aanleiding van het schrijven aan een boek over het 150-jarig bestaan van het brandweerkorps van Poperinge er ook voor Proven wat gegevens uit de archiefdoos tevoorschijn kwamen. Het korps bleek gesticht te zijn in 1870 en dus dit jaar 125 jaar geleden. We houden er dan wel geen rekening mee dat stricto sensu het korps van Proven sinds de fusies als onafhankelijke entiteit niet meer bestaat. Maar het korps blijft natuurlijk wel voorbestaan als vooruitgeschoven post van het hoofdkorps van Poperinge.

Reden genoeg dus om te feesten, dachten we, en deze korte geschiedenis van het korps eens op papier te zetten.

Van alle fusiegemeenten rond Poperinge is Proven de enige die geen eigen uitgegeven dorpsgeschiedenis heeft. Intussen zijn hiertoe wel de eerste stappen gezet en kunnen we wellicht binnen enkele jaren een boekwerk hierover uitgeven. Ook over de geschiedenis van de brandweer bestond vrijwel niets. Alleen een kleine bijdrage in *Ons Parochieblad Proven* van 14 december 1975 gaf enkele gegevens mee.

De brand van 1802

In Proven weten ze natuurlijk wel wat branden zijn, sinds een memorabele dorpsbrand in 1802 vrijwel het ganse dorpscentrum in de as legde. De archieven zijn hierbij niet - in tegenstelling met wat overal beweerd wordt - verloren gegaan. Maar veel gegevens omtrent de brandweer tijdens het ancien régime zouden ze ons niet bieden. Het sterk agrarische karakter van de gemeente laat ons toe aan te nemen dat de brandbestrijding er een ontwikkeling kende zoals in de omliggende rurale gemeenten. De brandbestrijding is vrijwel niet georganiseerd. Een brandpomp is niet echt nuttig gezien de slechte staat van de landwegen. De enige probate middelen tot het bestrijden

van een brand waren emmers, ladders en brandhaken. De leidinggevende burgers van het dorp organiseerden de blussingswerken zowat "à l'improviste" en iedereen die kon moest helpen.

De brand, waarvan veel Provenaars ongetwijfeld nog gehoord hebben, ontstond op zondag 23 mei 1802 bij de hoeve, "de heerlijkheid" van landbouwer Meuninck, achter de kerk gelegen. Gezien er tijdens de Franse revolutie geen kerkdiensten mochten plaatsvinden, vonden de diensten plaats in de nabijgelegen hoeve van Meuninck. Toen die maatregel werd opgeheven door het konkordaat tussen Napoleon en de Paus, werd de kerk terug geopend. Men vierde dat die 23 mei en trok in processie van de hoeve naar de kerk met het H. Sacrament.

Naar verluidt waren de kaarsen die men achteloos had laten branden in de hoeve verantwoordelijk voor het ontstaan van de brand. Weggewaaid brandende vlokken kwamen in de kerktoeren terecht. De kerk brandde af en 28 omliggende huizen vielen tevens ten prooi aan de vlammen.

Dit "voorval" was evenwel niet de direkte aanleiding tot de oprichting van het korps wat nog een kleine 70 jaar op zich zou laten wachten.

Oprichting van het korps

Tijdens de 19de eeuw werden de gemeenten er van overheidswege op attent gemaakt dat de oprichting van een brandweerkorps tot hun taken behoorde. Voor vele kleine gemeenten was dat evenwel een zware financiële dobber en niet direkt een vereiste.

Op 6 mei 1870 werd door de gemeenteraad van Proven, voorgezeten door burgemeester Mazeman de Couthove de stichtingsakte van het korps ondertekend. Het reglement verscheen als Koninklijk Besluit op 15 juni 1870 (Staatsblad van 18 juni). Het korps kreeg twee taken mee : het blussen van branden en indien nodig de ordehandhaving. Hieruit blijkt de intense verwevenheid met de burgerwachten uit het begin van de 19de eeuw. Het korps in Proven was als volgt samengesteld : één opperwachmeester-kommandant, twee brigadiers, 12 pompiers en één tamboer. Alle 16 leden van het korps tekenden op 19 juni een kontrakt voor 6 jaar. Eén van de brigadiers was belast met het toezicht op het materiaal, de andere hield de kas bij. De benoeming van de leden gebeurde door het college van burgemeester en schepenen.

Het uniform werd ook in het reglement vastgelegd. Het werd een blauw uniform voorzien van rode schouderstukken. Een lederen helm met stormband en daarop twee gekruiste bijlen met de naam van de gemeente. Ieder lid kreeg ook een lederen riem en als wapen een sabel (model van de genietroepen). Bijna als vanzelfsprekend voor die jaren was de militaire tucht van tel in het korps.

De feestelijkheden die gepaard gingen met de oprichting van het korps waren de grootste die Proven ooit kende. Op 26 juni werd niet enkel de oprichting van het brandweerkorps gevierd, maar tevens de inhuldiging van het nieuwe stadhuis, gebouwd naar de plannen van architect Croquisson van Kortrijk. Er werd een festival voor harmonie- en fanfareorkesten georganiseerd. Jules van Merris was voorzitter van de jury. Op het galadiner dat werd geserveerd was minister van Binnenlandse Zaken Alphonse vande Peereboom aanwezig alsook enkele, overwegend liberale, senatoren.

De dag werd afgesloten met een groots opgezet vuurwerk.

Schenking pomp

Na de stichting werd de eerste brandpomp door de burgemeester Mazeman de Couthove geschonken aan het brandweerkorps. Wanneer dit exact gebeurde weten we niet, maar in de jaren '70 werd reeds een budget gestemd in het schepenkollege tot het onderhoud van de pomp. In 1884 wordt een drukke korrespondentie gevoerd rond de aankoop van een pomp en we vermoeden dat er dat jaar inderdaad nog een werd aangekocht bij de firma Beduwé uit Luik.

De oudste pomp van het korps ging mee in de optocht naar aanleiding van de feesten bij het huwelijk van baron Mazeman de Couthove met Mathilde van Outryve d'Ydewalle in 1889. In 1890 kocht men emmers aan die dienden om de watertank van de pomp te vullen bij blussingswerken. Die emmers worden nog bewaard in de huidige kazerne.

Konflikt met Krombeke

Op het einde van de 19de eeuw deed zich een konflikt voor met Krombeke, dat over geen brandweerkorps beschikte. Het korps van Proven ging daar blussen en had al enkele malen moeten tussenbeide komen, maar had hiervoor geen enkele vergoeding ontvangen. Het Provense schepenkollege had er duidelijk genoeg van en na een beleefde aanmaning eiste men 25 fr. per interventie, anders zou de pomp niet meer ter beschikking gesteld worden. Maar zoals alle branden werd ook deze brand geblust.

Na de wereldbrand

Na de eerste wereldoorlog kwam de gemeenteraad samen en stelde vast dat het materiaal onbruikbaar was geworden. Men besliste dan ook op 23 april 1920 tot de aankoop van een nieuwe pomp die men bestelde bij Beduwé in Luik. De aanschaf werd ten dele ingegegeven door de oliegasfabriek die te Proven stond en die een reëel gevaar betekende, bij eventuele brand, voor gans de gemeente. Deze oliegasfabriek werd in de jaren '20 omgebouwd tot koolgasfabriek en werd toendertijd bestuurd door dhr. Heilsbosch.

Wereldoorlog II

Op woensdag 29 mei 1940, één dag na de kapitulatie werd de Provense dorpskern gebombardeerd door Duitse Stuka's, toen eigenlijk niemand het nog verwachtte. Op het kruispunt van de Couthoflaan met de Watouseweg werd de ganse huizenrij vernield. De Engelse en Franse legers sloegen op de vlucht en hun achtergelaten auto's en munitiewagens stonden in lichterlaaie. Mevr. Camerlynck en haar twee zoontjes Camiel en Raphael werden op slag gedood op hun veld (nu parking Top-

(vervolg blz. 295)

Feestprogramma uit 1870
toen er te Proven geen 10 mensen Frans verstonden.

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(10)

R.-A. BLONDEAU

Getuigenissen

De eerste twee werken van Palfijn waren uitgegeven te Gent, maar de volgende verschenen allemaal te Leiden. Niet te verwonderen want een belangrijke emigratiegolf die de periode bestrijkt van 1577 tot 1589, en samenvalt met de verovering van ons land door Farnese, had vele Zuidnederlandse lettersnijders, drukkers en uitgevers uit Brugge, Gent en andere steden, maar voornamelijk uit Antwerpen waar ze sterk gekoncentreerd zaten, naar het Noorden gedreven. (77) En Leiden, die in 1575 een universiteit had gekregen werd het uitgeverscentrum bij uitstek voor wetenschappelijke publikaties.

Dat was - naast zijn interesse voor de anatomische bedrijvigheid aan de universiteit - de reden waarom Palfijn herhaalde keren naar Leiden is getrokken, want tussen al zijn wetenschappelijke belangstelling, en precies om reden van deze belangstelling, was hij een onvermoeid reiziger, zodanig dat prof. L. Elaut in 1950 een bijdrage schreef in *De Toerist*, het toenmalige halfmaandelijks orgaan van de Vlaamse Toeristenbond, onder de titel: *Jan Palfijn, een toerist om der wetenschaps wille.* (78)

In de zomer van 1716 begaf Palfijn zich, met een afschrift van het omvangrijke manuscript van zijn jongste werk, naar Jan Vander Deyster, boekverkoper in de Nieuwstraat te Leiden, om de uitgave ervan te bespreken. Hij had reeds een afschrift in lezing gegeven aan de Leuvense professoren J.F. Favelet en Somers, maar hij wenste dat het boek nog ter appreciatie zou worden voorgelegd aan de Leidse medische fakulteit, die met B. Albinus, H. Boerhaave en J.J. Rau, een grotere faam genoot dan die van Leuven. De medische fakulteit was toen te Leuven niet florissant en de kleinste van alle fakulteiten. Van 1710 tot 1730 beliep het aantal geëxamineerde studenten in de geneeskunde er gemiddeld twintig per jaar (79). Te Leiden daarentegen kon Boerhaave in 1720, in de inleiding van zijn *Index alter plantarum* schrijven dat veertien jaar na de oprichting van deze universiteit er reeds meer studenten in de geneeskunde waren, dan er ooit te Leuven waren gevonden zelfs tijdens "de grootste bloei der Academie". (80)

Heeft Palfijn bij zijn bezoek aan Leiden, in 1716, Boerhaave ontmoet?

Wat de relatie van Palfijn met Boerhaave betreft, die er ongetwijfeld geweest is, moeten we toegeven dat bij gebrek aan nauw-

keurige gegevens, we eigenlijk in het ongewisse verkeren, hoe, waar en wanneer die voor het eerst is tot stand gekomen. Palfijn reisde naar Holland in 1709 en 1716 (naderhand ook nog in 1723 en 1725) en kwam in Leiden, Delft en Amsterdam. Hij kreeg, zoals we gezien hebben van Boerhaave een gesigneerd exemplaar van diens *Aphorismi*.

In zijn bijdrage, *Jan Palfijn bio-bibliografisch*, verschenen in 1950, beweert prof. A.J.J. Vande Velde dat Palfijn een bezoek bracht aan Boerhaave in 1709, (81) maar zonder nadere bewijsvoering.

Evenwel, in tal van geschriften over Palfijn, vanaf de *Notice sur la vie et les travaux de Jean Palfyn*, van A. Voisin, die dateert van 1827, (82) wordt steeds de volgende anekdote aangehaald, die afgezien van een verschil in de details, hierop neer komt:

"Tijdens een bezoek aan Leiden wenste Palfijn ook Boerhaave te ontmoeten. Terwijl de Vlaamse chirurgijn de Leidse medicus stond op te wachten, ondervroeg hij één van Boerhaaves leerlingen over de jongste heelkundige werken. Deze jonge man verklaarde: "Wij bestuderen met de grootste vlijt de verhandelingen van Palfijn. Onze Meester dweept hiermee zodanig, dat hij ze voor de derde maal opnieuw leest". Waarop Palfijn antwoordde: "Ga uw Meester zeggen dat Palfijn hier is". Toen Boerhaave dit vernam, kwam hij toegelopen en hij verwelkomde zijn gast met volgende woorden: "Sedert lang koesterde ik het grootste verlangen u te ontmoeten, uw werken bevallen mij ten zeerste en ik keur al uw inzichten goed".

Als in die anekdote een kern van waarheid steekt, en onder "de verhandelingen van Palfijn" waarover de leerling van Boerhaave het had, ook *De Nauwkeurige Verhandeling van de voornaamste Handwerken der Heelkonst* (Leiden, 1710) bedoeld zijn, moet de eerste ontmoeting van Palfijn met Boerhaave in 1716 plaats gevonden hebben.

Dr. A. Van Driessche (1885-1961), lid van de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Geneeskunde, die eveneens over Palfijn heeft geschreven, meende echter dat bovenstaand voorval gebeurd is toen Palfijn een klinische les van Boerhaave bijwoonde te Delft. (83) We weten dat Boerhaave, in september 1716, samen met Frederik Ruysch, in aanwezigheid van de Delftse medicus en stadsanatom Abraham van Bleyswyck, op bezoek geweest is bij Antoni van Leeuwenhoek, de uitvinder van de mikroskoop (84), maar Jan Palfijn was daar blijkbaar niet bij. Weliswaar vertelt Palfijn zelf dat hij te Delft, door Bleyswyck bij Van

Herman Boerhaave (1668-1738)
Ets door C. Toost.

Leeuwenhoek werd gebracht, waar deze "door een vergroot glas zeer klaar getoont heeft d' omloop van 't bloed, in de staart van een Aal", (85) maar dat zal wel een andere keer geweest zijn. Moest Palfijn daar geweest zijn in 't gezelschap van Boerhaave en Ruysch, hij zou zeker niet nagelaten hebben dit te vermelden.

Van Leiden trok Palfijn nog naar Amsterdam, waar hij in augustus 1716 professor Frederik Ruysch (1638-1731) ontmoette.

Afgezien van de universiteiten bezaten steden als Amsterdam, Kampen, Delft en Den Haag scholen waar aan chirurgijns en vroedvrouwen anatomie werd onderwezen, en waar af en toe ontledingden werden gedaan. Ruysch was toen al meer dan een halve eeuw openbaar voorlezer van de anatomie te Amsterdam, en sedert 1672, na het overlijden van Hendrik van Roonhuyse, was hem het onderwijs aan de vroedvrouwen van de stad opgedragen. Hij deed verscheidene anatomische ontdekkingen en was een meester in het prepareren en konserveren.

Wat betreft zijn te Leiden afgegeven manuscript, hiervan kreeg Palfijn zowel van B. Albinus, als van Boerhaave en Rau een gunstige appreciatie.

Bernhard Albinus (1653-1721), was van Duitse afkomst, maar had te Leiden medicijn-

nen gestudeerd, werd hoogleraar te Frankfurt aan de Oder, lijfarts van de Pruisische koning Frederik I, en werd met veel moeite in 1702 door de Leidse universiteit binnengehaald.

Herman Boerhaave, die sedert 1701 verbonden was aan de medische fakulteit te Leiden, er vanaf 1709 botanie en geneeskunde doceerde, en in 1714 Govert Bidloo († 1713) als clinicus had opgevolgd, kende dus de vorige publikaties van Palfijn en in verband met *Heelkonstige Ontleeding van 's Menschen Lighaam*, schreef hij op 18 augustus 1716:

"Ten verzoëke van Jannes Palfyn, vermaard leeraar der ontleed-konst, en der handwerkende heel-konst, heb ik doorgelezen het boek, dat hij heeft geschreven over deze twee konsten, verstandig te samen gevoegt. Ik meen, dat uytgeeven van dit boek zeer veel nut zal geeven aan alle, die deze wetenschap grondig willen leeren verstaan, of konstig oefenen; vooral, dewijl alhier de voornaamste ziekten volgens haar aard, zit-plaats, gevolgen, en vereyschte genezing gedurig wijzelijk werden gevoegt onmiddelijk aan de nette beschrijving van de eyge gestalte der deelen, het welk waarlijk van de uysterste nuttigheyt zijnde, tot nog toe evenwel door niemand openbaar op zo een wijs is uyt gevoerd".

En Johannes Jacobus Rau (1668-1719), een chirurgijn, eveneens van Duitse afkomst, die als steensnijder grote bekend-

heid had verworven, en in 1713 te Leiden het hoogleraarschap in de ontleed- en heelkunde kreeg toegewezen, schreef, in verband met Palfijns werk, uit Leiden op 29 augustus 1716:

"Oordeele ik uyt de goede en de beknopte wijze, die den Auteur in 't schrijven van het zelfde boek gehouden heeft, dat de leerlingen veel nut en voordeel uyt de leesing zullen verkrijgen."

J. Somers van de medische fakulteit te Leuven, schreef op 31 augustus 1716:

"Wij oordelen dit boek van de aldergrootste nuttigheyt te wezen, niet alleen voor de jonge chirurgijns; maar ook voor alle de geene, die hen in de anatomie, en chirurgie willen perfectioneren."

Het werk zelf zou pas in 1718 te Leiden van de pers komen, en opgedragen worden aan de Gentse Schepenen.

Volgende keer:

*De chirurgijn in de verloskunde
Een middel dat tot hertoe onbekend is
Heelkonstige Ontleeding van 's Menschen Lighaam*

Noten:

(77) J. Briels, *De Zuidnederlandse immigratie 1572-1630*, Haarlem, 1978, pp. 52-54.
F. de Nave, zie nota 2, pp. 85-87.

- (78) L. Elaut, *Jan Palfyn, een toerist om der wetenschaps wille*, in: *De Toerist*, 29, nr. 20, 16 okt. 1950, pp. 713-719.
(79) R. Aubert, e.a., zie nota 10, p. 102.
(80) G.A. Lindeboom, *De geschiedenis van de medische wetenschap in Nederland*, Bussum, 1972, p. 35.
(81) *Verhandelingen Kon. Vl. Acad. v. Geneesk. v. België*, XII, nr. 6, 1950, p. 479.
(82) p. 10.
(83) Zie nota 81, p. 418.
(84) L. Belloni, *Leeuwenhoek, Boerhaave und Bleyswyck über Spermatozoën*, in: *Janus LII* (1985), p. 193-217.
(85) J. Palfyn, *Heelkonstige Ontleeding van 's Menschen Lighaam*, Leiden, 1718, p. 10.

GARAGE FROYMAN

Westvleterendorp 2
8640 VLETEREN
Tel. 057/40 00 10
Fax 057/40 15 25

OPENDEUR WEEKEND

Zaterdag 22 april
Zondag 23 april

OPEN TUINDAGEN

Vanaf Paaszaterdag 15 april tot en met zondag 23 april 1995

Bea, Gilbert, Wim en Bart

hebben het genoegen U uit te nodigen tot hun vernieuwd tuincenter.

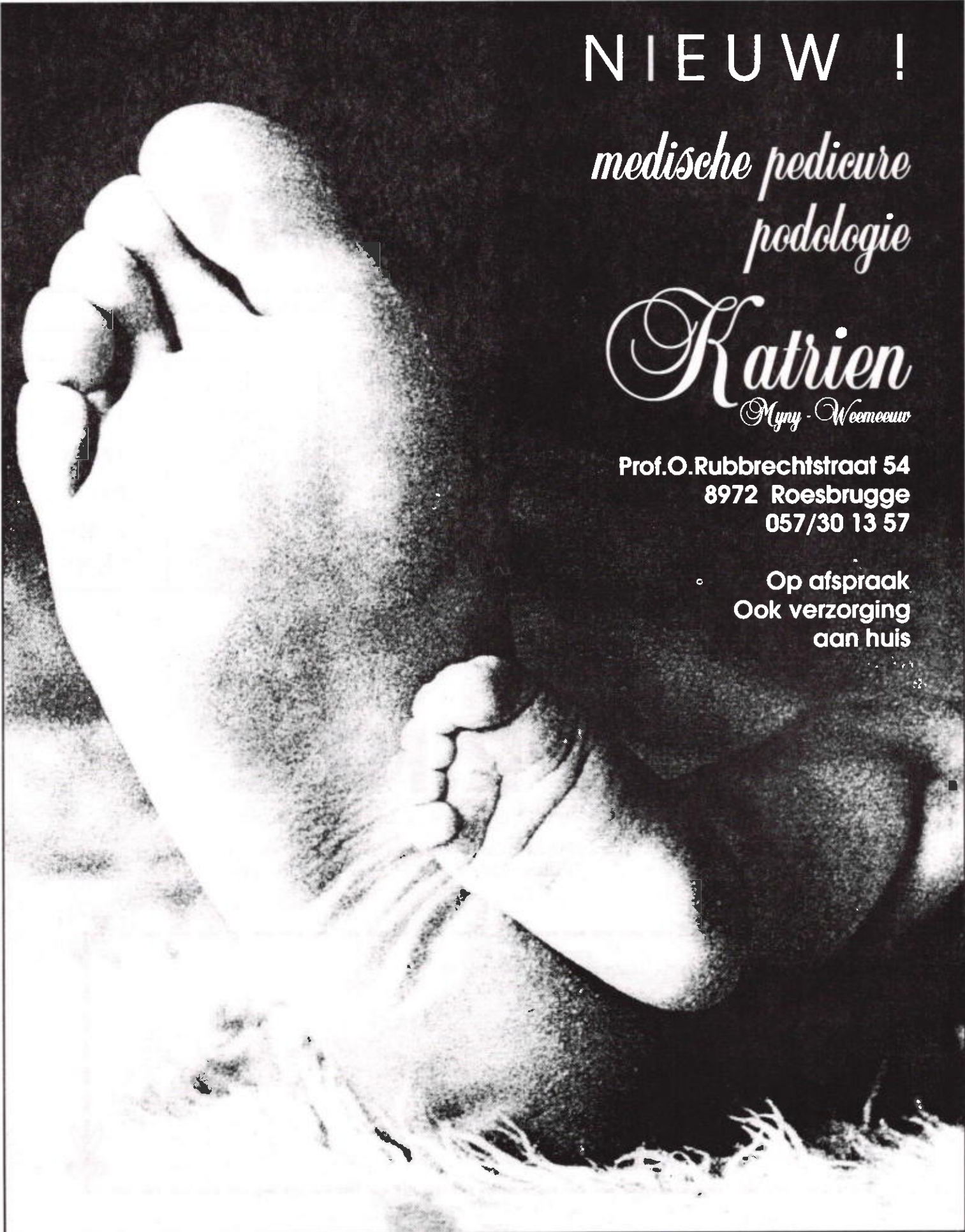
Profiteer van een uitzonderlijke korting van 10 % op al uw aankopen.

Vanaf een aankoop van 500 fr. krijgt U bovendien een lentegeschenk.

AU PETIT JARDIN - Couthoflaan 32, 8972 Proven - 057/33 39 63

Uitzonderlijk open
op Paasmaandag,
maandag 1 & 8 mei
en Pinkstermaandag

au petit jardin

NIEUW !

*medische pedicure
podologie*

Katrien
Myny - Weemoer

Prof.O.Rubbrechtstraat 54
8972 Roesbrugge
057/30 13 57

Op afspraak
Ook verzorging
aan huis

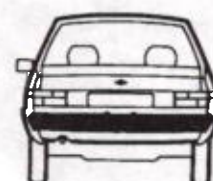

GOED NIEUWS

voor **JONGE BESTUURDERS**

bij ons spectaculaire

▼ PREMIEVERLAGING ▼

	Kilowatt	Bonus-malusgraad		
		11	9	7
Peugeot 205	37	19.440	17.610	15.780
Peugeot 306	51	24.200	21.923	19.645
VW Golf	44	21.820	19.766	17.713
VW Golf GTD	55	24.854	22.515	20.176
Renault R 9	53	24.645	22.325	20.006
Renault Clio	68	26.216	23.748	21.281

Deze jaarpremies B.A. zijn taksen en kosten inbegrepen !!!

PRINZIE

VERZEKERINGS- & ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba Provenplein 39a B.8972 Proven
Telefoon: 057/30 09 01 Fax: 057/30 12 82

Voor vrijblijvende offerte, graag volgende inlichtingen :

- naam :
- adres :
- geboortedatum :
- vermogen van de auto :
- huidige bonus-malus-graad :

DE PROVENSE BRANDWEER

(vervolg van blz. 290)

Mouton). Een bom sloeg in achter de woning van Jerome Doise en in de huizenrij waar het kazerne nu gevestigd is, werden 6 huizen gedeeltelijk of totaal vernield. De brandweer onder bevel van bevelhebber Roger Struye en dienstdoend burgemeester Emiel Lermytte kwamen snel ter plaatse. In de kelder van Jerome Doise hoorde men nog hulpgeroep van onder het puin. Ondanks het gevaar door brand en munitie baanden brandweermannen Camiel Degraeve en Emiel Decrock, bijgestaan door "Pous" Derycke zich een weg door de verwoesting tot waar Cyriel Derycke nog lag. Jef Elslander, Marcel Logie en Lucien Debeer slaagden erin op eigen kracht van onder de instorting te geraken. Henri Debeer lag al dood onder het puin. Lucien Debeers zuster Marguerite lag nog ingekneld en ze kon maar tegen 17 u. bevrijd worden. De volgende dag haalde men nog het lijk van Cyriel Derycke en dat van verschillende militairen naar de oppervlakte. Over het werk van de brandweerlieden Camiel Degraeve en Emiel Decrock werd achteraf niet veel meer gesproken gezien de tragische gebeurtenissen.

Net na de oorlog brak er op paasdag 1945 (1 april) brand uit op de hoeve van Achille Declerck (Geitehoek). Hij kon zich gelukkig via het venster uit de voeten maken. In minder dan tien minuten sloegen de vlammen door het dak en bedreigden de nevengebouwen. De toegesnelde brandweer brachten de handbediende pomp, bediend door 4 man, in gereedheid. Ivan Top, toen een 6-jarige nieuwsgierige toeschouwer, kan het zich nog levendig herinneren. De brandweer van Poperinge verleende toen versterking met een motorpomp die gevoed werd met water uit de waterput van Camiel Vermeersch.

Ook hier betekende het einde van de tweede wereldoorlog een beginpunt van modernisering van het korps. De hogere overheden stelden steeds hogere eisen aan de brandweerkorpsen en ook Proven doet wat het kan om hieraan te voldoen.

In 1951 werd een nieuwe kazerne gebouwd. Deze werd ingehuldigd door minister de Boodt van Wederopbouw op 16 september. Van de gelegenheid maakte hij tevens gebruik om ook het ouderlingengesticht en de uitbreiding van de elektriciteitswerken in te huldigen. De nieuwe kazerne was voorzien van een droogtoren en was gebouwd naar het ontwerp van architect J. De Creus.

Ook het brandblusmateriaal maakte een grote evolutie door. Een typisch naoorlogs verschijnsel voor gans de streek overigens was dat het rollend materieel vooral bestond uit afgedankt legermateriaal. De eerste motorwagen Bedford was een oude ambulancwagen van het Engelse leger. Een gerekupereerde Beresford deed dienst als pomp.

Ook Gilbert vande Moortel - de autotechnicus van het Poperings brandweerkorps - heeft zijn sporen te Proven nagelaten. In 1964 verbouwde hij een wagen voor het korps en die werd op 24 mei ingehuldigd. De basis was een oude vrachtwagen Chevrolet, gekocht in Moorslede op het autokerkhof van Lybeert. Vande Moortel zette er een tank op van 2.400 l die tevens diende als motorkoeling en monteerde er een andere versnellingsbak in. De inhuldiging op 24 mei werd bijgewoond door inspekteur-kommandant Geers van Brugge. Jammer genoeg vloog de motor na zo'n 15 minuten proefdraaien - net toen bijna iedereen vertrokken was naar de receptie - aan stukken. Gelukkig zorgde de garantie voor een vervangingsmotor die uiteindelijk nog dienst heeft gedaan tot na de fusies.

Later kocht men een draagbare pomp Rosenbauer, die geplaatst werd op de Willy, een jeep die ook afkomstig van een of ander autokerkhof, een tweede leven kende bij de Provense brandweer. Die jeep werd in 1973 vervangen door een Minerva.

De fusies

De fusies hebben in de randgemeenten zeer veel emotionele gevoelens teweeg gebracht. De partikularistische instelling van de inwoners kennende, een normaal gegeven. Niettegenstaande alle drukke cafépraat werd de fusie toch tot stand gebracht. Dit bracht het einde mee van het Provense brandweerkorps als onafhankelijke entiteit. Na iets meer dan 100 jaar was dat opgehouden te bestaan. Het korps werd - zoals dat van de overige randgemeenten Watou, Roesbrugge-Haringe en Reningelst - een vooruitgeschoven post.

Maar voor wat betreft het brandweerkorps was dit wel een zegen. Kleinere gemeenten hadden moeilijkheden - vooral op financieel gebied - om een brandweerkorps te kunnen blijven onderhouden. De hoge eisen gesteld aan het brandweermateriaal vragen even hoge investeringen. Deze waren niet meer te dragen en de subsidiëring voor kleinere korpsen was onbestaande, te gering of dreigde weg te vallen.

De relatie tussen de Provense voorpost met de bevelhebber uit Poperinge was evenwel altijd goed. De bevelhebber Carlo Duponselle die ongetwijfeld een bijzondere gave had wat betreft het verkrijgen van zwaar brandweermateriaal zorgde voor nieuw materiaal: een autopomp Renault in 1980 en een draagbare tweekt in 1985. Het korps kon tevreden zijn over de samenwerking.

Postoverste Soenen verkreeg nog dat de kazerne een nieuwe poort kreeg zodat de manschappen nu binnen komen onder de droogtoren.

Net voor de fusies had men nog gezorgd dat de zolder van de kazerne ingericht werd als "ontspanningslokaal", zodat er vergaderingen e.d.m. konden gehouden worden. Op de bar kan men aldaar lezen:

*De Provencsche Pompiers
Hou'n van leut' en plezier
van è oefening in 't nat
en antien è 't woat voa 't kelegat."*

Natuurlijk blijft de sociale functie behouden net als voor de fusies met een Barbaraviering, een jaarlijkse reis met vrouw en kinderen, kaarting en kerstfeest. Gezien Proven verbroederd is met Obterre onderhouden de beide korpsen ook vriendschappelijke contacten.

Sinds enige jaren bestaat er een contactblad voor de Provense brandweermannen: *De Provense Brandweerman* waar naast de dienstmededelingen ook verslagen opgenomen worden van de jaarlijkse reis en van "straffe stoten" die soms worden uitgehaald...

Bevelhebbers

De eerste bevelhebber van de Provense brandweer was eigenlijk "maréchal des logis, commandant", of wachtmeester-kommandant. De wachtmeester was de persoon die het dichtst bij de kazerne woonde en meestal direct bereikbaar was. Men vermoedde lange tijd dat Emiel Pareyn (°Poperinge 1854, †Proven 1925) de eerste bevelhebber van het korps was. Hij wordt evenwel niet vermeld op de lijst van de eerste brandweermannen die in dienst traden in 1870. Hij kan het dus onmogelijk geweest zijn. Wij hebben het vermoeden dat Joos Legrand, Désiré Delange of misschien Benoit Ryon die functie uitoefende. Hieromtrent hebben wij nog geen uitsluitend gevonden. Eén van hen werd opgevolgd door Emiel Pareyn die bevelhebber was tot in 1919. Zijn zoon Hector (°Proven 1893, †Proven 1933) volgde hem op en was bevelhebber van 1919 tot 1933. Roger Struye was de bevelhebber van 1934 tot 1959. Gilbert Soenen was de laatste die de eigenlijke titel van bevelhebber mocht voeren van 1960 tot 1978, maar vanaf 1976 postoverste. André Parreyn werd de derde van die familie die de functie van bevelhebber waarnam, en dit van 1979 tot 1990. Momenteel is Ivan Top postoverste sinds 1990.

Naar aanleiding van dit jubileum organiseert de Provense brandweer een aantal feestelijkheden. Daarbij wordt tevens een brochure met de geschiedenis van de Provense brandweer, rijkelijk voorzien van fotomateriaal en andere illustraties voorgesteld en te koop aangeboden aan de geïnteresseerden. In die brochure zal ook veel aandacht besteed worden aan verhalen die werden verteld door de "anciens" bij de brandweer van hoe het vroeger allemaal in zijn werk ging. Over een "Vosje" in de wasmand, de klomp van Wartje Ryon, ... enz.

Kristof Papin

Toussaint-Degrave Uro-flower

Prof.O.Rubbrechtstraat 67 - 8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 11 72

OPENDEURDAGEN op 28, 29 en 30 april

Grote keuze aan :

- * perkplanten en geraniums
- * snijbloemen
- * kamerplanten en bloeiende planten
- * opgevulde manden
- * bloemstukken in droogbloemen en zijde
- * geschenkartikelen
- * wenskaarten
- * bronzen beelden
- * kaarsen
- * bloemaarde
- * verhuur van laurierbomen
(openingen, huwelijk, enz...)

>>> NIEUW : GRAVEREN OP SPIEGELS, KADERS EN GLAZEN

Op alle aankopen

-10%

Ook op uw bestellingen
(bruidsboeketten, perkplanten, enz...)
hebt U recht op

10 % KORTING

BEVEREN-IJZER EN DE KERNAFVAL

Zoveel is zeker : Beveren zal op Paasmaandag te vinden zijn in Poperinge, mas-saal. We vertrekken per fiets als 't mooi weer is, per auto mocht het gieten, aan de kerk te 8.30 uur, met bezemwagen en praal-wagen. Die laatste wordt opgezet op paas-zaterdag.

De praalwagen wordt in Poperinge rond-gereden en zal als podium dienen voor het versterkt St.-Audomaruszangkoor. Deze zingen met luide en klare stem de hit, waarvan hier nog eens de tekst volgt :

KERNOFVOL ... DAT NOOIT OLHIER
tekst en muziek : Luc Masscheleyn

*'t Is hier de Westhoek, 't is nuze streke
We goan der voarn vicht'n ols dat moet
En dan ze 't mo weet'n, de heer'n ministers :
"KERNOFVOL, DAT NOOIT OLHIER."*

*'t Is ier nog goed, gezoend en proper
Echt , 't is ier juste lik 't aards paradies.
J'oort er de veugeltjes krevitsel'n in d'hutt'n
J'oart ze schuffel'n, ja, 't is e plezier.*

*Me'n schone vlakt'n, de zee en de berg'n
Ol bie makander, 't ku nie schonder zien.
Gin smerlaprië, neen, dat moe m'ier nie weet'n
Nuz'n Westhoek, 't is 't grotste goed dan me'n.*

*Moar achter nuz'n rik zie'n zan 't probeer'n
me loat'n nus nie doen'n, nee, 't lukt n'hunder nooit
Bunkers mè kernofvol, reek'n en reek'n
Ze meug'n 't vergeet'n, dat kom d'ier NOOIT !*

Als de kernafval er niet komt, dan weten wij dat we daar een kernachtige bijdrage toe geleverd hebben.

Tot Paasmaandag, aan de kerk van Beveren te 8.30 u., en in Poperinge, en breng je stutten mee...

ALLE TIMMERWERK

NIEUWBOUW VERBOUWING HERSTELLING

Eigen fabrikatie van
ramen en deuren in hout

Ramen en deuren in PVC

Keukens

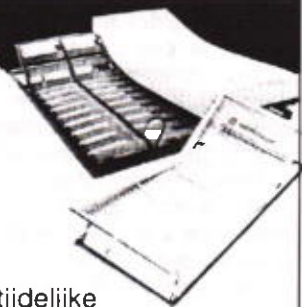

Trappistenweg 86
8978 Poperinge (Abele)
Tel. 057/33 51 69

op alle slaapkomfort

matrassen
lattenbodems
nettenbodems
matrasbeschermers
hoofdkussens
enz...

nu speciale promoties

U krijgt vrijblijvend advies voor een
persoonlijke en gezonde nachtrust !

Profiteer van deze zeer tijdelijke
promotie in samenwerking met de
beste fabrikanten.

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper
afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67 • KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

Ssang Yong

Deze wagens zijn uitgerust met MERCEDES-motoren!

MERCEDES

Hoofdverdelers GROOT-POPERINGE
GARAGE DESCHODT

KLEINE FISKALE KRONIEK

Opvang kinderen jonger dan 3 jaar

Wie om een of andere reden (werk, afwezigheid, ziekte) kinderen jonger dan 3 jaar plaatst in een opvangdienst van "Kind en Gezin" (zoals er een te Roesbrugge wordt geopend) kan de hiervoor uitbetaalde bedragen, onder zekere voorwaarden aftrekken van de totale belastbare netto-inkomsten.

Als de plaatsing gebeurt in de loop van 1995, komt natuurlijk de aftrek van de inkomsten van 1995, en de aftrekbare gegevens worden vermeld op de belastingaangifte aanslagjaar 1996.

Er dient aan volgende voorwaarden voldaan:

- 1°. Het moet gaan om de eigen kinderen (of kleinkinderen), of die van de echtgenoot, die op 1 januari 1996 ten laste zijn ;
- 2°. De opvangkosten moeten betaald worden aan een opvangdienst die erkend is door "Kind en Gezin" (een officiële instelling). Opvangkosten bij een gewone onthaalmoeder zijn niet aftrekbaar ;
- 3°. De kinderen mogen de leeftijd van 3 jaar niet hebben bereikt, maar valt de derde verjaardag in 1995, dan zijn de opvangkosten aftrekbaar, tot op de dag van die derde verjaardag.

Het bedrag van de aftrek mag niet meer belopen dan 80 % van de in 1995 gedane uitgaven, met dien verstand dat men per kind en per opvangdag niet meer mag aftrekken dan 345 fr. (wat men ook moge betaald hebben).

Voorbeeld :

In 1995 betaalt men 400 fr. per opvangdag, 80 % hiervan is 320 fr., men mag het volledige bedrag aftrekken.

Betaalt men 500 fr. per dag, 80 % hiervan is 400 fr. Men mag slechts 345 fr. aftrekken.

Serge BLONDEAU

Account. IDAC - Fiskaal Adviseur EHSAL

26e BEAUVOORDSE GEZONDHEIDSMARSEN

MEMORIAL WALTER DEVOLDER

Paaszaterdag 15 april en Paasmaandag 17 april worden te Beauvoorde voor de zesentwintigste keer de inmiddels ruim bekende Gezondheidsmarsen gehouden.

Het traject gaat op Paaszaterdag van Beauvoorde naar Bergen en terug over een afstand van 50 km.

Op Paasmaandag gaat het van Beauvoorde naar De Panne, Ghyvelde, Hondshoote en terug met volgende keuzemogelijkheden : 50, 40, 30, 25, 20, 15, 10 en 5 km.

Tot 19 u. worden in de Driekoningenschuur van het gasthof "Driekoningen" koekbroden en brevetten uitgedeeld.

De sfeer is er uniek, de streek prachtig en voor de moeite moet men het niet laten. Vanaf "Gezondheidswandeling 5 km" is men er al "bij" geweest. Doen !

Eindeloos combineren !

Nieuwe kollektie behangpapier, gordijnen, vloerbekleding

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag en maandag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

TOUSSAINT

Begravenissen - Crematies

Alle formaliteiten - Dag & nacht tot uw dienst
Rouwtransport - binnen- & buitenland
Grafzerken - grafkelders
Erkend door Luikse Verzekeringen
Bloemen & Rouwkransen

Bergenstraat 18, Roesbrugge
Prof. Rubbrechtsstraat 67, Roesbrugge
057/30 16 20 - 057/30 11 72

GRAFZERKEN Groot- en kleinhandel

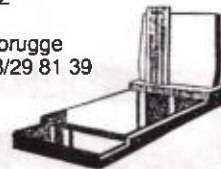
GOEDKOOP en KWALITEIT
IS ONZE REKLAME

Toonplaats :

Bergenstraat 1, Beveren - Roesbrugge
057/30 09 09 - 30 14 12

Burelen :

Bergenstraat 24, Roesbrugge
Tel. 057/30 16 20 - 058/29 81 39

FEESTZAAL - CAFE ATLANTIS

Rouwmaaltijden - Kommuniefeesten - Huwelijksfeesten
bij Robert & Ursula, Bergenstraat 18 - Roesbrugge Tel. 057/30 16 20

ELEKTRO CAPPOEN

Prof. O. Rubbrechtstraat 12, ROESBRUGGE - ☎ (057) 30 05 94

KTV PHILIPS 28 PT 532 A

Blackline beeldbuis 70 cm
met Nicam stereogeluid en teletekst

NICAM

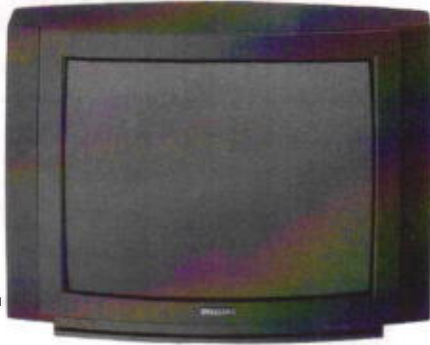
39.990,-

KTV PHILIPS

25 PT 532 A

idem maar 63 cm

36.990,-

KTV PHILIPS 28 PT 400

Black Matrix beeldbuis 70 cm

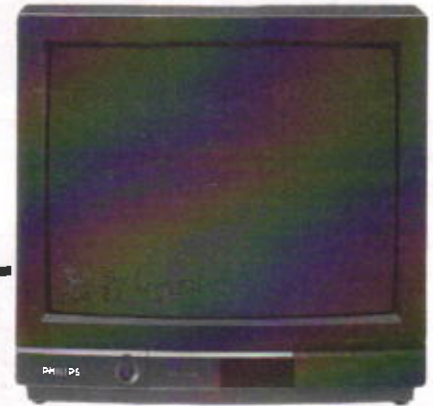
27.990,-

KTV PHILIPS

25 PT 400

idem maar 63 cm

24.900,-

KTV PHILIPS

14 PT 135 A

Draagbare TV 37 cm

9.990,-

KTV Panasonic TX28X2E

Stereo - TXT en Nicam

34.995,-

NICAM

Videorecorder PHILIPS

VR 247/03

2 koppen en Showview

14.990,-

VR 347/03

3 koppen en Showview
perfekt tekstbeeld

16.990,-

VR447/03

4 koppen
longplay en Showview

18.990,-

SHOWVIEW

Videorecorder Panasonic

NVSD 35 EO

3 koppen mono

16.995,-

NVSD 25EO

2 koppen met Showview

14.995,-

NVSD 22EO

2 koppen

12.995,-

AZ 8340 PHILIPS

40 W dubbel cassettedeck met CD

8.990,-COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO**AZ 8040 PHILIPS**

30 W enkel cassettedeck met CD

5.499,-COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO**GRUNDIG****BB38**

Walkman

795,-**PHILIPS AQ 6421**

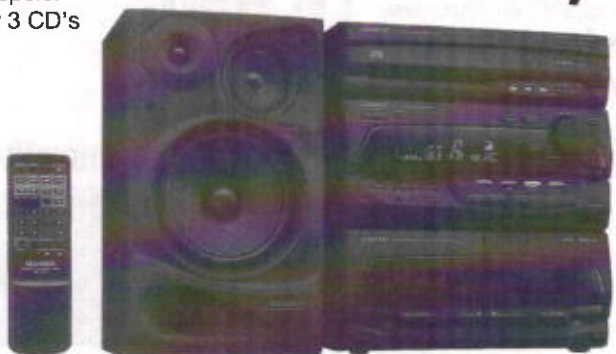
Walkman

999,-**Panasonic RQ-V 60**Autostop
Walkman met radio**1.975,-****Panasonic RX-DT 501**Dubbel cassettedeck + CD
met afstandbediening**18.595,-**COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO**PHILIPS AJ 3220**Klokradio
met dubbel alarm**1.290,-****GRUNDIG**

Sonoclock 11

995,-**PHILIPS 6840**

Draagbare CD speler

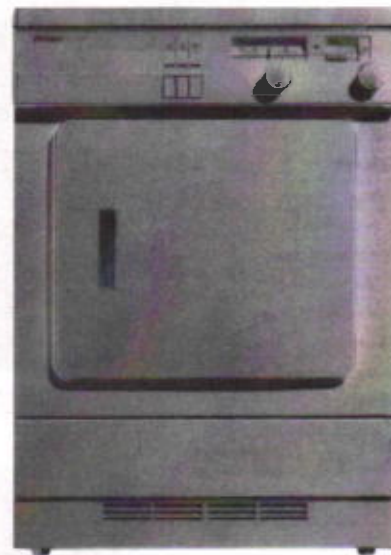
4.999,-COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO**KENWOOD mini UD 302**2 x 33 W
CD-speler
voor 3 CD's**22.500,-**

Wasmachine
CONSTRUCTA
CV1200
19.990,-

CV1400
24.990,-

Droogkast
CONSTRUCTA
CT1533
16.990,-

CT1703
19.990,-

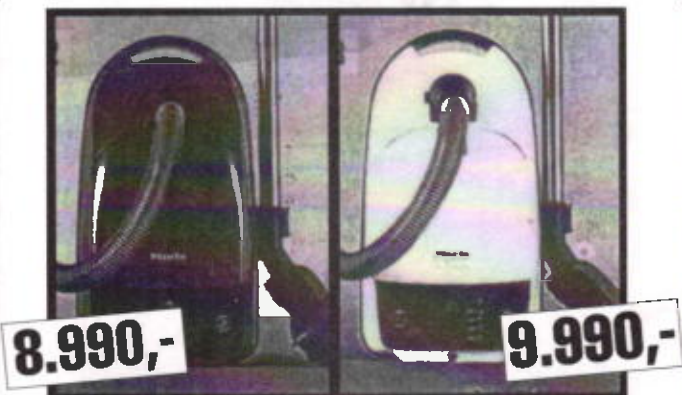
Miele
Vaatwas G 575
9 programma's
36.990,-

PHILIPS
Microgolfoven AVM330
27l. - 1000 W
9.995,-

Miele
Wasmachine
W 831
1300 T
45.990,-

8.990,-

9.990,-

Miele
Stofzuiger S 310 i
elektronische regeling

Miele
S 321 i
elektronische regeling met
teleskopische zuigbuis

PHILIPS stofzuiger TC 533
1000 W

5.999,-

Frigidaire Diepvriezer FV 1241

★★★★

125l.

11.990,-

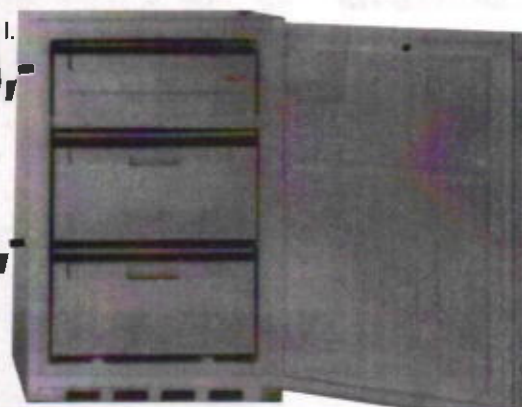
Frigidaire Diepvriezer CSR 17

koelkast 160 l.

8.990,-

Cooler 160 l.

9.990,-

Frigidaire

UFP 5165-W

No Frost

444 l.

39.990,-

Frigidaire

Koelkast cooler

FC 370-W

370 l.

24.990,-

Diepvrieskoffers

300 l.

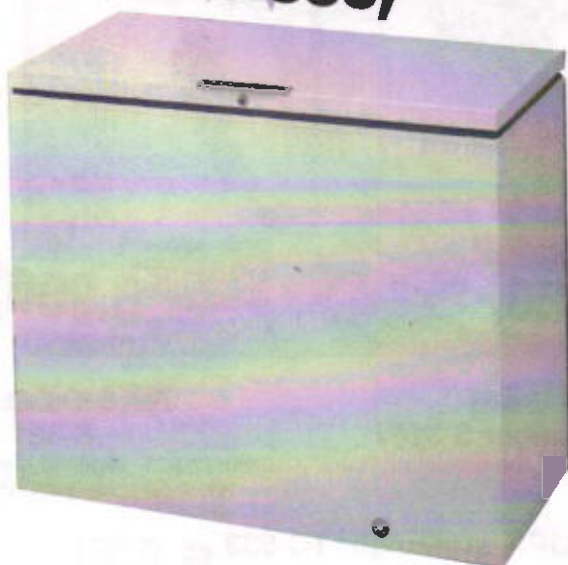
15.900,-

250 l.

16.990,-

425 l.

19.990,-

Amana Side by side SXD19NW

Koelkast 314 l.

diepvriezer 235 l.

met ijsmaker

59.990,-

zonder ijsmaker :

49.990,-

MASSA BEHANG

ons ruim assortiment

BEHANGPAPIER

VANAF 69 fr./rol (steeds ± 400 soorten in voorraad, ± 100 collecties)

VERVEN **levis**

IN VOORRAAD (alle andere merken op bestelling) levering binnen 24 uren.

GLASGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Weyers, Unland, Aristo,...

OVERGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Aristo, Venillia, Crowson, Vriesco,... steeds de beste prijzen !

VLOERBEKLEDING

vanaf 189 fr./m² (4 m breed)

VASTTAPIJT

vanaf 269 fr./m² (4-5 m. breed)

TAPIJTEN SYNTHETISCH

(bv 2-3 m. 3.499) WOL vanaf 5.999 2/3

VLIEGDEUREN, DONSDEKENS, LAKENS

Alle onderhoudsprodukten

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN
(Kalsijde) - Alveringem - Roesbrugge

Tel. 057/30.10.20

Openingsuren : maandag t.e.m. vrijdag : 9 - 12 u. en 13 - 19 u.
zaterdag : 9 - 12 u. en 13 - 18 u.

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel: 057/30.05.85

Openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

VERSE GROENTEN & FRUIT

(van 14/4 t.e.m. 16/4)

Bergappelsienen 3 kg v. **85,-**
Bloemkool **45,-**
Jonagold appelen 3 kg v. **69,-**
(tot uitputting voorraad)

NON-FOOD

Vapona Insekticide **63,-**
Scottex keukenrollen
duo 2 var. **52,-**
Schoonmaakcolli
336,- NU **299,-**
*afwasborstel, stoffen + blik, spons,
wasspelden, waslijn, 3 dwells*

VOEDING

Côte d'Or repen **4 voor 55,-**

Stimorol 5 var. **5 + 1 GRATIS**

Petit Beurre 250 gr. **39,-**

Prince Pocket 2 var. **79,-**

Chips Croky 150 gr. **33,-**
4 var.

Royco Crème soepen **57,-**

- Tomaten **57,-**

- Asperges **57,-**

- Kervel **57,-**

Maes Pils 24 st. **285,-**
+ leeggoed

Samson limonade 33 cl. **20,-**

Evian 6 x 1,5 l. **174,-**

CHARCUTERIE

Kippewit **390,-**

Salami met look **390,-**

TOPPER VAN DE WEEK

Ambachtelijke
HAM
330,-

KAASHOEKJE

Notenkaas **620,-**

Westlite **390,-**

Maaslander **390,-**

Watou Paterskaas **320,-**

ZUIVEL

Boter Diksmuda 250 gr. **48,-**

Inex yoghurt 5 voor **115,-**

Magere melk Brick 1 l. **26,-**

6 x 1 l. **154,-**

Fama 500 g **57,-**

Effi Minarine 250 g **34,-**

PED-FOOD

Kattevoeding Winny 3 var. **16,-**

DIEPVRIES

Kroketten 1 kg **57,-**

Cornets d'Amour
6 voor 168,-

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (23)

Een woordje geschiedenis

Le nom du Pèreet du Fisc... et du Saint Esprit

Dit verhaal gaat terug tot vóór de oorlog '40-'45. Op zekere dag komen aan de grenspost op de weg Doornik-Rijsel twee wagens met geestelijken aangerold.

In het eerste voertuig, een glimmende zwarte limousine, zegent een in purper getooide prelaat minzaam de douaniers die respektvol naar het portier toe buigen. De papieren worden even ter hand genomen "pro-forma" want een half uur voordien is er een telefoontje binnengelopen om de komst van de bisschop van Doornik mee te delen. Voor goede verstaanders volstaat zulks.

De prelaat is immers op weg naar het Eucharistisch Kongres van Lisieux, gebeurtenis die in alle dagbladen ruime weerklank heeft gekregen. Het is dan ook voor een haag eerbiedige grenswachters dat zijne excellentie zijn intrede doet op het Franse grondgebied.

De twee voertuigen zetten zich weer in beweging en verdwijnen spoedig uit het zicht.

Een half uur later presenteren zich aan de grenspost nogmaals twee wagens boordevol geestelijken. Zoals daarnet eerst een indrukwekkende zwarte limousine waarvan de achterzitting bezet is door een bisschop. Ook deze zegent kruisgewijs de omstaande douaniers.

De zaak verbruist als de prelaat zijn identiteit bekend maakt : monseigneur de bisschop van Doornik.

Een wijle perpleks vinden de kommiezen het op zijn minst eigenaardig dat het bisdom Doornik twee titelvoerende bisschoppen heeft. Dat is net iets van het goede te veel !

Beleefd verzoeken de douaniers de hoogwaardigheidsbekleder en ook zijn gevolg uit te stappen. Verbaasd over de ongewone bejegening laten ze zich leiden naar het douanegebouw waar een ondervraging in regel plaats heeft.

De bisschop heeft mooi praten en poogt zijn goede trouw aan te tonen terwijl de rest van het gevolg zich met moeite kan beheersen om de douaniers niet met kerkelijke banbliksems te bedreigen. Niets mag echter baten. De kommiezen laten zich niet vermurwen. Ze maken er zelfs geintjes over.

De papieren van de voertuigen en ook die van de inzittenden lijken evenwel volkomen reglementair. En nu ?

Een verwarde situatie spint zich hier in elkaar. Dus belt men toch maar, voor alle zekerheid, je weet maar nooit, naar het politi-

tiebureau te Doornik, bij zoverre dat de commissaris zich inderhaast persoonlijk komt vergewissen van de identiteit van de verdachten.

Helaas, driewerf helaas voor de douaniers, het gaat wel degelijk om zijne Excellentie, de enige echte bisschop van Doornik.

De prelaat en zijn gezelschap worden na een overvloed aan hoofse buigingen en met schaamrood gekleurde verontschuldigungen de vrije doortocht gegund.

De affaire was inderdaad wat men in volkstermen pleegt te noemen een "smerige zaak".

Bij het Vatikaan liep achteraf niettemin een klacht binnen die een tamelijk scherpe briefwisseling op snee zette tussen de pontifikale administratie en het bestuur der douane. Veel meer zou er beslist niet nodig zijn geweest om de Franse Republiek ervan te beschuldigen een nieuwe golf van godsdienstvervolging te hebben opgezet.

Maar wie waren dan wel de eerst op het toneel verschenen excellentie en zijn gevolg? Eenvoudigweg smokkelaars die het listig aan boord hadden gelegd, profiterend van de reis van de bisschop van Doornik, door de dagbladen lang vooraf al aangekondigd, om een winstgevende lading tabak door de grenspost te sluizen.

De daders heeft men niet ontdekt. Dat zou, met al die bisschoppen, ongetwijfeld een mirakel zijn geweest !

De grafstee der roekelozen

Smokkelen was niet altijd een pretje, maar voor enorm geldgewin ging men vaak tot het uiterste. De Leie, die de natuurlijke grens vormt tussen Frankrijk en België, had ruim zestig jaar geleden de benauwelijke reputatie een graf voor smokkelaars te zijn.

Vele jaren lang, over winter en zomer, hebben blauwers van die regio over een frontlijn van vijftien kilometer, tussen Halewijn en Menen, er gewroet op en over het water. Een gevaarlijke en delikate onderneming want er werd steeds bij nacht en ontij geopereerd. De overgang vergde een zorgvuldige voorbereiding en een tot in de puntjes uitgewerkte techniek.

Desondanks zijn een groot aantal smokkelaars er aan hun einde gekomen, verdrongen in het verraderlijke gore Leiewater. Bij tientallen hebben ze er de dood in de ogen gezien en vertwijfeld naar hun laatste adem gehapt.

Een van de slachtoffers had in de streek een bijzonder levendige herinnering nagelaten, Jean Lestienne, in de volksmond Jantje, een blauwer van amper 22 jaar.

100.000 frank Belgisch geld

Het verhaal over het tragisch einde van Jantje is destijds uitvoerig verteld door een smokkelaar van Moeskroen die zich net op tijd uit de stiel had weten terug te trekken. De man had in 1962 al 74 lentes achter de rug maar zijn geheugen was nog bijzonder helder. Na enige aarzeling aanvaardde hij toen te spreken op voorwaarde anoniem te blijven. De tijden waren voor dertig jaar heel anders dan nu. Voor de gelegenheid heet onze verteller Jef.

In die tijd, rond 1932 was hij bendebaas. "Ik had", zo vertelde hij, "een ploeg van zeven medewerkers. Speciaal blauwde ik over de Leie omdat die sektor minder bewaakt werd door de Franse douaniers dan de open vlakten.

Mijn bijzonderste overgang situeerde zich in Menen, tegenover Halewijn. De rivier was er op die plaats ongeveer 25 meter breed en 5 à 6 meter diep. Aan de overzijde, aan de Franse kant, bevond zich een fabriek. Wij werkten uiteraard 's nachts als er geen maanlicht was, wat beduidt dat de zichtbaarheid gering was. Er waren toen niet, zoals nu, zoveel straatlichten. Je moest dus wel oppassen en uitkijken als je een voet verzetste.

Bij een overtocht ging eerst een man zwemmend de Leie over, zich behelpend met een onzinkbare baal caoutchouc. Hij trok een sterk touw mee, op de ene oever vastgemaakt, dat wel 80 meter lang was. Twee of drie mannen volgden in zijn spoor. Aan de overzijde werden ze opgewacht door Franse smokkelaars."

"Bracht je dan veel over ?"

"Ja, 1.500 tot 2.000 kilo, soms wel eens 3.000 kilo. Ah ! Het was natuurlijk geen

amateursgedoe. Er werd grof geld verdiend, zowel door mijzelf als door mijn helpers. De tabak kocht ik op aan 17 frank Belgisch geld en verkocht hem aan 34 frank Frans geld. In die jaren speelde de wisselkoers bovendien enorm in ons voordeel. Iedere overtocht bracht me gemiddeld 100.000 frank Belgisch geld op, alle kosten afgerekend."

"Van de ene naar de andere oever" vervolgt Jef, "monteerden wij met het lange touw een systeem van heen- en teruggang. De tabak werd overgehaald in gummizakken die ik speciaal in Frankrijk had laten maken. zo'n operatie duurde gemiddeld een uur : langs de Franse kust werd de tabak opgeslagen in een landbouwschuur en daarna verder verzonden met een vrachtwagen naar Rijsel, Roubaix of Amiens.

Zelf beschikte ik over een krachtige personenwagen waarmee ik de tabak van mijn depot in België naar de Leieoever bracht. 's Anderendaags ging ik mijn geld ophalen bij de opkoper te Croix, te Rijsel, ook wel eens in Douai."

Een nieuw pak voor het paasfeest

"De dood van Jantje," vervolgt Jef, zich vastnastelend in zijn zetel en strak voor zich uitstarend, "is voorgevallen op 7 maart 1932. Als de dag van gisteren staat het me nog voor de geest. Weeskind was hij en zonder werk. De term "werkloosheid" kende men als dusdanig nog niet. Jean Lestienne woonde in de buurt. Een tijdje heeft hij zelfs bij ons ingewoond. Brave jongen als hij was had hij ook al enkele keren voor mij gewerkt. Daags voor de 7e maart had ik een zware tegenslag gehad bij het oversteken van de Leie. De tabak was zonder problemen naar de overkant gebracht maar daar was niemand op het rendez-vous. De Fransen hadden daar een fameuze steek laten vallen. Eigenlijk een bizarre en gemene streek !

's Anderendaags toen Jantje me voorstelde opnieuw een slag te wagen, weigerde ik."

"Waarom niet ? Waarom niet nog één keer?" vroeg hij mij, "ik zou zo graag met Pasen een nieuw kostuum aantrekken."

"Ik ben er niet voor," antwoordde ik koel, alsof ik een voorgevoel had. Maar om 2 uur in de morgen, na fel aandringen van Jantje, besloot ik toch maar over te steken.

"Kom, we zijn weg."

"Gezessen waren wij. Rond 3 uur zijn we bij de Leie aangekomen. Het was erg duister en onbehaaglijk koud. Vier man, waaronder Jantje, staken de rivier over. Jantje kon niet zwemmen. Vreemd, hé ! Maar de gummizakken met de tabak er in, dienden min of meer als reddingsboeien. Met een beetje karakter lukte het wel en aan karakter ontbrak het Jantje niet. Toen begon het overtrekken van de balen. Alles leek goed te verlopen. Maar plots klonken kreten aan de overkant : Franse douaniers in de aanval.

Onthutst doken mijn vier mannen het water in. Ik gooide een stuk touw naar hen toe dat Albert, ook een Belg, kon vastgrijpen. Bébert die spartelend wat zwemmen kon, kwam, geholpen door zijn broer die naast mij stond, er nog goed van af. Erger

verging het Jantje en een andere, Stragier... die zijn er in gebleven."

Naakt als een pier

Jean Lestienne en zijn maat Stragier sterven die nacht inderdaad de tragische verdrinkingsdood.

Blauwers aan de Belgische oever en Franse kommiezen aan de overzijde waren machteloos getuige van hun dramatisch einde. De douaniers hadden zelfs nog een gordelriem toegeworpen in de hoop hen te kunnen redden. Tevergeefs.

Hun lichamen verdwenen, meegesleurd door de bij hoge waterstand sterke vloed in de middengeul van de Leie.

"Ontsteld en heel teneergeslagen heb ik de rest van de tabak teruggebracht naar mijn depot", vervolgt Jef. "Van als de klus geklaard was, heb ik al mijn kleren, maar dan werkelijk allemaal, uitgetrokken en gegeven aan Bébert die zuipnat was en rammelde van de kou. Zo, zonder kleren, ben ik met de auto naar huis gereden, heel alleen."

"Rond 5 uur is hij thuis gearriveerd... naakt als een pier", valt zijn vrouw ertussen. "Ik vroeg hem wat er gebeurd was. Natuurlijk was ik op de hoogte van zijn activiteiten want ik regelde persoonlijk de boekhouding. Maar uit principe zegde hij nooit waar hij naartoe ging. Zo wachtte ik de ganse avond op zijn thuiskomst. Zie je mijn grijze haren ? Wel, aan hem", wijzend naar haar echtgenoot, "heb ik ze te danken en aan al die uren van vretende onzekerheid. Het was geen pretje de vrouw te zijn van een blauwer, weet je !"

"Ik vroeg mijn echtgenote, tegen beter weten in, of ze Jantje niet gezien had," ver-

telt Jef bedaard verder. "Ik twijfelde eigenlijk of hij wel dood was, hij en Stragier. Zijn lijk is pas 21 dagen later ontdekt. Het stoffelijk overschot was aangespoeld op de Franse oever maar een visser die zelf ook smokkelaar was en het wedervaren had vernomen heeft het heimelijk naar België overgebracht.

Ik was tot wenens toe sterk ontroerd. Voor de beroepssmokkelaars was Jantje gewoonweg het slachtoffer van een arbeidsongeval, meer niet. Maar voor mij was het niettemin één van mijn medewerkers. Ik maakte er dan ook een erezaak van al de begrafenis-kosten te betalen. Mijn vrouw en ikzelf hebben hem begeleid tot aan het kerkhof van Mont-à-Leux."

Jef kijkt wazig voor zich uit : "Na dat alles heb ik gezegd : nooit meer de Leie ... nooit meer !"

De tegenpartij aan het woord

Bij de douane herinnerde men zich ook die tragische omstandigheden van de Leie-oevers. Onder diegenen die getuigen waren van de dood van Jantje en Stragier bevond zich een jonge ambtenaar, die inmiddels chef geworden was, M. Létuvé.

"Je moet meer dan moed hebben om zo de Leie over te steken, bij stikdonkere nachte, in alle weer en wind. Persoonlijk had ik wel geen bewondering voor die figuren, maar niettemin toch enig respect, van mens tot mens.

Lestienne en Stragier, ja, ik heb ze weten verdrinken. Maar ik heb er nog meer zien ondergaan. Eens, tegen Busbeke, hebben wij, douaniers, een menselijke ketting gevormd om een blauwer uit het water te halen. Zijn metgezel echter haalde het niet. Zoiets meemaken is onbeschrijfelijk aangrijpend.

**Kom bij
ons
voor
uw
huwelijksfeest**

...

**in onze
vernieuwde zaal
(240 pers.)**

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

Velen onder hen weigerden echter onze hulp, ondanks het grijnzend gevaar. Zij wisten inderdaad dat wij enkel bevoegd waren op de Franse oever en dat wij officieel niet mochten optreden op de rivier zelf. De Leie is er een gemeenschappelijke weg en in die zin als 't ware neutraal terrein.

Zij verkozen de oversteek, ondanks de sterke stroming, doodsbang gesnapt te worden. Over de gevangenschap van smokkelaars hadden ze schrijnende verhalen gehoord. Dat wilden ze niet beleven !"

Wat de smokkelaars niet wisten was dat de Franse douaniers hen wel mochten redderen en op het droge trekken zonder hen evenwel in de boeien te mogen slaan. Want dat zou een wederrechtelijke aanhouding zijn geweest.

Maar wie om de drommel zou hen dat verteld hebben ?

't Vervolg

Rik Schier

PRACHTBOEK OVER FERDINAND VERBIEST s.j.

In de reeks "Monumenta Serica, Monograph Series" is een in het Engels gesteld boek verschenen, dat handelt over alle aspecten van het leven en het werk van deze Vlaamse China-missionaris. Het is dan ook getiteld : *Ferdinand Verbiest, s.j. Jesuit Missionary, Scientist, Engineer and Diplomat*, een publikatie van Steyler Verlag, Nettetal, Duitsland.

Het gaat om een gebonden werk, met stofomslag, van 600 pagina's, bestaande uit 31 bijdragen van Verbiest- of Chinaspecialisten, met 69 illustraties.

Bekende medewerkers zijn :

Valere Arickx, ere-direkteur van BRT-West-Vlaanderen, geboren Pittemnaar, die o.m. een *Geschiedenis van Pittem* (1951) heeft geschreven en intense genealogische opzoekingen heeft gedaan in verband met de familie Verbiest. Zijn bijdrage is getiteld : *New Findings on the Life and Family of Ferdinand Verbiest* (Nieuwe vondsten over het leven en de familie van Ferdinand Verbiest).

Roger-A. Blondeau, onze medewerker, die in 1970 een uitgebreide biografie schreef over Ferdinand Verbiest, en de "peetvader" van de Verbieststudie werd genoemd, bracht hier, *Did the Jesuits and Ferdinand Verbiest Import Outdated Science into China ?* (Brachten de jezuïeten en Ferdinand Verbiest verouderde wetenschap naar China?). Het gaat hier om een stelling die onze medewerker weerlegde in een referaat gehouden voor de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, op 21 september 1984, en die uitgebreid werd uitgewerkt in zijn boek, *Ferdinand Verbiest s.j. als wetenschapsman, 1688-1688* (Roesbrugge, 1987).

Ulrich Libbrecht, hoogleraar aan het Instituut voor Oriëntalistiek van de K.U. Leuven, en bekende voordrachtgever, schreef : *General Evaluation of the Scientific Work of Ferdinand Verbiest* (Algemene eva-

luatie van het wetenschappelijk werk van Ferdinand Verbiest).

Dit merkwaardig werk is te verkrijgen bij de Ferdinand Verbieststichting, Atrechtcollege, Naamsestraat 63, bus 4, 3000 Leuven.

MARNIXRING "TER ISELE"

Op 11 mei houden wij te Sint-Winoksbergen, in het hart van Frans-Vlaanderen, een Internationale Reünie. We komen om 20 uur samen in "La Poudrière du Moulin", een prachtige zaal in de oude vestingen van Vauban (Rue de Carnot 43 bis - 20 km van Veurne, autoweg Rijsel-Duinkerke, a/r Bergues).

Luc Verbeke (o.a. houder van de Marnixring-Erepenning, laureaat André Demedts-prijs, ridder in de Orde van Oranje-Nassau) krijgt er uit de handen van de Voorzitter van de Vereniging van Vlaams-Nationale Auteurs de Dr. Ferdinand Snellaertprijs. Deze onderscheiding wordt hem toegekend voor zijn verdiensten op literair vlak en voor zijn blijvende inzet voor de Nederlandse taal en cultuur in Frans-Vlaanderen.

Na een inleiding namens de Frans-Vlaamingen door de hr. Jacques Feraut, Voorzitter van de Michiel de Swaenkring, zal de laudatio uitgesproken worden door Prof. Vic. Nachtergaele, Rector van de KULAK.

Kris Wyffels

T I M M E R B E D R I J F

Hondschotelestr. 18
8691 Beveren a/d IJzer
tel. (057) 30 03 63

Prof. O. Rubbrechtstr. 83
8972 Roesbrugge
tel. (057) 30 14 32

Bestel tijdig uw communie-ijstaarten.

Grote keuze in vorm en smaak !

Iedere kommunikant(e) wordt met een passend geschenk bedacht.

**BROOD - BANKET
DERAEDT**

Duinkerkestraat 10 - POPERINGE
Tel. 057/33 96 85

Daarna volgt het slotwoord door dr. Gui Celen, President van de service-club Marnixring-Internationaal. De Frans-Vlaamse bard "Klerktje" zorgt voor enkele Vlaams liedjes.

De Marnixring "Ter Isele" (Rijsel) staat in voor de praktische organisatie.

Indien U wenst deel te nemen, kunt U inschrijven bij de hr. Antoon Vossaert, Scheldelaan 20, 8580 Avelgem (tel. 056/64.44.11). Deelname in de onkosten bedraagt 960 Bf of 160 FF per persoon (inclusief maaltijd), over te maken via cheque.

TOTALE UITVERKOOP

Wegens stopzetting van de zaak
start vanaf 18 april
de totale uitverkoop bij

Dorien Pyfferoen
Prof. O. Rubbrechtstraat 83
8972 Roesbrugge

Alle kruidenierswaren
aan verminderde prijzen
-10%, -20%, -30%

Alles moet weg !

U KAN BIJ ONS TERECHT VOOR :

- eigen fabricatie houten ramen, deuren en poorten
- ramen en rolluiken in PVC
- binnendeuren in alle stijlen
- veranda's, ...

**GRATIS EN VRIJBLIJVEND
PRIJSOFFERTE**

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van woensdag 12 tot en met zaterdag 15 april

APPELS Jonagored kl.I	29 fr./kg of 3 kg voor 85 fr. + 1 kg gratis
APPELS Jonagolden kl.I	34 fr./kg of 3 kg voor 100 fr. + 1 kg gratis
GROTE KIWI'S	14 voor 100 fr.
SPAANSE SINAASAPPELEN	38 fr./kg of 3 kg voor 110 fr.
PEREN Packam Chili	45 fr./kg
SLA aan stuntprijzen	

Voor iedere klant gratis een violetje

**Uw zichtrekening
moet meer
opbrengen
en minder kosten.**

(naar onze bescheiden mening)

U en ik, één spaarbank.

Meer opbrengen.

3,25 % intrest mits Bancontact-, Eurochequekaart of creditkaart, en een gemiddeld jaarsaldo van 15.000 BEF op uw zichtrekening.

Minder kosten.

- Geen prijsverhogingen voor kaarten, in tegenstelling tot de meeste andere banken.
- Alle verrichtingen zijn gratis.
- Gratis uittreksels in uw kantoor.
- Gratis abonnement op de HSA-Phone.
- Slechts éénmalige beheerskost van 200 BEF voor een heel jaar.

Tot 25 jaar volledig gratis bankieren.
Gratis HSA-zichtrekening, Bancontact en HSA-Phone inbegrepen (geen beheerskosten) + een prachtige sporttas Laurent Davis.

Redenen genoeg om eens met uw kantoorhouder te praten, mocht u nog geen HSA-zichtrekening hebben.

Geert VANDENBUSSCHE

Haringestraat 37, 8972 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

ERRATUM MERCATOR

In het vorige nummer van DE IJZERBO-DE, in het stuk over MERCATOR, p. 266, onderaan de laatste kolom, zijn door een scheur in de afdrukband van mijn tekstverwerker een paar lijntjes weggevallen, waardoor een verkeerde zin is ontstaan. Vanaf de 13de lijn, te beginnen van onderaan, moet men lezen :

Valencia, zetel van het aartsbisdom van George van Oostenrijk. Als we weten dat George van Oostenrijk ook resideerde in Luik, en Antoon Perrenot de Granvelle verblijf had in de Nederlanden (Atrecht), hoeft het niet te verwonderen dat hun instrumenten in Brussel zouden terecht gekomen zijn (zie H. Michel, ...

(RAB)

SINT-AUDOMARUSKOOR VAN BEVEREN-IJZER HEEFT WIND IN DE ZEILEN

Stel je voor, je wil een liedje zingen met een aantal mensen, en daar groeit pardoos een heus koor van ongeveer 30 koorleden uit.

Een en ander moest nog in goede banen geleid worden : een bestuursploeg met Bart Lodewyckx als voorzitter, Dirk Claerhout, sekretaris en orgelist en Brigitte Maeyaert-Bossaert als penningmeester werd aangevuld door Anna Luyssen-Dedeurwaerder en dirigent Luc Masscheleyn in een echte verkiezing.

Klap op de vuurpijl : onverwachts schonk een vrome ziel uit Beveren het koor een draagbaar elektronisch orgel met uitgebreid instrumentarium. Hierdoor wordt de begeli-

ding en repetities een stuk gemakkelijker. Met dank voor deze gift.

U merkt het : het koor heeft de wind in de zeilen. En ze doen het allemaal voor het plezier van het zingen.

Schoonheidsinstituut

Natacha

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek - Sauna
2 Zonnetunnels (met air-conditioning)

- Zonnetunnel : 10 + 2 gratis
- Bij aankoop van **CARACTERE**
 - Edt 50 ml > gratis daim pet
 - Edt 100 ml > gratis paraplu
- Bij aankoop van **VANDERBILT**
 - Edt 50 ml > gratis lederen briletui
 - Edt 100 ml > gratis lederen portefeuille
- Op alle **epilaties** : -10 %
(geldig tot eind mei)

Bergenstraat 1
BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12

Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

Nieuw te Proven
Open vanaf 14 april 1995

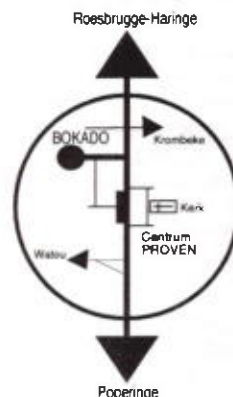
BOKADO

TERENBURGSEWEG 11 - PROVEN

OPENDEURDAGEN
tijdens Paasweekend
met een drankje

Open : Maandag - Zaterdag 9.00 - 12.00 en 13.30 - 18.00 uur
Zondagvoormiddag 9.00 - 12.00 uur
Gesloten op woensdag
Tijdens opendeur doorlopend geopend.

Wij bieden U een brede selectie van geschenken. Rechtstreekse invoer van Boheems kristal. Heb je moeilijkheden om iets origineels te vinden, kom dan eens langs, wij kunnen U helpen.

BESCHOUWING VAN DE MAAND

André Leysen heeft een boek geschreven over zijn oorlogsverleden. In zijn jonge jaren was hij *Scharführer* en kaderlid van de Hitlerjeugd. Bij de bevrijding vlucht hij naar Berlijn en wordt er opgenomen in de *Sicherheitsdienst*.

Het gerecht en de maatschappij zijn voor hem mild geweest.

Als industrieel is hij steenrijk en machtig geworden. Hij is doctor honoris causa van de K.U. Leuven.

André Leysen wijst amnestie af !

GOE VLEES

Tel. 057/30 03 07

Semafoon 049/06 33 21

- Aankoop levend vee
- Partikuliere verkoop geslacht rund-, varkens- en schapenvlees in karkassen
- Slachter
- Barbecuefeesten

VIDEO'S TE HUUR 100 fr.

Iedere maand 10 nieuwe films

Boekhandel SCHOONAERT

Bergenstraat 14 - Roesbrugge
Tel. 057/30 15 57

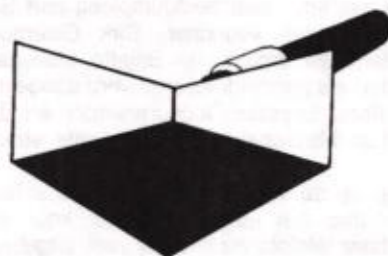
Voor het herstellen van uw schoenen, boekentassen, reistassen, alle ritssluitingen, nu ook stikken van jeansbroeken, enz...
wendt men zich met volle vertrouwen naar

SCHOENMAKERIJ "NOEL"

DEVOOGHT - VANDROMME

Provenplein 62 - PROVEN

*Vakkundig en sterk werk
Voordelige prijzen
Snelle bediening
35 jaar ervaring
Verkoop van zomerartikelen*

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240 8908 VLAMERTINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

SCHRIJNWERKERIJ REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabricatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaenburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

verdelers HYUNDAI

Demonstratie HYUNDAI LANTRA '95

FORD Escort 1.6	'93
PEUGEOT 205 1.1	'88
PEUGEOT 405 GLD diesel	'92
TOYOTA Corolla diesel	'92
SEAT 1.0	'92
PEUGEOT 306	'94
CITROEN ZX	'92

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND APRIL

Kaartingen

- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 25 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd“

MAAND MEI

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 10 mei
puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 mei
puntenkaarting „Derde Leeftijd“

Vogelpik

- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 13 mei
smijting voor de leden
- Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 13 en zondag 14 mei
smijting voor de leden

Schuiftafel

- Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 6 mei : smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Donderdag 4 mei '95 : feestvergadering
- 19 u. : mis in de kerk te Roesbrugge
- 20 u. : etentje bij P. Gunst
- daarna : dia's over 'Groen voor elke plek'
door N. Vanoost - prijs : 400 fr.
- Inschrijven bij N. Vancaeyzeele - 30 07 71
- Donderdag 1 juni : jaarlijkse reis : Klein-Brabant en Scheideland. Vertrek om 7.30 u. op de Markt te Roesbrugge. Prijs : 1.000 fr., busreis, gids en middagmaal inbegrepen.

K.A.V. Roesbrugge-Haringe

- Vrijdag 28 april om 19.15 u. in de School te Roesbrugge : "Met Lupida rond de tafel". Prijs : 300 fr. - Inschrijving vóór 21 april aan je kernlid.

Jong-K.A.V. Roesbrugge-Haringe

- Donderdag 11 mei om 20 u. in de School te Roesbrugge : "Aan de lijve ondervinden" door Mieke Verheyen. Een doe-avond sportieve kledij.

K.V.L.V. Beveren-IJzer

- Woensdag 19 april om 19.30 u. in de H. Hartzaal : "Rundsvlees", kookles door Isabelle Vandermeeren.
- Woensdag 26 april om 19.30 u. in de H. Hartzaal : "Eigentijds vegetatief en decoratief bloemenschikken". Vierde les uit een reeks van 4 door Dirk Devlieger.
- Vrijdag 5 mei om 19.30 u. : Mariabedevaart te Izenberge

Landelijke Gilde Beveren-IJzer

- 5 mei : Gezinsbedevaart naar Izenberge per fiets.
- 7 mei : Een onvergetelijke morgen met een dauwtrip om 5 u. 's morgens in de bossen van de Lovie ... met ontbijt ter plaatse.
- 12 mei : Tweede les in de reeks "De tuin nu tot 3 maanden verder".

Vrije Basisschool Beveren-IJzer

- Zaterdag 29 april om 19 u. in de H. Hartzaal : Lentefeest "Op zolder". Iedereen is er welkom. Gratis toegang.

K.B.G. Roesbrugge-Haringe

- Woensdag 26 april om 14.15 u. bij P. Gunst : Ledenvergadering met diareeks over Compostella. Inkom 50 fr.
- Woensdag 3 mei : namiddaguitstap naar Arneke en Eurotunnel. Vertrek Haringe : 12.20 u. / Roesbrugge : 12.30 u.
- Prijs : 720 fr. - Inschrijven + betaling bij uw wijkverantwoordelijken, bij sekretaris Leona Geldof of bij Julien Gunst.

DF-IJzerweelde - Vroegmorgenwandeling

- Zondag 7 mei : vroegmorgenwandeling, gevolgd door ontbijt in het restaurant "t Cout-hof". M. d'Udekem d'Acoz zal ons rondleiden op het domein "t Couthof". Afspraak om 7 u. vóór het kasteel. Inschrijven vóór 1 mei bij Hilda Menu-Corneillie - 057/30 04 68.

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek glas in lood - melkglas - opruimingen volledige inboedels oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSinstituut

Valerie VIANE

Speciale lenteactie !!

BEAUTY-VERWEN-NAMIDDAG

Laat u de hele namiddag verwennen :

- een gelaatsverzorging
- een manicure
- een pedicure
- een ontharing van de benen of lichaamsmassage

Voor een zeer verrassende prijs
Vraag inlichtingen !

Provenplein 53
8972 PROVEN
Tel. 057/30 08 51

057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Enkele dagen geleden heeft de federale regering haar laatste ministerraad afgewerkt, Kamer en Senaat werden tevens van rechtswege ontbonden.

Er werden inderhaast - en in een ontroerende overeenstemming - nog 46 beslissingen genomen, die in andere omstandigheden heel wat tijd zouden vergen. Maar nu wenste men het kort te maken, want iedereen was gejaagd om aan de verkiezingskampagne te beginnen.

Eén van die 46 beslissingen betreft weer een van die geldverslindende legeraankopen. Het gaat om de aanschaf van 54 gepantserde voertuigen - kostprijs duizend-tweehonderd miljoen ! - voor de Belgische militairen, die VN-opdrachten uitvoeren. Men beweert dat de nood aan dergelijke wagens werd bewezen bij de buitenlandse vredesmissies in Somalië, Joegoslavië en Ruanda.

Aangezien deze VN-troepen bij die buitenlandse vredesmissies er eigenlijk niet veel van terecht gebracht hebben. Aangezien zij ons bovendien veel geld en meerdere mensenlevens hebben gekost, ware het veel beter, als klein land, verzopen in de schulden, de handen daarvan af te houden. Als er moet bespaard worden, dan a.u.b. eerst daar!

Immers, ondertussen heeft de Minister van Financiën Philippe Maystadt reeds laten verstaan, dat we ons over de nieuwe regering die er komt na de verkiezingen van 21 mei a.s. geen illusies moeten maken. In de volgende begrotingsopmaak zal er 80 tot 100 miljard moeten bespaard worden om toegang te krijgen tot de Europese muntunie.

Men zal niet de fiscale fraude aanpakken, die het tekort gemakkelijk zou kunnen dekken. Neen, men zal besparen in de sociale zekerheid, bij de zieken, de gehandicapten, de werklozen en de gepensioneerden. Die zijn het minst gevaarlijk.

Ze zeggen dat we moeten solidair zijn in de Europese Unie. We kennen dat. Frankrijk doet al wat het kan om met hogere subsidies onze bedrijven af te snoepen, en Luxemburg zuigt onze kapitalen weg. Zolang er in die Europese Unie geen gelijkschakeling bestaat inzake belastingen, B.T.W. en subsidies, is "Maastricht", en alles wat ermee samenhangt, een klucht !

"t Is t'hopen" zegt Gusta, "dat bij de nieuwe verkiezingen die voor de deur staan, het grootste deel van de oude politieke kaste, die altijd uitgepakt heeft met halve maatregelen, aan de deur vliegt, en dat in alle partijen jonge, bekwame, integere doordrijvers aan het bewind komen".

We zullen er ons best voor doen,

Pol

HOSPITALISATIEKOSTEN STEEDS DUURDER ...

Niet voor de spaarders met een 21+ rekening bij ARGENTA: het verschil met wat de ziekenkas betaalt, wordt door ARGENTA volledig terugbetaald.

ARGENTA Spaarbank startte - als eerste - met deze suksesformule op 01/01/1985. Sindsdien deden zich 127.861 hospitalisaties voor en werd voor 1,3 miljard frank uitbetaald.

Doe iets om te voorkomen dat uw spaarcentjes wegsmelten als sneeuw voor de zon. Toetreden kan nog tot uw 65 jaar.

Nadien is het te laat ...

Bel 057/30 03 55 van 9 u. tot 12 u.

ARGENTA SPAARBANK N.V.
KRIS ROSSEEUW

Provenplein 48, Proven

LAGOSTINA

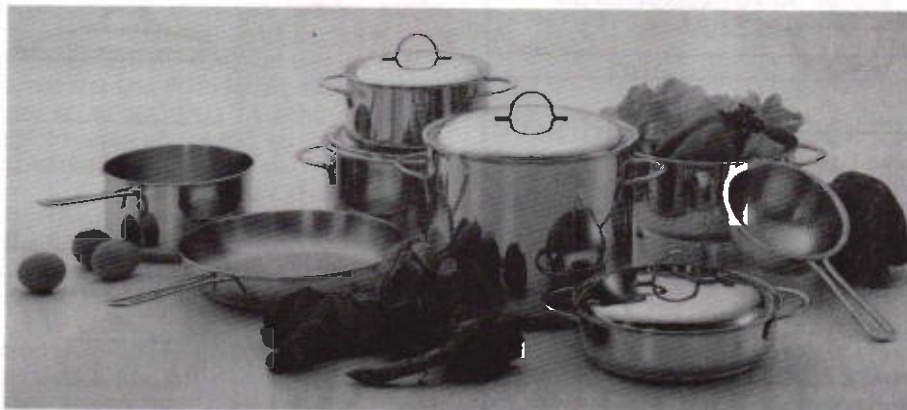
KWALITEIT VOOR HET LEVEN.

VOORJAARS AKTIE !

-10 % op alle kookpannen

-10 % op snelkokers

Eindereeksmodellen aan **sterk verminderde prijzen**

TOTALE UITVERKOOP
van alle materiaal voor weideafsluitingen

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

't Wos op è maandagvoormoene, dat Gusten Nollot en Tuurten Vereecke teweege binnen waaren in 't Boerenhof'.

"Hèla!" riep Bertha, de bazinne ... "Eerst julder vuile voeten ofvaagen aan den dweil wei ...! Want 't is nog maar djuuste è kuint!"

Guusten en Tuurten waaren nog maar binnen, ols Miltje Vincke de deure openstak en dezelfde litanie moeste hooren ...

Guusten, Tuurten en Miltje waaren de vaste kalanten van de maandagvoormoene. Ze kwamen om op hulder gemak è pinte te drinken, è beetje nieuws t'hooren vertellen van de bazinne en ols 't schikte voor Bertha, onder hulder è partietje te kaarten ... 'k Hèn gisteren hooren zeggen, dat ze weere entwaar in è brooken hèn in Veurne!" zei Bertha ol de pinten vullen;

"Weerol!" zei Tuurten Vereecke ... "je hoort teengoordig nieten anders meer of inbreken en steelen ...!"

"Kwestie zijn 't dezelfde niet, die tjulders è kommen hèn op è nacht, passeerde maand!" zei Gusten Nollot teegen Miltje Vincke.

"'t Is meugelijk!" zei Miltje ... "maar thuuzend hèn ze d'occasie niet had om entwot te pakken ... Ols mien wuuf dien nacht gerucht hoorde, is ze direkt gaan kijken ... Ze stoegen met tweeën in d'achterdeure ... maar ols ze mien wuuf zaagen, zijn ze direkt weg è loopen!"

"'k Gelooven dat rechtuut!" grimmeelde Gusten Nollot ... "en 'k gelooven niet, Miltje, dat ze nog gaan weerekeeren!"

"Ja, 't is wel, weil!" kwam Bertha tusschen, die Gustens gekkemie kende en ze klapte weere voort over 't geval in Veurne ...

Op dat moment stopte er è auto en kwam Berten Stoef, oek è geweunen kalant binnen ... Met è joviaale geste deed Berten teeken aan Bertha dat ze de pinten moeste vullen ... Berten hadde van zyn leven nooit è wrocht, maar oltyd trachten aan 't geld te geraaken, zonder werken ... Nu voyagierde'n rond met olle soorten van hovenierzaad ...! En zoo te zien, wos er geld mei te verdienen, want in è jaar tyd, reed'n mei è schoone nieuwe camionette ...

"'k Hooren da'julder bezig zijt mei klappen over steelen en inbreken!" zei Berten ... "Hèwè, je moest eerst è keer olle daage langs de baane zyn, gelijk ik, om 't hooren hoeveele schoelievolk dat er nu rondloopt ... Ze pakken nu je portefeuille te vullen in de straate, op de klaaren dag! Allez, Santé julder!" Ze tikten en dronken ... Berten ontstak è sigaartje ...

"Maar ik hèn mien daarteegen voorzien!" bofte Berten ... "je moet julder horkten ... Myn schoonbroere werkt in è drukkerij, waar dat ze briefjes van duizend frank achtermaaken, voor in de reklaarne natuurlijk ... Maar ze zijn zoogoed achter è maakt da'je haast zou peinzen dat ze echt zyn ... Hèwè 'k hèn nu oltyd twintig zulke briefjes in myn portefeuille ... en den eersten die myn aangaat, gaat de die in zyn handen krygen!" lachte Berten ...

"Potverdikke!" riep Tuurten ... "dat is nog è slim gedacht ...! meugen we è keer zoo'n briefje zien?"

"'t Schikt nu djuuste niet!" zei Berten.

"Hoe?" riep Gusten verwonderd ... "je zei da'je er oltyd in je portefeuille hèt..."

"Jaak!" knikte Berten ... "maar 'k hèn ze nu djuuste noodig had om è nieuwen frigoo t'haalen ...!"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 5 mei 1995
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 240 fr.

ARCHITEKT BERT HENDRYCKX

Gedreven door een gevoel van verbondenheid met een verleden van schoonheid en echtheid.

Bert en Margareta delen samen een huis in de Bosduiflaan 12 te De Panne. De woning is gelegen in een uitloper van het Calmeynbos. De woonkamer heeft een prachtig uitzicht op dit groene ongerepte paradijs én op de eigen tuin, het rijk van moeder Margareta. Mevrouw Hendryckx, de bezige bij, met een felle sociale gevoeligheid, die haar hart op de hand draagt, zwicht niet om voor haar Vlaamsgezindheid te getuigen.

Een grote liefde voor de natuur en de mensen is de geest waarin zij, samen met haar man, drie kinderen groot bracht: Maria (8.3.45), Rita (4.4.48) en Michiel (19.11.51)

Net voor het einde van de Tweede Wereldoorlog, een goede halve eeuw geleden, huwden zij. Bijna al die tijd is Bert als architect actief geweest. Talrijke gebouwen, grote en kleine, ontwierp hij. Ook de man met de pet kon bij hem terecht met zijn bouwproblemen. De zorg voor het behoud en het in stand houden van verschillende geklasseerde gebouwen in de Westhoek werd hem ook toevertrouwd, soms in samenwerking met oudere en ervaren collega's. Als daar zijn, de schoolhoeve en gewezen abdij Ten Bogaerde te Koksijde, kerken van Steenkerke, Proven, Oostvleteren e.a.

Het is met deze laatste opdrachten dat Bert zich volledig kon inleven in de pracht en ambachtelijke gaafheid van de oude architectuur. Gedreven door een gevoel van verbondenheid met een verleden van schoonheid en echtheid, heeft hij zijn steentje bijgedragen om deze monumenten voor het nageslacht te behouden in hun ongerepte architecturale gaafheid. Misschien is hier toepasselijk wat professor-architect Pierre Pinsard eens zegde op een lezing voor oudleerlingen van het Hoger Instituut Sint-Lukas te Gent:

Dans la construction des églises, on a coutume de dire que l'architecte est le serviteur de la liturgie (1)

Maar Margareta, Griet voor de vrienden, lacht om zoveel geleerdheid.

"Waar is ons kat nu gebleven?" vraagt ze en schenkt ons een verse kop koffie in.

Antwerpen is Veurne niet.

Emiel, Jozef, Jacob Hendryckx woonde na zijn huwelijk met Maria, Joanna, Clara Desaevers in het estaminet en afspanning Sint-Caecilia aan de Duinkerkebrug te Veurne.

Vader Emiel, *Milo* in de volksmond, deed patatcommerce met Duinkerke. Zijn vrouw, *Mietje*, tapte fleutebier van 't vat voor dorstige klanten en voor de boeren van te lande die in de afspanning hun getrek achterlieten.

Metje Hendryckx werd vroeg weduwe en bleef achter met vier zonen.

Een van hen, Marcel, aldaar geboren op 7 februari 1888, studeerde wat tussen het werk door en behaalde de akte van bekwaamheid om het beroep van douanier uit te oefenen.

Voor Vlamingen was dit examen geen lachertje. (2)

Hij huwde, drieëntwintig jaar oud, op 26 oktober 1911 te Mariakerke-Oostende, de één jaar jongere Adrienne Decuyper (°Oostende 23.7.1889) en vertrok met zijn vrouw naar Antwerpen, waar het jong gezin zich vestigde in de Rue Château Ter Linden.

Het was de beginperiode van de leegloop van de Westhoek naar industriële centra en grote steden. Rond die tijd emigreerden honderden Westhoekers naar rendabeler oorden.

Zo ook vertrok Hendrik Nys uit Koksijde, de vader van Jef, gevierd striptekenaar van Jommeke (3) naar Berchem (Antw.) waar hij sassenier (sluiswachter) werd.

De ene kon er aarden en bleef er, de andere kwijnde weg of kwam terug naar eigen roots.

Albert, Emile, Constant
HENDRYCKX
Architect.

Geboren te Roesbrugge
18 mei 1917

Huwde Margareta Ryckeboer
te Adinkerke op 17 april 1944
Woont te De Panne, Bosduiflaan 12.
Telefoon 058/41 18 04

(foto Michiel Hendryckx)

In 1913 werd in de Rue Château Ter Linden dochter Marie-Louise geboren.

Kort daarop brak de Grote Oorlog uit. Jonge mannen werden als kanonnenvlees opgeëist. Marcel moest zijn legereenheid vervoegen en vertrok naar het front aan de IJzer.

Adrienne trok de deur achter zich dicht en vluchtte naar Veurne.

Dat soldaat Marcel tussen de veldslagen door, af en toe wat soelaas vond bij moeder de vrouw, blijkt uit de barensweeën die Adrienne had te Roesbrugge in 't jaar 1917.

De oorlog was inmiddels drie jaar bezig. Marcel werd dank zij het beroep van douanier gemuteerd naar Duinkerke waar hij als *piottenpakker* (gendarme) dienst deed. Al werden dit soort soldaten met een scheef oog bekeken, het gaf Marcel gelegenheid regelmatig bij zijn vrouw langs te komen.

Aan het front gingen ondertussen de gevechten in alle hevigheid verder en om ter plekke dringende noden te kunnen lenigen, werd de heelkundige afdeling van het militair hospitaal "Cabour" van Adinkerke begin februari 1917 te Beveren-IJzer opgericht.

Omdat men te Veurne en omstreken toen eveneens vreesde dat de Duitsers een tweede gasaanval zouden uitvoeren werden ook alle toekomstige moeders, wier mannen aan het front waren, overgebracht naar de kraamkliniek te Roesbrugge

Met de helm geboren.

Op het einde van 1915, werd te Roesbrugge, door het Ministerie van Binnenlandse Zaken een kraaminrichting gebouwd ten behoeve van de bevolking van het *Onbezet Gebied* en de vele vluchtelingen die op dit min of meer veilig eiland verbleven. (4)

Dit *Moederhuis* van Dr. Jules Gheysen bestond uit drie houten barakken die in de tuin van de gemeentelijke jongensschool waren opgesteld.

Prof. dr. Frans Daels verbleef tijdens W.O.I te Veurne en zakte geregeld naar Roesbrugge af, waar hij aan zijn studenten geneeskunde cursus gaf in verloskunde en na de lessencyclus examen afnam.

Een van zijn studenten aan de Roesbrugse universiteit was de jonge Gentenaar Corneel Heymans (geb. 28.3.1892), de latere Nobelprijswinnaar (1938) prof. dr. Cornelius Heymans.

Op 18 mei 1917 werd in deze kraamkliniek, met of zonder assistentie van Daels en Heymans, *Albert, Emile, Constant Hendryckx* geboren.

Zoals hij het zelf zegt: "Misschien ben ik wel met de *helm* geboren, zoals die andere dwarsligger (Tijl Uilenspiegel) van Charles Decoster".

Zoveel is zeker, een soldaten*helm* is nooit aan hem besteed geweest. Zijn ganse leven lang heeft hij zich als pacifist blijven afzetten tegen alles wat met oorlogsgeweld te maken had en wat de (wereld)vrede kon verstoren.

Na de oorlog trokken vader en moeder Hendryck-Decuyper met hun twee kinderen, Marie-Louise en Bert weer naar Merksem (Antwerpen) waar Marcel zijn job van dou-

anier weer opnam. Niet voor lang echter.

In 1921 werden ze door broer Prosper gevraagd naar Veurne terug te keren om het leegstaande estaminet *Flandria* op de Grote Markt te runnen. Bert was toen vier jaar oud en herinnert zich nu nog de prikkeldraadversperring voor de vensters van het huis die aan de oorlog herinnerde.

De *Flandria* was het lokaal van het Willemsfonds en de Veurnse Handelskamer en nonkel Pros zal broer Marcel waarschijnlijk teruggefloten hebben om hem voor zijn liberale ideeën te spannen.

Voor het jong gezin Hendryckx-Decuyper was het een dankbare gelegenheid om uit Antwerpen weg te geraken en weer op de plaats van herkomst te kunnen wonen en werken.

Als kleine jongen keek Bert verbaasd en nieuwsgierig naar al die vreemde gasten die in de *Flandria* over de vloer kwamen.

Twee van die merkwaardige figuren waren brouwer Prosper Teirlinck, eigenaar van de *Flandria* en apoteker Honoré Ruysen, in heel de streek bekend om zijn "borstbalsem". Zij waren in de regio zowat de voortrekkers van het Vlaamse liberalisme.

Het was de tijd van de *verwoeste gewesten*, de wederopbouw van de frontstreek en het ontluikend kusttoerisme.

Het is met vertedering dat Bert herinneringen oproept aan de goeie hartelijke burenen uit zijn kindertijd: Wardje en Marie Hatse en hun dochters Elisabeth en Jetje.

Bij Wardje en Marie vonden Bert en zijn zus het warme veilige nest wanneer het in de *Flandria* te druk werd.

Er was toen op de Veurnse markt geen elektriciteit en wat voor heerlijke winteravonden brachten Bert en zijn zus door onder de *lampe belge* bij Hatse!

De sublimste momenten voor Bert waren echter, toen hij samen met Wardje, in de machtige gewijde ruimte van de Sint-Walburgakerk, de kerkstoelen opnieuw in het gelid mocht zetten.

"Misschien" zegt Bert, "is dit het prille begin geweest van mijn later beroep en mijn hang naar mystiek...?"

In 1927 steekt het gezin Hendryckx-Decuyper de Grote Markt over om zich te vestigen in het *Grand Hôtel Royal* gelegen naast de apotheek Ruysen, waar nu de kantoren gevestigd zijn van ANHYP.

Bert kreeg zo meteen de mogelijkheid om de figuur Honoré Ruysen van iets dichterbij te observeren.

Apoteker Ruysen, afkomstig van *Roesbrugge*, was met zijn volle witte baard, een imposante figuur. Hij was zeer belezen, goede fotograaf en verdienstelijk filmreporter die heel wat beelden van grote documentaire waarde uit Wereldoorlog I vastlegde. Hij was eveneens een verdienstelijk kunstschilder, maar vooral een knappe beeldhouwer en medailleur. Samen met de bekende architect C. Schaessens, was hij de ontwerper van de Veurnse reus *Sporkin*. Later ontwierp en realiseerde hij de reus *Zannekin*, waarvoor Ruysen zelf model stond.

Honoré Ruysen was een franc-maçon ofte vrijmetselaar en vormde een fel contrast

TROUW TOT DE
DEDELZAK!

Veurnes hoekje met de Sint-Niklaaskerk.
Tekening van Bert Hendryckx.

met Wardje Hatse, schoenlapper-kerkbaljuw, die met zijn altijd opgewekte wederhelft Marie lachend door 't leven ging.

Waarschijnlijk zat de vriendschap met Wardje, die de sleutel bezat van de Sint-Walburgakerk, wat niet aan iedereen was gegeven, er voor iets tussen dat Bert zich later zo intens verbonden wist met kerk en volk...

Geus of paap Liberaal en Vlaams

Het was nogal wies dat Bert na het kleuteronderwijs in 't papschooltje van de Blauwe Zusterkens (1922-1924) naar de Veurnse *Ecole Moyenne*, het Koninklijk Atheneum, werd gestuurd, waar hij tot de zomer van 1933 de lessen volgde.

Na het zo geheten "lager middelbaar onderwijs" belandde Bert aan de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten van Gent (1933-34) en de Middelbare Kunstnijverheidsschool van Maastricht (1934-36), om uiteindelijk in het Hoger Instituut voor Architectuur Sint-Lukas te Gent terecht te komen, waar hij in 1941 het diploma van architect behaalde.

Nonkel Firmin Decuyper, broer van moeder, was employé te Antwerpen bij de *Credit Anversoise* maar kwam na de dood van zijn jonge vrouw zich te Veurne vestigen. Hij runde op de Grote Markt in *Die Swaene*, een boek-, dagblad- en tabakhandel en had een met de handbediende benzinepomp voor zijn deur staan voor de weinige bezitters van motorvoertuigen en voor de eerste gemotoriseerde "toeristen" die naar de Westkust afzakten.

's Middags ging nonkel Firmin een mondje eten bij zijn zuster in het *Grand Hotel Royal*, terwijl Bert dan af en toe de deur van *Die*

(Vervolg blz. 318)

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(11)

R.-A. BLONDEAU

De chirurgijn in de verloskunde

De baring is van nature een vrouwenkwestie, het is dus logisch dat kraamvrouwen zich van oudsher door vrouwen lieten bijstaan. Die hulp kwam voornamelijk van oudere matrones, die zelf moeder waren en bekend stonden om hun handigheid, toewijding of ervaring, of die hun faam ontleenden aan familiale konnekties met bekende chirurgijns. Van de moeder, de zuster en zelfs de dochter van Jan Yperman (13de - 14de eeuw), die volgens de stadsrekeningen van Ieper een loon kregen voor hun diensten in het Belle-gasthuis en het O.L.V.-hospitaal, wordt vermoed dat zij als vroedvrouw zijn opgetreden. ⁽⁸⁶⁾

Zij kregen de naam van vroedvrouwen omdat ze als "vroede" of "wijs" werden beschouwd. In dezelfde zin sprak men in Frankrijk van "sage-femme".

Uit rekeningen uit de 14de eeuw blijkt dat de stadsmagistraat beroep deed op vroedvrouwen voor specifieke vrouwenaangelegenheden (onderzoek naar zwangerschap, verkrachting, vondelingen). ⁽⁸⁷⁾

De eerste bekende poging in de Zuidelijke Nederlanden om tot een reglementering te komen voor de vroedvrouwen, dateert vermoedelijk van het jaar 1424, uit een ordonantie van de stad Brussel, waarbij ook voorgeschreven werd dat zij een, op hun verplichtingen wijzende, eed moesten afleggen. ⁽⁸⁸⁾

Maar aangezien door onbevoegdheid en verregaande onwetendheid bij tal van vroedvrouwen, de kraam- en kindersterfte groot bleek, werden - tenminste in de steden - voortdurend hogere eisen gesteld aan hen die het beroep van vroedvrouw wilden uitoefenen. Zo moest men weldra het bewijs leveren dat men drie jaren in de leer was geweest bij een gezworen vroedvrouw.

In de 17de eeuw was er reeds voorzien dat de vroedvrouwen examen moesten afleggen voor het *Collegium Medicum* en een vertegenwoordiger van het stadsbestuur, die dan gewoonlijk de stadsgeneesheer was.

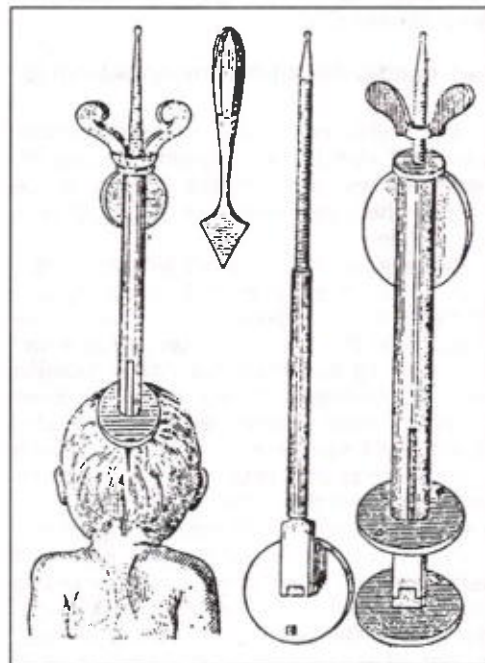
De vormingsjaren bij een erkende vroedvrouw werden soms aangevuld met kleine volkse handboekjes, waarvan het meest bekende was: *Den Roosengaert van den bevruchte vrouwen*, de vertaling van een Duits werkje, *Der Schwangern Frawen und hebammen Rossgarten*, van de hand van Eucharis Rösslin, stadsarts van Frankfort a.M. en van Worms, en verschenen te Straatsburg in 1513. Rösslin had de geschriften bestudeerd van Muscio, een arts uit de vijfde of zesde eeuw, die in Noord-Afrika werkzaam was en Latijnse vertalingen had gemaakt van het in het Grieks gestelde

werk van Soranos van Ephese (78-117) de meest bekende vrouwenarts uit de oudheid. Drie jaar na het verschijnen van Rösslins boekje kwam de eerste Nederduitse druk van de pers, bij Thomas van der Noot te Brussel. Niet minder dan 28 maal verscheen hiervan een Nederlandstalige uitgave, tussen 1516 en 1742.

In 1697 werd bij Ignatius van Pee te Brugge een werkje gedrukt van 82 pagina's van de hand van Cornelius Keldermans (1632-1711), stadschirurgijn te Brugge, getiteld *Onderwys voor alle vroedvrouwen raeckende hun Ampt ende Plicht - By een verga edert, ende ghestelt, ten dienste van het Ghemeente, met vraeghen ende antwoor den*. Het beleefde nog twee drukken, en was zoals de titel het opgeeft, een soort catechismus, met vragen en antwoorden, een vorm die bij voorkeur gebruikt werd voor minder ontwikkelden en waar gemakkelijk de klemtoon kon gelegd worden op de belangrijkste aspecten. Prof. F.A. Sondervorst schreef hieromtrent: "In afwachting van de pas veel later opgerichte Scholen voor Vroedkunde heeft dit werk zeker diensten bewezen". ⁽⁸⁹⁾

Stonden in de late-middeleeuwen, in de Zuidelijke Nederlanden, de vroedvrouwen, althans wat de praktijk betrof, op voet van gelijkheid met de chirurgijnen ⁽⁹⁰⁾ dan was dat in latere eeuwen alleszins niet meer het geval, aangezien weldra enkele werken in de volkstaal zouden verschijnen over anatomie en heelkunde, die voor de chirurgijnen een betere scholing meebrachten en bijdroegen aan meer inzicht in het mechanisme van de geboorte. Daardoor komt het dat reeds op het einde van de 16de eeuw af en toe mannen tussenbeide kwamen bij moeilijke verlossingen, voornamelijk schedelbeklemming, al riep dat wel bepaalde weerstanden op. Voornamelijk in Parijs werden de mannelijke tussenkomsten frekwenter nadat in 1664 in het Hôtel-Dieu het onderwijs aan de vroedvrouwen werd opgedragen aan chirurgijns, en toen Lodewijk XIV de opdracht gaf, dat zijn schoondochter, de dauphine van Frankrijk, door een chirurgijn zou worden bijgestaan bij haar bevalling. ⁽⁹¹⁾

De Engelse verloskundige Hugh Chamberlen, die omstreeks 1670 te Parijs verbleef, beschikte over een soort tangvormig verlossingsinstrument, voor moeilijke gevallen, dat hij wenste te verkopen aan de bekende Franse "accoucheur" François Mauriceau. Hij kreeg de gelegenheid de doelmatigheid van het instrument te bewijzen, bij een verlossing die Mauriceau niet aandurfde wegens een sterk vernauwd rachitis bekken, maar het liep falikant af. Hoewel Chamberlen beloofd had, de baring binnen het half uur tot een goed einde te

Perforatorium en koptrekker van Mauriceau (Witkowski 1887)

brengen, zweegde hij aan het geval meer dan drie uren, zonder resultaat en met de dood van de vrouw tot gevolg. Naderhand werd vastgesteld dat zijn instrument meerdere perforaties van de baarmoeder en de blaas had veroorzaakt. ⁽⁹²⁾

Er dient toch even op gewezen dat dit incident Mauriceau heeft geïnspireerd om een instrument van eigen vinding te laten vervaardigen, een zgn. koptrekker (*tire-tête*), om het dode kind te extraheren. Maar het nut ervan was zeer problematisch. ⁽⁹³⁾

Ook Palfijn kende de erbarmelijke toestand waarin de verloskunde nog vertoefde, alsmede de onbevoegdheid en het gebrek aan scholing van vele "vroedwijven", zoals hij ze wel eens noemde. Dat viel des te meer op daar hij in Parijs beroemde "accoucheurs" aan het werk had gezien, onder wie blijkbaar ook Mauriceau (1637-1709). Hij had alleszins diens boek over zwangerschap en bevalling, uit 1668, bestudeerd en had in zijn eigen, in het Frans gestelde werk van 1708, de anatomie van de vrouwelijke delen die bijdragen aan de voortplanting, beschreven en dit werk bovendien beschouwd als een vervolg op het werk van Mauriceau. Dit alles in acht genomen, valt er niet aan te twifelen dat, reeds jarenlang, bij moeilijke bevallingen zijn hulp was ingeroepen.

Palfijn kende ook het verhaal van Chamberlens verlostang, die bij Mauriceau

zo jammerlijk had gefaald. Maar de gedachte had hem sedertdien niet meer losgelaten dat er toch bepaalde hulpmiddelen, een soort ijzeren handen, bij schedelbeklemming diensen zouden kunnen bewijzen. Hij was er wellicht al jaren mee bezig, misschien wel van in zijn leperse tijd, maar had er nog nooit in het openbaar van gewaagd. Hij zou er voor de eerste keer iets over loslaten in een brief, van 1717, aan het *Collegium Medicum* van Gent.

Een middel dat tot hertoe onbekend is

Jan Palfijn kreeg van het stadsbestuur van Gent een jaarlijkse wedde, "pensioen" genoemd, van vierhonderd gulden, in de hoedanigheid van lektor aan de School voor Heelkunde.

Dit pensioen moest - zoals we gezien hebben - om de drie jaar bij de keizer terug aangevraagd worden, die dan het verzoek overmaakte aan de Schepenen van de keure van Gent, die op hun beurt het advies vroegen van het *Collegium Medicum*. Alles samen genomen voor Palfijn een bedelsituatie. Boerhaave had hem erop gewezen dat een heilkundige praktijk beter in zijn levensonderhoud zou voorzien, maar Palfijn was een wetenschapsmens, en hij ging zijn eigen weg.

Palfijn had reeds vanaf 1716 een paar verzoekschriften ingediend om voortzetting van zijn "pensioen" te bekomen, echter zonder gevolg. Omdat hij in de mening verkeerde dat dit te wijten was aan het ontbreken van het advies van het *Collegium Medicum*, schreef hij onderstaande brief:

"Aen myn Ele heeren directeurs ende assessseurs van het Collegie der medecyne binnen Ghendt.

"Supplierende verthoont reverentelyck Joan Palfyn, gheswooren meester Chirurgyn, anatomicus ende lector van de operatien, de chirurgie enz., dat hy by requeste, aen de majt. ghepresenteert, versocht heeft continuatie van syn pensioen by hem jaerlycx tot nu toe van dese stadt ghenoten, welcke requeste de majesteit heeft believen te senden aen myn Ele heeren schepenen van der keure deser voorn. stadt van Ghendt, die deselve hebben gherenvoeyert ad Collegium medicum, om daer op by UED; gherescribeert te worden, hebbende den suppliant daer t' sedert noch eene andere requeste ghepresenteert aen de voorn. Ele heeren Schepenen, daer by hy aen deselve heeft opghedraeghen seker werck, hebbende voor tytel: *Heelkonstige anatomie ofte ontleedinghe van 's menschen lichaem* enz., met presentatie van voorders noch kenbaer te maken den middel ende maniere, die moeten ghepractiseert worden als in baerende vrouwen de kinderen, natuurelyck met het hooft vooren commende, niet en connen ghebaert worden, omme deselve kinderen levendigh uyt te haelen, t' gonne tot hier toe onbekent is, midts in soo een gheval de vermaerste accoucheurs te Parys ghenootsaecht syn het kindt eerst te laeten sterven, waer doore de moeder oock in

peryckel is, soo dat sy tot nu toe van dien middel, die den suppliant ghepresenteert heeft kenbaer te maecken, d' experientie niet en hebben, ghelyck hy naer informatie, met diversche brieven aen hem daer over gheschreven door den president ende andere heeren van de Conincklycke Academie van Parys, can doen blycken. Ende alsoo den suppliant met jegenstaende al dies, noch op, d' een nachte op d' ander requeste voor als noch gheen appointment becomen en heeft, ende dat hy in achterduncken is, dat sulcx dependeert van UEdes rescriptie, hy keert hem tot deselve;

"Ootmoedlyck biddende believen ghedient te wesen op de ghemelde requeste, toegesonden ad Collegium medicum, te dienen van rescriptie. t Welcke doende, enz.

De suppliant in persooone ;
PALFYN."

Met deze brief kondigt Palfijn niet alleen het verschijnen aan van zijn nieuw werk, *Heelkonstige Ontleeding van 's menschen lichaem*, maar laat hij ook doorschemeren dat hij over een middel beschikt om baringen met schedelbeklemming, tot een goed einde te brengen; een middel dat niet eens bekend was bij de vermaardste accoucheurs te Parijs!

De verlostang was op komst!

Nog in 1717 verscheen een Duitse vertaling van Palfijns *Nauwkeurige behandeling van de handwerken der heelkonst* (1710), bij uitgever Johann Albrecht te Neurenberg en gedrukt bij Johann Ernst Adelbulnerrn. Deze uitgave was ook te vinden te Frankfurt en te Leipzig, bij Joh. Jacob Wolrab.

Heelkonstige Ontleeding van 's Menschen Lighaam

Zoals reeds vermeld, verscheen in 1718 te Leiden, het belangrijkste werk van Jan Palfijn: *Heelkonstige Ontleeding van 's Menschen Lighaam, waar in klaar en onderscheydentlijk worden beschreven de zelfstandigheyt, plaats, groote, gedaante, getal, maaksel, t' samenhang, en gebruyck der Deelen, benevens hun Ziekten: met noodige Aanmerkingen ontrent derselver Genezing. Opgeheldert met konstrycke Figuren. Door Johan Palfyn, Gezworen Heelmeester, Ontleeder, en Lector in de Heelkonst te GENT. Te Leyden by Jan vander Deyster, boekverkooper op de Nieuw-straat by de Hoy-graft. MDCCXVIII.*

Het is een werk in 8°, van 563 genummerde bladzijden, plus 26 niet genummerde en 3 blanco's. De niet genummerde pagina's bevatten een alfabetische index en de vermelding: *By denselven Jan Vander Deyster zijn ook nog te bekomen eenige weynige Exemplaren van de Heelkonst door J. Palfijn, en Oog-siekten...*

De *Heelkonstige Ontleeding* bestaat uit een voorwoord en 7 verhandelingen, 40 kopergravuren en evenveel tabellen. In het voorwoord verklaart Palfijn, dat hij op aan-

HEELKONSTIGE ONTLEEDING

VAN

's MENSCHEN LIGHAAM;

Waar in klaar en onderscheydentlijk worden beschreven de zelfstandigheyt, plaats, groote, gedaante, getal, maaksel, t' samenhang, en gebruyck der Deelen, benevens hun Ziekten: met noodige Aanmerkingen ontrent derselver Genezing.

Opgeheldert met konstrycke Figuren;

DOOR

JOHAN PALFYN,

Gezworen Heelmeester, Ontleeder, en Lector in de Heelkonst te GENT.

TE LEYDEN,

By JAN VANDER DEYSTER,
Boekverkooper op de Nieuw-straat by de Hoy-graaf,
MDCCXVIII.

Titelblad van de eerste druk van
Heelkonstige Ontleeding (1718)

drang van een zijner vrienden en na veel aarzeling dit werk schreef, omdat nog niemand de anatomie met betrekking tot de heilkunde behandelde.

De 7 verhandelingen hadden betrekking op:

- 1°. ... korte beschryving der deelen, die gemeenlijk Eendaantig of Similaire genaamt worden, en waar uyt het maaksel der andere, voor t grootste deel bestaat (8 hoofdstukken);
- 2°. ... Van De Deelen Des Buycks (27 hoofdstukken);
- 3°. ... Van De Deelen Der Borst (11 hoofdstukken);
- 4°. ... Van De Deelen Des Hoofds (19 hoofdstukken);
- 5°. ... Van De Beenderen (20 hoofdstukken);
- 6°. ... Van De Spieren (11 hoofdstukken);
- 7°. ... Van De Verdeeling Der Vaten (7 hoofdstukken).

Palfijn heeft zeer duidelijk gesteund op de Nederlandse vertaling van Verheyens *Corporis Humani anatomia*, want zijn werk vertoont dezelfde indeling, met dit verschil dat Palfijn de 8ste verhandeling, die betrekking heeft op de voortplanting, heeft wegge laten, maar men heeft per verhandeling dezelfde indeling in hoofdstukken, en dezelfde figuren. Zodat men op het eerste zicht zou denken - en dat is ook wel geschreven - dat Palfijns *Heelkonstige Ontleeding* eigenlijk een kopie is van Verheyens werk. Maar er bestaan essentiële verschillen, ook in de vorm. In dit verband schreef prof. dr. Frans Daels in een artikelenreeks over Jan Palfijn, verschenen in 1927: "De wijze van opstellen

en laten verschijnen van zijn *Heelkundige Ontleding van 's menschen lichaam* is een model. Op den rand van de bladzijde duidt hij zinsnede per zinsnede, het onderwerp aan dat behandeld werd en naast ieder Vlaamsch woord zet hij een cijfer, dat aan den voet van de bladzijde met de Latijnsche vertaling overeenstemt". (94) Wat de inhoud betreft streeft Palfijn er wel naar de anatomie van Verheyen te combineren met de Franse chirurgie, die hij in Parijs had geleerd en grotendeels steunde op de "school" van Ambroise Paré. (95) Die combinatie was een unicum in de 18de eeuw. De Fransen hebben er soms op gewezen dat reeds in 1648 te Parijs een medisch-chirurgisch-anatomisch boek verschenen is van Jean Riolan jr. (1580-1657), een tegenstander van Harvey, namelijk, *Encheiridium Anatomicum et Pathologicum*, "omdat hij na elke anatomisch hoofdstuk een toemaatje geneeskundige toepassingen geeft". (96) Palfijn is echter de eerste geweest die in een boek "een nieuwsoortige mengeling van anatomie, fysiologie, ziektekundige anatomie en chirurgische techniek" (97) heeft tot stand gebracht.

Het was een werk dat voor de Westeuropese chirurgijns - er kwamen Franse, Duitse en Italiaanse vertalingen - een wetenschappelijke handleiding werd om doelmatig en gericht te opereren, en zich verder te wagen dan de blaas, aangezien "correcte chirurgie gefundeerd is op correcte anatomie". Dit boek zou de hele 18de eeuw - in 1792 kwam er nog een Italiaanse uitgave van de persen in Venetië - de chirurgijns begeleiden en in feite de chirurgie inleiden. Pas in de 19de eeuw werd het door vollediger traktaten over chirurgische anatomie verdrongen.

In zijn geschriften bewijst Jan Palfijn niet alleen zijn taalvaardigheid, maar geeft hij ook blijk van een goed gevormd medisch inzicht en methodiek, terwijl telkens weer tot uiting komt dat hij niet gespeend is van humor. De Kortrijkse neuroloog dokter José van Laere, die menig artikel aan Palfijn heeft gewijd, heeft een bloemlezing samengesteld van Palfijns geestigste passages. (98) Eén voorbeeld uit de *Heelkundige Ontleding*, waar hij tot stichting van zijn leerlingen, de urologische tegenvaller van een kollega verhaalt: "In het laatst van de maand augustus in 't jaar 1710, werd ik geroepen ter hulpe ener vrouw die in 24 uren niet had kunnen wateren, welckers buyck kragtig gespannen, uytgezet en pynlyk was, doch zeker Baard, schraper daar voor my gehaalt, gaf volgen zyn sondeeren berigt dat er geen water in de blaas was, en hy even daarom de vrouw tot de biegt en het beschik van haar zaken had aangemaent en om de waarheyd van zyn zeggen te toonen sondeerde hy haar in myn byzyn en tapte er in de waarheyd ook geen water af, mits hy de catheder bragt in het wafelyzer waar men de kinderen in bakt, waarop ik, zonder hem na te spreken, de sonde aanstonts, door haar pisgat tot in de blaas bragt en daar ten haren verligtenisse omtrent een pint water uyt trok, waar op hy betuigde als de weg onkundig mis leydt te zyn".

Volgende keer :
Verloskundige tuigen vóór de tijd van Palfijn

Noten :

- (86) A. Delva, *Vrouwengeneeskunde in Vlaanderen tijdens de late middeleeuwen*, Brugge, 1983, p. 121.
- (87) Idem, pp. 98-99.
- (88) P. Boeynaems, *Lit het verleden onzer vroedvrouwen*, in : *Het Vlaams Kruis* (31), 1958, nr. 5, p. 68.
- (89) F.A. Sondervorst, *Geschiedenis van de geneeskunde in België*, Brussel, 1981, p. 112.
- (90) A. Delva, zie nota 86, p. 119.
- (91) N. Boerma, *Iets uit de oudste geschiedenis van de verloskundige tang*, in : *Ned. Tijdschr. Geneesk.* (81), 1937, nr. 1, I, p. 54.
- (92) M. Thiery, *Obstetrische extractoren I*, in : *Tijdschr. voor Geneeskunde*, 38, nr. 23, 1982, pp. 1537-1538.
- (93) M. Thiery en N. Goossens, *Embryotomie, een historisch overzicht*, in : *Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Geneesk. v. België*, LV, nr. 2, 1993, p. 100.
- (94) Fr. Daels, *Jan Palfijn*, overdruk van antikenreeks in *Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift*, nrs. 2, 3, 4 en 5 jaargang 1927, p. 23.
- (95) Ambroise Paré (1510-1590), Franse chirurg. Kwam in dienst bij verscheidene koningen, en werd tenslotte *premier chirurgien du Roy*. Schreef meerdere werken over chirurgie en anatomie. Met recht en reden werd hij *le père de la chirurgie moderne* genoemd.
- (96) L. Elaut, zie nota 45, p. 557.
- (97) Idem, p. 556.
- (98) J. Van Laere, *De Humor van Palfijn*, in : *Acta Belg. Hist. Med.*, Vol II, Nr. 4, 1989, pp. 157-158.

ROESBRUGGE-HARINGE BURGERLIJKE STAND

Huwelijk :

- Marc Vanstraesele van Roesbrugge-Haringe met Greet Leupe van Poperinge.

Overlijden :

- Anna Snick, 88 j., weduwe van Valère Neuville.
- Marie-Louise Rossel, 82 j., weduwe van Odiel Denys.

TE KOOP WEGENS VERHUIS

- kolenkachel (Efel) 5 jaar oud
prijs : 14.000 fr.
- gaskachel (Nestor Martin) 5 jaar oud
prijs : 8.000 fr.
- elektrische boiler, 150 l., 6 jaar oud.
prijs : 10.000 fr.
- 350 kg kolen, antraciet, 10 fr./kg
- 240 kg briketten voor kolenkachel, 100 fr./kg
Telefoneren : 057/30 09 74 - liefst na 20 uur.

Kris Wyffels
T I M M E R B E D R I J F

Handchoofstr. 18
8671 Beveren ald Izer
tel (057) 30 03 63

Prota Roodrechtstr. 60
8972 Roesbrugge
tel (057) 30 14 32

U KAN BIJ ONS TERECHT VOOR :

- eigen fabricatie houten ramen, deuren en poorten
- ramen en rolluiken in PVC
- binnendeuren in alle stijlen
- veranda's, ...

GRATIS EN VRIJBLIJVEND
PRIJSOFFERTE

Kom bij
ons
voor
uw
huwelijksfeest

...
in onze
vernieuwde zaal
(240 pers.)

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

BERT HENDRYCKX

(vervolg van blz. 314)

Swaene openhield en daar kennis maakte met tal van Vlaams Nationale tijdschriften als Vlaanderen, Reinaert, De Noordzee, Pallieter en andere.

Bert leerde toen ook goudsmid Karel Balduck uit de Zwarte Nonnenstraat kennen (5). Balduck was een respektabel heertje, altijd in het zwart gekleed en met het gouden Schubertbrilletje op de neus. Elke dag kwam hij in het *Grand Hotel Royal* zijn twee "Stella's" heffen en meteen de student architectuur de zo geheten goede raad geven.

Als aansluiting op zijn studies van architectuur volgde Bert, samen met zijn vriend en klasgenoot, architect Arthur Degeyter, in 1943-44 een cursus Stedebouw aan het Nationaal Hoger Instituut van Ter Kameren te Brussel. Het einde van de oorlog maakte een einde aan die studies.

Inmiddels was hij actief als streekleider van de Blauwvoetvrienden van het Algemeen Vlaams Nationaal Jeugdverbond (A.V.N.J.) en liet zijn oog vallen op een schoon en vlijtig meisje uit Oyenkerke (Adinkerke), Margareta Ryckeboer, boerendochter en eveneens streekleidster van de Dietsche meisjes. Zij huwden te Oyenkerke op 17 april 1944.

Trouw tot de Bedelzak

Na hun huwelijk vestigde het jonge paar zich te Adinkerke.

Als jongste telg van vijf, dochter van Emiel, Leopold Ryckeboer en Elvire, Cecilia Torreele, voelde Margareta zich door stamverwantschap een echte Oyenkerkenaar. Overgrootvader, Johannes-Baptistus Ryckeboer was in 1817 van uit Beveren aan de IJzer te Oyenkerke komen boeren. Hij werd schepen van Adinkerke en werd door het gemeentebestuur aangeduid om Leopold I, toen deze in 1831 voet zette op Belgisch grondgebied, officieel te ontvangen.

De Ryckeboers bleven van vader op zoon voortreffelijk boeren en Griet draagt in zich de gave en de kracht van dit schoon Vlaams boerengeslacht.

Zes weken na hun huwelijk landden de geallieerden op de kusten van Normandië en een paar maand later stonden zij op dezelfde plaats waar Leopold I, honderddertien jaar vroeger en gemakkelijker vanuit Engeland, eveneens over Frankrijk (Kales), onze Westkust bereikte.

Gedurende de vier oorlogsjaren heeft Margareta Ryckeboer zich afgesloofd voor de noodlijdenden uit de regio. Zij maakte en bedeelde soep, zorgde voor voedsel, vitaminen, en werd op de handen gedragen.

Bert kwam met de kruim van het Vlaamse volk, w.o. zijn collega's-architecten, Tuur Degeyter (Brugge), en Jef Vandermoeren (Oedelem) voor internering te Sint-Kruis terecht. Hij verbleef daar o.a. met zijn goede vriend, ingenieur Dries Beke (6), voor wie hij, zonder enig model, zo maar uit het hoofd, een tekening maakte van de Veurnse Sint-Niklaaskerk. Tekening die wij hierbij publiceren.

Bert Hendryckx en zijn echtgenote in de uitgebrande kerk van Oostvleteren.

(foto Michiel Hendryckx)

De kerk van Oostvleteren na de restauratie.

(foto Michiel Hendryckx)

Bouwmeester met oog voor ongerepte architecturale gaafheid.

Honderden huizen heeft Bert getekend in zijn lange carrière van gerenommeerd architect.

Hij heeft er steeds een erezaak van gemaakt deze woonsten, grote en kleine, zodanig te oriënteren, in te delen en in te richten dat de bewoners zich er goed zouden voelen. Hij luisterde naar de wensen van de opdrachtgevers maar kon zijn eigen standpunten motiveren in het belang van het comfort, de rationele structuur en de *architecturale gaafheid*.

Wat Bert Hendryckx echter een onsterfelijke naam bezorgt, zijn de talrijke renovatie-opdrachten van historische gebouwen en kerken, die hij met de grootste ernst en zorg uitvoerde.

Om deze bijdrage te besluiten willen wij een paar uit de lange reeks van deze realisaties vermelden.

Abdij ten Bogaerde te Koksijde

Op zondag 19 oktober 1952 had de plechtige inwijdingsplechtigheid plaats door monseigneur E. De Smedt, bisschop van Brugge van de door Bert Hendryckx' gerenoveerde Ten Bogaerde. (7)

Deze historische site, die aanvankelijk als uithof van de O.L.Vrouw-ter Duinenabdij werd gebouwd tijdens de 13de eeuw, fungeerde na de Reformatie en de verzanding van de moederabdij als vluchttheuvel voor de Cisterciënzers.

Toen usurpator Arnold Terasse zich aldaar de abtsstaf toeëigende, haalde hij de ban-

vloek van abt Maarten Colle van de Brugse Duinenabdij op de hals. Na jarenlange procedure haalde Colle zijn slag thuis en bouwde uit dankbaarheid voor het gewonnen proces in 1687 het zeshoekig barokkapelletje bij de toegangsdreef van de abdij Ter Doest te Lissewege, dat er nu, meer dan driehonderd jaar later, ongevarend en ongeschonden nog steeds de talrijke bezoekers bekoort. (8)

In 1896 werd er op Ten Bogaerde door het Sint-Bernarduskollege van Nieuwpoort een landbouwfakulteit opgericht, die sedert 1945 als een zelfstandige landbouwschool fungeert en er voor zorgde dat Ten Bogaerde niet verdween tijdens de uitbreidingswerken van het vliegveld van Koksijde. Het Volk evalueert Ten Bogaerde als volgt: *De enige schoolhoeve van de provincie West-Vlaanderen, die door haar inrichting, door haar werkwijze en de leermethodes die er gevolgd worden, niet alleen wat het aantal leerlingen betreft een rekord slaat, doch ook de elite vormt van onze boerenjeugd, zowel van Veurne-Ambacht, van 't Brugse Vrije als van het Poperings Hoppeland*".

Toen een paar jaar geleden in onze provincie uitgekeken werd naar een vestigingsplaats voor Hoger Landbouwonderwijs, werd de Westhoek nog maar eens over het hoofd gezien en werd deze nieuwe studierichting opgericht te... Roeselare.

Zal het werkelijk zo'n vaart lopen dat de Westhoek enkel voor het dumpen van kernafval nog aan zijn trekken komt?

De volledige restauratie en talrijke aanpassingswerken gebeurden door Bert Hendryckx in samenwerking met architect Jozef Leper.

Sint-Amaduskerk van Oost-Vleteren.

Deze beschermde gotische hallenkerk (12de-15de eeuw) brandde op donderdag 21 december 1977 volledig uit. De ganse inboedel met een rijkdom aan historische schatten (verzekerd voor 60 miljoen fr.), ging volledig in de vlammen op. (9)

Een restauratiedossier voor deze monumentale kerk was in onderzoek en de kerk zou in 1978 gerestaureerd worden.

Architect Hendryckx, in samenwerking met de architecten A. en P. Pauwels zorgden na de brand voor de volledige restauratie en de herinrichting van het interieur (voltooid in 1982).

De Sint-Laurentiuskerk van Steenkerke.

Een huzarenstuk van restauratie en renovatie tijdens Bert Hendryckx' loopbaan als architect is ongetwijfeld de renovatie van de *puinhoop van Steenkerke* die hij tot een der mooiste kerkjes van de Westhoek heeft her-schapen.

Het Volk schrijft "Na jaren verwaarlozing te Steenkerke, valt kerk in puin!" (10)

In 1847 liet men reeds na dit prachtig typisch Westhoekse hallenkerkje (11de, 15de, 16de eeuw) te herstellen, omdat volgens een dokumēt uit het archief van pastoor Depoorter bleek dat de kerk té bouwval-lig was om er nog iets mee aan te vangen.

In 1927 werden er echter toch pogingen aangewend tot herstel maar dit zonder resultaat.

In 1937 werd de kerk als monument geklasseerd, maar de verkrotting ging verder.

In *Het Volk* (10) lezen wij de dramatische oproep:

"Het fraaie kerkje van Steenkerke, een der oudste en meest typische uit de streek verdient bewaard te worden. Het verlies er van zou een pijnlijke verarming van het patrimonium van Veurne-Ambacht betekenen."

Architect Bert Hendryckx is er ingeslaagd na ernstige studie i.v.m. consolidatie van de torenfunderingen en van de betonverste-vigingswerken onder de eeuwenoude muren, waar men toen de stenen gemakkelijk met de hand kon uitnemen (11) de volledige restauratie in 1992 te voleindigen.

De Sint-Audomaruskerk te Booitshoeke (15de en 16de eeuw)

Bert Hendryckx, die op 4 december 1969 een der vijf medestichters werd van de *Orde Driekoningen* te Beauvoorde, trof Luitenant-Generaal, Maurice Denève, algemeen kommandant van de Rijkswacht aan, als voorzitter van de Kerkfabriek te Booitshoeke.

De samenwerking tussen beide Ordeleden verliep in de allerbeste omstandigheden en ook deze renovatie blijft een juweeltje voor de Westhoek!

Ook de *Sint-Victorkerk te Proven* (11de-16e eeuw) werd door architect Hendryckx gerestaureerd en heringericht wat het kerkinterieur betreft. (voltooid in 1980).

Het zou ons te ver leiden om naast de talrijke kerken (ook nog *Wulpen*, *Eggewaarts-kapelle*), de scholen en de talrijke historische panden te vermelden als *Huize 'Die Swaene'* op de Grote Markt te Veurne (18de eeuw), herbouwd na volledige vernieling in 1940 (voltooid in 1947), *Gasthof Driekoningen* (16de eeuw) te Beauvoorde e.a. die architect Bert Hendryckx weer een ziel gaf.

In het naslagwerk *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. West-Vlaanderen*, uitgegeven in 1982 door het Min. van Nat. Opv. en Ned. Cultuur, lezen wij op tientallen bladzijden over zijn architecturale verwezenlijkingen.

Bert Hendryckx, een tijdlang schepen van Ruimtelijke Ordening & Onderwijs van De Panne, voorzitter van de Ouderraad van het Kollege, adviserend lid van de bibliotheekraad, auteur van talrijke bijdragen, trouw lid van de *Stichting Orde Driekoningen* en van zeer vele andere verenigingen is spijt zijn grote roem als architect een bescheiden en eenvoudige Westhoeker gebleven.

Onopvallend straalt hij met zijn grote eruditie gezag uit.

De Westhoek en Vlaanderen zijn fier hem tot een hunner beste zonen te mogen rekenen.

Bert, ad multos annos!

Elie E. Balduck

noten:

1. Prof. Pierre Pinsard, Parijs. *Art sacré et architecture contemporaine*. Lezing gehouden voor de Oudleerlingen (o.a. Bert Hendryckx) van het Hoger Sint-Lukasinstituut te Gent op 4 dec. 1960. Referaat uitgegeven bij NV L. Vanmelle, Gent, 1960.
2. Zie Rik Sohier, *Van de Frontieren, van Blauwers en Kommiezen* (21), De IJzerbode, 25ste jrg., nr. 2, feb. 1995, "In Vlaanderen Frans!"
3. Elie E. Balduck, *De Roots van Jef Nys liggen in de Westhoek*. De IJzerbode, 20ste jrg., nr. 4, april 1990.
4. Dr. med. Luc Carton, *De Vlucht van Daels*. De IJzerbode, 5e jrg., nr. 5, mei 1975.
5. Elie E. Balduck, *Het oorlogsdagboek van Karel Balduck uit Haringe (1914-1918)*. De IJzerbode, 22ste jrg., nr. 2 en 3 (feb/mrt 1992).
6. Wij danken de hr. en mevr. ir. A. Beke-De Palmenaer, Daknammolenstr. nr. 1 te Lokeren voor het in bruikleen geven van deze tekening.

7. *Het Volk*, 20 okt. 1952.
8. Het interieur bevat een 17de eeuwse schilderij van een op hout geschilderde Lactatio van Sint-Bernardus door een onbekend meester en het mirakuleus O.L.Vrouwbeeldje dat uit "de eik" van Sint-Bernard werd gesneden.
9. *Het Nieuwsblad*, 23 dec. 1977.
10. *Het Volk*. Zat. zond. 28, 29 november 1959.
11. Luc Deviegher, *Vijftientig jaar Monumentenzorg in West-Vlaanderen (1950-1975)*. Sint-Laurentiuskerk te Steenkerke, blz. 15.

DE H. BLOEDPROCESSIE TE VOORMEZELE - IEPER

Op zondag 11 juni gaat te Voormezele, een deelgemeente van Ieper, de H. Bloedprocessie uit om 15 uur stipt.

Het gaat om het in beeld brengen van het verhaal van Isaac, tweede proost van de proostdij, die in 1152, van één van zijn reizen naar Rome van de paus een relikwie kreeg van het H. Bloed. Deze historische gebeurtenis wordt nu nog ieder jaar herdacht in een dorpje aan de grensstreek en de frontstreek. Dit jaar is het 843 jaar dat de relikwie er wordt bewaard en vereerd.

Meer dan 650 deelnemers beelden er de geschiedenis van Voormezele uit en ook taferelen uit het Oude en Nieuwe testament. Een formidabele prestatie voor een dorp met 950 inwoners.

De processie is het sluitstuk van een negendaagse noveen, die aanvangt op zaterdag 3 juni met de avondmis van 18 uur.

Tijdens de noveen is er een heel leerrijke tentoonstelling in de zijbeuken van de kerk met als thema dit jaar: "De H. Bloedverering in Europa". De kerk is open van 8 tot 10 en van 14 tot 18 uur.

Op vrijdag 2 juni wordt in de kerk te 20 uur het speciaal nummer uitgegeven door de heemkring "het Iepers Kwartier" gewijd aan de H. Bloeddevotie in ons land en in Europa voorgesteld. Ook hebben wij de heruitgave van het oud devotieboekje: "Broederschap van het Heylig Mirakeleus Bloed Christi, ingesteld in de Abdy van Voormezele bij Ipre, op den 14 juni 1664".

Het zal waarschijnlijk de moeite lonen om eens naar de oude abdijparochie van Voormezele te komen.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

Rerum Novarumviering Roesbrugge-Haringe

Naar jaarlijkse gewoonte herdenkt het ACW op O.L.H. - Hemelvaart (25 mei 1995) de Pauselijke Wereldbrief "Rerum Novarum":

om 10.45 uur

- Plechtige hoogmis te Roesbrugge voor de levende en overleden leden van het ACW
- Voor de derde wereldlanden houden we aan de kerkdeur een omslagactie.

om 13.45 uur

- Wij vertrekken per fiets, liefst in gezinsverband, naar het Open Luchtmuseum te Izenberge. Aansluiten met de wagen is mogelijk.
- Ter plaatse is er kwis (quiz) waaraan prijzen verbonden zijn.
- Bij onze terugkeer wachten er belegde boterhammen in het "Christen Volkshuis".
- Voor het namiddagprogramma (Ingang museum, belegde boterhammen en verzekering) vragen we 100 fr.

om 19 uur

- Prijskaarting voor fruitkonserveren
- Vloerbolling

TE KOOP

Vijf zetels en naaimachine Pfaff (oud model).
Zich wenden : Tel 057/30 05 74.

GEVRAAGD

Schoonmaakster voor het onderhoud van de parochiekerk Sint-Martinus te Roesbrugge. Voor 5 uur per week (in afspraak met de koster) met ingang van 1 juli '95.

Zich wenden : bij Voorzitter Kerkfabriek, Waaienburgseweg 6 - Tel. 057/30 07 81 of bij de Pastoor - Tel. 057/30 03 74

GARAGE FROYMAN Ivan

Westvleterendorp 2
8640 WESTVLETEREN
Tel. 057/400 010

MONDEO clipper GLX 18 TD	10-'93
MONDEO GLX 1800 I (4-deurs)	'93
SCORPIO 2500 TD (4-deurs)	'90
SIERRA 2300 D (5-deurs)	'90
SIERRA 1800 TD (5-deurs)	'92
SIERRA 1800 TD station	'92
SIERRA 1800 TD station	'92
ESCORT 1800 D (3-deurs)	'92
ESCORT 1800 D	'89
ESCORT 1800 D	'89
ESCORT 1600 D	'88
FIESTA 1600 D	'88
FIESTA 1600 D	'88
FIESTA 1800 D	'90
FIESTA 1100 Benzine	'93

TOYOTA Corrolla 1200 Benzine	'86
SEAT MALAGA 1200 Benzine	'87
RENAULT 19 1200 Benzine	'90

Alles voor woondecoratie !
Grote keuze behangpapier,
gordijnen, overgordijnen, vloerbekleding !

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag en maandag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

TOUSSAINT

Begravenissen - Crematies

Alle formaliteiten - Dag & nacht tot uw dienst
Rouwtransport - binnen- & buitenland
Grafzerken - grafkelders
Erkend door Luikse Verzekeringen
Bloemen & Rouwkransen

Bergenstraat 18, Roesbrugge
Prof. Rubrechtstraat 67, Roesbrugge
057/30 16 20

GRAFZERKEN Groot- en kleinhandel

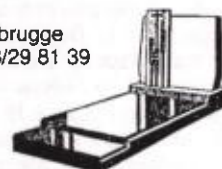
**GOEDKOOP en KWALITEIT
IS ONZE REKLAME**

Toonplaats :

Bergenstraat 1, Beveren - Roesbrugge
057/30 09 09 - 30 14 12

Burelen :

Bergenstraat 24, Roesbrugge
Tel. 057/30 16 20 - 058/29 81 39

**FEESTZAAL - CAFE
ATLANTIS**

Rouwmaaltijden - Kommuniefeesten - Huwelijksfeesten
bij Robert, Bergenstraat 18 - Roesbrugge Tel. 057/30 16 20

MASSA BEHANG

ons ruim assortiment

BEHANGPAPIER

VANAF 69 fr./rol (steeds $\pm$ 400 soorten in voorraad, $\pm$ 100 collecties)

VERVEN

levis

MATHYS

IN VOORRAAD (alle andere merken op bestelling) levering binnen 24 uren.

GLASGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Weyers, Unland, Aristo,...

OVERGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Aristo, Venillia, Crowson, Vriesco,... steeds de beste prijzen !

VLOERBEKLEDING

vanaf 189 fr./m² (4 m breed)

VASTTAPIJT

vanaf 269 fr./m² (4-5 m. breed)

TAPIJTEN SYNTHETISCH

(bv 2-3 m. 3.499) WOL vanaf 5.999 2/3

VLIEGDEUREN, DONSDEKENS, LAKENS

Alle onderhoudsprodukten

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN
(Kalsijde) - Alveringem - Roesbrugge

Tel. 057/30.10.20

Openingsuren : maandag t.e.m. vrijdag : 9 - 12 u. en 13 - 19 u.
zaterdag : 9 - 12 u. en 13 - 18 u.

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel: 057/30.05.85

Openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

VERSE GROENTEN & FRUIT

Nieuwe aardappelen 2 kg v. **89,-**
Aardbeien **nu 60,-**
Wortelen 5 kg v. **83,-**
(tot uitputting voorraad)

NON-FOOD

WC-papier Budget **65,-**
Silan geconcentreerd 2 l.
3 var. **nu 199,-**

PED-FOOD

Friskies 400 g - 2 var. **39,-**

VOEDING

- Manna Bolognaise **99,-**
 - Anco beschuiten duo **48,-**
 - Winny erwten-wortelen
400 g **15,-**
 - Zwan frikadellen **79,-**
 - Delichoc duopack
+ cassette **GRATIS 118,-**
 - Verkade wafeltjes
3 var. **29,-**
 - Evian 5 x 1 + **1 GRATIS**
 - Limonade Charo 1,5 l.
3 var. **28,-**
 - Lipton Ice Tea
2 var. **21,-**
 - Crème de Cassis **199,-**
- Van 19 mei t.e.m. 28 mei
- Kronenbourg bak 24 st.
+ **GRATIS glas 289,-**
(+ leeggoed)

ZUIVEL

Chocovit 0,5 l. **25,-**
Room Inex 200 ml. **nu 36,-**
MaRgarine Solo 500 g **56,-**
Wedena 500 g. **65,-**

TOPPER VAN DE WEEK

GRILL HAM
390,-

CHARCUTERIE

Ringworst **210,-**
Spaanse kippesalade **290,-**

KAASHOEKJE

Leerdammer **360,-**
Oud Brugge **390,-**
Chaumes **480,-**

DIEPVRIES

Vanilleroomijs 1 l. **79,-**
Aardbeienijs 1 l. **79,-**

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (24)

Een woordje geschiedenis

Een kwarteeuw smokkelaar

Tegen de glooiing van de Catsberg (Fr.-VI.) genesteld ligt de hoeve van Albert Capoen, een rijzige raade Fransvlaming. Welbespraak in onvervalst westhoekvlaams is hij meer dan bereidwillig om te vertellen over zijn beroerd leven als blauwer. Albert is ook lid van de vereniging *Hier en Flandre-Douane et Fraude-Blauwers en Kommiezen* die haar zetel heeft in Godewaersvelde en in haar rangen zowel smokkelaars als douaniers telt. Een dankbare medewerker die spontaan bereid was zijn bloedeigen belevenissen op band in te praten en ze zo voor het nageslacht te bewaren. Want niet iedere blauwer is geneigd, zelfs de dag van vandaag, om het verleden weer op te rakelen. "Wuk (wat) wil je doa lopen met die fartige (rotte) kommiezen", wordt hem wel eens verweten.

Maar Albert Capoen ligt daar niet wakker van en is eigenlijk fier dat hij gedurende 25 jaar de blauwersstiel heeft beoefend, vanaf zijn prille jeugd af zelfs.

"Ik wil vertellen van de blauwerij, jaak, maar ik zou eerst "e lietje" (beetje) willen klappen over mijn vader en mijn moeder. Je gaat dan beter verstaan hoe ik in de blauwerij beland ben."

"Mijn vader, dat was Omer Capoen. Hij is geboren na (te) Godsvelde (Godewaersvelde) in het jaar duizend achthonderd eenentachtig en is gestorven na Vleteren (Fr.-VI.) in duizend negenhonderd zesenvijftig." Zo drukt Albert zich uit (vertalend in het Vlaams hoe ze op school in het Frans hebben leren rekenen en cijferen). "Mijn moeder, Angèle Maertens, zij is ter wereld gekomen in 1887 en is dood in 1953. Zij waren Godsveldenaars en wunsten (woonden) aan de Kruysstraete na Godsvelde, eigenlijk bachten (achter) de Kruysstraete bij 't pachtgoed van Cyriel Debreus en ook bij 't pachtgoed van Nestor Verbeke.

Het leven en de blauwerij vroeger

Mijn vader wrocht te boere. Hij heeft "oek e lietje eblauwd" (ook een beetje geblauwd), niet zo stief (veel) lijk wij, enigste (enige) jaren, en meer op 't gemak. Ze gingen bij nachte enigste uren, maar ze droegen wel zakken van 40 tot 50 kilo.

Een kilometer of acht ver gingen ze en doken dan hun waar in een strooivumme (stromijt) of achter een haag, in een hangar of ook wel in een kafhoop. Daarna gingen ze weer naar huis. 's Anderendaags gingen ze verder, alle dagen een achttal kilometer. In drie nachten belanden ze opzij van Hazebruck, bij de "Veertien Huizen" bij het uitgaan op de weg naar Sint-Omaars.

Vandaar in Steenbeke op een pachtgoed, ging de tabak "deure" (door) met twee peerden en een wagen. d'Er waren toen geen

Voor een gezellige oude herberg in Steenbeke (Fr.-VI.) geeft Albert Capoen, geladen met de "carnassière" aan onze medewerker en enkele Fransvlamingen wat uitleg over de blauwerij.

auto's. Volgens 't seizoen was de tabak gedoken onder stro of verstopt in een lading aardappelen of suikerbieten. Dat was een voortverkoper die zich dat aantrok.

De mensen blauwden toen gemakkelijker, lijk of je ziet. Mijn vader heeft dat gedaan tot in 1916, maar hij moest dan naar de troep, bij de soldaterie.

Mijn moeder 't mensche ('t mens), zij heeft nog moeten vluchten want ze (het leger) hadden daar een kanon geplaatst niet ver van haar huzeke (huizeken). Zij is dan refugiee (vluchteling) geweest bij 't wijf van Cyriel Debreus, die ook alleen stond want haar vent was ook in de oorlog. Dat heeft zo een maand of acht tot een jaar geduurd. Ze was daar stief (zeer) wel, zei ze, maar is tenslotte gaan wonen in een huizeke op de berg (Catsberg) bij 't kerkhof, dat was parochie Meteren. 't Staat daar nog altijd.

Daar ben ik geboren, achter (na) de oorlog in het jaar 1922. Mijn vader was al weer-gekeerd en is toen weer gaan werken te boere, de grote werken, van 't ene pachtgoed naar het andere. Lijk het hooien, d'er waren toen nog geen maaimachienen, dat was al met de zeis, heel lastig werk. Hij maaiste (maaide) in zijn onderbaai. Als 't heel warm weer was, was hij doornat van het zweet, lijk of dat je lijnwaad uit de waskuip trekt.

Ze begonnen 's nuchtends ('s ochtens) heel vroeg van als 't klaar was en de dauw nog hangde. Dat ging beter dan als het gras droog was. Ze wrochten tot 's noens. Mijn vader at toen en rustte tot den drieën (zon-neur) als de grootste hitte voorbij was. Dan was het weer tot 's avonds laat. Het was

beulewerk. Na de oogsttijd was het te doen in de bieten, suikerbieten, aan zoveel de mate (volgens de oppervlakte), ook geen gemakkelijk werk, ze moesten "stief klauwieren" (hard zwoegen).

In de winter werkte hij in de "busschen" (bossen), bomen reunen (rooien). Van het kaphout mieken ze fagoten, houtboten (houtbundels). Dat was veel in vraag voor brandhout in de Vlaamse stoven. Je had het fijn hout en het grof hout dat in endekes (eindjes) gezaagd werd. Het fijn hout diende om de stoof aan te maken. De blokjes werden "op de stove" (in de stove) gelegd met een schuppe (schep) mul er op. Dat mul was gruis van de kolen, dat de helft goedkoper was. Ze deden dat in een grote seule (emmer) met klei en water en mengelden het tot het goed aan mekaar plakke. Ze legden eerst een stukje hard hout op 't vuur en daarop een schuppe van dat mul. De mensen leefden toen goedkoper. De kolen zelf werden maar gebruikt als het erg koud was. De mensen hadden het niet breed. Er was dan ook geen kindjegelid.

Ikzelf ben ook vroeg beginnen werken. De vakantie begon den eersten oest (augustus) tot de eerste oktober. Ik ga het mijn hele leven lang onthouden want ik moest iedere dag gaan zangen (zanten), korenhauwtjes garen, iedere dag tien zangen (zantbeurten). Daarna mocht ik gaan spelen. Dat koren diende om enigste hennetjes te kweken.

Achter dat (daarna) was het de plok (hop-pepluk), van 's nuchtends tot 's navends. Ik ben veel gaan plokken, met mijn moeder: "zij maar neerstig dat we te winter kolen kunnen

kopen en een brokke (stuk) kleren om naar de schole te gaan". Ook veel geholpen bij het aardappelen garen. Dat was bij de zak. Maar daarvoor gingen we naar Doulieu (Zoeteste), dat is een eind voorbij Belle, bij Jules Trenelle, mijn vader en ik, voor een hele week. We aten daar op het hof en 's avonds gingen we slapen in het hooi. Dat was zacht en warm. De zaterdagavond trokken wij huiswaarts.

De Kerkesatie

Als ik daaraan denk moet ik nog entwat vertellen van als ik tien jaar oud was. 't Was de laatste week van september, 't jaar voor mijn eerste (plechtige) communie. Jules Trenelle van 't pachtgoed vroeg aan mijn vader of de jongen (dat was ik) nog tien dagen mocht blijven. De aardappeloogst zou dan gedaan zijn. Mijn moeder moest dat maar eens vragen aan de scholekoster. Die had er niets tegen. "Breng dan maar een briefje van de dokter dat hij zolang ziek is geweest. Maar zeg dat vooral niet tegen de boerejongens, die zouden allemaal verlof vragen. Maar eigenlijk moet je het ook nog vragen tegen de paster". Want ik moest dat jaar mijn eerste (plechtige) communie doen. De pastoor was mijnheer Courtois van Vleteren, een beetje een moeilijk man." Als hij niet komt van de eerste tot de tiende oktober gaat hij (dat was weer ik) een jaar moeten beien (wachten)," zei de pastoor. De pastoors hadden toen niet veel kompassie met de kleine mensen.

Twee jaar moest ik alle dagen naar de katechismusles 's nuchterds om 7 uur naar de mis, die om 7.30 uur gedaan was en dat begon de kerkesatie (onderricht) die gedaan was om 7.55 uur. We moesten ons ferme weren om tijdig op school te zijn. Dat duurde alzo twee jaar. Achter dat (daarna) moest je 's zondags naar de mis en vespers, een jaar lang, maar na de vespers was er weer kerkesatie, de kerkesatie van volharding noemden ze dat. Je kreeg dan achternaar (nadien) een eerste kommunie (prent) om in een kadertje te steken. Dat was 't schoonste dat je kon bekomen, zei mijn moeder.

Zo was de wereld van toen waarin ik groot geworden ben.

Van jongsaf in 't gareel

Lijk ik kom te vertellen werkte mijn vader in de zomer te boere en in de winter in de busschen. Maar hij verkocht ook belgieksje tabak, 's avonds als hij thuis was van zijn werk. 't Is alzo dat ik ga klappen van Baron, nuzen hond. Mijn vader had voor hem een schoon kot gemaakt, in de vorm van een huzeke, met dubbele zoldering.

Als nu bij nachte de tabaksblauwers voorbij kwamen, miek mijn vader mij wakker: "Je ga moeten opstaan, de maten zijn gepasseerd." Ik wist meteen hoe laat het was, trok mijn kleren aan en haalde Baron uit zijn hok en kroop er zelf in. Mijn vader was ook al naderbij gekomen met 20 kilo tabak in pakjes, die de voorbijtrekkende blauwers achtergelaten hadden. In de lage zoldering schoof ik een plankje weg en stapelde de pakjes op dat zoldertje. Als dat gedaan was, schoof ik

het plankje weer op zijn plaats. De tabak was veilig geborgen.

"Dat moet gebeuren," zei mijn vader, "voor dat het nuchterds is swille (deswille) de kommiezen zouden kunnen huiszoeking doen".

Zo wist ik algauw van wanten en was rap opgeleerd in de stiel. De kommiezen zelf zouden de tabak nooit gevonden hebben. Wie gaat er nu in een hondekot gaan zoeken. Ten andere ik alleen kon er in.

De kopers van tabak kwamen dus 's avonds bij ons om een pond of een kilo tabak, als mijn vader thuis was van zijn werk. Maar lijk ik zelf nog niet altijd thuis was van school, zo vroeg mijn vader tegen die mannen: "Kom binnen, ik heb juist verse koffie gemaakt. Zit 't e lietje" (een wijle), we gaan e woreke klappen (een woordje praten).

Als ik thuis arriveerde en zag dat er volk in de keuken zat, ging ik voorzichtig naar buiten, naar het hondenhok en haalde er wat tabak uit, legde die in de plaats van zijds (zij-kamer) en kwam weer de keuken binnen. Zei mijn vader dan tegen die mens: "Wuk (wat) was 't dat je gevraagd hebt, een kilo?" en bezorgde het gevraagde. Ze dronken nog een teugje en die mensen gingen dan voorzichtig huiswaarts.

Ik ben begonnen met in Barons kot te kruipen in 1929 als ik zeven jaar oud was en ben dat blijven doen tot ik dertien jaar was. Dat had twee redenen. Als je de ouderdom van 13 jaar bereikt had, mocht je thuis blijven van school. Lijk ik verjaarde de 14de mei van 1935 ben ik 's anderendaags al thuis gebleven om te gaan werken. Maar ik moet ook zeggen dat ik zodanig gegroeid was dat ik haast niet meer in het hondenhok geraakte, Baron wel want die groeide niet.

Het echte blauwersleven tegemoet

Met het blauwen ben ik herbegonnen in 't jaar 1940, nadat ik daarmee vijf jaar gestopt was terwille van mijn werk. De Duitsers waren dan alhier. 't Is op de Zwarteberg dat ik mijn tabak ging ophalen. Er waren in die omgeving niet zoveel Duitse kommiezen. Want die waren al bij al gevaarlijk, vooral als je wegliep. Ze gingen je plat schieten of hun honden op je loslaten. De Franse kommiezen schreeuwden wel (maakten lawijt) maar waren meer uit op de tabak.

Zo ging ik te voet bij nacht. 's Anderendaags deed ik een toer met de velo bij de

refugiés (vluchtelingen) die te boere lagen al de Haezewind, Haezebrouck en verderop. Ik nam 8 tot 10 kilo tabak mee en reed ermee van de ene hofstee naar de andere waar die mensen in de schuren sliepen. Er was dan nergens tabak te krijgen, in 't Fransche (Frankrijk) wel te verstaan.

Na de oorlog haalde ik mijn tabak in Abele (Poperinge) bij Camiel Steverlyncx in de winkel. 's Avonds van als 't donker was, stapte ik daar langs een zijpoortje naar buiten en droeg dan 20 kilo. Alzo naar Boeschepe toe, langs de Steenakker. Dat was daar een droef (gevaarlijk) gat want 't was een echt blauwersnest en de Franse kommiezen lagen er veel op de loer.

Alzo trok ik verder in de richting van de Catsberg, opzijds Caester en Straseele, al de Roo Kruyse op Borre; tussen Haezebrouck en 't Drooghout, over de Belgieksje Pont (een brugje) tot aan de Belle Hôtesse in Steenbeke.

Dat was in een herberg bij Arthur Inglar en zijn vrouw Jetje. Ik weet niet of ze Henriette of Juliette heette. Tuur had de naam van "Turko", dat was een oornaam (lapjesnaam).

Daar gekomen haalde ik de pakjes tabak uit de zak. We zaten daar een wijle en aten een beetje. Tegen 8.30 of 9 uur waren we weer thuis. Dat was 25 kilometer ver. Maar je deed er meestal wel 27 tot 30 kilometer over omdat je veelal een ommetoeer moest maken om de ene of de andere reden. Alzo deden we een tocht van 50 tot 60 kilometer.

Ik kende, ook in het donker, al de dijken (sloten) en de hagen, de bomen en de huizen, ook al de plekken waar dat er gevaar kon zijn vanwege de kommiezen, waar ze hokten of zich verdoken opstelden. Dat was natuurlijk niet altijd op dezelfde plaatsen. Zij waren er ook op uit om ons te verrassen.

Niet alleen tabak heb ik geblauwd, maar ook netjes voor 't haar van de vrouwen. We droegen dat van Frankrijk naar België. Verder nylonkousen, hele zakken, kiekens (kuikens), hennen en keuns (konijnen). Om de zwijnejongen niet te vergeten, jonge beestjes weg van de moer. We droegen er een of twee in een zak. Opdat ze niet gingen schreeuwen (lawijt maken) wreven we daarvoor bruine zeep in hun bek. Ze bleven daaraan smekken en waren braaf.

Bergen konijnevelen hebben we overgesleept en ook zuivere alcohol. Maar dat is een aparte historie.

Rik Sohier ('t vervolgt)

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

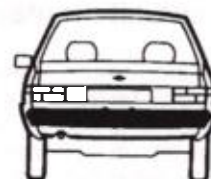

GOED NIEUWS

voor **JONGE BESTUURDERS**

bij ons spectaculaire

▼ PREMIEVERLAGING ▼

	Kilowatt	Bonus-malusgraad		
		11	9	7
Peugeot 205	37	19.440	17.610	15.780
Peugeot 306	51	24.200	21.923	19.645
VW Golf	44	21.820	19.766	17.713
VW Golf GTD	55	24.854	22.515	20.176
Renault R 9	53	24.645	22.325	20.006
Renault Clio	68	26.216	23.748	21.281

Deze jaarpremies B.A. zijn taksen en kosten inbegrepen !!!

PRINZIE

VERZEKERINGS- & ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba Provenplein 39a B.8972 Proven
Telefoon: 057/30 09 01 Fax: 057/30 12 82

Voor vrijblijvende offerte, graag volgende inlichtingen :

- naam :
- adres :
- geboortedatum :
- vermogen van de auto :
- huidige bonus-malus-graad :

Beveren aan de IJzer en Nuenen (spreek uit nuunen)

Het zal je maar overkomen, je bent het grootste bedrijf van de gemeente Alveringem, je bedrijfsnaam laat vermoeden dat je tot de metaalsektor behoort en in Stavele gevestigd bent maar je bent in Beveren aan de IJzer gehuisvest.

In zakenrelaties kom je wel wat tegen op de baan. Eén van je klanten is in de vrije tijd voorzitter van een operettegezelschap, in een even onooglijk dorp Nuenen bij Eindhoven in Nederland. Neen, geen Hollanders, wel NL ers maar van beneden de stroom, dus geen Hollanders.

"In 't voorjaar komen we af, we komen effe zingen, neen geen hardrock, grunge ... wel operetteliederen, en we hebben een lichte Jazzband ook". Of het in de kerk mag?

En dan begint dat gewriemel van de voorbereiding; precies zoals de kermis van uit grootmoeders tijd: mensen aanspreken om te helpen, ideeën uitwisselen, datum en uur afspreken, affiches maken, wie staat aan de ingang, wat bieden wij de mensen aan, hoe maken we reclame voor de zaak, zal het wel lukken, hoe staat het met de kaartenverkoop, hopelijk komt er volk, aai niet meege-rekend, 't is die dag Ronde van Vlaanderen, vlaggen en stokken aan de gemeente vragen, handen nodig voor de receptie achteraf, zal het wel lukken, zij kunnen toch zingen hé, zorgen dat alles op video komt voor het nageslacht, de vlaggemasten zijn niet geplaatst en de vlaggen ontbreken, wie moest er nog kaarten hebben, gemeente-mandatarissen uitnodigen, wie leidt het in, zorgt voor versiering, de bloemen, een podium plaatsen, pers, WTV en Focus vragen, uiensoep voor de Nederlanders, ...

Wees gerust, iemand zegt "in Beveren lukt alles". Alles komt in orde, de bereidwil-

ligheid is groot, er roert entwat.

Laatste voorbereidingen na de hoogmis. Om 15.30 uur zouden ze er zijn, om 16 uur treden ze op... Niets tegengekomen toch ... 16.15 uur, eindelijk de dubbeldekker met Nederlanders. De angst ebt weg. De Uffesl band improviseert magnifiek, terwijl de anderen zich omkleden, machtige schuifrompet en klarinet, lichte jazz, New Orleans entertainment. Het programma is overhoop maar niemand merkt het. In een donderend tempo zingt de Eerste Nuenense Operette Sociëteit (waar halen ze het) nostalgische liederen: Lente in Beveren. De kerk zit niet vol maar de aanwezigen beleven iets enigs. Een Antwerpse vrouw vertolkt het "het mocht nog een paar uur geduurd hebben". Alle toehoorders die stilletjes zouden afdruipten in de pauze, verzinden nu een reden om toch te blijven (de koeien zullen wel een moment wachten ...). Solisten wisselen af met het koor, Slavenkoor uit Nabucco van Verdi en In Prater die Baüme. Ovatie op het einde, en een bisnummer.

Eddy, die andere zanger, had daar maar één woord voor: Onvergetelijk.

Na de inspanning, de ontspanning in de H. Hartzaal, het kultuurpaleis van Beveren aan de IJzer. Over hoe het geweest was, en opnieuw zingen, het zit in het bloed. En Belgisch bier proeven, ze mispakken zich aan het alcoholgehalte.

"We komen terug". En als het zowat tijd is om afscheid te nemen van Beveren, een traktatie met een heus vuurwerk. "De platse" komt buiten.

Nakaarten en ... de kosten onder bereidwilligen verdelen met buitenlandse medewerking. Want het is voor een goed doel, mijnheer: we staan voor een miljoenenherstelling aan de kerk, nuze kerk, en dat kan ons dorp en onze gemeente niet alleen aan. Vandaar fabriekssponsering aan de kerkfabriek.

En al dat werk? Vergeten, want blij met het resultaat: vrienden gemaakt, mensen tevreden die kwamen kijken (de afwezigen hadden ...), iets gedaan voor de leefbaarheid van deze gemeenschap.

Er worden al nieuwe plannen gesmeed: het wordt altijd "lente in Beveren aan de IJzer".

Schoolkinderen van Beveren-IJzer lieten zich van hun beste kant zien.

Op vrijdag 28 april organiseerden de leerkrachten van de Vrije Gemengde Basis-school, in samenwerking met de Vriendenkring, een groots lenteschoolfeest rond het thema "Op zolder".

Er werden kosten noch moeite gespaard om de volgelopen H. Hartzaal een boeiende en zeer aangename avond te bezorgen.

Het podium werd ter gelegenheid omgetoverd tot een zolder waar de kleuters en leerlingen in aangepaste kledij allerlei sketches, dansjes en liedjes naar voren brachten. Muizen, spinnen, ... ze waren allemaal even actief op zolder. De grote stilte in de zaal verraadde duidelijk de aandacht van het publiek.

Het hele gebeuren eindigde met een grandioze modeshow, waarbij de kinderen, verkleed met allerhande kledingstukken die je in een oude kist op zolder kunt terugvinden, als mannequin naar voren brachten: van boer tot bruidegom, van hoogzwangere vrouw tot overgrootmoeder,...

Achteraf werd tussen pot en pint nog wat nagekaart. Konklusie van dit mooie gebeuren: "Met de inzet van de leerkrachten, het entoesiasme van de kinderen en de samenwerking van de vriendenkring kan een kleine school (minder dan 50 kinderen) toch groots presteren."

LAGOSTINA
KWALITEIT VOOR HET LEVEN.

VOORJAARSAKTIE !

- 10% op alle kookpannen
- 15% op snelkokers
- Eindereeksmodellen aan **sterk verminderde prijzen**

(Deze aktie loopt tot einde mei)

**ELEKTRO
CAPPOEN**

Prof.O.Rubrechtstraat 12
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

SCHRIJVERS VAN NABIJ (16)

door Jack VERSTAPPEN

ALBERT COSSEY

Een stille in den lande.

In de leefkamer van auteur Albert Cossey te Leisele, komt de mens tot rust, beleeft men de sfeer van vroeger, proeft men de intimiteit van de oude dorpen in de Westhoek. Gedrukt tegen de Franse grens, leeft de gemeenschap er in stilte, "in peis en vree" zou ik durven stellen. Geen straatrumoer, geen drukte, geen daverende galm van voertuigen, alleen de schim van kwetterende mussen op het voetpad, op scharrel naar een korrel graan of verloren broodkruimel.

Dit is het beeld dat ik vorm als ik bij Cossey ter tafel zit. Dezelfde dorpsheid schudt hij van zich af, met volle aandacht luisterend naar wat zijn bezoeker te vertellen heeft, zelf met karige woorden zijn repliek formulerend.

Deze man is van nature uit een dromer en dat ervaart men in de klank van zijn stem, zacht, niet schokkend, maar voldragen tot in de kleinste woordvorming.

Niet voor niets heeft hij in zijn jongere jaren toneel gespeeld!

Vlaanderen is rijk aan eminente figuren die de historie van hun streek telkens en telkens opnieuw overbrachten naar de gemeenschap toe en er precies voor zorgden dat het rijke verleden niet vergeten werd, dat de hartslag van het volk hoorbaar bleef in het oude dorp, waar men een eerder primitief en zeker simplistisch bestaan, maar vooral een gerust en vredig leven kende dat rechtlijnig verliep. De bevolking leefde in eigen kring en had weinig interesse voor wat buiten haar gezichtskring gebeurde. Haar wereld eindigde aan de laatste hoeve of kortwoonst van de gemeente. In deze kontekst zie ik de levensgang van Albert Cossey.

Om den brode was hij bakker - hé, van welke schrijver heb ik dat nog gehoord?! - maar daarnaast een belezen en gekultiveerd iemand van alle markten thuis. Muzikaal van aanleg, zou hij daarbij het ambt van kostenorganist op zich nemen, jarenlang een vergane toneelgilde uit 1600 "leverzucht doet bloeien" opnieuw gestalte geven, stoeten bouwen, die jaarlijks de gemeente doorkruisten en er zelfs twee reuzen voor boetseren, "Kamiel" en "Sidonie", doende zijn in gemeentelijke feest- en sociale kringen. Op alle dorpse gebieden zette hij zijn stempel.

Maar voor alles was hij de folklorist, tuk op historische gegevens van zijn dorp. Hij speelde met het idee een geschiedenis te schrijven van Leisele.

Een stoute droom!

Jarenlang overheerste hem die gedachte, totdat hij, stuk voor stuk, een geschakeerde legpuzzel begon uit te leggen.

Het is zeker geen sinecure een dergelijk voornemen gestalte te geven, want hoe

werd destijds met archieven rondgesprongen in kleine, zelfstandige gemeenten?

Zeer terecht noteert Cossey in het voorwoord van zijn boek: "De geschiedenis van zijn dorp opsporen en samenstellen is zeker een boeiende bezigheid. Toch gaat dit ook gepaard met allerhande moeilijkheden. Immers, er is heel wat archief in de loop der jaren verloren gegaan, ofwel door oorlogsomstandigheden, ofwel door brand. Nog een ander deel, waaronder soms belangrijke stukken, kwam in particuliere handen terecht en zijn zo eveneens gedeeltelijk verdwenen of kunnen niet geraadpleegd worden."

Op vele plaatsen klinkt eenzelfde verzuchting!

Met het noteren van allerlei historische of folkloristische feiten heeft Cossey verdienstelijk werk geleverd. Maar de neerslag is geen koel weergeven van aktualiteiten geworden, van een niet geïnteresseerde toeschouwer. Het is een verhaal van iemand die al de gebeurtenissen waarachtig heeft meebeleefd of in gedachten opgezogen, er daadwerkelijk actief aan deelnam en er ons het kleurige relaas van brengt, doorspekt met een vleugje weemoed omdat veel ervan tot het verleden behoort.

Vooraf is het werk geschreven met veel liefde, want dat is er nodig om u aan het schrijven te zetten van een dergelijk opus. Maar het remarquabele ligt hierin dat Albert de belangstelling voor het dorp Leisele, nog lang voor het gefusioneerd werd met Alveringem, heeft kunnen opwekken in brede kring. Laat dan sommige hoogdravers smalend zeggen dat dergelijke boeken niet volgens wetenschappelijke normen werden gesteld, een feit blijft dat menig plaatselijk historicus - om even dat grote woord te gebruiken - veel gered heeft van wat anders onherroepelijk zou verloren zijn, zodat zonder hun onverdroten zoeken en zanten heel wat witte vlekken in de geschiedenis van ons volk zouden blijven.

Zelfs in een geschiedenisboek, dat steunt op ernst en archivalia, kan niet ontkend dat Cossey zijn dichtersziel laat trillen in de galm zijner woorden. Hij is een weemoedig mens, hunkerend naar vergane schoonheid, naar binnenkamerse gezelligheid, naar 't aloude leven onder de beschuittende kerktoeren.

Wij leren dat uit het gedicht dat hij Leisele opdroeg:

Kent gij het dorp waar 'k ben geboren,
zijn mooie kerk met spitse toren,
omkransd door weelderig plantsoen
van beuken en kastanjegroen?

Zijn veld, met rijpe korenaren,
't lijkt wel een zee met gouden baren;
een wilgetronk, een groene wei
't is als een levend schilderij.

Getooid als met een zilveren band,
zich slingerend door het platte land,

een stille weg, met aan de rand
een veldkapel, naar Vlaamse trant.

En in dit mooie landschap staat
de oude hoeve, een echt sieraad;
de molen, met zijn manke leden,
getuigen uit een ver verleden.

'k Ben echt met Leisele verbonden,
'k heb er mijn levenstaak gevonden;
dit dorpje zal ik, al die dagen,
in 't diepste van mijn harte dragen.

Zo is de ziel van Albert Cossey. Ik reken hem tot een schoon en edel mens in onze Westhoekse kontreien.

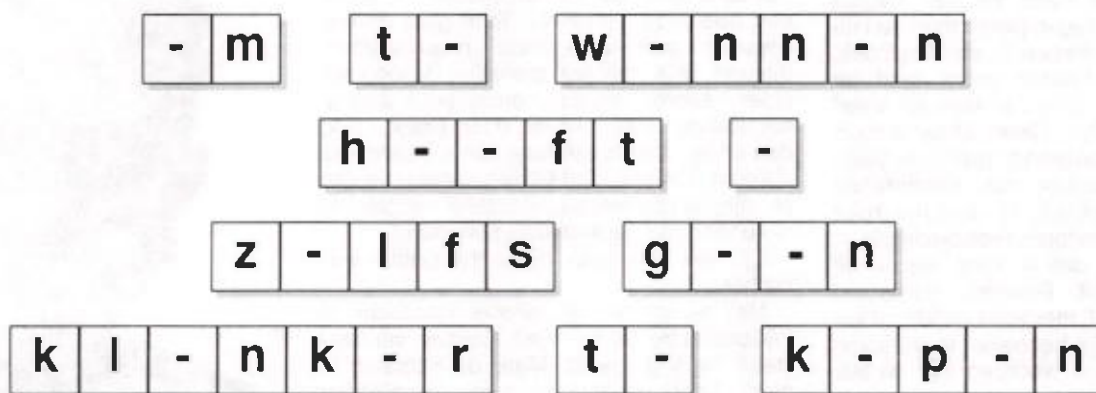
**Vrijwillige Brandweerkorps
ROESBRUGGE - HARINGE**

Zondag 21 mei '95

**OPENDEUR MET
BARBECUE**

open vanaf 9 uur tot 24 uur
doorlopend worsten te verkrijgen
barbecue van 12 tot 14 uur
en van 18 tot 21 uur
prijs 300 fr. - kinderen 180 fr.

IEDEREEN WELKOM !!!

Om te winnen hoeft u zelfs geen klinker te kopen !

**Win een VW Golf, renovatiecheques,
of één van de electroprijzen van Siemens.**

Van 15 mei tot 31 juli is sparen op een
Vrij spaarboekje, Termijnboekje of M-rekening
nog aantrekkelijker. Indien u dan spaart
doet u namelijk automatisch mee aan onze zomertombola*.
En de prijzen kunnen tellen.

Een reden temeer dus
om eens langs te gaan bij
de HSA-kantoorhouder in uw buurt.
Hij zal u graag verder helpen.

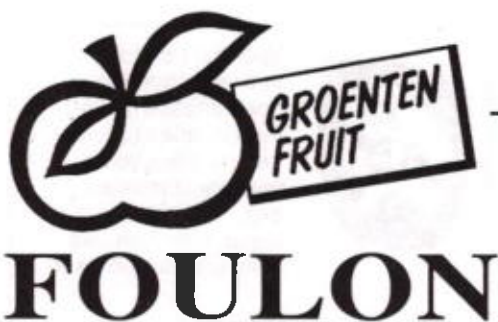

*Deze handige Interieurwijzer is binnenkort van u !
U hoeft enkel een netto-aangroei
van 10.000 BEF te realiseren
op uw Vrij spaarboekje en u krijgt hem gratis !*

De hospitalisatieverzekering die alle financiële wonden heelt.

Geert VANDENBUSSCHE

Haringestraat 37, 8972 ROESBRUGGE-HARINGE • Tel. 057/30 09 86

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van woensdag 17 tot en met zaterdag 20 MEI

NIEUWE AARDAPPELEN

3 kg voor 99 fr.

doos ± 12,5 kg voor 390 fr.

MAROC SINAASAPPELS
APPELS Jonagolden klasse I

3 kg voor 100 fr.

3 kg voor 90 fr.

bakje = 8 kg voor 230 fr.

BANANEN Bonita
TOMATEN Bonk Extra

1 kg voor 49 fr.

1 kg voor 40 fr. - vanaf 3 kg aan 36 fr./kg

Steeds dagverse en vriendelijke bediening.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 24 april 1995 is te Sint-Andries (Brugge) overleden: Mevrouw Angèle Darras.

Zij was geboren te Klerken op 30 augustus 1914, als tweede dochter van slager René Darras (Vladslo 1857 - Roesbrugge 1932) en Hortense Wullepit (Zarren 1876 - Sint-Andries 1958). Het gezin Darras vestigde zich tijdens

de Tweede Wereldoorlog te Roesbrugge en baatte er, tot omstreeks 1930, een slagerij uit tussen de bruggen (nu Marc Schoonaert).

Angèle Darras was bediende bij de firma Camerlynck te Roesbrugge, toen zij in 1936 in het huwelijk trad met Michel Wullus (Roesbrugge 1900 - Sint-Andries 1990), die toen nog 27 jaar onderwijzer was te Hollebeke.

In 1962 verhuisde het gezin Wullus-Darras naar Sint-Andries.

Ssang Yong

FAMILY vanaf 679.592 fr.

Hoofdverdelers GROOT-POPERINGE

GARAGE DESCHODT

Obterrestraat 70, PROVEN - Tel. 057/30 07 83

Schoonheidsinstituut

Natacha

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek - Sauna
2 Zonnetunnels (met air-conditioning)

**Viert vader op zondag 11 juni
en verras hem met een
EAU DE TOILETTE**

- ✓ Caractere
(eau de toilette 100 ml + gratis paraplu)
- ✓ Arrogance uomo
- ✓ Trussardi sport
- ✓ Samba
- ✓ Sans Soucis "Man Silver"
- ✓ Boss spirit
- ✓ Kouros
- ✓ Ted Lapidus
- ✓ Spazio Krizia

**Bergenstraat 1
BEVEREN - ROESBRUGGE**
Op afspraak : 057/30 14 12

Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Spendeer

niet al je tijd

aan MEER VERDIENEN.

Gebruik er ook

nog wat

om MEER te WETEN

en

MEER te ZIJN!

GOE VLEES

Tel. 057/30 03 07

Semafoon 049/06 33 21

- Aankoop levend vee
- Partikuliere verkoop
geslacht rund-, varkens-
en schapenvlees in karkassen
- Slachter
- Barbecuefeesten

Voor het herstellen
van uw schoenen,
boekentassen, reis-
tassen, alle ritssluitin-
gen nu ook stikken
van jeansbroeken,
enz, ...
wendt men zich met
volle vertrouwen naar

SCHOENMAKERIJ "NOEL"

DEVOOGHT - VANDROMME

Provenplein 62 - PROVEN

Vakkundig en sterk werk

Voordelige prijzen

Snelle bediening

35 jaar ervaring

Verkoop van zomerartikelen

ROBERT BAF COP OVERLEDEN

Op 4 mei jl. is in het Universitair Ziekenhuis te Leuven Robert Bafcop overleden. Hij was een maand vroeger, 80 jaar geworden (° 1 april 1915).

Robert Bafcop die vanaf zijn twaalfde jaar als toneelspeler op de planken stond, was een rasechte acteur, die niet wilde opgeven.

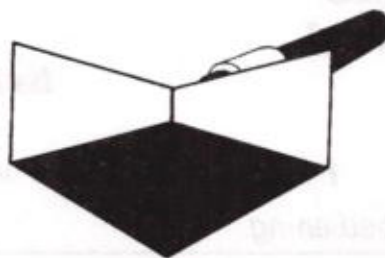
Samen met Flor Barbry was hij één van de medeoprichters van het Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen, waarmee hij 34 jaar lang "al weerskanten van de schreve" is opgetreden.

Ook in het jaarlijkse openluchtoneel te Haringe, was hij telkens van de partij. Voor dit jaar was voor hem weer de hoofdrol weggelegd.

In totaal stond hij in 68 jaar bijna 3000 keer op de scène.

Nog op zaterdag 6 mei zou hij te Westouter optreden met een rol in zijn lievelingsstuk, Antje, van Anton Hamick.

Robert was er niet. We zullen hem gedenken!

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240

8908 VLAMERTINGE

tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker

Veurnestraat 9

8640 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE - CARROSSERIE F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30 04 16

verdelers HYUNDAI

Demonstratie HYUNDAI LANTRA '94

FORD Escort 1.6 '93

PEUGEOT 405 GLD diesel '92

TOYOTA Corolla diesel '92

SEAT 1.0 '92

PEUGEOT 306 '94

CITROEN ZX '92

PONY 1300 '94

OPENDEURDAGEN 12 tot 21 mei

SCHRIJNWERKERIJ

REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwingen
herstellingswerken
- Eigen fabricatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

ALGEMENE BOUWWERKEN- & DAKWERKEN

BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1, 8972 ROESBRUGGE

057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND MEI

Landelijke Gilde Beveren-IJzer

• Vrijdag 12 mei om 20 uur in de H.-Hartzaal 2e les tuinieren. "De tuin nu tot 3 maanden verder" voor alle geïnteresseerden.

K.V.L.V. Beveren-IJzer

• Woensdag 17 mei om 19.30 uur in de H.-Hartzaal "Soufflé's", een kookles door Isabelle Vandermeeren.

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 mei
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

MAAND JUNI

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 14 juni
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 27 juni
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 10 juni
smijting voor de leden

Schuiftafel

• Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 3 juni
smijting voor de leden

J.K.A.V. Roesbrugge-Haringe

• Woensdag 7 juni om 20 uur in de school te Roesbrugge : zandkaarten maken het begin van een fijne hobby.

Veeprijskamp Roesbrugge-Haringe

Veeprijskamp voor rood stamboekvee op donderdag 8 juni 1995 om 9.30 uur op de markt te Roesbrugge.

Programma :

1. Gekalfde vaarzen met erkende afstamming, gekalfd vóór 2 jaar en 8 maanden, nog in laktatie zijnde en afstammend van een moeder met minimum tweede produktieklasse.
2. Koeien met minimum tweede produktieklasse onderverdeeld in leeftijdsgroepen van maximum 12 dieren.
Alle deelnemende koeien en vaarzen mogen maximum 18 maand gekalfd hebben en moeten onder doorlopende controle staan.
3. Kampioenschap voor vrouwelijke dieren.
 - a. voor jonge koeien
 - b. voor koeien met minstens 2 volledige laktaties.
4. Kampioenschap voor de koe met de mooiste uier, voor dieren met minstens 2 volledige laktaties.

EEN GESLAAGD GROOTOUDERSFEEST

Wie op donderdag 27 april '95 voorbij de blauwe poort kwam, merkte duidelijk aan de trossen ballonnetjes dat er iets feestelijks aan de gang was.

De kleuters hadden immers allen hun grootouders uitgenodigd op een eerste grootoudersfeest in onze school. Niet minder dan 90 grootouders reageerden hierop en kwamen het optreden van hun kleinkinderen bewonderen ! Het werd een gezellige namiddag met grappige kleuteroptrédens, een gedurfde medewerking van enkele grootouders bij een dansje of spelletje, een lekkere koffietafel en tot slot een kijkje in de kleuterklassen zelf.

Hierbij richt ik dan een hartelijk woord van dank aan alle grootouders die erbij waren, aan alle kleuters en niet in het minst aan de kleuterleidsters zelf. Graag tot volgend jaar.

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek
glas in lood - melkglas - opruimingen
volledige inboedels
oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSINSTITUUT

Valerie
VIANE

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

CAMOUFLAGISTE

KLEUR- EN STIJLADVIES

NIEUW Beauty-verwen-zondag

SOLARIUM 10 + 2 gratis

NATUURLIJKE MAQUILLAGES
voor huwelijken en communies

Esthetiek - Parfumerie

Pedicure

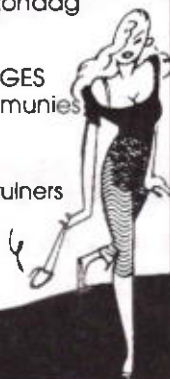
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 53

8972 PROVEN

Tel. 057/30 08 51

057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

We staan op enkele dagen van de verkiezingen, en iedereen is benieuwd hoe het zal aflopen. Jammer dat onze ziener, Ubert Dejonghe, die voorgelicht werd door niemand minder dan Nostradamus, overleden is. Maar ja, Dejonghe was blijkbaar ook niet meer dat. Op het einde van 1994 heeft hij nog een reeks boude voorspellingen gedaan, maar tot nu toe is er geen een van uitgekomen. Dat er dit jaar verkiezingen zouden plaatsvinden schijnt hij niet te hebben geweten. Wel heeft hij voorspeld dat er in de maand mei van dit jaar een heropstanding zou komen van de Volksunie. We hopen en wensen dat het waar zou zijn, want na alles wat deze partij voor Vlaanderen heeft gedaan, ware het jammer moest ze een roemloze dood sterven. Wie er dan voor de Vlaamse belangen zal instaan, weet ik niet, alleszins niet J.L. Dehaene. Of ben je de Voerense kwestie al vergeten?

Naar mijn mening zal er na 21 mei niet zoveel veranderen. Er zal wel weer een regering komen van CVP en SP - scheep gaan met de VLD zit er waarschijnlijk niet in - en J.L. Dehaene zal wel weer eerste-minister zijn. Het enige dat er politiek gezien zal veranderd zijn, is dat ze dan weer vier jaar voor de boeg hebben, en zonder veel risico's nieuwe inleveringen kunnen opleggen. Binnen vier jaar is men dan weer vergeten. Regerende politici rekenen voornamelijk op het zwakke geheugen van de meeste kiezers.

Dat de Vlaamse Socialisten veel klappen zullen krijgen, daar geloof ik niet in. In hun rangen tellen ze tegenwoordig toch wel een reeks onbesproken jonge mensen. Bovendien, de meeste werknemers zouden niet graag zien dat de sociale zekerheid, die straks aan een hervorming toe is, behandeld wordt zonder de Socialisten erbij. Het is daarenboven schokkend voor tal van kiezers, dat het Luikse gerecht, die de moord op André Cools onderzoekt, en hiervoor ongetwijfeld in Wallonië moet blijven, altijd maar weer de Vlaamse Socialisten gaat aanvallen. Telkens weer poogt men ze in een kwaad daglicht te plaatsen, en het zou mij niet eens verwonderen als er een paar dagen voor de verkiezingen weer met een frappante onthulling wordt uitpakkt. Tegenwoordig is men te Luik bezig aan het onderzoek van de boekhouding van de Vlaamse Socialistische Partij. Wat heeft dat met de moord op Cools te maken? Er zou vastgesteld zijn dat enkele medewerkers een premie van 10.000 fr. of zelfs meer, per maand in het zwart hebben gekregen.

"Ja," zegt Gusta, "en moest men alle personen die per maand 10.000 fr. of meer in 't zwart verdienen, in de bak steken, er zou niet veel volk zijn om aanstaande zondag te stemmen".

Zeker weten,
Pol

HOSPITALISATIEKOSTEN STEEDS DUURDER ...

Niet voor de spaarders met een 21+ rekening bij ARGENTA: het verschil met wat de ziekenkas betaalt, wordt door ARGENTA volledig terugbetaald.

ARGENTA Spaarbank startte - als eerste - met deze suksesformule op 01/01/1985. Sindsdien deden zich 127.861 hospitalisaties voor en werd voor 1,3 miljard frank uitbetaald.

Doe iets om te voorkomen dat uw spaarcentjes wegsmelten als sneeuw voor de zon. Toetreden kan nog tot uw 65 jaar.

Nadien is het te laat ...

Bel 057/30 03 55 van 9 u. tot 12 u.

**ARGENTA SPAARBANK N.V.
KRIS ROSSEEUW**

Provenplein 48, Proven

Een kado voor uw kommunikant !

WALKMAN

vanaf **899 fr.**

KLOKRADIO

vanaf **899 fr.**

RADIORECORDER

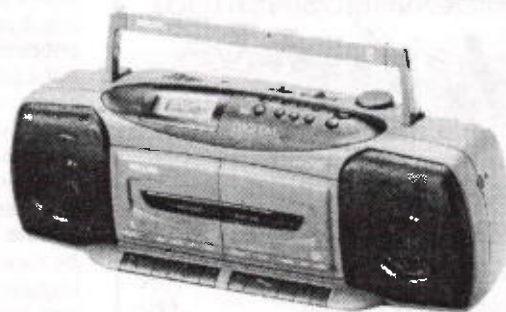
Philips - Panasonic
vanaf **1.890 fr.**

REKENMACHINES TEXAS

vanaf **495 fr.**
met 2 jaar waarborg

TAFEL- en BUREAULAMPEN

vanaf **499 fr.**

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Pros Witte van Houtem reed, op 'n zomer-schen achternoe, weg van zijn hofstee, met zijn ouden Ford. Ie ging 'n keer gaan kijken naar de doeninge van zijn broere in Adinkerke, waar dat ze aan de refectie waaren. Pros reed, op zijn duist gemakken, ol de stille binnenrou-ten, dweers door De Moeren. 't Wos zulk ongehoord schoon zunneweere en Pros had er zijn genot in van links en rechts van de baane, de landerijen te bekijken... De groote stikken terwe en gerste, die ol geel-rijpe stonden, waaren gelijk groote blokken goud, die te blinken laa-gen, in de schetterende zonnebrand, tusschen 't bleekgroen weiland, waarop de zwart-wit-gevelekte koeibeesten niet te tellen waaren...

Pros wos zoodanig ol dat schoons aan 't bekijken, dat 'n, zonder scheefkijken, 't kruis-punt niet verre van de frontierekafee "Sint Antoine" overstak... Op dat moment kwam er van rechts 'n auto, die gelukkiglijk oek niet zeere reed, maar toch, met 'n fermien stuik tee-gen Pros zijn ouden Ford botste...

Pros had natuurlijk verschooten, maar van 'n blutste min of meer in zijn voituure, dat wos niet om er 'n drama van te maaken... 't Wos djuuste 't kontrarie met den chauffeur van den anderen auto... Dat wos Adhemar Portepulme, de klerk van den notaris Kreukelmans van Veurne, die met den chieken Mercedes van zijn baas op route wos...

"'t Is joen schuld, imbicie!" schreeuwde 'n ol uit den auto springen... "gij moeste stoppen en mien laten passeeren!" Adhemar wos schrij-schenstijd, als 'm zag wuk 'n leelijke neuke 't voorenste van zijn baas z'n voituure é kreegen had...

"Maar meneere Adehemar toch!" riep Pros... "Je meugt joen dat toch olzoo niet aantrekken... Ols je zegt dat 't mien schuld is, is 't ik die de schaa' ga moeten betaalen... Maar je zijt gij begot gelijk geheel de kluts kwijt...!" Pros stoeg 'n moment te peinzen.

"Wacht!" zei 'n... "k Hen daar in mien auto nog 'n flessche met 'kortendrank' leggen... We gaan eerst elk 'n slok drinken om nuuze altera-tie weg te spoelen. We kunnen toen trachten overeen te kommen!" Pros pakte eerst zeere de flessche en gaf ze aan Adhemar... "Hier, zi, drinkt maar 'n fermien slok!" zei 'n... "Je gaat er veele deugd van hén!"

Adhemar dronk 'n goe teuge...

"Merci, 't doet waarlijk deugd!" lachte Adhemar ol de flessche weeregeeven. Maar in de plekke van ook te drinken, legde Pros de flessche zeere weere in zijn auto...

"Héwè, ga je gij niet drinke dè?! vroeg Adhemar verwonderd.

"Neen ikl!" zei Pros... " 't is voor 't moment voor mien beter van niet... kijkt 'n keer omme, Adhemar, de combi van de gendarmen komt daar of, we gaan voorzeker moeten in 't zak-sche blaazen...!"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 6 juni 1995
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 240 fr.

HOE "KAREL DE BLAUWER" UIT DE VERGEETHOEK WERD GEHAALD

Ongeveer honderd jaar geleden schreef pastoor-schrijver Jules Leroy, in de periode dat hij onderpastoor was in Staden, zijn twee bekende volksboeken *Karel de Blauwer* en *Pieter de Pensjager*.

Over zijn levensloop en zijn werken werd destijds in *De IJzerbode* herhaaldelijk uitvoerig geschreven (1).

Tussen de twee oorlogen kenden beide volksboeken een zeer groot succes, vooral hier, in de grensstreek. Ze waren zo plaatselijk gesitueerd, met vermelding van in die tijd bestaande herbergen, gehuchten en straten, zodat velen ervan overtuigd waren dat beide hoofdfiguren werkelijk hier hadden geleefd. Jong en oud kenden de levensgeschiedenis van Karel Velde, de sluwe blauwer uit Roesbrugge-Haringe en van Pieter Dejaegher, de doortrapte pensjager uit Stavele. Ik herinner mij nog goed, dat tijdens mijn schooljaren in Stavele, de meester in de klas voorlas uit het boek *Pieter de Pensjager* en besloot met te zeggen dat de bedorven jeugd van Pieter Dejaegher de oorzaak was van zijn latere misdaad. In het begin van de jaren dertig verscheen *Karel de Blauwer* als feuilleton in het wekelijks reclameblad, dat door de Stavelse drukkerij De Carne werd uitgegeven. In sommige gezinnen werd het verschenen deel uitgeknipt, waaruit dan 's avonds rond de haard werd voorgelezen.

Maar met het uitbreken van de oorlog en tijdens de bezetting had de romantische sfeer die bestond rond de blauwerij, plaats gemaakt voor de harde werkelijkheid. Velen moesten toen zelf op smokkeltocht uit levensnoodzaak, terwijl verre nazaten van Karel Velde hier aan de grens gouden zaken deden in blauwerij allerhande. Daarbij haalden ze dikwijls de meest listige en gevaarlijke stunts uit, meer dan genoeg om er opnieuw een boek over te schrijven. Maar

Zingend door de straten als protest tegen het voorstel om Roesbrugge-kermis op een andere datum te vieren.

Van links naar rechts : Rudi Depuydt, Fernand Scharre, Fernand Kennes, André Delanote, Bertje Cuffez, Freddy Maes.

door allerlei feiten tijdens de oorlog werd blauwen en woekerhandel door velen op één lijn gesteld, zodat de romantiek rond Leroy's legendarische blauwersfiguur in de vergeethoek was beland.

Doch toen de oorlog voorbij was en na enkele jaren de meeste naweeën ervan verdwenen waren, was er echter iemand te Roesbrugge die eraan dacht de figuur Karel de Blauwer opnieuw in de aktualiteit te brengen. Dat was beenhouwer Firmin-André Delanote, algemeen bekend als Dré Posterie. Zijn idee was een stoet te organiseren, waarin passages uit het boek van Jules Leroy zouden uitgebeeld worden. Die stoet zou dan, tijdens de kermis te Roesbrugge, door de straten trekken. Daarover had hij mij gesproken na een feest van de brandweer in *De Gouden Arend* waar

ik, bij die gelegenheid, het lied *De Pompier* geschreven en gezongen had. Toen vroeg hij mij een lied over Karel de Blauwer te schrijven, dat in die stoet zou kunnen gezongen worden.

Dat hij hield van "show en ambiance", dat wist iedereen, want tijdens een vroegere Roesbrugge-kermis, had hij een verklede groep op de been gebracht, die zingend door de straten trok om te protesteren tegen het voorstel de kermis naar een andere datum te verplaatsen.

Het was echter in de zomer van 1958 dat hij besloot op eigen risico en met eigen financiële middelen met een *Karel de Blauwerstoet* te starten. Daarvoor belegde hij een eerste vergadering in *Het Boldershof* bij Georges Berquin. Samen met de toenma-

lige postmeester Fernand Kennes, Daniël Deheegher, Hector Lamote en de lokaalhouder zelf bespraken zij de mogelijkheid om aan het nodige blauwersmateriaal te geraken en de gepaste personen te vinden, die in de stoet zouden willen opstappen. Hij kreeg onmiddellijk medewerking van zijn vele vrienden en sommigen uit het blauwersmilieu. Zo trok op kermis-dinsdag 1958 de eerste, zij het nog beperkte, stoet door het dorp, luidruchtig aangemoedigd door de toekijkende dorpelingen. Gemotiveerd door de vele aanmoedigingen, werd dadelijk besloten het volgende jaar meer uitgebreid op straat te komen. Zo kreeg de stoet van 1959 meer vaste vorm en verbeterde uitbeeldingen. Reeds heel wat kijklustigen uit de omliggende gemeenten waren op post.

De doorbraak

Doch 1960 zou de echte doorbraak betekenen. Vooraf werd reeds grote reclame gemaakt. Men liet bij de drukkerij Schoonaert een reclameboekje drukken in twee kleuren, met op de omslag de afbeelding van twee blauwers tijdens hun nachtelijke tocht. Op de eerste bladzijde stond de volgorde van de stoet. Dit reclameboekje werd op 10.000 exemplaren kosteloos verspreid in Poperinge en in ongeveer twintig omliggende gemeenten. Talrijke vrijwilligers uit Roesbrugge, Beverenkalsijde en Hoge Seine boden zich aan om aan de stoet deel te nemen. Wagens werden, volgens vooraf gemaakt plan, opgetimmerd en beschilderd. Gans het dorp was in beweging.

Op dinsdag 6 september 1960 om 16 uur startte de 3^e Folkloristische stoet Karel de Blauwer en trok, onder grote belangstelling, door het dorp. Alhoewel dit op een gewone werkdag plaatsvond, was de belangstelling zeer groot. Van ver buiten de gemeente waren de kijklustigen in groten getale opgekomen. In de stoet werd het levensbeeld van Karel Velde treffend weergegeven, vanaf zijn geboorte tot aan zijn ondergang. Zijn voornaamste blauwerslijsten werden zeer aanschouwelijk uitgebeeld. In totaal waren er dertien groepen en wagens. In de pers werd de stoet als een groot succes gewaardeerd op folkloristisch gebied. Om nog meer kijklustigen aan te trekken, werd besloten de stoet in 1961 op kermiszondag te laten uitgaan. Daardoor werd de opkomst weer groter.

Doch in 1962 zou de bijval zijn hoogtepunt bereiken. Aangevuld met enkele muziekmaatschappijen uit het omliggende vertrok de stoet vanaf de Beverenkalsijde door het dorp tot aan de Molenwal en keerde terug tot op de Marktplaats. Over gans de omloop stonden de toeschouwers op vele plaatsen in driedubbele rijen. Het nieuw lied *Karel de Blauwer* werd gezongen in de stoet en meegezongen door de toeschouwers die de tekst in handen kregen. Er heerste een nooit geziene drukte in de straten van Roesbrugge!

Toen kon niemand vermoeden dat deze vijfde uitgave van de stoet, spijtig genoeg, de laatste zou zijn. Men dacht eraan een

paar jaren tussenruimte te laten om nieuwe ideeën uit te werken. Maar het is bij die ideeën gebleven. Verschillende redenen schenen hiervan de oorzaak maar de voornaamste was waarschijnlijk wel het tekort aan financiële steun.

Niettemin mocht André Delanote over zijn werk tevreden zijn. Hij had zijn wens kunnen verwezenlijken en met groot succes bekroond gezien. Zoals hij het wilde, had hij het volksboek van onze streekgenoot, pastoor Jules Leroy, bij het publiek weer in herinnering gebracht. Tevens had André, door zijn initiatief, zijn dorp de gelegenheid geboden om zijn werk verder uit te bouwen tot een jaarlijkse, folkloristische attractie.

Zo schreef schrijver Maurits Debaere in zijn boek *Een Gulden Hart een Geestige Pen* over het leven van Pastoor Leroy het volgende: "... Het is bijzonder verheugend te kunnen vaststellen hoe in Leroy's geboortestreek de belangstelling voor zijn werk en dan in het bijzonder voor *Karel de Blauwer* wordt levendig gehouden. Dit door middel van een merkwaardige folkloristische stoet".

Het toneelstuk "Karel de Blauwer"

De stoet van 1959 had mij op het idee gebracht een toneelstuk te schrijven met als titel *Karel de Blauwer*. Dat stuk zou, zo mogelijk door onze toneelgroep *De Troost-verwachters* kunnen opgevoerd worden na de stoet van 1960. Mijn bedoeling was zo getrouw mogelijk het verhaal uit het boek te volgen, door op toneel het sfeerbeeld weer te geven, zoals de schrijver het zo kleurrijk had beschreven. Maar nadat ik het boek een paar keren had gelezen, kwam ik tot de conclusie dat het een moeilijke opgave zou worden. Ten eerste omdat het verhaal zich op zoveel verschillende plaatsen afspeelde, zodat veel decorwisseling noodzakelijk zou zijn. Ten tweede omdat hetgene dat zich buiten de scène afspeelde van zeer groot belang was en door de toeschouwer moest kunnen gevolgd worden. Daarom zou met een geluidsband moeten gewerkt worden, die het buitengebeuren zou weergeven, dit in combinatie met de op band gesproken bindteksten.

Begin mei 1960 was het stuk klaar. Ik had er echter een paar volkstypes in verwerkt, die zorgden voor de humoristische noot in ogenblikken van spanning onder de blauwers. Het stuk bestond uit vijf bedrijven, met een rolbezetting van ongeveer twintig personen. Nadat enkele leden van onze groep het stuk hadden gelezen, waren ze akkoord het aan te leren. Het was in het plaatselijk dialekt geschreven. De voornaamste moeilijkheid was natuurlijk die twintig deelnemers op onze kleine gemeente te vinden. Uiteindelijk kwamen wij op veertien acteurs waarvan enkelen een dubbelrol zouden spelen.

Onmiddellijk werd met de herhalingen begonnen want, zoals hoger gezegd, was ons streefdoel tijdens de kermis 1960 te kunnen optreden. Alle spelers en zelfs buitenstaanders waren bereid te helpen. Een totaal nieuw decor moest handig in elkaar

getimmerd worden, zodat wij in een handomdraai konden overschakelen van de keuken van *De Heibeke* naar de gelagzaal van *De Gouden Arend*. Dat bravourestuk werd uitgevoerd door Joël Deroo, geholpen door Robert Ceenaeme. De typische pakken met smokkelwaar en de andere nodige attributen werden door Willy Maes gemaakt. Apoteker Samyn en meester Raymond Gyssele stonden in voor de bandopnamen, waarbij Albert Develter werd ingeschakeld. Hij zou met zijn paard en zware kar met slepende zware ketens, op de kasseien van de Potterij-ingang enkele malen heen en terug rijden, om het geluid van een voorbijtrekkende last-sleper, gezegd "tribol", geladen met bomen, na te bootsen. Voor de weergave van het geluid van de vluchtende koets van Karel Velde, achtervolgd door de "a moi! a moi!" roepende Franse douaniers, zorgde Daniël Deheegher, die met zijn paard en bestelwagen over de straatstenen van de Krombekestraat (nu Waaienburgsweg) galoppeerde, onder het geroep van een paar van onze acteurs. De bindteksten werden op band ingesproken door Rudy Depuydt. Grimeur Jef Lesage van Ieper beloofde ons de vele volkstypes te komen schminken bij de komende opvoeringen.

Maar na enkele weken aanleren beseften wij dat het ons onmogelijk zou zijn te kunnen optreden tijdens de kermis begin september. Na gezamenlijk overleg werden de geplande opvoeringen verdaagd naar 15 en 16 oktober. Net op tijd voor de première van 15 oktober waren we klaar. De rolverdeling zag er uit als volgt:

<i>Karel Velde</i> bijgenaamd Karel de Blauwer	Raymond Gyssele
<i>Godelieve</i> , zijn vrouw	Marie-Jeanne Denys
<i>Liesje</i> , zijn jongste kind	Marleen Gyssele
<i>Mandus Persyn</i> , baas van "De Heibeke"	Maurice Duchêne
<i>Tinneke</i> , zijn dochter	Gisèle Delanote

BLAUWERS:	
<i>Djoten Allein</i> bijgenaamd "De Schuwen"	Romain Depuydt
<i>Door Matthys</i>	Willy Maes
<i>Piere Cock</i>	Gerard Ceenaeme
<i>Kos Turck</i>	Robert Ceenaeme
<i>Kobus Couwet</i> , bijgenaamd "Kootje"	Romain Depuydt

De pastoor van Roesbrugge	Rudy Depuydt
---------------------------	--------------

FRANSE KOMMIEZEN:	
<i>François</i>	Fernand Kennes
<i>Jacques</i>	Rudy Depuydt

<i>Zulma</i> , bazin van "De Hagedoorn"	Simone Meeuws
<i>Baas van "De Gouden Arend"</i>	Robert Ceenaeme
<i>Speelman</i> akordeon	Hilaire Meeuws

HERBERGBEZOEKERS in "De Heibeke" en "De Gouden Arend":	
	Pierre Maes
	Pierre Berquin
	Roland Bonnez
	Fernand Kennes

(vervolg blz. 338)

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(12)

R.-A. BLONDEAU

Jan Palfijn pestmeester

Op 28 mei 1720 hernieuwde Jan Palfijn, zijn verzoek aan de koning om de tweehonderd gulden, die hij genoot boven zijn basiswedde als lektor in de School voor Heelkunde, en die hem voor het eerst was toegekend op 28 september 1713, verder te mogen genieten. Aanvankelijk was voorzien dat hij hiervoor om de drie jaar een nieuwe aanvraag moest indienen, en de tweede periode verliep op 4 juli 1720. De nu zeventigjarige Palfijn vroeg dat deze vergoeding hem nu voor de rest van zijn leven zou toegekend worden.

Brussel vroeg de Schepenen van de Keure van Gent om advies, die op hun beurt het *Collegium Medicum* raadpleegden. De griffier van het *Collegium* werd belast met het formuleren van de argumentatie. Hij trok de aandacht op de grote kosten die de publikatie van Palfijns *Heelkonstige Ontleeding van 's menschen Lighaam*, had veroorzaakt. Bovendien wees hij erop dat deze bekwame meester-chirurgijn voor hetzelfde bedrag nog de functie van pestmeester wilde op zich nemen. Het verslag van de griffier luidde als volgt:

Edele, wyse ende seer voorsienighe Heern,

Uden syn ghedient gheweest t'ordonneren aen ons getoont te worden omme te segghen ons goedduncken op de medecommente requeste aen de Majesteyt gepresenteert den 28en meye letsleden by Jan Palfyn, meester-chirurgien, annatomicus (*sic*) ende lector in de ostologie (*sic*), waer by hy versouckt boven de twee hondert guldens 'sjaers die de Majesteyt hem heeft geaccordeert voor syn leven geduerende, continuatie om noch te profiteren andere twee hondert guldens tsjaers insgelyckx syn leven lang gheduerende, ghelyck hy voor desen voor eenen termyn van jaeren noch heeft becommen vande Majesteyt, welken lesten termyn geexpireert is den vierden deser loopende maendt, ter causen van het geven van de voorseyde lesse in de ostologie, ende het doen van de operatien en explicatie vande chirurgie op doode lichaemen. Waer aen voldoende, seggen dat het conveniert tot perfecte instructie, niet alleen vande leerlinghen maer selfs vande meesters chirurgyns, dat de voorseyde lesse wekelyckx met alle neersticheyt, ende naementlyck de voorseyde operatien ende explicatie vande chirurgie op doode lichaemen ten minste eens tsjaers door den voornoemden Palfyn die daartoe teenermael habel ende capabel is, ghecontinueert werden tot welvaeren van de conste der chirurgie ende

het ghemeente ende by dien dat de vroege augmentatie van jaerelyckx pensioen gecontinueert worde, omdat door selven Palfyn gheanimeert worde om met meerdere neersticheyt syn devoir te acquiteren, vorders in consideratie nemende, dat den selven Palfyn te groote conste is gheweest om te doen drucken syn nieuw werk geintituleert Heelconstighe Ontledinghe van 's menschen lichaem, onlancx in het licht gegeven tot naerder instructie niet alleene van de leerlynghen, nemaer oock van de meesters inde chirurgie dan soude den selven Palfyn wel behooren belast te worden van preciselyk te volcommen aen het decreet vande Majesteyt vanden 4en Juny 1717, staende op de requeste hiernevens oock gevoucht, ende ingevolgde van dies van dry tot dry maenden t'adresseren aen ons collegie, ende aldaer te kennen te geven de materie dewelcke hy in syne lesse sal voorhauden, om by het selve collegie, in cas sy het ghereedich vinden, de nutste en utielste materie hem 't ordonneren vooren te hauden, ende dat hy ten minsten eens tsjaers doet de voorseyde operatien op doode lichaemen. tsy vande gonne die door de justitie ter doot gevonnist syn ofte uuyt de hospitaelen gehauden sal wesen selver te besorghen, 't synen coste, maer niet van ons Collegie, ghelyck ter ootmoedighe correctie by surprise is gheordonneert by het voorseyde decreet vanden 4en Juny 1717, verder souden oock connen ghedient wesen den selven Palfyn te belasten met de functie van pestmeester deser stadt op de selve gayge ende augmentatie van pensioen van twee hondert (guldens) tsjaers hiervooren vermelt voor syn leven gheduerende, daertoe hy oock seer habel en capabel is, en de welcke functie hy presenteert te aanveerden sonder voorder pensioen, als van de voorseyde augmentatie van twee hondert guldens tsjaers, laetende niet min alles in het voorsienige oordeel van Uden om aende Majesteyt te rescribereen soo de selve sullen vinden te behooren ende blyfven,

Edele, wyse ende voorsienighe Heeren,

UE ootmoedighe en de dienstwillighe dienaeren, de directeurs ende assesseurs van 't Collegie medicum der stadt Ghendt. My toirconden als greffier, desen 5. en July 1720.

A. HELLIAS

De Schepenen van de Keure van Gent gingen in op het schrijven van het *Collegium medicum* en Jan Palfyn werd zonder bijkomende vergoeding belast met de taak van pestmeester van de stad.

De pest was de meest gevreesde van alle ziekten. In de 14de eeuw, meer bepaald in

Niet getande verlostang, zoals ze voorkomt in 1 Boek van de vroet-wijfs (1591).

de jaren 1347 tot 1352, had ze lelijk huis gehouden in Europa, en een vierde van de bevolking weggemaaid. Ook later, tot het einde van de 17de eeuw, ⁽⁹⁹⁾ was ze regelmatig weer opgedoken, zodat ze een voortdurende bron van angst en onzekerheid was voor de bevolking en de overheid. En al behoorden de pestepidemieën in de 18de eeuw, in de Nederlanden, tot het verleden ⁽¹⁰⁰⁾, toch bleef de overheid op haar hoede en werden er in de steden nog steeds pestmeesters aangesteld, om de kwaal, als ze weer eens de kop opstak, zo goed en zo kwaad als het ging, te bestrijden. Ze beschikten daartoe over een hele reeks pestboekjes, die in de volkstaal waren verschenen. ⁽¹⁰¹⁾

Obstetrische instrumenten vóór de tijd van Jan Palfijn

Omdat de bevalling, eigenlijk een natuurlijk fysiologisch gebeuren, niet altijd gunstig verliep, en wel eens tot een dramatische ontknoping leidde, met een dood kind en een dode moeder, werden in de loop der eeuwen houdingen, medikatie en hulpmiddelen verzonden om dit proces gunstiger te laten verlopen.

Allerlei omstandigheden kunnen de oorzaak zijn van een moeilijke verlossing. Er kan door rhachitis een vernauwing van het benige baringskanaal voorkomen, maar ook weerstand in de weke delen en stoornis in de uitdrijvende krachten kunnen de verlossing bemoeilijken, vertragen of verhinderen.

Bij wanverhouding van het kind en het geboortekanaal zouden reeds in de oudheid grijpinstrumenten gebruikt zijn. Er werd een soort forceps gevonden bij de opdelving van Pompei, die in 79 na Kr. bedolven werd onder de lava van de Vesuvius. Het instrument bevindt zich nu in het Museo Nazionale te Napels. ⁽¹⁰²⁾ Er wordt ook al eens beweerd dat een forceps, in niet-getande vorm, in de Romeinse keizertijd (2de-3de eeuw) in gebruik zou geweest zijn. ⁽¹⁰³⁾ Maar dit steunt op een dubieuze bron. ⁽¹⁰⁴⁾

De Arabische arts Abulcasim, uit de omgeving van Cordoba, overleden in het begin van de 11de eeuw, beschreef heelkundige ingrepen en ook tal van instrumenten, waaronder haken en een getande tang, die gebruikt werden voor de extraktie van de vrucht, maar die zeker geen hulpmiddelen waren om een kind levend ter wereld te brengen.

Avicenna (980-1037), een tijdgenoot van Abulcasim, en hoofdchirurgijn van het hospitaal van Bagdad, had het in zijn *Canon*, over verlossing met een tang, zonder het instrument nader te beschrijven.

Eeuwen later vermeldt de Zwitserse chirurgijn Jacob Rueff (1500-1558) in zijn handboek voor vroedvrouwen, *De Conceptu et generatione hominis*, (1554) een korte tang, het *rostrum anatis*, blijkbaar van weinig nut, maar ook een langere tang die hij de *forceps longa et tersa*, noemt. Het gaat om een schaarvormig instrument met gladde bladen, dat evenwel tengevolge van de geringe hanterbaarheid waarschijnlijk ook maar bedoeld was voor het extraheren van de dode foetus. ⁽¹⁰⁵⁾ Van dit instrument moet men ook bij ons kennis gehad hebben, des te meer daar het boek van Jacob Rueff in het Nederlands vertaald werd door de Bruggeling Martyn Everaert, en te Amsterdam verscheen in 1591 onder de titel, *t'Boeck van de vroet-wijfs. Int welke men mach leeren alle heymelicheden vande vrouwen, ende in wat ghestalte de mensche in zijn moeders lichaem ontfanghen, groeyt ende gheboren word. Overges. uitten Hoochd. in ons Nederl. sprake deur Martyn Everaert B. t'Amstelredam by Cornelis Claesz.* Het werkje moet bij ons inderdaad een grote verspreiding gevonden hebben, want tot ca. 1690 verschenen er niet minder dan 11 herdrukken. ⁽¹⁰⁶⁾

De oudst bekende verlostang, die als hulpmiddel om een levend kind ter wereld te brengen, werd aangewend, dateert uit ca. 1620. Zij zou ontworpen zijn door Peter Chamberlen de Oudere (1560-1631), lid van een Parijse hugenotenfamilie, die in de reformatietijd naar Engeland was geëmigreerd. En die verlostang, die in deze doktersfamilie werd gebruikt en verbeterd, werd er zorgvuldig geheim gehouden. Wel poogde in 1670, een Hugh Chamberlen deze tang in Parijs te verkopen o.m. aan de bekend accoucheur Maruceau, evenwel zonder sukses, omdat zijn tussenkomst een mislukking bleek, zoals we hebben verteld. Het enige profijt uit de ontmoeting Chamberlen-Maruceau, was voor eerstgenoemde, want hij keerde terug naar

Engeland met Mauriceaus werk, *Des Maladies des Femmes Grosses et Accouchées*, (1668) ging er het boek in het Engels vertalen, en publiceerde dit in 1672. In het voorwoord van deze vertaling heeft hij het over het gevaar bij het gebruik van haken bij de extraktie van de dode foetus, maar tevens over het instrument dat in het bezit was van zijn familie, en dat hij niet wilde prijs geven omdat zijn vader en zijn twee broers er regelmatig gebruik van maakten en hij hun, noch zijn vaderland, een ondienst wenste te bewijzen. Immers het instrument van de Chamberlens had - niettegenstaande de mislukking te Parijs - waarschijnlijk al vaak zijn degelijkheid bewezen.

Op het einde van de 17de eeuw verliet Hugh Chamberlen de Oudere Engeland voor goed, en vestigde zich in Nederland. Hij zou daar uit berooidheid het familiegeheim verkocht hebben aan de Amsterdamse chirurgijn en vroedmeester Rogier van Roonhuysen (ca. 1650-1709), die het met zijn opvolgers en enkele vertrouwde kollega's (Frederik Ruysch en Cornelis Boekelman) een halve eeuw heimelijk aanwendde. ⁽¹⁰⁷⁾

De "ijzeren handen" van Palfijn

Alle historici van de geneeskunde zijn het er over eens dat Jan Palfijn een belangrijke rol heeft gespeeld, zoniets in de uitvinding, dan toch in de verbetering en de aanwending van de verlostang. En het is precies die verlostang - meer dan zijn geschriften - die Palfijn onsterfelijk heeft gemaakt.

In de jaren 1720 à 1722 zou Palfijn aan de Parijse *Académie des Sciences* een instrument voorgelegd hebben, dat kan beschouwd worden als een efficiënt hulpmiddel om bij schedelklemming, de verlossing tot stand te brengen. Het kreeg de naam van "tire-tête" of "mains de fer". Dit instrument was ongeveer 45 cm lang en bestond uit twee gekromde volle stalen lepels, van een 20-tal cm lengte en aan de bovenzijde een breedte van 5 cm, bestemd om het kinderhoofd te omsluiten. Naar beneden toe versmalde de lepel tot een staaf, die in een sierlijk geribd handvat terecht kwam.

Eigenaardig genoeg heeft Palfijn zelf in zijn geschriften of boeken met geen woord over dit instrument gerept. Alleen in een brief van 1717 gericht tot het Gentse *Collegium medicum* heeft hij hiervan gewag gemaakt: "... met presentatie van voorders noch kenbaar te maken den middel ende maniere die moeten ghepractiseert worden als in baerende vrouwen de kinderen naturelyck met het hoofd vooren commende, niet en connen ghebaert worden, omme deselve kinderen levendigh uyt te haelen, tgonne tot hier toe onbekent is...", meer niet. Ook over de presentatie van dit toestel aan de Parijse *Académie* laat hij nergens iets blijken. Bovendien is van dit bezoek en dit toestel in de archieven van de *Académie*, of van de *Faculté de Médecine* geen spoor terug te vinden. ⁽¹⁰⁸⁾

En toch... de Franse verloskundige André Levret (1703-1780) vertelt in zijn *Observa-*

De forceps van Palfijn, twee losse, evenwijdige lepels met schedelkromming.

tions sur les causes et les accidens de plusieurs accouchements laborieux, verschenen in 1650, dat Palfijn chirurgijn te Gent, ongeveer 30 jaar vroeger, naar Parijs kwam om er zijn anatomie te laten drukken (het ging waarschijnlijk om de vertaling van zijn *Heelkonstige Ontleedinghe...*, die te Parijs verscheen in 1726 onder de titel: *Anatomie du corps humain*) en er tevens aan de *Académie des Sciences* een instrument voorlegde om kinderen met een beklemd hoofd te verlossen, waarvoor hij lofbetuigingen ontving. Ook zegt Levret dat Palfijn, die blijkbaar diverse exemplaren van zijn verlostang had laten vervaardigen, er ten geschenke gaf aan verscheidene personen te Parijs. Levret zou deze informatie gekregen hebben van kollega's, die aanwezig waren op de *Académie*, toen Palfijn er zijn instrument aanbood. Uit het feit dat Levret in de eerste uitgave van zijn *Observations* spreekt van "ongeveer 30 jaar geleden", moet het dus in 1720 of 1721 geweest zijn, dat Palfijn met zijn verlostang naar Parijs trok.

Palfijn zou in Parijs exemplaren van zijn verlostang weggeschenken hebben o.m. aan de kollega's Dusée en Grégoire, ⁽¹⁰⁹⁾ beiden verloskundigen die weldra een eigen forceps ontwierpen en als de uitvinders dienen beschouwd van de gekruiste tang.

Naderhand kreeg ook de Duitse chirurg Lorenz Heister (1683-1758), professor te Helmstadt, die in 1707, toen hij chirurgijn was van de Nederlandse en Engelse troepen in Brabant, Palfijn bezocht had te Gent, een exemplaar ten geschenke, evenals Herman Boerhaave.

In de tweede uitgave van het boek *Chirurgia* van Lorenz Heister, gepubliceerd in 1724, geeft deze auteur de oudst bekende afbeelding van Palfijns instrument, zij het slechts één enkele lepel.

Levret die in zijn *Observations...* en naderhand ook in zijn *L'Art des Accouchemens, démontré par les principes de physique et de mécanique* (Parijs, 1761) het verhaal brengt van Palfijns mededeling aan de *Académie des Sciences*, omstreeks

1720, bekritiseert niet alleen dit instrument, maar heeft zelfs zo zijn twijfels over de originaliteit ervan. Hij wijst erop dat enige tijd later de leperse barbier-chirurgijn, Gilles Ledoux (†1736) zich erop beriep dat hij het tuig had uitgevonden.

Voor de aanspraken van Ledoux zijn er echter niet veel bewijzen aangebracht. Wel zou hij over een soortgelijke forceps beschikt hebben. Had Palfijn het afgekeken van Ledoux, of erger nog het instrument van hem gegapt? ⁽¹¹⁰⁾ Of was het net omgekeerd? Of hadden ze er samen aan geknutseld? Palfijn had alleszins een twaalfstal jaren, van 1685 tot 1697 te leper gewoond, zij het dat hij in die tijd veel in Parijs verbleef, maar hij was in elk geval twee jaar lid geweest van de leperse chirurgijngilde. ⁽¹¹¹⁾

De Parijse *Faculté de Médecine*, die deze betwisting kende, besloot echter in 1723 dat Palfijn definitief erkend werd als de ontwerper van het door hem aangeboden instrument.

De hypothese dat Palfijns forceps zou afgekeken zijn van Chamberlens tang, tijdens een verblijf in Engeland, of bij een ontmoeting met de Engelse verloskundige in Nederland, ⁽¹¹²⁾ is ook niet te bewijzen, aangezien Palfijn waarschijnlijk nooit in Engeland is geweest en er ook nergens blijkt dat hij de Chamberlen-tang vroeger zou gezien hebben.

Wel wist Palfijn van het bestaan van verlostangen af, zo was er bv. al een te zien in de Nederlandse vertaling van Rueffs werk, *'t Boeck van de vroet-wijfs*. Maar Palfijns instrument was van een heel andere konstruktie. Het was geen tang in de eigenlijke betekenis van het woord, maar bestond uit twee zgn. parallelle lepels met schedelkromming. Zij vormen een echt verlengstuk van menselijke handen, waardoor zij dan ook de naam van "ijzeren handen" hebben gekregen.

Maar de voornaamste verdienste van Palfijn ligt niet in het feit dat hij een eigen forceps heeft gemaakt, maar dat hij dit angstvallig geheim gehouden instrument, heeft openbaar gemaakt en ter beschikking gesteld van alle verloskundigen.

De forceps van Palfijn zou niet onmiddellijk en overal aangewend worden. Men moest er leren mee omgaan, maar uiteindelijk zijn dank zij dit instrument, of varianten ervan - de vorm werd in de volgende jaren door andere verloskundigen aangepast en gewijzigd ⁽¹¹³⁾ - tal van moeilijke bevallingen zonder gevaar voor moeder en kind, tot stand gebracht.

Volgende keer :
Palfijn en de gynecologie

Noten :

- (99) J. Van Laere, zie nota 71, p. 44.
(100) D.A. De Poorter, *Over pest en pestboekjes*, in : *De Geneeskunde in de Zuidelijke Nederlanden (1475-1660)*, Antwerpen, 1990, p. 69.
(101) R.A. Blondeau, zie nota 17, pp. 99-102.
(102) Zie afbeelding hiervan in D. Guthrie, *A history of medicine*, Londen-New-York, 1947 (herdruk), pl. XIII.
(103) A. Delva, zie nota 86, p. 83.
(104) M. Thiery, *Obstetric forceps and vectis: the roots*, in : *Acta Belg. Hist. Med.*, V, 1, pp. 4-5. Ook: M. Dumont, *Histoire et petite histoire du forceps*, in: J. Gynecol., Obstet. Biol.

Reprod., 1984, 13, pp. 744-745.

- (105) M. Thiery, *Obstetrische extractoren I*, in : *Tijdschr. vr. Geneesk.*, 38, nr. 213, p. 1537.
(106) R.A. Blondeau, zie nota 17, p. 179.
(107) M. Thiery, zie nota 105, pp. 1536-1539.
(108) M. Thiery, zie nota 104, p. 8.
(109) M. Thiery, *Verlostang van Palfyn*, in: *Geschiedenis der Geneeskunde*, nr. 2, jan. 1994, p. 35.
(110) L. Elaut, *Hoofdmomenten in de structuur van de verlostang*,

en het aandeel dat Nederlanders in de historische ontwikkeling daarvan hebben gehad, in: *Scientiarum Historia*, 7, 1965, nr. 2, p. 60.

- (111) P. Boeynaems, *Het instrumentarium en de bibliotheek van de chirurgijngilde te leper in de 18de eeuw*, in: *Scientiarum Historia*, 4, 1962, p. 199.
(112) M. Thiery, zie nota nr. 104, p. 9.
(113) Wat de aanpassingen en nieuwe vormen betreft, zie M. Thiery, nota 104 en 107, alsook L. Elaut, nota 110.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

Kris Wyffels

T I M M E R B E D R I J F

Handschoolstr. 18
8691 Beveren a/d IJzer
tel (057) 30 03 63

Privé
Pro O. Rubrechtstr. 60
8972 Roestbrugge
tel (057) 30 14 32

U KAN BIJ ONS TERECHT VOOR :

- eigen fabrikatie houten ramen, deuren en poorten
- ramen en rolluiken in PVC
- binnendeuren in alle stijlen
- veranda's, ...

GRATIS EN VRIJBLIJVEND
PRIJSOFFERTE

Gasthof 't Rozenhof

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

Gezellige & sfeervolle
vernieuwde feestzaal tot 280 personen

Landelijk kader met tuin

Fijne keuken

Voor al uw feesten

KAREL DE BLAUWER

(vervolg van blz. 334)

Algemene leiding en voorzagger : Georges Samyn
Regie : Romain Depuydt

Plaats der handeling :

1e bedrijf : in de keuken van de herberg
"De Heibeke"

2e bedrijf : in de herberg "De Hagedoorn"

3e bedrijf : in de herberg "De Heibeke"

4e bedrijf : in de herberg "De Gouden Arend"

5e bedrijf : in de herberg "De Heibeke"

Al weerskanten van de schreve

De eerste vertoning ving aan voor een nokvolle zaal. Onze grootste bekommernis was hoe het stuk bij het publiek zou overkomen. Na wat spanning in het begin werd het toch een geslaagde opvoering, men sprak zelfs van een sukses. De opvoering van de volgende dag werd een overrompeling, zodat wij nog diezelfde avond twee vertoningen moesten vastleggen, op 23 oktober en 6 november. Na enkele dagen waren die uitverkocht. Ondertussen kregen wij al verschillende uitnodigingen om elders te gaan optreden. Daaronder waren er enkele uit Frans-Vlaanderen, maar dat zou echter niet zo gemakkelijk zijn, om telkens alle spelers beschikbaar te krijgen om die verplaatsingen te doen. Doch na gezamenlijk overleg werd toch besloten enkele van de dichtstbij gelegen plaatsen te aanvaarden. Dat eerste optreden had plaats op 29 januari 1961 te Watou-Abele. Een week later in Krombeke en op 12 februari in Pollinkhove. Daarna trokken we de grens over. Op 6 maart naar Killen. Een week later naar De Moeren en op 26 maart naar Steenvoorde. Ondertussen kregen wij gelukwensen voor ons optreden in Frans-Vlaanderen van schrijver André Demedts, voorzitter van de Frans-Vlaamse Kultuurvereniging. Zelfs werd ons een kleine vergoeding toegekend bij elke opvoering, teneinde de kosten van verplaatsing te helpen dekken. In het voorjaar van 1962 werden de optredens over de grens weer hervat. Op 4 maart in Ekelsbeke. Op 18 maart in Sint-Jans-Cappel en op 25 maart in Houtkerke. Alhoewel wij nog steeds uitnodigingen ontvingen, onder andere om in Rijsel te gaan optreden, werd het ons onmogelijk er verder gevolg aan te geven. Het werd te zwaar om elke zondag alle acteurs beschikbaar te krijgen. Reeds herhaaldelijk hadden wij vervangers moeten vinden voor de figurantenrollen, zodat wij van verdere opvoeringen over de grens moesten afzien.

We traden nog eenmaal op in onze eigen zaal, bij de viering van het toneeljubileum van onze oudste acteur Maurice Duchêne (baas Persyn). Dat was op 15 april 1962.

Later werden wij uitgenodigd op de Frans-Vlaamse Kulturdagen, die te Waregem plaats hadden op 28 augustus 1962. Daar zouden wij optreden met enkele fragmenten uit het stuk. Onder grote belangstelling en voor een selekt publiek gaven wij daar onze laatste opvoering. Voorlopig althans.

Een week later zou ook de Karel De Blauwerstoet voor de laatste keer door de straten van Roesbrugge trekken...

In totaal hadden wij vijftien opvoeringen gegeven, waarvan zeven in Frans-Vlaanderen. Voor lange tijd werd het weer stil rond Jules Leroy's blauwershistorie.

Weer op scène

Pas dertien jaar later werd de draad weer opgenomen. Op aandringen van velen zouden wij het stuk opnieuw opvoeren. Ondertussen had ik het gedeeltelijk herschreven en aangepast aan de omstandigheden. Door de jaren waren enkele spelers weggefallen en moesten wij beroep doen op een drietal bekende toneelacteurs uit het omliggende, die onmiddellijk bereid waren ons te helpen. Dat waren Roger Lanszweert uit Stavele, Pierre Vandermarliere uit Poperinge en Jozef Wullen uit Beveren-IJzer. Ook heel wat nieuwe elementen uit eigen gemeente zouden optreden. Deze waren : Paula Recour, Cecile Maes, Anna Meeuws, Maria Vasseur (was vroeger reeds opgetreden), Marc Maes, Rudi Maes, Edgard Maes, Filip Recour, Willy Neuville, Ignace Parent, Willy Vandermarliere, Jozef Deschuytter, Hendrik Vanstraeesele en André Weemeeuw. Op 6, 7 en 21 november 1975 traden we op, telkens voor overvolle zalen. Om aan alle verdere vragen te voldoen, besloten we nog twee allerlaatste opvoeringen te geven op 5 en 6 maart 1976. Toen viel het doek voorgoed over het toneel *Karel de Blauwer...* Wij hadden het stuk twintigmaal voor het voetlicht kunnen brengen.

Tijdens de zomer van hetzelfde jaar, werd in Roesbrugge een fusiestoet gepland. Voor die gelegenheid werd een reus gebouwd, die Karel de Blauwer moest verbeelden en in de stoet zou opstappen. Het werd Karel Velde op zijn zondags, met de zwartzijden pet op, de rode halsdoek en de blauwe kiel, klederkraft van die tijd.

Doch in 1977 werd het initiatief rond de inmiddels bekend geworden blauwersfiguur overgenomen door de pas opgerichte Kultuurgemeenschap van Haringe. Zij zagen er brood in om dat verder toeristisch uit te bouwen. Zij stippelden een wandel-fiets-autoroute *Karel de Blauwer* uit, die grotendeels uitliep over de grens. Die werd op 15 mei 1977, onder grote belangstelling, ingereden.

Drie jaar later, op 1 juni 1980, werd in Roesbrugge een bas-reliëf aangebracht in de voorgevel van de herberg *Hof van Commerce* bij mevr. Odie Denys. Het was een afbeelding van *De Blauwer*, die als symbool stond tussen de kerktorens van Roesbrugge en Haringe. In hetzelfde jaar liet de Kultuurgemeenschap van Haringe door kunstschilder Rik Ryon van Proven, een bijna levensgrote afbeelding in smeedijzer maken van een originele blauwersfiguur. Deze werd te Haringe op het marktplein, op een voetstuk geplaatst en op 14 september 1980 plechtig ingehuldigd, in aanwezigheid van een zeer talrijk publiek.

Zo hebben al die verschillende activiteiten die in die bijna veertig voorbije jaren hebben plaats gevonden, ertoe bijgedragen om het werk van onze streekgenoot pastoor-schrijver Jules Leroy, opnieuw in de belangstelling te brengen. In stoet, toneel, zang en beeld werd zijn volksboek *Karel de Blauwer* geëvoceerd en blijft het bewaard in de herinnering van onze mensen langs weerskanten van de schreve.

Doch hier mag wel onderstreept worden dat, zonder het initiatief van André (Firmin) Delanote en zijn compagnons, die tijdens de Roesbrugge-kermis van 1958, voor het eerst met hun stoet op straat kwamen, Karel de Blauwer waarschijnlijk nog lang onder het stof van de vergetelheid zou zijn gebleven...

Romain Depuydt

Noot :

(1) Zie *De IJzerbode*, sept. en okt. 1973, april 1976 en febr. 1981.

KROMBEKE - FEEST VAN HET PAARD

Maandag 19 juni 1995

- 16.00 u. • Markt voor paarden, pony's en ezels.
- Markt voor tweedehands paarden-artikelen
- Markt met nieuwe paardenbenodigdheden
- 18.00 u. • Eerste show en demonstratie met Boulonnais-paarden
- 19.00 u. • RODEO
- 20.00 u. • Tweede show en demonstratie met Boulonnais-paarden
- Gratis bal in de Witsoonezaal
- 21.00 u. • Einde markt

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

Behangpapier • Gordijnen Vloerbekleding

Einde reeksen bahangpapier aan **100 fr./rol**

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

De winkel blijft open gedurende de bouwwerken

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag en maandag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Yvonne Dubois, 69 j., weduwe van Roger Gantois.

- Gerard Leys, 84 j., ongehuwd.

SPEELPLEINWERKING

Na de bouwperikelen van vorig jaar gaan we dit jaar opnieuw met 't Pompierke (hopelijk volledig speelklaar) van start.

Volgende aanpassingen maken van 't Pompierke een avontuurlijk speelplein :

Een verharde speelplaats voorzien achter de brandweerkazerne, waar enkele picknick-tafels ons en eventuele bezoekers ter beschikking staan. Voor de kleuters is er in de nabijheid van de zandbak, een eigen speelplein met o.a. een nieuwe glijbaan, springveer en kindertoren. Naast de zaal werd er een grotere kruiptunnel met loopheuvel geplaatst. De speeltuigen van de grotere kinderen werden veiliger opgesteld achter de brandweerkazerne, afgezonderd van het voetbalveld door een loopheuvel. De nieuwe zaal zullen we kunnen gebruiken bij regenweer.

Schrijf alvast volgende data op:

Dinsdag 4 - 11 - 25 juli - 1 - 8 aug.

Woensdag 5 - 12 - 26 juli - 2 - 9 - 16 aug.

Donderdag 6 - 13 - 27 juli - 3 - 10 - 17 aug.

Telkens van 13.30 u. tot 17.30 u.

Deze dagen werden vastgelegd in samenspraak met het speelplein de Poorte te Krombeke waarvan de openingsdagen de maandag, woensdag en vrijdag zijn. Dit voor het kleine prijsje van 20 fr.

Tevens willen we hier een oproep doen naar ouders of jongeren die deze vakantie nog enkele dagen vrij hebben.

T POMPIERKE ROESBRUGGE	DE POORTE KROMBEKE
Alice Tant (30 04 11)	Marleen Rubben (33 46 76)
Marleen Dehaene (38 82 32)	Leen Slosse (40 10 40)
Marleen Deschuyter (30 09 86)	

HOEVEDAG ROESBRUGGE STRODEKKER GEVRAAGD

Voor de Hoevedag op zondag 20 augustus hebben we nog steeds geen strodekker. Ook ontbreekt er nog een zwingelmolen.

Wie ons kan helpen, gelieve contact op te nemen met het feestcomitee.

TOUSSAINT

Begravenissen - Crematies

Alle formaliteiten - Dag & nacht tot uw dienst
Rouwtransport - binnen- & buitenland
Grafzerken - grafkelders
Erkend door Luikse Verzekeringen
Bloemen & Rouwkransen

Bergenstraat 18, Roesbrugge
Prof. Rubbrechtstraat 67, Roesbrugge
057/30 16 20

GRAFZERKEN Groot- en kleinhandel

**GOEDKOOP en KWALITEIT
IS ONZE REKLAME**

Toonplaats :

Bergenstraat 1, Beveren - Roesbrugge
057/30 09 09 - 30 14 12

Burelen :

Bergenstraat 24, Roesbrugge
Tel. 057/30 16 20 - 058/29 81 39

FEESTZAAL - CAFE
ATLANTIS

Rouwmaaltijden - Kommuniefeesten - Huwelijksfeesten
bij Robert, Bergenstraat 18 - Roesbrugge Tel. 057/30 16 20

medische pedicure

Katrien
Myny - Weemeeuw

Prof. O. Rubbrechtstraat 54
8972 Roesbrugge
☎ 057/30 013 57 (enkel op afspraak)
Komt ook aan huis.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Bezwaarschriften

Tegen om het even welke aanslag in de direkte belastingen kan men een bezwaarschrift indienen. Ook tegen alles wat men zelf heeft aangegeven of waarmee men zich onder handtekening heeft akkoord verklaard.

Men kan immers na aangifte of na akkoordverklaring tot het inzicht of de bevin- ding komen dat men geen rekening heeft gehouden met bepaalde gegevens, of dat men zich heeft laten misleiden.

Inzake belastingen is een handtekening slechts bindend tot het tegenbewijs van de administratie of van de belastingplichtige.

Wordt er bij het vestigen van een aanslag een belastingverhoging toegepast, of is er een administratieve boete gevestigd, omdat men aan een of andere verplichting niet heeft voldaan, en vindt men dat die belastingverhoging of/en die administratieve boete ten onrechte werd opgelegd, omdat er bv. geen rekening werd gehouden met bepaalde omstandigheden, dan is het eveneens mogelijk enkel en alleen tegen die belastingverhoging en/of die administratieve boete een bezwaarschrift in te dienen.

Er wordt altijd verteld dat bij een onterechte aanslag, men wel een bezwaarschrift mag indienen, maar dat men vooraf die aanslag moet betalen. Fout!

Bij het indienen van een bezwaarschrift kan men vragen dat alleen maar "het onbetwistbare verschuldigde gedeelte" zou infor-

derbaar gesteld worden. Evenwel, als er op het bezwaarschrift een afwijzende beslissing volgt (en men dus ten onrecht een bezwaarschrift heeft ingediend) dan komen er nalatigheidsinteressen op wat niet is betaald ingevolge bezwaarschrift.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 20 mei jl. is te Ieper in de kliniek van de Zwarte Zusters, Lucien Bonnez overleden.

Lucien was geboren te Roesbrugge op 25 april 1917. Op 31 mei 1942 trad hij in het huwelijk met mevr. Marguerite Glorie, afkomstig van Woumen.

Lucien trad in dienst en werd naderhand vertegenwoordiger bij de firma Camerlynck te Roesbrugge, tot aan de likwidatie van deze groothandel in 1964. Toen werd hij vertegenwoordiger van de (intussen ook opgedoekte) Kortrijkse groothandel in voedingswaren Kerckhof-Grijspeerdt. Op 6 juli 1968 verhuisde hij met zijn gezin van Roesbrugge naar Ieper. Lucien was sedert 1980 met pensioen.

In het Heilig Hartziekenhuis in Oostende overleed op 20 mei jl. onverwachts zuster Mathilde (Godelieve Swynghedauw) van de Kongregatie van de Zusters van Maria te Pittem. Zij maakte deel uit van de zusterge-

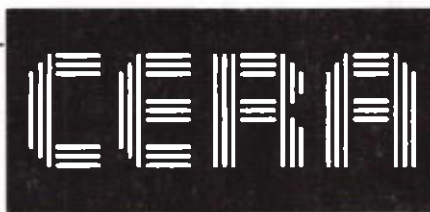
meenschap van Zevekote.

Zuster Godelieve Swynghedauw was geboren in Roesbrugge-Haringe op 20 juli 1909, als dochter van Henri en Emma Maerten. Zij woonden aan de uiterste grens van de parochie Haringe. Door grenskorrek- ties is dat nu Proven geworden (Blekerijweg 94). Godelieve Swynghedauw trad binnen in het klooster te Pittem op 1 mei 1940 en werd er geprofest op 28 april 1942. Gedurende lange jaren was zij bejaardenhelpster, eerst in het rustoord van Zevekote, en later in het rusthuis Riethove te Oudenburg. Vijf jaar geleden kwam zij terug naar Zevekote, om er op haar beurt van een welverdiende rust te genieten.

PRACHTIGE MUURSCHILDERING

Halverwege de baan van Roesbrugge naar Proven, aan de rechterzijde, werd op een naar de baan gerichte zijgevel van een huis, een prachtige muurschildering aangebracht. Het is het werk van een Vlaamse kunstschilder die in Londen verblijft. De muurschildering stelt een landschap voor van bij ons, met de Westvlaamse bergen op de achtergrond. Bovenaan heeft men een tros hobbellen, als symbool van de streek.

Dergelijke muurschilderingen die men veelvuldig aantreft in Beieren en Tirol, zijn bij ons eerder zeldzaam. Ze zijn nochtans warm aan te bevelen, als toeristische aantrekkelijkheid.

U KRIJGT VAN ONS LEVENSLANG EEN FLINK RENDEMENT !

Wij berekenen **GRATIS** uw **BELASTINGSVOORDEEL**.
Wij geven u een belegging waarmee u nog **voor 1994**
een gouden zaak doet.

Vraag nu vrijblijvend informatie, **vóór 30 juni !**

CERA Proven

kantoor directeur Jan DEDECKER, Obterrestraat 11 - Tel. 057/30 02 32

CERA ROESBRUGGE

kantoor directeur Luc LOUWAGIE, Prof. Rubbrechtstraat 44 - Tel. 057/30 03 84

CERA Watou

kantoor directeur Jozef DELALLEAU, Steenvoordestraat 42, Tel. 057/38 86 91

De bank die je ruimte geeft

MASSA BEHANG

ons ruim assortiment

BEHANGPAPIER

VANAF 69 fr./rol (steeds $\pm$ 400 soorten in voorraad, $\pm$ 100 collecties)

VERVEN **levis** **MATHYS**

IN VOORRAAD (alle andere merken op bestelling) levering binnen 24 uren.

GLASGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Weyers, Unland, Aristo,...

OVERGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Aristo, Venillia, Crowson, Vriesco,... steeds de beste prijzen !

VLOERBEKLEDING

vanaf 189 fr./m² (4 m breed)

VASTTAPIJT

vanaf 269 fr./m² (4-5 m. breed)

TAPIJTEN SYNTHETISCH

(bv 2-3 m. 3.499) WOL vanaf 5.999 2/3

VLIEGDEUREN, DONSDEKENS, LAKENS

Alle onderhoudsprodukten

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN
(Kalsijde) - Alveringem - Roesbrugge

Tel. 057/30.10.20

Openingsuren : maandag t.e.m. vrijdag : 9 - 12 u. en 13 - 19 u.
zaterdag : 9 - 12 u. en 13 - 18 u.

GRILL • RESTAURANT DE NACHTEGAL

**SPECIALITEIT
VARKENSRIJBETJES
COTE A L'OS**

**KOM OOK GENIETEN VAN
EEN IJSJE OP HET
ZONNETERRAS**

STAVELE DORP

**☎ 057/30.08.34
FAX 057/30.16.00**

V.Z.W. HARAS D'EVERSAM

Presenteert

**D.U.U. Draf en
Vluichtkoersen**

in

**ELZENHAMME
KOERSE**

ZATERDAG 1 JULI OM 16.00 U

verantwoordelijke uitgever: V.Z.W. EVERSAM Manager Rudy Deramoudt
☎ 057/400.910

**Haras d' Eversam
Anno 1091**

**Kweekrij van Frobische
volbloedpaarden**

Paardenpension

**Pangename wandelingen
voor paard en ruiter**

**Iedere 1 ste Zondag van Juli
koetsenwandeling**

Voor inlichtingen :

**MANAGER RUDY DERAMOUDT
EVERSAMSTRAAT 10
STAVELE**

**☎ 057/40.09.10
FAX 057/40.13.99**

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel: 057/30.05.85

Openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

VERSE GROENTEN & FRUIT

Marokappelsienen 3 kg v. **99,-**
Bundel jonge wortelen **25,-**
Nieuwe aardappelen 3 kg v. **89,-**
Bloemkool **superprijs**

(van 16/6 t.e.m. 18/6)

PED-FOOD

Whiskas 400 g **29,-**
- Kalkoen
- Rund
- Konijn
- Rund & Niertjes
- Gevogelte & Lever

DIEET & NATUUR

Spirelli 500 gr. **69,-**
Spaghetti volk. 500 gr. **59,-**

VOEDING

- Meurisse met noten
melk/wit 3 voor **57,-**
- Melo Cakes 24 st. **99,-**
- Delacre Sigarettes
Russes 175 g. **57,-**
- Choco As Winny **28,-**
- Pims Cake 3 var. **49,-**
- Lotus Speculoos
700 g **79,-**
- Maizena Express / Ex.
bruine rou **49,-**
- Nieuwe oogst Materne **69,-**
- Imperial Topping sausen
250 ml **52,-**
- Heinz Tomato Ketchup
513 g **59,-**
- Parador Abrikozen/Cocktail
400 g **29,-**
- Stoofkarbonaden
400 g **119,-**
- Tourtel bak 24 st. **399,-**
(+ leeggoed) **6 voor 120,-**
- Jupiler blik 4 x 33 cl **119,-**
- Côte De Luberon **89,-**
- Vittel 5 x 1,5 l
+ 1,5 l GRATIS **156,-**
- Coca Cola / Fanta / Sprite
1,5 l **6 + 1 GRATIS**

NON-FOOD

NIEUW Anti-kalk poeder
750 g **nu 89,-**
Vapona Insecticide **69,-**
Scottex WC-papier
6 + 2 rollen GRATIS **75,-**
Kleenex Tissues 100 st. **39,-**

TOPPER VAN DE WEEK

HAM

290,-

Van 16/6 t.e.m. 23/6

CHARCUTERIE

Crème Paté **nu 220,-**
Salami met look **390,-**
Hespeworst rood **200,-**
Ham Supérieur **390,-**
van 23/6 t.e.m. 2/7

KAASHOEKJE

Brie 60 % **320,-**
Maredsous **390,-**
Maaslander **390,-**
Petrus kaas **290,-**

ZUIVEL

Inex Choco/Vanilleflan **nu 23,-**
Halfvolle melk Brick Winny
6 x 1 l **114,-**
Effi minarine 250 g. **32,-**
Solo 500 g. **57,-**

DIEPVRIES

Soepgroenten 1 kg **59,-**
NIEUW Loempia **69,-**

Folder geldig van vrijdag 16/6/95 t.e.m. zondag 27/7/95 of tot uitputting voorraad en onder voorbehoud van drukfouten

*Toen wij een nieuwe woning zochten,
kwamen rust en comfort op de eerste plaats.*

JARENLANG KEKEN WIJ ER NAAR UIT. EEN GEZELLIGE WONING MET KOMFORT, RUIMTE EN LICHT. DE VOORDELEN VAN HET WONEN IN DE BINNENSTAD WILDEN WIJ VOOR GEEN GELD TER WERELD MISSEN. PRAKTISCH VOOR DE BOODSCHAPPEN OF EEN KORTE WANDELING, EEN KOPJE KOFFIE OP EEN TERRAS EN ALLE NUTSVOORZIENINGEN. NA EEN BEZOEK AAN HET MODEL-APPARTEMENT IN DE RESIDENTIE ZILVERLINDE WAS DE KEUZE SNEL GEMAAKT. HET BLEEK EEN IDEALE OPLOSSING TE ZIJN VOOR ONS BEIDEN, EEN FUNKTIONELE INDELING, PERFECTE AFWERKING, ALLE MODERNE AKKOMMODATIES, FINANCIËEL HAALBAAR, EN BOVENDIEN IN EEN PRACHTIGE OMGEVING. HET WAS EEN DROOM WAAR WE AL JAREN NAAR UITKEKEN EN ZO TE ZIEN HADDEN DE BUREN DEZELFDE MENING.

WIJ NAMEN SNEL EEN BESLISSING, GELUKKIG ...

KIJK- EN INFODAGEN

Zaterdag 24 en zondag 25 JUNI van 10 tot 18 uur.

Zaterdag 1 en zondag 2 JULI van 10 tot 18 uur.

VERKOOP - BELEGGEN - VERHUUR - VILLA-APPARTEMENTEN - RESIDENTIE ZILVERLINDE

Dominique van Merris

HOEK ST. BERTINUSSTRAAT - LEON VAN MERRISSTRAAT

POPERINGE

TEL & FAX 057-33 91 20

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (25)

Een woordje geschiedenis

En Albert Capoen vertelt verder ...

In de schaduw van de Trappisten-abdij

De vorige keer heb ik verteld dat ik geholpen heb bij het blauwen van alcohol. Ik ga je vertellen hoe dat ging.

Op zekere dag was ik een pintje aan het drinken aan de grenzen en geraakte daar in koutenantie met een Belgiekenaar. We klapten van 't een en van 't ander en ook over de blauwerij. Zegt die man alzo: "Ik zou geren een passage weten om een auto met alcohol van Frankrijk te laten komen. Weet jij soms geen weg naar België, maar zonder de kommiezen te passeren?"

"Misschien dat ik wel ergens een route ken, maar kijk, je gaat dat weten over een dag of acht. Keer dan eens weer. Je gaat dan bescheid hebben."

"Goed", zei die man, "ik ga mare laten aan de blauwers."

Er is een weg die loopt van de Catsberg naar Berthen (Fr. VI.). Neerwaarts gaande was er daar een kommiezekotje aan de "Garunde". Dat heette alzo. Dat was bezeten (bezet) van 's morgens tot 's avonds, de hele nacht door, 24 uren op 24. Maar iets verder naar beneden, in de draai, is er rechts een wegje opperwaarts gaande naar de Catsberg, het Oliemolenstraatje, dat uitkomt waar nu de televisieantenne staat, maar die was er toen nog niet, vlak bij het kerkhof aldaar.

Maar dat wegje was in die tijd niet zo recht als nu. Er waren enige draais (bochten) in, zodat het eigenlijk niet zo rap daalde. Beneden dat routje, waar het aansluit aan de macadamweg naar Berthen, was er echter een kommiezebarriere (slagboom) die altijd gesloten was. In geval er toch een boer moest passeren om zijn beesten in de weide te doen was hij genoodzaakt de sleutel te gaan halen bij de kommiezen aan de "Garunde". Als de karwei af was, opnieuw sluiten en de sleutel terugbrengen bij de kommiezen.

Zo had ik mij overpeisd over die situatie en het plan opgevat om zelf een sleutel te laten maken die paste in dat slot. Zo ben ik dan bij nacht erheen gegaan met een bol mastiek (stopverf) om de "grootte te grijpen" van dat sleutelgat. Maar ik ben wel drie keren moeten weerkeren eer ik de gepaste sleutel had.

Ik was nu zeker van mijn affaire en trok acht dagen later, zoals beloofd, naar de grens in de herberg waar ik die man ontmoet had.

Hij was ook present.
"Weet je van iets?"

*Zicht op de Catsberg en het Trappistenklooster.
Het terrein waar de blauwer Albert Capoen aan de slag was.*

"Wel, ik heb de passage om met een camionette neerwaarts te gaan van de Catsberg, zonder kommiezen te passeren."

"'t Is goed," antwoordde hij, "ik ben zelf de blauwer niet, alleen een tussenpersoon. Ik ga mare laten. Hoe zult ge mekaar verken- nen?"

"Wel, dat ze naar het hotel komen op de Catsberg, zaterdag om drie uur in de achter- noenen. Ik zal een tipje van mijn zakdoek uit mijn broekzak laten hangen."

De zaterdag daarop ging ik derwaarts. Er waren daar fraai (tamelijk) veel mensen, wel 25 tot 30 man. Met mijn zakdoek als verken- ningsteken ging ik aan de toog een pintje drinken. Aan het einde van de kaffee zag ik drie mensen aan een tafeltje, ook bezig met een pintje te pakken. Als ze het puntje van mijn zakdoek zagen, begonnen ze te grim- meuwen (glimlachen). Zo wist ik direkt met wie ik zou te doen hebben. Ik dronk mijn pin- tje leeg en ging op het gemak weer naar bui- ten, spoedig gevolgd door het trio.

"Ben jij dat? Je weet wel wat! We zien je zakdoek uithangen. Heb je een passage?"

"Wel ja. Ik kan ze tonen."

"Is het ver van hier?"

"Helemaal niet. Achthonderd meter maar."

Zo zijn we gereden tot aan het kerkhof waar het wegje begon. "Zet je wagen maar op de parking. We gaan te voet neerwaarts, al slenteren lijk de wandelaars."

De gesloten kommiezebarriere werd beke- ken en toen ontplooidde ik mijn plan. De Franse kommiezen zagen ons daar zelfs staan want het was er maar een paar hon- derd meter vandaan. Ze hielden ons in de gaten maar konden niet vermoeden wat we aan het bedisselen waren.

"Vanaf het kerkhof kan de kamionette, geladen met alcohol, neerwaarts lopen zon- der de motor aan te leggen en de lichten aan te steken. 't Kan nu gebeuren dat daar "volants" (vliegende douanebrigade) rondlo- pen in burgerkleren. Dat zijn mannen die niet "stande vaste", op één plek zijn, maar altijd rond gaan. In dat geval ga ik teken doen aan mijn maat die boven zal staan, bij 't kerkhof. Ik ga schuifelen met een wreed "schuifelet" (fluitje) opdat hij zou horen dat de auto niet neerwaarts mag komen."

De eerste keer, en ook de volgende keren, stond ik zoals afgesproken aan de gesloten slagboom. Telkenkeer dat de auto zou pas- seren spoot ik met een burette water op de bouten waar de barriere opendraaide. Droog ijzer op ijzer veroorzaakt gepiep en lawaai. Ik mocht er natuurlijk geen olie op gieten want de kommiezen zouden zich 's anderen- daags afgevraagd hebben wie de barriere gesmout had.

Van als de wagen naar beneden kwam, zonder draaiende motor en met gedoopte lichten, hoorde ik de banden knerpen op de

landweg, draaide het slot open en lichtte de slagboom op. Het systeem werkte voortreffelijk.

Bij het voorbij rollen stak de chauffeur mij een omslag in de hand. Daarin stak het geld waarop ik, krachtens de overeenkomst, recht op had. Zonder mijn tussenkomst konden ze daar immers niet voorbij. Tenslotte was ik de sleutelfiguur!

Op het macadamwegje gekomen kon de geladen kamionette stilletjes verder lopen, altijd zonder aangezette motor, tot aan Berthen-plaats, steeds neerwaarts. Alleen als er wat felle wint tegen was moest de konvoyeur een duwtje geven, maar dat gebeurde niet vaak.

Iedere keer dat ze voorbij kwamen hadden ze 400 liter hooggradige alcohol bij, bestemd voor België. Op een andere plaats kwamen ze opnieuw Frankrijk binnen, maar dan met Belgische tabak. Vele jaren is dat zo doorgegaan en hebben die mannen er een smak geld aan verdiend.

Maar op zekere dag zijn ze toch in de val gelopen, gesnapt met Belgische tabak. Dat was natuurlijk ook het einde van mijn sleutel-historie.

Hoe een blauwer een kommies uit de nood hielp

Zegt Albert Capoen: "Ik ga nu eens vertellen wat er gebeurd is tussen mij en een kommies. Het is gebeurd na (te) Boeschepe. Op een avond wou ik nog een pintje drinken in de herberg van Marcel Gombeir, recht voor de kerk. Ik ging daar binnen en 't zat daar ook een Franse kommies met een pint voor zich aan de toog. "Capoen", zei hij van als hij mij zag, "ga je een pint drinken met mij?"

Ik zei: "Ja, we zouden kunnen."

Zo, we dronken een glas, we dronken er twee, we dronken er drie, vier. Maar 't begon al tamelijk laat te worden bij zover dat de baas zei: "Mensen, ik ga moeten toe doen." We dronken ons glas leeg en we gingen voort.

Maar als we buiten kwamen, zag ik al gauw dat die kommies rond liep. Ik zei tegen hem: "Je gaat toch zeker niet rijden in velo (en vélo)?"

"Capoen," zei hij, "een keer dat ik op mijn velo zit, is 't juist lijk dat ik niets gewaar ben."

Zo, hij kroop op zijn velo en reed weg. Ik zelf reed een eindje voorop. 't Was schoon stil weer. Al rijden had ik een beetje gehoord (geluisterd). Almeteens hoorde ik een gerucht. Ja, zei ik, hij moet zeker gevallen zijn. Hij moest daar immers de draai (bocht) nemen bij de pasters huis, vanonder aan de plaats van Boeschepe, om door te gaan naar de Grote Onze Heer (gehucht). Hij woonde daar in de kommiezenkazerne.

"Wat heb je nu gedaan?"

"Wel, wel, well! Ik ben gevallen en heb mijn voet gebroken. Hoe zal ik nu huiswaarts kunnen gaan?"

"Dat is niets," zei ik, "ik ga jou huiswaarts dragen."

"Maar," sputterde hij, "gij mij huiswaarts dragen? Gij kunt dat niet!"

De kommiezenkazerne van Boeschepe (1910).

"Toch wel. Dat zal wel gaan."

"Maar, wat ga ik doen met mijn velo?"

"Kijk, daar woont daar een kommies een eindeke verder, Jules Vette. Ik ga jou velo en de mijne zetten op de steendam voor zijn deur. Ik ga jou eerst huiswaarts brengen en dan weerkeren om mijn velo te halen. Gij moet dan morgenochtend maar komen om de jouwe."

"'t Is goed," zei hij, "'t is goed. Maar dat zal nooit gaan om mij zo ver te dragen."

"Wel het doet, wel het doet."

Dat was nog twaalfhonderd meter ver. Ik heb die kommies gegrepen op mijn rug en daarmee voort naar de Grote Onze Heer. Als ik bijna aan zijn huis gekomen was, zei hij: "'t Is algeleijk niet gelooflijk, een kommies die zit op de rug van een blauwer."

Ik zei tegen hem: "Je mag dat niet zeggen. Ik wil dat niet horen. Ik ben geen blauwer. Wanneer zou ik de tijd hebben om dat te doen. Ik werk alle dagen."

Die man heeft daarvan dan niets meer gezegd. Maar ik dacht bij mezelf: "Hoe zal dat daar aflopen bij hem thuis? Wat zal ik daar moeten horen van zottigheid van zijn vrouw?"

Zo kwam ik bij de voordeur en klopte. Dat mens deed de deur open: "Mo, mo, mo, wat heb je gedaan? Wat is er gebeurd?"

"Zwijg," zei hij, "mien wuuf, laat nuus eerst binnen komen. Ik ga je vertellen wat er gebeurd is."

Neergezet in de zetel zei hij tot zijn vrouw: "Een geluk van Capoen. Ik ging anders daar mogen blijven tot morgenochtend in het midden van de route. Ginder in Boeschepe bij de pastoor, ik kom daar de plaats neer en juist bij de pasters huis springt er daar een kat voor mijn wiel. Ik heb ze nog willen uit-zwichten (zwichten) maar ik ben gevallen en heb mijn voet gebroken. Bij duizend gelukken dat Capoen op mij gepast heeft, anderszins lag ik daar nog tot morgenochtend."

Dat mens, in plaats van kwaad te zijn op

mij, heeft me wel tienduizend keren bedankt. Ik moest gaan zitten om een teugje te drinken. Zeker wilde ik niet zeggen: "We hebben er al genoeg gedronken." Wat kon ik anders doen dan nog een slokje te drinken.

Zei die kommies opeens: "'t Is algeleijk slecht. Ik moet morgenvroeg mijn dienst grijpen (beginnen). Hoe zal dat gaan?"

"Bah," zei ik tot hem, "je moet dat anders aan boord leggen. Je gaat tot aan 't einde van de kazerne op één been en je zegt dat je jou voet gebroken hebt al naar 't werk gaan, scheef geschoten. Je gaat nog touchieren (trekken) voor een accident de travail."

"Ja maar," zei hij, "ja maar, 't is..."

"Wat wil je daar mee zeggen, ja maar ...? Ben je misschien benauwd dat ik ga klappen over die affaire."

Ik zei tegen de kommies: "'t Gaat dat nooit iemand weten. Ik ga dat aan niemand vertellen."

Te dien tijde was zijn chef Albert Dousy van Vleteren. De man heeft nooit iets geweten. 't Is maar om te zeggen dat ik nooit iets gezegd heb van kommiezen en ook niet van de blauwers. Voor mij, ik had nooit iets gehoord of gezien.

Ik ben waarschijnlijk de enige blauwer die ooit een kommies op zijn rug heeft gedragen. Nu mag ik dat zeggen want de man is overleden, zijn vrouw ook. Het is de eerste keer dat iemand dit verhaal te weten komt.

Een blauwer, een champetter en een kommies

Ik had ook een klant na (te) Borre, Gusje Waeles, die wunste (woonde) bachten Borre eigenlijk, bij 't Drooghout. Die man was wevare (weduwenaar). Ik ging daar ook bij nacht binnen met de tabak die hij besteld had en verder te plaatse verkocht aan de mensen die er om kwamen.

Maar Gusje had ook twee broers. De ene

was champetter na Borre en de andere was kommies. "Als 't nu moest zijn," zei Gusje, "bij nacht dat je een velo ziet staan bij de deur, 't zou kunnen mijn broer zijn die op zijn ronde eens binnenkomt."

Zo is het ooit gebeurd dat ik daar toegekomen was met een vrachtje tabak als Gusje entwat hoorde, 't piepen van 't hekje van zijn kolhof (moestuin). "Zere wei (vlug hè), 't is daar entwien (iemand). Het gaat mijn broer zijn."

Rap mijn tabak meegegraid en weg al de eerste de beste deur, 't binnenhuis in. Inderdaad, 't was alzo. Zijn broer, de kommies was op toernee en was een keer naar gekomen. Ze klapsten (praatten) wat en dronken een potje koffie. Die man is kort daarop weer weggegaan.

't Is maar om te zeggen dat je als blauwer altijd moet beducht zijn en je gedachten thope (bijeën) houden.

Zijn andere broer, de champetter, verkocht ook tabak aan de mensen. Die woonde daar wat verder. Maar ik ging daar nooit in huis met de tabak, doch dook die weg onder de houtvumme (houtmijt) in een klein weike (weideke).

Om de drie dagen ging ik dan eens binnen om effening te doen. Met zulke mensen had je nooit miserie!

Op alle fronten thuis

Kort na de oorlog '40-'45 ben ik gaan werken bij de bouwonderneming Lesage. De eerste week al moest ik beginnen in La Motte-au-Bois, voorbij Haezebrouck, om bomputten te vullen. La Motte-au-Bois was tijdens de oorlog fel gebombardeerd geweest door de Engelse vliegers omdat de Duitsers daar zeer belangrijke opslagplaatsen hadden.

La Motte-au-Bois lag dan ook volledig onderste boven gekeerd. Lesage had het werk aanvaard om heel dat terrein te effenen.

Wij waren daar wel met 80 tot 100 man aan de slag. Iedereen had een korrewagen (kortewagen), een pioche, een schop en een spade. We stonden steeds met tweeën om een bomput te dempen. Het duurde ongeveer acht dagen eer zo'n put gevuld en geëffend was. Wat een verschil tegen nu. In één uur zou alles klaar zijn.

Maar lijk ik zei, 't was na de oorlog en in Frankrijk was er moeilijk tabak te krijgen. Tot er iemand zei: "Capoen, gij woont daar aan de grenzen. Zoudt gij altemets (soms) geen pakje tabak kunnen meebrengen?"

Ik antwoordde daarop niet veel: "Ik heb niet gaarne rooie (miserie) met de kommies. Ik mag dat niet doen. Bovendien een mens moet opletten."

Verder gebaarde ik van niets maar op een zekere morgen sloeg ik 20 kilo tabak op de velo en reed ermee naar het werk. Ik was een half uur vroeger vertrokken opdat iedereen het niet zou gezien hebben en beiste (wachtte) daar op de werf. Met de verkoop mocht ik niet te vroeg beginnen want er waren daar ook kommiezejongens. Die zouden dan nog de tijd gehad hebben om het

naar huis te gaan zeggen. Zo wachtte ik een kwartier, tot iedereen aan de slag was.

Van als ik zei: "Wie wil er allemaal tabak?" sprongen ze er op lijk de leeuwen. In een half uur was ik alles kwijt. Zo schaars was de tabak toen.

's Anderendaags waren er toch al enkele mensen gesnapt door de Franse douaniers met een pond of een kilo tabak. Toen men opnieuw vroeg om tabak mee te brengen, weigerde ik: "Veel te gevaarlijk en de boeten te groot."

Toen een tijdje later het weer wat kalmer geworden was, bracht ik opnieuw een vrachtje tabak mee die in een oogwenk van de hand ging. Waarschijnlijk waren de Franse douaniers getipt want bijna iedere dag waren de toegangswegen afgezet.

Ik dacht bij mezelf: "Ze gaan me niet blijven koejonneren."

Op zekere nacht stond ik heel tijdelijk op en reed met 20 kilo tabak naar de werkplaats en dook die ergens weg. 's Morgens ging ik naar het werk lijk alleman. Korte tijd nadien was de voorraad al verkocht, het duurde geen drie wrongen (ogenblikken).

De kommiezen zaten met de handen in het haar. Hoe kan het zijn? Alweer kan die verkoper passeren? Alles was afgezet en iedereen gekontroleerd!

Zo heb ik dikwijls de kommiezen gefopt en vele toeren gespeeld die ze niet verwachtend waren. Vandaar ook dat ik in mijn leven nooit ben gegrepen geweest."

't Vervolgt.

Rik Sohier

Alle slaapkomfort

matrassen, lattenbodems, nettenbodems, matrasbeschermers, hoofdkussens, enz ...

*Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal.
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod.*

Keukens

Keukens **BOSCH** of eigen precisiemaatwerk in keukens, interieurs of winkels.

Jarenlange ervaring en vakbekwaam personeel zorgen ervoor dat elke opdracht precies wordt uitgevoerd volgens uw wens.

Meubels DECLERCK

Weegschede 36 - GYVERINKHOVE
tel. 058/29 90 98

U bereikt onze toonzalen via de baan Veurne-leper, afslag richting Beveren.

Ssang Yong

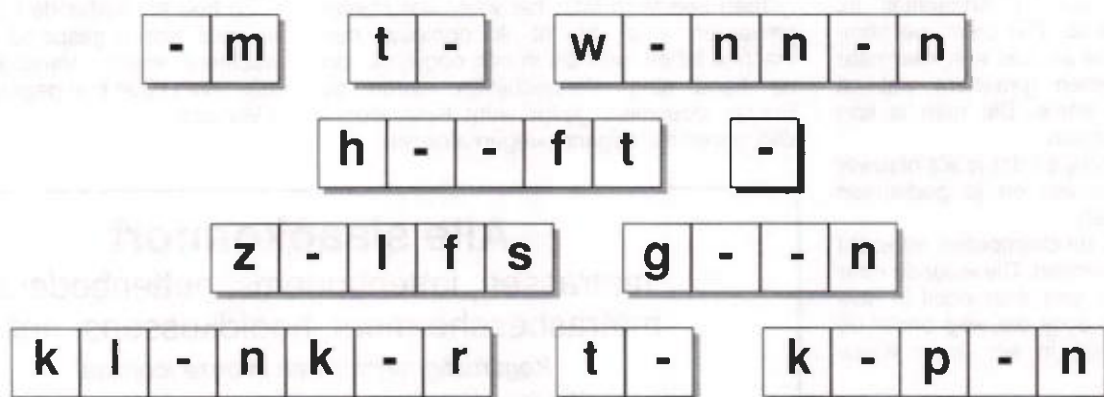
FAMILY vanaf 679.592 fr.

Hoofdverdelers **GROOT-POPERINGE**

GARAGE DESCHODT

Obterrestraat 70, PROVEN - Tel. 057/30 07 83

Om te winnen hoeft u zelfs geen klinker te kopen !

Win een VW Golf, renovatiecheques,
of één van de electroprijzen van Siemens.

Van 15 mei tot 31 juli is sparen op een
Vrij spaarboekje, Termijnboekje of M-rekening
nog aantrekkelijker. Indien u dan spaart
doet u namelijk automatisch mee aan onze zomertombola*.
En de prijzen kunnen tellen.

Een reden temeer dus
om eens langs te gaan bij
de HSA-kantoorhouder in uw buurt.
Hij zal u graag verder helpen.

*Deze handige Interieurwijzer is binnenkort van u !
U hoeft enkel een netto-aangroei
van 10.000 BEF te realiseren
op uw Vrij spaarboekje en u krijgt hem gratis !*

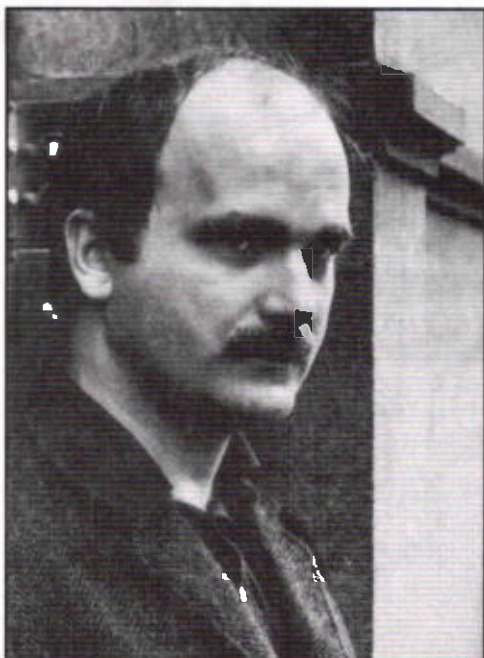
De hospitalisatieverzekering die alle financiële wonden heelt.

Geert VANDENBUSSCHE

Haringestraat 37, 8972 ROESBRUGGE-HARINGE • Tel. 057/30 09 86

SCHRIJVERS VAN NABIJ (17)

door Jack VERSTAPPEN

WERNER SPILLEMAECKERS Modern en klassiek.

Lang geleden heb ik de dichter Werner Spillemaeckers leren kennen, in 1967 als ik het goed heb, maar toen kon ik niet vermoeden dat wij elkaar jarenlang zouden volgen. We waren ook zo different van artistieke opvatting, ik, volkskundige, in wezen verwant aan volksschrijvers, hij, vooraanstaand poëet in moderne en vooruitstrevende richting. Daarbij ben ik wel op gebied van schrijven eerder naar de grote massa gericht, terwijl Werner op een hoger echelon staat en punten en komma's afweegt op de schaal van een goudsmid. Misschien is dit hem opgedrongen door zijn beroep: hij is griffier bij het gerecht te Antwerpen.

Als vriend is hij me steeds vertrouwd geweest. Lange gesprekken in de rustige leefkamer van zijn woning aan de Molensstraat in de Scheldestad, maar ook elders waar het er drukker aan toe ging, leerden mij achter een schijnbaar stugge houding de mens Werner kennen, zacht van inborst, uitermate beschaafd en vooral zeer spiritueel en intelligent. Desondanks niet hooghartig, eerder geneigd om zich met meerdere lagen van de maatschappij in te laten.

Hij leeft en ademt door de passie van het schone, uitgespreid in het woord, de kleur of de muziek. Hij schrijft gedichten maar publiceert ze daarom niet allemaal, legt zijn oor te luisteren aan klassieke muziek waarbij vooral het werk van Brahms zijn volle aandacht vraagt, is een entoesiast kenner van wat zich in de huidige wereld van de beeldende kunst voordoet. Wie Spillemaeckers

van nabij kent, ervaart dat hij klasse heeft. Ook zijn teksten - gedichten of essays - zijn sterk geladen van inhoud, vorm en taalkomposities die dikwijls muzikaal aandoen en een verfijnde neerslag vormen van woordkeuze. Daarom wil ik een gedicht uit 1979 citeren *Verkeersongeval*, dat mij telkens weer ontroert:

spatten bloed en splinters glas op het asfalt
een afgetekende vernielde fiets met in
de fletse winterzon het draaien van een wiel
dat tikkend stilvalt

daar om de bocht de kale bomen
blauw flitsend vlucht de witte wagen met
haar
gescheurde lichaam door de te vroege
avond

de dokter luistert klinisch naar de stilte
in zijn stethoscoop en sluit haar ogen
de berrie wordt een baar voor haar

morgen is er weer een dag misschien
kleine Hilde was nog geen veertien.

Deze dichter is een taalvirtuoos. Hij speelt met moderne klanken, hermetisch, ja, maar vol kleur en beweging. Hijzelf zegt hierover: "Thans staat de dichter tussen de enorme rijkdom van de taal, het aftasten van zijn eigen sensibele, en een enorme ervaringswereld, die voortdurend op zijn bewustzijn inbeuken... Toon en klank spelen voor mij een zeer grote rol, omdat zij tot de vroegste kenmerken van de dichtkunst behoren," en verder... "Het is de taak, misschien ook wel de trots van de dichter, boven de banaliteit uit te stijgen, een nieuwe taal te maken die een verrijking is zowel van het taalpatrimonium als van de eigen, persoonlijke uitdrukkingsmogelijkheden."

Spillemaeckers behoort tot de generatie die - in de jaren zestig - komaf wilde maken met haar voorgangers om een nieuw impuls te geven aan de poëzie. In deze kringen behoort hij veeleer tot "de stillen", maar algemeen moet erkend dat zijn poëtisch daarzijn,

niet kan worden voorbijgegaan. Hij vertoont een eigen profiel.

Een gedicht moet groeien en innerlijke gevoelens zo nodig laten botsen, tot de proever verrast opkijkt en achter de beelden suggesties kan vermoeden, hem toelaat om te zoeken naar het beeld achter het beeld, wat uiteindelijk toch de resultante is van een creatief proces. Op bedachtzame wijze speelt Werner met woorden en vormen maar zijn werk legt niet helemaal bloot wat in hem leeft. Toch moet men niet zoeken naar dingen, die hij er zelf niet heeft ingeschoven. Bij hem vindt de expressie haar ritme in een rustige stap, waarin de ontroering zichtbaar blijft natrillen. Elk van zijn gedichten is als het ware een bouwen aan een plek van stilte.

Misschien benader ik het werk van mijn vriend op een andere wijze dan anderen: voor mij bouwt hij op drie elementen: geslurperde tederheid, een zekere vorm van eenzaamheid, een diepgaande intelligentie, maar dan alle drie op een eer oorspronkelijke manier geïnterpreteerd.

Precieus als hij is, is hij een bijzonder kwetsbaar iemand. Van uit deze gezichtshoek beleef ik zijn gedicht *Bomen 2*:

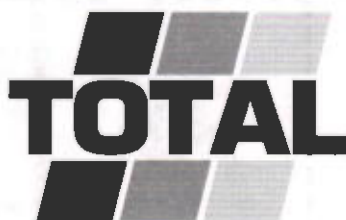
de nacht valt in duizend sterren stuk
vochtige geuren uit de tuin
bomen van hun kracht bloemende

ik ontwaak en mag niet slapen in
mijn pracht mijn vrucht

als boom in mijn buik zal groeien
de eeuwigheid voor mij
dan neem ik toch blij afscheid
van mijn vrienden als een bast.

Ergens zegt Anton van Wilderode: ... gedichten worden slechts "poëzie" indien ze gelezen worden. Tevoren waren ze teksten. Gedichten bestaan (ontstaan) bij de genade van toegewijde lezers."

Dit predikaat lijkt me wel toepasselijk op Werner Spillemaeckers want door zijn poëtisch oeuvre verglijdt de tijd in zoveel schone uren.

officieel verdeler

TANKSTATION

PETRAVER nv
Petroleumprodukten Andy Vermeersch

☆ Gasolie	☆ Oliën
☆ Diesel	☆ Smeermiddelen
☆ Petroleum	☆ Kolen
☆ Benzine	☆ Brandhout

Blekerijweg 35, 8972 Proven
Tel. 057/30 04 13
Fax 057/30 14 13

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van woensdag 14 tot en met zaterdag 17 JUNI

KIWI'S NIEUW-ZEELAND

(Nieuwe oogst)

MELOENEN

BUNDELS NIEUWE WORTELEN

BLOEMKOLEN Klasse I

SPECIALE AANBIEDING ! JONA GOLDEN

Steeds dagverse en vriendelijke bediening.

12 voor 100 fr.

3 voor 100 fr.

2 voor 65 fr.

2 voor 65 fr.

**SLAAP ZACHT.
UW AFLOSSINGEN
KUNNEN ALLEEN
MAAR DALEN.
DANKZIJ DE NIEUWE
ASLK-STERFORMULE**

EDDY AMELOOT

Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)

ASLK

	<i>Ja</i> Ik wil beslist meer weten over de nieuwste hypothecaire kredieten van de ASLK. Bezorgt u mij uw gratis informatiebrochure Het eigen huis en het nodige geld. Naam: _____ Adres: _____ Postnr. en gemeente: _____
--	--

GARAGE **SERVICE**
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

100.000 - 200.000 fr.

OPEL	ASCONA	diesel	87
OPEL	KADETT	benzine	89
FORD	FIESTA	diesel	88
FORD	FIESTA	benzine	87
VOLKSWAGEN	GOLF	diesel	89

200.000 - 300.000 fr.

FORD	ESCORT	diesel	90
FORD	ESCORT	diesel	92
FORD	SIERA Stationwagen	diesel	91
VOLKSWAGEN	POLO	benzine	92
OPEL	KADETT	diesel	91

300.000 - 400.000 fr.

MERCEDES	190	diesel	87
AUDI	80	benzine	92
VOLKSWAGEN	GOLF	diesel	92

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Tal van
politiekers
die hard voor
Land en Volk
hebben gevochten,
zijn nu overtuigde
Europeanen!

In het
Europese parlement
betalen ze beter!

GOE VLEES

Tel. 057/30 03 07
Semafoon 049/06 33 21

- Aankoop levend vee
- Partikuliere verkoop
geslacht rund-, varkens-
en schapenvlees in karkassen
- Slachter
- Barbecuefeesten

Voor het herstellen
van uw schoenen,
boekentassen, reis-
tassen, alle ritssluitin-
gen nu ook stikken
van jeansbroeken,
enz, ...
wendt men zich met
volle vertrouwen naar

SCHOENMAKERIJ "NOEL"

DEVOOGHT - VANDROMME

Provenplein 62 - PROVEN

Vakkundig en sterk werk
Voordelige prijzen
Snelle bediening
35 jaar ervaring
Verkoop van zomerartikelen

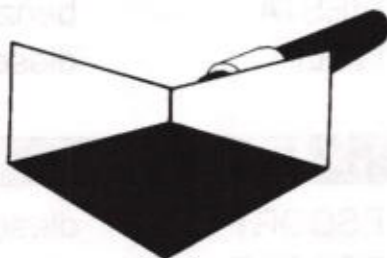
Schoonheidsinstituut
Natacha

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek - Sauna
2 Zonnetunnels (met air-conditioning)

- ❖ Allerlei douchegels, zepen,
badparels, ...
- ❖ **Damesparfum**
"Watercolors" & "Quartz"
- ❖ **Herenparfum** "Spatio Krizia"
- ❖ **ZONNETUNNEL : 10 + 2 GRATIS**

Bergenstraat 1
BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12

Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240

8908 VLAMERTINGE

tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE - CARROSSERIE F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30 04 16

verdelers HYUNDAI

Demonstratie HYUNDAI LANTRA '94

FORD Escort 1.6	'93
PEUGEOT 405 GLD diesel	'92
TOYOTA Corolla diesel	'92
SEAT 1.0	'92
CITROEN ZX	'92
PONY 1300	'94
PEUGEOT 205 Forever	'94

SCHRIJNWERKERIJ

REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwingen
herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaenburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

ALGEMENE BOUWWERKEN- & DAKWERKEN BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1, 8972 ROESBRUGGE

057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND JUNI

Kaartingen

- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 27 juni
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

MAAND JULI

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 12 juli
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 25 juli
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

Vogelpik

- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 8 juli, smijting voor de leden

Schuifafel

- Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 1 juli, smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Woensdag 26 juli : fietstocht.
Start om 19 u. op de Markt te Roesbrugge.

Chiro Haro Barbecue

- Zondag 2 juli vanaf 17 uur
in de nieuwe polyvalente zaal.

ROESBRUGGE

Feestmaaltijd op school

Op het einde van een schooljaar nodigen we graag alle ouders, leerlingen, grootouders, familie en vrienden uit om op school deel te nemen aan de lekkere feestmaaltijd.

U hebt er keuze uit verschillende menu's, zowel warm als koud (visschotel, vleeschotel, kip met groenten).

Voor de kinderen serveren we lekkere hamburgers met groentjes en frieten. Bij elke maaltijd is telkens een drankje inbegrepen.

In de voorbije jaren werden al heel wat zaken op school verwezenlijkt met de opbrengst van deze schoolmaaltijden. Denk maar aan een nieuw bord in het 1ste leerjaar, een vernieuwde 2de kleuterklas, nieuw spel- en leermateriaal voor de drie kleuterklassen, geschiedenis- en aardrijkskundeboeken voor onze oudste leerlingen. Graag zouden we op deze weg verder gaan en onze leerlingen mooi en leerrijk materiaal ter beschikking willen stellen.

Steun onze school en het vele werk dat er gebeurt. Reserveer kaarten voor dit feestweekend op zaterdag 24 en zondag 25 juni '95. Meer informatie vindt u op de affiches in het dorp en op de brief die iedereen wellicht in de bus gevonden heeft.

Van harte bedankt voor alle steun en waardering. De dorpsschool blijft immers nog een sterke troef voor een kleine gemeenschap.

ROESBRUGGE

Priester Luk Vienne op school

Naar aanleiding van zijn priesterwijding in Postel mochten wij Luk Vienne een hele dag op school ontvangen.

Deze projektdag op 12 mei '95 startte met een heel aangepaste kinderviering, die pater Luk in onze schoolzaal opdroeg. Zowel kleuters als lager kwam ruimschoots aan hun trekken bij de zang, versiering van het altaar en de teksten.

Na de viering trok pater Luk achtereenvolgens naar 3de, 4de, 5de en 6de leerjaar met een heel leerrijke video over het leven in de abdij van Postel. Uiteraard hadden de leerlingen ook heel wat vragen voorbereid.

Voor de eerste graad werd een kleine fototentoonstelling opgezet. Maar ook hier stelden de kinderen heel interessante vragen naar het leven en de keuze van pater Luk. 's Avonds na pater Luk afscheid van de school.

Namens heel onze school bood Michiel Delanote (derde leerjaar) een eigen beeldhouwwerkje aan als blijvende herinnering aan deze projektdag.

BEVEREN - K.B.G. Kaarting mei

Wonnen 3 partijen :

1. DESMYTERE George	366 punten
2. VANHOUTTE George	294 punten
3. VERDONCK Willy	261 punten
4. LOOTEN Julia	174 punten

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek glas in lood - melkglas - opruimingen volledige inboedels oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSINSTITUUT

Valerie VIANE

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

CAMOUFLAGISTE

KLEUR- EN STIJLADVIES

NIUW Beauty-verwen-namiddag

SOLARIUM 10 + 2 gratis

24 JUNI : OPEN DEURDAG

Yon-Ka produkten.

Kom eens langs !

Esthetiek - Parfumerie

Pedicure

Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 53

8972 PROVEN

Tel. 057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

In mijn vorige briefje, enkele dagen vóór de verkiezingen, heb ik het voorspeld : "Naar mijn mening zal er na 21 mei niet zoveel veranderen. Er zal wel weer een regering komen van CVP en SP - scheep gaan met de VLD zit er waarschijnlijk niet in - en J.L. Dehaene zal wel weer eerste-minister zijn". En we zijn zo ver !

Intussen zijn de Volksvertegenwoordigers van de afgeslankte Kamer voor de eerste keer bijeen gekomen. Ze waren allemaal present voor deze eerste formele vergadering waarin ze de eed moesten afleggen, want zonder eedaflegging krijgen ze geen parlementaire vergoeding.

Dehaene is bezig met stapsgewijze de partijvoorzitters in te palmen. En er schijnt grote bereidheid te bestaan. Inderdaad, dat is altijd zo geweest, in het vooruitzicht van een reeks ministerportefeuilles is men tot veel bereid !

Wat de beloftes inzake werkgelegenheid betreft, daarvan blijft niet veel meer over. En wie denkt dat er plots veel werkplaatsen zullen bijkomen omdat de sociale zekerheid met 5 of 6 procent wordt verlaagd, is wel naïef. Zelfs als men de sociale zekerheidslast volledig zou afschaffen, dan nog zouden de werkgevers geen man meer aanvaarden, als ze die niet nodig hebben. En als ze een machine kunnen bemachtigen die enkele arbeiders overbodig maakt, zijn ze er als de kippen bij.

Wat de pensioenen betreft, Dehaene is nu ook gewonnen "voor het sparen voor het eigen pensioen, individueel en per bedrijf". Toen Verhofstadt dat in zijn kiescampagne verkondigde, lachte Dehaene ermee. Maar pas op, als men durft persoonlijke reserves aanleggen, zal men enkele jaren later ze wel gaan belasten. Leraars, ambtenaren en magistraten kunnen erover meespreken. De reserve die men voor hen heeft aangelegd, met de zgn. "uitgestelde wedde" was reeds onderworpen aan een solidariteitsbijdrage, van het ogenblik af dat men een pensioen had van bruto (dus voor aftrek van belastingen) van 40.000 fr. per maand. Die afhouding heeft drie miljard en vierhonderd miljoen opgebracht, en ze zou dienen om de laagste werknemerspensioenen wat op te trekken. Maar wat is er gebeurd ? Men heeft vierhonderd miljoen gebruikt voor de laagste pensioenen, en de drie miljard is naar de bodemloze staatskas gesluisd. Toch spreekt Dehaene weer van een nieuwe solidariteitsbijdrage voor de ambtenaren.

"Je weet wel", zegt Gusta, "dat er bij de nieuwe begroting, honderd miljard moet bespaard worden. En dat zal niet komen van het grootkapitaal (die zijn te machtig) ook niet van de werknemers (want de vakbonden willen dat niet), dus zal het weer komen van zieken, gehandicapten en gepensioneerden (die moeten toch alles lijdzaam ondergaan).

De gids is ervaren.

Pol

HOSPITALISATIEKOSTEN STEEDS DUURDER ...

Niet voor de spaarders met een 21+ rekening bij ARGENTA : het verschil met wat de ziekenkas betaalt, wordt door ARGENTA volledig terugbetaald.
ARGENTA Spaarbank startte - als eerste - met deze suksesformule op 01/01/1985. Sindsdien deden zich 127.861 hospitalisaties voor en werd voor 1,3 miljard frank uitbetaald.

Doe iets om te voorkomen dat uw spaarcentjes wegsmelten als sneeuw voor de zon. Toetreden kan nog tot uw 65 jaar.

Nadien is het te laat ...

Bel 057/30 03 55 van 9 u. tot 12 u.

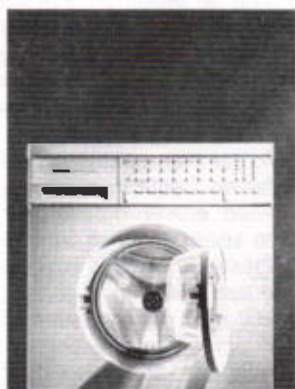
ARGENTA SPAARBANK N.V.

KRIS ROSSEEUW

Provenplein 48, Proven

Constructa

**Wasmachines
Drogers**

"De zuiverste waskracht"

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Toone Schaveling en Fideel Sanders gingen op 'n zaterdagachternoene mei met 'n autobus gaan kyken naar 'n grooten velookoers nogol verre in 't Fransche. 't Was ol fraai late ols ze weere thuuskwamen op de markt en ol die nog mee waaren, gingen naar huus, buuten Toone en Fideel, die nog binnen gingen in " 't Lanterfantje ", bij Ginette. Eigentlyk moesten ze nie è presseert zyn om naar huus te gaan, want er wachte niemand op hulder...

Fideel was ol vijf jaar weewaare en Toone was è trouwd met Jette Kastaars, maar ze had hem in plan è laten... Dat was ol è kommen deur è affaire met 'n mottesiekel ... Ol in 't begin dat ze è trouwd waaren, zaagde Jette osan omdat Toone 'n mottesiekel ging koopen, omdat ze daar zoo geern opzat. Maar Toone was geen grooten amateur van zoo 'n getuig dat zoo zeere liep ...

"Horkt è keer !", zei Toone ... "ols je gie zoo geern oltemets è keer 'n toertje wilt doen op 'n mottesiekel, vraagt dat teegen Seppe Voorde ... De dienen hèt 'n chieken mottesiekel en bovendien veele tyd, want 'n is aan den dop !"

Jette viel niet slinks, ze vroeg het teegen Seppe en nog dezelfde weeke deden ze hulder eerste toertje, totaan de zee ... Jette was ongehoord kontent en Toone was ongehoord op zyn gemak ... Maar in de maand die volgde, deden Seppe en Jette zoveele toertjes, dat op 'n avond dat Toone thuuskwam, Jette vertrokken was ...

't Gerochte ol verre achter den twaalfen ols Toone en Fideel, met 'n fermes saavel op, weg gingen uut " 't Lanterfantje ". Ol wieggewaggen en pratelen gingen ze huiswaarts. Ze stonden oltements è keer stille ol mekaar vasthouden, totdat ze aan den inrit kwaamen van de villa van meneere Graaimans. Bij 't groot hekken stond er daar 'n bank ...

" Ha !", riep Toone ... "we kunnen hier è moment uitrusten ... en met dat elektriek lucht djuuste boven nuus, gaan we veele beter zien wuk da'we zeggen !" Fideel knikte en ze lieten hulder op de bank neere zakken ...

" Weet je gie wien dat er hier in die chieke villa weunt, bachten nuus ?" vroeg Toone.

" Bha jaak !" knikte Fideel ... "dat is de ryksten vent van geheel de streeke !"

" Djuuste !" zei Toone ... " en weet je gie wuk dat 't verschil is op dit moment tusschen dien ryken vent en nuus getweën ?"

"Zeg het è keer !" brabbelde Fideel.

"Héwè, ze zeggen osan dat entwien die zoo ryke is, osan nog meer wil en dat 'n nooit è noeg hèt en wieder willen niet méér, want we hèn olle twee meer of è noeg !"

Fideel schaterlachte, dat 't schonderde in de straate ... Ze stoegen op en sukkelden voort ...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 7-8 juli-augustus 1995
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 260 fr.

EXPOSITIE-BARBAREN KRIJGEN EEN KANS IN DE WESTHOEK

"DOODGEWOON" een tentoonstelling voor "gewone" mensen.

Als het waar is dat slechts 7% van de Nederlanders een expositie of museum bezoeken, dan zal het percentage bij ons niet hoger liggen. Dit cijfer uit een studie van de Amsterdamse Vrije Universiteit mag dan nog zo waarheidsgetrouw zijn het zal de Westhoeker een zorg wezen.

Zoveel is zeker dat de meeste tentoonstellingen ofwel helemaal niet tot de verbeelding spreken, ofwel minder goed te bereiken zijn of van een saaie presentatie getuigen.

Vaak vertonen exposities veel te hoge drempels en schrikken de potentiële bezoeker eerder af dan hem uit te nodigen.

Nochtans is het bezoeken van tentoonstellingen een vorm van vrijetijdsbesteding die iedereen kan aangeleerd worden.

Onder de vakantie reikt Koksijde de hand om deze drempel te overschrijden. Er werd aldaar onder impuls van de heer Karel Van de Castele, konservator van de Duinenabdij, het Wetenschappelijk Centrum van de Westhoek, en de heer Robert Inghelram van de gerenommeerde bakkerij en patisserie Du Littoral, Zeelaan 235 te Koksijde, een v.z.w. opgericht om mensen over hun aarzeling heen te helpen. Precies om deze doelgroep te sensibiliseren wil de v.z.w. PROCOM, wat staat voor PRO COMmunitate of voor de ganse gemeenschap, tentoonstellingen organiseren die iedereen aanspreken. Zij zal dit doen door o.a. uit het leven gegrepen thema's en sterk in de belangstelling staande items te brengen die op een attractieve en vaak ludieke manier zullen gepresenteerd worden.

Gelet op de doelgroep, heeft PROCOM v.z.w. geopteerd voor de Vlaamse kust, inzonderheid voor Koksijde, een der bekoorlijkste badplaatsen van de Westkust. Op een boogschuit van onze achterdeur eigenlijk en... gemakkelijk bereikbaar.

Toen de zusters dominikanessen uit Lubbeek in 1929 de Sint-Jozefskapel als Openbare bidplaats lieten bouwen aan Ster der Zee, halverwege Sint-Idesbald en Koksijde, zullen zij niet vermoed hebben dat zestig jaar later een projektontwikkelaar het kinderopvangcentrum met klooster en aanpalende gebouwen, die inmiddels rond de bidplaats waren opgetrokken, zou opkopen en met de grond gelijk maken om er zo'n 250 appartementen neer te poten.

De ruime en mooie neo-gotische kerk bleef gelukkig gespaard dank zij de toenmalige burgemeester, wijlen Jos. Leye.

Dit patrimonium van het voormalige Sterder-Zee-komplex leent zich uitstekend tot het organiseren van all-weather activiteiten, iets waaraan in zowat iedere badplaats een nijpend tekort is. Daarenboven is de inplanting van de kapel ideaal : op een zuchtje van de zeedijk, midden het toeristische gewirwar,

langs een belangrijke verkeersader, naast ruime parkings en door de gelijknamige tramhalte perfect bereikbaar met het openbaar vervoer.

Tot 5 november a.s. organiseert de v.z.w. Procom in deze ideale ruimte de niet alledaagse tentoonstelling "Doodgewoon".

Doodgewoon wat staat voor 5.000 jaar dodenbezorging bij de mens van hier en elders. Een bezoek waard, een nuttige vakantietip.

Doodgewoon?

Vrijdag 9 juni jl. opende bestendig afgevaardigde, de heer Fernand Peuteman, in de kerk van Ster der Zee te Koksijde deze unieke tentoonstelling, die werkelijk tot ieders verbeelding spreekt.

In tal van driedimensionale tafereelen wordt op een boeiende manier verteld over zo'n

Tussen oude graptomben en kruisen ...

vijfduizend jaar dodenbezorging bij ons, maar ook over 's lands grenzen en deze van vreemde continenten.

De bezoeker schrijdt a.h.w. over het water van de Styx, die kabbelend en fluorescerend blauw de boot van de stokoude, haveloos geklede veerman Charon uit de Griekse mytologie draagt, die schimmen der afgestorvenen voor een penning naar de overoever brengt, naar het schimmenrijk zeg maar. Dit eerste tafereel, vlak bij de toegang van de tentoonstelling, waarmee de bezoeker met al zijn zintuigelijke waarnemingen met dit geslaagd driedimensioneel schouwspel gekonfronteerd wordt, zorgt voor de entourage waarmee men de ganse duur van de tentoonstelling zit.

In het halfduister loopt men de trappen op naar het voormalig oksaal waar men voor het begin van onze tijdrekening bij de

Romeinen terecht komt. Het museum van Boulogne schonk een prachtige kollektie sieraden in bruikleen, die samen met tal van grafgiften bij de dode werd bijgezet. Bij het afdalen komt men in de eerste kristianiseringsperiode van het antieke Rome terecht. De trappen leiden naar de katakomben, de ondergrondse, in rotsen uitgehouwen begraafplaatsen van de eerste kristenen. Vergeet echter niet het doodshoofd van dichtbij te bekijken zodat je het geldstuk ziet dat tussen de tanden steekt. Nogal wiesde eigenlijk dat de dode vlugger de over-oever zou bereiken als hij de veerman in klinkende munt kon betalen.

Dit detail is er slechts een van de tientallen, die deze *dood-gewone*-tentoonstelling kenmerkend goed maakt. Overal brengen foto's en korte verhelderende teksten klaarheid in dit ondermaans gebeuren. Voor zij die er alles willen over weten en die een hele boel achtergrondinformatie aankunnen, is er een vlot leesbare brochure verkrijgbaar. (1)

De Prehistorie

Naarmate men de tentoonstelling verder doorwandelt en van de ene verrassing in de andere valt, blijkt hoe de zorg voor zijn doden altijd een van de belangrijkste bekommernissen geweest is van de mens.

Zolang er leven is op aarde, is er ook dood. Karel Jonckheere schreef ooit :

"De dood bestaat maar voor wie nog leeft".

Het zijn juist die overlevenden die zich sinds de vroegste tijden hebben bekommerd om hun afgestorven medemens, nu eens zeer intens, dan weer uiterst afstandelijk.

De sterk variërende gevoelens t.o.v. het levenseinde en de daarmee gepaard gaande wijze van behandeling en verzorging van de overledene hangen zeer nauw samen met enkele essentiële opvattingen die binnen een bepaalde gemeenschap leven.

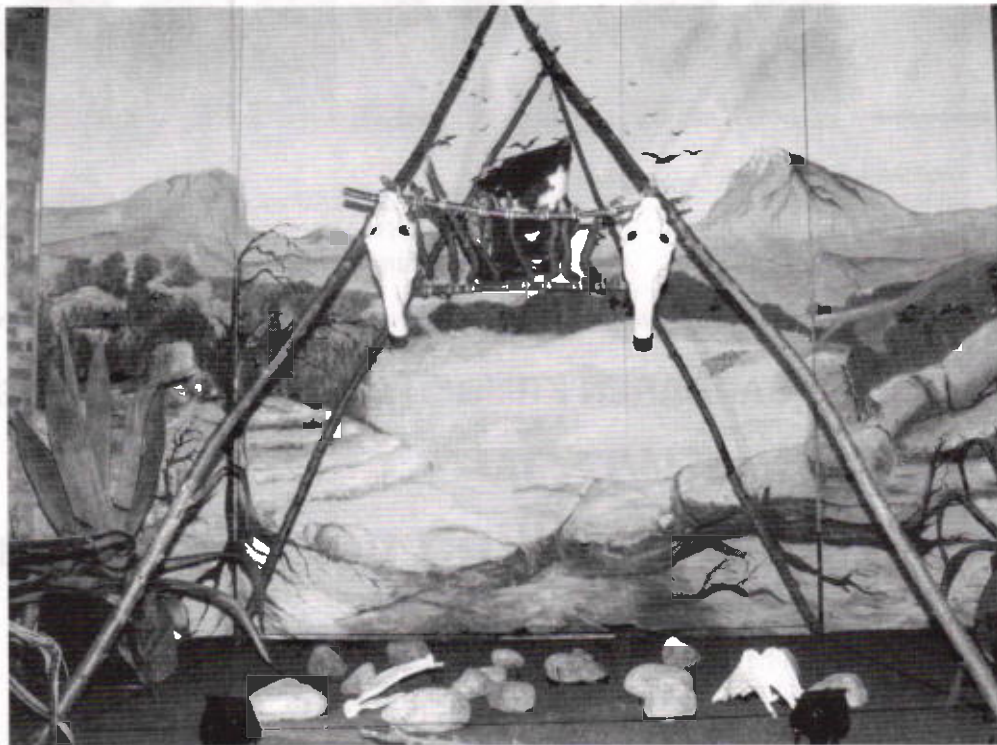
Namelijk deze van het standpunt ten opzichte van leven en dood, het hiernamaals en het al dan niet geloven in hogere machten.

In de duisternis schrijdt men voorbij een heus ossuarium naar een hunebed met ingang aan zuidzijde en verharde vloer waarop de overledene werd neergelegd met een aantal voorwerpen als grafgift. Het meegeven van een aantal gebruiksvoorwerpen, sieraden of zelfs voedsel is trouwens een gebruik dat altijd heeft bestaan, afhankelijk van het al dan niet geloven in het leven na de dood.

Stemmingvolle, aangepaste en perfect weergegeven muziek begeleidt de veerman op zijn vaartroute door de tentoonstelling.

De diverse kulturen uit de oudste tijden hebben ons monumentale begraafplaatsen nagelaten waarvan de rekonstruktie niet mogelijk was binnen de 400 m² ruimte van het kerkgebouw. De tumuli of grafheuvels hadden vaak een doorsnede van tientallen meters, zonder dan nog van de pyramiden te gewagen.

De tumuli werden zowel gebruikt voor het bijzetten van een lijk of voor de definitieve

Stellage-graf van een Sioux-Indiaan ...

bezorging van asurnen. Bij lijkbijzetting werd de dode soms eerst in een uitgeholde boomstam gelegd, de zgn. boomkist, waarvan een exemplaar te Koksijde is tentoongesteld. De dode werd begraven met opgetrokken benen, in embryonale houding.

Spektakulair zijn de Egyptenaren en hun mummies.

De bewaringstechniek van het lichaam berustte op uitdroging. Het lichaam werd gedurende zes weken overdekt met natron. Natron bestaat uit natuurlijke natriumzouten, die in de woestijn werden aangetroffen en die het vocht aan het lichaam onttrokken. Hierdoor kreeg het lichaam een leerachtig uiterlijk, maar blijft toch zeer herkenbaar. Nadien werd het lichaam opgevuld met linnen, stro en zaagsel. Diverse behandelingen met geurige kruidenmengsels vervolledigden uiteindelijk de verzorging. Het lichaam werd tenslotte voorzien van de bandage, bestaande uit stroken in harsgedrenkt linnen. Een dergelijk eeuwenoud exemplaar is op de tentoonstelling te zien.

De Middeleeuwen

De opkomst van het Kristendom in de vroege middeleeuwen had voor de dodenbezorging verregaande gevolgen: lijkverbranding werd voortaan verboden. Het begraven van de overledenen werd de enige erkende vorm van bezorging, hetgeen in strenge bewoordingen bevestigd werd door het Concilie van Paderborn (785). Zoals geschreven stond in de bijbel trouwens: de aflijvige zou in zijn laatste rustplaats het Laatste Oordeel afwachten.

In tegenstelling tot de rouwgebruiken uit de voorgaande eeuwen, vonden de overledenen hun laatste rustplaats binnen steden

of dorpen, wat uiteindelijk aan de basis zou liggen van onze huidige kerkhoven.

Rijke stinkers en 't gemeen.

Terwijl armen en kreupelen, slaven en dompelaars, soldaten en marketensters en al zij die niet bij het handjevol rijke lui behoorden, stierven zoals ze geleefd hadden, werden zij ter aarde besteld op het plein bij of rond de kerk, de latere kerkhoven. Op dit zelfde plein speelden de kinderen, en hield men jaarmarkten. Dieren scharrelden er rond op zoek naar eten en om de stoffelijke resten van de afgestorvenen eeuwige rust te garanderen werd het plein afgezoomd met muren en de toegang voorzien van een *duivelsrooster*.

In de kerkhofingang werd een put gegraven die werd afgedekt met een ijzeren rooster. Men moest er wel op toezien - en dat merkt men op de tentoonstelling te Koksijde - dat de stangen van deze rooster precies zo ver uit mekaar lagen, dat enkel mensen er over konden terwijl honden en varkens er aan waren voor de moeite.

Daarenboven had dit ongewone rooster ook een totaal ander doel. Zowat overal werd de duivel voorgesteld met bokkepoten. Door het aanbrengen van dit rooster kon hij ook onmogelijk het kerkhof betreden en deze gewijde plaats door zijn komst ontheiligen.

Bij de rijken lag het anders. Totaal geïsoleerd van het plebs, hooghartig neerziend naar het grauwe en 't gepeupel van de straat, kwam er echter een tijd dat ook bij hen "loontje om zijn boontje kwam". Hun laatste snik was plots niet belangrijker meer dan die van 't gemeen, al was de lijkbezorging anders.

(Vervolg blz. 358)

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(13)

R.-A. BLONDEAU

De gynekologie vóór Palfijn

Hoewel de gynekologie als medische discipline pas in de 19de eeuw is ontstaan, was er bij de medici en natuurfilosofen al vroeg belangstelling voor de fysiologie van de vrouwelijke geslachtsorganen en de embryologie.

Reeds in het *Corpus Hippocraticum*, op schrift gestelde oude medische ervaringen, verzameld in de 3de eeuw van onze tijdrekening en via de Ptolemeïsche bibliotheek van Alexandrië tot ons gekomen, was er sprake van vrouwenziekten, voortplanting en verloskunde. Hippokrates (460-377 v. Kr.) zelf, zou vertrouwd geweest zijn met baarmoederkanker en met *prolaps* of de uitzakking van de genitaliën. Ook menstruatietoornissen werden in zijn tijd scherp geobserveerd. Men was de mening toegedaan dat de baarmoeder uit twee holten bestond: een voor de mannelijke en een voor de vrouwelijke foetussen. De bevruchting, zo dacht men, kwam tot stand door het samensmelten van het mannelijke en het vrouwelijke zaad. Hysterie werd toegeschreven aan bewegingen van de baarmoeder.

Aristoteles (384-322 v. Kr.) de alweter van de oudheid, die gepubliceerd heeft *Over de voortplanting der dieren*, kende de functie van de placenta en de navelstreng. Het embryo werd volgens hem gevoed met menstrueel bloed, aangezien de maandstonen bij zwangerschap uitbleven. Hij meende bovendien dat er een nauw verband bestond tussen de maandstonen en het seksuele leven van de vrouw. ⁽¹¹⁴⁾

Soranos van Ephese (78-117), die te Rome prakticeerde, was als vrouwenarts bekend, aangezien hij in het Grieks een boek had geschreven, *Gynaïkeia*, in verband met vrouwenziekten en verloskunde.

Sedert Hippokrates was de kennis van de vrouwenziekten er sterk op vooruit gegaan. Soranos gebruikte bij zijn onderzoekingen reeds het *speculum* (kijkinstrument dat in de vagina wordt ingebracht), ook de *uterus-tamponade* bij bloedingen en de *uterus-amputatie* bij een verzakking of *prolaps* werd door hem toegepast. ⁽¹¹⁵⁾

Het werk van Soranos werd rond 400 na Kristus overgenomen door Theodorus Priscianus in zijn *Euporista*, en in de 6de eeuw maakte Caelius Aurelianus er een vertaling van in een nogal barbaars Latijn, doch voorzien van commentaar die steunde op eigen ervaring. Uit dezelfde tijd dateert ook de korte gebrekkige vertaling van Musico, ⁽¹¹⁶⁾ waarvan reeds sprake.

Uit de volgende eeuwen zijn wel verloskundigen, zoals Paulus van Aegina (620-690), maar geen vrouwenartsen van betekenis bekend. Hoewel vrijwel zeker verloskun-

digen en vroedvrouwen bij gynekologische moeilijkheden werden geraadpleegd.

In de 12de eeuwse medische school van Salerno (Zuid-Italië) was er een werk in omloop, *De mulierum passionibus ante, in et post partum* (Over pijn of ongemakken over, tijdens en na de bevalling). Het was eigenlijk een compilatie van Griekse en Arabische geneeskundige kennis inzake gynekologie en obstetrie en toegeschreven aan een zekere Magistra Trotula. Dit werk van dame Trotula (die wellicht nooit heeft bestaan) werd omstreeks het midden van de 15de eeuw ook in het Nederlands vertaald. Auteur of datum van het werk zijn onbekend, maar in elk geval bezit de Stadsbibliotheek van Brugge een dergelijk handschrift. Mevrouw Anna B.C. Delva van Gent, heeft er in 1983 een doctorale thesis aan gewijd. ⁽¹¹⁷⁾

In de Nederlandse *Liber Trotula* worden remedies beschreven tegen het uitblijven van de maandstonen, tegen te intense of te langdurige maandstonen, tegen witte vloed, baarmoederverzakking, tegen gezwellen (poliepen?) in de baarmoeder, gezwellen aan de vulva, de borsten, enz. Er worden o.m. stoombaden en vaginale suppositoria aangeprezen.

De Zuid-Nederlander Andreas Vesalius (1534-1564) behandelde in zijn *De Humani Corporis Fabrica* (1543) de uit- en inwendige geslachtsorganen van man en vrouw, maar hij wist geen juiste verklaring te geven van de bouw en de daarmee samenhangende functies van de eierstokken en de eileiders. ⁽¹¹⁸⁾ Volcher Coiter (1534-1576) die afkomstig was van Groningen en studeerde in Montpellier, Padua en Bologna, ging zich interesseren voor de vorm en de bouw van de menselijke foetus.

Toen kwam Harvey (1578-1657), de ontdekker van de grote bloedsomloop, die nadat hij in 1642 professor werd te Oxford, zich ging toeleggen op het vraagstuk van de voortplanting en embryologische onderzoekingen deed. Het resultaat hiervan legde hij neer in het boek *Exercitationes de generatione animalium* (1651). Daarin verkondigde hij o.m. de stelling dat elk dier voortkwam van een "ei". Als "ei" beschouwde hij evenwel de zeer jonge stadia van de vruchtzak, met de eerste, met het blote oog waar te nemen tekens van een embryo.

Het was de Italiaanse anatoom Gabriele Fallopius (1523-1562) die op het einde van zijn leven verkondigde dat de ovaria of eierstokken een verzamelaarsplaats zijn van "eieren" in diverse rijpingsstadia.

Jan Swammerdam (1637-1680) die geneeskunde studeerde te Leiden en naderhand in Frankrijk te Saumur, ontdekte in laatstgenoemde plaats de kleppen in de lymfvaten. Hij promoveerde in 1667 te

Het akademiegebouw van de Leidse universiteit midden 17de eeuw.

Leiden op een dissertatie over de ademhaling en deed ver doorgedreven onderzoekingen over de anatomie der insekten, waarover hij een standaardwerk schreef. In 1672 stuurde hij naar de gezaghebbende *Royal Society* te Londen een drietal platen van de inwendige geslachtsorganen der vrouw (eierstokken, eileiders en baarmoeder).

Een andere Noordnederlander die een bijzondere bijdrage leverde in het toen zeer actuele vraagstuk van de generatie en de vorming der vrucht was een vriend van Swammerdam (aanvankelijk toch), de veel te vroeg gestorven Reinier de Graaf (1641-1673). Geboren te Schoonhoven uit een katholieke familie, studeerde hij eerst te Leuven, onder Plemp, vervolgens te Utrecht en te Leiden. Hij promoveerde tot doctor in de geneeskunde te Angers in Frankrijk. In 1688 verscheen van hem een anatomisch werk over de mannelijke geslachtsorganen. Vier jaar later verscheen zijn beroemd boek, *De mulierum organis generationi inservientibus* (1672) over de vrouwelijke geslachtsorganen en de voortplanting. Waar tot dan toe in navolging van Aristoteles de functie van de vrouw, bij de voortplanting, als zuiver passief was gezien, wist De Graaf, op grond van eigen waarnemingen, als eerste een goede verklaring van de menselijke generatie te geven, met er op te wijzen dat de eicel door het sperma werd bevrucht. Was hij niet de eerste om het eiblaasje op te merken (Vesalius had ze reeds waargenomen), hij was wel de eerste om het follikel (blaasje aan de eierstok) in relatie te brengen met de ovulatie (uittreden van een eicel uit de eierstok). Hoewel hij de in de follikel verscholen eicel niet heeft waargenomen, was hij toch dicht genaderd tot het inwendig gebeuren

van de voortplanting. In die kwestie werd hij door Swammerdam van plagiaat beschuldigd, aangezien laatstgenoemde beweerde dat hij de follikel in het ovarium het eerst had beschreven.

Antoni van Leeuwenhoek (1632-1723), die met de door hem ontworpen eenvoudige mikroskopen (vergrootglazen) de beweeglijke spermatozoïden bestudeerde en daarin de figuur van een mens met opgetrokken benen meende te herkennen, dacht dat in de mannelijke zaadcel het embryo reeds in de kiem volledig aanwezig was. Hij was dus in feite een tegenstander van de theorieën van De Graaf.

Bij ons was het Filip Verheyen (1648-1710) die over de voortplanting schreef. We hebben reeds gesproken over zijn groot anatomisch werk, *Corporis humani anatomia*, dat verscheen in 1693, alsmede over zijn daarop aansluitend *Supplementum* dat gepubliceerd werd in 1706. Dit *Supplement* bestond uit vijf verhandelingen, waarvan de laatste als titel droeg: *Generationem hominis, ejusque perfectionem usque ad nativitatem includens*, dus betrekking had op de voortplanting. We hebben ook reeds gezien dat apoteker Dominicus Sassenus het *Corporis humani anatomia* in het Nederlands vertaalde, onder de titel *Anatomie ofte Ontleedkundige beschrijvinge van het Menschen Lichaem*, verschenen in 1711, waarin tevens de laatste verhandeling van het *Supplementum*, over de voortplanting en de ontwikkeling van de foetus was opgenomen. Was Verheyens *Anatomia* voornamelijk een compilatie van waarnemingen van anderen, het *Supplementum* was de vrucht van zijn eigen creativiteit. ⁽¹¹⁹⁾ Zo o.m. interesseerde hij zich voor de pas ontdekte follikels van Reinier de Graaf uit Delft, die hij ging kontroleren door vivisekties op maagdelijke en drachtige oöien. ⁽¹²⁰⁾

Het gynekologisch werk van Jan Palfijn

In 1723, was de rusteloze Palfijn weer eens te Leiden, waar hij in de maand augustus professor B.S. Albinus ontmoette die er anatomie doceerde. Albinus toonde hem op de snijkamer een voorhoofdsbeen dat een vinger dik was, en mogelijks afkomstig was van een Egyptenaar... De professor toonde tevens aan hoe hij ontdekt had dat de "hoofdekens" van het kaakbeen opgevangen worden in de diepe ovale holligheden van de slaapbeenderen, en dat ze tegelijk steunen op de achterste zijde der verhevenheden die men net voor de genoemde holligheden in de slaapbeenderen vindt. Palfijn vertoefde blijkbaar liever in de kringen van geleerde professoren dan te Gent in zijn eigen praktijk. Maar misschien was hij daar naartoe getrokken in het vooruitzicht van de uitgave van een nieuw boek.

Inderdaad, het volgend jaar verscheen te Leiden bij Johannes du Vivie, *Ontleedkundige Beschryving, Van De Vrouwelyke Deelen, Die Ter Voort-teeling Dienen*. Door Jan Pal-

fyn, Voornaam (sic) Ontleeder en heelmee-ster der Stad Gendt. Met Figuren. Gedrukt te Gendt voor den Uitgever, A°. 1724. En zyn te bekoomen te Leyden by Johannes Du Vivie. Het ging hier om een oorspronkelijk Nederlandstalig werk, dat hij bijna 20 jaar vroeger had geschreven, en dat hij toen niet had uitgegeven omdat hij de materie te kies oordeelde voor een volks publiek. Naderhand had hij er een (slechte) Franse vertaling van gemaakt op verzoek van Franse vrienden, die ook maar over weinig lektuur ter zake beschikten. Zijn *Description Anatomique des Parties de la Femme, qui servent à la Génération*, was verschenen in 1708 te Leiden bij de weduwe van Bastiaan Schouten.

Zoveel jaren later was er blijkbaar veel van zijn pudeur weggefallen, en publiceerde hij onbeschoord en met humor, in de volkstaal, wat hij wist over de anatomie van de vrouwelijke genitaliën en de voortplanting. Waarschijnlijk had hij het oorspronkelijke werk wel even onder handen genomen omdat hij intussen ook kennis had gekregen van Verheyens visie op die kwestie, dank zij de vertaling van Sassenus. Prof. Elaut heeft er immers meerdere malen de aandacht op gevestigd dat Jan Palfijns anatomische werken met Sassenus' vertaling van Verheyens *Anatomia* nauw verwant zijn. ⁽¹²¹⁾

In de "voor-reeden" van Palfijns *Ontleedkundige Beschryving van De Vrouwelyke Deelen Die Ter Voort-teeling Dienen*, vertelt hij, aanvankelijk in lyrische, maar daarop in nogal rauwe realistische bewoordingen, wat hij over de vrouwelijke geslachtsdelen denkt. Tevens geeft hij blijk van een diepgelovig man te zijn. Uit zijn eerste woorden is duidelijk af te leiden dat men nog niet precies wist te vertellen hoe de voortplanting tot stand komt:

"Hoewel dat de Ontleeders zeer zyn verdeeld, over de wys, op dewelke dat de Voortteeling geschied; soo komende sy niet te min alle eenparig overeen, dat de Gedrogten, al so wel als de Kinderen, welke dat van een natuurlyke gestelte zyn, gemeenlyk een seekeren tyd lang in de Lyfmoer zyn beslooten, alwaar dat sy voedsel ontfangen tot datse volkomen ryp zyn, wanneer dat sy buiten de Lyfmoer werden gestooten, even eens als de Kinderen die natuurlyk zyn gesteld. Maar op dat Leeser een klaar, net en onderscheiden Denkbeeld zoude mogen hebben van de Lyfmoer, zo wel als van de andere Deelen der Vrouwen, welke ter Voortteeling dienen, zo zullen wy een Beschryving doen, van de Werktuigen der Vrouwen, tot dit werk dienende; dat is te zeggen, van die Deelen welke aan de Vrouwen duizenden van Elenden toebrenge, die de Mannen op de duisentderlei wijze ontzeenuwen; welke maakten dat de Vrouwen, die van haar zelve swak en zonder Wapenen zyn, over de dapperste Mannen Zeege-pralen, die veele en zeer magtige Koningen ter neer gebonst, overwinnende Keisers bedorven, wyse Personagien tot Zotten gemaakt, de

ONTLEED-KUNDIGE BESCHRYVING, VAN DE VROUWELYKE DEELLEN, DIE TER VOORT-TEELING DIENEN. DOOR JAN PALFIYN, Voornaam Ontleeder en Heelmee-ster der STAD GENDT. Met Figuren

Gedruckt te GENDT voor den Uitgever, A°. 1724.
En zyn te bekoomen te LEYDEN by
JOHANNES DU VIVIE.

Titelblad van het laatste boek van Jan Palfijn.

Geleerde bedroogen, de Voorzigtige verleid, de Gesonde in schandelyke Ziektens gestort, de Ryke van haren Rykdom berooft, en de berugste Helden hebben ter needergevelt, welke dat d'oorzaak zyn van het meerendeel van onse hartzeeren, zo wel van onse vermaaklykheeden: en ik derf zeggen, dat schier alle de wanonders die immer op 's Wereld schouw-toneel zyn verscheenen, en welke dat nog alle daagen gebeuren, van die Deelen koomen. Men heeft maar *Petronius* te leesen, en de agtjarige geschiedenis te verstaan, welke dat hy van het ontugtig leeven van *Nero* beschrijft, om overtuigt te zyn van het geen ik zegge: Deese zelfde Deelen zyn het welke den Heiligen Profeet *David* hebben vervoerd; den Wyzen *Salomon* tot Afgodery hebben gebracht; den sterken *Samson* ter aarden gebonst, en den grooten *Hercules* genoodsaakt tot den Spinrok; en welke dat hebben veroorzaakt de verwoesting der Stad *Sichem*, d'omkering van *Troyen*, en het verdelgen van veele Koninkryken. Dit syn deese Deelen, dewelke, als door heimelyke betooferingen, de allervoorsigtigste Mannen tot een slag van Gekheid konnen brengen; en terwyl datse gelooven, dat by de Vrouwen, deese Delen vol soetigheid, bekooringen en schoonheden zyn, hoewel dat' er geen leelyker aan het ganse lighaam zyn, datse aan zeer veele zeer lasterlyke quaalen onderworpen zyn, datse zomtyds door een bedorven bloed, en van veele vuiligheden besmet syn, datse alle daagen door den Pis bevuild en bevogt zyn, datse een stinkenden en als gezwaavelde lugt van zig geeven, en datse van den Schepper der Natuur zyn verzonden, als onwaardig om aangeschouwen te worden, na den verborgenste en meest veragtelyksten hoek, van het gantse Lighaam, digt by den Aars en de Uidtygsels,

en welke dat eindelyk uit zigsself, gelyk als d'algemeene Goot en Riool van 't ganste Lighaam zyn. Deese zyn, zeg ik, die deelen in dewelke dat het den Schepper van 't Heelal, hoewel datse als de grondeloosen Poel zyn waar in dat sig alle drek en onreinigheden des Lighaams instorten en zich vergaaderen, nogtans heeft behaagt, dat den Mens, dat hovaardige dier, dat haast zal worden opgenomen in den Hemel, zy ontfaangen, in 't ruw ontworpen, en gemaakt, ten einde dat hy zig bygevolg van tyd te binnen brengende de geringheid van zyn oorspronk, en de onreinigheden van zyn eerste woonplaats, welke dat tusschen de blaas en de einddarm is, hy zig niet verhovaardige: maar dat hy in diepe vernedering om de Almagt van den Souvereinen Schepper verwondere, zyne Grootheid en syne goddelyke Majesteyt met het ontzag dat hem toekomt aanbidde, en dat hy begeere met gebeden en van syne oneindige Goedheid verkregen mogte een betere woning dat is te zeggen, de volzalige eeuwige wooning der ziele in den Hemel.

Evenwel blijft Palfijn in deze verhandeling niet bij algemene beschouwingen, maar hij beschrijft nauwkeurig alle details van de vrouwelijke geslachtsorganen en hun rol bij de cohabitatie en de voortplanting. Terecht kon dokter Van Laere getuigen: "Bij de beschrijving van de vrouwelijke genitalia ontpopt Palfijn zich als de ideale voorlichter bij wie onze moderne sexologen zeker in de leer kunnen gaan" ⁽¹²²⁾

Wellicht omdat hij zich maar al te zeer bewust was van het feit dat er nog heel wat opzoekingen moesten gebeuren om klaar te zien in het proces van de voortplanting, eindigde hij deze verhandeling met de volgende woorden:

"Weetje wat beters deel het meede,
So niet, wees dan met dit te vrede"

Volgende keer :
Palfijns laatste jaren

Noten :

- (114) M. Dumont & P. Morel, *Histoire de l'obstétrique et de gynécologie*, Lyon, 1968, p. 14-51.
- (115) D. Jetter, *Geschiedenis van de geneeskunde*, Utrecht, 1994, p. 125.
- (116) M. Thiery, *De moeilijke baring door de eeuwen heen*, in: *Tijdschr. vr. Geneeskunde*, 51, nr. 3, 1995, p. 225.
- (117) In boekvorm uitgegeven, zie nota nr. 86.
- (118) H.L. Houtzager, *De mannelijke en vrouwelijke geslachtsorganen. Theorieën over hun bouw en functie voor de ontdekking van de Graafse follikel*, in: *Nederlands Tijdschr. voor Obstetrie en Gynaecologie*, Vol. 103, nov. 1990, p. 369.
- (119) G. Vanpaemel, *Filip Verheyen (1648-1710) en de geneeskunde te Leuven op het einde van de zeventiende eeuw*, in *Periodiek*, 44, nr. 2, maart-april 1989, p. 82.
- (120) A. Van Driessche, zie nota 73, p. 104.
- (121) L. Elaut, zie nota 75, p. 208.
- (122) J. Van Laere, zie nota nr. 71, p. 84.

TE KOOP

• **VW GOLF TOUR**, donkerblauw metalisé,
5-deurs, benzine, bouwjaar 1988,
90.000 km, in perfecte staat.
Tel. 057/30 05 39.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

**Kris
Wyffels**

T I M M E R B E D R I J F

Handschoolstr. 18
8691 Beveren a/d IJzer
tel (057) 30 03 63

Prof. O. Privé
8912 Roessbrugge
tel (057) 30 14 32

U KAN BIJ ONS TERECHT VOOR :

- eigen fabrikatie
houten ramen, deuren
en poorten
- ramen en rolluiken in PVC
- binnendeuren in alle stijlen
- veranda's, ...

GRATIS EN VRIJBLIJVEND
PRIJSOFFERTE

Gasthof 't Rozenhof

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

Gezellige & sfeervolle
vernieuwde feestzaal tot 280 personen

Landelijk kader met tuin

Fijne keuken

Voor al uw feesten

DOODGEWOON

(vervolg van blz. 354)

Van in de vroege 17de eeuw werden die rijken veelal binnen de kerk begraven, ver van zij die achter de duivelsrooster het einde der tijden verbeidden. Deze begrafenissen intra muros betekende voor de kerk een belangrijke bron van inkomsten. Zoals men later zou spreken over een 'hoogsten' en een 'laagsten' dienst, was het statussymbool van toen, ofwel begraven worden onder de week, op zondag, tijdens de mis of tijdens de preek. Bij het openen van die graven of via barsten in de grafstenen kwam er vaak een lijkgeur vrij die de ganse kerkruimte vulde zodat men het sedertdien over "rijke stinkers" heeft.

Zo levensecht als de dood maar kan zijn.

De hele bedoening rond het "dood-gaan" wordt op de tentoonstelling op perfecte en visuele manier met driedimensionale tafereelen uitgebeeld.

In het sterfhuis van net na de oorlog herkennen wij nog het best de toen geldende regels.

In de eerste kamer waakt de familie. De jeneverfles binnen handbereik voor 't doorspoelen van familieveten en alteraties.

Schone herinneringen en snel te vergeten conflicten breken de ogen van de treurende familie die om beurten bij de aflijvige gaan mijmeren. De tip van de schort nat van tra-

nen en alle hoop gevestigd op 't spaarboekje op de schouw dat er moet voor zorgen de paster en de uitvaart te bekostigen.

In de belendende kamer, koel en met gesloten blaffeturen ligt hij die het tijdelijke met het eeuwige wisselde. De hangpendule tikt niet meer en de spiegel is omfloerst met zware tule.

Uit het nachttafeltje werd de pispot gehaald en in een glas met wijwater of wat er op trekt zit een verse palmtak voor de laatste schuchtere zegening.

In het sterfhuis op de tentoonstelling die een zodanig getrouwe weergave is van wat wij als kind meemaakten, houdt men even de adem in tot men merkt dat de pop die de dode identificeert niemand minder is dan Alfred Hitchcock-himself... in het sterfhuis mag ook wel eens gelachen worden.

Elders doodgaan

Naast het dodenritueel dat wij ofwel van huisuit of van uit ons geschiedenisboekje kennen gaan nog andere tweevoeters dood die wij in hun laatste tocht over de Styx volgen.

Op een levensecht en levensgroot schip maakt de museumbezoeker een begrafenis mee op zee. In het crematorium van Lochristie begeleiden wij een aflijvige tot aan zijn wel erg karige- en stoffelijke resten.

Wij maken kennis met de praal en pracht, kitch en tralala die de Amerikanen aan hun teergeliefde aflijvige besteden. Wij dolen tus-

sen oude graftomben en kruisen om uiteindelijk in het koor van de voormalige dominikanessenkerk perplex te staan bij het meterhoge stellage-graf van een Sioux-Indiaan uit Noord-Amerika.

De bedoeling van deze grafkonstruktie was de wind vrij spel te geven, opdat de geest van de overledene zou worden meegevoerd. Uiteindelijk werd het lichaam door weer en wind totaal uitgedroogd. Wanneer nog enkel beenderen overbleven, werden deze verzameld en ergens gedeponeerd, vaak in rotsspleten.

Een bezoek waard

Door deze en vele andere "levensechte" rekonstrukties gaat voor de bezoeker een totaal nieuwe wereld open.

Verbazingwekkend maar zeker niet luguber!

Af en toe kan er zelfs gelachen worden.

De tentoonstelling in de kerk van Ster der Zee aan de Koninklijke baan, halverwege Sint-Idesbald en Koksijde is elke dag open tot 5 november 1995 van 10 u. tot 12.30 u. & 13.30 u. tot 18 u. In juli en augustus doorlopend van 10 u. tot 18 u. Toegangsprijzen: 120 fr. Kinderen 60 fr. Gezinskaart 300 fr.

Met ticket kusttram, korting van 25 %.

Elie E. Balduck

Voetnoot

(1) Vijfduizend jaar dodenbezorging. 80 bladz., 150 fr. Verkrijgbaar op de tentoonstelling of bij Karel Van de Castele, Pemenhoek 36 te Nieuwpoort.

TERREIN LUC DECLERCK

ZONDAG 30 JULI 1995

ALVERINGEM-BEVEREN

start 10.30 uur

INTERNATIONALE MOTORCROSS

met STREEKPILOTEN :

Scholing 80 cc : Lahaye Yves • Beloften 125 cc : Declerck Steven

Nieuweligen 125 cc : Gesquiere Kris • Vrijetijds : Pover Rik

Nieuweligen 250 cc : Lahaye Eddy • Inters 125 cc : Raes Peter

Nationalen 250 cc : Regheere Bart • Inter B 250 cc : Regheere Lieven

ZATERDAG 29 JULI

Kip aan 't spit vanaf 19 u. - nadien CROSSFUIF met MOVING 88

Inrichting : MC De Putcrossers

FIETSEN - BROMFIETSEN - MOTO'S

REGHEERE

REGHEERE Bart
Putstraat 17

8690 Alveringem

Tel./Fax (058) 289 663

Behangpapier • Gordijnen Vloerbekleding

Einde reeksen bahangpapier aan **100 fr./rol**

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

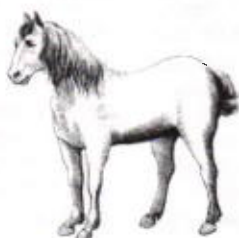
Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

De winkel blijft open gedurende de bouwwerken

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag en maandag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

ROESBRUGGE Ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer"

Nog enkele kleine werkjes en het ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer" is afgevoerd. Het ontmoetingscentrum kan nu reeds gebruikt worden.

De officiële opening vindt plaats op vrijdag 29 september. Hierover meer in ons volgend nummer.

Voor aanvraag tot gebruik van de zaal en alle inlichtingen dient men zich te wenden tot het gemeentehuis te Roesbrugge, waar tevens de sleutel dient afgehaald te worden.

Huurprijs voor sportactiviteiten en lessenreeksen : 150 fr./uur. Voor andere activiteiten moet men zich richten tot het gemeentehuis.

Verantwoordelijke voor de zaal : Willy Vandermarliere - tel. 057/30 05 05.

SINT-JAN-TER-BIEZEN Uitslag tombola Werkgroep

Uitslag van de trekking tombola ten voordele van de Werkgroep.

290047	290091	290007	290065	290073
290021	290138	290181	290165	290188
290185	290118	290177	290271	290280
290243	290305	290346	290388	290381
290385	290332	290307	290304	290376
290344	290362	290443	290536	290551
290542	290597	290557	290593	290518
290519	290558	290612	290638	290676
290661	290681	290613	290672	290622
290651	290619	290606	290670	290635
290669	290647	290713	290787	290782
290715	290834	290840	290879	290811
290888	290952	290954	290980	290921
290972	290944	293057	293079	293060
293037	293100			

Prijzen af te halen vóór 1 augustus in café "De Ster" bij Eudore en Maria Maerten-Catteeuw in de Kapellestraat.

De Werkgroep dankt meteen iedereen die ons steunde.

TOUSSAINT

Begravenissen - Crematies

Alle formaliteiten - Dag & nacht tot uw dienst
Rouwtransport - binnen- & buitenland
Grafzerken - grafkelders
Erkend door Luikse Verzekeringen
Bloemen & Rouwkransen

Bergenstraat 18, Roesbrugge
Prof. Rubbrechtstraat 67, Roesbrugge
057/30 16 20

GRAFZERKEN Groot- en kleinhandel

**GOEDKOOP en KWALITEIT
IS ONZE REKLAME**

Toonplaats :
Bergenstraat 1, Beveren - Roesbrugge
057/30 09 09 - 30 14 12

Burelen :
Bergenstraat 24, Roesbrugge
Tel. 057/30 16 20 - 058/29 81 39

FEESTZAAL - CAFE ATLANTIS

Rouwmaaltijden - Kommuniefeesten - Huwelijksfeesten
bij Robert, Bergenstraat 18 - Roesbrugge Tel. 057/30 16 20

medische pedicure

Katrien
Myny - Weemeeuw

Prof. O. Rubbrechtstraat 54
8972 Roesbrugge
057/30 13 57 (enkel op afspraak)
Komt ook aan huis.

UNIVERSITEIT GENT

In de interessante reeks *Uit het verleden van de RUG* zijn zopas twee nieuwe nummers verschenen.

Brochure nr. 37 handelt over *J.E. Verschaffelt (1870-1955)* en bevat twee studies over deze Gentse Vlaamsgezinde hoogleraar, oprichter van het eerste volwaardige Natuurkundig Laboratorium aan de R.U.G.

116 blz., prijs 250 fr. (+ 50 fr. verzendingskosten)

Brochure nr. 38 *Nu naar Gent. Vlaams-nationale en katholieke studentenbeweging te Gent 1928-1940*. Deze studie heeft betrekking op drie vooraanstaande Gentse studentenbewegingen uit het interbellum, en hoe zij inspeelden op de vernederlandsing van de universiteit en de nieuwe stromingen tijdens de jaren dertig.

315 blz., prijs 550 fr. (+ 50 fr. verzendingskosten).

Bestellen : Archief RUG - Sint-Pieters-nieuwstraat 25 - 9000 Gent.
Tel. 09/264 30 80.

LEISELE, ZONDAG 16 JULI 6de SCHREVEPROMENADE

Het "Gordelkomité Schrevepromenade" uit Leisele is op zondag 16 juli eerstkomend reeds aan de zesde uitgave van haar Schrevepromenade toe.

Deze Schrevepromenade is een internationale gordel rond Leisele waarbij de Westhoek en Frans-Vlaanderen aangedaan worden. De deelnemers kunnen wandelen, joggen of fietsen, op eigen tempo en volgens vrij te kiezen afstanden. De mogelijke omlopen zijn 8, 15, 25, 45 of 65 km. Zoals de vorige jaren hebben de organisatoren bij het uitstippelen van het parkoers de drukke wegen vermeden en doet men alleen rustige, landelijke wegen aan.

Start en aankomst van de Schrevepromenade hebben plaats op het verkeersvrije dorpsplein van Leisele. Starten kan men vanaf 6 uur in de vroege morgen en men wordt terug verwacht voor 6 uur 's avonds.

Voor iedere deelnemer ligt er aan de aankomst een herinnering klaar.

Op en rond het pittoreske dorpsplein van Leisele kan men nadien nog even uitblazen en genieten van de animatie die men gedurende gans de namiddag voorzien heeft. Voor wie niet over een eigen fiets beschikt is er mogelijkheid tot het huren van fietsen (vooraf reserveren op het nummer 058/29 90 66 is noodzakelijk!).

Bij de vorige editie mocht men in Leisele meer dan 1.500 deelnemers verwelkomen en ook nu werd er alles aan gedaan om minstens evenveel volk op de been te krijgen.

MET SINT-ARNOLD OP STAP ... TIJDENS HET FEEST VAN SINT-ARNOLD

Om Alveringem meer en meer te verheffen tot het *bierdorp van Vlaanderen* - in het begin van deze eeuw telde dit dorp maar liefst zeven brouwerijen - en aldus ook meer uitstraling te geven aan het *Mout- en Brouwhuis de Snoek* organiseert Westhoek-Monumenten in nauwe samenwerking met de lokale VVV op zondag 13 augustus a.s. een groots FEEST VAN SINT-ARNOLD.

Om 10.30 u. zal onder begeleiding van een fanfare én in aanwezigheid van de Fortemse Reus Omer SNOEK de nieuwe wandelroute "*Met Sint-Arnold op stap. Over brouwen en brouwers in Alveringem*" ingewandeld worden. Deze wandelroute, die een interessante blik werpt op het bierkultureel verleden van Alveringem, is van de hand van Frank Becuwe en wordt door Westhoek-Monumenten in de reeks "Cultuurtoerisme in de Westhoek" uitgegeven.

Diverse Vlaamse wandelverenigingen zullen hieraan deelnemen. De wandeling zal starten aan het Mout- en Brouwhuis *de Snoek* en rond de middag (12.30 u.) wordt eenieder er terug verwacht voor de aperitief.

Daarna is er volop gelegenheid om er op de binnenkoer van het Mout- & Brouwhuis *de Snoek* te middagmalen en er de ganse namiddag te genieten van volksmuziek en volksdans. Voor de kleintjes wordt er kinderanimatie voorzien. Voor de grotere allerlei volks- en kinderspelen.

Tijdens dit *Feest van Sint-Arnold* wordt tevens de GILDE VAN SINT-ARNOLDUS boven de doopvont gehouden. Deze gilde moet op termijn alle oude Vlaamse brouwersfamilies bijeenbrengen rond een uniek stukje

brouwerijpatrimonium, met name het Mout- en Brouwhuis *de Snoek*. Voorts heeft de Gilde tot doel de volkskultuur rond de bierheilige in stand te houden en de geschiedenis van het brouwbedrijf aan te wakkeren. Om als gildebroeder in de Gilde opgenomen te worden, moet men enkel kunnen bewijzen een rechtstreekse voorvader te hebben die ooit brouwer is geweest.

Het Feest van Sint-Arnold zal ieder jaar doorgaan de eerste zondag vóór het naamfeest van Sint-Arnold (16 augustus).

SINT-AUDOMARUSKOOR BEVEREN-IJZER

Het gaat goed met het jonge Beverense koor, dank U.

Een drukke agenda, de ene repetitie die de andere opvolgt op maandagavond, en plaatselijke optredens met de voorbije hoogdagen, eerste en plechtige communie. En ondertussen het repertoire uitbouwen.

Na de gift van het elektronisch orgel, kreeg het koor nu ook de medewerking van een Zeebrugse rederij, die we omwille van reclame niet mogen vernoemen, afgekort met twee letters (niet C&A). De kaften voor het zangkoor konden we gratis bekomen dan zij de actieve steun van een al even actieve medewerkster. Met dank.

Het najaar belooft weer de moeite te lonen. Hou alvast nu al zondag 22 oktober vrij. Een en ander staat terug in Beveren te gebeuren : een muzikale namiddag, waarop uiteraard het koor niet mag ontbreken. We houden U op de hoogte.

Het gaat goed met het jonge Beverense koor, dank U.

KONCERT TE BEVEREN-IJZER

Op zondag 22 oktober is er te Beveren-IJzer een Koncertnamiddag.

Het programma is als volgt samengesteld :

- Hubert Vanaschen : *klassiek bariton*
- Ensemble Anne Froidebise :
klavecimbel - dwarsfluit
- Marianne Lips : *klassiek gitaar*
- Sint-Audomaruskoor samen te Hubert Vanaschen.

Houd alvast deze datum vrij voor dit evenement. Meer over dit alles in het septembernummer.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Wonen 3 partijen :

1. Goussey Martha	342 p.
2. Desmyttere Georges	336 p.
3. Vanhoucke Roger	316 p.
4. Soetaert Gerard	316 p.
5. Ganne Marcel	306 p.
6. Morlion Godelieve	299 p.
7. Dewitte Adelson	264 p.
8. Vienne Alice	238 p.
9. Snauwaert Ben	227 p.
10. Claeymans Denis	219 p.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

REUZESOLDEN

bij **MASSA BEHANG**

Bergenstraat 42 - Beveren-Roesbrugge - Tel. 057/30 10 20

OPENINGSUREN : maandag tot zaterdag van 9 tot 12 u. en van 13 tot 19 u. - zondag gesloten

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel. 057/30.05.85

openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

**Ook wij trekken er tussen
uit. Van maandag 24/7 t.e.m.
zondag 6/8 om u te dienen
nog iedere voormiddag
open van 7.30 tot 12.30 u.
Op zondag gesloten.**

NON-FOOD

keukenrollen	
Budget 4 rollen	45,-
Kleenex Tissues	
100 st.	39,-
Douche Crème Fa 250 ml	
- Marine	67,-
- Beauty	67,-

PET-FOOD

Kattevoeding Winny 400 g	
- Rund	15,-
- Konijn	15,-
- Vis	15,-

Mentos fruit/Mint Vanmelle	39,-
Mello Parade 500 g	99,-
GRATIS BAL bij aankoop van 3 pakken naar keuze :	
- Dinosaurus granen/choco	
- Lu Prince fourré 300 g. vanille, choco of duo	
- Lu Prince fourré Pocket	
- Centwafels Lu 5 x 45 g	
- Cha Cha 5 x 27 g	
Chips Crocky	29,-
- Hula Hoops Barbecue	
- Hula Hoops Paprika	
- Swing Balls	
- Barbecue Rings	
- Crokido's	
Lotus Speculoos 250 g	29,-
Ronde beschuiten Anco	42,-
Choco Charo 400 g	30,-
Kaas 4 sterren	
8 porties V.Q.R.	55,-
Zalm Imperiale 213 g	69,-
Parador Abrikozen/Cocktail 400 g	29,-
Mayonaise Vandemoortele 500 ml	63,-
Tourtel bak	399,- + leeggoed
	6 voor 120,-

van 14/7 t.e.m. 23/7

Jupiler	289,- + leeggoed
Vitel 5 x 1,5 l + 1,5 l GRATIS	156,-
Winny limonade blik	Nu 10,-
Solo 500 g	57,-

VERSE GROENTEN & FRUIT

van 14/7 t.e.m. 16/7

Perziken	2 kg voor 99,-
Jonagold	2 kg voor 49,-
Tomaten	Superprijs

WEEK TOPPER

van 14/7 tot 23/7

Gerookte ham

390,-

CHARCUTERIE

Crème Pate	Nu 220,-
Hespeworst met look	220,-
Van 24/7 t.e.m. 30/7	
Ontvette Ham	290,-

KAASHOEKJE

Brie 60 %	290,-
Passendale	390,-
Watou kaas	310,-
Chavroux 150 gr	79,-

ZUIVEL

halfvolle melk	
1 liter plastic	21,-

DIEET & NATUUR

NIEUW !!!

Haarshampoo biologisch

DIEPVRIES

Kroketten 1 kg	55,-
----------------	-------------

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (26)

Een woordje geschiedenis

En Albert Capoen vertelt nog ...

Herinneringen opdelvend aan de herbergtoog

In de tijd heb ik ook tabak geblauwd die we naar de depot van het station van Haezebrouck moesten brengen. Die tabak ging dan 's anderendaags al weg met de trein. De depot was gelegen juist voorbij het station langs de weg naar Vieux-Berquin.

Een zekere Pol, een ijzerwegman, was er 's nachts belast met het toezicht. Dus droegen wij de tabak daar bij nacht naartoe en lieten de tabak in de zakken. Dat was gemakkelijker om te verzenden. Dan togen we weer huiswaarts, te voet door de "stikken" (velden).

Maar op een avond, al derwaarts gaande naar huis, zagen we onderweg bij een pachtgoed zakken hangen op de kolhofhage (moestuinhaag). Dat waren gewassen vettezakken. De vette (meststof) kwam vroeger toe in jutezakken. De boeren wisten ze achteraf uit en gebruikten ze om er graan of aardappelen in te doen.

Ik zei tot mijn maten : "zouden we niet elk een zak meegrijpen, een van de fijnste om er later tabak in te bergen ?" Zo rolden we elk een zak op en staken die onder onze vest.

We gingen verder derwaarts maar aan "De Populier" werden we geattakiert (aangevallen) door twee Franse kommiezen. We moesten het op een lopen zetten maar verloren onze zak van onder onze vest.

Vele jaren later, in 1960, was ik gestopt met blauwen en was chauffeur geworden op de autocars. Regelmatig reed ik met de lijnbus van Haezebrouck-station naar Poperinge-station, de dienst verzekerend in plaats van de afgeschafte trein, en omgekeerd natuurlijk.

Maar als mijn dienst er op zat ging ik wel eens een pintje drinken in een herberg voor het station in Haezebrouck, in "L'Aviateur", die toen uitgebaat werd door een ouden kommies, Henri Lemaire.

Zo op een avond schiet ik daar nog eens binnen en zag daar een andere kommies die ook op zijn retraite (pensioen) was. Ik zette mij aan het einde van de toog. Die twee gewezen kommiezen klapten onder mekaar wat ze tijdens hun loopbaan als kommies zoal beleefd hadden.

Ik hoorde die ene zeggen : "Ik heb eens een rare toer tegengekomen. We waren op dienst bij "De Populier" en vielen er drie blauwers aan. Die gingen op de loop maar verloren hun zak waarin ze tabak hadden gedragen, voorzeker naar de "Belle Hôtesse" of in Steenbeke. Maar 's morgens

moesten wij op het kantoor verslag uitbrengen over hetgeen wij op dienst gezien of gehoord hadden. Dus vertelden wij dat wij op drie blauwers gebotst waren die op de vlucht geslagen waren maar hun ledige tabakszak hadden laten vallen. Onze chef en ook andere kommiezen bekeken die zakken, roken er eens aan en loechen : "Zij, die mannen, waren zeker geen blauwers want dat zijn geen tabakszakken maar vettezakken. Daar is nooit tabak in geweest."

Van aan het einde van de toog zei ik opeens : "Dat is waar ! Maar had je drie of vier dagen moeten beien (wachten), dan wel."

De kommies aan de toog keerde zich tot mij : "Wat weet jij daarover ?"

"'t is met mij dat het gebeurd is."

"Dat kan niet zijn. Het is tien jaren geleden en gij zijt chauffeur van de autocar," riposteerde de kommies.

"Maar te dien tijde was ik geen chauffeur."

"Ik kan dat niet geloven," schudde de kommies.

"Wel, je wil het niet geloven. Maar je hebt niet alles verteld. Jullie getweeën zaten tegen de muur van een hofstede, op een melkcarrette (melkwagentje) waarmee ze melkpullen voerden. Jullie zijn afgesprongen achter die drie blauwers aan. Twee ervan zijn over de barriere van de weide gewipt. Maar de derde is gevlucht over de weg langs het Engels kerkhof."

"Dat is juist. Maar 't is algeleijk niet gelooflijk, tien jaar achternaar," opperde de verbaasde kommies.

Ik heb dan zelf nog een goede pint gedronken. Hij vertelde enige avonturen van zijn kommiezenleven en ik over de farcen die ik als blauwer tegengekomen was.

Wij zijn nog hele goeie maten geworden bij zover dat wij elkaar wekelijks ontmoetten in die herberg. Het kwam zo ver dat ik regelmatig Belgische tabak voor hen meebracht. Die kommies, Jules Lavocat was zijn naam, miek eindelijk vele kas (was een grote liefhebber) van België's tabak. Dat was nog altijd ten tijde dat het niet mocht. Nu zijn ze allebei dood. Maar ik heb nooit aanvaard dat men kwaad sprak van de kommiezen.

Zij werden betaald voor hun werk, terwijl ik mij moest riskeren en maken dat ik niet gegrepen werd. Zo eenvoudig is dat.

Bietenzaadstengels die in aktie schieten

Lijk ik van alles blauwde, als er maar geld mee te verdienen was, heb ik ook alcohol overgedragen. Om mij te bevoorraden ging ik bij Maria Vanmerris, in een winkeltje niet ver van Boeschepe-station. Alzo, met die flessen, een twintigtal, op mijn bult trok ik

Albert Capoen, mijmerend bij de beek waar hij destijds in het ijskoude water duikelde.

door de velden naar België, om te leveren op een hofstede tussen Abele (grens) en Poperinge. Een kolenhandelaar die daar met zijn paardenwagen voorbij kwam, nam de flessen drank, verborgen in of onder de zakken met kolen, mee voor verder vervoer.

Zo heb ik nog 30 reizen gedaan in een maand, de maand december, soms tot 2 tot 3 maal op één nacht. Dan was de alkohol het meest gevraagd, maar ook nog in januari, het moment van de grote feesten.

Daarover sprekend zou ik wel eens willen vertellen wat me ooit op zo'n tocht is overkomen. Ik was zoals zovele keren naar die hofstede getrokken met een lading flessen, dwars door een suikerbietenveld. Lijk de bieten nog niet gerooid waren, zag in het duister talrijke "butraapstaals" (opgeschoten zaadstengels).

Bij de terugkeer echter bemerkte ik daar opeens twee heel dikke zaadstengels. Een zaadstengel meet ruim 1,50 m tot 1,60 m. Maar zulke dikke stengels had ik nooit gezien en het verwonderde mij dat ik ze bij het heengaan helemaal niet had opgemerkt. Hoe was dat toch mogelijk ? Hoe meer ik echter naderde hoe meer ik overtuigd geraakte dat het helemaal geen "staals" waren, maar twee mannen. In de duisternis moet je al heel dicht genaderd zijn om iets of iemand vaag te onderscheiden. Ik hield me stil en gebaarde plots van weg te vluchten. Toen kwamen die mannen, twee Belgische kommiezen achter me aan. Ze naderden vrij

vlug maar lijkt ik enkel mijn ledige zak en mijn draagsingels te dragen had, was ik in drie wrongen de pijp uit. Zo liepen ze verloren. Maar ze schoten met een mitraillette, ja, in België vuurden ze met mitrailletten in die tijd. Dat waren "boules traçantes" die de lucht ingingen, je weet wel, vuurkogels om aan te geven langswaar een blauwer wegl loopt. Dat was natuurlijk "stief rischierlijk" (zeer risikovol) want andere kommiezen die in het ronde waren, zagen dat en konden je een eind verder tegenhouden. Dat was die avond het geval niet.

Als de Franse kommiezen in staking waren.

Er was een keer een moment dat de Franse douaniers in staking gingen, kort na de oorlog '40-'45. Hun daghuur was lijk blijven stilstaan en die mannen waren miskontent: "Als je ons niet redelijk kunt betalen, wel, dan gaan we de blauwers vrij spel geven," was hun redenering.

Als de kommiezen niet staakten was ik al veel op het blauwerspad, dus mocht ik zeker nu niet achterwege blijven. Ik was sedert lang gewoon om mijn tabak te halen bij Camiel Steverlynck, langs de weg naar Abele-station. Ook voor die avond had ik bij hem 20 kilo tabak laten gereed maken. Maar ik ging er derwaarts met mijn moto. Van als ik de vracht op mijn rug geslagen had en vooraleer te starten, zei ik tegen Camiel: "Doet er maar nog twintig kilo gereed, ik ga rechtuit weerkeren".

Met redelijke vaart ben ik Frankrijk binnen gereden. Ja, dat gaat natuurlijk wel rapper dan te voet door de velden. Zo kon ik dezelfde avond nog een tweede tocht ondernemen zonder mij al te moe te maken. Tegen middernacht had ik, profiterend van de staking, wel 40 kilo kunnen smokkelen en een mooie daghuur verdiend. Het ijzer moet je inderdaad smeden binst dat het heet is. Maar veel zulke okkasies hebben ze ons toch niet gegeven. Integendeel, er waren kommiezen, van die echte, die binst de staking dienst deden in burger. De rekening kwam echter nadien!

Hoe de kommiezen voor mij uitkijkers speelden

Lijk ik al gezegd heb, trok ik 's avonds naar Camiel Steverlynck, gewoonlijk om een vracht van 20 kilo tabak. Dat was altijd in orde, goed gereed gedaan. Maar eer ik aanzette, had Camiel de gewoonte van heel voorzichtig de voordeur te openen en even te loeren. Dat was hij gewoon want hij had ook heel zijn leven geblauwd. Dus keek hij of er geen Franse of Belgische kommiezen op stap waren. Hij woonde immers langs de gemene weg en er was daar veelal iemand op toer.

Zo hield hij de deur op een kier maar fluisterde: "Albert, je mag niet roeren. Er zijn daar twee Franse kommiezen die opperwaarts gaan naar de Steenakker, langs hun velo.

"Camile," vroeg ik, "mag ik ook eens kijken?"

Ik zag ze inderdaad opperwaarts gaan, maar hun elektrische dynamo lag aan zodat hun rood achterlichtje brandde.

"Camiel, 't zal nog nooit beter gegaan hebben," en daarmee stapte ik behoedzaam een eind achter die kommiezen aan, met 20 kilo tabak op mijn rug.

Als ze onderweg andere kommiezen ontmoeten en ze stil staan om een babbeltje te slaan, zullen de lichtjes uitgaan. Evenzo als ze zich ergens zouden ophouden, ondermeer aan de Steenakker, die een slechte plek was omdat er zoveel blauwers woonachtig waren. Zo was mijn redenering.

Het heeft inderdaad nooit beter gegaan. Ik volgde op mijn gemak op een redelijke afstand. Zo deden zij voor mij dienst als uitzoekers. Wat wil je nog meer?

Een eind verder sloeg ik echter de velden in naar de Catsberg toe omdat ik die richting uit moest. Maar kommiezen die het spoor trekken voor een blauwer, het gebeurt niet veel.

Jachtgeweren, een niet alledaags artikel.

Na de oorlog '40-'45 was er in Frankrijk een grote vraag naar jachtgeweren. De meeste waren tijdens de bezetting verdwenen, opgeroest of weggegooid. In België kon je na de oorlog praktisch van alles krijgen. Zo werden mijn maat en ik zelf door twee Fransen van Parijs benaderd om voor hen de gewenste jachtgeweren te smokkelen.

Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan, want jachtgeweren kan je moeilijk wegbergen. In elk geval was het akkoord dat wij zelf geen geld moesten uitleggen voor de aankoop van die spullen, alleen maar overbrengen en ter plekke brengen naar het station van Haezebrouck.

Zoals gewoonlijk lag onze smokkelwaar, ook de geweren, bij Camiel Steverlynck in Abele. Getweeën gingen wij erachter, te voet en brachten ze, op de rug gehangen, naar de woning van mijn vader op de Catsberg.

's Anderendaags bonden we ieder twee geweren, goed ingepakt, op onze fiets en peddelden ermee naar Sint-Omaars, wel 40 kilometer ver. Niet ver van het station gingen we een pintje pakken in een herberg.

Al vlug ging ik polshoogte nemen in het station zelf, terwijl mijn maat de fietsen met de geweren, tegen de voorgevel geplaatst in het oog hield. In de wachtzaal van het station bewoog ik mij zo onopvallend mogelijk, wel in de gaten houdend of er geen kommiezen of gendarmen in de buurt waren, zelfs in burgerkledij want dat kon ook voorvallen.

De twee mannen in wiens opdracht wij werkten, zaten vooraan op een bank. Maar ik mocht niets gebaren en ging uiteraard niet tot bij hen, maar onze blikken kruisten elkaar wel.

Een vijftal minuten voor de aankomst van de trein voor Parijs ging ik terug naar de herberg tot bij mijn metgezel om de vier geweren te halen. Onze opdrachtgevers gingen inmiddels naar het perron om plaats te nemen op de trein. Wij zelf kochten een perronkaartje en merkten al vlug op in welk

kompartiment ze zich hadden neergezet. Door het reeds geopende venster gaven we de geweren af en was onze opdracht afgelopen. Samen hebben we zo'n 40-tal geweren geblauwd.

Eigenlijk was het een risikovolle onderneming. Vooreerst het gebeurde op klaarlichte dag en daarbij, als we kommiezen zouden ontmoet hebben, zouden we in negen gevallen op tien de geweren hebben moeten weggooien. Maar wij zijn steeds door het geluk gediend geweest. Dat brengt ijver bij!

Op draf met een driege-span

Na de oorlog heb ik eveneens op een hofstede gewrocht niet ver van de grens, als kanton (paardenknecht). Het gebeurde meer dan eens dat een Belgiekenaar van op de Zwarte Berg, ik meen dat hij Spenninck heette, tot aan het pachtgoed kwam met twee Belgische paarden, opgetuigd met gareel en al.

De boer zelf kwam mij dan algauw vinden: "Albert, je gaat moeten deure (weg) gaan, onze maat is daar weer." Ik wist wat me te doen stond en spande drie paarden, een van het eigen hof alsmede de twee Belgische voor een wagen, aan het driege-span (grote zwenkel) en trok met het driege-span naar Haezebrouck, bij een paarden-marchand.

Als ik had moeten stoppen en uitleg verschaffen over het driege-span en de ledige wagen was mijn antwoord klaar: "Op weg om dakpannen te halen". Maar dat is nooit gebeurd.

Het gebeurde meer dan eens dat ik onderweg kommiezen ontmoette, maar zij knikten vriendelijk goedendag en ik deed met de glimlach evenveel groeten weer. Hadden ze het geweten!

Nadat de twee Belgische paarden bij de handelaar gestald waren, nam ik de garels weer mee op de wagen en droeg ze op de terugweg binnen in een herberg te Caester, in het café Maxime van Gelein. Daar kwamen de Spennincks de garelen weer ophalen.

Hoeveel paarden ik precies geblauwd heb, weet ik niet meer, misschien wel 140. Heel veel heb ik daaraan niet verdiend. Ik werkte in loonopdracht, zo het gebeurde tijdens de werkuren maar kreeg wel een kommissieloon. De boer zelf zal wel meer verdiend hebben!

Een ijzige historie

Lange tijd hebben we met drie man tabak gedragen tot tegen Haezebrouck. De rendez-vousplaats was een weide waar we opgewacht werden door drie Franse smokkelaars van Isbergues, om de lading over te nemen. Dat was gewoonlijk rond 1 uur in de vroege morgen.

Op zekere nacht echter vroor het keihard en moesten we zoals steeds, langs daar een brede diepe beek over. Gelukkig lag daar een ijzeren poutrel over het water zodat we een ganse omweg konden uitsparen. Mijn twee maten waren er al overheen doch toen

het mijn beurt was om er behoedzaam over te stappen, gleed ik uit en plofte door het ijs in het verstijvend koude water, tot aan de ellebogen wel.

Onmiddellijk kwamen mijn gezellen mij ter hulp om me op het droge te trekken. En also kletsnat, in die vriestemperatuur, moest ik nog 500 meter gaan naar de afgesproken plaats in de weide om mijn tabak af te geven, want ik had er wel voor gezorgd dat die niet nat was.

Had ik dan maar verse droge kleren kunnen aantrekken dan ware het niet zo erg geweest. Maar ik moest nog vier uren stappen om terug thuis te zijn. Doch mijn broekspijpen waren stijf, vervroren aan mijn benen, als ik in mijn woning de keukendeur openstak. Wat een zaligheid om opnieuw in de huiselijke warmte te duiken.

Gehard in alle weer en wind heb ik er nooit een verkoudheid aan overgehouden.

(Wordt vervolgt) Rik Sohier

TENTOONSTELLING

Vanaf 12 tot en met zondag 27 augustus 1995 exposeren Hilde Menu - Corneillie en Els Menu uit Roesbrugge, hun schilderijen, akwarellen en pastels in de Louis Clesse Galerie, Hoogstraat 7 te Oudenburg.

De tentoonstelling is open op de zondag van 15 tot 19 u., op de weekdagen van 15 tot 17 u., op 15 aug. doorlopend de hele dag.

Op de vooropening wordt het werk voorgesteld door de heer Henri, baron d'Udekem d'Acoz, voorzitter van de Provincieraad van West-Vlaanderen. Muzikale intermezzi door exposante Els Menu, violiste bij het Poperings Kamerorkest.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 21 juli jl. is te Booitshoeke overleden: mevr. Lut(garde) Platevoet. Zij was geboren te Roesbrugge op 20 november 1926, als oudste kind uit het tweede huwelijk van Dr. veearts Kamiel Platevoet.

Lut huwde op 2 december 1950 met fotograaf Herman Leuridan van Oostvleteren, die zich weldra vestigde in de Zuidstraat te Veurne. Begin 1985 werd de zaak overgelaten aan hun zoon Roel Leuridan, en ging het echtpaar Herman Leuridan - Lut Platevoet op rust naar Booitshoeke.

ZATERDAG 19 AUGUSTUS.

Lampernisse - Haringe - Kassel
Zannekin-wandeltochten met start te Lampernisse en Haringe.

Vanuit het onooglijke polterdorpje Lampernisse bij Diksmuide, vertrokken op 23 augustus 1328, zestienduizend "kerels", die Nikolaas Zannekin aldaar samengebracht had. Onder zijn kordate leiding trokken zij richting Kassel om

strijd te leveren tegen hun belager, de koning van Frankrijk. Het Franse (ridder)le-

ger o.l.v. Filips VI van Valois, lokte de Vlamingen in een hinderlaag en de kerels werden genadeloos afgeslacht.

Om deze veldslag in het kader van de Vlaamse ontvoeringsstrijd te gedenken wordt elk jaar door de Diksmuidse wandelclub, een wandeltocht georganiseerd naar de Heilige berg Kassel.

Dit jaar vindt deze Zannekintochten plaats op zaterdag 19 augustus 1995.

Vertrek voor de 42 km-tocht aan kafee Zannekin te Lampernisse met vrije start tussen 7.30 u. en 9 u.

Vertrek voor de 21 km-tocht aan kafee Sint-Joseph te Haringe met vrije start tussen 10 u. en 12 u.

Te Kassel zelf is er voor de sympatisanten mogelijkheid om ofwel 21,12 of 5 km te wandelen. Vrije start tussen 9 u. en 15 u. Startplaats: Salle Polyvalente, Place Vandamme, rechtover de gendarmerie.

Te Kassel is er een kaastafel voorzien.

Wie hieraan deelneemt krijgt een halve baguette met camembert en een halve fles wijn en betaalt daarvoor slechts 120

Belgische frankskens.

Inschrijvingsgeld: 35 fr. (met brevet).

Storten vóór 16 augustus op rek. 280-0268711-58 van de Diksmuidse Wandelclub.

Jaarlijks trekken een paar honderd wandelaars over de Schreve, Kasselwaarts.

De wandelroute is duidelijk herkenbaar (pijltjes volgen) en krinkelt door een der schoonste hoekjes van Frans- en West-Vlaanderen. Langs holle wegen, houtkanten en heggen, meidoornhagen en kabbelende beekjes, glooiende weiden en bucolische graskanten bereikt men Kassel, de hoofdplaats van de gelijknamige kasselrij.

Bezoek er misschien eens *Radio Uilenpiegel* op het topje van de berg, de vrije zender voor Vlamingen langs weerskanten van de Schreve. Of zet hem meteen op: FM 91.8 m band. Je voelt je meteen midden onze stamgenoten van over de grens. De accordeonmuziek moet je er bij nemen.

Wandel je ook mee op zaterdag 19 augustus? Doen!

Noël Balduck

voorzitter Diksmuidse Wandelclub.

officieel verdeler

Blekerijweg 35
8972 Proven
Tel. 057/30 04 13
Fax 057/30 14 13

PETRAVER nv
Petroleumprodukten Andy Vermeersch

- ☆ Gasolie
- ☆ Diesel
- ☆ Petroleum
- ☆ Benzine
- ☆ Tankstation
- ☆ Oliën
- ☆ Smeermiddelen
- ☆ Kolen
- ☆ Brandhout

**Wij verzekeren een snelle
en trouwe bediening
aan de laagste prijzen.**

Ssang Yong

FAMILY vanaf 679.592 fr.

Hoofdverdeler GROOT-POPERINGE

GARAGE DESCHODT

Obterrestraat 70, PROVEN - Tel. 057/30 07 83

SCHRIJVERS VAN NABIJ (18)

door Jack VERSTAPPEN

GERD DE LEY

Speurneus in duizend boeken.

Gerd de Ley is een bezige bij. Toen ik hem leerde kennen was hij nog leraar - ergens in of rond Herentals als ik het goed heb - hij is schrijver, citatenplukker, toneelspeler, radio- en televisiemedewerker, hartschotelijk causeur, maar vooral is hij een charmant iemand voor wie het begrip vriendschap veelomvattend is.

Deze Gentenaar van geboorte is méér Sinjoor dan iemand gesproken uit het oudste Antwerpse geslacht. Zijn hartelijke omgang met vrienden verwijst naar een Bourgondische houding elke Brabander eigen en wie in zijn kring wordt opgenomen mag rekenen op een onwankelbare vaste trouw. Meteen is Gerd ook een revolterende natuur en duldt hij geen onrecht, wat dan weer verwijst naar zijn eerlijke levensvisie en sterke vitaliteit. Want hij is free-lance op velerlei gebied en wie in deze tredmolen loopt, moet het beste geven van zijn kunnen. Wie faalt verdwijnt in het niets. Voor goed.

Gerd is niet alleen een dromer, hij is ook een vechter.

In Vlaanderen is hij zowat de meest bekende en belangrijkste verzamelaar van aforismen. Volgens van Dale is zo'n aforisme een korte, pittige spreuk. Woordspelingen, wrange en grappige gedachten worden uitgedrukt in slechts enkele woorden. Het is feitelijk een vorm van poëzie die vaak de echte overstijgt. Zijn boeken bieden steeds een prettige portie veelal raak en puntig geformuleerde wijsheid of schijnwijsheid die men meesmuilend doorleest, en waarin men vaak opnieuw lukraak gaat neuzen. Ik bekken dat ik op mijn nachttafel zijn *Standaard Modern Citatenboek* heb liggen en dat ik er elke avond, voor ik onderduik, een kruim van opsnuf. Vaak blijf ik hangen waar Gerd gezegden noteert over het aforisme :

"Aforismen zijn gezouten en niet gesuikerde amandelen op het feestmaal van de rede" (L.P. Smith).

"Het is moeilijker in weinig woorden veel dan in vele woorden niets te zeggen" (C.J. Wijngaendts Francken).

"Aforismen : kleine, droge keuteltjes van wie niet goed kan kakken" (G.K. van het Reve).

"Een aforisme is zoiets als een muziekstukje van een stel muzikale clowns, dat na een paar maten al misgaat" (Willem Frederik Hermans).

"Aforisme : een levenswijsheid die zo fris is als een ouwe tante" (Carlos Tindemans).

"Een roman van vierhonderd bladzijden kan desnoods iedereen maken, mits geduld en adem : het aforisme duldt geen inzinking"

(Richard Minne).

"Het aforisme is een zeer moeilijk genre, dat in de wereldliteratuur onder alle genres het kleinste aantal merkwaardige beoefenaars telt" (Albert Westerlinck).

Maar de Ley is meer dan een citatenplukker. Hij schrijft ontroerende gedichten en ook veel gespeelde toneelstukken staan op zijn actief. In dit werk toont hij over een lovenswaardige zelfkritiek te beschikken, die zovelen helaas missen, zegde eens zijn vriend Clem Schouwenaars, met wie hij destijds het boek *Uit het Gareel* publiceerde.

In 1979 schreef Gerd *De zonen van Eva*, een sober stuk in een bijzondere gave en soepele taal, waarvoor hij in 1982 de Prijs van de Provincie Antwerpen verwierf, en tien jaar vroeger een opvallende eenakter *Oorlog zonder God*, waarin de auteur op indringende wijze de gruwelen van de oorlog oproept. Drie mensen, een vrouw en twee mannen, schuilen in een kelder, terwijl buiten de ontploffingen van bommen hoorbaar zijn.

De schrijver toont hierbij dat niemand aan het geweld kan ontsnappen en zelf gedwongen wordt geweld met geweld te beantwoorden. Een prangend en steeds aktueel gegeven - denken wij maar aan de bloedige strijd in het voormalige Joegoslavië - dat op sublieme wijze werd verwoord. Het wijst meteen naar de sociaal bewogen man die de Ley is, naar de heel persoonlijke manier waarop hij zijn gedachten formuleert.

In wezen is Gerd een rasecht teatermens. Hij beschikt over een stevige stem, hij vindt de juiste intonatie om poëzie en toneel te brengen. Reeds van in zijn jonge jaren toonde hij een sterke visuele belangstelling, ging zijn aandacht vooral uit naar het gebeuren op de Bühne en alles wat er omheen draaide. Hij studeerde voordracht en toneel bij Senne Rouffaer, stichtte in 1960 de groep *Amatoom*, die het zeven jaar volhield en uitsluitend kreaties bracht van Vlaamse auteurs. Daarna startte hij de eigen teatergroep *Paljas* waarmee hij vanaf 1983 fulltime doende was. Voor zijn volhardend werken op toneelgebied ontving hij in 1986 de Teateroscar *Karelle*, het jaar voordien in het leven geroepen door het *Eigentijds Werk Theater*, dat in eerste plaats mensen uit de kleine en kamerteaters honoreerde.

Onze zo genoemde democratische samenleving zit vol met komplotten en achterbaks gedoe. De eerlijke kunstenaar, die niet houdt van touwtrekkerij, blijft daar het slachtoffer van. Wie niet past in het gekleurde hokje van de regerende partijen, vliegt er zonder pardon uit.

Gerd de Ley ondervond dit aan den lijve toen hem de staatssubsidies voor zijn gezelschap werden ontzegd, na meer dan tien jaar uitstekend werk te hebben geleverd in een eigen zaal te Antwerpen en op zovele

grote en kleine toneelruimten in Vlaanderen meer. Maar wat wil je, ieder succesvol artiest heeft zo zijn afbrekers. Gewoonlijk zijn het mensen die een vooropgezet doel hebben gemist of schrijvers in spe, waarvan de meesten thuis een pak manuskripten koesteren, waarvoor geen enkele uitgever opdraaide. Het is altijd zo geweest en het zal zo wel blijven.

De Ley blijft zijn werk zien als de dwingende taak van een kunstenaar. Met bijval maar ook met tegenslag bouwt hij aan de levensweg die hij zichzelf heeft uitgestippeld : de mens dienen met zijn kracht van acteur, met zijn kracht ook als auteur. Voor duizenden heeft hij een klimaat bepaald van kunstdrift en kunstbeleven en overal heeft hij de interesse opgewekt voor toneel en literatuur. Inhoud en vorm van zijn kunnen completeren elkaar en dat kan niet gezegd van sommige schrijvers of toneelspelers.

Ik reken hem dat tot een grote verdienste.

BAKKERIJMUSEUM VEURNE

Albert I-Laan 2 - 8630 Veurne

Bakdemonstraties : iedere dinsdag in juli en augustus, doorlopend van 10 tot 16 u.

Iedere week een ander gebak : confituurtaart, Engelse appelgebakjes, Normandisch gebak, linzentaart, dessertkoekjes, zandkoekjes, bokkepootjes, enz...

Ook iedere dinsdag bakken van boerenbrood, kramiek en ovenkoeken.

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van woensdag 12 tot en met zaterdag 15 JULI

KIWI'S NIEUW-ZEELAND

TOMATEN kl. 1

CITROENEN

ROZE POMPELMOEZEN

OUTSPAN APPELSIENEN nieuwe oogst

BANANEN

12 voor 100 fr.

4 kg voor 100 fr.

7 voor 50 fr.

7 voor 75 fr.

speciale promotie

39 fr./kg.

Verlof van 25 juli t.e.m. 1 augustus 1995

KLEINE FISKALE KRONIEK

Nog eens bezwaarschriften

Vooraleer een bezwaarschrift in te dienen, is het goed een bevoegde fiscalist te raadplegen, om niet verrast te worden door een (nieuw) supplement.

Immers, wanneer de Inspecteur "der geschillen", die met het onderzoek van het bezwaarschrift is belast, de aangifte in handen krijgt waarop dit bezwaarschrift betrekking heeft, bekijkt hij meestal die aangifte nogal grondig. En wanneer hij vaststelt dat er te weinig inkomsten of ontvangsten, of te veel kosten worden in rekening gebracht, dan stuurt hij die aangifte terug naar de betrokken Hoofdkontroleur met de opdracht die toestand te herzien en een supplement te vestigen.

Men moet weten dat men met een bezwaarschrift in te dienen de aanslagtermijn *verlengt*. Zodat, zelfs als de normale driejaarlijkse periode van het nazicht en het vestigen van supplementen verstreken is, er toch nog een supplement kan gevestigd worden binnen een periode die begint te lopen de dag volgend op die waarop het bezwaarschrift bij de belastingdienst (de gewestelijke direktie) is binnengekomen tot en met de dag waarop de beslissing werd genomen. Maar deze periode mag niet meer dan 12 maanden bedragen.

Moet men bij het indienen van een bezwaarschrift de mogelijkheden van een *nieuw supplement* goed afwegen, anderzijds mag men, wanneer dit werkelijk nodig is, er niet voor terugschrikken een goed gemotiveerd bezwaarschrift in te dienen.

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fiskaal Adviseur EHSA

**TOBY
SPORT**

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE

Open van maandag
t.e.m. zaterdag 14.00 - 19.00
Gesloten op zondag

ALLE HERSTELLINGEN

Wij zijn met vakantie !

op dinsdag 18 juli en dinsdag 25 juli
en van 7 augustus tot en met 17 augustus

Coiffure Ronny

Dames en Herensalon

Blekerijweg 12, 8972 PROVEN

Tel. 057/30 09 58

Restaurant 't Fonteintje

Vlamertinge

Onbekend is onbemind ...

*... toch staan wij reeds meer dan 11 jaar voor
U klaar, tevens Uw garantie voor kwaliteit en gezelligheid.*

Specialiteiten :

*Rivierpaling, Grill (ribbetjes, côte a l'os),
Kip aan 't spit, Steaks, Spaghetti.*

MOSSELEN vanaf 14 juli

Open : Vrijdag van 18.00 tot 24.00 u.
Zaterdag van 18.00 tot 24.00 u.
Zondag van 12.00 tot 14.30 u.
18.00 tot 23.00 u.
Weekdagen : op aanvraag vanaf 10 personen

Restaurant 't Fonteintje

Poperingseweg 323, 8908 VLAMERTINGE
(nabij 't station in het centrum)
Tel. 057/20 43 19 - 33 91 36

ROESBRUGGE & omstreken

ZATERDAG 12 AUGUSTUS 1995 vanaf 18.30 u.

9^e BARBECUE

t.v.v. Wielertoeristen Karel de Blauwer

in het lokaal "De Gouden Arend", Roesbruggeplein 1, ROESBRUGGE

VVK : 300 BEF - ADD : 350 BEF

Kinderen 0/12 jaar : 150 BEF - ADD 200 BEF

Iedereen welkom !

Het bestuur

Kaarten : lokaal en bestuursleden

HOEVEFEESTEN TE ROESBRUGGE Zondag 20 oogst 1995

Na achttien jaar wijkt het Karel de Blauwer-feestkomitee voor de negentiende editie van de hoevefeesten uit naar een andere lokatie, **de dorpshoeve Au Sebastopol, op het kruispunt van de Lindestraat en Waaienburgseweg.**

Een effenaf prachtige lokatie, nog dichterbij het dorpscentrum en met alles erop en eraan. De oude herberg "Au Sebastopol" krijgt een nieuw laagje verf. Eigenaars Frans en Dirk Alexander weten te vertellen dat het laatste bier er al vijftig jaar geleden stroomde. Bij "Au Sebastopol" krijgen de streekbieren extra aandacht waaronder het Poperings Hommelbier en het Roesbrugs Pekkersbier, een bier met een alcoholgehalte van 6,3 graden dat brouwerij Leroy verleden jaar speciaal voor de hoevefeesten op de markt bracht.

Rechttegenover het terras "Au Sebastopol" ligt de schuur van Loonbedrijf Kris Veramme-George. Je krijgt er koffie met pannekoeken voorgeschoteld of andere versnaperingen en drankjes. Om 15 u. en 17 u. speelt de akkordeongroep Edelweiss uit Moorslede en 's avonds is er een oogstfeest met disco-show Speedo, met om 23 u. een gratis vat.

Maar eerst moet je natuurlijk je wagen kwijt. Wie uit de richting Poperinge komt, draait in de Molenwal in (richting Krombeke) en belandt via de bewegwijzering automa-

tisch op een grote parking achter de feestwei. Wie vanuit Beveren het dorp binnenrijdt, neemt de Lindestraat en passeert langs café "Au Sebastopol". Even verder ligt de parking. Vanaf dit jaar is het zelfs mogelijk om je wagen in het dorpscentrum te parkeren. De dorpshoeve ligt immers slechts een halve kilometer van de markt. De Waaienburgseweg wordt voor één dag "Uitzonderlijk plaatselijk verkeer" en vanaf Loonbedrijf Kris Veramme-George zelfs autovrij.

In de wei achter het café, met zicht op een rij oude knotwilgen en een 'hommelhof', werken opnieuw tientallen ambachtslui zoals vroeger. Allerlei landbouwactiviteiten zoals dorsen en ploegen of culinaire handelingen zoals bakken, het krijgt er allemaal een plaatsje.

Parking en toegang voor -12-jarigen gratis, voor de anderen 100 fr.

BESCHOUWING VAN DE MAAND

De examens
zijn weer voorbij.
Wie er zelf
nooit heeft gedaan
zal nu weer
aan 't kletsen gaan :
alleen over
de gebuisden, o wee
de geslaagden
tellen niet mee !

GOE VLEES

Tel. 057/30 03 07
Semafoon 049/06 33 21

- Aankoop levend vee
- Partikuliere verkoop
geslacht rund-, varkens-
en schapenvlees in karkassen
- Slachter
- Barbecuefeesten

Voor het herstellen
van uw schoenen,
boekentassen, reis-
tassen, alle ritssluitin-
gen nu ook stikken
van jeansbroeken,
enz, ...
wendt men zich met
volle vertrouwen naar

SCHOENMAKERIJ "NOEL"

DEVOOGHT - VANDROMME

Provenplein 62 - PROVEN

*Vakkundig en sterk werk
Voordelige prijzen
Snelle bediening
35 jaar ervaring
Verkoop van zomerartikelen*

Schoonheidsinstituut Natacha

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek - Sauna
2 Zonnetunnels (met air-conditioning)

- ❖ ZONNETUNNEL
10 + 2 GRATIS = 1.495,-
- ❖ TOILETARTIKELEN
(zepen, douchegels, ...)
- ❖ JAARLIJKS VERLOF
van donderdag 20 juli
t.e.m. zondag 23 juli

Bergenstraat 1
BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12

Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240

8908 VLAMERTINGE

tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE - CARROSSERIE F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30 04 16

verdelers HYUNDAI

Demonstratie HYUNDAI LANTRA '94
Speciale voorwaarden

FORD Escort 1.6	'93
PEUGEOT 405 GLD diesel	'92
TOYOTA Corolla diesel	'92
SEAT 1.0	'92
PONY 1300	'94
PEUGEOT 205 Forever	'94

SCHRIJNWERKERIJ

REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwingen
herstellingswerken
- Eigen fabricatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaenburgseweg 66
8972 KROMBEKE
057/40 03 71

ALGEMENE BOUWWERKEN- & DAKWERKEN

BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1, 8972 ROESBRUGGE

057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND JULI

Kaartingen

- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 25 juli
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

MAAND AUGUSTUS

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 9 augustus
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 22 augustus
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

Vogelpik

- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 12 augustus
smijting voor de leden

Schuiftafel

- Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 5 augustus
smijting voor de leden

MAAND SEPTEMBER

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 september
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 september
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

Vogelpik

- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 9 september
smijting voor de leden

Schuiftafel

- Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 2 september
smijting voor de leden

SPEELPLEINWERKING ROESBRUGGE - KROMBEKE

Dinsdag 25 juli - 1 - 8 aug.
Woensdag 26 juli - 2 - 9 - 16 aug.
Donderdag 27 juli - 3 - 10 - 17 aug.
Telkens van 13.30 u. tot 17.30 u.

Deze dagen werden vastgelegd in samenspraak met het speelplein de Poorte te Krombeke waarvan de openingsdagen de maandag, woensdag en vrijdag zijn. Dit voor het kleine prijsje van 20 fr.

Tevens willen we hier een oproep doen aan ouders of jongeren die deze vakantie nog enkele dagen vrij hebben.

T POMPIERKE ROESBRUGGE DE POORTE KROMBEKE
Alice Tant (30 04 11) Marleen Rubben (33 46 76)
Marleen Dehaene (38 82 32) Leen Slosse (40 10 40)
Marleen Deschuytter (30 09 86)

ROESBRUGGE - HARINGE BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Rutger Vermeulen, zoon van Hendrik en Marleen Lierman.
- Matthias Louf, zoon van Pascal en Nancy Buseyne.

Huwelijksaankondigingen :

- Bart Kinget van Roesbrugge met Ingrid Ghysel van Alveringem.
- Henk Vandermarliere van Roesbrugge met Kathleen Hommez van Torhout.

STAVELE - BEVEREN-IJZER BURGERLIJKE STAND :

Geboorten :

- Florjan Bossaert, zoon van Geert en Marleen Goemaere (Beveren).
- Jasmien Delancker, dochter van Rik en Maria Butaye (Stavele).

Overlijdens :

- Maurice Temperville, echtgenoot van Elza Declercq (Stavele).
- Margriet Vandewoude, weduwe van Gery Persyn (Beveren).
- Marie-Rose De Backer, echtgenote van Valère Neuville (Beveren).

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek glas in lood - melkglas - opruimingen volledige inboedels
oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSinstituut

Valerie VIANE

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

CAMOUFLAGISTE

KLEUR- EN STIJLADVIES

NIEUW Beauty-verwen-namiddag

SOLARIUM 10 + 2 gratis

24 JUNI : OPEN DEURDAG

Yon-Ka produkten.

Kom eens langs !

Esthetiek - Parfumerie

Pedicure

Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 53

8972 PROVEN

Tel. 057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De bevolking kan ingedeeld worden in twee categorieën : de machtigen en de zwakken. Tot de machtigen behoren de top-politici, de kopstukken van de drukingsgroepen en de vertegenwoordigers van het groot-kapitaal.

Te leper werd in de fameuze 24-uren rally een kind van 10 jaar doodgereden en liepen anderen verwondigen op. In verband met dit ongeval is er nogal wat protest gerezen tegen dergelijke wedstrijden, waarbij men aan grote snelheid, zelfs in de duisternis, langs smalle kronkelende baantjes roekeloze stunts uithaalt.

De nieuwe staatssekretaris voor Veiligheid, Jan Peeters, heeft aangekondigd dat hij de zaak ten gronde wil bekijken. Tegen eind september zal er na kontakten met alle betrokkenen, door een werkgroep een evaluatie gemaakt worden. Dan zal er beslist worden of de rally in de toekomst nog kan, en welke veiligheidsmaatregelen moeten getroffen worden.

We weten al hoe het zal aflopen. Na enkele commissievergaderingen en wat weg-en-weer gepraat, zullen de 24 uren van leper verder gaan. De kapitaalcrachtige automerken zullen die beslissing wel doordrukken, er is groot geldgewin mee gemoeid.

Aan de straatpaardenkoersen van Krombeke heeft men niet zoveel energie verspild. Met één pennetrek werden ze afgeschaft en voor goed. De op sensatiebeluste televisiestations hadden regelmatig hetzelfde uitglidende paard op het scherm gebracht, en de indruk gewekt - in strijd met de werkelijkheid - dat straatpaardenkoersen een echte ravage veroorzaakten. Van het leperse drama hebben ze zeer weinig getoond, dat komt omdat de autofabrikanten goede klanten zijn, die regelmatig dure spots aanbrengen, terwijl de simpele lieden uit de Diepe Westhoek, die te Krombeke de paardenwedstrijden organiseren niet meetellen voor de op geldzende mediabedrijven.

En de SP-penningmeester Etienne Mangé, die betrokken was bij de duistere Augusta- en Dassault-affaires, die drie maanden werd aangehouden, maar niemand aan de galg heeft gepraat, wordt schitterend beloond. Hij krijgt van zijn oude werkgever acht miljoen morele schadevergoeding en daar bovenop een kontrakt dat hem een dagelijks honorarium toekent van 32.500 fr. of 650.000 fr. per maand.

Proletariërs van alle landen verenigt U !

"Ik weet", zegt Gusta, "dat de Nederlandse letterkundige Jan Greshoff (1888-1971) ergens heeft geschreven : Er bestaan twee soorten fascisme, het tweede noemt men democratie !"

Men zou het gaan geloven,

Pol

HOSPITALISATIEKOSTEN STEEDS DUURDER ...

Niet voor de spaarders met een 21+ rekening bij ARGENTA : het verschil met wat de ziekenkas betaalt, wordt door ARGENTA volledig terugbetaald.

ARGENTA Spaarbank startte - als eerste - met deze suksesformule op 01/01/1985. Sindsdien deden zich 127.861 hospitalisaties voor en werd voor 1,3 miljard frank uitbetaald.

Doe iets om te voorkomen dat uw spaarcentjes wegsmelten als sneeuw voor de zon. Toetreden kan nog tot uw 65 jaar.

Nadien is het te laat ...

Bel 057/30 03 55 van 9 u. tot 12 u.

ARGENTA SPAARBANK N.V.
KRIS ROSSEEUW

Provenplein 48, Proven

SUPER SOLDEN

vanaf 1 juli

Frigidaire FF310X
Diepvriezer van 319 liter met 5 grote schuifladen, omkeerbare deur en produktenlijst. H 142,5 x B 63,5 x D 67 cm.
Ook verkrijgbaar in no-frost versie, met geventileerde koude.

23.990 BEF

Frigidaire FC370W Cyclomatic
Koelkast van 367 liter met automatische ontdooiing, verstelbare rekken, flessenbergschalen, groentelade en omkeerbare deur.
H 142,5 x B 63,5 x D 67 cm

24.990 BEF

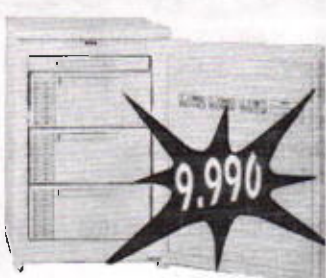

Frigidaire
Tafelmodel koelkast zonder diepvriesbakje
135 liter netto

8.990 BEF

Frigidaire CFV19
4-sterren diepvriezer
Inhoud : 116 liter

9.990 BEF

Frigidaire

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Miellen Blomme van Leisele, moest op 't jugement kommen, omdat 'n op 'n nacht had in è brooken in 'n schoenwinkel entwaar in Veurne en daar eenigte paaren schoenen had mei è pakt ...

't Wos eigenlijk d'eerste keer niet meer dat Miellen voor de juge moeste kommen omdat 'n hier of daar entwat scheef è sleegeen had, gelijk ze dat olhier zeggen. Miellen wos ollezens geen gevaarlijken dief, maar olzoo 'n tjoolaare die zonder werken trachtte te leeven, en hetgeene dat 'n daarvooren noodig had, te gaan pakken waar dat 't te vinden wos.

" 't Is ol begonnen binst de laasten oorlooge!" klagde Mieltens vader ... " 'n hèt nooit leeren werken, omdat 'n hem moeste verduiken voor den Duits. Maar 's nachts begunnen drinken en batavieren en è loopen waar dat 'n niet moeste zyn !"

" Maar zegt ne keer !" vroeg de juuge aan Miellen ... " hoe is dat è kommen, da'je gie, de zeune van zulke treffelyke ouders, hier moet kommen te staan ?!" Miellen hoeste eerst 'n keer en begoste : " Meneere de juuge, ik zyn de duupe van mien vertrouwen in de samenleving !"

"Hoezoo datte ?" vroeg de juuge, die verwonderd wos over de geleerde woorden die Miellen gebruikte.

"Héwè, je moet horkten, meneere de juuge!" vervolgde Miellen, "ik hèn bykans zes maanden in samenleving è weest met Griete Scheuvels, de bazinne van "Den Verdooden Ekster" in Adinkerke. Ik vertrouwde dat mensche te vullen, maar in die zes maanden hèt die hekse ol mien kluiten of è daan en mien toen buuten è kegelt ...! En om te bliuven leeven, moest ik toch entwot doen !"

De juuge schudde zyn hoofd en wilde trachten aan Mieltens verstand te brengen dat 'n daarmee moeste stoppen ...

"Ja, jaak, 'k gaan stoppen !" knikte Miellen.

Om 'n beetje indruk te maaken op de juuge, haalde Miellen zyn neusdoek uut zyn broekbeuze, wreef 'n keer langst zyn oogen en snoot 'n keer zyn neuze ... De juuge wos overtuugd dat Miellen hem ging bekeeren en deed er nog 'n schepje by ...

"Neemt toch 'n keer 'n voorbeeld aan joen ouden vader, dien braaven, neerstige mens ! Zeg nu 'n keer gelijk of dat 't is, ols je daar dien nacht, in dien winkel, die schoenen aan 't pakken wos, hè je toen geen moment op joen vader è peinst ?"

"Ba jaak, meneere de juuge !" zei Miellen ... "maar 'k wiste de maate van zyn voeten niet !"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 9 september 1995
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 260 fr.

Roesbrugge, 23 september 1995 om 15 uur.

PLECHTIGE EREMIS van PATER LUC VIENNE, NORBERTIJN van de ABDIJ van POSTEL

De H. Norbertus, de abdij van Postel en de proostdij Beauregard

Het is een traditie dat een jonge man die onlangs priester werd gewijd, in de parochiekerk van zijn woonplaats een plechtige eremis celebreert in bijzijn van familie, burens en parochianen. Toch is dat op onze kleine parochies, en speciaal in een tijd van weinig roepingen, eerder zeldzaam. De laatste eremis te Roesbrugge, deze van Adrien Vandenbroucke (nu pastoor te Leke), vond plaats veertig jaar geleden.

Maar nu op zaterdag 23 september 1995 om 15 uur komt pater Luc Vienne, van de abdij van Postel, die aldaar priester werd gewijd op 30 april 1995, zijn eremis doen in de Sint-Martinuskerk van Roesbrugge, want hier wonen zijn ouders en liggen zijn roots.

Maurice Vienne († 1987), de grootvader van pater Luc, kwam zich in 1936 als jonggehuwde molenaar vestigen op de Beverenkalsijde. Zijn zoon Bernard, vader van Luc, huwde met de dochter van de te Roesbrugge gekazerneerde rijkswachter Albert Deconinck. Luc werd toevallig geboren te Lier, in 1963, waar zijn vader zich voorbereidde op een loopbaan van officier. Hij bracht zijn jeugd door te Gent, omdat vader er in dienst was bij de rijkswacht, liep school aan het Sint-Lievenskollege en volgde er menswetenschappen aan het Glorieux Instituut.

Toen trok hij naar de rijksuniversiteit te Gent om geschiedenis te studeren. Hij doorliep er twee kandidaturen en de eerste licentie "Geschiedenis Moderne Tijden". Zonder die studie volledig af te maken deed hij op 16 augustus 1987 zijn intrede in de norbertijnenabdij te Postel.

Op 28 augustus 1987 werd hij ingekleed. Hij volgde één jaar noviciaatsopleiding (1987/1988), om onmiddellijk daarop aan zijn priesterstudies te beginnen. Na twee jaar filosofie (88-90) werd hij naar de universiteit van Leuven gestuurd om er de tweede licentie "Kerkgeschiedenis" te doorlopen (90-91). Toen volgden nog vier jaar theologie (91-95).

In 1989 kwamen zijn ouders weer Roesbrugge bewonen, kort voor dat zijn vader op rust ging als kapitein-kommandant.

Intussen werd pater Luc Vienne aangesteld als archivaris van zijn abdij en als adjunct-direkteur van het gastenkwartier, terwijl Mgr. Vandenberghe, bisschop van Ant-

werpen, hem benoemde tot hulppastoor van de dekenij Retie.

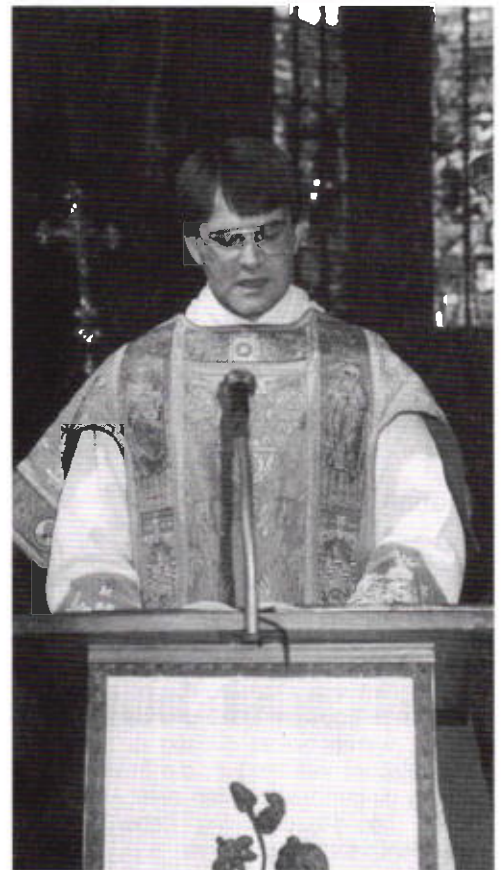
In deze gesekulariseerde samenleving, voornamelijk tot stand gekomen doordat het abstracte denken, tengevolge van de ontplooiing van wetenschap en techniek, grotendeels verdrongen werd door een soort van neo-positivisme, zijn er toch tal van plaatsen blijven bestaan die een oase zijn van geestelijk leven. Waar in een afgebakende stilte, in intieme omgang met God, de eeuwigheid wordt gevoeld. Zonder dat het daarom gaat om mensenschuwe communiteiten. Een van die plaatsen is de abdij van Postel, van de paters norbertijnen of witheren (aldus genoemd omwille van het witte kloosterhabijt).

De norbertijnen

In de 11de eeuw werd door paus Gregorius VII (1073-1085), een van de grootste pausen die de Kerk heeft gekend, de geestelijkheid een nieuwe status meegegeven, en de invloed van keizer, koning en landheren bij hun benoemingen en aanstellingen, duchtig ingeperkt.

Daarnaast had ook een hernieuwingsbeweging plaats in de religieuze wereld, waardoor meerdere kloosterorden tot stand kwamen. Ook een orde van reguliere kanunniken gesticht in 1121, door de heilige Norbertus.

Norbertus werd omstreeks 1080 geboren, uit het adellijke geslacht van Gennep (stadje

Pater Luc Vienne

op de rechteroever van de Maas, nu Nederlands-Limburg). Hij werd koorheer of kanunnik (geen priester) van het Sint-Viktorkapittel te Xanten, een kerkelijke waardigheid die hem toegekend werd omwille van de daaraan verbonden inkomsten, en waaraan hij zich niet veel gelegen liet, want hij vertoefde veelvuldig aan het hof van de Duitse keizer Hendrik V. Maar dit leven gaf hem geen voldoening en ten prooi aan een gewetensconflict besloot hij zich te bekeren en een waardige priester te worden. In 1115 liet hij zich in één keer tot diaken en priester wijden.

Daarna vertoefde Norbertus geruime tijd bij de benediktijner abt Cono te Siegburg, nabij Bonn. Tussen 1116 en 1118 heeft hij veelvuldige kontakten onderhouden met het klooster van Rolduc, een in 1104 gestichte abdij van Zwarte Regulieren van St. Augustinus. Kloosterrade genoemd. Norbertus ging ook de kluizenaar Liudolf te Fürstenberg opzoeken, om vanaf 1118 op te treden als reizende boeteprediker. Hij trok in die hoedanigheid naar Frankrijk en in het voorjaar van 1120 vestigde hij zich bij een vervallen kerkje in het bos van Coucy te Prémontré, (vandaar dat de norbertijnen ook premonstratenzers genoemd worden), bij Laon. Tal van personen, zowel mannen als vrouwen, sloten zich bij hem aan, en tijdens de kerstnachtviering van 1121 spraken Norbertus en zijn gezellen hun kloostergeloften uit.

Geleidelijk organiseerden zij hun leven volgens de *ordo monasterii*, de strenge regel van Augustinus, bisschop van Hippo (354-430).

In 1224 werd de groep door pauselijke legaten erkend als kanonikale broederschap en in 1226 volgde de erkenning van de kloostergemeenschap door paus Honorius II.

Intussen, dat was nog in 1121, was Norbertus naar Keulen getrokken om relikwieën voor zijn in opbouw zijnde kerk. Op de terugreis verbleef hij een tijdje te Namen, bij graaf Godfried en gravin Ermesinde. Zij wisten hem te overhalen om een klooster te stichten in hun graafschap, en wel te Floreffe. Het werd de eerste dochterabdij (afgeschaft in 1797, nu Klein Seminarie van Namen).

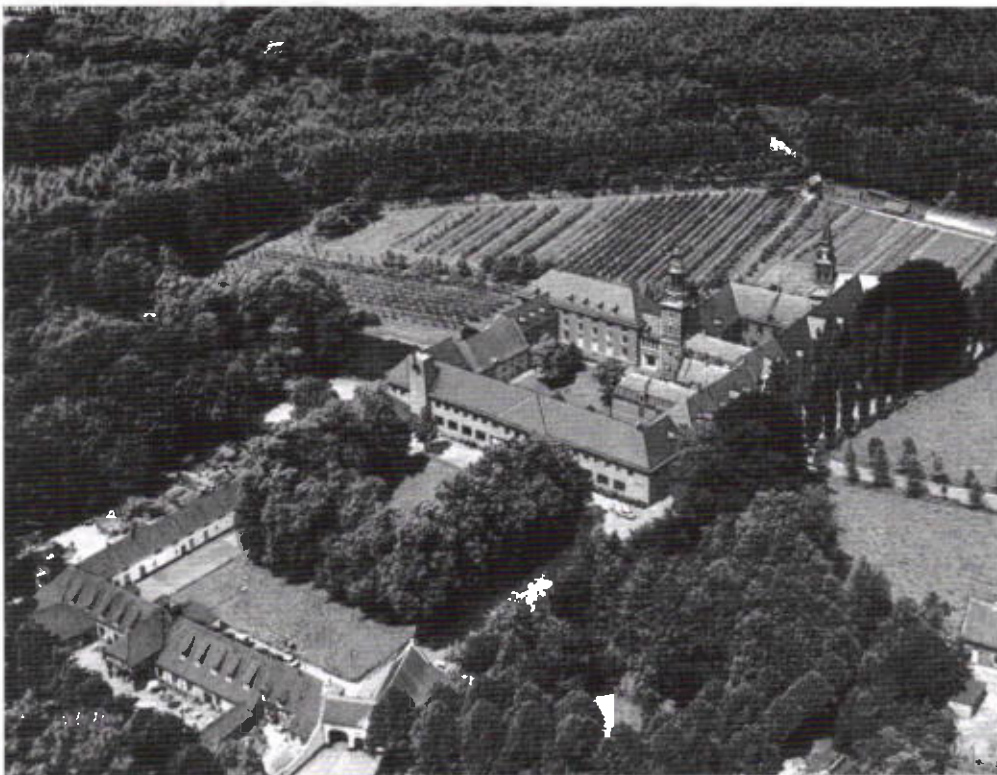
De abdij van Postel

In een woeste en schaars bevolkte streek van de Noorderkempen, bezat Fastradus van Uytwijck, uit het land van Altena (ten noord-westen van 's Hertogenbosch) gronden, die hij omstreeks 1135 schonk aan de norbertijnen van Floreffe, die er een priorij wensten te bouwen. Deze gronden, van bos en hei, waren uiterst gunstig gelegen aan het kruispunt van wegen, die in oost-west-richting gingen van Keulen naar Antwerpen en in noord-zuid-richting liepen van 's Hertogenbosch naar Leuven.

In 1140 liet prior Godeschalk er een oratorium of bidplaats bouwen, van waaruit weldra een weldoende geestelijke invloed uitging. De onherbergzame streek werd door de kloosterlingen en hun helpers geleidelijk ontgonnen en vruchtbaar gemaakt. In 1190 werd er een eerste (romaanse) kerk gekonsakreerd.

De volgende eeuw bouwden de kanunniken een herberg langs de weg, opdat de vele bezoekers, voornamelijk armen op zoek naar voedsel, het kloosterleven niet zouden verstoren.

In het begin van de 17de eeuw werd door provisor Rombout Colibrant duchtig gewerkt aan het gebouwencomplex. De 1200 meter lange ringmuur werd voltooid en in 1610 de uitkijktoren opgetrokken (nu beiaard) alsme-

De Abdij van Postel.

de het koorgestoelte aangebracht. Vanaf 1613 bouwde men aan een scriptorium en een bibliotheek. In 1618, ongeveer vijf eeuwen na de stichting, zou Postel, op aandrigen van de hertogen Albrecht en Isabella, een autonome abdij worden. De toenmalige provisor, Rombout Colibrant, werd er op 16 mei 1621 tot eerste abt gewijd.

Ook in de 18de eeuw kwam er een serieuze uitbreiding van de abdij tot stand. Maar toen ontvlamde de Franse Revolutie, die zo nefast geweest is voor vele religieuze instellingen. Op 1 januari 1797 werden de kloosterlingen uit de abdij verdreven. Zij vertoefden tot in 1847, dus vijftig jaar lang, te Rekem, in het Limburgse Maasland.

Op 26 september 1847 werd met grote vreugde het klooster, de pastorie, de kerk en de meer dan 100 ha gronden weer in bezit genomen, maar de volledige restauratie was een kwestie van lange duur. Abt Jacobus de Kort (1872-1890) zorgde ervoor dat de abdij weer bewoonbaar werd, en abt Herman Jozef Herstraets (1890-1926) begon met de restauratie van de monumenten.

Abt Hugo Bennebroek (1926-1951) voerde het ledenaantal van de abdij op van 20 naar meer dan 100. Onder zijn bestuur werd de kerk bovendien aan de liturgische vernieuwingen aangepast, de boerderij met kaasmakerij vergroot en een nieuwe beiaard geplaatst.

In 1937 nam Postel de zorg op zich van een nieuw missiegebied in het toenmalige Belgisch-Kongo, thans het bisdom Lolo.

Abt Gregorius Waterschoot (1951-1985) zette de restauratie verder. Van 1956 tot 1960 werd de nieuwe bibliotheekvleugel gebouwd. In 1960 volgde het Gasthof *De Beiaard* en datzelfde jaar begon Postel met een nieuw klooster in Kinshasa. In 1968 bouwde men het Kontaktcentrum en het jaar daarop werd de boerderijhoeve en de kaasmakerij, na een brand, heropgebouwd. Men fabriceert er *Postelse Abdijkaas* een bekende Vlaamse harde kaas. De pandvleugels werden gerestaureerd in 1980-1981 en in 1982 gebeurde er de restauratie van het oude gebouw grenzend aan het Gasthof.

Abt Petrus Broeckx (vanaf 1985) tenslotte zorgde voor de uitbouw van de liturgie en de verdere aanpassing van de abdijgebouwen. De refter, een schitterende rococozaal uit circa 1750, werd door hem hersteld. Ook de beiaardtoren kwam aan de beurt. Daar hangen 49 klokken met een totaalgewicht van 2.600 kg.

Een centrum van cultuur

Postel bezit een unieke bibliotheek. In 1945, dus net vijftig jaar geleden, heb ik voor de eerste maal de abdij van Postel en ook de opmerkelijke bibliotheek bezocht. Die boekenkollektie, men gewaagde toen van meer dan 50.000 werken (nu zouden er reeds ongeveer 60.000 zijn), was er toen praktisch al niet meer op te vangen, en er was sprake van een bijkomende vleugel, die echter pas vijftien jaar later is verwezenlijkt.

Men bezit er 54 inkunabelen of wiegedrukken (dus boeken uit de eerste periode van de boekdrukkunst, d.w.z. van vóór

(vervolg blz. 379)

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(14)

R.-A. BLONDEAU

Palfijn publiceert in 't Frans

In 1725 was Palfijn weer eens te Leiden bij professor B.S. Albinus, die hem toonde hoe hij ontdekt had dat de "hoofdekens" van het kaakbeen opgevangen worden in de diepe ovale holligheden van de slaapbeenderen, en dat ze tegelijk steunen op de achterste zijde der verhevenheden die men net voor de genoemde holligheden in de slaapbeenderen vindt. (123)

Het volgende jaar (1726) verschijnt te Parijs, bij Guillaume Cavelier, Libraire rue S. Jacques, au Lys d'Or, proche la Fontaine S. Severin, *Anatomie du Corps Humain avec des marques utiles aux Chirurgiens dans la pratique de leurs Opérations. Enrichie de Figures en Tailles-douces. Par M. Jean Palfin, Chirurgien-Juré, Anatomiste & Lecteur en Chirurgie, à Gand.*

Deze vertaling van zijn *Heelkonstige Ontleeding van 's menschen Lighaam* was opgedragen aan graaf Jules vicomti Borromée, geheime staatsraad van de Franse koning.

Palfijn rechtvaardigt zijn Franse vertaling van de *Heelkonstige Ontleeding* in de "Préface" van dit werk. Deze "Préface" werd naderhand in de postume uitgave van zijn *Heelkonstige Ontleeding* die in 1733 bij Jan en Hendrik vander Deyster te Leiden verscheen, als "Voor-reden" in het Nederlands overgezet. Zij volgt hier in extenso omdat zij meerdere aspecten uit het leven van Palfijn belicht: (hier en daar tussen haakjes woordverklaring door de auteur)

Nooyt dacht ik, waarde Medebroederen, minder, dan om ene HEELKONSTIGE ONTLEEDING op te stellen, veel min om de zelve aan de Waereld te doen zien, gemerkt de met zo veel bekwaamheid in 't Latyn beschrevene, en namaals in het Nederduytsch vertaalde van den Heer VERHEYEN, myn boezemvrind, als mede de zeer geleerde Ontleedkundige vertogen van den Heere DIONIS, my t'over genoeg dachten, om den Leerling een regt denkbeeld wegens het bestaan en samenhang van 's MENSCHEN LICHAAM te verschaffen.

Doch sprekende met zeker beroemd Heelmeester van Parys, een myner goede vrienden, met wien ik meer dan vyftientwintig jaar nauwe kennis gehouden heb, wegens myne BESCHRYVING DER BEENDEREN, onder anderen dat dat werk, zo in Holland als in de Nederlanden, zeer goeden aftrek had, noopte hy my, ten behoeven der Leerlingen, tot den aanleg ener *Ontleeding van 's Menschen Lichaam* sterk aan, en wel

zo, dat myn oogmerk alleen moest strekken, om hun, alle geschillen voor by stappende, wegens het maaksel en het gebruyk der delen, een naakt en klaar denkbeeld voor Oogen te stellen, zelf dat men de gebreken daar meest by voegen, ten eynde zy de zelve des te beter herstellen, en 't gebruyk der deelen, onder hunne behandeling, voor vordere schade mogten behoeden, zeggende teffens (tevens), dat zulks lang gewenscht, en nog van niemant, die zich de moeyten had aangewendt, genoegzaam was uytgevoert.

Hoewel ik met myn vrind, wiens bekwaamheid my bekend, daar in niet ten vollen eens was, nam ik egter dien last, zo goed my mooglyk, op myne Schouderen, en gaf voor enige jaren, myne in 't Nederduytsch beschrevene HEELKONSTIGE ONTLEEDING, verzelt met enige Aanmerkingen, in 't licht, met voornemen om de zelve by de eerste gunstige gelegentheid ten nutte der jonge Heelmeesteren, die zich niet alleen hier, maar ook in Holland, Pruysen, verscheide plaatsen van Duytschland en in de Noorder Staten hebben ter nedergezet, en voor wien ik geen minder liefde dan voor myne Landzaten heb, in de Fransche taal over te gieten, om hun dus, in erkentenis wegens het edelmoedig onderwys, 't geen ik nog jong zynde, op de scholen van Parys genoten heb, en waar ik thans in ryperen jaren myn gebruyk van tragt te maken, als ene geringe vergelding te doen.

Boven dien, betuyg ik myne Hoogachting voor den berugten Heer DUVERNEY, Raad en Geneesheer des Konings, lid van het Koninglyke Hoogeschool der Wetenschappen, en Hoogleeraar in de Ontleed- en Heelkunde in 's Konings Kruydhof (Jardin Royal des Plantes), wegens het goed en oordeelkundig onderwys, 't geen ik, zo in de Ontleed- als Heelkunde, van de gunst zyner Edt, als mede uyt de schrandere vertogen van wylen den Heere ARNAUD, Voorlezer in 's Konings Kruydhof, een Man van Groote naam en Hooge verdiensten, ontvangen heb.

Teffens erken ik myn dankpligt, wegens de voortreffelyke vertogen van den Heere GEOFFROY, Leeraar in de Geneeskunde in 't genootschap van Parys, lid van het Koninglyke Hoogeschool der Wetenschappen, als mede van de beroemde samening (gezelschap) van Londen (waarschijnlijk de Royal Society of London), en Hoogleeraar in de Stookkunde (distilleerkunde, oudste vorm van chemie); gelyk mede voor de nauwkeurige proeven in de Scheykunde; van den Heere BOULDOC, Lid van het Koninglyke Hoogeschool der Wetenschappen en Leraar in 's Konings Hof.

ANATOMIE DU CORPS HUMAIN.

AVEC

DES REMARQUES UTILES
aux Chirurgiens dans la pratique
de leurs Opérations.

ENRICHIE DE FIGURES
en Tailles-douces.

Par M. JEAN PALFIN, Chirurgien-Juré, Anatomiste
& Lecteur en Chirurgie, à Gand.

PREMIERE PARTIE.

A PARIS,

Chez GUILLAUME CAVELIER, Libraire rue
S. Jacques, au Lys d'Or, proche la Fontaine S. Severin.

M. DCC. XXVI.

Avec Approbation & Privilège du Roy.

Titelblad van de Franse vertaling, uit 1726,
van zijn Heelkonstige Ontleeding van
's menschen lighaam.

'K kan ook met geen stilzwygen voorbygaan, hoe grootelyks ik uyt de daaglyksche Lessen en onderregtingen, zo in de samening der Genees- als Heelmeesteren bevoordeelt ben, en moet ongeveynst erkennen, dat het openbaar onderwys, nergens met zo groote gezet en nauwkeurigheid, dan in deze eerste stad van Europa (Parijs) agter volgt word.

Eyndelyk vind ik my overtuygt, wegens de geringheid myner wetenschap, in vergelyking dier genen die zo in de Ontleed als Heelkunde, tot een hooger trap van volmaaktheid gevordert zyn, erkennende het myne alleen dienstig voor eerste leerlingen, wegens myn gering vermogen om iets toe te brengen, 't geen den aandacht van schranderder vernuften waardig zoude zyn, achten de my gelukkig genoeg, zo ik in 't onderwysen van Leerlingen, alleen myn Oogmerk bereyke.

Dat men in Frankrijk, waar er toen zeker geen tekort was aan gezagvolle medici en

anatomische of heelkundige werken, had aangedrongen om zijn in het "Nederduits" gesteld boek in het Frans te vertalen, getuigt voor het gezag dat de Gentse chirurgijn in die kringen te beurt viel, ook al heeft hij het bescheidenheidshalve over "de geringheyd myner wetenschap". Blijkbaar waren er toch die zijn nuchtere stijl en direkt betoog in medische materie verkozen boven hun eigen werken, die in een veel uitbundiger en omhaliger taal waren gesteld en vaak langs omslachtige mytische en historische feiten en personages hun wetenschap aan de man brachten. Precies door zijn minder ingewikkelde uiteenzettingen waren zijn boeken inderdaad beter geschikt voor "eerste leerlingen".

Toch heeft Palfijn in dit voorwoord zijn dank betuigd aan zijn Franse leermeesters, bij wie hij het beste van wat men toen in de chirurgie en de geneeskunde te bieden had, kon aanleren. Al wist hij ook wel dat het werk van Ph. Verheyen, die hij hier als eerste vermeldt, en die hij zijn "boezemvriend" noemt, van grote invloed is geweest op zijn inzichten.

Zijn laatste jaren

Op 18 juni 1726 schenkt Jan Palfijn, een exemplaar van zijn *Heelkonstige Ontleeding* aan de magistraat van zijn geboortestad, waaraan volgende eigenhandig geschreven opdracht, gericht "Aan de Edele, wyze ende zeer voorzienige Heeren Burgemeester ende Schepenen der Stadt van Kortryk" was toegevoegd:

Edele Heeren.

Het Boek dat ik my de eere geven van aan haar Edel. den te presenteeren, is de vrugt van mynen langdurigen arbeid in de oefening van de konsten der Anatomie en der Chirurgie tot welken ik eertydts opgewekt ben geweest door eene uitmuntende spreuk van den Prins der Romeinsche Welsprekendheid Cicero: den welken zegt dater niets is onder alle de Menschelyke Zaken dat eerlyker, treffelyker en loffelyker is, als alles doen wat mogelyk is tot deugt, eer en welstand van de Republyke. Den zelfden zegt ook, op een andere plaats, dat men de Republyke noyt krantiger kan obligeren, noyt geen grooter dienst doen aan zyn Vaderland, als met de jongelingen te onderwyzen; voornamelyk in een konste die de aldernutigste en noodzakelykste is van alle de konsten van het Menschelyk geslagt gelyk als is Anatomie en Chirurgie. Dit is het gene ik hebben gedaan van over vele jaren; wanneer de Edele Heeren van het weerdig Magistraat van onze wydvermaarde Stadt Gent, de Hoofdstadt van myn Vaderland, my de eere gedaan hebben van te stellen om de jongelingen van de Chirurgie daar in te onderwyzen. En het gene ik hun in die konsten publikelyk hebbe geleert, heb ik van tyd tot tyd door Schryften werelkundig gemaakt, waar van het hier nevens komende en laatste Werk een vaste preuve is: het gene aan haar Edelheden word Vereerd tot een gedagtenis dat den Auteur die 't heeft in

Voor het Menschelyk geslagt, gelyk aldus De Anatomie, en de Chirurgie. Dit is het gene ik hebbe gedaan van over vele jaren; wanneer de Edele Heeren van het weerdig Magistraat van onze Wydvermaarde Stadt Gent, de Hoofdstadt van myn Vaderland, my de eere gedaan hebben van te stellen om de jongelingen van de Chirurgie daar in te onderwyzen. En het gene ik hun in die konsten publikelyk

Uittreksel van de opdracht aan de stad Kortrijk, die Jan Palfijn eigenhandig schreef op 18 juni 1726, in een ex. van zijn Heelkonstige Ontleeding.

't ligt gebragt geboortig is van Kortryk, tegenwoordig in den ouderdom van zesenzeventig jaren, en den genen die met een diepe eerbieding en alle mogelyke agting uyt gansch zyn herte zal blyven.

Haar Edelheden,
Zeer ootmoedige en Zeer onderdanige
Dienaar J. Palfyn

Deze "zeer ootmoedige" slotformule, eigen aan die tijd, heeft naderhand meerder van zijn biografen geschokt. Prof. Dr. A.J.J. van de Velde, schreef in dat verband: "Het is te betreuren dat een mensch zooals Palfyn, veel hooger als mensch dan de burgemeester en de schepen te zamen, zich aldus als onderdaan-geleerde tegenover de mannen van de politiek stellen moest. De toestanden zijn echter zoo, heden nog, maar... de namen van de groote menschen blijven, terwijl die van de burgemeesters en de schepenen verloren gaan, zelfs nog vóór hun dood." (124)

Palfijn bewees daarmee echter dat hij geen haatdragend man was, want de stad Kortrijk had hem in het verleden wel onheus behandeld.

Hoewel reeds op gevorderde leeftijd, en in acht genomen dat Palfijn toen reeds lang de gemiddelde levensduur had overschreden, moet hij zich toch bijzonder fit en levenskrachtig hebben gevoeld, want toen in 1727 Anthone van Breughel, licentiaat in de medicijnen, zijn ontslag nam als leraar in de anatomie aan de Heelkundige School van Gent, stelde Palfijn zich kandidaat voor deze betrekking. Hij was immers tot dan toe maar lektor, de laagste docentengraad. Hij schreef in dit verband aan de "Edele Heeren Schepenen van de Keure der Stadt Gendt" volgende brief:

"Supplierende verthoont reverentelyck Jan Palfyn, gheswoorne Mr Chirurgyn ende Prelecteur van de operatien der Chirurgie en van de Otseologie binnen dese stadt, dat 't synder kennisse ghekomen is, dat de lesse van de anatomie is vacherende by de demissie, danof ghedaen door Jor Anthone van Breughel, licentiaet in de medecyne, tot het gheven ende bedienen van welke les-

sen den suppliant sonder iactantie betrauwte absoluut capabel te wesen, oorsaecke hy hem keert tot UEden.

"Oodmoedelyck biddende de selve believe ghedient te wesen aen den suppliant de voorsseyde lessen te confereren op het ordinaire pensioen (wedde) ende emolumenten daer toe staende, sonder dat hy suppliant nochtans belast sal wesen tot het besorghen van de doode lichaemen tot het doen van de voorsseyde anatomie, ghelyck hy daertmede oock niet belast is ten pointe van de operatien der Chirurgie, als moetende de selve lichaemen besorcht worden door de Heeren van het collegium medicum volgens het decreet van de Majesteyt dienaengaende aen den suppliant verleent. t'Welcke doende enz.

Den Suppliant in persooone
PALFYN".

Nadat de Schepenen het advies van het Collegium Medicum hadden gevraagd, werd het verzoek van Palfijn ingewilligd.

"Schepenen van der keure ghesien de rescriptie vande Heeren directeurs en assessours van 't Collegium Medicum, ende op alles ghelet, confereren aen suppliant de vacante lesse vande anatomie binnen dese Stadt by de volontaire demissie ghedaen door J. Anthone Van Breughel, op de ordinaire baeten ende emolumenten daertoe staende ende doende den eedt à l'ordinaire, met conditie dat den suppliant boven de lessen van de chirurgie ende osteologie die hy wekelyckx gheobligiert is te doen, alle 14 daeghen ofte à l'ordinaire sal gheven de lesse van anatomie ende telcket alsser bequaeme lichaemen besorcht sullen wesen sal doen de operatien van de anatomie ende chirurgie sonder hem daarvoor te excuseeren tensy op redenen die wy voor sulckx sullen aennemen, et fiat commissie met insertie. Actum in het collegie den XII 9bre 1727. A.X. Triest d'Aughem.

Dat leraarschap, dat normaal aan een academicus toekwam, was zijn hoogste betrachting. Hij had zich nooit om het materiële bekommerd, maar had er steeds naar gestreefd, naam te maken als anatoom en

chirurg. Daarvoor had hij zijn leven lang Parijs en Leiden bezocht, was hij bij de beste meesters in de leer en te rade gegaan, en had hij zijn kennis te boek gesteld. Maar op 77 jarige leeftijd een soort hoogleraarschap betrachten, was toch uitsonderlijk. Wie echter zijn hart opent voor ambitie, sluit het voor de rust. Iedereen was er zich ongetwijfeld van bewust dat zijn opdracht van korte duur zou zijn.

Nog in 1727 verscheen bij Van der Deyster te Leiden de tweede druk van zijn *Waare en zeer Naauwkeurige Beschryving der Beenderen Van 's Menschen Ligchaam*. Het ging om een herwerkte en vermeerderde uitgave, gesteld in een merkkelijk verbeterd Nederlands, van een werk dat 25 jaar vroeger, in 1702, verschenen was bij Joh. du Vivie, eveneens te Leiden, en dat op zijn beurt een heruitgave was van zijn *Nieuwe Osteologie*, gepubliceerd te Gent bij Jan Danckaert, in 1701.

Maar nog geen drie jaar later, op vrijdag 21 april 1730 is Jan Palfijn, die een kamer betrof bij Adriaan De Graeve in de "Camerstraete" te Gent, aldaar overleden. Hij werd de volgende dag begraven op het kerkhof van de Sint-Jacobsparochie, aan de kant van de Vlasmarkt. Op woensdag 26 april had de kerkelijke lijkdienst plaats. Een dienst van tweede klasse, zoals toen gebruikelijk bij de gegoede burgerij. ⁽¹²⁵⁾

Een leven lang in dienst van de wetenschap was voorbij. De materiële opruiming nam een aanvang, notaris Jacques De Smet werd door de naastbestaanden belast met de inventaris "van de contante penninghen, meubelkens, Catheylen van huys-raede, ghebeurt ter presentie van den Seer Eerw. Heer Canonyk Goethals, exécuteur testamentaire, mondelinghe door den overledene versocht tot het doen van syn uyтваert".

De inboedel bestond uit "de som van 117 pond, 9 schellingen. Een assignatie. Item een cleerkasken, taefelken, lessenaere, ende differente boeken in een lijnwaetmande. Item alle cleederen, lijnen en wollen. Item alle 's overledenen instrumenten dienstigh tot de anatomie, sowel silveren als cooperen. Sr. François van Tieghem, coopman, betaalt nog honderd en tien pond voor eenen wisselbrief ten profijte van den overledene. Canonymynck Goethals zal daarmee uit broederliefde betalen de begrafeniskosten ende zielemissen en het overschot aen den notaris overtellen".

Meer dan vijftig jaar later - in 1783 - schreef de Gentse medicus Karel Lodewijk De Brabant (1740-1790) een gedicht van 15 strofen, waarin het levenseinde van Palfijn afgeschilderd werd als volgt:

*O neen!... Hij stierf op stroof en onbe-
loond vergeten
Hy moest zijn boekzaal zelfs verkopen,
wild' hy eten!*

Dokter De Brabant is hier blijkbaar verval-

len in dichterlijke overdrijving. Uit de inventaris van zijn nalatenschap kan men afleiden dat Palfijn geen doodarm man was, die nestelde op stro. Dr. U. Thiry schrijft in zijn bijdrage, *Jean Palfijn est-il mort pauvre?* ⁽¹²⁶⁾ "A la mortuaire l'inventaire de ses meubles et de ses livres s'élève à quelque cinq cent mille de nos francs actuels (1963)", wat zou overeenstemmen met meer dan drie miljoen in 1995! In acht genomen het in de inventaris vermelde meubilair, behorende aan iemand die één of meer kamers betrof bij een derde, lijkt ook dat wel overdreven.

Volgende keer:
Palfijn postuum

Noten:

- (123) Ten onrechte werd dit reeds vermeld onder het jaar 1723, zie vorige bijdrage, p. 356. Daar had evenwel moeten staan: "De professor toonde tevens een bekkeneel van een bejaarde mens, waarin de hondstanden (oogtanden) van het bovenkaaksbeen niet waren uitgekomen, maar nog in de hollen van dat kaaksbeen zaten".
- (124) A.J.J. van de Velde, *Lichtzuilen uit het verleden*, Gent, 1945, p. 223.
- (125) U. Thiry, *Jean Palfijn est-il mort pauvre?* in: *Cahiers de la Biloque*, 13, 1963, p. 247.
De vermelding van de dagen, vrijdag en woensdag, komt in geen enkel document voor, maar werden berekend door de auteur.
- (126) U. Thiry, idem, p. 246.

Alle bijdragen over JAN PALFIJN zullen voorzien van de nodige verbeteringen en aanvullingen, ingedeeld in hoofdstukken, met een voorwoord, bibliografie, inhoudstabel en register, in boekvorm verschijnen, met illustraties in en buiten de tekst.

Vooraf wordt de inhoud nog gesuperviseerd door prof. em. dr. M. Thiery, gynecoloog en verloskundige, gewezen hoofd van de vrouwenkliniek van de universitaire ziekenhuizen te Gent, voorzitter van het Sarton-komitee en auteur van een uitgebreide reeks artikelen over de geschiedenis van de geneeskunde, speciaal de verloskunde, zowel in het Nederlands, het Frans als het Engels. Alleen dank zij de uitgebreide documentatie die prof. M. Thiery ter beschikking stelde is dit levensverhaal van Palfijn kunnen tot stand komen. (rab)

KLEINE FISKALE KRONIEK

Een verschil tussen BTW en direkte belastingen

Krijgt met een aanslagbiljet van de direkte belastingen dat overdreven lijkt of wordt er door de BTW-administratie een aanslag gevestigd op een bedrag waarmee men niet akkoord gaat, dan kan men in beide gevallen een bezwaarschrift indienen bij de gewestelijke directeur van de direkte belastingen of van de BTW, naargelang het geval.

Wat de betaling van het (ten onrechte) geëiste bedrag betreft, bestaat er een fundamenteel verschil tussen direkte belastingen en BTW.

Als men om nalatigheidsinteressen te vermijden een betwiste aanslag van de direkte belastingen toch betaalt, dan houdt dat geen erkenning in, van het verschuldigd zijn van dit bedrag. Die betaling heeft ook geen de minste invloed op de behandeling van het bezwaarschrift. Als men bij beslissing uiteindelijk gelijk krijgt, wordt het te veel betaalde bedrag terugbetaald met vergoeding voor te vroege betaling door zgn. *moratoriuminteressen*.

Wanneer men echter inzake BTW een betwist bedrag betaalt (eveneens om nalatigheidsinteressen te vermijden), dan moet men betalen onder voorbehoud. D.w.z. men moet de BTW-kontroledienst een aangetekend schrijven sturen met de verklaring dat men de betaling heeft gedaan onder voorbehoud en dat voor het geval in kwestie een bezwaarschrift werd ingediend bij de gewestelijke directeur.

Wie bij de BTW een bedrag betaalt zonder meer, geeft hiermee te kennen dat hij de juistheid van de vordering niet betwist. En dan heeft een bezwaarschrift niet veel zin.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

TE KOOP

• Kachel "Nestor Martin" (met kolen). Prijs overeen te komen.

Zich wenden : Hoge Seine 6, Beveren-IJzer - Tel. 057/30 08 27

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

Au Sebastopol

De 19de Folkloristische Hoevedag te Roesbrugge, die op zondag 20 augustus jl. als retro-evenement weer eens een succesvol verloop kende, kwam dit jaar op een nieuwe inplantingsplaats terecht. De hoeve "Ter Linde" was wegens uitbreiding van gebouwen niet langer ter beschikking, maar men vond de gepaste idyllische ruimte in de omgeving van de oude, niet meer bestaande herberg *A la ville de Sebastopol*, op de hoek van de Waaienburgseweg (Krombekestraat) en de Lindestraat. Deze herberg werd uitgebouwd tot ongeveer 1950, het laatst door mevrouw Valentine Alexander (Tine Sanders † 1960). Sedert jaren was het huis niet meer bewoond en in vervallen toestand. De naam van de herberg was al lang uitgewist. Nu werd, voor de gelegenheid, het geval een beetje opgeknapt en van een nieuw uithangbord voorzien, *Au Sebastopol*.

Waar komt die naam vandaan? Sebastopol is eigenlijk een Russische havenstad aan de Zwarte Zee, hoe komt die te Roesbrugge terecht?

In de jaren zestig en zeventig van de voorgaande eeuw, kregen tal van herbergen, in ons land, de naam *Sebastopol*, en dat hield verband met de Krimoorlog.

De Krimoorlog, die plaats vond van 1853 tot 1856, was in feite een oorlog tussen Rusland en Turkije. Maar de Fransen onder Napoleon III (die regeerde van 1852 tot 1870) en de Engelsen, die de bondgenoten waren van Turkije, trokken van de Middellandse Zee naar de Zwarte Zee en leverden slag aan het Russische schiereiland Krim. De havenstad Sebastopol werd er, in een elf maanden durend beleg in puin geschoten, en tenslotte door Franse en Britse strijdkrachten veroverd. De belegeraars had deze verovering 80.000 en de Russen meer dan 120.000 man gekost. *Sebastopol* werd over de hele wereld een begrip van onverzettelijkheid en heldenmoed. En tal van herbergen werden met die naam herdoopt, ook bij ons, en nog wel in het Frans, want in de verfransingswoede van de eerste halve eeuw na de Belgische Omwenteling, gaven zelfs de meest landelijke Vlaamse brouwers Franse opschriften aan hun herbergen (*La Belgique sera latine, ou ne sera pas*).

Lia Timmermans vertelt in haar boek *Mijn Vader* (Desclée De Brouwer 1962, p. 14) dat er een nonkel van haar vader van uit Lier te voet naar Sebastopol trok om er mee te vechten in de Krimoorlog. Daar werd hem een been afgeschoten, en met een houten been kwam hij, weer te voet, naar Lier terug (in vogelvlucht omtrent 2.000 km).

R.A.B.

TE KOOP

- **Nieuwe damesfiets**, 18 versnellingen
Zich wenden :
Haringestraat 20, 8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 04 33

Alles voor de koude winter :
donsdekens, overtrekken, flanellen lakens

EINDE REEKS BEHANGPAPIER
aan 50 en 100 fr/rol

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

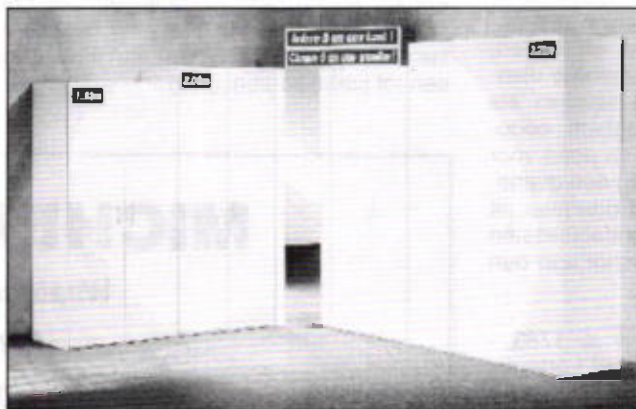
Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag en maandag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

AANBOUWKASTEN

Nu in onze toonzaal !
Aanbouwkasten
in alle hoogten
en breedten
aan zeer
voordelige prijzen.

Iedereen kan zelf
zijn kast bepalen
naar wens.

Meubels DECLERCK

Weegschede 36 - GYVERINKHOVE
tel. 058/29 90 98

U bereikt onze toonzalen via de baan Veurne-leper, afslag richting Beveren.

PATER LUC VIENNE
(vervolg van blz. 374)

1500), 143 post-inkunabelen (uit de periode 1500-1540), en 5.500 boeken van vóór 1700. Tevens 350 exemplaren uit de beroemde Antwerpse drukkerij Plantin-Moretus, en enkele prachtige atlanten, zoals de wereldatlassen van Joan Blaeu (1649) en Nicholas Visscher.

Naast de vele originele kopergravures, werd mijn aandacht voornamelijk getrokken door een aardglobe, op voet, met een doorsnede van ± 70 cm, en met de voornaamste bergketens in reliëf. Hoewel het matematicus gezien een onjuiste weergave is van de aardbol, immers in acht genomen de doorsnede van die globe kan zelfs de hoogste berg geen reliëf vertonen (verhouding 9/12700), is dit uit didactisch oogpunt wel een interessant stuk, dat in tegenstelling met alle andere globes bijzonder goed aantoont dat de aarde geen zuivere bol is. En al heb ik in de jongste vijftig jaar heel wat aardglobes onder ogen gekregen, dat heb ik nooit meer gezien. De abdij van Postel blijft voor mij onafscheidelijk geassocieerd met de aardglobe in reliëf!

Naast de prachtige bibliotheek heeft men er nog het archief met meer dan duizend perkamenten, waarvan de oudste teruggaan tot 1173. Pater Luc Vienne, die in 1993 te Leuven het diploma behaalde van licentiaat geschiedenis, is er, zoals gezegd, archivaris.

Aktiviteiten

In de bosrijke Noorderkempen vormt de abdij van Postel, beheerst door twee torens, die van de kerk en die van de beiaard, een prachtig complex, dat bruist van activiteit, ook al is het maar bezet door 35 religieuzen, maar het is een bekende pleisterplaats voor reizende en trekkende mensen. Nog vijftien paters zijn werkzaam buiten huis, in parochies en onderwijs.

De abdij is uiteraard een centrum van geestelijk leven, waar in zang en gebed God op een belangloze manier wordt gehuldigd, zonder hem iets te vragen. Maar hoewel zij als reguliere kanunniken van de orde van Prémontré leven volgens de regels van Sint-Augustinus, zijn zij geen monniken die alleen maar God zoeken in een gesloten gemeenschap, afgezonderd van de buitenwereld, ze staan open voor de medemens. Hun abdij is immers ook een centrum van sociaal-ekonomische en kulturele bedrijvigheid. De boerderij 140 ha groot, met een uitgebreide veestapel, die instaat voor de produktie van Postelkaas, en waar in de jongste tijd ook de geneeskrachtige Ginsengwortel wordt gekweekt, verschaft het nodige inkomen, en zorgt voor de vereiste middelen om allerlei vormen van pastoraal te ondersteunen. In gasthof *De Beiaard* en in het kofiehuis *Onder de Poort*, wordt er Postelbier geschonken. In het kontaktcentrum, (bezoekings- en ontmoetingscentrum) kunnen er

een 40-tal personen verblijven, en velen zijn er ook regelmatig te gast.

Geregeld zijn er in de abdij tentoonstellingen en sedert 1968 wordt er jaarlijks een reeks kamermusiekconcerten georganiseerd; sedert 1970 ook beiaardrecitals en in de laatste jaren ook nog orgelconcerten.

Norbertijnen te Roesbrugge

Van de 13de eeuw tot aan de Franse Revolutie verbleven er ook norbertijnen of witheren te Roesbrugge.

Omstreeks 1140 toen te Postel een eerste vestiging van norbertijnen tot stand kwam, werd er te Terwaan (nu Frans-Vlaanderen) ook een norbertijnenabdij gesticht. Milo de Gelukzalige (1131-1158), bisschop van Terwaan, bepaalde in 1147 dat de kerk van Haringe met haar diverse bezittingen, één tiende van haar inkomsten moest afdragen aan de norbertijnenabdij die buiten de muren van Terwaan was opgetrokken. Deze verplichting werd bekrachtigd bij pauselijke bul van Eugenius III, in 1148.

De paters van Terwaan, die toezicht wilden houden op hetgene ze recht hadden, meenden er goed aan te doen, een soort bijhuis of proostdij te vestigen aan de Waaienburg. Omdat de bewoners er een mooi zicht hadden op de IJzervallei, kreeg zij de naam *Beauregard*. In 1220 schonk Willem van Bethune, heer van Roesbrugge, een deel van zijn heerlijkheid aan de abdij van Terwaan, mits de verplichting dat de proostdijpaters de kapel van zijn kasteel (gelegen langs de IJzer) zouden bedienen. Zij moesten er driemaal in de week de H. Mis opdragen. De gronden van de Roesbrugse proostdij moesten dienen tot onderhoud van de paters die bestonden uit een tweetal priesters en enkele werkbroeders.

De proostdij beschikte over eigen wegen naar de kerk van Haringe en naar de kas-

teelkapel: de Switspapestraat en de Switspapendreef, aldus genoemd omdat de paters als norbertijnen in het wit gekleed waren.

Roger-A. BLONDEAU

**PRAKTISCHE REGELING EREMIS
PATER LUC VIENNE NORBERTIJN**

23 september 1995 Roesbrugge:

- 14.30 u. Optocht van het ouderlijke huis in de Haringestraat, langs de Krekelstraat en de Prof. O. Rubbrechtstraat naar de Sint-Martinuskerk;
- 15 u. Plechtige misviering opgeluisterd door het koor;
- 16.30 u. Receptie van alle aanwezigen in het ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer", ingang voormalige jongensschool.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 25 augustus jl. is in de Sint-Augustinuskliniek te Veurne de oud-Roesbrugge-naar Frans Top overleden.

Frans werd geboren te Roesbrugge op 27 april 1924. Op 1 juli 1943 kwam hij in dienst van de posterijen. Hij was postman achtereenvolgens te Roesbrugge, Alveringem en dan weer te Roesbrugge. Op 29 mei 1958 trad hij in het huwelijk. Toen vestigde hij zich in de Statiestraat (nu Prof. O. Rubbrechtstraat) nr. 89 te Roesbrugge, in het huis thans bewoond door zijn zuster, mevr. Godelieve Top, weduwe Julien Vandenberghen.

Omstreeks 1980 moest Frans zijn werk stopzetten wegens ziekte en op 1 april 1983 ging hij vervroegd met pensioen, na 39 jaar en 9 maanden dienst. Hij vestigde zich te Nieuwkapelle, Lostraat nr. 12 waar hij zich een eigen huis had gebouwd.

De krematie gevolgd door de asuitstrooiing in het krematorium "De Blauwe Toren" te Brugge, heeft plaats gevonden in alle intimiteit.

Ssang Yong

FAMILY vanaf 679.592 fr.

Uitgerust met **MERCEDES** motoren

Hoofdverdelers **GROOT-POPERINGE**
GARAGE DESCHODT
Obterrestraat 70, PROVEN - Tel. 057/30 07 83

RUST ROEST

bij Jean en Bernice Berquin
Lindestraat 2, 8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 00 46 - 056/34 37 65

Van zat. 30 sept. tot en met zon. 12 nov.

VISMENU

Aperitief

Afwachttertjes zoals een spies van zeeduivel,
potje rillettes, terrine van het huis,
eierstruif met spek, kippevleugels.

Een knapperig slaatje rond een pizza
opgesmukt met een tartaar van rode zalm,
vers gebakken langoustinestaartjes
en tuinkruiden.

Bouillabaisse "De Zonnebouillon"
met visjes en schaaldieren,
rouille en marettebrood.

Ontgrate roggeveugel
met saffraansaus op een bedje van
versneden groene kool met een vinaigrette
van Aceto Balsamico di Modena
en gesmolten boter.

Suprême van wit van tarbot
in harmonie met kreeftemedallions,
gebakken preirolletjes,
een mousselinesaus met bieslook,
Parijse aardappelen

Bord met nagerechten

Koffie en versnaperingen

Aperitief, witte en rode wijnen, BTW en dienst all in

2.500 BEF

Een vervangschotel van vlees is voorzien.
Reservatie vanaf donderdag 13 uur.

ER WAS FEEST IN "RUST ROEST"

Op zondag 27 augustus jl. zat het Roesbrugse restaurant "Rust Roest" afgeladen vol. Meester-kok Jean Berquin zou er zich van zijn beste kant laten zien met een fantastische vijfgangen menu, bijgestaan door de gastvrouw Bernice Quartier (sommelier de vins de France) en Pedro Grootaert, wijnadviseur, die deskundige toelichting gaf.

De groep *Amaryllis* zorgde voor een muzikale begeleiding (viool en alt-viool), terwijl er poëzie werd voorgedragen door Mieke van de Broeck, woordkunstenares en dichter Noël Vandorpe.

Niet minder dan 78 fijnproevers hadden de weg naar de Lindestraat gevonden, en daar bovenop had men er nog 30, die ook graag van dit festijn hadden genoten, moesten ontgoochelen wegens plaatsgebrek.

Toen, nadat de laatste schotel werd opgediend, Jean Berquin de zaal betrad, werd hij onthaald op een daverend applaus, en bij het heengaan zegde iedereen: Jean dat moet je vaker doen!

DUCK IS DE BESTE

De 10-jarige Mechelse herdershond van Guido Devos uit Roesbrugge presteerde verrassend goed tijdens het Belgisch kampioenschap op zondag 3 september te Lichtervelde. Duck sleepte voor de 4^e maal een nationale titel in de wacht. Hij versloeg de concurrentie overtuigend in de bewaakproeven.

KONCERT TE BEVEREN-IJZER IN DE ST. AUDOMARUSKERK

Dit wordt zeker je tweede zondagnamiddag die in je muzikaal geheugen blijft ingeprent. Hou dus zondagnamiddag 22 oktober vrij. In een sfeervolle kerk en een sympathieke omkadering kan je namiddag niet meer stuk. Dat het maar gauw herfst in Beveren wordt.

Kaarten aan 250 fr. (-16 jaar gratis) bij Coiffure Mark tel. 057/30 02 79, E.H. J. Perneel tel. 057/30 02 23 of Herman Pannekoucke tel. 057/30 09 05.

TEKENAKADEMIE JEUGDATELIERS

van 6 tot 12 jaar

Op school krijg je er misschien net niet genoeg tijd voor. In ons jeugdatelier maken wij tijd vrij om te experimenteren met kleuren, lijnen en vormen.

Je hoort er misschien voor het eerst de namen van grote kunstenaars. We proberen ons in te leven in hun werk en zelf een eigen betekenis eraan te geven. Regelmatig gaan we op uitstap om al die mooie dingen zelf te ervaren.

Talent is niet de noodzaak. Wel de inzet. Daarom laten we je ook kennismaken met eenvoudige begrippen van fotografie, drukwerk, ruimtelijke werken, textiel, enz.... Redenen genoeg om er bij te zijn.

PROGRAMMA 1995-1996 :

Roesbrugge	vrijdag	15.30-18.00
Proven	vrijdag	15.30-18.00
Krombeke	woensdag	13.00-15.30

Inschrijvingen of inlichtingen gedurende de ganse maand september op bovenvermelde uren bij de leerkrachten. (tel. 057/33.47.72)

Ook leerlingen die niet op deze deelgemeenten woonachtig zijn, kunnen er de lessen volgen.

JACK VERSTAPPEN 80 !

Op 3 september jl. is onze medewerker Jack Verstappen tachtig jaar geworden, en nog steeds in de weer !

Precies op zijn verjaardag werd hem te Antwerpen, in het Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 9, een vriendenhuide gebracht, met overhandiging van een uniek exemplaar van een Liber Amicorum.

Tevens werd op zondag 10 september in het parochiecentrum te Alveringem, de derde Jack-Verstappen-prijs voor folklore en heemkunde uitgereikt. Laureaten waren de heemkundige kringen van Balen, Duffel en Hoboken.

Op 23 september wordt er te Antwerpen in het Sint-Andrieskwartier een Jack-Verstappen-wedstrijd ingericht in verband met zijn boeken gewijd aan Café-chantants.

Op 5 oktober wordt door de Davidfonds-afdeling IJzerweelde, het pas verschenen boek van Jack, *Lexicon van Vlaamse Toneelschrijvers*, voorgesteld in *De Afspanning* te Roesbrugge.

Te Antwerpen wordt op 21 oktober dat werk voorgesteld in het *Archief en Museum van het Vlaams Kultuurleven*, Minderbroedersstraat 22.

Op 11 november wordt Jack te Antwerpen gehuldigd door de "Vereniging van Kemische Schrijvers".

Op 21 november wordt in het Multatuli-Theater te Antwerpen, het blijspel, *Vader is Baas* van Jack Verstappen, opgevoerd.

Tenslotte, de Regionale Heemkring "Bachten de Kupe" zal Jack Verstappen, samen met de 80-jarige Albert Dawyndt vieren, met een lunch in het restaurant Sol-Cress te Koksijde.

Jack, nog vele jaren. We vieren je opnieuw aan 90 !

officieel verdeler

Blekerijweg 35
8972 Proven
Tel. 057/30 04 13
Fax 057/30 14 13

PETRAVER NV
Petroleumprodukten Andy Vermeersch

- ☆ Gasolie
- ☆ Diesel
- ☆ Petroleum
- ☆ Benzine
- ☆ Tankstation
- ☆ Oliën
- ☆ Smeermiddelen
- ☆ Kolen
- ☆ Brandhout

**Wij verzekeren een snelle
en trouwe bediening
aan de laagste prijzen.**

MASSA BEHANG

ons ruim assortiment

BEHANGPAPIER

VANAF 69 fr./rol (steeds $\pm$ 400 soorten in voorraad, $\pm$ 100 collecties)

VERVEN

levis

MATHYS

IN VOORRAAD (alle andere merken op bestelling) levering binnen 24 uren.

GLASGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Weyers, Unland, Aristo,...

OVERGORDIJNEN

Ado, Gardisette, Aristo, Venillia, Crowson, Vriesco,... steeds de beste prijzen !

VLOERBEKLEDING

vanaf 189 fr./m² (4 m breed)

VASTTAPIJT

vanaf 269 fr./m² (4-5 m. breed)

TAPIJTEN SYNTHETISCH

(bv 2-3 m. 3.499) WOL vanaf 5.999 2/3

VLIEGDEUREN, DONSDEKENS, LAKENS

Alle onderhoudsprodukten

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN

(Kalsijde) - Alveringem - Roesbrugge

Tel. 057/30.10.20

Openingsuren : maandag t.e.m. vrijdag : 9 - 12 u. en 13 - 19 u.
zaterdag : 9 - 12 u. en 13 - 18 u.

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel:057/30.05.85

Openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

VERSE GROENTEN & FRUIT

Witte druiven **59,-**
Appels Delbare 2 kg v. **59,-**

NON-FOOD

Glorix WC Fresh 2 + 1 **GRATIS**
Sunlight toiletzeep **79,-**
Fanny afwasmiddel **39,-**

PET-FOOD

Whiskas 400 g - 5 var. **29,-**

VOEDING

- Meli peperkoek **45,-**
- Petit Beukelaer duo **79,-**
- Côte d'Or 400 g **105,-**
- Parador Confituur **39,-**
 - Aardbeien
 - Viervruchten
 - Abrikozen
 - Rode bessen
- Corn Flakes Kellogg's **69,-**
- Knorr soepen 3 voor **69,-**
 - Tomaten
 - Edel Prei
 - Tomaat-Groenten
 - Kervel
 - Jardinière
 - Erwten
- Mayonaise
- Vandemoortele **69,-**
- Jupiler pils / Kronenbourg
24 st. **289,-** (+ leeggoed)
- Magarine Effi 250 g **31,-**
- Magarine Famma 500 g **59,-**

NATUUR EN DIEETVOEDING

- Pionier gemalen koffie
500 g **149,-**
- Margarine Sonnenblumen
500 g **55,-**
- Soja Gehakt duo

TOPPER VAN DE WEEK

HESP

1/2 kg voor
140,-

CHARCUTERIE

Grill ham **390,-**
Kalfsworst **200,-**
Salami met look **390,-**
Krab- of vleessalade
150 g + 50 g **GRATIS**

KAASHOEKJE

BOEMPRIJS

van 15/9 t.e.m. 17/9
JONGE KAAS NOORDERBOER
1/2 kg voor slechts **100,-**
Maredsous **390,-**
Passendale **390,-**
Brie **290,-**

ZUIVEL

Halfvolle melk Inex
1 l. brick **25,-**
6 x 1 l. **138,-**
Rijstpudding **22,-**

DIEPVRIES

Frieten **55,-**
Citroensorbet 1 l. **99,-**

Folder geldig van vrijdag 15/9/95 t.e.m. zondag 1/10/95 of tot uitputting voorraad en onder voorbehoud van drukfouten

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (27)

Een woordje geschiedenis

**ALBERT CAPOEN,
EEN ONUITPUTTELIJKE VERTELLER...**

Lijk ik eerder heb verteld, hebben we veel konijnevelen geblauwd naar België. We droegen ze in Frankrijk tot aan het station van Abele, aan de grens, en vandaar naar de woning van Henri Dumelie die woonde langs de weg van Abele naar Poperinge. Vandaar vertrokken we naar Poperinge te voet, de balen op de rug. Dat waren allemaal zakken van 50 tot 60 kilo. Omdat die hoeveelheden erg groot waren, moesten we de balen speciaal laten maken in de jutewerij Alostery in Boeschepe. Ze reikten wel 1,50 tot 1,60 meter hoog.

Dat was telkens 800 tot 1000 kilo in een nacht, vijf kilometer ver door de velden zonder afleggen, zonder te stoppen dus. Met zes man deden we drie reizen in een nacht. Het viel dan ook vaak voor dat we ons 's morgens erg moeten reppen om tijdig op het werk te zijn. Want verscheidene van ons waren werkzaam in de weverij Vandersmits in Boeschepe. Daar werd gewerkt in "dubbel équipe" vanaf 5 uur 's morgens. Als we om 13 uur gedaan hadden met werken, profiteerden we ervan om snel naar huis te gaan, een beetje te eten en "e lietje" te slapen.

Meestal was het 's anderendaags weer te doen, vier tot vijfmaal in een week, waarbij we 4.000 tot 5.000 kilo versleepten.

Dan is er een tijdje geweest dat we ze voerden met de velo. Dat ging natuurlijk vlugger. Dat waren ouderwetse vrouwenfietsen met een rond kader. In de ronding ervan kon je de balen behoorlijk plaats. Maar ook het zadel moest er af om ruimte genoeg te hebben, bij zover dat we dan op de portebagage (bagagehoudertje) moesten zitten om te kunnen fietsen. We reden zo de Steenakker neer. De Steenakker is een verhevenheid. Dat gebeurde uiteraard in het donker tot aan de Kruisstraat waar de grens begint. Daar zat er dikwijls iemand om te zien of er geen kommiezen in de buurt waren.

Met één zaak zaten we wat geplaagd en dat is dat we telkens voorbij de woning moesten passeren van een kommie die woonde langs de Steenakker. Wij waren daar altijd erg voorzichtig. Op een zekere dag gingen Tribaut en ik opperwaarts om onze vellen te halen. Maar bij het huis van de douanier meende ik voetstappen te hebben gehoord.

"Heb jij niets gehoord?" vroeg ik aan Tribaut.

"Neen", zei hij, "ik heb niets gewaar geweest."

"Ik wel, ik heb daar iemand horen gaan."

"Waarschijnlijk de oude op zijn kloffen

(klompen)".

Eigenlijk was er daar een tweewoonst (dubbelwoning). In het ene pand huisde de kommie, in het andere een bejaarde man.

"Nee, nee! Dat zou ik wel gehoord hebben. Het waren "slaffers" (sandalen) of lage schoenen."

"Weet je wat," stelde ik voor, "wij gaan eens neuzen rond de woning".

De hele toer rond de woning hebben we verkend. Ook het "vertrek" (W.C.) dat nog buiten stond werd grondig nagezien. Maar niets te bespeuren.

Ook als je met twee man voorop reed, was er een die eerst naar de grens moest rijden.

"Mijn toer is het", zei ik, "om te gaan met de eerste zak. Ik ga neerwaarts, maar je mag alleszins niet achter komen. Je moet "beien" (wachten) tot ik aan de grenzen ben".

Zo lag de baal konijnevelen mooi in de ronding van de oude vrouwenfiets en ik neerwaarts. Maar als ik bij het huis van de Franse kommie passeerde, ging daar de deur open en sprong er een kommie naar buiten. Lijk ik wel 30 tot 35 kilometer per uur reed, was ik vlug voorbij en had de man geen kans om mij te grijpen.

Maar een eindje verder sprong er verduiveld een kommie van op de grasberm en kwam met de armen open nader gelopen naar het midden van de weg. Vliegensvlug wipte ik van de fiets en liet die verder lopen. De kommie dacht dat ik er nog op zat (het was erg duister), greep naar de zak maar daardoor maakte de fiets een hele bocht bij zoverre dat die man onder de zak en onder de fiets geslagen werd.

Lijk ik in een wip van de fiets was afgesprongen, was ik door de knieën gegaan en lag midden op de weg. Ik veerde recht en sprong om weg te lopen. Nauwelijks overeind had de kommie, die eerder het huis was uitgesprongen, mij een slag gegeven in de "leen" (lenden) met een matrak of met een stok. Met de slag lag ik weer te gronde. Maar in zulke gevallen ben je verwilderd, je bent lijk een haas die op punt staat door een hond gegrepen te worden. Ik sprong weer recht en lijk ik vroeger nog wat judo had geleerd, had ik hem met een greep te pakken en gooide hem op zijn rug midden op de weg, zonder die man evenwel zeer te doen.

In een wip veerde ik over de dijk (sloot) het veld op. De ene kommie die van onder de zak en de velo was uitgerabbeld (pogend werken met handen of voeten) zag bij het rechtkomen midden op de weg een man liggen, dacht dat het de blauwer was en plongeerde boven op hem.

"Laat me gaan, laat me gaan. Ik ben het",

hoorde ik de andere kommie roepen tot zijn kollega.

Mij vlug uit de voeten makend had ik al een vijftig meter gelopen als in het veld plots twee andere Franse douaniers uitsprongen en achter mij aan zaten. Lijk ik al wat inspanningen geleverd had bij die schermtelling, moest ik alles geven wat ik in mijn lijf had om voorop te blijven. Vlak op mijn hielen zaten ze, de kommiezen, grijpende naar.

Maar als ik zo'n honderdvijftig meter de ziel uit mijn lijf had geperst, begonnen de douaniers die achter mij aan holden, te roepen en ook te schieten.

"Ja," zei ik, "ik ben gewonnen". Om deswille als een kommie begint te tieren en te schieten, 't is dat hij niet meer en kan. Hij doet zulks ook om andere kollega's, die in de buurt zouden patrouilleren, te alarmeren en om hulp te vragen. Mijn maten, de blauwers, die achterop kwamen, hadden alles gehoord en waren natuurlijk de pijp uit.

's Anderendaags stond er in grote letters in de gazet dat er weer een geval van blauwerij van konijnevelen, van Boeschepe langs de Steenakker naar België, aan het licht gekomen was. De Franse kommiezen hadden een smokkelaar met 50 kilo konijnevelen kunnen verrassen maar de man zelf was hen te vlug af geweest.

De stiel gaat verder door.

Wij hebben daarvoor onze activiteiten niet gestopt. 's Anderendaagsavonds zijn we weer opgetrokken, maar op een andere manier, weer op de rug en te voet dus.

Steeds echter gingen er twee mannen vooraan om uit te zoeken want langs de Steenakker was de situatie nooit te vertrouwen. De andere vier blauwers volgden dan op vijftig tot zestig meter. Dat heeft zo ongeveer weer een zestal maanden geduurd zonder dat we iemand gewaar werden.

Op zekere avond, ja, was het weer aan Tribaut en ik om de spits af te bijten en het terrein te verkennen. Wij trokken juist de woning van de Franse kommie voorbij, aan de Steenakker, toen die zijn voordeur dichttrok, vertrekkensgereed om zijn dienst aan te vatten in Steenvoorde. Wij stonden op de slag stil want wij hadden onze maten die achterop kwamen. De kommie die dacht dat de buit al binnen was, sprong in een ruk tot bij ons, trok zijn revolver uit de holster en dreigde ermee.

"Ja maar, hier alzo niet beginnen, hé", zei ik, "je moet hier fraai (braaf) zijn. Als gij braaf zijt, wij gaan het ook zijn". Zo is de kommie aan de rechterkant van de weg gegaan, de

revolver in de rechterhand en met de linkerhand de fiets wegduwend. Wij stapten aan de linkerkant, Tribaut en ik, zonder verder een woord te spreken. Zo zijn we de Steenakker neerwaarts gegaan tot aan de Kruisstraat waar de grens begint. Zonder nog om te kijken is de kommie op zijn fiets gesprongen in de richting van Steenvoorde.

Onze maten die ons achterna kwamen met de zakken, waren intussen ook neerwaarts gekomen. Ja, dat waren Henri Dumelie en André Denys, Vlamingen van de Belgische kant en Jeremie Deschipper en André Poorter, Vlamingen van de Franse zijde. Zo zijn we verder gegaan met onze vellen tot aan het huis van Henri Dumelie, lijk naar gewoonte.

Hachelijke momenten.

Ten lange laatste begonnen wij al fraai wel gekend te zijn als konijnevelenblauwers. Op zekere dag kwam er een Belgische marchand bij ons om te vragen of wij de konijnevelen niet aan hem zouden verkopen.

"Ja," zegden wij, "wij zijn gewoon van goede zaken te doen, dat is ongemakkelijk".

"Maar ge moet ze dragen tot Poperinge. Ik zou ze zelf komen halen aan de grens op voorwaarde dat er een man met mij mee gaat, in geval ik pech heb of een platte band rijd. Er zou dus iedere keer een man met mij meerijden in de kabine".

Ik aanvaardde om zelf mee te gaan, iedere nacht. Als we een lading hadden van 1.000 kilo, moesten we tweemaal aanzetten dezelfde nacht. Het was bijna iedere nacht zo veel, maar als er maar 800 kilo was, moesten we ook tweemaal de reis doen.

Wij passeerden daarmee langs het Belgisch douanekantoor van Abele. Dat kantoor was altijd open na 22 uur, voor ons althans want dan waren de slagbomen opgelicht. Dan waren er geen kommiezen meer ter plaatse.

Maar algeleijk om zeker te spelen hadden we een man die steeds bij het douanekantoor ging zitten, een twintigtal minuten voor we zouden aanzetten, om te loeren door de vensters of er toch geen kommiezen in het gebouw waren, die daar zaten zonder licht of daar plots zouden toekomen.

Die man, dat was Jeremie Deschipper. In geval er kommiezen waren, ging hij tegenkomen en als hij een wagen zou zien, zou hij

een sigaret aansteken. In dat geval zouden wij aan het kantoor niet de Belgische kant opdraaien naar rechts, maar naar links langs de gemene weg, richting Steenvoorde. Daar hadden de kommiezen niets te vertellen. (Het klopt inderdaad dat de douaniers, Belgische noch Franse, enige controle mochten verrichten op een gemeenschappelijke weg.)

Dat is dikwijls goed afgelopen maar op een zekere avond als wij aan de Luttertapij arriveerden, de Luttertapij is een café tussen Abele en Poperinge, waren er daar vier of vijf kommiezen die in het midden van de weg met hun lampen teken deden om ons te doen stoppen.

Ik zei tot mijn maat: "Je mag niet stoppen hé, deswille we gaan hier gepakt worden."

"Maar ja," zei hij, "gaan ze plaats maken? We mogen toch geen doodrijden."

"Nee, rij maar aan. Ze zullen voorzeker wegspringen. Moest het zijn van niet, je stopt dan maar."

De kommiezen zagen dat wij niet vertraagden en doorreden en sprongen opzij. Maar ik kom van te zeggen dat als de kommiezen aanvallen, ze dan schieten. Maar in België schoten ze met de mitraillette lichtkogels af. Wij zagen de kogels boven ons hoofd voorbij vliegen. Dat was om te tonen aan andere douaniers in welke richting de blauwers wegreden.

De marchand die de vellen invoerde, was Saesen van Poperinge, André Saesen, meen ik. Achteraf zijn we daarmee gestopt en hebben de zakken weer op de rug gedragen door de velden.

De vermenigvuldiging van de blauwers.

Lijk gezegd droegen we de balen konijnevelen weer verder tot in Poperinge, wij gezessen elk onze zak. Een hele tijd al waren wij aan het stappen in het duister als ik een oog scheef sloeg. Het verwonderde mij dat wij lijk met zovelen waren. Was dat een wriemeling! Eerst dacht ik dat mijn ogen schimmerden in de duisternis. Ik telde en hertelde en kwam telkens tot acht. Hoe was dat in godsnaam mogelijk?

"Wat is dat hier?" vroeg ik aan mijn maten Tribaut en Dumelie, "wij zijn hier met acht. 't Zijn toch geen kommiezen in burger die ons volgen?"

Wij stopten, gingen tot bij hen en vroegen wie of wat ze waren. Die mensen antwoordden in het Duits. Het waren twee krijgsvangen die in Frankrijk, waarschijnlijk rond Duinkerke, weggevlucht waren en in het nachtelijk duister hun weg niet wisten. In de velden tjolend hadden ze onze bende opgemerkt en waren in ons kielzog meegestapt.

Hoe ze best via Nederland naar Duitsland konden trekken, was hun vraag. Begin dan maar te expliceren, bij nacht temidden de velden.

"Het best is de spoorweg te volgen die loopt naar Poperinge en zo verder". (In die tijd lag er nog een spoorweg van Poperinge naar Haezebrouck (Fr.-VI.))

Die mannen bedankten ons en zijn dan hun eigen weg gegaan. Of ze ooit veilig thuis zijn gekomen, weet ik niet. Het waren mensen lijk "wyder" (wij) en ze zullen ook wel geweten hebben dat wij smokkelaars waren. Vandaar dat ze niet bang waren van met ons een eindweegs mee te stappen.

Ja, een blauwer maakt van alles mee!

Prutsend aan een revolver.

Ik heb al veel uitgeweid over de blauwerij van de konijnevelen maar ik heb nog niet verteld hoe een boer daardoor bijna zijn leven heeft gelaten. Nadat ik afgeslagen was met mijn zak vellen hadden de kommiezen die in beslag genomen. Zo'n zak woog wel 50 tot 60 kilo en was nogal eerbaar groot voor de douaniers. Geëmbeteerd om er zelf mee naar het douanekantoor te gaan, waren ze gaan aankloppen bij een klein boertje, Henri Debruyne. Die man was bij nacht opgestaan en de kommiezen vroegen hem of hij de baal konijnevelen wou voeren naar de douanepost. Een heel braaf mens was hij die aan niemand iets zou geweigerd hebben en meteen akkoord was om de klus op te knappen.

"Komt eerst in huis, deswille ik zou me nog wat willen aankleden". Maar van de kommiezen die binnen gekomen waren, was er één die had willen schieten met zijn revolver om mij bang te maken. De revolver was echter geblokkeerd, het schot was niet afgegaan. Terwijl hij daar binnen was, probeerde hij alsnog de kogel uit de revolver te verwijderen. Alzo al prutsend ging er plots een schot af. Veel geluk want de boer en de boerin hadden kunnen doodgeschoten zijn in hun eigen huis.

De boer is nu dood maar zijn zoon Jeremie die op het hoevetje woont, kan dat nog altijd getuigen.

't Vervolgt

Rik Sohier

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

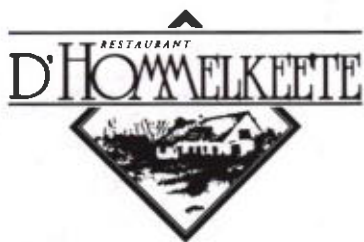
Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

TE KOOP

- **Accumulatiekachel** 5 KW met dagelement Stiebel eltron.
- **Garagepoort** aluminium bekleed langs binnen met planchetten 2.25 m breed - 2 m hoog.
- **Salontafel** met glazen blad.

Zich wenden: VERBRIGGHE Roland,
Blasiusstraat 93, 8972 Proven - Tel. 057/30 10 41

LUCULLUS

Lucullus, Romeins magistraat en veldheer, is de geschiedenis ingegaan als gastheer van luxueuze en geraffineerde diners. Hij bezat meerdere eetzaal waarin hij naargelang de kostbaarheid en finesse van de maaltijden zijn gasten ontving. En fijn moest het altijd zijn! Ook al was hij alleen.

"Vandaag eet Lucullus bij Lucullus", zo placht hij dan te zeggen en deze uitdrukking overleefde de eeuwen wanneer een precieus en heel intiem etentje wordt bedoeld. Trouwens, door toedoen van Lucullus deden fazanten, perzikbomen en kerseebomen hun intree in Italië.

*Champagne Michel Beaujean Brut
Fantasie van zalm met kaviaar*

Ganzelever in terrine - briochebroodje

Gegrilleerde tarbot met preifondue

Kreeft met tomaten en basilicum

Hoevepatrijs in wingerdbladd

Bladerdeeggebakje met verse geitekaas

*Gepocheerde verse perzik
en noordkrieken met pistache-ijs*

2.995 fr.

Aperitief en wijnen inbegrepen

DATA :

Zaterdagen
23 september, 30 september,
7 oktober, 14 oktober
telkens om 20 u.

Zondagen 24 september,
1 oktober, 8 oktober, 15 oktober
telkens om 12.30 u.

D' Hommelkeete

Johan en Carine
Debrabandere - Vroman
Hoge Noenweg 3 - B-8970 Poperinge
Tel. 057/33 43 65 - Fax 057/33 65 74

Gesloten op zondagavond, maandag en woensdagavond

ONTMOETINGSCENTRUM ROESBRUGGE WORDT OFFICIEEL GEOPEND

Het ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer" te Roesbrugge is zo goed als volledig afgewerkt en gebruiksklaar. Er rest enkel nog de uitvoering van binnenschilder- en omgevingswerken. Het ontmoetingscentrum werd als sportzaal ontworpen met een polyvalente zaal van 7 m (vrije) hoogte. Alle balsporten, behalve voetbal, zijn er toegelaten en kunnen er beoefend worden.

• Vrijdag 29 september om 19 uur wordt het ontmoetingscentrum officieel geopend met ballet, zang en dans, gevolgd door een receptie, waar alle Roesbrugge-Haringenaars worden op uitgenodigd.

• Zaterdag 30 september om 20 uur is er showavond met Lisa del Bo en het orkest Guy Mayer. Vvk 200 fr. - Inkom 250 fr.

• Zondagnamiddag 1 oktober om 15 uur is er dan een recreatief volleybaltornooi met zes ploegen.

Tijdens het openingsweekend worden tevens de werken van de kinderen van de Tekenakademie tentoongesteld.

De boekingen voor de zaal gebeuren op het gemeentehuis te Roesbrugge. Willy Vandermarliere is de plaatselijke verantwoordelijke voor de zaal.

Met 16 jaar krijg je van de ASLK de volle vrijheid. Want de Club 001-kaart da's je gratis toegang tot het hele Bancontact/MisterCash-netwerk. Plus alle voordelen van de volwassen bankkaart, met gratis beheer van je rekening. Dankzij je kaart ben je ook lid van de Club

001. Die geeft je kortingen op concerten, gratis kaarten, exclusieve avant-premières. Allemaal aangekondigd in je Club 001-Magazine. Samengevat, met die kaart trek je erop uit in alle vrijheid.

EEN SUPERTOF WELKOMSTCADEAU

Wacht niet langer, sta op je vrijheid. Open snel je Club 001-Rekening. Dan ben je meteen ook lid van de Club. Met alle voordelen vandien. Het Club 001-Magazine dat om de drie maanden gratis in je bus valt, komt daar uitgebreid op terug. En dan krijg je nog een toffe sporttas als welkomstcadeau.

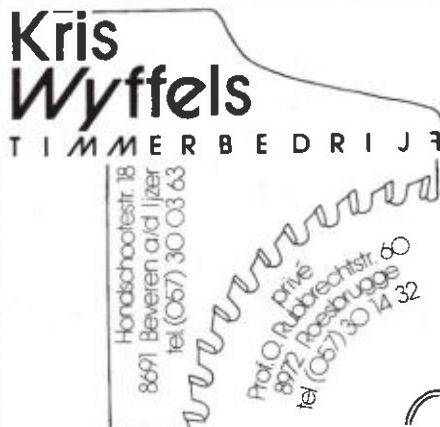

ASLK

BANK+VERZEKERINGEN

EDDY AMELOOT

Prof.O.Rubrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)

U KAN BIJ ONS TERECHT VOOR :

- eigen fabricatie houten ramen, deuren en poorten
- ramen en rolluiken in PVC
- binnendeuren in alle stijlen
- veranda's, ...

**GRATIS EN VRIJBLIJVEND
PRIJSOFFERTE**

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van woensdag 13 tot en met zaterdag 16 SEPT.

BLAUWE PRUIMEN Président	45 fr./kg	2 kg voor 85 fr.
Extra BLOEMKOLEN	35 fr. per stuk	3 voor 100 fr.
Extra KROPSLA	14 fr. per krop	3 voor 40 fr.
Bundels WORTELEN		2 voor 38 fr.
Groene, gele & rode PEPERS		55 fr./kg

Zaterdag 16 september gesloten - Uitzonderlijk open op dinsdag 19 september
WEEK VAN 19 t.e.m. 23 SEPTEMBER : SPECIALE PROMOTIE APPELEN & PEREN

Steeds dagverse en vriendelijke bediening.

SPAARBANK

Vul uw wijnkelder tijdens de maanden september en oktober.

Per storting van 25.000 BEF op vrij en 50.000 BEF op termijn of kasbons, ontvangt u 1 fles heerlijke wijn !

Bent U tussen de 16 en 25 jaar en u opent een giro-rekening, dan ontvangt u een mooie sportzak en bovenop een fles heerlijke wijn.

ALLE BELEGGINGEN – LENINGEN – VERZEKERINGEN

Kantoor

Geert VANDENBUSSCHE – DESCHUYTTER

Haringestraat 37 – 8972 ROESBRUGGE-HARINGE – Tel. 057/30.09.86

HARINGE

15^e Blauwersfeesten

ROMMELMARKT

ALLERHANDE ATTRAKTIES

op ZONDAG 24 SEPTEMBER 1995 vanaf 7 uur - vrije standplaatsen

HET BAKKERIJMUSEUM BESTAAT TIEN JAAR

De viering van het tienjarig bestaan en de inhuldiging van onze molen laten wij niet onopgemerkt voorbijgaan.

Vooreerst richten wij op zaterdag 16 september een reuzegezellige familiezoektocht in *Ontdek Veurne met de warme bakker*.

Wij nemen U mee langs de pittoreske straatjes van de stad Veurne en vertellen U iets over de geschiedenis ervan.

Ondertussen kunt U ook genieten van de mooie bakkersetalages en ontdekt U tussen de lekkere broodjes en gebakjes een geheimzinnig voorwerp. Aan U om uit te vinden wat het is.

Dat we hiervoor in onze rijke museumkollektie duiken hoeven we waarschijnlijk niet te vertellen.

Nog enkele praktische gegevens: de formulieren kunt U afhalen bij de dienst voor toerisme op de Grote Markt (10-12 u. en 13.30-17.30 u.) en U brengt ze daar terug vóór 20 u. Als prijzen voorzien wij meer dan 100 aankoopbons bij de warme bakker. Deelname gratis.

Zondag 17 september is het *Museumfeestdag*. Vanaf 10 u. zullen onze poorten wijd openstaan voor groot en klein. Een greep uit de verschillende attracties: bakdemonstraties, verkoop van streek-specialiteiten, optreden van volksdansgroep Zannekin, kinderbal met Johan Boutry (van Samsonrock), optreden van muzikanten,

snoepworp en nog veel meer! Deelname gratis!

's Middags voorzien wij een grote barbecue in de feesttent met een ruime keuze aan

vlees, verse groenten, brood en aardappelen. Dat wordt lekker smullen!

Inschrijven kan op tel. 058/31.38.97 of fax 058/31.24.71.

Gasthof 't Rozenhof

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

◆ ◆ ◆
Gezellige & sfeervolle
vernieuwde feestzaal tot 280 personen

Landelijk kader met tuin

Fijne keuken

Voor al uw feesten

ROESBRUGGE

Ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer"

Zat. 30 SEPTEMBER 1995

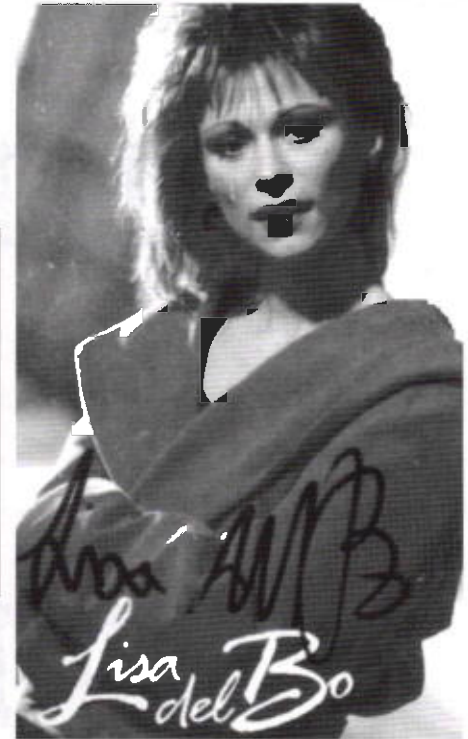
SHOWAVOND

met

Lisa del Bo

en orkest Guy Mayer

Vvk : 200 fr. • Add : 250 fr. • -12 j. : gratis • Aanvang om 20 u.

JOMA NV
ALGEMENE BOUWONDERNEMING
Beleersstraat 13C
8861 Weerhout - Heuveland
Tel. 057/44 54 41

BOUDRY André
Centrale verwarming - Sanitair
Ouderdomsweg 3
8970 POPERINGE
Tel. 057/33 44 19

ALGEMENE ONDERNEMINGEN
Grond, vloerbedekking, stalen & aluminium
reclames met lichtreclame- en verlichtingsreclame
Langemeekweg 12, 8004 ROEZEKE
Tel. 057/48 81 49 Fax 057/48 80 53

nv metaalwerk HANCKE
Hazelveld 13
8-8407 LG
Tel. 056/28 88 15
Fax 056/28 83 45
metaalconstructies
industriebouwen
toestellen voor
waterzuiveringinstallaties

Jupiler
DEHEEGHER
Bierhandel
Roesbrugge - Tel. 057/30 02 90

ELEKTRO CAPPOEN
Prof. O. Rubrechtstraat 12
8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

CARTON BOUWBEHEERING
Timmer- en schrijnwerk
Bomen - hout en PVC
Binnenhuisinrichting
Beleersstraat 7, 8970 Roesbrugge
Tel. 057/33 39 17 Fax 057/33 83 11
Siet Janssens - Inhoudstermijn, 8970 Roesbrugge
Tel. 057/33 58 41

KAPSALON NANCY

Kapsalon Nancy is terug iedere dag open vanaf 22 september,
in een volledig nieuw interieur !!!

Er is voor iedere klant een verrassing voorzien.

Kapsalon Nancy is er voor jong & oud, Dames & Heren.

Het salon is iedere dag open van
8.30 u. tot 12 u. en van 13.30 u. tot 19 u.

Voor afspraak tel. 057/30 15 59
Iedereen is van harte welkom !!

Pascal en Nancy
REGHEERE - AMELOOT
Molenstraat 3, 8972 KROMBEKE

WIE ONS KENT, WINT

Neem deel aan onze Grote Spaartombola* ten voordele van de NVHVG en win een VW POLO of één van de 444 andere prachtige prijzen.

VW POLO

3 Sunair verblijven op Tenerife

4 Panasonic camcorders

40 Polaroid's Vision

397 kistjes met 2 flessen Haute Côte de Beaune

* Tombola aangeboden door Krediet aan de Nijverheid ten voordele van de Nationale Vereniging voor Hulp aan Verstandelijk Gehandicapten.

Rentevoetdaling op de spaarrekeningen ? Met Krediet aan de Nijverheid wint U vier keer.

- ✕ 1° voordeel : Krediet aan de Nijverheid volgt de daling slechts gedeeltelijk :

Basisrente	3 %
Aangroei premie	2 %
TOTAAL	5 % (Netto)
- ✕ 2° voordeel : in september en oktober neemt U deel aan de Grote Spaartombola
- ✕ 3° voordeel : slechts na verloop van deze periode zal de aangroei premie op onze spaarrekeningen op 1,5 % worden gebracht
- ✕ 4° voordeel : zolang blijven onze jongerenrekeningen genieten van een getrouwheidspremie van 2 %

Vraag inlichtingen bij de NMKN-agent in uw buurt :

PRINZIE

VERZEKERINGS- & ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba Provenplein 39a B 8972 Proven
Telefoon: 057/30 09 01 Fax: 057/30 12 82

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Een huis,
een wagen
en vele kleren.
Wat fijn!
Maar
niet een boek
om uit te leren.
Ze weten niet
hoe arm
ze zijn!

GOE VLEES

Tel. 057/30 03 07
Semafoon 049/06 33 21

- Aankoop levend vee
- Partikuliere verkoop
geslacht rund-, varkens-
en schapevlees in karkassen
- Slachter
- Barbecuefeesten

medische pedicure

Katrien
Myny - Wemecur

Prof. O. Rubbrechtstraat 54
8972 Roesbrugge
☎ 057/30 13 57 (enkel op afspraak)
Komt ook aan huis.

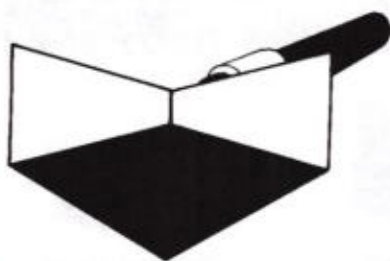
Schoonheidsinstituut
Natacha

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek

- ❖ ALLE VERZORGINGEN
- ❖ SAUNA
- ❖ 2 ZONNETUNNELS
- ❖ VERZORGINGSPRODUKTEN
"SOTHYS & "SANS SOUCIS"
- ❖ EIND SEPTEMBER
NIEUWE KOLLEKTIE pantys,
herenkouzen en damessokken

Bergenstraat 1
BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12

Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240

8908 VLAMERTINGE

tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE - CARROSSERIE F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30 04 16

verdelers HYUNDAI

OPEN-DEUR-DAGEN
15 - 16 - 17 september
van het nieuwe model LANTRA !!

PEUGEOT 205 Forever
PEUGEOT 205 Diesel

'95
'91

SCHRIJNWERKERIJ

REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwingen
herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaenburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

ALGEMENE BOUWWERKEN- & DAKWERKEN

BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1, 8972 ROESBRUGGE

057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND SEPTEMBER

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 september
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

MAAND OKTOBER

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 11 oktober
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 24 oktober
puntenkaarting "Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 14 oktober
smijting voor de leden

K.A.V. REIS VOEDINGSSALON

Donderdag 12 oktober 1995, vertrek om 8 u.
Prijs 420 fr. voor K.A.V.-leden, niet-leden
betalen 470 fr. alles inbegrepen.
Inschrijven zo vlug mogelijk bij Cecile
Boone-Ryon - Tel. 057/30 00 90

"OPEN MINDED" - FESTIVAL PART II

death/black/grind/hardcore optreden met
Ancient Rites, Agathocles, Inquest, Hard
Resistance, Carcer Molochi, 5-below,
Rhymes Of Destruction. (om 17 uur) Op
zaterdag 7 oktober 1995 in de C.C. De
Kouter te Poperinge.
Tel./info : 057/44 54 69.

LEXION VAN VLAAMSE TONEEL- SCHRIJVERS

Op donderdag 5 oktober wordt in "De
Afspanning" (Roesbruggeplein) om 20 uur
het boek "Lexion van Vlaamse toneelschrij-
vers" van Jack Verstappen voorgesteld. De-
ze uitgave van het Davidfonds IJzerweelde
zal voorgesteld worden door de auteur en
door Mevr. Frieda Jaspers, licentiate kunst-
geschiedenis te Antwerpen.

De muzikale omlijsting is in de handen
van Els Menu en Patrick Torney.

Toegang vrij. (org. DF-IJzerweelde)

OPTREDEN "MONOLIET"

Het Onafhankelijk Theater Oostduinkerke
brengt met drie muzikanten en vijf acteurs
de meest uiteenlopende en gevarieerde
muziekstukken en monologen van bittere
ernst tot knettergek ! U hoort o.a. tekst en
muziek van Bach, Bram Vermeulen, Lieven
Tavernier, Brahms en vele anderen.

Vrijdag 27 oktober '95 om 20 u. in het
nieuwe ontmoetingscentrum, Provenplein
29A, Proven. Org. DF IJzerweelde.

Toegang: DF leden : 100 fr.

Niet-leden : 120 fr.

KAREL DE BLAUWER - TOMBOLA

3479 - 12006 - 5904 - 9564 - 10253 - 9075
9127 - 10284 - 5048 - 2187 - 9230 - 8818
12530 - 7232 - 13053 - 2973 - 6215 - 4260
10742 - 4987 - 4175 - 8418 - 12899 - 7594
11382 - 7890 - 7887 - 9202 - 11752 - 3505
4439 - 10501 - 3209 - 6684 - 6341 - 8791
6152 - 13089 - 8492 - 11737 - 5187 - 13500
13426 - 4595 - 2066 - 4566 - 7067 - 9569
12066 - 3036 - 5539 - 13036 - 2146 - 4647
12146 - 2821 - 5322 - 7824 - 10321 - 12822
2796 - 7797 - 10298

Prijzen niet afgehaald vóór 15 oktober '95 blij-
ven eigendom van de club.

ROESBRUGGE - HARINGE BURGELIJKE STAND

Geboorte :

- Ward Vandenbroucke, zoon van Marc en
Mireille Kimpe.
- Manon Busschaert, dochter van Hans en
Kathleen Devos.

Huwelijksaankondigingen :

- Emmanuel Lamote met Devaght Kathy.
- Dario Carrein en Faino Anja.

GEZOCHT

Oude postkaarten van Roesbrugge.
Jean-Luc Vandenberghe, Paul Delvauxstr. 4,
8000 Brugge - tel. 050/33 39 07

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek
glas in lood - melkglas - opruimingen
volledige inboedels
oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSIINSTITUUT

Valerie
VIANE

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

CAMOUFLAGISTE

KLEUR- EN STIJLADVIES

NIEUW Beauty-verwen-namiddag

SOLARIUM 10 + 2 gratis

Nieuwe wintermode
van accessoires
is binnen!

Esthetiek - Parfumerie
Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Provenplein 53
8972 PROVEN
Tel. 057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De Europese eenmaking en de afschaffing van de grenzen, heeft ons, niettegenstaande alle beloften, nog niet veel profijt gebracht. Halfafgewerkte produkten worden nu probleemloos naar lageloonlanden gebracht en komen afgewerkt terug, ten koste van veel werkloosheid.

Bovendien de zwakke economische landen als Portugal, Spanje, Italië en Griekenland krijgen nu subsidies, ook uit onze schatkist, dus uit onze zakken, om naderhand met die gesubsidieerde produkten ons te bekonnkurren.

Tenslotte worden ons zware financiële inspanningen gevraagd, omdat het tekort op de staatsbegroting 1996 niet hoger mag zijn dan 3 procent van het bruto binnenlands produkt. Dat is de Maastrichtnorm om toegelaten te worden tot de Europese muntunie. Waarom dat nu plots zo dringend is verstaan de meeste ekonomen ook niet, want de Europese muntunie wordt maar bij de eeuw-wisseling van kracht.

Om de Maastrichtnorm te bereiken adviseerde de Hoge Raad voor Financiën een inspanning van 105 miljard frank. En Dehaene zei : "de inspanning is groter dan verwacht en niet te onderschatten". Er zal dus weer moeten bespaard worden en er komen nieuwe belastingen.

Maar dat alles zal nieuwe werkloosheid tot gevolg hebben. Reeds in 1992 voorspelde het Internationaal Muntfonds, in een geheim rapport, dat de besparingsplannen in de Europese landen tot grotere werkloosheid zouden leiden.

We behoren niet alleen tot Europa maar we zitten ook nog met onze frank aan de Duitse mark gekoppeld. Omdat de Duitse Bundesbank regelmatig het rentetarief naar beneden duwt, volgen alle Belgische banken, zodanig dat de kleine man, die zijn schamel pensioentje moet aanvullen met de interessen van zijn spaarcentjes, dagelijks nieuwe lasten ervaart.

Louis Tobback zou een vermogensbelasting willen vestigen van een half procentje voor de meer dan 180.000 Belgische gezinnen, die meer dan 20 miljoen rijk zijn, wat ongeveer 59 miljard zou opleveren. Maar de CVP wil niet, hoewel een dergelijke belasting bestaat in de ons omringende landen, omdat men vreest dat die gezinnen dan zouden stemmen voor de VLD.

"Ja maar", zegt Gusta, "Ik heb nog eens de verkiezingspamfletten van enkele maanden geleden bovengehaald. De CVP schreef: "Geen nieuwe belastingen meer. Niet van de federale regering, niet van de Vlaamse, niet van de provincie en niet van de gemeente !" En onder de glimlachende foto van Louis Tobback stond er : "Wij gaan niet in uw zakken zitten". We mogen dus gerust zijn !"

't Ware te hopen,
Pol

Onze hospitalisatieverzekering

**21 +
rekening**

**WIJ BETALEN UW
ZIEKHUISFAKTUUR
EN DIT HOEFT U GEEN
CENT TE KOSTEN !**

- Levenslange dekking indien aangesloten voor uw 65
- voor iedereen ongeacht beroep of hobby
- recht op één persoonskamer naar keuze
- onbepikt in duur en bedrag
- vergoeding op basis van de werkelijke kost
- geen geneeskundig onderzoek

Zorg ervoor dat u NOOIT hoeft te zeggen :

"Had ik het maar geweten."

WACHT NIET TOT HET TE LAAT IS !

KRIS ROSSEEUW

Provenplein 48, Proven - Tel. 057/30 03 55

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Ol de kanten van Abeele, niet verre van de frontieren, weunde Baptist Carreau, bij zijn moeder Marie, die weeuwe wos.

Iedereen kende Baptist, maar ze hadden zyn naame 'n beetje verdraaid en zeiden Tisten Carette erteegen.

Tisten wos 'n streuschen jonkheid van rond de vijftientig jaar, 'n beetje ol de lompe kant, maar met ongehoord veele macht in zyn handen en evenveele in zyn tanden.

Tisten, die eigentlijk te boere wrochte, ging nu trachten, zyn macht te gebruiken om zyn kost te verdienen.

't Wos begonnen in de kafee's, waar dat 'n uit weddinge voor 'n pinte, de kotteraare van de stoove, tusschen zyn tanden dubbelplooid ... Of drie of vier stoelen op mekaar zetten en den ondersten stoel by 'n poot pakte en geheel 't spel, in één zwaai, boven zyn kop, omhoog stak ... De kalanten, die daarvoor in bewondering stonden, zeiden dat Tisten bekwaam wos om daarmee veele geld te verdienen. Op dat zeggen had Tisten hem meer begonnen entraineeren en nu wos 'n ol hier en daar è vraagt om 'n demonstratie te geeven.

Dat wos oek 't geval den zaterdagachternoe-ne van de kermesse op "De Kafhoek". Voor d'herberge "Den Hert", stoeg er 'n groote boerekarre, vul met zakken graan en de baas had aan Tisten vijfduizend frank beloofd, ols 'n, met zyn tanden, die karre vijftig meters verder in de straate ging kunnen trekken.

"Je meugt er nog de bazinne bovenop zetten!" hadde Tisten è zeid ... "dat gaat er nog meer of honderd kiloos by zyn!" Zoo gezeid, zoo gedaan, ze hadden de bazinne booven op de karre gezet en Tisten had, onder aanmoediging van ol de menschen die stonden te kyken, die karre meer of vijftig meters verder è trokken. Iedereen had in bewondering è staan voor Tistens prestatie.

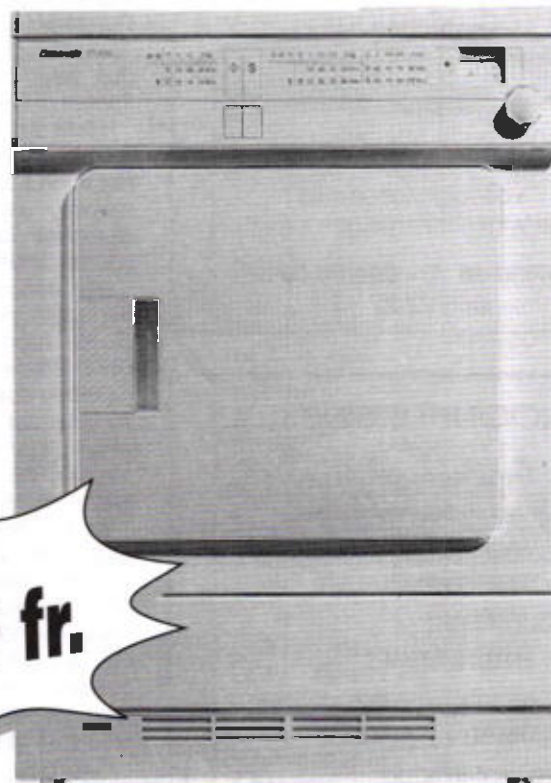
Tistens moeder had oek gaan kyken en ze wos zoo kontent, dat heur zeune dat had kunnen doen. De zundagnuchtend wos ze ol vroeg op, om kaffie te maaken en ols Tisten opstoeg, laagen de vetgebeuterde pistolets ol op tafel. Marie gaf heur zeune 'n dikken pieper, omdat 'n dat zoo wel è daan had en achter dat ze nog 'n beetje è babbelt hadden, ging Marie, naar den achterkeuken, gaan voortdoen aan heur werk. Tisten ging hem aan tafel zetten om te beginnen eeten ... Maar olmetnekeer hoorde Marie dat Tisten zoo ongehoord begoste vloeken en leelyk doen en ze liep zeer gaan kyken wuk dat er haperde ...

"Maar joengen toch !" riep ze ... "wuk is er gaande?!"

"Van waar kommen die taaie pistolets hier!?" schreeuwde Tisten ... "der is niet 'n mensche die ze kan byten !"

KWAAK

CONSTRUCTA droogt op maat

**vanaf
16.990 fr.**

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 10 oktober 1995
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabbonnement : 260 fr.

TACHTIG JAAR NA DE GROTE OORLOG TREKT WIM CHIELENS UIT RENINGELST DE WONDEN WEER OPEN.

"Nooit meer terug naar Tipperary", een ontroerende roman uit de Westhoek.

Moest men zich afvragen waarom jonge mensen als Piet (39) en Wim Chielens (35) uit Reningelst er toe gedreven worden, tachtig jaar na de grootste mensenmoord aller tijden, hun afschuw en emoties i.v.m. deze slachtpartij in muziek en woord te uiten, dan vindt men het antwoord op een der honderdnegenenzestig Britse oorlogskerkhoven '14-'18 in de Ypres Salient.

Poperinge en Roesbrugge, veilig achter het front genesteld, kunnen daar moeilijk over mee praten;

"Meer dan de helft van de huizen van Poperinge was café, de ene voor de officieren, de andere voor 't voetvolk en bijna allen waren het verdoken bordelen. Deze stad was de grootste hoerenkast van het vasteland" (blz. 53).

Roesbrugge heette toen *Petit Paris* en ook dit sloeg niet op Croquison (Stadhuys van Roesbrugge) of andere kultuurmonumenten.

Van **Wim Chielens** verscheen zopas een roman over de Westhoek '14-'18, *Nooit meer terug naar Tipperary*.⁽¹⁾

Tom Goegebeur uit Reningelst brengt als ik-figuur dit beangstigend verhaal van vele leren die met duidelijk politieke bedoelingen naar het front kwamen en er zware ontgoochelingen opliepen. Het kon ook Maurits Kerckhof, Jan Veemaere of Spriet geweest zijn die het ons vertelde. Het doet er niet toe.

Gelukkig zijn er velen in de Westhoek die net als Goegebeur beroerd worden bij het betreden van een der begraafplaatsen van de *Commonwealth War Graves Commission*. Hopelijk zijn er ook die op een Duits militair kerkhof van de *Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge* ⁽²⁾ halt houden. De ellende is er even groot, de moeders wenen er net zo hartverscheurend.

Het zijn niet alleen de leren waarom het in de Westhoek te doen is. Ook de Duitse kinderregimenten roepen emoties op en ook de door God vergeten Arbeiter of Bauersmann onder de vierkante granieten steen schreef geschiedenis.

Maar goed. *"Nooit meer terug naar Tipperary"* is niet lekker British, steekt de papaver niet in het knoopsgat, maar is door en door Irish. Steengoed, boeiend, vlot, een tikkeltje belerend.

De Ierse (vrijheids)strijder staat centraal. Niet onder het imperialistisch motto van *"He died that others might live"*, maar eerder

onder het emotionele uitroepteken *"To the world, he was one of many, to us he was all the world!"*

Al werden Britten en Ieren onder het zelfde witstenen Portlandzerkje begraven als *"a soldier of the great war"*, hun gevoeligheden lagen anders.

Wim Chielens is er in geslaagd dit duidelijk te maken in zijn schitterende debuutroman.

Tachtig jaar later

Begin dezer maand, tegen de avond, viel ik binnen bij Wim in de Neerhofstraat 2 te Reningelst. Wij vonden tussen stapels C.D.'s en meters boeken nog net een plaatsje om er ons pint neer te zetten. Een der zaligheden van het moment was de heerlijke geur van gebraden worst, rode kool met appeltjes, gebakken patatjes en het invallend duister van een natte herfstavond. Marijke dwalde de voordeur open en viel binnen met haar vier schatten van kinderen. Kobe, Miet, Trui en Ann, die me met haar plakkerige neus een zoen gaf. Ze vlogen alshetware naar de keuken. Gekletter in de borden en stilte die van de honger een deugd maakt.

"Voor ik hier terugkeerde naar mijn ouderlijk huis, had ik een paar jaar in Kemmel

Wim Chielens

gewoond. Het was zo'n nieuwe wijk met veertien gelijke tweewoonsten, granitvloeren, een verdieping in het dak en een onnozel terrasje" (blz. 72)

Waar Wim nu woont was tot voor kort de medische cel van vader dokter B. Chielens. Apoteek, labo, wachtzaal en konsultatiekamer, waar ik destijds mijn kinderen uit de kleertjes hielp bij slepende hoest en bij gebrek aan eetlust. Toen liep Wim nog naar de kleuterklas en *"passeerde op weg naar school twee Britse militaire kerkhoven waar jongens lagen van 19, 20, 21 jaar"* (blz. 9)

Van bij de moedermelk al werd hij gepakt door de Stille Getuigen van moord, wreedheid, onrechtvaardigheid, zinloosheid, die kraaknet in gelijnde rijen rond *The Cross of Sacrifice* op de kerkhoven het einde der tijden afwachten.

"Als ik altijd zou bedenken hoeveel er liggen, van hoever ze wel komen, hoe wreed hun dood was en hoe oud ze maar werden, dan moest ik nooit meer slapen". (blz. 31)

Wim Chielens zit er mee, net als broer Piet, de (Ierse)Folk-kenner, inspirator en drijvende kracht achter o.a. de Passendaalse Vredeskonzerten, aan wie deze debuutroman is opgedragen.

Geen kartonnen decor.

Iedere bladzijde van de roman is een identiteitsbewijs. Vooral wij als Westhoeker voelen ons meegenomen met de Rode Draad die op de Michelinkaart loopt door een deel van het front en de fouragedorpen uit W.O.I en die tachtig jaar later eindigt bij kerkhoven, plaatsen, toestanden en personen die we van nabij kennen.

Zoals b.v.

"De binnentuin van Hotel Amfora op de markt te Poperinge die een terrasje heeft dat standing en gezelligheid biedt". (blz. 14) Daar drinkt Tom Goegebeur tijdens de Poperingse vrijdagmarkt zijn Watous Wit ofwel gaat hij eten te Dranouter in De Halve Maan bij Alfred en Kristien (blz. 32) of staat hij tussen de battlefieldtoeristen onder de Menenpoort waar pompiers de begrafenissonnerie uit het Britse leger spelen (blz. 30), of hij ontmoet Jozef Deleu, Jacques van Talbothouse, Eddy van de Zwarteberg (*Aux Touristes*), of Rafaël Debevere die met naam en toenaam worden genoemd. Hij loopt over de weide van de kasteelhoeve te Reningelst, supportert voor Cercle Brugge (blz. 60), wat mij biezonder plezier doet en speelt pietjesbak in Le Nouveau Saint-Eloi te Abele.

Als 't gekletter in de borden trager wordt, de stemmetjes weer duidelijker worden, Marijke Kobe te slapen legt, vraag ik Wim naar de feitelijke bedoeling van zijn bijna honderd bladzijden tellend opstel. Evocatie, stellingname, sensibilisering, geschiedkundige verhandeling, battlefieldgids of...

(Wim)-De bedoeling was een roman schrijven. Ik heb er altijd van gedroomd dit eens te doen en voilà, nu ligt hij daar, de roman "Nooit meer terug naar Tipperary".

(Wij)- Normaliter vind je bij dit soort roman in het kolofon de in heel kleine korpus gedrukte veiligheidsclausule: "De vermelde personen of toestanden die in het boek voorkomen en die enige gelijkenis zouden vertonen met bestaande personen of toestanden, berust op loutere toevalligheid en heeft niets met de werkelijkheid te maken". In jouw roman vinden wij dit niet terug alhoewel de vermelde personen (Jozef Deleu, Jacques, Eddy, Alfred, Kristien e.a.) en toestanden heel duidelijk in jouw roman te identificeren zijn en er ook een rol spelen?

(Wim) Wat wil je. Ik leef hier vijfendertig jaar midden de konfrontatie met relikten uit W.O.I. w.o. de honderdnegeenzestig Britse kerkhoven en kijk... Lees zelf: "Mijn buurman Valère had drie jaar gevochten en piepte al na twintig woorden 'gepakt' van de gaze.

Het huis dat ik huurde werd gebouwd in 1927 en verving toen een rij houten barakken in 1919 in der haast in elkaar getimmerd voor vluchtelingen die terugkeerden uit Zuid-Frankrijk. De oorlog zat in mijn lijf, er in

geschopt van in de wieg". (blz. 9) Moest ik zo nodig een kartonnen decor optrekken om er mijn roman in te situeren of heeft de werkelijkheid ook haar rechten?

Nooit meer terug naar Tipperary

Zelden heb ik een roman gelezen waar meer vaart insteekt dan in Chielens liefdehaat story. Het boek neemt je op en drijft je over en weer van 't front '14-'18 in the Ypres Sallent naar Clifden in Ierland, the Emerald Isle.

Dood en vernieling op 't kontinent, werkloosheid en armoede in 't koude Noorden.

Moir, nationaliste, IRA-sympatisante, gepassioneerd, raadselachtig, jong maar boven alles lers, ontmoet tijdens de vakantie Tom Goegebeur. Tom is leraar, toeristische gids op de krijgskerkhoven, jonggezel en alrap smoorverliefd op Moira, die eigenlijk Brenda Rickman heet en met wie hij tussen de lakens terecht komt.

Hij neemt haar op in zijn veel te grote huis, waar hij alleen resideert en zij vullen hun nachten met -zoals dit heet- de stormachtige passionele liefde. Over dag ondernemen zij fiets-, wandel- en autotochten naar het front van tachtig jaar geleden en wat daar nu nog aan herinnert.

Zij bezoeken Ieper, 'de middeleeuwse stad' die sedert de Grote Oorlog helemaal nep is en in zijn trapgevels die voor enige sfeer zorgt op de markt, data liet beitelen als 1922 (De Trompet, Den Anker), 1924 ('t Klein Stadhuis) e.a.

"Zij blijft ongelovig staren van de ene gevel naar de andere, naar het mooi harmonieus middeleeuws geheel van sobere en iets barokke gevels. De oorlog? Oh my

goodness!" (blz. 28)

Zij bezoeken restanten van de mijnenlag op de Messines Ridge, de slachtpartij van Passendale waar 200.000 soldaten sneuvelen voor een paar kilometer grond die enkele maanden later opnieuw werd prijs gegeven. Zij gaan naar Vlamertinge en vele andere plaatsen, maar de lezer komt ook in Kylemore in het oer-katolieke Ierland terecht waar de *Rousbrugge Damen* (Les Dames d'Ypres) in 1915 voor de obussenregen gingen schuilen in een schitterend 19de eeuws kasteel. De nonnen werden er oud, gingen er vredig dood en liggen daar in de schaduw van hun klooster begraven.

In december van dit zelfde jaar (1915) trok **William Redmond** daarentegen vanuit Ierland over Frankrijk naar Vlaanderen waar hij zwaar gekwetst werd en twee dagen later, op 7 juni 1917, te Loker overleed.

Ik herinner me de herdenkingsplechtigheid aldaar op zondag 11 juni 1967 in 't schooltje van mijn vriend en kollega wijlen Walter Verdonck, n.a.v. de vijftigste verjaardag van het overlijden van die Ierse voorman.

Hier ons bloed wanneer ons recht?

Na achthonderd jaar verdrukking, valse beloften van de koningin, vernedering en uitbuiting mochten de Ieren bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog gerust zingen "Still our rivers run free" (Alleen onze rivieren hebben de vrije loop)

In zijn boek schoolmeestert Chielens waarom de gezaghebbende vijftiger, **William Redmond**, vrijwilligers ronselde om mee naar 't front te trekken.

"Maar ik vraag u nu met aandrang, neem de wapens op en trek naar het vasteland, om zo op een vreedzame (sic.) manier de vrijheid te bekomen, voor ons geliefde groene eiland. En ik roep hier niet vanop mijn veilige, hoge toren: "Ga naar het front!" Neen, grijscharig en oud als ik ben, smeek ik u: "Kom met mij naar de oorlog". (blz. 13)

Alleen al het engagement van de auteur maakt van *Nooit meer terug naar Tipperary* een kei van een boek. Hij beschrijft hoe na de Paasopstand van 1916 de Ieren op hun bloedeigen grond door de Engelsen werden gefusilleerd terwijl hun broeders, als Redmonds volgelingen, naast die zelfde Engelsen streden in de Westhoek. De Engelse protestanten hadden daar wel vaak een voetje voor, kregen de schoonste jobs terwijl de katolieke Ieren, net als onze "sales flamands" en "sales boches" de "fucking Ulstermen" waren.

Naast de inhoudelijke geladenheid van het boek is er de roman zelf: spannend, vlot en boeiend. Een goede plot brengt evenwicht in de structuur en zorgt voor een verrassende ontknoping. Feiten, randinformatie, decor met plaatsen en personen die we allen kennen, flashbacks, Ierse Folk waar de plaat van *Van Morrison and the Chieftains* grijs wordt gedraaid, zijn ornamenten die van dit boek voor de Westhoeker een vademecum maken. Schoon uitgegeven met

(vervolg blz. 397)

JAN PALFIJN (1650-1730)

Heelmeester en verloskundige

(15)

R.-A. BLONDEAU

Postume herdrukken en vertalingen

Met zijn afsterven kwam Jan Palfijn niet in de vergetelheid terecht. Zijn werken, die lange tijd aktueel bleven, omdat de anatomische kennis in de eerstvolgende eeuw niet zo sterk evolueerde, werden steeds maar herdrukt en vertaald.

Van zijn *Waere en seer Naauwkeurige Beschryving der Beenderen van 's menschen Lichaem*, uitgegeven te Leiden in 1702, verscheen nog in 1730, kort na zijn afsterven, te Breslau een Duitse vertaling onder de titel: *Wahre Beschreibung der Beine*, waarvan nog een herdruk kwam in 1734.

In 1731 werd te Parijs, bij Cavelier, *Nouvelle osteologie*, een Franse vertaling van de eerste uitgave van bovenstaande *Waere en seer Naauwkeurige Beschryving...* gepubliceerd, en bij Saurman te Bremen verscheen *Tractat von den Augen Krackheiten*, de vertaling van Palfijns *Heel- en Genees-konst der Oogsiekten* (1714).

Een tweede druk van zijn *Heelkonstige Ontleeding...* (eerste druk 1718) kwam in 1733 van de pers bij Jan en Hendrik vander Deyster te Leiden, die vermeld staan als "Boekverkoopers in de Koornbrugsteeg".

Op het titelblad lezen wij dat:

Dese Tweden Druk

Met veele Aanmerkingen wel een vierde vermeerderd, de Platen verbeterd, en daar achter nog bygevoegt desselfs Anatomische Oeffening der twee aan een geboore Kinderen.

Het ging om een initiatief van Jan vander Deyster, de drukker van de eerste uitgave, op aandringen "van eenige Liefhebbers... te meer wyl my daar van ene nieuwe uytgave in 't Fransch, met verscheide Aanmerkingen vermeerderd, en met verbeterde Platen, dien ik alle heb agtervolgt, aan de hand kwam:..."

De "Voorreden" was niet meer deze van de uitgaven van 1718, maar was de Nederlandstalige versie van de *Préface* uit de Franse vertaling van 1726, die werd afgesloten als volgt:

"Vorder zy den Lezer gezegt, dat zo hy zich de moeyte geeft, myn eerste druk van 't jaar 1719 (¹²⁷) met deze myne tweede te vergelyken, hy zich niet behoeve te verwonderen, datze in alle deelen niet eenstemmig zyn, mits ik my, even als andere Schryvers, die hunne werken ten tweedenmalen in 't licht geeven, het regt aanmatige van daar iets by te doen of in te mogen veranderen, waar toe my de vyf togten sedert myn eerste druk naar *Parys*, en de ongeveynsde verkering met wakkere Mannen, die my met hunne onderrigtingen vereert heb-

ben, en die ik achtende ten nutte van 't Gemeen in 't licht te moeten brengen, gelegentheyd hebben verschaft".

Van dit werk werd een tweede Franse vertaling gepubliceerd in 1734 te Parijs bij Cavelier, van de hand van dokter B. Boudon en opgedragen aan Jacques Bénigne Winslow (1669-1760) afkomstig uit Denemarken, "Docteur Regent de la Faculté de Medecine en l'Université de Paris". In 1753 verscheen te Parijs, bij dezelfde uitgever een nieuwe uitgave van dit werk, in twee boekdelen door Antoine Petit, heelkundige te Parijs. Duitse vertalingen, onder de titel, *Die chirurgische Anatomie*, verschenen te Nurenberg, te Frankfort en te Leipzig, bij Seligman, in 1760 (1ste vol.) en 1767 (2de vol.).

In 1758 kwam er van Palfijns *Heelkonstige Ontleeding...* een Italiaanse vertaling te Venetië, onder de titel *Anatomia chirurgica*, met nog een heruitgave in 1792. Ook in 1758 werd te Amsterdam, bij Morterre een derde druk gepubliceerd van *Waere en seer Naauwkeurige Beschryving der Beenderen*.

Tenslotte, nog in 1822 verscheen te Kioto (Japan) een Japanse vertaling van het tweede gedeelte van Palfijns *Heelkonstige Ontleeding* (¹²⁸). In een aankondiging op het einde van het boek, werd gezegd dat het eerste gedeelte van het boek twee jaar later, dus in 1824, zou verschijnen, maar dit is blijkbaar nooit gebeurd. De vertaling werd gedaan door twee Japanse dokters, die het Nederlands machtig waren, Hosaku Saito en Tamaki Naka. (¹²⁹)

Standbeelden en eerbetuigingen

Antoine Portal (1742-1832), professor in de medicijnen aan het Collège royal de France, liet in de jaren 1770-1773 een *Histoire de l'anatomie et de la chirurgie* verschijnen, waarin hij een ongunstige beoordeling gaf van Palfijns *Heelkonstige Ontleeding van 's Menschen Lighaem*, naar het schijnt steunende op een Duitse vertaling van 1767, (¹³⁰) en hem verweet het werk van Verheyen volledig te hebben geplagieerd.

De Gentse medische wereld was daarover zo verontwaardigd dat ze besloot Palfijn te huldigen met een herdenkingssteen aan te brengen in de Sint-Jacobskerk. Op het kerkhof kon niet, want men wist niet meer waar Palfijn precies begraven lag, en bovendien was men intussen terecht gekomen in de regeringsperiode van keizer Jozef II (1780-1790), die het verbod had uitgevaardigd de kerkhoven binnen de steden in stand te houden.

Eerste monument voor Jan Palfijn in de St.-Jacobskerk

Om dit cenotaaf te bekostigen werden inschrijvingslijsten geopend, maar het werd geen imponerend geval. Het bestond uit een zwarte marmeren zuil met op een witte plaat een gekruiste forceps tussen twee eiketakken. Maar in de erop aangebrachte tekst was oorspronkelijk Palfijns overlijdensdatum (7 februari 1733) net als zijn leeftijd (78 jaar) verkeerd opgegeven. (¹³¹) Het werd aan een kerkpilaar bevestigd en ingehuldigd op 11 februari 1783. Bij deze gelegenheid werd door dokter M.A. Van Dueren, in naam van het *Collegium medicum* een in het Nederlands gestelde toespraak gehouden, in de gezwollen taal waarin in die tijd lofredenen werden uitgesproken, en waarvan we hier een staaltje geven:

"De heelkonst was byna volkomen in vergeetenheid geraakt; haaren glans, haaren luister waaren als verduistert, ja, als teene-maal uitgedoofd; men zag niet als onkonden, grove misslagen, wreede slagtoffers: zy kwetsten, zy doodden, zy moordden, zy slagten!... Palfyn was nooit ledig. Den godsdienst, de letterkunde en zyne boekzaal waaren zyne trouwste vrienden".

Na deze panegyriek in proza, werd Palfijn tot tweemaal toe in verzen bezongen. Vooreerst door J.B. Vervier (1750-1817), geneeskundige, letterkundige en kunstliefhebber die een eigen gedicht voordroeg van twintig strofen ⁽¹³²⁾ waarvan we de tweede de meest treffende vinden, en hier dan ook weergeven:

*Kryg, wat we U schuldig zyn, Gy die uw
dierb're daagen,
Aan 't Welzyn van den staat en konst heb
opgedraagen;
Ja, kryg een heerlyk graf, een rustplaats
voor 't gebeent;
En schoon Gy daar niet rust, nog zal de
nanéef 'weéten,
Dat gy, in vroeger tyd, zo jammerlyk
vergeéten,
Met ons nog bleeft vereent.*

Het tweede gedicht was van P. de Brabant (1740-1790), doctor van de Universiteit van Leuven, dichter en toneelschrijver. Het telde vijftien strofen, waarvan de vijfde en zesde luiden als volgt:

*Ziet na een halve eeuw zyn vonnis
uitgesproken!
Nu heeft zyn deugd en konst ons in het hert
geraakt:
Nu is den grooten man van nyd en smaad
gevroken;
Nu wordt zyn lof en naam onstervelyk
gemaakt;
Nu word hem regt gedaan; nu word hem
eerst gegeven,
Dat Konst en Vaderland hem moest van in
zyn leven.*

*Dus is het overal en 't allen tyd gelegen.
De stout' onwetendheid, die nooit geleerden
spaat,
Maar staag van stap tot stap hem dwaars-
boomt in zyn wegen;
Den nyd, den lagen nyd, die schimpt en
laster baart,
Van d'eventydingen te dikwils ingespannen,
Dooft de verdiensten uit van d'aldergrootste
mannen.*

Was men niet ontevreden over de literaire hulde die Palfijn hier was gebracht, over het monument was men het des te meer. De meerderheid van de Gentse medici vond dit cenotaaf, voor een groot man, beschamend klein. Met het gevolg dat zij reeds het volgende jaar - 1784 - in dezelfde kerk, recht over het eerste monumentje, een groter lieten aanbrengen, van de hand van de Diksmuidse beeldhouwer Karel van Poucke, voorzien

van een allegorische figuur, een gedrapeerde, treurende vrouw, die smart en lijden voorstelt.

De grote Franse chirurg Alfred Velpeau (1795-1867), die in zijn *Traité d'Anatomie Chirurgicale* (1825) Palfijns *Anatomie du Corps Humain* bestempelde als een slecht werk met een misleidende titel ("un mauvais ouvrage d'un vain titre"), erkende in een tweede uitgave (1834) wel de verdiensten van Palfijn, tenminste onder enig voorbehoud ("Palfyn a la gloire d'avoir introduit dans la science le titre d'anatomie chirurgicale: il est seulement fâcheux que ce médecin n'ait pas mieux compris la chose").

Het oordeel van Velpeau schijnt evenwel niet te veel indruk te hebben gemaakt, maar de ongunstige beoordeling van Portal daarentegen, uit 1770, bleef lang nazinderen, zodanig dat dokter J.D. De Meersseman (1805-1853), die in 1843 een interessante *Histoire des médecins célèbres de la Flandre Occidentale* had gepubliceerd, nog op 26 oktober 1845 in de *Académie de Médecine*, reageerde op de uitspraak van Portal, in een *Eloge de Jean Palfijn*.

Toen in 1841 de Franstalige *Académie de Médecine de Belgique* werd opgericht, werd op het zegel van deze instelling de beeldenaar van Palfijn, naast deze van andere voornamen medici, waaronder Vesalius, Van Helmont en Verheyen, aangebracht. Hetzelfde jaar werd te Kortrijk de naam van Palfijn aan een straat gegeven.

In 1842, enkele jaren na de onafhankelijkheid van België, toen men in ons land steden en gemeenten aanmoedigde om monumenten voor belangrijke personen op te richten, om de buitenwereld te bewijzen hoe belangrijk wij wel waren, dacht men er in Kortrijk aan ook een standbeeld op te richten voor Palfijn - hij was tenslotte van daar afkomstig - maar het is er pas 47 jaar later, in 1889, gekomen. Het is een bronzen beeld, werk van de kunstenaar Thomas Vincotte, beeldhouwer van het Hof, en het werd onthuld op de Havermarkt, in aanwezigheid van een afvaardiging van de vier toen bestaande universiteiten.

Intussen was in 1849, van de in die tijd gevierde Vlaamse dichteres Maria van Ackere-Doolaeghe, een gedicht verschenen, gewijd aan Palfijn, dat uitgegeven werd te Gent, bij Snoeck-Ducaju, en in het Frans vertaald werd door Prudens van Duyse. Daarin bracht zij de dankbare hulde van vele moeders, die aan de forceps van Palfijn hun leven en dat van hun kinderen te danken hebben:

*'k Ben moeder: 't zegt genoeg opdat ik voor
U kniel!
Den warmen toon U zing, geofferd door de
ziel,
Op Uw eerwaardig graf, Palfijn, gebloemde
strooie,
Erkentelijk nederzink', de handen zamen
plooje*

*En 't dankgebed U storte, U, die aan 't zwak
geslacht
Naast God, de eerste hulp, in doodsgerevaren
bragt.*

Op het einde van dit lofdicht drukt zij de wens uit dat alle moeders ieder jaar een feestdag te zijner ere zouden inrichten.

In 1902 stichtte prof. Julius Mac Leod, Palfyn, een *Tweemaandelijks Bibliographisch Tijdschrift voor Nederlandsche Natuur- en Geneeskundige Literatuur*, dat uitgegeven werd door de Nederlandsche Boekhandel te Gent en te Antwerpen. Na de eerste aflevering van de tweede jaargang werd echter de uitgave stopgezet, blijkbaar door gebrek aan interesse.

Op 15 juni 1930 werd te Gent met een internationale academische zitting, de 200ste verjaaring van Palfijns overlijden herdacht. In aanwezigheid van de burgerlijke en academische overheid werd in de voorhalle van het Klinisch Instituut van de Gentse Universiteit, aan de Pasteurlaan, een herdenkingssteen geplaatst, waarop o.m. de titels van Palfijns werken zijn vermeld. Deze steen is nu nog terug te vinden in de grote hall van de Universitaire ziekenhuizen.

Bij het begin van het academiejaar 1925-1926 werd door de zorgen van prof. Frans Daels een portret van Palfijn, met een afbeelding van zijn forceps, geschilderd door Karel de Bondt, en vervaardigd naar een oude tekening, aangebracht op de ereplaats in de verloszaal van de vernieuwde Voedkundige Kliniek.

Op 2 oktober 1942 werd te Gent, de naam van de Korte Koestraat gewijzigd in Jan Palfijnstraat.

Op 25 november 1950, ter gelegenheid van het derde eeuwfeest van zijn geboorte, werd Palfijn gehuldigd in de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde van België en drie dagen later werd op initiatief van beide Academiën voor Geneeskunde een gedenkpenning "Palfijn" uitgegeven, geboetserd door de Leuvense beeldhouwer Jorissen. Deze penning droeg aan de voorzijde de beeldenaar van Palfijn en op de keerzijde: *Joanni Palfijn, Anatomicis et Chirurgicis scriptis clarissimo Cortracensi, 28 Nov. 1650-1950. Academiae Regiae Medicae Belgicae.*

Omstreeks 1950 vond prof. A.J.J. Van de Velde in de kelder van het Gentse Stadsmuseum, een maquette van een Palfijnstandbeeld. Het ging om een model dat in 1889 door Kortrijk was afgewezen. Daarmee kon deze Vlaamse chirurgijn, te Gent - waar hij het grootste deel van zijn leven had doorgebracht - zonder veel kosten ook een openbaar monument krijgen. Met een éénfrankbijdrage die aan alle Gentse schoolkinderen werd gevraagd, en een stadssubsidie ⁽¹³²⁾ kon het in brons gegoten worden. Dit beeld werd op 6 juni 1952 ont-

Logo van de STICHTING JAN PALFIJN
met zetel te Gent, De Pintelaan 185

huld door de jonge koning Boudewijn, ter gelegenheid van zijn blijde intrede te Gent.

Tenslotte, op 12 juni 1991 werd voor een notaris de oprichtsakte verleden van een instelling van openbaar nut, *Stichting Jan Palfyn* bestemd als studie-, informatie-, dokumentatie- en ontmoetingscentrum voor de geschiedenis van het medisch onderwijs en onderzoek, van de zieken- en gezondheidszorg, en van de medische kultuur.

* * *

Was de wetenschappelijke bedrijvigheid in de Zuidelijke Nederlanden bij de overgang van de 17de naar de 18de eeuw maar van bescheiden betekenis, in vergelijking met wat in het Noorden gebeurde, we werden alleszins door Jan Palfijn uit een roemloze vergetelheid gehaald.

Ontevreden over wat hij thuis bij zijn vader chirurgijn-barbier en zijn leermeesters had gezien, was hij bereid, in een grenzeloze leerzucht en een nooit gesuste ambitie zijn leven lang - in de moeilijke omstandigheden van die tijd - naar het buitenland te reizen om bij de beste anatomen en fysiologen een opleiding te volgen.

Hij is uitgegroeid tot een man van universele betekenis, niet alleen om zijn verlostang - dit is misschien zijn meest spectaculaire prestatie - maar ook om zijn anatomische werken, die om hun degelijkheid, en omdat ze bestendig werden bijgewerkt, in zoveel vreemde talen werden vertaald, ook nog jaren na zijn overlijden.

In Vlaanderen heeft hij door die werken in de volkstaal te schrijven, en in het bijzonder door zijn boek, *Heelkonstige Ontleeding* van 1718, de chirurgie, die beoefend werd door laaggeschoolde en vaak aan zichzelf overgelaten chirurgijns-barbiërs, waarop de geleerde doctores laatdunkend neerkeken, een wetenschappelijke basis, een handleiding en een status geschonken, waardoor zij omstreeks het einde van de 18de eeuw waardig zou worden bevonden om opgenomen te worden in de academische leerstof.

In de *Volksalmanak* van het Willemsfonds

van 1867, schreef Julius Sabbe dat Palfijn een man is "wiens naam dreigt te vergaan". (133) Honderddertig jaar na deze noodkreet is dit minder dan ooit het geval. En als dit bescheiden werk ertoe kan bijdragen om Palfijns gedachtenis in ere te houden, dan ben ik voor mijn inspanning dubbel en dwars beloond.

EINDE.

Noten :

- (127) Ten onrechte staat er 1719, volgens het titelblad verscheen het werk in 1718.
- (128) Palfijns *Heelkonstige Ontleeding* is onderverdeeld in 7 boeken, zie *De IJzerbode*, mei 1995, p. 316, derde kolom. Het Japanse boek geeft enkel de vertaling van de 4 laatste boeken.
- (129) P. Boeynaems, *Een Japanse vertaling van een boek van Palfyn (1822)*, *Scientiarum Historia*, 2, 1960, p. 1-8.
- (130) A. Van Driessche, zie nota 57, p. 418.
- (131) Naderhand werd die tekst vervangen, met de juiste gegevens.
- (132) L. Elaut, *Mijn Memoires, Van Keiberg tot Blandynberg*, Beveren, 1981, p. 502.
- (133) A.J.J. van de Velde, *De hulde van de Letterkunde aan Jan Palfyn*, *Versl. & Med. Kon. VI. Academie vr. Taal- en Letterk.* okt.-nov. 1930, p. 12.

WIM CHIELENS

(vervolg van blz. 394)

chieke cover. Formaat, papier en layout navenant. Wim Chielens' *"Nooit meer terug naar Tipperary"* is een sieraad voor de bibliotheek.

Elie E. Balduck

Noten

1. Wim Chielens, *"Nooit meer terug naar Tipperary"*. Roman. Uitgev.Globe. Roularta Books. 96 blz. 495 BEF. Te verkrijgen bij Boekhandel Schoonaert te Roesbrugge
2. Sedert 1956-1957 werden alle gevallen Duitsers samen gebracht op vier zgn. "verzamel-kerkhoven". Dit zijn Menen (48.049 doden), Langemark (44.294), Vladslo (25.638) en Hooglede (8.247).

KLEINE FISCALE KRONIEK

Alimentatie bij echtscheiding

Een huwelijk is al lang geen duurzame verbintenis meer. En veel beloften van eeuwige trouw, vallen na wat jaren in het water.

Af en toe word ik wel eens geraadpleegd door echtgenoten (meest dames) die op het punt staan te gaan scheiden, en wordt mij de vraag gesteld op hoeveel alimentatie- of onderhoudsgeld zij recht hebben, of op hoeveel zij zouden kunnen rekenen in acht genomen het inkomen van de andere echtgenoot.

Er zijn twee mogelijkheden: ofwel komt men tot een bepaalde overeenkomst, ofwel laat men het over aan een rechterlijke beslissing.

In feite heeft alleen de zgn. "onschuldige" echtgenoot recht op een alimentatiegeld, en dan nog alleen wanneer zij (eventueel hij) "behoefte" is.

Sommige dames denken ten onrechte dat zij over *de helft* van het inkomen van de man kunnen beschikken, en dat hun gewone levenstrant moet gewaarborgd worden. Dat is zeker niet het geval. Artikel 301 § 4 van het Burgerlijk Wetboek zegt : "Het bedrag van de uitkering mag *in geen geval* hoger zijn dan één derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot".

Let wel *één derde* is het maximum, en wordt in de meeste gevallen niet eens toegekend.

Onder inkomen wordt verstaan het netto-inkomen (dus beroepsinkomsten min beroepsuitgaven) wat leidt tot het belastbare bedrag inzake personenbelasting. Er wordt dan ook bij die toekenning voornamelijk gesteund op het aanslagbiljet inzake personenbelasting, tenzij de vragende partij onbetwistbaar kan aantonen dat er gefraudeerd werd en het reële inkomen veel hoger beloopt.

Tenslotte moet er nog op gewezen worden dat alimentatiegeld ook nog belastbaar is (voor 80 %).

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fisikaal Adviseur EHSAL

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

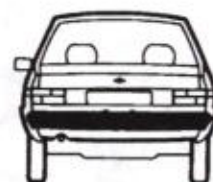
LOOD- en ZINKWERKEN

GOED NIEUWS

voor **JONGE BESTUURDERS** bij ons

▼ PREMIEVERLAGING ▼

	Kilowatt	Bonus-malusgraad		
		11	9	7
Peugeot 205	37	19.440	17.610	15.780
Peugeot 306	51	24.200	21.923	19.645
VW Golf	44	21.820	19.766	17.713
VW Golf GTD	55	24.854	22.515	20.176
Renault R 9	53	24.645	22.325	20.006
Renault Clio	68	26.216	23.748	21.281

Deze jaarpremies B.A. zijn taksen en kosten inbegrepen !!!

PRINZIE

VERZEKERINGS- & ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba Provenplein 39a B-8972 Proven
Telefoon: 057/30 09 01 Fax: 057/30 12 82

Kris Wyffels

T I M M E R B E D R I J F

Handschotenstr. 18
8991 Beveren a/d IJzer
tel (057) 30 03 63

Pro O Rubrechtstr. 60
8972 Roesbrugge
tel (067) 30 14 32

U KAN BIJ ONS TERECHT VOOR :

- eigen fabricatie houten ramen, deuren en poorten
- ramen en rolluiken in PVC
- binnendeuren in alle stijlen
- veranda's, ...

GRATIS EN VRIJBLIJVEND
PRIJSOFFERTE

ANTWERPEN

UNIVERSITEIT 3e LEEFTIJD UNIVERSITAIRE CYCLUSSEN

1995-1996 - 21ste Akademiejear.

2de Cyclus : Geschiedenis van Wetenschap en Techniek

Lessen :

• **Maandag 6 november 1995**

"Wetenschap in Vlaanderen vanaf 1830"
door R.A. BLONDEAU wetenschapshistoricus.

• **Maandag 13 november 1995**

"Wat betekent de film vandaag na 100 jaar geschiedenis ?"

door de heer JO RÖPCKE (eredirecteur RITCS, eredocent filmgeschiedenis)

• **Maandag 20 november 1995**

"De geboorte van de nieuwe fysika : 1895-1905"

door Prof. Dr. K. VAN CAMP (UA)

• **Maandag 27 november 1995**

"Geschiedenis van het geneesmiddel"
door Prof. em. Dr. J. LEMLI (KUL)

• **Maandag 4 december 1995**

"De geschiedenis van de heelkunde door de eeuwen heen"

door Prof. Dr. R. VAN HEE (UA)

Plaats en uur : Auditorium Quellinstraat 31, telkens te 14.30 u.

officieel verdeler

Blekerijweg 35
8972 Proven
Tel. 057/30 04 13
Fax 057/30 14 13

PETRAVER nv

Petroleumprodukten Andy Vermeersch

- ☆ Gasolie
- ☆ Oliën
- ☆ Diesel
- ☆ Smeermiddelen
- ☆ Petroleum
- ☆ Kolen
- ☆ Benzine
- ☆ Brandhout
- ☆ Tankstation

**Wij verzekeren een snelle
en trouwe bediening
aan de laagste prijzen.**

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (28)

Een woordje geschiedenis

Het laatste relaas

van Albert Capoen...

Miserie voor een kleinigheid

Ik ben ook vele jaren brouwersknecht geweest en deed de bierronde met een kamion. Zo passeerde ik ook regelmatig langs de grens van Abele, bij de Belgische kommiezenbureau en profiteerde ervan om mijn benzinereservoir te laten vullen bij Pol Marquis. Dat was daar een gemene weg en zodoende moest ik Frankrijk eigenlijk niet verlaten. Voor de rest bediende ik enkel de klanten langs de Franse kant. Dat was iedere week het geval.

Zo op zekere dag had ik mijn kamion daar weer geplaatst om benzine te nemen maar van als ik uit mijn kabine stapte, zag ik langs de andere kant van de weg, de Franse kant, daar een Franse kommies gehurkt zitten onder een aanhangwagen met vlas, achter de wielen. Ik schrok daarvan niet en stak de weg over, recht naar de woning van mijnheer Ollivier, die directeur was van de weverij te Boeschepe. Ik belde aan en vroeg aan dien heer of hij geen bier of water vandoen had. "Wel ja," zei hij, "bezorg mij een kistje water".

Maar toen ik weer bij de bierwagen kwam, bemerkte ik dat een vrouw benzine aan het tanken was in mijn kamion, lijk ze trouwens gewoonlijk deed. "Meisje, wat doet gij daar, benzine ingieten?" vroeg ik haar tamelijk luid, dat de kommies het kon horen.

"Ja, Albert."

"Maar ik heb geen benzine gevraagd."

"'t Is waar, maar ik dacht lijk of dat je bij de pomp stond, dat je benzine wilde". Het meisje verstond er niets van.

"Hoeveel liter heb je er al in gedaan?"

"Tien liter."

"Doe de kurk er meer weer op. Ik heb geen benzine nodig en zal ze ook niet betalen."

Nu begreep ze er helemaal niets meer van. "Ik dacht dat je bij de pomp stond, dan is het normaal toch voor benzine."

"Ja, maar d'er staat daar een wagen met vlas aan de andere zijde en ik heb mijnheer Ollivier bediend van water. Het was maar voor een paar minuten."

Ik betaalde niet en deed mijn toernee voort, nog wel een uur of anderhalf, en trok dan weer huiswaarts naar Boeschepe. Aan de Franse kommiezenbureau, waar ik voorbij moest, deden ze gewoonlijk al van ver de slagboom open. Dat was nu weer het geval in de heimelijke hoop dat ik van niets zou gebaren en gewoon doorrijden. Met die benzine in mijn auto zouden ze mij dan kunnen grijpen.

Maar ik passeerde niet en stopte vlak bij het douanekantoor.

"Capoen, ga je niet doorrijden?" vroeg de Franse douanier. "Je mag passeren".

"Neen, ik zou eerst een woordje willen praten met de ontvanger."

De ontvanger was Robert Dauty, een oude Vleternaar lijk ik. Die was verwonderd: "Hapert er iets, Capoen?"

"Wel ja, ik ben daar een rare toer tegengekomen."

"Zo ja, wat hapert er eigenlijk?"

"Wel, in Abele stond ik juist bij de benzinepomp van Pol Marquis omdat er aan de overzijde geen plaats was. Ik ben maar enkele minuten weggeweest bij mijnheer Ollivier om die te bedienen en ze waren al bezig met benzine in mijn reservoir te gieten zonder dat ik er om gevraagd had. Ik heb ze direkt doen stoppen maar heb ook geen frank betaald. Nu kom ik binnen om te weten hoeveel rechten ik daarvoor moet betalen, voor tien liter?"

"Capoen," vloog de ontvanger uit tegen mij, "had die kommies daar niet geweest dan was je ook niet binnengekomen."

"Maar", repliceerde ik, "had die vlaswagen daar niet in de weg gestaan, dan was ik bij de pomp niet gaan staan en dan was dat allemaal niet gebeurd."

"Capoen, je bent de grootste blauwer van heel de streek. Je hebt al voor miljoenen en miljoenen gesmokkeld van België naar Frankrijk en omgekeerd. De dag dat wij jou zullen grijpen, zal je dat een schone sou (veel geld) kosten. Het is lang dat wij op je loeren maar geen middel om je te pakken. Maar de dag dat het zal gebeuren..."

"Maar ik ben helemaal geen blauwer, al wat ik af en toe meebreng, is een pakje tabak of een pondje koffie."

"Maar Capoen toch, je staat in rode inkt aangemerkt bij de douane van Duinkerke (direktie). De dag dat je gesnapt wordt, zal je niet weten met wat je kwijtens bent."

"Wel, dat is toch niet rechtvaardig, eigenlijk ongelukkig dat ik moet doorgaan voor blauwer," verontschuldigde ik mij.

"'t Is wel Capoen, 't is wel, ga je wegen huiswaarts en dat ik je nooit meer en zie."

Zo dremmelde ik naar buiten maar zij, de kommiezen, waren overstuurd dat ze me nooit te stekken hadden. De kommies die onder de vlaswagen gehurkt zat, was een goeie douanier die zijn job meer dan behoorlijk deed. Dat was zijn werk. Je zag hem trouwens nooit in een café. Hij woont nu ergens in Duinkerke en ik zou hem nog wel eens willen ontmoeten om een pint met hem te drinken en te vertellen over ons avontuur. Ja, hopelijk gebeurt dat nog eens!

Abele-grens. Op de achtergrond het douaneagentschap van Pol Marquis. Op de voorgrond de zanger Adamo in gezelschap van de douaniers Michel Lietaer en Marcel Dutoo. Achteraan links twee Franse gendarmes. Daar stond de vlaswagen waarvan sprake in dit artikel.

Blauwersluizen verspringen niet.

Het is niet omdat mijn vrouw bij me slaapt dat ze even rap is in het blauwen. Zo'n veertig jaar is het geleden - mijn zoon was dan zes maanden oud - dat ze te dien tijde schone sargen (beddedekens) hadden in de Belgieken. Mijn vrouw was daarover bezig aan tafel dat ze een schone Belgische sarge zou gaan halen.

"Voor wuk (wat)? Laat dat voor mij, ik zal ze boven op mijn zak tabak meebrengen," kwam ik tussen.

"Bah, neen. Ik zou ze liever zelf gaan kiezen," wist ze te zeggen.

D'er werd daarover niet meer gesproken maar op een schone dag was ze toch neerwaarts gegaan naar de Belgieken, met de kindervoitur. Een mooi nieuw deken had ze onder in de kinderwagen gelegd met de kleine er bovenop.

Maar bij het terugkeren kwam ze de Franse kommiezen tegen langs een klein wegje. Of ze niets aan te geven had?

"Ja, een kleinigheid wel, een pondje koffie, 't ligt daar bloot."

"Maar, je hebt misschien wel iets in de kinderwagen, onderin?" vroegen ze, "je zou de kleine eens moeten uit nemen. We zouden graag eens kijken."

"Ha, neen. Ik haal er hem niet uit. Hij is pas zes maanden oud en hij zou een valling kunnen opdoen."

"Dan moet je met ons meegaan naar het douanekantoor."

Albert Capoen, radde tong en rappe benen, nog eens in aloude blauwerskledij, geladen met de "carnassière", lange opgetrokken kousen en aan de voeten de "espadrilles" of licht schoeisel, de steunstok in de hand.

Daar binnen gekomen werd de jongen er uit genomen en kwam de mooie Belgische sarge te voorschijn.

"Je hebt wel een schoon deken mee van België," grinnikten de douaniers.

"Ja, 't is een nieuw deken en ik heb het onder de kleine gelegd opdat hij geen kou zou lijden, maar een Frans deken is het vast en zeker," was het antwoord van mijn vrouw.

"Wij gaan uw sarge in beslag nemen, 't is er een van de Belgieken."

Zo is mijn vrouw huiswaarts gekeerd, zonder een nieuw deken. Als ik 's middags thuis kwam om te eten, wist ik al gauw bescheid.

"Je hebt toch zeker niet gezegd dat het een Belgische sarge was."

"Zeker niet, ik heb altijd tegen gehouden dat het een Franse was," verweerde mijn vrouw zich.

"Wel, we gaan dat trachten te arrangeren. Zondag nemen we de trein in Belle en gaan naar de zondagsmarkt in Rijsel. Daar gaan we een sarge kopen die er goed op trekt of een heel gelijke," stelde ik voor.

Op de markt te Rijsel gingen we van het ene kraam naar het andere tot wij tot onze verwondering dekens zagen liggen die identiek gelijk waren aan die welke mijn vrouw in België had gekocht. Ik zei tegen die kramenier: "Hoeveel is dat voor die sarge?" Die man antwoordde, zoveel en zegde een zekere prijs.

"Dat is toch niet omhoog gegaan bij over drie weken," vroeg ik, "ik heb dan ook één gekocht en ik zou er nu weer een willen."

"Bah, ja," verontschuldigde de kramenier zich, ik heb je niet herkend, ik zie hier zoveel mensen."

"Wel, ik koop er nog maar een, maar die is niet voor mij. Maar lijk wij aan de grenzen wonen zou ik niet gaarne rooie (miserie) hebben met de kommiezen. Zou jij willen een reçu (ontvangstbewijs) maken voor deze nieuwe sarge en ook een voor die van voor drie weken? Maar elk afzonderlijk dan."

"Dat is heel goed", knikte de kramenier.

Zo kreeg ik een kwijting mee en ging er enkele dagen nadien mee naar de ontvanger D'Hulster.

"Je weet gij nog wel van die sarge die ze van mijn vrouw hebben afgenomen omdat het zagezegd een Belgische was."

"Natuurlijk," zei de ontvanger, ietwat verwonderd.

"Wel, ik heb hier de kwijting mee dat wij die sarge gekocht hebben op de markt te Rijsel, een week of drie geleden."

"Ah bon, zit dat zo in elkaar?"

Ik ben dan weggegaan met de groeten dat ik wel eens zou weerkomen als er meer nieuws was.

Maar het was een maand geleden, twee maanden, drie maanden en er roerde niets. Als brouwersknecht kwam ik vaak voorbij de kommiezenbureau doch niemand die klapte.

Enkele weken later kwam ik op een avond thuis en wisten de burens van rechtover te zeggen dat de douaniers daar geweest waren met een side-car en een heel groot pak er op. Maar lijk er niemand thuis was,

hadden ze rechtsomkeer gemaakt.

's Anderendaags als ik weer bij de kommiezen passeerde, zei de planton dat ik maar eens moest binnen lopen. Het was om die sarge mee te nemen.

De ontvanger wou mij het pak overhandigen. "Maar, mijnheer de ontvanger, dat is nu al meer dan drie maanden dat het deken hier is. Ik zou toch wel eens willen zien of er soms geen mottegaatjes in zijn. Als dat het geval mocht zijn, dan zou ik ze niet mee naar huis nemen," merkte ik op. Ik had nu zelf de bovenhand en liet dat ook duidelijk blijken.

Zo hebben wij getweeën die Belgische sarge mooi opengeplooid, ze goed en wel bekeken en zagen dat ze nog in goede staat was. Dan meer weer toegeplooid en netjes ingepakt.

Dat is de historie van de Belgiekse sarge. De eerste keer dat mijn vrouw iets van waarde blauwde had ze direkt prijs. Maar de Franse kommiezen hadden te vroeg gelachen dat Capoen zou opdraaien voor de kosten en de boete. Een frontiererat laat zich nog zo gauw niet beetnemen!

Een riskante vriendendienst.

Op een zondag kwam er eens een man naar "t mijnent" (bij mij thuis). Hij was van Vleter lijk ik.

"Bij 't horen," zei hij, "kunt gij Belgiekse tabak beschikken".

"Ja, Jaak, ik kan dat."

"Gaat dat voor nu? Ik zou er gaarne acht kilo hebben".

"Ik heb nu geen in huis, dat zal nooit maar voor morgen zijn".

"Om morgen eerst? Ik had er gaarne vandaag nog gehad want ik vertrek morgen-vroeg naar Parijs om een vriend te bezoeken en ik weet dat hij verzot is op Belgiekse tabak. 't Ware om cadeau te geven."

"Vanavond misschien".

"Gauw, tracht dat voor mij te krijgen. Ge moogt de prijs hebben die ze verderop in Frankrijk vragen".

"Ik moet daarvoor zoveel niet hebben".

Ik greep mijn velo en reed naar de Zwarte Berg waar ik acht kilo tabak kocht en die op mijn bagagehouder bond. Langs kleine wegjes peddelde ik huiswaarts al de Catsberg weg. 't Was in de julimaand en het gras stond halvemanshoogte. Daardoor had ik ternauwernood opgemerkt dat een kommies zich schuil hield tegen een duiker. Die sprong ineens uit naar het midden van de weg. Ik had nog gemakkelijk kunnen terugkeren maar ik dacht bij me zelf als hij heel alleen is, zal ik hem wel aankunnen. Ik reed recht op af, gebaarde van mijn zadel te springen maar trapte met een lendenruk flink door.

De onthutste kommies liep nog een eind achterweegs maar kon mij helemaal niet bedreigen.

"Crenon-de-Dieu, en zeggen dat hij van bij mij wegrijdt," hoorde ik hem tieren.

Ook een tweede kommies die ik niet gezien had, deed nog een poging maar tevergeefs. Allebei grepen ze nog hun fiets

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

maar daar ik intussen al honderd tot honderdvijftig meter ver was, hadden ze geen kans meer.

Bij het binnenkomen van Godsvelde deed mijn schoonbroer, Louis Schipper, nog teken om een babbeltje te slaan maar ik riep hem toe : "Ik heb nu geen tijd, kijk, de kameraden komen achter".

De kommies die achter mij aan gesprongen was en mij niet had kunnen grijpen, was later niet welgezind op mij. Hij had me natuurlijk goed herkend, 't was immers op klare dag. Maar dat volstond niet. Je moest de blauwer zelf kunnen pakken. Ze konden daarmee geen weg.

Iedere keer dat hij mij tegen kwam en ik hem goedendag wilde zeggen, keek hij nors de andere kant uit, zo boos was hij. Altijd is hij blijven opinie dragen.

Maar ja, ik moest mij defenderen of ik was er aan.

De man is nu dood. Hij heette Delattre en greep zijn dienst na Godsvelde (oefende zijn dienst uit in Godewaersvelde).

Zo geraakte ik behouden thuis en kon aan de brave man de acht kilo tabak beschikken om er 's morgens vroeg mee naar Parijs te trekken.

Onder de neus van de douaniers.

Op het laatste van mijn blauwersleven heb ik gesmokkeld zonder veel risico te lopen. Dat deed ik met een moto. Het was bijna niet vindelijk (vindbaar).

Ik begon het immers een beetje moe te worden van overhoek overakker door de velden te ploeteren en dan nog alle dagen te gaan werken. Daarbij, ik verjongde niet.

Zoals gezegd had ik mij een moto aangeschaft, een 125 cc. Als ik die grondig had bekeken, vroeg ik mij af of het niet zou lukken om tabak weg te stoppen in de benzine-reservoir. Zo deed ik dat tankje er af, bekeek het eens goed en zaagde het open met een fijn lemmer. De kwestie was om het inwendig zo te verdelen dat er tabak kon in geborgen worden maar dat er een kleine ruimte bleef om brandstof in te gieten.

Inmiddels ging ik een nieuw reservoir kopen bij Cordenier in Belle onder voorwendsel dat ik gevallen was met de moto en de reservoir heel gebuld was.

't Was nu kwestie van die benzinetank in kompartimenten te lassen en wel zodanig dat ik de reservoir gemakkelijk kon afnemen en weer vasthechten.

Andermaal trok ik naar Camiel Steverlynck, waar ik gewoonlijk mijn tabak haalde.

"Camiel, je weet niet wuk (wat)."

"Nee."

"Wel, ik heb de oude motoreservoir opengezaagd en dat zou heel goed gaan om tabak in te steken. Maar ik ben een beetje gekuld, ik kan niet lassen. Weet jij soms geen goede lasser?"

"Ja, ik ken iemand die heel goed last. Ik wil dat naar hem dragen maar zal niet zeggen voor wie het is. Om twee redenen, jij zult het nooit kunnen verklappen en hij zal het ook niet weten. Dus geen risico van weerszijden".

Aan Camiel heb ik toen goed getoond wat

er eigenlijk moest gebeuren. Bovenaan langs binnen moest er een klein vakje komen dat altijd vol benzine was, derwijze als de kommiezen het stopsel zouden afdraaien zij de brandstof zouden zien. Vanonder bleef er een vakje waar een liter benzine in kon, genoeg om ermee naar Isbergues (25 kilometer ver) te rijden.

Maar heel veel tabak kon ik uiteraard in dat tankje niet wegstoppen. Tabak is los en volumineus.

Tot ik op zekere dag naar het station van

Abele moest omdat daar ook drank toekwam voor mijn patron. Zo al rondneuzen zag ik daar in een lokaal een presse (pers) staan om papier te persen. Aan Roger Mahieu, die toen stationschef was, vroeg ik wat ze daarmee nog konden aanvangen.

"Niets, 't is oud ijzer".

"Zou je dat niet verkopen?"

"Pak ze vlug mee, je mag ze hebben."

Zo heb ik dat stel onder de arm genomen en thuis geëxperimenteerd. Zodoende kon ik vier kilo tabak in de reservoir wegduiken.

Gasthof 't Rozenhof

Obterrestraat 73, 8972 Proven • Tel. 057/30.03.35

◆ ◆ ◆
**Gezellige & sfeervolle
vernieuwde feestzaal tot 280 personen**
Landelijk kader met tuin
Fijne keuken
Voor al uw feesten

Ssang Yong

FAMILY vanaf 679.592 fr.

Uitgerust
met
MERCEDES
motoren

Hoofdverdelers **GROOT-POPERINGE**
GARAGE DESCHODT

Obterrestraat 70, PROVEN - Tel. 057/30 07 83

Maar dat leek mij bijlange niet genoeg. Bij zover dat ik zelf een pers maakte waarmee ik acht kilo kon plat drukken.

Het eerste persje, dat van vier kilo, droeg ik tot bij Camiel Steverlynck en liet het daar om vier kilo tabak te persen, kwestie dat die in mijn tank kon. Met vier kilo ging ik langs de douane huiswaarts en keerde langs een andere weg terug om niet op te vallen. Als ik er zo acht kilo had, werd die onder de zwaardere pers gelegd, een hele nacht lang. Ongelooflijk hoe de tabak er dan uitzag. Twee pakjes tabak van 100 gram op elkaar gelegd hadden maar de dikte meer van een vinger.

Aldus kon ik acht kilo geperste tabak verbergen in mijn reservoir en ermee verderop rijden.

Jaren heb ik dat gedaan en niemand van de kommiezen die er erg in had.

Als ik niet smokkelde, maakte ik de nieuwe benzinetank weer vast in plaats van de geheime bergplaats. Zo simpel ging dat.

Mijn vertellingen zijn waar en waarachtig. Maar het bijzonderste is nog dat ik nooit, maar dan ook nooit, door de douane werd gesnapt. Natuurlijk blauw je voor het geld, maar het avontuur, de prikkeling en het risico dreven mij zo ver. Ik wou me steeds meten en de beste zijn. Geluk hoort er ook bij!

(wordt vervolgd)

Rik Sohier

ROESBRUGGE

Lofwaardige restauratie

In 1933 werd door de familie Camerlynck, langs de IJzer, even voorbij hun magazijnen (nu Drukkerij Schoonaert) een prachtige kapel gebouwd, uit dankbaarheid voor de genezing van burgemeester Guillaume Camerlynck. Deze kapel, toegewijd aan de Heilige Theresia van Lisieux, was na zoveel jaren wind en regen te hebben getrotseerd, en aangetast door de vochtige bodem, aan herstel en restauratie toe.

Nu heeft Albert Weemeeuw, uit de Bergenstraat (nr. 38) - met materieel hem ter beschikking gesteld door de familie Camerlynck - spontaan en onvergolden de kapel opgeknapt. Het resultaat is degelijk en verzorgd en dit mooie, stijlvolle bedehuis mag weer, zowel van binnen als van buiten, gezien worden.

Proficiat, voorwaar een lofwaardig initiatief!

TE KOOP

- **Mazoutkachel** : zeer goede staat, prijs overeen te komen.
Zich wenden : Roesbruggestraat 38,
8972 Beveren-IJzer - tel. 057/30 04 57.

TE KOOP

- **Moderne wandmeubelkast** in 3 delen (prijs overeen te komen) - 057/30 17 96.

Wilt U iets mooiers dan een toile cirée op uw tafel ?
Wij hebben het !!! Geplastificeerde stof (goed afwasbaar),
valt gemakkelijk in de gewenste plooï !
Warme zandkleuren, oranje, kleurige frescotinten,
verbleekte blauwe kleuren.
KLASSIEK en EIGENTIJDs !!!

DE NIEUWSTE KOLLEKTIE BEHANGPAPIER IS BINNEN !!!

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

DE NIEUWE SKODA FELICIA

vanaf 276.200 BF

NIEUW !!! FELICIA BREAK

Beide verkrijgbaar in 1.300 140 & 50 KW
1.600 VW-motor
1.900 VW-dieselmotor

OPENDEURDAGEN
21 - 22 OKTOBER '95

GARAGE-CARROSSERIE

YANNICK HUYS

Kallestraat 16 - 8691 Beveren-IJzer - ☎ (057)30 00 56

AANBOUWKASTEN

Nu in onze toonzaal !
Aanbouwkasten
in alle hoogten
en breedten
aan zeer
voordelige prijzen.

Iedereen kan zelf
zijn kast bepalen
naar wens.

Meubels DECLERCK

Weegschede 36 - GYVERINKHOVE
tel. 058/29 90 98

U bereikt onze toonzalen via de baan Veurne-Ieper, afslag richting Beveren.

VOEDING JOHAN

*Kom zien
wat de Sint straks
in uw schoentje
brengt !!*

TOPPER VAN DE WEEK

Gekookte ham
290,-

van 3/11 t.e.m. 12/11

CHARCUTERIE

Beauvoorde Paté **270,-**
Bacon **330,-**
Vissalade
200 g + 50 g GRATIS

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel:057/30.05.85

Openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

VERSE GROENTEN & FRUIT

Bloemkool **27,-**
Jonagold 2 kg v. **49,-**
Witloof **59,-**
(van 20/10 t.e.m. 22/10)

NON-FOOD

Scotts keukenrollen duo **65,-**
Instant Pistool **85,-**
Cif Plus 500 ml **73,-**
Toiletzeep Le Chat 3+1 gratis **79,-**
Nieuw : Riem luchtverfrisser

PET-FOOD

Cesar 3 soorten per stuk **27,-**

Chocolade figuren
250 gr. **69,-**

VOEDING

- Chocolade Galak Popri 3 voor **44,-**
- Café Noir **49,-**
- Chips 150 gr. 4 soorten per stuk **29,-**
- Zalm E.F. Pink 213 g. **56,-**
- Anco beschuiten **48,-**
- Royco minuutsoep **45,-**
 - Tomaat
 - Prei
 - Kervel
 - Tom.-Groenten
 - Kip
- Meli Peperkoek **45,-**
- Cornflakes Kellogg's **69,-**
- Water Chaudfontaine **6 + 1 GRATIS**
- Solo 500 gr. **54,-**
- Becel gezond smeren 56 % **36,-**

KAASHOEKJE

NIEUW

SANA dieetkaas 15 % vet

TOPPER

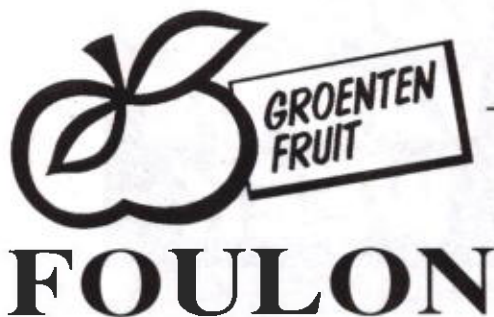
Watou **290,-**
Camenbert **390,-**
Zwitserse Emmentaler **450,-**
Brigand kaas **390,-**

ZUIVEL

Diksmuda Boter **48,-**
Halfvolle melk Winny
1 l brick **21,-**
6 x 1 l **109,-**

NATUUR EN DIEETVOEDING

- Yannoh koffie 1 kg **144,-**
- Poiret Confituur
450 g **59,-**

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van donderdag 19 tot en met zaterdag 21 OKT.

BANANEN

36 fr./kg

EXTRA GROENE KOLEN
WITTE KOLEN
KROP SLA
RODE KOLEN

2 voor **25 fr.**
2 voor **25 fr.**
2 voor **25 fr.**
2 voor **30 fr.**

25 fr.
25 fr. **COLLI :**
25 fr. **100 fr.**
30 fr.

IDARED appelen 20 fr./kg of 90 fr./kg tot uitputting voorraad

Steeds dagverse en vriendelijke bediening.

UW BEZIT BESCHERMEN

ASLK-BRANDVERZEKERING

.....

DE VERZEKERING DIE GERUSTSTELT

EDDY AMELOOT

Prof. O. Rubbrechtstraat 17, 8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)

Het betere voor uw interieur tegen de beste prijzen

GRATIS
prijzbestek meten
en plaatsen van
uw gordijnen

VERVEN
LEVIS - MATHYS
aan prijzen buiten
konkurrentie

ONDERHOUDSPRODUKTEN
riem, vliegen- en mieren-
bussen, boenwas, trekkers,
keerders, vegers, dweilen,
sponsen, zeemvellen,
enz ...

BEHANG
10.000 rollen uit voorraad
aan nettoprijzen
om U tegen te zeggen
vanaf 69,- de rol

DRAPERIEEN
excl. Engelse stoffen,
Wereldmerken : ADO,
ARISTO, GARDISETTE,
UNLAND, VRIESCO,
enz ...

KARPETTEN wol
KARPETTEN
klassiek synth.
VLOERBEKLEDING

GORDIJNEN
wereldmerken : ADO,
GARDISETTE,
UNLAND, ARISTO,
enz ...

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42 - 8691 BEVEREN - (Kalsijde) (Roesbrugge)
Tel. (057) 30 10 20

VANAF 1 NOVEMBER TOT 1 MAART - nieuwe openingsuren van 9 tot 12
en van 13 tot 18.30 u. - gesloten : zondag, feestdagen en maandagvoormiddag

Gezond & lekker vlees !
 Open kaart voor de klant.
 Eerlijk gekweekte dieren met geduld en respect.

Vijand van alle niet-natuurlijke toevoegingen.
 Levend aangekocht en geslacht in een EEG slachthuis.
 Eerste keus runds-, varkens-, kalfs- en lamsvlees.
 Extra hygiëne tijdens het versnijden en verwerken.
 Service : geen woorden maar daden !!!

Daarom uit respect voor mens & dier

GOE VLEES

VERSTRAETE Filip

Uilegatstraat 2, 8972 PROVEN - ☎ 057/30 03 07

Rundscolli :

- 1 kg	Rosbief 1° keus	500 fr.
- 1 kg	Gebardeerde rosbief	490 fr.
- 1 kg	Gepelde 1° keus	490 fr.
- 1 kg	Familiesteak	430 fr.
- 1 kg	Rumsteak	480 fr.
- 1 kg	Entre côte	530 fr.
- 1 kg	Stoofvlees	270 fr.
- 1 kg	Américain of hamburgers	280 fr.
- 1 kg	Bouillie zonder been	250 fr.
- 1 kg	Bouillie met been	180 fr.

10 kg 3.900 fr.

+ GRATIS

1 kg Stoofvlees & diepvrieszakken

Varkenscolli :

- 1 kg	Carrégebraad	230 fr.
- 1 kg	Filet kotelet	210 fr.
- 1 kg	Varkensgebraad I	220 fr.
- 1 kg	Vers spek	150 fr.
- 1 kg	Varkensstoofvlees	180 fr.
- 1 kg	Ribbetjes	180 fr.
- 1 kg	Worst	190 fr.
- 1 kg	Gehakt	190 fr.
- 1 kg	Varkenssneetjes	270 fr.
- 1 kg	Spieringkoteletten	180 fr.

10 kg 2.000 fr.

+ GRATIS

1 kg Gehakt of worst & diepvrieszakken

Mini Rundscolli :

- 1 kg	Gepelde 1° keus	490 fr.
- 1 kg	Entre côte	530 fr.
- 1/2 kg	Rosbief	250 fr.
- 1/2 kg	Stoofvlees	135 fr.
- 1/2 kg	Américain of hamburgers	140 fr.
- 1/2 kg	Bouillie zonder been	125 fr.

4 kg 1.670 fr.

+ GRATIS diepvrieszakken

Mini Varkenscolli :

- 1 kg	Filet kotelet	210 fr.
- 1 kg	Varkensgebraad I	220 fr.
- 1/2 kg	Worst	95 fr.
- 1/2 kg	Gehakt	95 fr.
- 1/2 kg	Vers spek	75 fr.
- 1/2 kg	Varkensstoofvlees	90 fr.

4 kg 785 fr.

+ GRATIS diepvrieszakken

*Voor verdere inlichtingen & bestellingen
 057/30 03 07, liefst na 20 uur.
 Er wordt thuisbesteld !!!*

SCHRIJVERS VAN NABIJ (19)

door Jack VERSTAPPEN

GERARD DE BRABANDERE Volksverteller uit de Westhoek.

Deze keer eens niet over een letterkundige, maar over de volksverteller Gerard de Brabandere, die in De Panne woont maar in wezen uit Reningelst stamt.

Het geslacht der volksvertellers - werkelijke dichters van het gesproken woord - is in Vlaanderen schier uitgestorven. Nochtans hebben zij geschiedenis geschreven.

Vroeger stonden in elke buurt of in elk dorp mensen als prima vertellers aangeschreven. Pas in de vertelkring kwam hun zeldzame gave tot volle ontplooiing, konden zij hun stem zo nodig aanblazen of verminderen naargelang hun onderwerp of de persoon die moest nagebootst, met bewegende handen en armen vermochten zij hun onderwerp te onderlijnen en tot het uiterste te kleuren.

De Haringenaar Jules Leroy, kwam, als onderpastoor te Staden, met zo'n rasecht volksverteller in aanraking en beschreef hem in zijn eigen sappige stijl: "Daar doolde op onze streke een boerenverteller rond, een vinnig, slim manneke, dat op meer dan één hofstede gevraagd werd, om er de avondstonden te komen vergeestigen met zijn oude vertellemen. De boerinne gaf hem een schep érpels en een klik kernepap, en meer dan eens ging hij met een hespeknuist en zijn zakken vol appels naar huis. Ik had d'r al lange op geprakkezeerd hoe da'k dien kerel zou kunnen uithoren. 't En stond een onderpastoor niet om met de boerezoons te gaan avondstonden op een hof, dat te wintertijde begraven ligt in 't slijk en in de donkerte. En toch wilde 'k en zou 'k hem horen. Misschien kon hij vertellen als ons meisen, Louise Grysou. Ik pakte de stier bij de horens: ik deed hem naar d'onderpastorie komen. Hij kwam het op een avond af, met een lang gat, verlegen en ongemakkelijk lijk een biechtejaarling. 'k Wilde hem aan 't vertellen krijgen, doch de vent was al zo woordgierig als een trappist. Hij loste geen woord. 't Waren al geen dingen om in een onderpastorie te vertellen. Ik had gelukkig de beste remedie om de mensen aan 't klappen te krijgen in mijn kastje staan: een kruiske jenever. Ik schonk de man twee, drie druppels uit. Zij maakten hem warm en babbelziek. En eer hij het wist, was hij aan 't vertellen. 'k Wilde dag g'hem gezien hadt, mijnen boerenverteller. Hij stond daar altemets te batavieren gelijk een missiepater in een preekstoel. Hij had God en heel de wereld vergeten. Hij bestond niet meer. Alleen zijn vertelsel leefde nog in hem. Als hij al te geweldig op mijn stoveroeden buischte, wilde ik hem tot de orde roepen:

"Gij 'n meugt precies zo schrikkelijk niet buischen," zei ik, "de gebeurs gaan peinen

Gerard Debrabandere : figuur van de Westhoek

dat ik aan de slag lig met mijn meisen".

"Als ik niet mag buische, dan kan 'k niet vertellen!" beet hij terug.

"Buisch dan maar op!" zei ik.

Dit verhaal schetst op uitstekende wijze de aartsvaderlijke volksverteller.

Ook Ernest Claes deed zo in zijn onvolprezen boek "Jeugd": "Wanneer ze, in de donkere maanden van najaar en winter, 's avonds ergens bijeen zaten rond de haard, met hun voeten in de as en hun blikken op de vlammen gericht, dan begonnen ze altijd weer te vertellen eeuwig en ervig over de onvarige dingen die hier en daar in de nacht gebeurd of gezien waren, en waarvan ze hadden gehoord. En dan zaten ze mekaar uren lang de doodschrik op het lijf te jagen."

De tijd is veranderd en de enkele volksvertellers die ons nog resten, zijn op een moderne leest geschoeid.

Men kan zich de vraag stellen of het vertellen de mens is aangeboren. Krijgt hij die gave "mee"? Een vraag moeilijk te beantwoorden. Is de kiem werkelijk aanwezig, dan kunnen levensomstandigheden, menselijke eigenschappen, vormen van opvoeding deze gevatheid tot hoge wasdom brengen. Vertellen is dus een kunst: wie dat kan is kunstenaar.

Gerard de Brabandere is zo iemand. Hij beschikt over een persoonlijke stijl en een repertorium, bestaande uit een aantal vertelsels van verschillende aard, die hij steeds aan midden en publiek weet aan te passen. Daarbij is hij een meester in interpretatie. Tot zijn sukses bedraagt vooral zijn vlotte

manier van optreden bij. Het is altijd moeilijk om de nieuwsgierigheid van de toehoorders tot het einde toe gespannen te houden. De sterkste vertellers zijn zij die hun publiek werkelijk overbluffen door hun zeggingskracht. Soms past een onderbreking of rustpunt van nauwelijks een seconde op de meest dramatische ogenblikken. Dan veert de luisteraar op, de stilte is om te snijden en dan blijkt de belangstelling sterker, wint het verhaal aan veerkracht. De gelaatsuitdrukkingen weerspiegelen gevoelens en spanningen en zij onderlijnen op hun beurt de geschiedenis. Een bepaald persoon kan op de voorgrond treden door een sappige woordenvloed, door zijn spitsvondigheid en toe te juichen knalontknoping. De Brabandere blijft er een sterk meester in.

De aard der voortlevend vertelsels is gewijzigd het zijn meestal plaatselijke gebeurtenissen of moppen die op een meer originele wijze worden voorgedragen. Maar de oeroude kunst van de volksverteller is dezelfde gebleven. Hij moet de mensen kunnen strikken in zijn radde woordenvloed, zijn temata kunnen opvoeren tot een verheven climax, zijn taal kunnen kneden in leuke wendingen. Dan blijkt hij een rasechte persoonlijkheid te bezitten.

De Westhoekse de Brabandere is een oprecht meester van het gesproken woord. Dat wil zeggen: hij is een dichter op zijn manier. Vlaanderen mag fier zijn op deze eenvoudige man.

De coupe waarvan je droomt ...
een superglanzend kleurtje ...
uw kapper heeft de oplossing want
haarmode is zijn vak

COIFFURE *mark*

Hondschootestraat 5,, 8691 BEVEREN-IJZER - ☎ 057/30 02 79

TOT 8,5 % INTEREST
met
KASBON SUPER 5
van het
LANDBOUWKREDIET

(1e jaar : 4 % - 2e jaar : 5 % - 3e jaar : 6 % - 4e jaar : 7 % - 5e jaar : 8,5 %)

Inlichtingen :

KANTOOR RECOUR BVBA

Prof. O. Rubbrechtstraat 68b, 8972 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 02 70

HERFST '95 IN BEVEREN AAN DE IJZER

Een klassieke concertnamiddag
in een uniek decor van de
St.-Audomaruskkerk

**ZONDAG 22 OKTOBER '95
TE 15 UUR**

met

- ❖ **Hubert Vanaschen, bariton**
- ❖ **Marian Lips, klassieke gitaar**
- ❖ **Het Ensemble Anne Froidebise**
- ❖ **Het St.-Audomaruskoor Beveren**

Toegang : 250 fr., minder dan 16 jaar gratis
Kaarten : Coiffure Mark : 057/30 02 79
E.H. Jacques Perneel : 057/30 02 23
Herman Pannecoucke : 057/30 09 05

Een realisatie van CIBY,
het cultuurinitiatief Beveren aan de IJzer

KONCERT TE BEVEREN IJZER ZONDAG 22 OKTOBER TE 15 U. IN DE ST.-AUDOMARUSKERK

Er valt de laatste tijd wel wat te beleven in dat kleine dorp aan de IJzer. Neem nu november vorig jaar : toen was de stemmige St.-Audomaruskkerk, een geklasseerd monument, de "Kerk van de Maand". De mis werd toen speciaal opgeluisterd: Hubert Vanaschen haalde zijn beste baritonstem boven, het werd stil bij de klassieke gitaar van Marian Lips, het koor van Stavele kon iedereen be-koor-en en ook het toenmalig één maand oude eigen St.-Audomaruskoor gaf blijk van heel wat in zijn mars te hebben.

In samenwerking met VVV Alveringem stak het Zuid-Afrikaans Paarl-Wellington-Streekkoor op een zaterdagmiddag in november Beveren in lichterlaaie. Dit kon niet zomaar, de diverse initiatiefnemers staken de koppen bij mekaar om dit alles niet als een eenmalig gebeuren te laten voorbijgaan. De werkgroep kreeg de naam CIBY mee (CultuurInitiatief Beveren aan de IJzer).

De "Lente in Beveren" met het "Eerste Nuenense Operettegezelschap" (Nederland) in april werd een voltrefeer: een goede opkomst, ambiance troef, en een deugddoende uitwisseling.

En dus is er nu "Herfst in Beveren". Een klassieke concertnamiddag, met een afwisseling van klanken van een koor en een baritonstem, klassieke gitaar, clavecimbel en dwarsfluit, dit alles in een uniek decor en klankbord van de St.-Audomaruskkerk.

Op een rijtje:

- **HUBERT VANASCHEN**, BARITON.
- **HET ENSEMBLE ANNE FROIDEBISE**.
- **MARIAN LIPS**, KLASSIEKE GITAAR.
- **HET ST.-AUDOMARUSKOOR BEVEREN**

U merkt het, dit wordt zeker je tweede zondagnamiddag die in je muzikaal geheugen blijft ingeprent. Hou dus zondagnamiddag 22 oktober vrij. In een sfeervolle kerk, met voormelde bezetting en met een sympathieke omkadering kan je namiddag niet meer stuk. Dat het maar gauw Herfst in Beveren wordt.

Kaarten aan 250 fr. (-16 jaar gratis) bij Coiffure Mark tel. 057/30.02.79, E.H. J. Perneel tel. 057/30.02.23 of Herman Pannecoucke tel. 057/30.09.05.

TE KOOP

- **Mazoutkachel Nestor Martin** - 4 jaar volledig schoongemaakt.
- **Kleurentelevisie** - 8 jaar geen teletekst, geen afstandsbediening. Prijs overeen te komen !
Zich wenden : V. Vandenbusschestraat 6, 8972 Roesbrugge - tel. 057/30 13 42.

EEN GROENE OASE IN HET HART VAN DE STAD

ZILVERLINDE

Residentie «Zilverlinde», wonen in een rustige omgeving vlakbij het stadscentrum.

Wie opteert voor een groene oase in het stadscentrum van Poperinge, of faciliteiten wil op het vlak van begeleiding en veiligheid, vindt hier een nieuwe thuis. Het oude en volledig gerestaureerde kasteelpark van de familie van Merris in de Veurnestraat wordt de groene long binnen de stadskern. Over vijf jaar wordt een gamma aangeboden voor jong en oud, gaande van villa-appartementen en ééngezinswoningen tot 47 serviceflats. Samen met het stadsbestuur en de technische diensten wordt zoveel mogelijk gezorgd voor rust, veiligheid en groen. Het project startte met de bouw van een eerste villa met zes appartementen op de hoek van de

Leon van Merrisstraat en de Sint-Bertinusstraat. Deze residentie kreeg de naam "Zilverlinde" naar één van de groene pronkstukken in het park van Merris. Na de geslaagde infodagen in juni en juli zijn nog slechts enkele appartementen in residentie "Zilverlinde" te koop.

hieruit kan men met de lift zijn woonst bereiken. Oudere bewoners kunnen in de toekomst via een oproepsysteem snel en accuraat hulp krijgen. Extra brede deuren en ruime accommodaties garanderen een aangenaam verblijf, ook voor rolstoelpatiënten.

Luc Vandewynckel in nauwe samenwerking met de eigenaars, de Heer en Mevrouw Ignace van Merris-Claeys is het de bedoeling, een éénheid van architectuur en materialen te realiseren, alles in harmonie met het park. Het park zal als het ware uitdijen tot aan de Leon van Merrisstraat. Tussen het groen komen grotere en kleinere ééngezinswoningen. Alle woningen kunnen voorzien worden van één slaapkamer en bijhorende badkamer op het gelijkvloers. Daarbij bestaat de mogelijkheid om boven één tot drie slaapkamers in te richten. Een woning is reeds in afwerking. Nog voor de winter wordt de bouw gestart van de drie volgende ééngezinswoningen, telkens met garage. Intussen wordt er reeds volop werk gemaakt van concrete plannen voor de laatste fase, namelijk de service-flats. Deze flats verlenen woongelegenheid voor senioren. Zij kunnen er zelfstandig wonen en toch een beroep doen op gemeenschappelijke voorzieningen voor dienstverlening.

Een sobere maar functionele indeling met alle accommodaties, zelfs voor rolstoelpatiënten.

Vanop hun terras genieten de bewoners van het park in de onmiddellijke omgeving en van het zicht op de "torens" van Poperinge. Extra veiligheid wordt gegarandeerd doordat elk appartement beschikt over een videofoon. Tevens kan elke bewoner zijn wagen stallen in de ondergrondse garage die automatisch afgesloten wordt. Van

Tenslotte liggen de woningen op wandelafstand van het stadscentrum. Het is immers mogelijk een doorgang voor fietsers en voetgangers te maken via de Veurnestraat, ter hoogte van huisnummer 104. Residentie Zilverlinde staat model voor de verdere uitbouw van de ééngezinswoningen en de service-flats. Voor de Poperinge architect

Wie interesse heeft voor een appartement in de "Zilverlinde" of meer informatie wil over het project, kan terecht bij Dominique van Merris. Zij leidt u rond in het modelappartement en kan u concrete plannen voorleggen van verdere projecten. Of contacteer haar op nr. 057/33.91.20 in de "Residentie Zilverlinde", Leon van Merrisstraat 2 te 8970 Poperinge.

VERKOOP - BELEGGEN - VERHUUR - VILLA-APPARTEMENTEN - RESIDENTIE ZILVERLINDE

Dominique van Merris

Hoek St.-Bertinusstraat - Leon van Merrisstraat

POPERINGE
TEL&FAX 057-33 91 20

BALLONWEDSTRIJD

Voor het ogenblik zijn er reeds 36 ballonkaartjes teruggekeerd. De wedstrijd wordt eind oktober afgesloten en dan maken we de winnaars bekend en de datum van de prijsuitreiking.

DE SINT KOMT

Op vrijdag 10 november zijn Sint-Maarten en Zwarte Piet - gezeten in hun koets - weer op rondrit door Haringe en Roesbrugge.

Alle deelnemende kinderen krijgen uit de handen van Sint-Maarten een zakje snoep.

Opdat de stoet zijn folkloristisch tintje zou bewaren, vragen de Sint en Zwarte Piet dat iedereen een versierde of verlichte biet zou meedragen. Wie een biet bij heeft kan een supplementaire prijs winnen.

Zorg ook maar dat je een frisse keel hebt, zodat je met heldere stem kunt meezingen.

We vergaderen aan de kerk van Haringe om 18 u. en op de Molenwal om 18.45 u.

KERSTVERLICHTING

Om onze kerstverlichting te bekostigen nodigen wij U uit naar ons feestmaal, dit op zondag 20 november vanaf 12 u. in zaal "Kristen Volkshuis" bij Patrick Gunst.

De deelnameprijs bedraagt slechts 300 fr. (200 fr. voor de kinderen) voor vol-au-vent of koude schotel met frietjes.

Kaarten te bekomen bij alle leden van het feestcomité en bij Patrick Gunst.

PINGPONGAVOND

Iedere woensdag van 19 tot 20 uur in het ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer".

Iedereen welkom !!!

INBINDEN VAN DE IJZERBODE

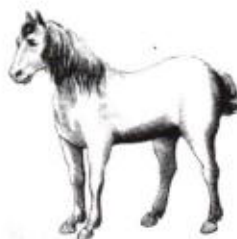
"De IJzerbode" jaargangen 1991 tot 1993, kunnen vanaf heden tot 15 nov. a.s. binnengebracht worden op de drukkerij om te laten inbinden. Een registratieblad met opgave van artikelen en pagina's is voorzien.

De prijs van het inbinden belooft : 750 fr. (gewone uitvoering) en 900 fr. voor luxe-band.

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

ZONDER RIJBEWIJS

Voorstelling van de
nieuwe Ligier diesel
tijdens de

OPENDEURDAGEN

21 - 22 OKTOBER '95

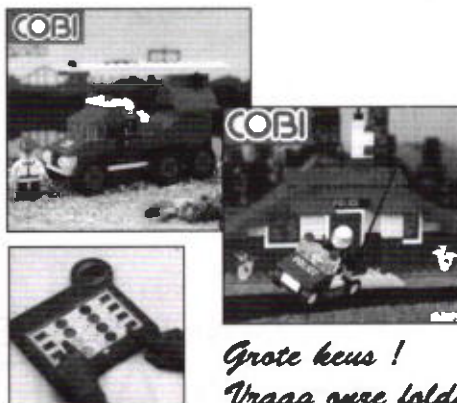
GARAGE-CARROSSERIE

YANNICK HUYS

Kallestraat 16 - 8691 Beveren-IJzer - ☎ (057)30 00 56

HIJ KOMT ERAAN

Grote keus !
Vraag onze folder !

Boekhandel SCHOONAERT - Bergenstraat 14, ROESBRUGGE - 057/30 15 57

BESCHOUWING VAN DE MAAND

We hebben
te weinig
in de geschiedenis
geleerd
hoe we werden
belogen;
daardoor worden we
heden
nog te veel en te vaak
bedrogen!

Slachtherten van de boerderij lekker mals en cholesterolarm

M. DEVOOGHT

Blasiusstraat 65
8972 KROMBEKE
Tel. 057/300 749

EERSTE VOLLEYHAPPENING zaterdag 30 dec. tussen 10 en 22 uur in de twee sporthallen te Poperinge

- tussen 10 en 14 uur :
 - miniemen (jongens/meisjes)
 - kadetten-jongens
 - scholieren-jongens
- tussen 14 en 18 uur :
 - dames recreatief en/of meisjes schol.
 - heren recreatief
 - recreatief gemengd
- tussen 18 en 22 uur :
 - dames 2 & 3 prov.
 - heren-liefhebbers en heren-veteranen
 - seniores gemengd
(2 divisiespelers, 2 divisiereserven of provincialers, 2 dames)

Deelname : 500 fr. per ploeg
Inschrijven vóór 5 november bij
Ignace Gruwez, Vlamingstraat 2,
8970 Poperinge - tel. 057/33 51 89.

Org. : ROEPOVO vzw

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek

- ❖ **PANTYS** voor de dames
 - Mousse light € 2 + 1 GRATIS
 - Lycra € PROMOTIE
- MÓDERNE DAMESSOKKEN**
- ❖ Grote keuze in **HERENKOUSEN**
- ❖ **DAMESFOULARDS** voor deze winter
- ❖ **WINTERMAQUILLAGE '95**
- ❖ **EAU DE TOILETTE**
voor de dames € "CHIPIE"

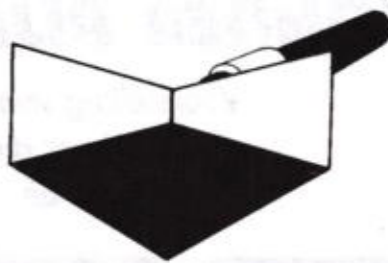
Bergenstraat 1, BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12
Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

SCHRIJNWERKERIJ

REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwingen
herstellingswerken
- Eigen fabricatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaenburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240

8908 VLAMERTINGE

tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE - CARROSSERIE F. DECLERCK

cf Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30 04 16

verdelers HYUNDAI

LANTRA	'94
VENTO	'93
PEUGEOT 205 Forever	'95
TOYOTA Corolla	'92
PEUGEOT 205 Diesel	'91

**HYUNDAI Excel
demonstratie '95**

ALGEMENE BOUWWERKEN- & DAKWERKEN

BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1, 8972 ROESBRUGGE

057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND OKTOBER

Kaartingen

- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 24 oktober puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon zaterdag 28 en zondag 29 oktober maandelijks kaarting voor de leden

MAAND NOVEMBER

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen woensdag 8 november puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 28 november puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon zaterdag 25 en zondag 26 november maandelijks kaarting voor de leden

Vogelpik

- Roesbrugge, bij M. Soenen zaterdag 4 november smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 11 november smijting voor de leden
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon zaterdag 11 en zondag 12 november 3^e maandelijks smijting

CM ZIEKENZORG EN K.B.G.

Op zondag 15 oktober om 19 uur in zaal "Kristen Volkshuis" te Roesbrugge : Dia-voordracht door Burgemeester D'Udekem d'Acoz over : "Vogels in onze streek".
Inkom : 50 fr.

HERFSTFEEST - VRIJDAG 20 OKTOBER

19 u. : Eucharistieviering voor Greta te Haringe
20 u. : Maaltijd bij Julien Gunst. Aperitief, standevlees met groenten en dessert. Unieke modeshow van uitzonderlijke kleding.
Inschrijven bij de kernleden vóór 14 oktober. Kostprijs 500 fr.

K.A.V. DEMONSTRATIE "FEESTELIJKE GERECHTEN"

Op dinsdag 24 oktober bij Cecile Ryon te Haringe om 19.30 uur. Breng een bord, vork, mes en servetje mee. *Het Bestuur*

K.V.L.V. ROESBRUGGE-HARINGE

Op donderdag 2 november om 13.30 uur in het ontmoetingscentrum te Roesbrugge algemene vergadering : "Zorg dragen voor je huid op elk moment" door Hilde Lemaire.
Op maandag 6 november om 13.15 uur in Sint-Jozef te Haringe kookles "Groenten en fruit van bij ons".

JONG K.A.V. EN K.A.V.

Op woensdag 15 november in ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer" om 20 uur : "Jonge vrouwen en seksualiteit".

KAARTING DERDE LEEFTIJD

Op donderdag 16 november te 14 uur in zaal "t Kristen Volkshuis" algemene vergadering met tombola voor alle leden, zang - koffie en koekstuten.

CHIRO HARO

- Wij danken alle mensen die hun steentje hebben bijgedragen voor onze papierslag.
- Chiro op 15 okt., 22 okt. en 5 nov.
- Op 17 november om 20 uur is er voor de ouders dropping. Deze keer in vernieuwde versie. Inschrijven tegen 10 november en de kostprijs bedraagt 150 fr. per koppel. Bij de aankomst wordt u verrast met een dampende kop soep en belegde broodjes.

ROESBRUGGE - HARINGE BURGERLIJKE STAND

Huwelijksaankondigingen :

- Patrick Viane met Kathy Decroo van Alveringem.

Overlijden :

- Henri Louwaege, 89 j., echtgenoot van Germaine Vereecke.

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek glas in lood - melkglas - opruimingen volledige inboedels
oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSINSTITUUT

Valerie
VIANE

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

CAMOUFLAGISTE
van wijnvlekken en littekens

KLEUR- EN STIJLADVIES

Esthetiek - Parfumerie
Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

"HUIDANALYSE" 300 BF
Analyseren huidtype
na het reinigen van de huid.
Gratis staaltjes voor uw huidtype.

Provenplein 53
8972 PROVEN
Tel. 057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Kort na de Tweede Wereldoorlog hebben de twee verslagen West-Europese landen, Duitsland en Frankrijk - Frankrijk was ook een grote verliezer, al heeft het zichzelf achteraf, met zijn gewone arrogantie, tot overwinnaar uitgeroepen - alles in het werk gesteld om langs supranationale instellingen weer te gaan domineren. Instellingen, waarvan de kleine leden die zich lieten inschakelen meestal de dupe geworden zijn, zo o.m. België.

Het begon in 1951 met de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Onze koolmijnen en staalfabrieken zijn eraan ten onder gegaan. In 1957 volgde de Europese Economische Gemeenschap, die in 1967 leidde tot de Europese Gemeenschap. Nu zou alles veel beter worden. We zouden gaan behoren tot een soort verenigd Europa, een economische eenheid, die alle mogelijke voordelen zou bieden en waardoor we met gemak onze produkten in andere landen zouden afzetten. Het resultaat is averechts. Het zijn de andere landen die ons met hun goedkopere produkten bekonnurren, faillissementen veroorzaken en onze werkloosheid bevorderen.

Men voorzag veel verbetering voor begin 1993. De economische grenzen zouden afgeschaft zijn, het zou gedaan zijn met douaniers en douaneformaliteiten, het vrije verkeer van goederen zou weer eens onze economie aanzwengelen. Maar niets daarvan. Alleen de vroegere florissante grensdorpen, zijn nu verlaten, uitgestorven landelijke wijken geworden, waar het drukke en vrolijke vertier van vroeger alleen nog in de herinnering voortleeft.

Toen kwam de Eurotunnel, die vanaf midden 1994 operationeel zou worden. De Britse eilanden zouden rechtstreeks met Europa in verbinding komen en dit zou de ontsluiting van de Westhoek tot gevolg hebben. De toeristen zouden met zwermen leven in de brouwerij brengen. We moesten alleszins in de kortste keren onze infrastructuur daarvoor gaan aanpassen. Maar 't is er niet van gekomen. 't Enige wat ik deze zomer heb opgemerkt zijn een paar jonge kerels, beladen met een veel te zware rugzak, die hier aan mijn raam voorbijtrokken, waarschijnlijk om even een bezoek te brengen aan de prachtige kerk van Haringe. Of dat met de Eurotunnel te maken heeft betwijfel ik sterk.

Nu wordt er verteld dat de Maastrichtnorm ons zal redden, maar we weten intussen wel beter.

In het kader van heel dat Europese gedoe, zijn alleen de grote landen de profiteurs.

"Ja, maar", zegt Gusta, "Je mag toch niet vergeten dat de supranationale instellingen, zoals de Europese Commissie en het Euorparlement een vangnet zijn voor onze afgedankte politiciers, die er in hun oude dag nog een stevige boterham kunnen verdienen".

*We noemen geen namen,
Pol*

Onze hospitalisatieverzekering

21 + rekening

**WIJ BETALEN UW
ZIEKENHUISFAKTUUR
EN DIT HOEFT U GEEN
CENT TE KOSTEN !**

- Levenslange dekking indien aangesloten vóór uw 65
- voor iedereen ongeacht beroep of hobby
- recht op éénpersoonkamer naar keuze
- onbepikt in duur en bedrag
- vergoeding op basis van de werkelijke kost
- geen geneeskundig onderzoek

Zorg ervoor dat u NOOIT hoeft te zeggen :

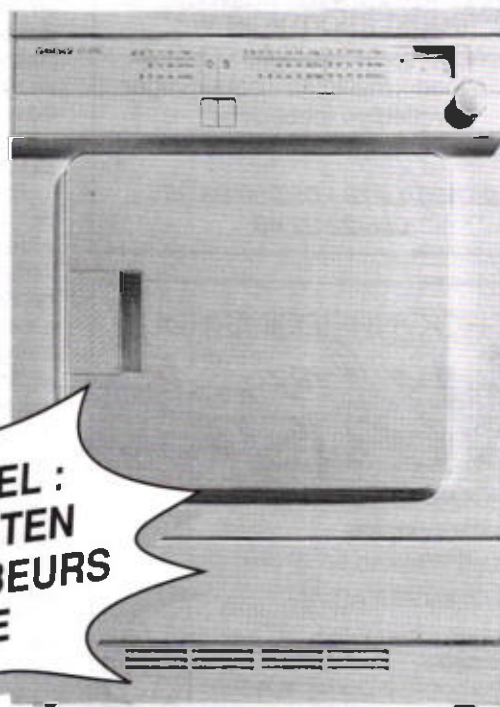
"Had ik het maar geweten."

WACHT NIET TOT HET TE LAAT IS !

KRIS ROSSEEUW

Provenplein 48, Proven - Tel. 057/30 03 55

DE NIEUWE DROGERS VAN CONSTRUCTA VOOR EEN VLUIG DROGEN !

**GRATIS IN WINKEL :
REDUKTIEKAARTEN
VOOR HANDELSBEURS
POPERINGE**

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Fonten Barriere, Remieten Cramer, Medard Leniere en Pros Savoye, waaren vier frontiereboeren, van 'n beetje boven de zestig, die ol 'binnen è speelt waaren', gelijk dat ze dat in de streeke zeggen en die waaren kommen rentenieren, ol niet verre van mekaar, in Poperinge. Ze gingen olle maandagachternoene gaan kaarten in hulderen stamkafee, op den hoek van de markt, in Poperinge.

Fonten, Remieten en Medard, die è trouwt waaren, hadden nog elk hulder vrouwmens, thuus. Maar Pros was jonkman en weunde olleene. Dat kwam, omdat Pros oltyd tegaare è boert had met zyn zuster Germaine, die oek jonk è bleeven was en Pros oltyd had kunnen beklappen dat 'n oek niet ging trouwen.

Maar Germaine was nu ol haast 'n jaar dood en Pros was van plan van nu voort op zoek te gaan achter 'n vrouwmens.

"Der ga wel hier of daar een zyn da'k ga kunnen bekooren, zeker !" zei Pros teegen zyn maaten.

"En ols ze 't niet gaan doen voor joen, 't ga voor je kluiten zyn !" lachte Remieten Cramer.

Inderdaad, 't duurde niet lange of Pros kreeg d'occasie van 'n jonk, 'n snel ding, dat meer of vijftien jaar jonger was of ie ... !

"Eén ding is ongemakkelijk !" zei Pros ... "dat ze voor 't moment nog in Brussel weunt !"

Olle zaterdag voornoene ging Pros er naartoe, met den trein, en 's zondagavond kwam 'n met de laatsten naar huis. Dat d'ander drie, de maandagachternoene 'n beetje lachten met Pros, is wel te verstaan ...

"Je moet er niet achter horkten wei !" zei de bazinne ... "ze zyn olle drie jaloers ... 't is te verstaan oek, ze staan daar olle drie met elk 'n commode thuus, waarop dat er oek ol 't eene en 't ander te zeggen is ... en gie hêt daar d'occasie van zoo 'n modern fris meubel ... laat ze maar lachen, me man !"

"Je gaat daar je peuzelingen aan hèn, wei !" grinnikte Fonten.

"Kun je gie daar nog teegen aan joen oude, olle weeke eerst zoo verre met den trein !" vroeg Medard.

"Horkt 'n keer !" zei Pros ... "met den trein is dat niet lastig, want 't is geheel den tyd zitten ... en onke in Brussel in de Noordstatie kommen, is 't maar 'n stap meer, te voete ... Maar ja, 't is ol te doene onke toen daar kommen !"

"Ja, we zouden dat rechtuut gelooven !" lachten ze olle drie.

"Dat is olzoo !" vervolgde Pros ... "achter 't eerste, dat ga nog ! ... achter 't tweede, voel ik dat 't ol moeilijker komt ... maar achter 't derde moe'k ol 'n moment stoppen, wei !"

Ols ze dat hoorden, keeken ze olle drie vergaapt naar Pros ...

"Wuk zeg je gie daar !" riep Fonten ... " 'n moment stoppen ... ! maar je moet daarmee olgeheele stoppen, vent ... ! Aan joen oude, je gaat 'n keer entwot krygen !"

"Jamaar ja, je zegt gie ol wel !" zei Pros ... " maar hoe ga'k er toen by geraaken, ze weunt op 't vierde, wei !"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 11 november 1995
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 240 fr.

SINT-MARTINUS de PATROON van HARINGE en van ROESBRUGGE

In 1806 was Sint-Viktor de parochieheilige van Roesbrugge

Sint Martinus in de kerk en in de volksgebruiken

In de Vroege-Middeleeuwen kwam Audomarus (naderhand Sint-Omaar) een monnik uit Luxeuil (Haute-Saône), met enkele helpers de nogal woeste bewoners van het IJzerbekken bekeren. Hij stichtte of herstichtte nog vóór 639 de bisschoppelijke zetel van Terwaan of Terenburg, destijds hoofdplaats van de Morinnen.

Vanaf de 7de eeuw werden hier bidplaatsen, kapellen en naderhand ook kerken gebouwd en kloosters gesticht. Vele kerken bij ons, werden net als in Frankrijk, aan Sint-Martinus van Tours (Frankrijk) toegewijd, want deze heilige uit de 4de eeuw kende een grote verering, voornamelijk dank zij de vele aan hem toegeschreven mirakels. Zijn heilgdom te Tours was een van de meest bezochte bedevaartplaatsen van Frankrijk.

Ook tal van kerken uit latere eeuwen kozen Sint-Maarten als beschermheilige.

In België zijn er rond de vierhonderd Sint-Martinus-kerken. In West-Vlaanderen is hij de patroon van 22 parochiekerken; Aarsele, Ardooie, Avelgem, Beselare, Koolskamp, Koekelare, Desselgem, Haringe, Leisele, Loppem, Moorsele, Moorslede, Neerwaasten, Oeselgem, Oekene, Roesbrugge, Sijslele, Vladslo, Werken en Westvleteren, er zijn ook Sint-Martinus-kerken te Kortrijk en te Ieper.

Het was de H. Eligius, bisschop van Doornik en Noyon, die in de 7de eeuw, de eerste parochiekerk van Kortrijk aan Sint Maarten opdroeg, en te Doornik een abdij stichtte die aan de H. Martinus was toegewijd. Audomarus, bisschop van Terenburg, deed in dezelfde eeuw, te Sithiu (nu heet dat Sint Omaars of Saint Omer) een bidplaats bouwen die Sint Martinus als patroonheilige had.

In 1092 werd te Doornik de vervallen Sint Maartensabdij als Benediktijnenabdij uit haar puinen gehaald door de Franse teoloog Odo van Kamerijk of Doornik (1050-1113).

Meer dan vijf eeuwen later, omstreeks 1625, schonk aartshertogin Isabella, aan de hoofdkerk van Ieper een relikwie van de H. Martinus. Antonius de Haynin, vijfde bisschop van Ieper, liet een zilveren borstbeeld maken, om ze daarin te bewaren. Het borstbeeld met relikwie, verdween tijdens de Franse revolutionaire oorlogen.

Leven van Sint-Martinus

Martinus werd in 316 of 317 geboren te Sabaria, in Hongarije, als zoon van een krijgsoverste. Toen hij nog een kind was, trok hij met zijn vader naar Pavia (Italië), waar hij voor het eerst hoorde van het kristendom, en geloofsleerling werd. Op 15-jarige leeftijd legde hij de militaire eed af, en ging hij behoren tot de keizerlijke wacht te paard. Zijn legerafdeling werd weldra naar de stad Amiens gezonden, in Gallië.

Op zekere dag zag hij aldaar aan een van de stadspoorten een halfnaakte, verkleumde bedelaar. Martinus, die reeds gevoel had voor kristelijke naastenliefde, had medelijden met die dompelaar, kliefte met zijn

zwaard zijn wijde mantel middendoor en overhandigde dit aan de arme man, om zijn naaktheid te bedekken. De legende verhaalt dat Martinus de volgende nacht, in een droom, Jezus zag met de halve mantel om zijn schouders, en hij hoorde Hem tot de engelen zeggen : "Hiermede heeft Martinus, de geloofsleerling, Mij bekleed".

Met Pasen 339, liet Martinus zich dopen, en bij de veldtocht van keizer Constantijn, in 354, tegen de Alemannen, verliet hij het leger. Hij trok naar Poitiers, waar hij de lessen volgde van bisschop Hilarius.

Kort daarop ging hij naar Italië, waar hij zijn ouders wenste te bezoeken. Hij wist er zijn moeder in het kristendom op te nemen, maar werd er vervolgd door de Arianen (een

ketterse beweging veroordeeld door het Concilie van Nicea in 325), zodat hij verplicht was zich te verschuilen op het eiland Gallinaria.

In 360 kwam Martinus weer te Poitiers bij Hilarius terecht, die tussendoor in ballingschap had verbleven in het Oosten. Van Hilarius kreeg Martinus de toelating om zich terug te trekken in de nog woeste omgeving. Daar stichtte hij, in 361, het klooster Ligugé, het allereerste van heel Gallië. Er werd weldra verteld dat hij een dode katechumeen terug tot leven had gebracht, en dat was het begin van zijn roem.

Martinus werd in 371 uit zijn klooster gelokt, zogezegd om een zieke te genezen, maar hij werd er overrompeld en tegen wil en dank, op 4 juli 371, tot bisschop van Tours gewijd.

Toch veranderde hij niet van levenswijze en hij ging buiten Tours als eenzame kluizenaar leven. Meerdere gezellen kwamen zich rondom hem scharen en dat was de aanleiding om in 375 de abdij van Marmoutiers te stichten, die tevens een centrum werd van studie en apostolaat, een soort seminarie. Zijn eenvoud en ootmoedigheid contrasteerde

de fel met de praal en zelfgenoegzaamheid van de toenmalige gallo-romeinse prelaten. Hij was tevens bekend als wonderdoener en daardoor verwierf hij de eerbied en de achting van groot en klein, waarvan hij er velen tot het kristendom bekeerde. Hij was o.m. in goede relatie met de Romeinse keizer Maximus (383-388), die hij te Trier ging opzoeken om genade te krijgen voor de ketterse volgelingen van Priscillianus. Martinus smeekte de keizer hun dwaalleer te straffen, maar de personen te sparen, echter tevergeefs.

Op een terugreis van Rome, begaf hij zich naar het klooster van Candes, dat hij ook had gesticht. Daar zou hij een geschil onder geestelijken gaan bijleggen. Maar hij werd er onwel en stierf er op 8 november 397, op 81-jarige leeftijd. In triomf werd zijn lijk naar Tours (52 km ver) overgebracht, waarbij wel 2000 monniken hem hebben begeleid. Op 11 november werd hij aldaar begraven. Het is voornamelijk zijn graf dat er het pelgrims-oord werd van die tijd.

Sint Martinus als volkshellige

De dag van Martinus' begrafenis, 11 november, werd zijn feestdag. En die dag was in vroegere tijden een mijlpaal in het jaargebeuren. Kanunnik Guilielmus Tanghe (1802-1879) die meer dan 70 kleinere studies schreef van Westvlaamse parochies en hun patroonheilige, zegde van Sint Martinus: "Er zijn weinig heiligen wier gedachtenis zodanig vermengd is met de zeden, de spreuken en de gewoonten van het volk". (1)

Op vele plaatsen werd op 11 november het vee uit de weiden naar de stal gebracht. Het was de dag waarop de pachten door boeren en landgebruikers aan de eigenaars werden betaald, en waarop de meiden en knechten van plaats veranderden. Men sprak in de Kempen van de *Sint Maartensmesse*, zoals men in Vlaanderen sprak van *Bâmesse*, op 1 oktober.

Met Sint-Maarten begon men 's avonds met de olielamp te werken en op de hoeven werd het spinnewiel van de zolder gehaald.

Op Sint-Maartensavond werden er pannekoeken of wafels gebakken. Die avond trok-

ken in onze streek, wanneer het donker werd kinderen door de straten met uitgeholde bieten of lampions en zij zongen liedjes waarvan de betekenis niet helemaal duidelijk is. De daaropvolgende nacht zou Sint-Maarten, langs de schouw, lekkernijen en speelgoed brengen, net zoals op andere plaatsen Sint Niklaas. Als kinderen waren we ervan overtuigd dat hoe feller we zongen, hoe meer we van de Sint zouden krijgen. Een van die liedjes, die we toen door de dorpsstraat lieten galmen, luidde als volgt

*Sinte Maartensavond,
de torre gaat mee naar Gent,
En als mijn moeder wafels bakt,
ik zit zo geern omtrent,
Stookt vier,
Maakt vier,
Sinte Maarten komt alhier
Al met zijn blote armen,
Hij zou zich geerne verwarmen.*

Met het woord "torre" in de eerste versregel hebben de folkloristen nogal wat moeite gehad. In het weekblad *Rond den Heerd*, (2) in 1865 door Gezelle gesticht, schreef men dat het hier ging om de torenspits van de Sint-Maartenskerk te Kortrijk, die rond het jaar 1860 was afgebrand, te Antwerpen opnieuw werd gemaakt, en stuksgewijze langs de waterwegen, over Gent, naar Kortrijk werd gebracht. Maar er werd wel ernstig getwijfeld aan de echtheid van deze versie. E.H. G. Celis (1880-1959), de eerste konservator van het Volkskundemuseum te Gent, schreef in de *Volkskundige kalender voor het Vlaamsche Land* (Gent, 1923, p. 302) dat hij vermoedde dat men "torre" moest opvatten als een relikwiekast, die torenvormig was, en op bedevaart meegedragen werd naar Gent (3), en Prof. Dr. K.C. Peeters, heeft dat in zijn standaardwerk *Eigen Aard - Overzicht van het Vlaamse Volksleven*, overgenomen (4). Wij zijn evenwel een heel andere mening toegedaan. In onze streek verstond men onder "torre" niet alleen een toren, maar ook de lampion waarmee op Sint-Maartensavond de kinderen optrokken door de straten. Het gaat hier waarschijnlijk om een dialektische vervorming van het woord "toorts". En dat Gent die

versregel besluit is voorzeker alleen maar te wijten aan het feit dat "Gent" rijmt met "omtrent". Tocht geeft De Bo in zijn *Westvlaamsch Idioticon* (1870-1873) voor het woord "torre" alleen maar de betekenis van toren. Maar dat is natuurlijk geen bewijs, want De Bo is zeker niet volledig.

Het voorlaatste vers van bovenstaand liedje herinnert aan het feit dat Sint Maarten zijn mantel deelde met een bedelaar, wat tot gevolg had dat zijn bovenarmen niet meer bedekt waren.

Het "Stookt vier, Maakt vier" had eigenlijk betrekking op een veel ouder gebruik. Eertijds gingen de kinderen op Sint-Maartensavond van huis tot huis om brandstof, hoofdzakelijk hout, in te zamelen onder het zingen van zgn. bedelliederen. Die verzamelde brandstof werd opgestapeld en er werd een vuur aangemaakt, een vreugdevuur waarrond de kinderen dansten en sprongen en liederen zongen. Deze vuren, die oorspronkelijk offervuren zouden geweest zijn, bleven voortleven in het rondlopen met fakkels en lantaarns.

Als kind heb ik altijd gedacht dat we op 11 november niet naar school moesten omdat Sint Maarten geschenken had gebracht, en opdat we dus van zijn weldaden onmiddellijk zouden kunnen genieten.

Sint-Martinus, patroonheilige van Haringe... en van Roesbrugge

Op korte afstand van de laag gelegen en zompige oevers van de Isera (IJzer), zou reeds in de 10de eeuw op gronden toebehorende aan een zekere heer Hari (vandaar Haringe) een koorkerkje met crypte gebouwd zijn. Waarschijnlijk de oudste kerk van de streek die in de volgende eeuw herhaalde keren platgebrand en geplunderd werd, maar telkens weer uit haar as verrees. De kerk van Haringe bleef een hele tijd de centrale kerk van de omgeving, en onder haar pastoor stond de kapel van Proven (reeds parochiekapel in 1151) en de kapelanie van Roesbrugge, reeds vermeld in 1218.

De kerk van Haringe was aan Sint-Martinus toegewijd.

Roesbrugge dat uitgegroeid was tot een belangrijk dorp, beschikte alleen maar over een kapel, bediend door een kapelaan, maar moest voor de voornaamste sacramenten en plechtigheden (doop, huwelijk, begrafenis, enz.) naar Haringe, langs een vaak slijkerige kerkwegel.

In 1793 werd Roesbruggedorp door de Franse revolutionaire troepen gebrandschat. Niet minder dan 248 huizen zijn in de fik gestoken, en 220 daarvan zijn in de vlammen opgegaan. Ook de kapel was volledig vernield.

Na het konkordaat tussen Napoleon en paus Pius VII in 1801, waarbij o.m. de bisdommen Ieper en Brugge (5) werden afgeschaft, kwam onze streek onder het bisdom Gent, dat voor een nieuwe indeling van de parochies zorgde. Op 30 november 1802

(vervolg blz. 419)

HONDERD JAAR GELEDEN WERDEN DE X-STRALEN ONTDEKT !

Leven en werk van prof. Wilhelm Conrad Röntgen

R.-A. BLONDEAU

Als de huisarts met zijn stetoskoop, en met duwen en kloppen geen juiste diagnose kan stellen, dan verwijst hij zijn patiënt naar de kliniek en naar de radioloog, de dokter die met X-stralen het inwendige onderzoekt. Daar wordt men min of meer uit de kleren geholpen en zonder dat men zelf iets te zien krijgt of wat ook gaat voelen, wordt de innerlijke pijnlijke plek en haar omgeving doorgeleucht en gefotografeerd. Aan de negatoscoop (een lichtbak om negatieven te bekijken) worden de filmpaten door de radioloog met argusogen overlopen en onderzocht. Afwijkingen aan het skelet springen onmiddellijk in het oog, maar het geëfende oog van de specialist kan ook uit fijne weefselschaduw en zwellingen en ontstekingen afleiden. Zelfs bij holle organen zijn er niet veel problemen, daar worden de weefsels zichtbaar gemaakt met kontrasterende middelen, zoals bariumverbindingen.

Net honderd jaar geleden werden die X-stralen ontdekt, en met steeds maar betere toestellen, denk aan de CT-scanner, zijn de mogelijkheden ervan tot onvermoede hoogten opgevoerd.

Hoe het tot stand kwam.

Sinds oktober 1895 was Wilhelm, Conrad Röntgen, hoofd van het Natuurkundig Instituut van de universiteit van Würzburg (in het noorden van Beieren) er mee bezig de elektrische ontladingsverschijnselen te bestuderen in verschillende soorten Geissler of Hittorfse (1) buizen. Dit zijn gesloten glazen buizen gevuld met verdund gas, eigenlijk katodestraalbuizen.

In de late avonduren van 8 november 1895 - dus honderd jaar geleden - had hij een van die glazen buizen in zwart papier gewikkeld, om de doorlaatbaarheid voor licht van dat papier te onderzoeken. In de nabijheid van zijn buis lag een geopende doos met een poeder, dat zonder aanwijsbare reden, in de verduisterde kamer, een deems-sterig licht begon uit te stralen. Om die bijkomende straling uit te schakelen, nam hij een houten plankje dat hij in de baan tussen de buis en het poeder aanbracht. Maar het poeder bleef, zij het iets zwakker, oplichten. De straling ging dus doorheen het hout.

Toen pakte hij het scherm beet waarmee er proeven gedaan werden inzake luminescentie (fluorescentie en fosforescentie), bracht het voor de buis en wanneer hij de elektrische stroom inschakelde, begon het scherm onmiddellijk op te lichten. Er was geen twijfel meer mogelijk, er gingen onzichtbare stralen uit van de in zwart papier gewikkelde buis, die het poeder en het scherm deden licht geven. En aan de fluorescentie van het scherm kwam zelf geen

einde wanneer de professor tussen de buis en het scherm een dik boek, van wel duizend bladzijden, schoof. Dat had hij nog nooit meegemaakt. Röntgen stond voor een raadsel.

In de daarop volgende dagen experimenteerde hij verder en op een gegeven moment kwam zijn hand tussen de buis en het lichtscherm. Tot zijn konsternatie bemerkte hij dat de beenderen van zijn hand, op het scherm zichtbaar waren. Dat bezorgde hem een schok. Zou hij dan stralen hebben ontdekt waarmee men in staat was in het inwendige van het lichaam te kijken?

En toch was hij nog onzeker. Aan de anatoom van Kölliker verklaarde hij: "Ik heb iets zeer interessants ontdekt, maar ik ben nog niet helemaal zeker of mijn waarnemingen juist zijn". Voorlopig sprak hij er nog met niemand over, zelfs niet met zijn assistenten. Hij werkte in het geheim verder in zijn eigen laboratorium waar hij zijn bed had laten plaatsen, om niet veel tijd te verliezen. Op 22 december maakte hij van de hand van zijn vrouw, op een fotografische film, de eerste foto, die zeer duidelijk de beenderen, en ook haar trouwring liet zien.

De eerste publikatie

Röntgen was nu ver genoeg gevorderd om over zijn bevindingen een rapport te schrijven, dat hij als titel meegaf: "Een nieuw soort stralen". (2) Op 28 december 1895 overhandigde hij dit aan de president van het *Physikalisch-medizinische Gesellschaft*. Daarin stond te lezen dat door elektrische ontladingen van een inductieklos van Rümckorf (3) in een, met licht karton ommantelde, Hittorfse buis te sturen, in een verduisterde kamer, een scherm dat met bariumplatinazout was bestreken, bij elke ontlading sterk ging oplichten, zelfs nog op een afstand van wel 2 meter. De ontdekte stralen noemde hij wegens hun mysterieuze eigenschappen, X-stralen, naar de onbekende uit wiskundige formules. Het was alleszins iets anders dan katodestrallen, want uit eerder onderzoek wist men dat die niet meer dan enkele centimeters in de buitenlucht doordringen. De door hem ontdekte stralen drongen met gemak door papier, hout en linnen.

De president van het voornoemde *Gesellschaft* liet dit rapport onmiddellijk in druk uitgeven. Röntgen stuurde een aantal exemplaren naar vrienden en collega's en o.m. aan zijn vriend Flexl in Wenen. In een begeleidende brief stak hij een foto die de beenderen van de hand van zijn vrouw liet zien. Flexl toonde het rapport en de foto aan prof. Lecher die zo juist uit Praag in Wenen was aangekomen. De vader van Lecher was

Professor doctor Wilhelm Conrad Röntgen
(1845 - 1923)

hoofdredakteur van de *Wiener Presse* en die werd door zijn zoon onmiddellijk op de hoogte gebracht van deze uitzonderlijke ontdekking. Er werd op de redactie op staande voet een bericht opgesteld dat de volgende dag als primeur zou verschijnen. Evenwel met enkele onnauwkeurigheden aan haastig journalistiek werk eigen. De naam Röntgen werd afgedrukt als Rautgen uit Wenen. In weinige dagen drong dat nieuws overal door, en op 8 januari 1896 kon men dit reeds in de Amerikaanse kranten lezen. Met dezelfde foute gegevens verscheen dit bericht op 9 januari in de *Würzburger Zeitung*, een plaatselijke krant. Niemand was over het bericht meer verwonderd dan prof. Röntgen, en in Würzburg vermoedde niemand dat de ontdekking, waarvan sprake, door hun bloedeigen prof. Röntgen, en binnen hun eigen muren was gebeurd. Maar in de eerstvolgende dagen kwam de waarheid aan het licht.

De geleerden waren onmiddellijk vol aandacht en de medische wereld begreep de betekenis van deze ontdekking. In alle laboratoria, waar men de beschikking had over de vereiste apparatuur begon men te experimenteren en radiografieën te maken. Röntgen werd uitgenodigd om op 13 januari 1896 te Berlijn, in aanwezigheid van keizer Wilhelm II, een voordracht te houden over zijn vondst. Hij ontving er uit de handen van de vorst de Kroonorde van tweede klasse.

Kort daarop, op 23 januari werd hij ook door het *Physikalisch-medizinische Gesell-*

schaf uitgenodigd om, te Würzburg, over zijn ontdekking te vertellen. Tijdens zijn uiteenzetting liet hij meerdere foto's circuleren die met X-stralen waren tot stand gebracht. Toen zijn spreekbeurt beëindigd was, verzocht hij de bekend anatoom van Kölliker, die daar aanwezig was, zijn hand met X-stralen te laten fotograferen, wat dan ook prompt gebeurde. Deze foto werd direkt ontwikkeld en aan het auditorium getoond. Von Kölliker die ongetwijfeld de toekomstperspektieven van deze ontdekking doorzag, vroeg daarop het woord. Bijzonder onder de indruk verklaarde hij: "Ik heb in de 48 jaar, dat ik aan het *Physikalisch-medizinische Gesellschaft* ben verbonden, nog geen enkele zitting bijgewoond, waarin een zo belangrijk onderwerp ter sprake is gebracht, als dit nu het geval is. Ik stel voor die onbekende X-stralen voortaan röntgenstralen te noemen, en ik vraag U dit in de notulen van deze vergadering te laten opnemen..."

De levensloop van Wilhelm Conrad Röntgen

Op 27 maart 1845 werd Wilhelm Conrad Röntgen geboren in het stadje Lennep, in het Rijnland, als de zoon van een koopman en linnenfabrikant. Zijn moeder heette Charlotte Frowein en was afkomstig van Amsterdam. Zijn ouders die gehuwd waren in 1842, deden echter geen te briljante zaken in Duitsland en in 1848 vertrok het gezin naar Nederland, meer bepaald naar Appeldoorn waar er familie van mevrouw Röntgen woonde. De jonge Wilhelm liep er school, en vanaf 1862 volgde hij de lessen aan de technische school van Utrecht (een soort beroepsschool). Toen hij bij een kwa-jongensstreek - een getekende karikatuur van een leraar - de schuldige niet wilde verdragen, werd hij van de school weggestuurd.

Door zelfstudie slaagde hij, in januari 1865, voor het toegangsexamen van de universiteit van Utrecht. Tegen het einde van hetzelfde jaar wist hij toegang te krijgen tot het Polytechnisch Instituut van Zürich, waar hij wenste te studeren voor ingenieur in de mechanica. In 1868 slaagde hij in het eind-examen en een jaar later promoveerde hij op een proefschrift over gassen. Hij leerde er ook zijn latere echtgenote kennen: Bertha Ludwig.

Kort daarvoor was de natuurkundige August Kundt, die privaat-docent was geweest te Berlin tot professor aan het Polytechnikum te Zürich benoemd. Röntgen werd er zijn assistent. In 1870 liet Röntgen zich reeds opmerken met een verhandeling over de specifieke warmte van lucht en gassen. In datzelfde jaar werd Kundt de plaats aangeboden van hoofd van de afdeling natuurkunde van de universiteit van Würzburg. Kundt had zijn assistent Röntgen graag meegenomen, maar omdat Röntgen geen Latijn kende, kwam hij niet in aanmerking om een officiële plaats aan die Beierse universiteit in te nemen. In 1872 kon hij echter wel weer bij Kundt terecht, daar de professor benoemd was te Straatsburg, waar de oude, in 1621 gestichte universiteit, in

Daniël van Duyse
(1852-1924)

1872 vervormd werd tot Keizer-Wilhelmuniversiteit, en waar, in de fakulteit wetenschappen, Latijn geen rol speelde. Voor die betrekking was niet alleen professor Kundt tussenbeide gekomen, maar ook de befaamde scheikundige Adolf Baeyer, die eveneens zopas in Straatsburg benoemd was. Baeyer die in 1905 de Nobelprijs voor chemie zou krijgen, had van december 1858 tot mei 1860 te Gent, gewerkt in het laboratorium van de beroemde Friedrich August Kekulé.

In 1875 werd Röntgen benoemd tot professor in de wis- en natuurkunde aan het Land- en Bosbouwinstituut van Hohenheim in Württemberg. Maar spoedig keerde hij naar Straatsburg terug en werkte hij er nog drie jaar als buitengewoon hoogleraar.

Vier jaar later werd hij gewoon hoogleraar en rektor van de universiteit van Giessen, aan de samenvloeiing van de Wieseck en de Lahn. Nog elf jaar later, in oktober 1888, werd hij te Würzburg uitgenodigd om de leerstoel van fysica te gaan bezetten, in opvolging van Friedrich Kohlrausch, die het jaar voordien naar de universiteit van Straatsburg was vertrokken. Te Würzburg, die hem vroeger geweigerd had, omdat hij het Latijn niet machtig was, werd hij in januari 1894 tot rektor benoemd. Het is toen dat hij met zijn onderzoek van de katodestralen begon - die reeds bestudeerd waren door Hittorf en Crookes (4) en naderhand door Hertz (5) en Lenard (6) - wat tenslotte zou leiden tot de ontdekking van de X-stralen.

Toen het duidelijk werd wat die ontdekking te betekenen had, werd Röntgen overal gehuldigd. Het begon met de medische fakulteit van de universiteit van Würzburg, die hem tot ere-doctor benoemde. Kort daarop werd hij ere-burger van zijn vaderstad en de universiteit van Leipzig, die graag grote namen binnen haar muren had, bood hem in

Hanri van Heurck
(1838-1909)

1899 de leerstoel voor fysica aan, in opvolging van de overleden natuurkundige Gustav Heinrich Wiedemann (de grondlegger van de "Wet Wiedemann-Franz", inzake warmtegeleiding). Maar Röntgen ging er niet op in, hij wenste in Beieren te blijven, waar hij weldra benoemd werd tot "königlich bayerischen Geheimrat". Op 1 april 1899 werd hij aangesteld tot gewoon hoogleraar voor fysica en directeur van het Natuurkundig Instituut van de universiteit van München.

Toen in 1901 voor de eerste keer Nobelprijzen werden uitgereikt werd Röntgen de laureaat voor natuurkunde. Het bedrag dat toen aan deze prijs verbonden was vermaakte hij aan de universiteit van Würzburg. Hij weigerde resoluut de adellijke titel te dragen die hem door het Beierse koningshuis was verleend.

Nog tijdens de Eerste Wereldoorlog, op 70-jarige leeftijd doceerde hij experimentele fysica. In 1920 legde Röntgen zijn professorsoraat neer. Het jaar voordien was zijn echtgenote, waarmee hij 47 jaar een gelukkig paar had gevormd, overleden. Drie jaar later, op 10 februari 1923, in zijn huis te Weilheim, was het zijn beurt. De urn met zijn as werd later, tezamen met die van zijn vrouw, bijgezet in het graf van zijn ouders te Giessen.

X-stralen bij ons.

Geneeskundigen en biologen hadden al gauw begrepen dat de Röntgenstralen bijzondere mogelijkheden boden.

Ook fabrikanten van wetenschappelijke apparatuur, katodestraalbuizen en dergelijke, waren er als de kippen bij om röntgenstraalinstallaties op de markt te brengen. Ze werden niet gehinderd door eisen van de ontdekker, want die was niet op materieel voordeel belust. Toen vertegenwoordigers

van de firma AEG hem voorstelden de uitvinding samen industrieel uit te baten, en van "patenten" spraken, antwoordde hij opgevonden: "Patenten? Ik wil geen patenten en ik heb ze ook niet nodig; ik heb de X-stralen niet uitgevonden, ze behoren aan diegenen die ze nodig hebben. Al diegenen, die verder onderzoeken willen, mogen mijn verhandelingen daarover lezen. Overigens ben ik van mening, dat mijn ontdekkingen overeenkomstig de goede traditie van Duitse professoren aan de gemeenschap behoren en niet door patenten aan afzonderlijke ondernemers voorbehouden blijven..."

Afgezien van zijn boekje, *Een nieuw soort stralen*, van einde 1895, publiceerde Röntgen op 9 maart 1896 en op 10 maart 1897 nog twee werken in verband met de door hem ontdekte stralen. Hierbij te vermelden is dat de Gentenaar Daniël van Duyse (1852-1924), docent in de pathologische anatomie en -histologie aan de rijksuniversiteit van zijn geboortestad, die zich toegelegd had op het maken van röntgenfoto's van het oog, reeds in februari en april 1896 hierover bijdragen schreef respectievelijk in "Archives d'ophtalmologie", *Les rayons Röntgen en chirurgie oculaire*, en in de "Annales de la Société de médecine de Gand", *Applications des rayons X à la chirurgie oculaire*.

Ook de Antwerpse plantkundige Henri van Heurck (1838-1909), wist zich al vroeg een radiografische installatie aan te schaffen. Van Heurck had in Leuven gestudeerd en was er als doctor in de wetenschappen gepromoveerd. Hij werd leraar aan de Nijverheidsschool te Antwerpen en was sedert 1877 directeur van de Antwerpse plantentuin. Tevens was hij een autoriteit op het gebied van de mikroskopie en een bedreven experimentator. Hij wist interessante radiografische foto's te maken, die in wetenschappelijke werken werden gepubliceerd. In 1897 liet hij een geïllustreerd werkje verschijnen van 88 bladzijden, *La technique et les applications des rayons X*.

Omdat ondertussen gebleken was dat röntgenstralen niet zo onschuldig waren als men aanvankelijk wel meende, bedacht hij een versterkingsscherm waardoor de patiënt minder lang aan de stralen werd blootgesteld voor hetzelfde radiografisch resultaat.

Noten:

- (1) Heinrich Geissler (1814-1879), Duitse glasblazer, die dergelijke buizen, met soms zeer grillige vormen, voor het eerst vervaardigde. Wilhelm Hittorf (1824-1919), Duitse natuurkundige. Leverde baanbrekend werk op het gebied van elektrische ontledingen in verdunde gassen.
- (2) Hiervan verscheen een Nederlandse uitgave te Amsterdam in 1896.
- (3) Heinrich Daniël Rühmkorf (1803-1877), Duits-Franse instrumentenmaker. In een Rühmkorkflos wordt een lage elektrische spanning omgezet in vonken met hoge spanning. Bij ontledingen in verdunde gassen maakt men steeds van dergelijke klossen gebruik.
- (4) William Crookes (1832-1919), Engelse natuur- en scheikundige. Ook een pionier op het gebied van elektrische ontledingen in verdunde gassen. Nobelprijs voor scheikunde 1907.
- (5) Heinrich, Rudolf Hertz (1857-1894), Duits natuurkundige, voornamelijk bekend om zijn ontdekking van de elektromagnetische golven.
- (6) Philipp Lenard (1862-1947), Duits natuurkundige. Deed verdoorgedreven onderzoeken inzake eigenschappen der katoedstralen. Nobelprijs natuurkunde 1905.

SINT MARTINUS

(vervolg van blz. 416)

werd Roesbrugge aangeduid om onder de rang van sukkursale kerken te komen, maar dat was niet onmiddellijk van toepassing. In afwachting dat er een pastoor zou benoemd worden, kreeg E.H. Alexander Deleghere, de opdracht als proost te zorgen voor de nieuwe parochiegemeenschap. Hij vond alhier echter noch kerk noch kapel en was verplicht de kerkelijke diensten in een privaat huis te laten plaatsvinden.

In 1805 kregen de Roesbruggenars toelating van de bisschop om eindelijk een eigen fatsoenlijke kerk te bouwen. In al de kerken van het oude bisdom Ieper werden hiervoor gelden ingezameld, en op kermisdinsdag 9 september 1806 kwam kanunnik Vermeersch uit Ieper de eenbeukige kerk plechtig inwijden. Zij was toegewijd aan Sint-Viktor, in herinnering aan de in 1236, door Elisabeth van Rohardsbrugge, alhier gestichte abdij, waar zusters van de Orde van Sint-Viktor eeuwenlang hadden verbleven. (6)

Op 23 februari 1807 dekreteerde Mgr. Fallot de Beaumont, bisschop van Gent, dat Roesbrugge een afzonderlijke parochie werd, afscheiden van deze van Haringe en Beveren. De volgende dag werd Joannes Josephus Reyphins er de eerste pastoor.

Enkele maanden later, op 30 september 1807 werden in het departement van de Leie (naam van de provincie West-Vlaanderen in de Franse Tijd), 28 parochiekerken, in dunbevolkte gebieden, afgeschaft, waaronder Haringe, en in openbare bidplaatsen veranderd. Prins De Broglie (7), de toenmalige bisschop van Gent, bepaalde op 15 juni 1808, en dit werd bekrachtigd door de prefekt Chauvelin, dat de Sint-Martinusparochie Haringe, voortaan onder de kerk van Roesbrugge ressorteerde. Zo werd de kerk Sint-Viktor van Roesbrugge voortaan de Martinuskerk.

Het gemeentebestuur van de gemeente Haringe, dat zetelde te Roesbrugge, heeft alles in het werk gesteld om de Haringse kerkshatten binnen te rijden, en naar de kerk van Roesbrugge te laten overbrengen, maar men is daarin niet geslaagd. Daaromtrent werd in 1822 een drukke briefwisseling gevoerd door burgemeester Cousyn en zijn schepenen, met de goeverneur van de provincie, het bisdom en de koninklijke kommissaris van het distrikt Poperinge.

Zo bezat de kerk van Haringe een levensgroot Sint-Martinusbeeld, van witgeschilderd hout, dat nog steeds prijkt in het koor. Ook een relikwiehouder, van 1748, met borstbeeld van de H. Martinus, in hout, deels verguld, verzilverd en wit geschilderd.

Twee Sint-Martinuskerken.

In 1835 werd de Sint-Martinusparochie in twee delen verdeeld en werd de kerk van Haringe als *annexe*, en in 1840 als *sukkursale* terug als parochiekerk erkend. Zij werd aldus weer de Sint-Martinuskerk van Haringe.

ge, zij het met een veel kleiner parochiegebied dan vroeger.

De zaak was beklonken en voortaan bestonden er twee Sint-Martinusparochies naast elkaar.

De kerk van Roesbrugge, met één beuk en zonder toren bleef onvoltooid, tot in het jaar 1826 met de verdere uitbouw werd gestart, dank zij subsidies van Staat en Provincie. De werken hebben nog twaalf jaar in beslag genomen. Dat alles gebeurde onder pastoor Reyphins. In 1838 werden drie klokken in de nieuwe kerk aangebracht en zij zouden voor de eerste maal geklept hebben bij de teraardebestelling, op 27 oktober 1838 van Roesbrugges eerste pastoor.

Toen in 1848 de Roesbrugse pastoor, Justianus Gravet, te Brugge bij de jonge houtsnijder Jan-Frans Michiels de predikstoel bestelde, en er de prachtige houten kroonluchter aankocht, wilde hij nog een Sint-Maartensbeeld. De heilige aan wie de kerk was toegewijd moest er toch aanwezig zijn. Tenslotte werd overeengekomen dat het de gepolychromeerde Sint-Maartensbuste zou worden, die nu nog altijd in de kerk aanwezig is. Bovendien had intussen de Ieperse kunstschilder J.B. Autrique (1777-1853) de opdracht gekregen een schilderij te maken van Sint-Martinus te paard, die zijn mantel kleift. Het werd een doek van 3,18 m op 2 m, dat boven het rechterzijaltaar te zien is. Toen na de Tweede Wereldoorlog de kerk werd gerestaureerd, en de vele gebroken glasramen werden vervangen, werd in het koor ook een nieuw brandglas aangebracht dat Sint-Martinus voorstelt.

Te Haringe kende men vele jaren, tot in september 1978, rechtover de kerk, de herberg *In Sint-Martinus* van de familie Donche.

Dat is de historie van twee Sint-Martinuskerken op eenzelfde gemeente, die bij velen voor heel wat verwarring hebben gezorgd.

Roger-A. BLONDEAU

Noten :

- (1) G.F. Tanghe, *Leven van den H. Martinus, bisschop van Tours en patroon van Haringe*, Brugge, 1858, p. 57.
- (2) Nummer 24, 2de jaargang.
- (3) V. Vande Velde, *Feesten van het Kerkelijk Jaar en hunne Volksgebruiken*, Brugge, 1929, p. 195.
- (4) K.C. Peeters, *Eigen Aard - Overzicht van het Vlaamse Volksleven*, 3de uitg., Antwerpen, 1963, p. 258.
- (5) Onder Filips II kwam het bisdom Brugge tot stand in 1559, het bleef bestaan tot 1801 en werd opnieuw opgericht in 1834.
- (6) Zij zijn vertrokken naar Ieper, in de Geuzentijd, meer bepaald in 1579, waar zij voor goed bleven onder de naam Roesbrugge-Dames.
- (7) In september 1807 werd Mgr. Fallot de Beaumont opgevolgd door Mgr. Maurice, prins de Broglie.

495 fr.

te verkrijgen bij :
**Boekhandel
SCHOONAERT**
Bergenstraat 14
8972 Roesbrugge
057/30 15 57

EEN GROENE OASE IN HET HART VAN DE STAD

ZILVERLINDE

RESIDENTIE ZILVERLINDE BIEDT U
MEER. FRIS GROEN DOOR DE
NABIJHEID VAN HET KASTEEL-
PARK.
RUST DOOR HET GESLOTEN
KARAKTER VAN DE BEBOUWING.

VEILIGHEID DOOR DE AKKOMODA-
TIES, ZOALS VIDEOFOON, BREDE
DEUREN, GEEN NIVEAU'S.
KOMFORT DOOR UITERST VER-
ZORGE AFWERKING,
PRAKTISCHE INDELING, LIFT.

**IDEALE LIGGING, VLAKBIJ HET STADSCENTRUM.
DEGELIJKE PRIJS-KWALITEIT VERHOUDING.**

VERKOOP - BELEGGEN - VERHUUR - VILLA-APPARTEMENTEN - RESIDENTIE ZILVERLINDE

Dominique van Merris

POPERINGE

Hoek St.-Bertinusstraat - Leon van Merrisstraat - TEL&FAX 057-33 91 20

DE MOLEN VAN ABELE

Het grondgebied van groot Poperinge was ooit meer dan 20 molens rijk. Wijlen Ernest Leeuwerck was wellicht dé kenner en liefhebber van de molens in Vlaanderen. Hij had er een enorme kollektie postkaarten en foto's van aangelegd tijdens zijn leven. Van al die molens in het Poperingse is er niet één overgebleven. We moeten al gaan naar Stavele om het dichtsbijzijnde exemplaar te vinden (de Steenvoorde- en Boeschepenaar buiten beschouwing gelaten). En zelfs op het grondgebied van Abele stonden ooit twee molens.

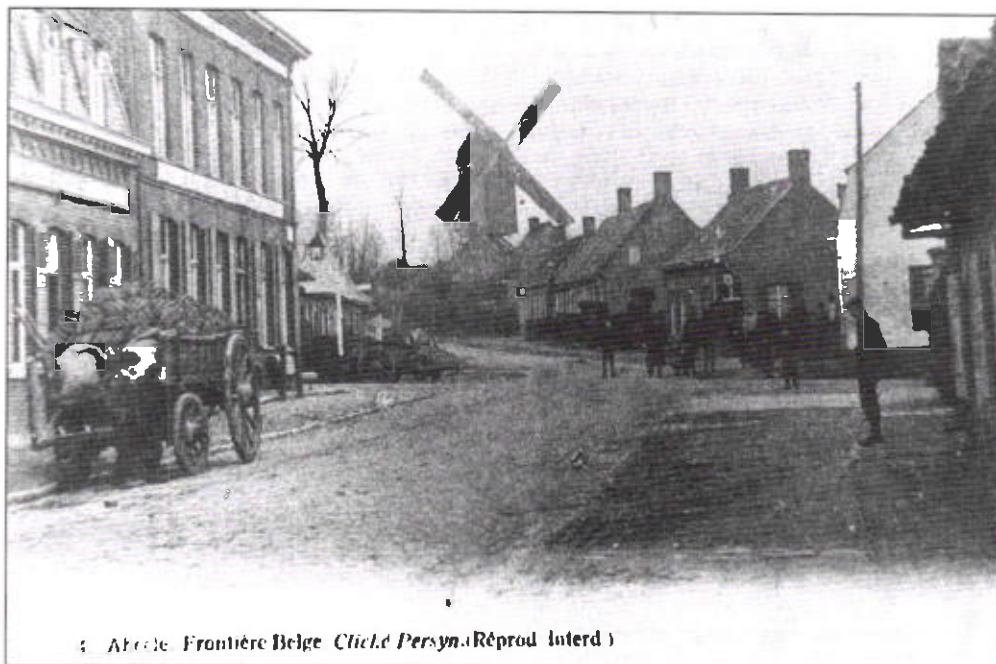
De Abelemolen of Heurselsmolen

Volgens E. Leeuwerck werd de laatste molen de Abelemolen of Heurselsmolen gebouwd in 1774 door ene Cassini. Wie dit was weet ik niet. Leeuwerck vermoedt dat er al een molen stond in de 15de eeuw. De molen stond op de hoogte bij het binnenkomen van Abele langs de Abeelseweg, kadastraal de huidige sectie I nr 151.

De oudste vermelding van de molen in het archief dateert uit 1650.

Robert en Abraham GHYS fs Jan treden op als voogden over Cathelyne DU FAULTOY de weduwe van Melchior GHYS. Maar deze machtiging is verleden voor de schepenen en leenmannen van de heerlijkheid Pontpepers. Het waren dus geen poorters of laten van Poperinge. Zij verkopen het deel dat toebehoorde aan Cathelyne aan Joos STROYBIER. Robert en Abraham behielden hun deel. Het deel dat ze verkochten was het 13/20ste deel van "eene coornewintmolen genaemt den Abelemolen". De oppervlakte van het bijhorig huis, schuur, keuken en landerijen was ongeveer 5 gemeten. De eigenaars verpachtten het goed toen al aan Pieter CALF. Het pachtkontraat ging in op St.-Maartens 1649 voor 25 ponden parisis per jaar. Men betaalde voor de molen (met de molenwal) en de bijbehorende gebouwen 286 ponden groten Vlaams. De molen was dus niet het eigendom van één persoon. Zo zien we dat vanaf 1658 Robert GHYS de molen gebruikte. In 1663 is het Joos STROYBIER die het gebruik in 1667 weer overlaat aan Clays DE CALF. Het gebruik van de molen werd dus verdeeld over de verschillende eigenaars. Een in onze ogen zeer vreemd pachtkontraat maar wellicht niet zo ongewoon voor die periode.

Bij het overlijden van Marguerite COUTURE in 1662, gehuwd met Joos STROYBIER, en moeder van de vier wezen, vernemen we nog iets meer over de vroegere eigenaars van de molen. Via hun oom maternel Simoen COUTURE erven de kinderen de helft van 7/10de van de molen en de molenwal (deze Simoen toegevalen in 1627, maar deze akte konden we jammer genoeg nergens terugvinden). Deze familie COUTURE bezat overigens ook de coornewyntmolen of nog genoemd Lauwyx meulen te Watou. De resterende 3/10de van de molen waren

4 Abele. Frontière Belge. Cliché Persyn. Réprod. Interd.

eigendom van Jan GHIJS, die ook als gebruiker opduikt. Men betaalde toen 5 pond parisis aan de Abdij van St.-Bertijns te St.-Omaars "over reconnaissance vande wynt". Het molenrecht was inderdaad het recht van de heer.

Pas na 1665 was de molenwal waarop de molen stond geen eigendom van de eigenaars van de molen maar van de St.-Bertijnsabdij van St.-Omaars. De molen stond dus op cijnsgrond en de eigenaars dienden jaarlijks aan de abdij 3 ponden parisis te betalen voor die wal.

Vreemd of toch niet? De molen was bestuurlijk gelegen in de Hellehoek van Poperinge die reikte tot aan het huidige Abele. Abele zelf was een gehucht van het Graafschap Watou. Nu was dat gebied eigenlijk gelegen in de heerlijkheid het Zwijnland, een onafhankelijke entiteit tot aan 1665, want op 17 april 1665 kocht de St.-Bertinusabdij de ganse heerlijkheid aan de laatste temporele eigenaar. Samen ongeveer 1500 gemeten bos en 800 gemeten akkerland. De grote oppervlakte bos valt te begrijpen wanneer we zien dat o.a. het Helleketelbos (dat vroeger veel groter was) gelegen was onder de heerlijkheid het Zwijnland.

Zeer waarschijnlijk heeft de eigenaar van de molen om aan liquide geldmiddelen te geraken de molenwal verkocht aan de abdij.

We raken nu enige tijd het spoor van de eigenaars kwijt maar vanaf 1753 duikt als eigenaar Pieter Joannes MAES op. Hij had de molen gekocht op 2 mei 1753 aan Jan François DEVROE uit Pollinkhove die gehuwd was met Joanna Brigitte BOL-

LAERT. De molenaar was toen François SWYNGHEDAUW. De molen was toen ook nog belast met een losrente van 200 ponden groten Vlaams. De koopsom bedroeg 428 ponden groten Vlaams Brabants courant geld. In 1760 verkocht deze Pieter Joannes MAES, gehuwd met Anne Therese QUAE-GHEBEUR de molen aan Ignatius Joannes DE COUTTER fs Jan Baptiste. Vanaf dan is het zeker dat de molenwal stond op cijnsgrond van de St.-Bertinusabdij. Maar intussen stond het huis en de stallen ook al op cijnsgrond, maar nu op die van de O.-L.-Vrouwkerk van Poperinge. Het kontraat bepaalde dat de molen nog mocht gebruikt worden tot 15 maart 1760 door de verkopers. In 1778 is Pieter JONCKHEERE gebruiker van de molen en in 1793 Jacobus AMMELOOT.

Met de Franse Revolutie werden de cijnsgronden van de molenwal en de bijbehorende woningen openbaar verpacht gezien ze eigendom waren geweest van opgeheven kerkelijke instellingen. Wellicht dat de toenmalige gebruiker vertrokken is door de slechte economische toestand want we zien dat op 12 fructidor VIII (30 augustus 1800) Jean Baptiste DE HEM uit het Frans-Vlaamse Merris (maar geboortig uit Dikkebus) naar Abele afzakken om er de molen te gebruiken.

Op 30 ventose XII (20 maart 1804) ging dan de verkoop door van de molen, die werd opgekocht door Charles VANDER EECHE uit Brugge. Pachter was intussen Pieter Joannes JONCKHEERE uit Poperinge. De cijnsgrond van de huizen vond geen koper.

De dochter van Jean Baptist DE HEM, Francisca huwde de 15 jaar oudere Martinus SUFFYS uit Poperinge, die molenaar was. Zeker vanaf 1830 baatten zij de molen uit. Ene Barbara Heusel was toen inwonende als dienstmeid. En niet toevallig zien we vanaf 1 maart 1854 Benedictus Heusele, geboren in Boeschepe in 1805 (overleden in 1871) en gehuwd met Euphemia BRYSBART geboren te Steenvoorde rond 1823, de molen in gebruik nemen. Deze molenaars gaven de naam aan de Abelemolen, in de volksmond ook Heusels molen genoemd.

De kinderen van deze molenaar bleven de molen gebruiken tot hij in 1906 werd gesloopt. Het machinale malen van granen had het oude beroep van de molenaars uiteindelijk de das omgedaan.

De andere molen op het grondgebied van Abele was de Gasthuismolen. Hij stond in de Wulfhillestraat (sectie D nr 940) tegen het Helleketelbos met de grens van Watou. Het was een staakmolen op een mote. Hij was twee jaar vroeger, in 1904, ook al afgebroken geweest.

Het beroep van molenaar moet beslist geen lachertje geweest zijn. De investering was voor een enkeling veel te groot. Daarvan getuigen het verdeelde eigenaarschap van de molen en vanaf de 17de eeuw de lasten die wogen op de molen (losrente en cijnsgrond). Het risico bij vernieling van de molen door brand of omverwaaien werd niet gedekt door de verzekering, want zoiets bestond niet voor molens. Het onderhoud van de molen was eveneens een zware last,

anders zouden het relatief hoog aantal molenbouwers in de stad niet te verklaren zijn.

Bij slechte oogsten, misoogsten of door legers vernielde oogsten hadden zij ook weinig of geen werk. Een stedelijk reglement van 1738 verplichtte de molenaars om het graan ten huize af te halen en het zelf terug te brengen.

We bezitten voor de jaren 1772-1773 en 1789-1790 de opgave van de wekelijkse leveringen aan de molen. De activiteit was in een tijdsspanne van 20 jaar fel verhoogd. De tarwe bleef de hoofdmoot van het te malen graan uitmaken. In mindere mate werd ook rogge en bonen aangevoerd. In 1789-1790 waren er tussen de 10 en 20 verschillende personen die hun graan lieten malen in de molen. In 1772-1773 lag dit aantal tussen de 5 en 16. Heel uitzonderlijk werd eens graan van een andere molen of stad gemalen (Roesbrugge, Veurne).

Opvallend is inderdaad dat tijdens het ancien régime de molen steeds het eigendom moet geweest zijn van verschillende eigenaars, wat onze speurtocht er niet gemakkelijker op maakte. Maar des te opvallender is dat de verschillende eigenaars ook elk - zij het maar voor enkele jaren - de molen zelf gebruikten. Er bestond dus een soort beurtrol voor het gebruik van de molen. De gebruikers van de molen hadden daarnaast nog wat landbouwgrond in eigendom of in gebruik en dus wisselden ze het bestaan van landbouwer en molenaar soms eens af.

Martin SAMYN - Kristof PAPIN

De foto's werden welwillend in bruikleen gegeven door Mevrouw Agnes Odul (Abele-Watou) waarvoor onze dank.

BEVEREN AAN DE IJZER EN DE KERSTPERIODE '95

Het wordt stilaan een traditie in Beveren aan de IJzer. Immers vanaf eind november wordt om en rond de kerk alles omgetoverd in een stemmig kersttafereel.

December wordt de schoonste en warmste maand van het jaar.

Er is de echte kerststal, met echte beelden: levensgrote Maria, Jozef, kindje Jezus en herders en Koningen. En echte schapen. Een verlicht kerkplein en kerk, kerstbomen alom en stemmige muziek, de metershoge kerstbomen in de kerk, die de kinderen van Beveren versieren. De echte warmte komt van binnenuit.

Middernachtmis in Beveren met de kinderen, de jeugd en gans Beveren die een eigen kerstspel opvoeren, en na de mis, in de kerk en op het kerkplein, gezellig bij de vuren met gloeiende cokes: de Glühwein of niet-alkoholische chocolademelk. Alles voor niks, met de opbrengst van die kerstnacht kan dan ook alles naar de kinderen van ex-Joegoslavië.

En dan nu een gouden raad ... Nodig familie en vrienden uit naar een van die gezellige Westhoekrestaurants of bij U thuis om samen te tafelen. Zak met het gezelschap tegen 23.30 u. af naar de St.-Audomaruskerk van Beveren, laat u meevoeren in dit intiem kerstgebeuren. Trakteer na de mis je

vrienden op een Glühweintje en het wordt je warmste nacht van het jaar in Beveren, dorp aan de IJzer, waar de sterre op kerstnacht blijft stille staan.

TE KOOP

• Witte poedeltjes, geb. 15.10.95
Hopen op liefdevolle thuis. Echte knuffeltje!
Tel. 057/30 10 49 (na 18.30 u.)

Ssang Yong

FAMILY vanaf 679.592 fr.

Uitgerust
met
MERCEDES
motoren

Hoofdverdelers GROOT-POPERINGE
GARAGE DESCHODT
Obterrestraat 70, PROVEN - Tel. 057/30 07 83

KLEINE FISCALE KRONIEK

Na 1 december 1995 geen supplement meer mogelijk op inkomsten 1992.

Wanneer een aangifte ingediend wordt, wordt ze zohaast mogelijk belast. De Staat heeft geld nodig.

Dat men de verschuldigde belasting, die verband houdt met zijn ingediende aangifte, reeds heeft betaald is nog geen reden om op zijn twee oren te slapen. Die aangifte kan nog binnen de drie jaar ingevolge onderzoek, verhoogd worden.

Voorbeeld de aangifte aanslagjaar 1993 (betreffende inkomsten 1992) kan in principe nog een supplement krijgen tot 31 december 1995.

Een supplement kan gevestigd worden op de volgende manier :

- bij onderling akkoord (met getekende akkoordverklaring);
- bij "Bericht van Wijziging", die de inkohiering (dus het vestigen van de aanslag) toelaat één maand, na toezending van het Bericht.

Gevolg: zonder onderling akkoord kan geen supplement meer gevestigd worden na 1 december van het derde jaar, aangezien de inkohiering slechts mag gebeuren één maand na toezending van het "Bericht van Wijziging".

In de praktijk gebeurt het wel eens anders:

Als men op de administratie van de belastingen bv. pas op 10 december 1995 bemerkt dat er nog een supplement dient

gevestigd voor aanslagjaar 1993 (inkomsten 1992), dan wordt over het algemeen de belastingplichtige dringend verzocht zich op de controledienst aan te melden. Daar wordt dan een voorstel gedaan, met verzoek schriftelijk akkoord te gaan.

Ik wil niemand opjatten om een fatsoenlijk akkoord af te slaan. Maar ik wil er toch op wijzen dat wettelijk gezien de aanslag niet meer kan gevestigd worden. De uitzonderingsgevallen bespreek ik de volgende keer.

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fisikaal Adviseur EHSAL

ROESBRUGGE - HARINGE BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Muelle Gauthier, zoon van Martin en Gratiene Lecluyse.

Overlijdens :

- Henri Louwaeghe, 89 j., echtgenoot van Germana Vereecke.
- Clara-Maria Pyfferoen, 85 j.
- Marguerite Vandenvoorde, 83 j., weduwe van Remi Tant.

Huwelijk :

- Patrick Viane met Kathy Decroo.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

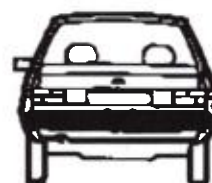
LOOD- en ZINKWERKEN

GOED NIEUWS

voor **JONGE BESTUURDERS** bij ons

▼ PREMIEVERLAGING ▼

	Kilowatt	Bonus-malusgraad		
		11	9	7
Peugeot 205	37	19.440	17.610	15.780
Peugeot 306	51	24.200	21.923	19.645
VW Golf	44	21.820	19.766	17.713
VW Golf GTD	55	24.854	22.515	20.176
Renault R 9	53	24.645	22.325	20.006
Renault Clio	68	26.216	23.748	21.281

Deze jaarpremies B.A. zijn taksen en kosten inbegrepen !!!

PRINZIE

VERZEKERINGS- & ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba Provenplein 39a B.8972 Proven
Telefoon: 057/30 09 01 Fax: 057/30 12 82

UNIVERSITEIT GENT

Sarton-Comité

De Georg Sarton Leerstoel wordt voor het academiejaar 1995-1996 toegekend aan prof. dr. K. Zuse (Hünfeld, Duitsland).

In de loop van dit academiejaar wordt de Sarton-medaille en -diploma verleend aan volgende geleerden, die bij die gelegenheid een lezing houden. Alle belangstellenden steeds welkom.

Vrijdag 16 november 1995 om 10 u. en om 14 u., Fakulteit Letteren en Wijsbegeerte, Blandijnberg 2, Auditorium A.

Prof. Dr. K. Zuse (Hünfeld). Lezing: "Plan Calcul" en "Computer Germ".

Donderdag 14 december 1995 om 16 u., Fakulteit Landbouwkundige en Toegepaste Biologische Wetenschappen, Coupure Links 653.

Prof. Dr. J. Bieleman (Wageningen). Lezing: "Landbouw in de Nederlanden in de 16de en 17de eeuw".

Donderdag 18 januari 1996 om 16 u., Fakulteit Geneeskunde, Fakulteitszaal UZ, achter polikliniek blok 6.

Dr. J. Van Laere (Kortrijk). Lezing: "Montanus en de Brugse Pest".

Donderdag 15 februari 1996 om 16 u., Fakulteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, Dunantlaan 2, Fakulteitszaal.

Dr. M. Solms (Londen). Lezing: "Freud's solution to the mind-body problem".

Donderdag 21 maart 1996 om 16 u., Fakulteit Letteren en Wijsbegeerte, Blandijnberg 2, Auditorium A.

Prof. Dr. M. De Mey (Gent). Lezing: "Laat-middeleeuwse optika en perspectief".

En de boer, hij ploegde NIET voort

Een paar weken geleden ploegde Rik Sticker uit Krombeke zijn akker. "Ik ging een halve meter diep. Het ging moeizaam en ineens zag ik waarom. Het waren geen stenen of aardkluiten die in de weg zaten, maar bommen." Rik Sticker waarschuwde de DOVO (Dienst Opruiming van Oorlogsmunitie van de Landmacht). De volgende dag kwam er een kleine ploeg die echter al snel met de nodige manschappen moest worden aangevuld.

De hele Westhoek is een knekelhuis, waar de bommen van de Grote Oorlog ieder jaar weer met het grondwater omhoogkomen uit de grond - niemand die er zich nog druk om maakt. Maar deze keer was anders. In totaal werd er ruim 9.500 kilo aan zwaar toxische munitie opgegraven. De chemische substantie in de granaten zal in een verbrandingsoven worden vernietigd. De rest wordt in Poelkapelle tot ontploffing gebracht.

*Mag het een beetje anders zijn ?!!
We kozen voor de Eindejaarsfeesten originele
Kerst- en Nieuwjaarsgeschenken !
Sierkussens, naperons, tafelkleden, handdoeken,
grands foulards, speciaal tafellinnen.*

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

DE NIEUWE SKODA FELICIA

vanaf 276.200 BF

NIEUW !!! FELICIA BREAK

Beide verkrijgbaar in 1.300 140 & 50 KW

1.600 VW-motor

1.900 VW-dieselmotor

GARAGE-CARROSSERIE

YANNICK HUYS

Kallestraat 16 - 8691 Beveren-IJzer

© (057)30 00 56

U bent uitgenodigd ...

ter gelegenheid van ons
SINT-ELOOI FEEST

zaterdag 25 november
zondag 26 november
maandag 27 november

*1 kotelet en
worst
met veldsla, witte bonen
en gebakken aardappelen*

300 fr.

RESTAURANT

CAFE

FEESTZAAL

SINT ELOOI

OBTERRE STRAAT 8 - 8972 POPERINGE-PROVEN
TEL. 057/30 04 83

Sluitingsdag : woensdag

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel. 057/30.05.85

openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

VOEDING

Pims 3 soorten	38,-
Destrooper	
- Lukken	
- Amandelbrood	55,-
Choco As duopack	79,-
Parador 400 g	
- Fruitcocktail	
- Perziken	25,-
Hienz Ketchup	58,-
Mentos Mint/fruit	39,-
Knorrsausen	
- Curry	
- Kaas	
- Hollandaise	
- Bearnaise	
- Tomaten	22,-
Water Winny 1 l	13,-
6 x 1 l	voor 72,-
Solo 1 kg	103,-
Maes Pils bak	289,-
	+ leeggoed

PET-FOOD

Winny	
Kattevoeding 150 g	19,-

WIJNEN

Château les Vergnes
150 cl **Nu 359,-**
Bordeau Comte Sansac wit
5 kopen + 1 GRATIS
Rose Cabernet D'Anjou
Terriades
5 kopen + 1 GRATIS

DIEET & NATUUR

Natura soepen z. zout
3 voor **89,-**
Morga theebuiltjes **Nu 79,-**
Gierstburgers duopack **159,-**

NON-FOOD

Steradent tabletten
duopack **129,-**
Wella haarlak **99,-**
NIEUW !!!
Haarconditioner Wella
3 voor **126,-**
Carolyn natuurtegels of
met lijnolie **79,-**
Silan geconcentreerd 2l **179,-**
Carefree inlegkruisjes
2 + 1 GRATIS 158,-

WEEK TOPPER

**Grill ham
390,-**

CHARCUTERIE

Kippewit	390,-
Salami met look	390,-
CrêmePATÉ	210,-

KAASHOEKJE

van 17/11 t.e.m. 20/11

KNALPRIJS : Jonge kaas
1/2 kg voor 100,-
Leerdammer **390,-**
Ambassadeur **330,-**
Père Joseph **330,-**

ZUIVEL

Stassano halfvolle melk brick	
1 l	25,-
6 x 1 l	143,-
Chocovit 0,5 l	24,-
Solo 1 kg	103,-

VERSE GROENTEN & FRUIT

Soepgroenten	4 voor 99,-
Sinaasappels	2 kg voor 75,-

Folder geldig van vrijdag 17/11 t.e.m. 3/12 of tot uitputting voorraad en onder voorbehoud van drukfouten

Het betere voor uw interieur tegen de beste prijzen

GRATIS
prijbsbestek meten
en plaatsen van
uw gordijnen

VERVEN
LEVIS - MATHYS
aan prijzen buiten
konkurrentie

ONDERHOUDSPRODUKTEN
riem, vliegen- en mieren-
bussen, boenwas, trekkers,
keerders, vegers, dweilen,
sponsen, zeemvellen,
enz ...

BEHANG
10.000 rollen uit voorraad
aan nettoprijzen
om U tegen te zeggen
vanaf 69,- de rol

DRAPERIEEN
excl. Engelse stoffen,
Wereldmerken : ADO,
ARISTO, GARDISETTE,
UNLAND, VRIESCO,
enz ...

KARPETTEN wol
KARPETTEN
klassiek synth.
VLOERBEKLEDING

GORDIJNEN
wereldmerken : ADO,
GARDISETTE,
UNLAND, ARISTO,
enz ...

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42 - 8691 BEVEREN - (Kalsijde) (Roesbrugge)
Tel. (057) 30 10 20

VANAF 1 NOVEMBER TOT 1 MAART - nieuwe openingsuren van 9 tot 12
en van 13 tot 18.30 u. - gesloten : zondag, feestdagen en maandagvoormiddag

Mijn kapsel vol glans en volume,
dank zij de beste produkten
en mijn kapper.
Mijn kapper geeft mij raad,
hij weet wat ik wil.

COIFFURE **mark**

Hondschootestraat 5., 8691 BEVEREN-IJZER - © 057/30 02 79

TOT 8,5 % INTEREST
met
KASBON SUPER 5
van het
LANDBOUWKREDIET

(1e jaar : 4 % - 2e jaar : 5 % - 3e jaar : 6 % - 4e jaar : 7 % - 5e jaar : 8,5 %)

Een heerlijke Château Maine D'Arman Côtes de Bourg '93

Per Storting van 50.000 fr.

"SUPER 5" met ingenottreding 1.12.95

Inlichtingen :

KANTOOR RECOUR BVBA

Prof. O. Rubbrechtstraat 68b, 8972 ROESBRUGGE - Tel. 057/30 02 70

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (29)

Een woordje geschiedenis

Geloof en bijgeloof in de blauwerij

Het spreekt vanzelf dat iedere smokkeltocht telkens opnieuw een hachelijke onderneming was. Er waren niet alleen de lange afstanden, overhoek overakker, het vaak gure weer en de geheimzinnige duisternis maar er was vooral de vrees op kommiezen, in hinderlaag, te botsen.

De gevolgen konden zwaar zijn. De smokkelwaar, tabak of alcohol, waaraan heel wat kostbaar geld besteed was, ging verloren. Het voornaamste echter was uit de handen van de kommiezen te blijven. Zo niet was het een ramp, met gevangenisstraf voor vele maanden als het geen jaren waren en ondragelijk zware boetes.

Als de man bovendien kostwinner was, geraakte het gezin in penibele armoede, geen inkomen meer en toch maar zien de zware geldstraffen af te betalen.

Al die doemenissen en dreigingen probeerden sommige blauwers te ontlopen. Het was al een hele geruststelling als je van je disgenoten de bezwerende zegening meekreeg: "God beware je van Roeselarenaars, van duvels en kommiezen". Niet dat men er voor beducht was een duivel in levende lijve tegen het lijf te lopen maar alles wat ermee verband hield, hekserij en duistere voortekens maakten sommige smokkelaars onzeker en vreesachtig.

Zo weet Albert Capoen te vertellen dat zijn schoonbroer Jeremie Deschipper, een bendebaas, volk aanvaardde om te smokkelen. Nu was er in zijn groep ooit eens een blauwer die voor geen geld van de wereld op pad zou zijn gegaan als er 's avonds een zwarte kat voor zijn voeten was weggeritst. Meer nog als hij eenmaal op stap eerst een vrouwspersoon ontmoette, keerde hij zijn kar en trok weer huiswaarts.

Poezen en vrouwen, dat moest fataal aflopen!

Het blauwerskapelletje

Maar je kon ook trachten die onheilstekens te bezweren en de gunst af te smeken door even de pet op te lichten en een weesgegroet te prevelen voor het Lieve Vrouwtje van de blauwerskapel. Dat lieflijk kapelletje aan de uitgang van de hoeve Rubrecht, langs de Trappistenweg van Abele naar Watou, ligt inderdaad niet ver van de grens en het is begrijpelijk dat de blauwers vooral het Franse grondgebied binnen te dringen, nog een laatste blik wierpen naar het beeld van Altijddurende Bijstand.

De tekst is trouwens duidelijk: "Die hier passeert en Maria eert, zoowel te peerd als te voet, leest een weesgegroet".

En de blauwers... zij waren te voet!

Maar ook Onze Lieve Heer zelf werd duchtig om bescherming gesmeekt. Zo liet Blanche, de huisvrouw van de tabaksfabrikant Persoone van Watou, stevast twee kaarsen branden op de schouw, vóór het kruisbeeld, als er een hachelijke onderneming op til stond, kaarsen die voldoende groot waren om de vlammetjes langdurig genoeg te laten pinkelen en zo Onze Lieve Heertje het voortijdig indutten te beletten eer de tocht goed en wel was afgelopen.

Geloof en bijgeloof, steunplanken bij onzekerheid!

Door nood gedwongen

't Was na de oorlog '40-'45 en Gerard Buseyne die met Anna Degryse aan de Wittenhuizen in Watou woonde, was zonder werk gevallen. Maar lijk het oogstseizoen voor de deur stond, kon hij aan de slag bij loondorser André Verhaeghe van aan de Vuile Seule, langs de weg naar Abele.

Op zekere dag haperde er iets aan de graangoet van de dorsmachine, in die tijd aangedreven door een dampende vierduvel, en Gerard die van op de schelf opvorkte, was naar beneden gekomen om een hand toe te steken. Doch zijn vorksteel haperde aan de lange zware drijfriem zodat de vork met een forse klap wegsloeg en met de spitse stalen tanden in zijn borst spiesde. Kermend van de pijn viel Buseyne bewusteloos achterover.

Langdurig was het herstel en lijk hij als seizoenarbeider maar half in regel was met de sociale wetgeving - in die tijd was daar nog niet zoveel sprake van - was hij schier tot de bedelstaf veroordeeld.

Né Lootgieter, een blauwer die daar in de buurt woonde, had compassie met de geteisterde Gerard en stelde voor eens mee te gaan op smokkeltocht om zo (financieel) zijn been te redden.

Maar om te blauwen moet je kwiek, sterk en gezond zijn. Alhoewel nog onvoldoende hersteld, toog hij toch maar mee. Als de nood dwingt!

Daar Né Lootgieter al lang met honden op pad ging, schafte ook Gerard zich een trek-hond aan. Maar de tochten verliepen vlot, zonder grote moeilijkheden. Kommiezen waren ze niet eenmaal tegen het lijf gelopen.

Het ging goed, te goed zelfs bij zoverre dat Buseyne besloot zijn hond thuis te laten. Maar lijk een duivel, bij de eerstvolgende oversteek waren de Franse kommiezen present. Wegvluchtend om de ene douanier te ontwijken werd Gerard bij de lurven gevat door een andere kommie die plots voor hem oprees, zoals gezegd niet krachtig genoeg om zich vlug en lenig uit de voeten

Het Blauwerskapelletje, hoeve Rubrecht, langs de Trappistenweg te Poperinge.

te maken. De trek hond zou, in snelheid, wel het verschil hebben gemaakt.

Na wat vuist- en weerwerk belandde Buseyne in de gevangenis van Hazebrouck, het klassieke "opvangcentrum" waar zoveel Vlamingen vroeg of laat terecht kwamen.

De blauwers die wel geen plechtige komunikanten waren, voelden er zich toch niet erg op hun gemak tussen dieven en misdadigers. Hun verblijf was één lange marteling, maar nog meer pijnigde hen de gedachte dat er thuis door vrouw en kroost armoede werd geleden, armoede met strepen.

Wie thuis achterbleef, moest maar zien de boel te beredderen. Heen- en weergedrets naar het "prison" kwam er uiteraard ook bij en zo zeulde Anna, Buseynes vrouw, met een kleine op de arm en een snotter aan de hand de grens over, naar Hazebrouck, een hele trip.

Als ze na lang wachten bij de gevangenis-direkteur werd toegelaten, vernam ze al gauw dat er niet veel franje aan te breien viel. Haar man kon inderdaad vrijkomen maar eerst moest een zware boete worden vereffend.

Anna stond perpleks: "Maar, mijnheer, zo veel geld heb ik helemaal niet."

"Je regrette madame... maar dan moet je maar geld ophalen, om 't even waar".

Zo kon Anna, een illusie armer, troosteloos weer huiswaarts.

Van de nood een deugd gemaakt, toog moeder Anna een tijd later op bedeltocht bij vrienden en kennissen, ook allemaal scharrelaars. Maar al scharrelen de hennen achterwaarts, ze leggen eieren!

Na lang verloop van tijd kwam Gerard Buseyne weer op, vrije voeten. Het lot en het noodlot hadden hem kwade perten gespeeld. Maar hij zwoer een dure eed nooit meer het avontuur te herbeginnen.

Grensprikelen

Gerard was al een hele tijd weer thuis, vertelt Anna Degryse als mijn buurvrouw Marie, een Poolse die bij Frioen woonde, mij eens vroeg om in de namiddag haar dochter in Steenvoorde te bezoeken. Met de fiets was dat maar een loopje.

Maar nog maar net de grens voorbij, aan de herberg "Le Laboureur" moesten wij stoppen voor de Franse kommiezen. Ongetwijfeld vermoedden zij dat wij tabak onder onze kledij verstopt hadden. Daar zij zelf op vrouwen geen visitatie mochten verrichten, werden wij verzocht met hen mee te gaan.

Te voet, langs de fiets, trokken wij met de douaniers naar het douanekantoor van Steenvoorde. Te voet opdat wij niets zouden weggegooid hebben want je had je handen nodig om de fiets voort te duwen.

Het was wel een half uur gaan naar Steenvoorde. Maar eenmaal daar aangekomen bleek er geen visiteuse aanwezig te zijn. Trouwens meestal was die er so wie so niet en een of andere douaniersvrouw werd dan met het karweitje belast. Maar ook die bleken die dag niet beschikbaar te zijn.

Uren gingen voorbij eer wij uiteindelijk afgetast werden en lijk wij helemaal niets mee hadden, konden wij onmiddellijk weer opstappen.

Ons gepland bezoek was uiteraard in duiden gevallen en er zat niets anders op dan weer naar huis te fietsen.

Waar blijft die zoete malse tepel?

Op het thuisfront was de namiddag ook niet rimpelloos verlopen. De kleinste die borstvoeding had en het lange wachten beu was, ekkerde lijk vermoord en was ontroostbaar.

Gerard Buseyne had van alles geprobeerd, eerst een fopspeen met wat honing die, nadat de zoetigheid was afgelikt, prompt werd weggeflopt. Een fles met opgewarmde geitenmelk baatte evenmin zodat Buseyne, het geschreeuw meer dan moe, radeloos rondrentelde.

De thuiskomst

"Onze mannen", zegt Anna, "stonden op de steengang voor het huis te praten, zich ongeduldig afvragend waar hun wijven, zonder taal of teken te geven, wel konden bevaarden zijn.

Wij waren nog een eindje van huis weg als zij ons in de verte zagen opduiken.

"Waar hebt gij gezeten? Heel de achterhoen weg van julder kot en ik zit hier met de

kleine die te kreveren is van de dorst. Waar hebt gij in godsnaam rondgedweild?"

Zelf had ik de tijd niet om mijn mond te openen, zo lelijk dat Gerard grolde en greinsde, tot ik uiteindelijk mijn verhaal kon beginnen... "ja maar, als je toch niets mee had, dan moest je toch niet zo lang wachten".

Tenslotte kon ik met sluis en met schroons wedervaren vertellen, af en toe nog onderbroken door een sakkerende Buseyne, dat er geen visiteuse beschikbaar was enz., enz...

In de grond had het allemaal niet zoveel om het lijf want dat was het alledaagse leven van de frontieremensen, verdacht, gewantrouwd en vaak ook scheef bekeken.

Maar voor de kleine die de tepel had gemist, was het wel erg, heel erg!

Mensonwaardig

Daniël Decroo, die in de herberg "De Hoge Seine" te Beveren-aan-de-IJzer woonde en tijdens de oorlog als zovelen een graantje meepikte van de blauwerij, was op zekere dag gelast om een partij kurken af te halen in het station van Bambeke (Fr.-VI.). De koopwaar was bestemd voor mensen uit het Antwerpse maar de bestemming moest begrijpelijkerwijze een Franse staatsburger zijn, anders zou het te verdacht geweest zijn. Nu had men in Oostcappel (Fr.-VI.) iemand gevonden die daartoe zijn naam wilde lenen.

Maar daar de man zelf niet al te best aangeschreven stond, had de stationschef er zo zijn bedenkingen bij. Allereerst omdat zo'n lading kurken onmogelijk voor die bepaalde persoon kon bestemd zijn, want buiten een fles wijn ontkurken, had de man nog nooit iets met kurken te maken gehad. Daarenboven was zijn reputatie zo verdacht dat bijzondere waakzaamheid aan de dag werd gelegd.

Daniël Decroo zou samen met elf andere dragers de waar oversmokkelen maar ging, een beetje als leider van de groep, alleen naar het station om de goederen in ontvangst te nemen.

Slecht bekwam het hem want nauwelijks had hij zich aan het winket aangeboden of

hij werd door Franse douaniers en gendarmes in de boeien geklonken.

Zonder al te veel plichtbejegeningen kwam hij in de gevangenis van Duinkerke terecht. De kennismaking was allerminst prettig. Tussen allerlei slag van vreemdelingen was zijn verblijf, in de meest miserabele omstandigheden, een echte lijdensweg. Gehuisvest in een grote zaal waren ze gelegerd op stro dat praktisch nooit opgeruimd en ververst werd en waarin het wikkelde en wemelde van luizen en vlooiën. Krabben deed je uiteraard maar dat verergerde alleen nog het ongemak. Voor de rest zaten weegluizen 't allenkante gereed om de rest van je bloed weg te zuigen.

Alsof dat allemaal nog niet erg genoeg was, werd Daniël veelvuldig onderhoord en daarbij telkenmale flink afgetuigd en afgeranseld omdat hij de namen van de andere blauwers niet kenbaar wilde maken. De Gestapo had er een punt kunnen aan zuigen.

Onvoorstelbaar hoe de gedetineerden er mensonwaardig behandeld en bejegend werden.

Vier lange maanden duurde het eer zijn zaak voorkwam. Vier maanden gevangenisstraf luidde ook het verdikt van de rechtbank zodat hij 's anderendaags reeds het eminente gezelschap "salut en bedankt voor de kost" kon toewensen.

Als hij terug op de Hoge Seine aankwam in de nette huiselijke gezelligheid, voelde hij zich in een oase van welbehagen opgenomen en weende zilte tranen van ontroering maar nog meer van bittere menselijke ontgoocheling: "Ik sterf nog liever dan daar ooit terug te keren".

De opdrachtgevers uit het Antwerpse die mooie belofte hadden gezworen dat bij eventueel mislopen van de zaak zij zouden instaan voor de financiële tussenkomsten: "Je mag op beide oren slapen, wij zorgen voor alles", lieten zich niet meer horen of zien.

Weer was het thuisfront het toneel van ontredde, ellende en miserie, de bittere nasmaak voor eenvoudige frontieremensen die al te lichtgelovig de Antwerpse mooipraters voor "serieuze volk" hadden aangezien.

Wordt vervolgd.

Rik Sohier

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

OPENINGSUREN
woensdag - donderdag - vrijdag
9.00 - 12.00 u. & 14.00 - 18.30 u.
zaterdag
doorlopend open tot 18.30 u.

DE FRUITPOORT

van woensdag 15 tot en met zaterdag 18 NOV.

• FRUITCOLLI

2 kg BERGAPPELSIENEN 88 fr.

1 kg PEREN 38 fr.

Normale prijs : 244 fr.

2 kg JONAGOLDEN 64 fr.

1 kg CLEMENTINEN 54 fr.

ONZE STUNTPRIJS : 200 fr.

KNOLSELDER

WITLOOF klasse II

18 fr./stuk 3 voor 50 fr.

2 kg voor 65 fr.

Steeds dagverse en vriendelijke bediening.

Je eigen bankrekening vóór je 16 wordt ? Waarop je helemaal zelfstandig je uitgaven kunt regelen en zelfs sparen ? Dat kan voortaan.

Met de nieuwe **COMET 001-REKENING** van de ASLK. Speciaal gereserveerd voor wie nog geen 16 jaar is. De Comet 001-Rekening is de ideale rekening om spelenderwijs maar mét overleg je geld te leren beheren. Want je beschikt immers over een gratis **COMET 001-KAART**. Dat is tegelijk een lidkaart (je wordt immers automatisch lid van Comet 001) en het is

tegelijk je bankkaart. Met alle voordelen en leuke verrassingen vandien.

BETALEN EN BETAALD WORDEN

NOG GEEN 16 ?

**DAN KUN JE NU ZELF JE ZAKGELD
EN JE SPAARGELD BEHEREN.**

ASLK

EDDY AMELOOT

Prof. O. Rubbrechtstraat 16, 8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)

GARAGE **SERVICE**
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

-100.000

FORD	FIESTA	diesel	86
------	--------	--------	----

100.000 - 200.000 fr.

FORD	FIESTA	benzine	87
FORD	SIERRA BREAK	diesel	89
FORD	FIESTA	diesel	90
OPEL	KADETT	benzine	89
FORD	FIESTA	benzine	90
VOLKSWAGEN	GOLF	diesel	89

200.000 - 300.000 fr.

FORD	ORION	diesel	92
VOLKSWAGEN	POLO	benzine	92

300.000 - 500.000 fr.

VOLKSWAGEN	GOLF	diesel	92
OPEL	VECTRA	diesel	94
VOLKSWAGEN	AUDI	benzine	92
NISSAN	JEEP	diesel	93

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

ROESBRUGGE VOL-AU-VENT of KOUDE SCHOTEL

Het feestcomité organiseert op zondag 19 november een feestmaal om de kerstverlichting te helpen bekostigen. Dit vindt plaats bij Patrick Gunst in zaal "Kristen Volkshuis" vanaf 12 u.

De prijs bedraagt 300 fr. (200 fr. voor de kinderen) naar keus : vol-au-vent of koude schotel met frietjes.

Kaarten te bekomen bij alle leden van het feestcomité en bij Patrick Gunst. Iedereen welkom.

UITREIKING PRIJZEN BALLONWEDSTRIJD

Prijzen af te halen op zondag 19 november om 11.45 u. na de hoogmis bij Patrick Gunst. Er werden 37 ballonkaartjes teruggestuurd.

De grootste afstand bedraagt 306 km, de kortste afstand bedraagt 40 km

Hier volgen de gelukkige winnaars :

Cappoen Niels (Heeg 306 km), Ganne Hannelore, Montero Maribel, Lermytte Joachim, Ceenaeme Els, Parmentier Bert, Leupe Lynn, Neyrinck Emilie, Six Jasmien, Elslander Lisa, Elslander Elodie, Monkerhey Liselot, Haghedooren Arne, Lermytte Glen, Deroo Xavier, Deschrevel Ward, Ganne Sigmound, Schoonaert Thijs, Verlet Louise, Debruyne Lander, Claeys Bjorn, Versailles Jimmy, Faes Sigrid, Cappoen Thijs, Schoonaert Ine, Vandenbussche Lies, Vandewynckel Sarah, Pluyn Lindsey, Regheere Stijn, Leupe Erika, Deseyne Arvid, Vandenbussche Sil, Haezebrouck Thomas, Delerue Veerle, Elslander Lucia, Myny Sarah, Dennekin Dimitri (Aartrijke 40 km).

KOEKJES VERKOOP

Vanaf begin november '95 tot begin december '95 biedt de Vrije Basisschool van Roesbrugge U de kans gebakjes te kopen ten voordele van de leerlingen op school.

Wij laten U de keuze uit frangipanne- en konfituurgebakjes (1 kg) een nieuwjaarswafeltje (= lukken) van 800 gr. Kostprijs 200 fr. per doos.

Met behulp van een bestelstrookje dat U bij U thuis in de bus vindt of op school kan bekomen, kruist U aan welke hoeveelheid U wenst. U bezorgt het bestelstrookje en het te betalen bedrag terug op school en dan zorgen wij voor de rest. Uw bestelling wordt dan geleverd voor de kerstvakantie. Zo hebt U onmiddellijk een heerlijke lekkernij in huis om de komende feestdagen aangenaam door te brengen rond de koffietafel. Wij garanderen U een lange versheid van deze gebakjes.

Wij hopen op een zeer groot succes want met de opbrengst van deze verkoop schaffen we ons voor de kleuterklassen enkele nieuwe kijkboeken aan, en voor het lager een reeks nieuwe gymballen.

Bij voorbaat smakelijk en van harte bedankt voor uw bestellingen.

Vrije basisschool - Roesbrugge

ONTMOETINGSCENTRUM "KAREL DE BLAUWER"

• PINGPONG - PINGPONG

We gaan er mee door. Iedere woensdagavond van 19 tot 20 u. De prijs per avond bedraagt : volwassenen 50 fr. - studenten 25 fr. (te betalen de avond zelf). Iedereen is welkom.

• BALINITIATIE 1 - 2 - 3 LEERJAAR

Iedere dinsdagavond is er van 17 tot 18 u. balinitiatie voor kinderen (jongens en meisjes van het 1e, 2e en 3e leerjaar). Het is de bedoeling balvaardig te worden door spelletjes, oefeningen enz. met de bal. Lesgeefster is Linda Dezitter. Deze balinitiatie is een mede-initiatief van de volleybalclubs Roepovo Heren en Beaphar Dames.

• BADMINTON

Er is nu ook mogelijkheid (lijnen en netten aanwezig) om badminton te spelen in het nieuwe Ontmoetingscentrum Karel de Blauwer. Liefhebbers kunnen steeds inlichtingen inwinnen en/of inschrijven op tel. 057/30 15 57.

BOND ZONDER NAAM

KERSTKAARSEN EN KALENDERAKTIE VOOR MENSEN IN NOOD

BOND ZONDER NAAM ervaart in het omgaan met mensen dat de kloof tussen rijke en arm steeds groter wordt, hier en in de meeste landen van de wereld. Wij weten het : zij die het voor het zeggen hebben delen de lakens uit maar ondertussen moet er geleefd worden. Daarom neemt BZN Vlaanderen het reeds meer dan 35 jaar op

voor de kansarmen door de verkoop van onder meer kaarsen, kalenders en boeken.

Te verkrijgen bij MENU-CORNEILLIE Hilda, Wijngaardstraat 2, 8972 Roesbrugge - Tel. 057/30 04 68

Bij deze gewestprom kun je informeren naar het adres van eventuele proms in je eigen buurt.

NOTARIAAT ROESBRUGGE- HARINGE KREEG NIEUWE TITULARIS

Met ingang van 1 november 1995 werd meester Stephan Mourisse, afkomstig van Nieuwpoort, licentiaat in de rechten en in het notariaat, benoemd tot notaris te Roesbrugge-Haringe, in opvolging van meester Raymond Deeren, die op zijn verzoek eervol werd ontslagen.

Meester Stephan Mourisse is de negende notaris te Roesbrugge sedert bij koninklijk besluit van 24 juli 1819 de verblijfplaats van de notaris van Westvleteren naar Roesbrugge-dorp (gemeente Haringe) werd overgebracht.

We hadden achtereenvolgens :

Criem Thomas, notaris te Roesbrugge van	1819 tot 1838 ;
Delefortrie Ange-Jos van	1838 tot 1846 ;
Feys Pierre van	1846 tot 1857 ;
Vandenbergh Benoit van	1857 tot 1884 ;
Floor Jules van	1884 tot 1904 ;
Peel Gaston van	1904 tot 1932 ;
Deeren Robert van	1932 tot 1965 ;
Deeren Raymond van	1965 tot 1995 ;

We wensen meester Stephan Mourisse een lange en voorspoedige loopbaan.

Voor al uw feesten Gasthof

Indien U in het Gasthof 't Rozenhof
in het huwelijksbootje stapt,
is er een prachtige ceremoniewagen
gratis ter uwer beschikking

Zelfs de herinnering blijft een feest !!!

Obterrestraat 73, 8972 Proven, Tel. 057/300 335

Gesloten op dinsdag

VERKOOPAKTIE

"WINKELN IN HET DORP"

MIDDENSTAND
Afdeling IJZERBODE

ABELE - BEVEREN
KROMBEKE - PROVEN
ROESBRUGGE-HARINGE
STAVELE - WATOU

476 waardebons
2 dec. - 31 dec.

Trekking : 6 januari 1996
in Café "De Landing" te Beveren-IJzer

Sponsors kinderaktie :

KINDERAKTIE

PRINZIE
Kredietbank
Kantoor Roesbrugge
Roesbruggeplein 7
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 18

BBL
Monkerhey Frans directeur
Kantoor Roesbrugge
Roesbruggeplein 7
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 18

24 UUR OP 24
SOENEN
VERZEKERINGSKANTOOR
Kantoor Roesbrugge
Roesbruggeplein 7
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 18

Gemeentekrediet
MET MIJN BANK KOM IK VOORUIT
LEO LEPEE
Kantoor Roesbrugge
Roesbruggeplein 7
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 18

ANHYP
Roger DEPREY - PARRET
Moenaardestraat 54
8978 WATOU
Tel. 057/38 62 40
GROTE EINDEJAARSAKTIE
van 25/11/95 tot 31/01/96

G
Generale bank
Waarborging het beekwaart

KB
KREDIETBANK

BOSS
paints
Specialist in gebouwen verven
Gebr. Odul ABELE
Paul Hespeel WATOU
Bertin Ryckeghem KROMBEKE

CEFA
SPAARBANK
Kantoor
PROVEN - ROESBRUGGE - WATOU

BOKADO
Terenburgseweg 11
8972 PROVEN
De geschenkenzaak
van de streek
Alles aan groothandelsprizen !

HSA
ALLE BELEGGEN - LENINGEN - VERZEKERINGEN
Kantoor
Geert VANDENBUSSCHE - DESCHUYTTER
Haringeweg 37, 8972 ROESBRUGGE-HARINGE
Tel. 057/30 03 18

Lijst van deelnemende winkeliers verschijnen in het volgende nummer van de IJzerbode.

WATOU PRETTIGE FEESTEN

De familie Bunker komt naar traditie samen voor het jaarlijkse kerstfeest. Een gebeuren dat steeds volgens een vast stramien opgebouwd is. Het kerstdiner, het uitdelen van de geschenken, de poppenkast voor het kinderfeest, en de vervelende momenten tussenin.

Dit jaar is er een onbekende uitgenodigd, Clive Morris, een schrijver, waarbij iedereen zich illusies maakt, omtrent zijn persoonlijkheid.

Ayckbourn, de auteur, serveert ons een aantal personages, die stuk voor stuk, mislukkelingen zijn. Belinda (Christine Pareyn) en Neville (Chris Parrein), het voor de buitenwereld geslaagde huwelijk, zit in een huwelijkskrisis, waarbij hun financiële welstand geen oplossing biedt. Bernard (Dirk Parret) en Phyllis (Yvette Soubry), een dokter en zijn vrouw kinderloos, alcoholverslaafd en niet in staat zijn beroep naar behoren uit te voeren. Pattie (Els Vandenbussche) en Eddie (Filip Berquin), zijn het typische huismoeder en -vader huwelijk met drie kinderen, maar of ze gelukkig zijn blijft de vraag. En dan is er Harvey (Rik Bonduelle), de man die het volledig gezin terroriseert en domineert, zijn inspiratie puttend uit een TV-toestel, en een vaag verleden als BOB-er. En tenslotte Rachel (Inge Devooght) en Clive (Karel d'Hondt), onbereikbare vrouw en pseudo-schrijver, een konfrontatie van realiteit en romantiek.

De situatie, die een gezellig familie onderonsje had moeten worden, escaleert in keiharde konfrontaties. Prettige Feesten is een komedie met een wrange nasmaak, die ons een beeld geeft van een maatschappij die zich om menselijke gevoelens nog weinig bekommert.

Pol Bonduelle, regie, opteerde voor een uitgepuurde aanpak, waarbij de lange (typisch Engelse dialogen) vervangen werden

door intense situaties. Korte fragmenten die het geheel de nodige vaart moeten geven en een hedendaagse tint.

Techniek : Robert Parrein, Luc Bonduelle, Frieda Roussel.

Watou Westhoek verwacht u in kerstfeest, op zaterdag 2 & 9 december om 20 u. en zondag 3 en 10 december om 18.30 u.

Inkom : vvk 200 fr. - deuren 250 fr.

Reservatie : 057/38 82 57

Heldenhuldezerkjes in eer hersteld te Beveren-IJzer

Op de begraafplaats van Beveren-IJzer liggen nog een zestal graven van tijdens de oorlog 1914-1918 gesneuvelde Belgische soldaten waarvan de kruisen en de grafstenen, behalve dat van een kolonel, in verwaarloosde toestand verkeerden. Daaronder waren er twee heldenhuldezerkjes waarvan de geschilderde namen door de tand des tijds volledig uitgewist waren.

Enkele Vlaamse vrienden konden het niet langer aanzien en zetten zich aan het werk. Na verscheidene opzoekingen bleek het te gaan om Arthur Deconinck van Elverdinge, aldaar geboren op 24 oktober 1888 en overleden te Beveren-IJzer op 21 juni 1918. De andere soldaat is Berghof Lucien, geboren te Poperinge op 26 september 1897 en eveneens overleden te Beveren-IJzer op 26 november 1918, in het krijgsgasthuis.

Hun grafstenen werden netjes opgeknapt en geveerd. Gegraveerde naamplaatjes zullen nu voor vele tientallen jaren hun herinnering bewaren. Bloemen sieren hun graf, 77 jaar na hun overlijden. Wij hopen dat jongeren de traditie zullen voortzetten.

Rik Sohier

TE KOOP

• **Opklapbed** 1 persoon

zich wenden: Roesbruggestraat 32A,
Beveren-IJzer - Tel. 057/30 07 33

RUST ROEST WILDMENU

Van vrijdag 17 nov. t.e.m. zondag 17 dec.

Aperitief

Afwachtertjes : een rillettes van haas, een terrine van haas, een kwarteleitje, koekje met fazant gevuld.

Terrine van cassoulet gevuld met een ballotine van eend en chipolata's op schijfjes van vers spek, lauwe gelatine aangemaakt met enkele druppels amandel- en notenolie.

Tasje heldere soep van bosduiven en groentjes

Hazerug "Saupiquet" met rode kool, appeltjes en spekblokjes

Reebout "Prinses Palatine"

Patrijs met groene kool

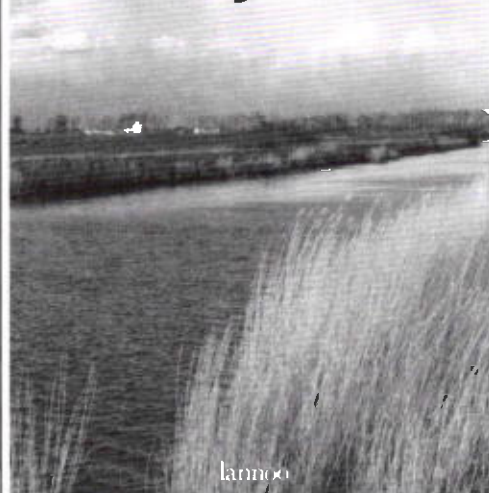
Bord met nagerechten

Mokka en versnaperingen

Prijs : 2.500 fr., aperitief, wijnen, dienst en BTW inbegrepen.

Er is een visschotel ter vervanging voorzien. Reservatie gewenst : donderdag vanaf 13 uur, tel. 057/30.00.46, tel. 056/34.37.65.

BEELD VAN EEN STROOM DE IJZER

Het rijke gegeven van de IJzer vindt in al zijn aspecten een veelzijdige neerslag in dit luxueuze boek dat een combinatie biedt van degelijke geschiedschrijving en fraai kunstboek.

De verrassende ontstaansgeschiedenis van deze kleine stroom loodst de lezer langs vergeten havengeulen en verdwenen meanders. Toponiemen en kleine reliëfaanduidingen herinneren aan het verleden van een waterloop op zoek naar de zee.

Het systematische ingrijpen van de mens in de strijd tegen het water komt uitgebreid aan bod. De voortdurende aanpassingen wijzigen het landschap op een doortastende manier en bepalen het uitzicht tot in onze tijd. De Blankaart, de IJzermonding en andere internationaal gewaardeerde natuurgebieden krijgen ruime aandacht.

Voor velen blijft het verhaal van de IJzer onmiskenbaar verbonden met de bewogen geschiedenis van Wereldoorlog I.

De niet geringe strategische betekenis van dit gebied draagt ertoe bij dat deze streek al van in de middeleeuwen een aanzienlijk oorlogsverleden heeft.

Niet alleen het bewogen verleden komt aan bod in dit boek. Ook beschouwingen in verband met heden en toekomst krijgen hier een plaats. Nieuwe ontwikkelingen wijzen trouwens op een toenemende belangstelling voor de regio.

omvang
176 blzn.
formaat
330 x 250 mm
illustraties
200 foto's in kleur
30 kaarten in kleur
afwerking
gebonden met stofomslag
prijs
1.980 fr.
(+ ev. verzendingskosten)

te verkrijgen bij :

**Boekhandel
SCHOONAERT**
Bergenstraat 14
8972 Roesbrugge
057/30 15 57

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Veertig
is de
ouderdom
van de
jeugd;
vijftig
is de
jeugd
van de
ouderdom !

VICTOR HUGO

WAARDEBON

Ga snel deze waardebon voor overname inruilen bij uw verdeler. De bon is geldig bovenop de ongeëvenaarde condities die uw verdeler voor u in petto heeft, bij aankoop van elk nieuw voertuig gekocht tussen 1 oktober en 15 november 1995 en geleverd vóór 31 december 1995.

15.000 BF
Vijftien duizend frank

Bij aankoop van een Lantra, Excel, Scoupe, Sonata, H100 of H100 Minibus.

**GARAGE - CARROSSERIE
F. DECLERCK**

DF Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30 04 16

verdelers HYUNDAI

* Deze waardebon is niet omwisselbaar in spaarbil.
Hij zal automatisch in mindering gebracht worden van het totale bedrag op de aankoopfactuur. * Het gekocht voertuig is slechts één week waardebon geldig. * Deze waardebon is niet omwisselbaar met andere speciale aanbiedingen. * Deze waardebon is BTW vrij.

**Schoonheidsinstituut
Natacha**

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek
Epilaties - Solarium - Sauna

- ❖ **PROMOTIE**
geldig tot eind DECEMBER
Solarium: 6 beurten voor 750,-
voor een mooi najaarskleurtje
voor de Eindejaarsfeesten
- ❖ Ruime keuze in **PANTYS**
- ❖ **SLOBBERKOUSEN**
- ❖ **OVERKNIE KOUSEN**
- ❖ **PANTYS MET MOTIEF**

Bergenstraat 1, BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12
Gesloten op zondagmiddag en dinsdag

SCHRIJNWERKERIJ

REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwingen
herstellingswerken
- Eigen fabricatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaenburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240

8908 VLAMERTINGE

tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagmiddag gesloten

Alle voetverzorgingsproducten
en benodigdheden

**Slachtherten
van de
boerderij
lekker mals
en
cholesterolarm**

M. DEVOOGHT

Blasiusstraat 65
8972 KROMBEKE
Tel. 057/300 749

ALGEMENE BOUWWERKEN- & DAKWERKEN

BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1, 8972 ROESBRUGGE

057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND NOVEMBER

Kaartingen

- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 november
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 25 en zondag 26 november
maandelijks kaarting voor de leden

MAAND DECEMBER

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 december
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 december
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 16 en zondag 17 december
maandelijks kaarting voor de leden

Vogelpik

- Roesbrugge, bij M. Soenen
zaterdag 2 december
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 9 december
smijting voor de leden
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 9 en zondag 10 december
4^e maandelijks smijting

LANDELIJKE GILDE BEVEREN-IJZER

Vrijdag 20 november om 20 u. (zeer stipt)
in de H.-Hartzaal, Brigidaplein. Vertelavond
door Dhr. Louis De Lentdecker, journalist,
T.V.- en radiofiguur.

Nieuwe leden worden met hun partner
hartelijk verwacht.

CHIRO HARO

Wij hopen op een massale opkomst voor
onze dropping op vrijdag 24 november.

K.V.L.V. ROESBRUGGE-HARINGE

- vrijdag 8 december van 21 tot 22 u. is het
zwembad te Poperinge voorbehouden voor
K.V.L.V.-leden samen met gezinsleden.
- woensdag 13 december bij Cecile Ryon te
Haringe om 19.30 u.: kookles "Vlees en vis
in een bereiding." Gelieve proefgerief mee te
brengen.

K.A.V.

"Zalig slapen" in het ontmoetingscentrum
"Karel de Blauwer" te Roesbrugge op dins-
dag 12 december om 19.30 u.

BEVEREN-IJZER BURGERLIJKE STAND

Overlijden :

- Julius Stekelorum, 80 j., echtgenoot van
Brigou Godelieve.

DE MAXI REKENING

NIEUW

Een klassieke spaarrekening
met een maxirendement

3,25% basisrente
+ 2,00% getrouwheidspremie

Vrijgesteld van roerende
voorheffing tot 55.000 fr.
intresten
Minimum saldo vereist :
150.000 fr.

Kris ROSSEEUW

Tel. 057/30 03 55

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek
glas in lood - melkglas - opruimingen
volledige inboedels
oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

**Valerie
VIANE**

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

CAMOUFLAGISTE
van wijnvlekken en littekens
KLEUR- EN STIJLADVIES

Esthetiek - Parfumerie
Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

BON 150 fr.
voor gratis verzorging

geldig van 15/11 t.e.m. 21/12

Provenplein 53
8972 PROVEN
Tel. 057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Het wordt Willy Claes bijzonder kwalijk
genomen dat hij het "edel land der Belgen"
vergeleken heeft met een bananenrepubliek.
Dat zou een Belgisch staatsminister onwaar-
dig zijn. En toch ...

Tien jaar geleden heeft de Bende van
Nijvel, 28 mensen koelbloedig vermoord, en
tot op heden zijn de daders niet gevonden.
Volgens de makers van een Panorama-uit-
zending op BRTN zou het onderzoek gesa-
boteerd zijn. De fameuse "reus" van de
bende zou met naam en toenaam gekend
zijn, en tot tweemaal toe zou men gepoogd
hebben de gerechtelijke top te overtuigen
hem in een val te lokken, maar tot tweemaal
toe werd dit geweigerd. De massamoorde-
naar loopt vrij rond !

De moord op André Cools is nog steeds
niet opgehelderd, maar weggedeemsterd in
bijkomende onderzoeken naar financieel
gesjoemel. In de omgeving van de gewezen
Luikse socialistische leider, heerst de omér-
ta, de maffia-zwijgplicht.

In verband met de moord op de dierenarts
Karel van Noppen, is ook nog niets aan het
licht gekomen. De kopstukken van de hormo-
nenmaffia zijn even aangehouden, maar al
lang weer vrijgelaten, en ze genieten onge-
stoord van hun witgewassen miljoenen. De
tijd zal er over heengaan en Karel van
Noppen wordt vergeten.

De fraudecel van de staatsveiligheid doet
momenteel onderzoeken naar politici van wie
men vermoedt dat ze zich laten financieren
door de georganiseerde misdaad. Maar veel
zullen we er niet van te weet komen.

Banken hebben meegewerkt aan miljard-
denfraude in het systeem van de zogenaam-
de forfaitaire buitenlandse belasting (FBB).
De fiscale experts die met valse attesten
werkten en die fraude mogelijk maakten wer-
den aangehouden, maar reeds enkele dagen
later op vrije voeten gesteld.

Twee Antwerpse schepenen, die betrok-
ken waren bij een miljoenenzwendel in valse
facturen, zijn nog steeds in functie.

Moet ik nog verder gaan? Geen probleem
hoor !

"En" zegt Gusta, "in verband daarmee
denk ik terug aan Gerard Gheldof. Hij woon-
de in onze buurt. Hij was een goede, brave,
zwijgzame huisvader, een stille douanier,
waarvan niemand last had. Bij de bevrijding
in september 1944, werd hij door enkele
smokkelaars, het kruim van de plaatselijke
Witte Brigade, in hechtenis genomen aan het
tolhuisje te Oost-Cappel. Een snuggere
douane-luitenant, die een moraliteitsverslag
moest maken inzake burgertrouw, beoordeel-
de hem als volgt: "diende de politiek van de
vijand door zijn stilzwijgendheid". En Gerard
werd voor vele maanden in zijn functie
geschorst, zonder wedde.

Om erbij te wenen,
Pol

Onze hospitalisatieverzekering

**21 +
rekening**

**WIJ BETALEN UW
ZIEKENHUISFAKTUUR
EN DIT HOEFT U GEEN
CENT TE KOSTEN !**

- Levenslange dekking indien aangesloten vóór uw 65
- voor iedereen ongeacht beroep of hobby
- recht op éénpersoonskamer naar keuze
- onbeperkt in duur en bedrag
- vergoeding op basis van de werkelijke kost
- geen geneeskundig onderzoek

Zorg ervoor dat u NOOIT hoeft te zeggen :

"Had ik het maar geweten."

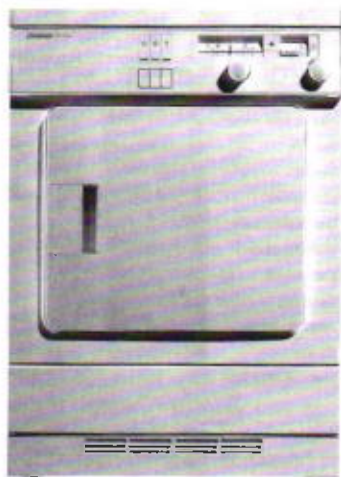
WACHT NIET TOT HET TE LAAT IS !

KRIS ROSSEEUW

Provenplein 48, Proven - Tel. 057/30 03 55

Voor een droge was

Constructa
droogautomaten

CT1533

- Luchtvoerdroogkast met 4 uitgangen
- Inhoud : 5 kg
- Aparte droogprogramma's door tijdkeuze tot 140 min. voor strijk- of kastklaar

16.990,-

CT1703

- Automatische aanpassing van energieverbruik en droogtijd afhankelijk van uw was
- Anti-kreukbeveiliging
- Thermobeveiliging : beschermt de was aan het eind van een programma tegen hoge temperaturen

19.990,-

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Fieltje Breevoet en Bertha, zijn vrouwmens, waaren twee gedaagde menschen, die op 'n kleen doeningische weunden, niet verre buuten Veurne. Olie woensdag-voornoene ging Fieltje met zyn veeloo naar de markt om 't eene of 't andere te gaan haalen voor Bertha. Achter dat 'n zyn kommissies è daan had, ging 'n in d'eene of d'andere kafee op de markt 'n pinte gaan drinken, maar 'n miek oltyd dat 'n weere thuuskwam teegen dat 't 's noens twaalve wos ...

"Horkt 'n keer !" zei Fieltje, ols er hem oltemets entwien trachtte bezig 't houden ... "Bertha is 'n styf fraai mensche, maar ols 't gebeurt da'k te veele 'uut mien zuid' zyn, ga ze daarover toen de reste van den dag bluuven chicanereen !"

Nu, 't paste nu 'n keer, op 'n woensdag, dat Fieltje 'n oude kennisse teegen kwam op de markt, dat 'n in jaaren niet meer è zien had. Ze gingen natuurlyk 'n pinte gaan drinken en begosten klappen van overtijd. Ze waaren zoodanig bezig, dat Fieltje vergat van op zyn horloge te kyken en ol met 'n keer zag dat 't ol verre over den twaalven wos ... Fieltje reed te vierklauwe naar huis, omdat 'n peinsde dat Bertha ging leelyk doen ...

Op 't moment dat Bertha de hond had hooren bassen stoeg ze ol in 't deuregat en 't sermoen begoste : "Van waar kom je gie zoo late ! ... is dat nu 'n uure om naar huis te kommen ?! ... 't eeten is ol koud wei, maar je moet 't maar weeten !" En olzoo ging dat maar olsan voort ... Fieltje, die nooit d'occasie had om entwot te zeggen, deed olmetnekeer zyn veste of, rolde de mouwen van zyn best hemde op en ging naar buiten zonder ommekeyken. 'n Haalde d'houtzaage uut 't stol en 'n ging tot by d'houtvumme en 'n begoste stoofhout te zaagen ...

Bertha stoeg 'n moment in 't deuregat dat te bekyken, maar liep er toen olmetnekeer naartoe, in 'n ferme sterre..!

" 't Gaat ollichte 'n beetje gaan zeker !" riep ze.

"Wuk datte ?" vroeg Fieltje, binst dat 'n voort zaagde.

"Da'k het niet langer kunnen aanzien, da'je hier staat te zaagen met joen besten broek en joen best hemde aan !" riep ze weere.

Fieltje stopte ...

"Horkt 'n keer, Bertha !" zei Fieltje ... "gie kom hier zaagen, omdat je niet kunt zien da'k hie staan te zaagen ... Maar, ik zyn hier kommer zaagen omda'k moe wos van joen 't hoerer zaagen..! En ols je nu hier weere komt zaager omda'k hier zyn kommen zaagen, om joen nie te hooren zaagen ga' hier bluuven zaagen, tot da gie ophoudt van zaagen, versta je datte ? Bertha en Fieltje stoegen 'n moment mekaar te bekyken en ze schooten olmetnekeer in 't luuden lach ...

"Gie 'n ouden gaai!" lachte Bertha.

"Gie oude zaage !" lachte Fieltje en 'n pakt Bertha by 'n arme en ze gingen ol lachen nae binnen en de zaagerie wos over !

KWAA'

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale en populaire wetenschap
25e Jaargang Nr. 12 december 1995
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 240 fr.

HET VISITEKAARTJE VAN DE WESTHOEK

De IJzer, beeld van een stroom, "Jordane van myn herte"

Voor zij die nog twifelen wat voor ideaal geschenk het best onder de kerstboom of ter gelegenheid van het nieuwe jaar, het meeste succes kan hebben, is er goed nieuws.

Op maandag 6 november jl. werd in de Diksmuidse Stadschouwburg een voor ons merkwaardig en uniek document boven de doopvont gehouden. De uitgeverij Lannoo uit Tielt stelde daar het prachtige, bijna tweehonderd bladzijden lijvige boek voor dat met woord en beeld een schitterende evocatie brengt van de IJzer, van in de vroegste tijden tot heden. Het groot formaat, 25,5 op 34 cm van het sjeke, in donkerblauwe linnen kaft, gebonden boek met vierkleuren stofwikkell, biedt de mogelijkheid de unieke kleurfoto's van Daniël Leroy volledig tot hun recht te laten komen. Ook kaarten, tekeningen, gravures, grafieken, platte gronden en ander iconografisch materiaal worden breed uitgesmeerd. Zo wordt b.v. de bovenloop van de IJzer (blz. 62 en 63) in kaart gebracht op niet minder dan 867 cm², wat een zeer duidelijk beeld geeft van de IJzer en het groot aantal zijbeken die instaan voor de afwatering van het 1.116 vierkante kilometer IJzerbekken, waarvan 1/3 in Noord-Frankrijk is gelegen.

Inzonderheid voor de modale bewoner van de IJzerdorpen, die van kindsbeen af met de voeten in 't (IJzer)water opgroeide, is het boek DE IJZER, BEELD VAN EEN STROOM (1) een waardevol bezit. Niet alleen de vele schitterende foto's, die voor ons zo emotioneel en herkenbaar zijn en die wij koesteren als kleinodiën uit ons bloedeigen patrimonium, maar evenzeer, en niet in het minst, de boeiende teksten en bijdragen zijn dankbare handgiften.

Alleen aan de tientallen luchtfoto's moet men even wennen. Zij roepen weinig romantiek en engagement op, al zijn het stuk voor stuk verhelderende documenten.

Op blz. 112 vinden wij zo'n tot in de minste details geprononceerde en haarscherpe luchtfoto van het eiland van Roesbrugge. De morzel grond tussen de oude IJzerarm en de rechtgetrokken IJzer, met vlak daaronder de kaart die Vedastus du Plouich uit Nieuwkerke maakte voor Sanderus. Een

merkwaardige konfrontatie tussen de gravure van een (té) roomsgezinde landmeter die werkte in opdracht van kannunik Antoon Sanders en een moderne fotograaf.

Wat een paar honderd jaar geleden (2) door Vaast Vande Ploeg subjektief in kaart kon gebracht worden, kan nu met de moderne luchtfotografie niet meer. Ook hiervoor is het boek nuttig.

Emile Vanden Bussche spreekt in zijn boek *Histoire de Rousbrugge-Haringhe en Flandre* (3) trouwens in mineur over Sanderus, omdat hij - dixit V.d.Bussche - in zijn boek *Flandria Illustrata* enkel oog zou gehad hebben voor de geschiedenis van kerken, abdijen, kloosters en kapellen in Vlaanderen (sic.) en bijgevolg belangrijke details over het hoofd heeft gezien. (Il ne voyait que par les yeux de l'ecclésiastique, blz.20).

Lannoo heeft een lans gebroken voor een tijdloos en waardevol document over de IJzer. De IJzer, slagader van de Westhoek,

De auteur van deze bijdrage "goed in 't vlees" verdwijnt na de aanmoediging van milieumambtenaar Lieven Stubbe in de Oude-leperleebedding, momenteel de hoofdriool van de stad Ieper.

of om Guido Gezelle te parodiëren: de IJzer, Jordane van myn herte!

De IJzerbode

In de voorbije jaren hebben onze hoofdredakteur, Roger-A. Blondeau en ondergetekende, vele bijdragen over de IJzer in ons blad gepubliceerd.

Niet voor niets trouwens werd vijftienvintig jaar geleden gekozen voor de IJZERBODE om er ons Informatieblad met bijdragen over regionale en populaire wetenschap mee te identificeren.

Men kan er niet onder uit, wie met zijn hond slaapt vangt zijn vlooiën, wie de nattigheid van de IJzer ooit heeft gevoeld wordt er oud mee.

Jongens leerden er zwemmen, peuren, vissen en vrijen. De meisjes droomden in 't malse gras van de IJzeroevers over hun droomprins, die achteraf toch maar een zwijnehoeder bleek te zijn.

Wij kunnen als het ware niet zonder de IJzer, die tot net voor Wereldoorlog II welvaart en vertier bracht in het hoofse steden Roesbrugge en in mindere mate ook te Beveren en Stavelot.

Het pas verschenen boek, *DE IJZER, BEELD VAN EEN STROOM*, lost alle verwachtingen in.

Duidelijke taal laat verstaan hoe belangrijk de IJzer(golf) reeds was in de IJzertijd en de Romeinse periode op gebied van economie en strategie. De uitbouw van een heuvelfort op de Kemmelberg in de loop van de vijfde eeuw voor Kr., vormt hiervoor een aanwijzing. Vanuit Kemmel controleerde de Keltische adel het stroombekken dat waarschijnlijk een rol speelde als overslagplaats van handelsprodukten van en naar de Britse eilanden (blz. 52 en 53).

De Romeinen profiteerden van de IJzer en vestigden zich in zijn onmiddellijke nabijheid. De structuur van vierkante, rechtlijnige percelen in het landschap en de vele archeologische vondsten van Remi Delerue uit Haringe (4) bewijzen dit.

In het begin van de vijfde eeuw moesten de Romeinen onder de steeds toenemende druk van overrijne volkeren onze streek ontruimen. De germaanse invallen en migraties leidden tot de vorming van een nieuw West-Europa, nadat de bezetter de Rijn- en Noordzeegrens had opgegeven. Geschiedschrijver Plinius, die koude, honger en ellende trotseerde in de onherbergzame IJzerstreek zal er niet om getreurd hebben. Hij was het rijke hofleven te Rome gewend en al schreef hij con brio over de hopscheuten van onze streek als een culinaire delicatessen, de modder van onze alluviale IJzervlakte lag hem niet.

Het boek van Lannoo verhaalt over de stroom in wording. Van beek tot vliet, van rivier tot stroom, van vaart tot zeer belangrijke transportweg.

Het verhaal gaat van de Flandriaanse (7000 jaar geleden) en Duinkerketransgressies (1500 jaar geleden) naar de middeleeuwen. Over de inpolderingen, bedijkingen, verdedigings-, kanalisering- en baggerwerken. De Loppemse senator Léon van Ockerhout hield tijdens de zitting van de senaat d.d. 3 juni 1875 al een vurig pleidooi voor dringende baggerwerken op de IJzer, maar eerder al hadden abdijen, kasselrij- en gemeentebesturen de IJzer naar hun hand gezet. In 1847 werd de Kallebeek te Beveren gekanaliseerd en kwamen de binnenlanders tot in het dorp (De Landing) hun vrachten verhandelen. Maar het boek heeft ook oog voor de strijd tegen het water en de wateroverlast, de ringwalburchten langs de oevers, de moten, de totale lengte van de demarkatielijn tijdens de Spaans-Franse oorlogen en niet in het minst de Grote Oorlog die de naam van de stroom over de ganze wereld met de nodige emoties bekendheid gaf.

De scheepvaartgeschiedenis van het IJzerbekken komt uitgebreid aan bod, evenzeer de kunstwerken als dammen, sluizen, overdrachten, bruggen e.d.m. Havens en

gemeenten, natuur en landschap krijgen ruime aandacht.

Het boek leest vlot, de teksten worden gedragen door passend en waardevol beeldmateriaal dat voor 't eerst verschijnt. Kortom, *IJZER, BEELD VAN EEN STROOM* is een kostbaar bezit, een waardevol document, een lust voor het oog. (1)

Een dracht van vier jaar

Vooraleer een boek verschijnt heeft het al wat voeten in de aarde gehad. Laat ons duidelijk zijn, het boek over de *IJZER, BEELD VAN EEN STROOM* heeft vier jaar voeten in het (IJzer)water gehad eer het op 6 november jl. alle barensweeën achter de rug had.

Het is de grote verdienste van S.O.W. (5) dat zij sinds vele jaren de Westhoekers overtuigt om met de IJzer en de IJzervallei behoorlijk om te gaan. Deze vereniging staat hierbij niet alleen. De G.R.-stappers, afd. West-Vl. en andere wandelklubs, talrijke tijdschriften zoals *De IJzerbode*, *RISOkrant*, *Uithoek*, *Griffel West*, *Ieper actief*, e.a., net zoals verenigingen en scholen laten zich in deze sensibiliseringsactie niet onbetuigd.

De Stichting Orde Driekoningen richtte tijdens het schooljaar 1988-89 een verhandelingswedstrijd in voor de laatste-jaarsleerlingen van het hoger secundair onderwijs in West-Vlaanderen met als thema *De IJzer van bron(nen) tot grens*.

De lagere scholen en het lager secundair onderwijs kregen het werkboek *"Wijzer met de IJzer"* en op 26 maart 1991 werd officieel het Kinderparlement van de IJzervallei geïnstalleerd dat de jeugd een signaal wilde geven van bezorgdheid om haar omgeving en de IJzervallei. Jaar na jaar mocht ik in de derde-gradsklas van Els Wemaere en directeur Geert Six van de vrije basisschool te Roesbrugge een namiddag vertellen over de IJzer.

Het hek was echter pas goed van de dam, toen het provinciebestuur West-Vlaanderen, de Koning Boudewijnstichting-Fonds Leefmilieu, RISO-West-Vl. en S.O.W., vier jaar geleden de *Dag van de IJzer-Jour de l'Yser* organiseerde. Op zondag 2 juni 1991 werd een riotocht te Ieper in de bedding van de Oude Ieperlee mogelijk. *Het Volk* schreef op maandag 3 juni 1991: -Avontuur in de smurrie... Je moet wel goed gek zijn om in dit moeie weer in de riolen te gaan ploeteren.

Na een tocht, vaak tot aan de lies in het water, onder de vesten en de Rijselpoort door, onder de straten van Ieper, waar eertijds de Ieperlee stroomde, geraakten wij uiteindelijk langs een onooglijk laddertje door een mangat midden de Ieperleestraat, recht voor het Stedelijk Museum, weer bovengronds. *Het Volk* voegde er cynisch aan toe: -Wie wat té goed in het vlees zat, vreesde ten eeuwige dage onder de Ieperse grond te moeten blijven. Toegegeven dat ik gelukkig was toen ik weer het daglicht zag. Ook de Franse *Vallée de l'Yser* bleef niet onbetuigd en organiseerde de volgende zondag, 9 juni 1991 o.a. een speurtocht naar de bronnen

van de IJzer. Wij startten te 15 u aan de kerk van Buysscheure voor een zes kilometer lange wandeling naar de bronnen van de IJzer. Het werd een overweldigend sukses en *Journal des Flandres* van 21 juni 1991 schreef: -Beaucoup de monde vers les sources de l'Yser.

L'après-midi de 9 Juin à 15 heures, ce fut près de 150 personnes dont beaucoup d'amis d'Outre-Frontière, qui découvrirent la région de naissance de l'Yser.

Na deze successen, werden het jaar daarop onder hetzelfde motto "Dag van de IJzer-Jour de l'Yser" weer tal van initiatieven genomen, waaronder een morgenwandeling langs het jaagpad tussen Roesbrugge en Beveren, waar eertijds de binnenlanders door ketters werden voortgetrokken, nu *Internationaal GR 5A-wandelpad*. De grote groep bewonderaars van de IJzervallei, die ik mocht begeleiden in dit bucolische landschap trok na de middag voor de IJzerapoteose naar 't kasteel de Blankaart. Tussen pot en pint werd daar de wens geuit om ooit eens een boek over en rond de IJzer te laten verschijnen. Niek de Roo en Katrien Hindryckx van S.O.W. knikten. Tim, Johan, Godfried (Vanden Berghe) en ikzelf waren overtuigd van de haalbaarheid. De bevruchting was er, het embryo kon groeien...

"De IJzer had een enorme betekenis voor vader"

Godfried Lannoo verklaart in een uitgebreide reportage (Johan Vankeirsbilck en Heide Tavernier), uitgesmeerd op een ganse bladzijde in *Het Nieuwsblad* van vrijdag 23 augustus 1991, hoezeer de IJzer emotionele gevoelens en gesprekken oproep in het gezin van Georges (Joris) Lannoo.

Vader Lannoo, die drie jaar als flamingantisch officier aan de IJzer had gestreden, wilde met "hét boek" het Vlaamse volk informeren en educatief bijsturen.

Het is nogal wiesd dat S.O.W. met haar inspiratie, verlangens en hoop naar Godfried Lannoo trok te Tielt.

Lannoo had niet alleen een hart voor de IJzer, maar vooral veel mogelijkheden en ervaring om van zo'n project een hoogvlieger te maken.

In 1987 verscheen daar het schitterend werk "De Schelde. Van Bron tot monding" (Raf Stuyck), gevolgd door "De Leie, Natuur en Cultuur" (1988) en "Tussen Land en Zee. Het Duingebied tussen Nieuwpoort en De Panne" (1992).

Met de *IJZER, BEELD VAN EEN STROOM*, het schitterende boek dat de tetralogie van de waterhuishouding in Vlaanderen volledig maakt, heeft Lannoo, zoals hij het zelf zegde op 6 november te Diksmuide "Een droom van vele jaren in vervulling zien gaan", en vervolgde hij, - "Ik heb altijd een sterke en persoonlijke affiniteit gevoeld met de IJzer, het IJzerbekken, de Vlaamse en de Franse Westhoek, die ik als mijn tweede thuishaven beschouw".

(vervolg blz. 442)

WETENSCHAP IN VLAANDEREN NA 1830 EN IN DE VLAAMSE BEWEGING (1)

R.-A. BLONDEAU

Prelude

In de 16de en het begin van de 17de eeuw, tijdens de zgn. *Geuzentijd* zou meer dan 10 t.h. van de inwoners van de Zuidelijke Nederlanden - het huidige België plus Frans-Vlaanderen en Artesië - en niet van de minsten, onze gewesten hebben verlaten om zich te vestigen in Engeland, Duitsland en Frankrijk, maar voornamelijk in Noord-Nederland (1). Daar zijn honderden geleerden en bekwame leerkrachten van bij ons aangekomen, die weldra bedrijvig waren aan de Hollandse scholen en universiteiten. (2)

Het Noorden dat altijd inzake cultuur de mindere was geweest van het Zuiden, kreeg door onze mensen plots een geweldige opbloei, die resulteerde in de fameuze Hollandse Gouden Eeuw, de 17de eeuw. De Noordnederlander prof. dr. J. Briels schrijft in verband daarmee: "De komst van de Zuidnederlanders, met hun dikwijls in vergelijking tot de Noordnederlanders meer verfinde beschaving, is voor het kulturele klimaat van de republiek op lange termijn van grote betekenis geweest" (3).

Voor ons was het resultaat net het tegenovergestelde. Veel knappe lieden waren geëmigreerd, en het wetenschappelijke leven, in een ontvolkt, en door veldtochten en troepenbewegingen geteisterd land, was ondermaats.

De wetenschappelijke bedrijvigheid die zich had moeten concentreren rond de twee eeuwen oude universiteit van Leuven, was uitzonderlijk klein. Van de vier fakulteiten was er maar één die betrekking had op de natuurwetenschappen, namelijk de fakulteit van de medicijnen. En dat was de kleinste fakulteit van de vier. Tussen 1630 en 1650 bv. was het gemiddelde aantal studenten dat examen aflegde in de medicijnen niet hoger dan zestien per jaar. De professoren waren geen grote namen en waren bovendien veel afwezig. Zij lieten zich vervangen door een paar oudstudenten, die niet eens tot doctor waren gepromoveerd. (4)

De universiteit van Douai, geopend in 1562, in de Franstalige Nederlanden, en opgericht als een strijduniversiteit tegen het oprukkende calvinisme, die een bloeiperiode kende in de 16de en de eerste jaren van de 17de eeuw, was op wetenschappelijk gebied van weinig betekenis, en werd bovendien in 1668 door Lodewijk XIV geannexeerd bij Frankrijk. (5)

In het begin van de 18de eeuw, namelijk in 1713, gingen de Zuidelijke Nederlanden, tengevolge van een erfenisregeling over van

Spaanse naar Oostenrijkse voogdij.

In die Oostenrijkse periode, werd in 1769 te Brussel een *Société littéraire* gesticht. Het was de tijd waarin de Franse cultuur heel West-Europa overheerste. Zelfs in de Duitssprekende landen van Midden-Europa, was de hoftaal het Frans. De Pruisische koning Frederik de Grote (1712-1786) was in het Frans opgevoed, schreef Franse boeken en gedichten en was in contact met Voltaire (1694-1778). Toen hij te Potsdam, niet zo ver van Berlijn, een zomerverblijf liet bouwen, gaf hij het een Franse naam, *Sans-souci*. Ook aan het keizerlijke hof te Wenen en bij de hoge ambtenarij werd uitsluitend Frans gesproken, net als aan het hof van de Oostenrijkse landvoogd te Brussel.

Brussel werd hoofdzakelijk door de Oostenrijkers verfranst. De Belgische Franstalige historicus, Henri Pirenne (1862-1935), schreef in verband met de Oostenrijkse periode: "Eeuwenlang hadden de hogere standen in België Frans gesproken, nu beginnen ze in het Frans te denken". (6) Het Frans van het hof, de adel en de haute bourgeoisie werd nageaapt door de kleine burgerij, die zich op die manier wenste te distantiëren van het gewone volk.

De *Société littéraire* werd weldra omgevormd tot de *Académie des Sciences et des Belles Lettres*, waarvan de voertaal Frans was en bleef, al werden er wel meerdere malen memoires ingezonden die in het Nederlands waren geschreven. (7)

In 1794 werden de Oostenrijkse Nederlanden veroverd door de Franse revolutionaire legers en bij Frankrijk ingelijfd. Achtereenvolgens werden, door de Fransen de *Theresiaanse Academie* en de universiteit van Leuven afgeschaft (1797). Het wetenschappelijke leven werd volledig georiënteerd op Parijs.

De revolutionaire leiders werden in Frankrijk weldra opgevolgd door Napoleon, die een reeks veroveringsoorlogen ondernam, maar na de slag van Waterloo, in 1815, van het wereldtoneel verdween.

Op het Wiener Congres werd niet alleen gedanst, maar de vorsten herschikten ook de grenzen, evenwel zonder rekening te houden met de wensen van hun onderdanen. Voor het feit dat de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden werden verenigd in een "réunion intime et complète" konden wel legitieme redenen worden aangevoerd, al moest men daarvoor terug tot de zestiende eeuw. En om de wacht tegen Frankrijk te betrekken bezat dit nieuwe rijk voldoende inwoners: ruim twee miljoen in het noorden en bijna drie miljoen in het zuiden. (8) Die

Koning Willem I,
geschilderd door Joseph Paelinck

vereniging gebeurde onder prins Willem VI van Oranje, die koning Willem I werd van Oranje-Nassau.

Willem I trachtte een goede vorst te zijn, voor beide landsdelen. Reeds in 1816 werd de *Brusselse Academie* terug opgericht, met twee klassen, één voor de wetenschappen en één voor de letteren. Een Nederlandstalige instelling werd het evenwel niet. De Hollandse leden waren er praktisch nooit te zien en de Belgische leden kwamen hoofdzakelijk uit de begoede Belgische burgerij en hielden hun vergaderingen in het Frans.

In de Franse tijd was, zoals we reeds zagen, de universiteit van Leuven opgedoekt, terwijl in het Noorden alleen maar een grondige hervorming van het hoger onderwijs werd doorgevoerd. De kleine universiteiten van Franeker en Harderwijk werden weliswaar afgeschaft, doch de universiteiten van Leiden, Groningen en Utrecht werden alleen maar onderworpen aan de centrale administratie te Parijs. In 1815, kregen zij een nieuw statuut en een nieuwe inrichting. (9) Om tot een zeker evenwicht te komen stichtte Willem I, ook drie staatsuniversiteiten in het Zuiden: te Gent, Leuven en Luik, waarvan de opening gepland werd voor het najaar 1817.

Daarvoor had men 49 professoren nodig, maar de geleerden waren in onze gewesten zo schaars, dat men beroep moest doen op 6 Noord-Nederlanders, 14 Duitsers en 4 Fransen. (10) Zij doceerden in het Latijn of in het Frans.

De integratie België-Nederland verliep moeilijk. Deze nieuwe natie was opgericht als een bufferstaat tegen Frankrijk, en dat land deed al het mogelijke om daar een einde aan te maken. In het Zuiden had men een Franstalig deel dat met het Hollands niet overweg kon, maar ook in Vlaanderen ging het moeilijk omdat de Vlaamse taal bestond uit een aantal zeer verschillende dialecten, waarvan de gebruikers elkaar niet eens verstonden, terwijl de Vlaamse burgerij hoofdzakelijk Franssprekend was. Wat Willem haar moeilijk kon verwijten, want heel zijn hofhouding sprak Frans, en in het wapenschild van Nederland stond er "Je Maintiendrai" ! Het feit dat het Zuiden voornamelijk katholiek, ja klerikaal was, en het Noorden grotendeels protestants, droeg ook niet bij tot een innige verbroedering. De klerikalen in het Zuiden wilden alleszins de belangen van de Kerk boven die van de staat stellen en Willem I zou zich daar nooit bij neerleggen.

Het rijk van Willem I was een grondwettelijke monarchie, die wel veel macht aan de koning gaf, die dan ook op een vrij autoritaire manier het land regeerde. En dat zinde de liberalen niet.

Willem voelde zich verplicht twee dingen in stand te houden : welvaart en eenheid. Het eerste lukte beter dan het tweede.

Willems economische politiek heeft in elk geval de Zuidelijke provincies nogal wat profijt opgeleverd. Maar van de pogingen om de Zuidelijke en Noordelijke provincies tot een gemeenschappelijk nationaal gevoel te brengen, kwam er weinig in huis. De in onze gewesten dominerende economisch en maatschappelijk leiders, en verfransende, bevolkingskringen, verzetten zich tegen elke poging tot vernederlandsing. En de kleine man, die opkeek naar de welstellende burgerij, en de gang van zaken niet begreep, deed daaraan mee.

Overall in het Zuiden werden er roddelverhalen verteld en spotprenten verspreid, gericht tegen de "Hollander" in het algemeen en de "Hollandse" koning in het bijzonder. In Vlaanderen schreef men een reeks van twaalf letters "W" op de muren, waarvan men maar al te goed de betekenis kende :

Wij Willen Willem Weg, Wilde Willem Wijzer Worden, Wij Wilden Willem Weer.

Frankrijk gaf in het Zuiden nog altijd de toon aan, en toen in juli 1830, koning Karel X van de Franse troon gestoten werd, gingen te Brussel de gemoederen meer dan ooit aan het gisten. Wat leidde tot hetgene wij de Belgische *Omwenteling*, en de Hollanders de Belgische *Opstand* noemen.

Het mooie trotse rijk der Nederlanden, viel voor de tweede keer uit elkaar !

Volgende keer :
De eerste verwezenlijkingen na 1830.
Adolphe Quetelet.

Noten :

- (1) In 1622 zouden ± 150.000 Zuidnederlanders zich in de Republiek hebben opgehouden. Dat was 10 t.h. van haar totale bevolking (J. Briels, *De Zuidnederlandse immigratie (1572-1630)*, Haarlem, 1978, p. 21). Dat was ook 10 t.h. van de Zuidelijke bevolking, maar er waren zeker nog 25.000 emigranten, die zich blijvend in Engeland, Duitsland en Frankrijk hadden gevestigd (J. Briels, p. 19).
- (2) Nadat Noord-Nederland zich aan het Spaanse gezag had onttrokken, kwamen aldaar volgende universiteiten en hogescholen tot stand : Leiden (1575), Franeker (1585), Harderwijk (1600), Groningen (1614), Deventer (1630), Amsterdam (1632) en Utrecht (1636).
- (3) J. Briels, *De Zuidnederlandse immigratie* ... zie nota 1, p. 46.
- (4) R. Aubrecht, e.a., *De universiteit van Leuven 1425-1975*, Leuven, 1976, p. 102.
- (5) M.A. Nauwelaerts, *De universiteit van Dowai en het humanisme. Jaarboek Ons Erfdeel - De Franse Nederlanden*, Rekkem, 1981, pp. 11 en 13.
- (6) H. de Ridder-Symons, *De universiteiten van Dowai en Rijsel, centra van cultuur in de Franse Nederlanden*, Jaarboek Ons Erfdeel - De Franse Nederlanden, Rekkem, 1986, pp. 16-17.
- (7) H. Pirenne, *Geschiedenis van België*, Brussel, z.d. dl. 3, p. 168.
- (8) J. Smeyers, *Vlaams Taal- en Volksbewustzijn in het Zuidnederlands geestesleven van de 18e eeuw*, Gent, 1959, p. 284.
- (9) J.G. Kikkert, *Willem I, Koning der Nederlanders en Belgen (1772-1843)*, Utrecht, 1995, p. 105.
- (10) B. Borghgraef-Van der Schueren, *De universiteiten in de Zuidelijke provincies onder Willem I*, KAWLSK, Brussel, 1973, pp. 8-9.
- (11) *idem*, p. 15.

DE IJZER, BEELD VAN EEN STROOM

(vervolg van blz. 440)

De eruditie van de medewerkers, het engagement van de redactie, de uiterste zorg die Johan Mahieu als boekarchitect aan de uitgave heeft besteed, de prachtige foto's van Daniël Leroy en de grote liefde van de uitgever die dit IJzermonument heeft opgericht maken van het boek, IJZER BEELD

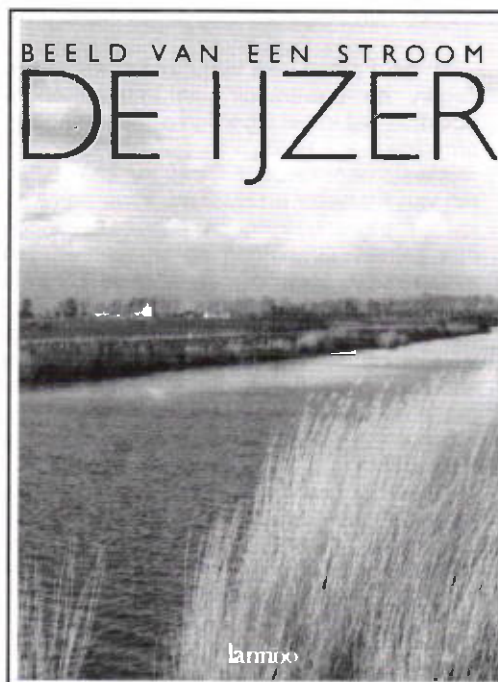
VAN EEN STROOM, een waardevolle encyclopedie, die over kort antikwarisch zal gezocht worden.

Een ideaal geschenk voor de eindejaarsfeesten!

Elie E. Balduck

Noten

1. IJZER, BEELD VAN EEN STROOM, Lannoo Tielt 1995.
2. Technische fiche zie onderaan.
3. *Flandria Illustrata* van Sanderus verscheen in 1641. Antoon Sanders werd in 1625 kanunnik te Ieper, waar hij de Westouterse landmeter, Vaast Vander Ploeg (Vedastus du Plouch) leerde kennen die één van zijn medewerkers werd.
4. Emile Vanden Bussche, *Histoire de Rousbrugge-Haringhe en Flandre*, Uitg. Gaillard & Co. Brugge 1867.
5. Roger-A. Blondeau, *De archeologische vondsten van Remi Delerue te Haringhe* (De IJzerbode 19e jrg nr. 6 juni 89).
6. S.O.W. Samenlevings Opbouw Westhoek v.z.w. Kasteel de Blankaart 8600 Woumen (tel. 051/54 51 97).

Het rijke gegeven van de IJzer vindt in al zijn aspecten een veelzijdige neerslag in dit luxueuze boek dat een combinatie biedt van degelijke geschiedschrijving en fraai kunstboek.

De verrassende ontstaansgeschiedenis van deze kleine stroom loodst de lezer langs vergeten havengeulen en verdwenen meanders. Toponiemen en kleine reliëfaanduidingen herinneren aan het verleden van een waterloop op zoek naar de zee.

Het systematische ingrijpen van de mens in de strijd tegen het water komt uitgebreid aan bod. De voortdurende aanpassingen wijzen het landschap op een doortastende manier en bepalen het uitzicht tot in onze tijd. De Blankaart, de IJzermonding en andere internationaal gewaardeerde natuurgebieden krijgen ruime aandacht.

Voor velen blijft het verhaal van de IJzer onmiskenbaar verbonden met de bewogen geschiedenis van Wereldoorlog I.

De niet geringe strategische betekenis van dit gebied draagt ertoe bij dat deze streek al van in de middeleeuwen een aanzienlijk oorlogsverleden heeft.

Niet alleen het bewogen verleden komt aan bod in dit boek. Ook beschouwingen in verband met heden en toekomst krijgen hier een plaats. Nieuwe ontwikkelingen wijzen trouwens op een toenemende belangstelling voor de regio.

omvang
176 blzn.
formaat
330 x 250 mm
illustraties
200 foto's in kleur
30 kaarten in kleur
afwerking
gebonden met stofomslag
prijs
1.980 fr.
(+ ev. verzendingskosten)

te verkrijgen bij :

**Boekhandel
SCHOONAERT**
Bergenstraat 14
8972 Roesbrugge
057/30 15 57

OPENING NIEUWE VLEUGEL MARIAZIEKENHUIS TE POPERINGE

Opendeurdag op zondag 17 december tussen 10 en 17 uur !

't Was de jongste weken behoorlijk druk in de nieuwe vleugel van het Poperingse Mariaziekenhuis. Eindelijk waren de werken bijna voltooid, en zouden weldra 3.500 m² aan het bestaande ziekenhuis worden toegevoegd. Het gaat om een afdeling van 40 bedden geriatrie. Weliswaar komen er eigenlijk maar 6 bedden bij, - toch graag meegenomen - de rest is herschikking, maar deze vleugel betekent voornamelijk het einde van de al te benepen ruimte.

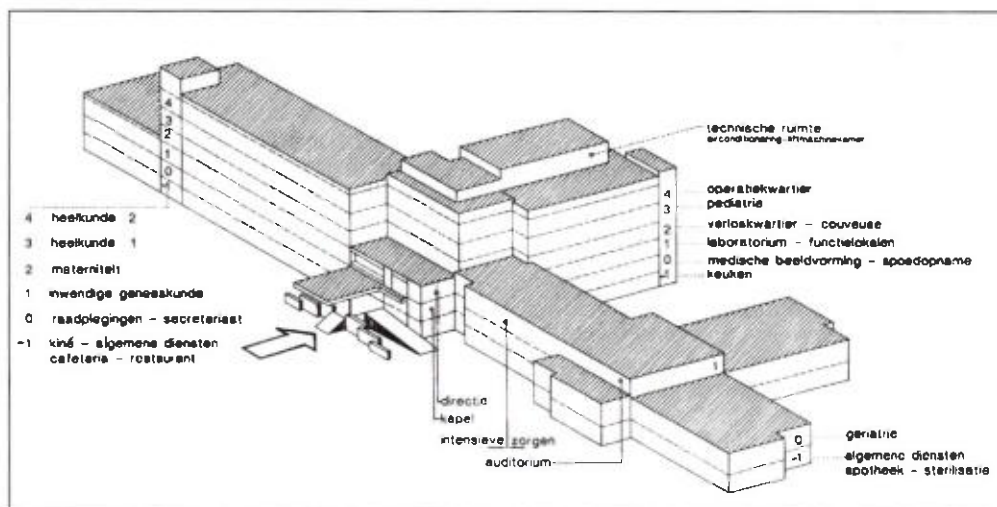
Toen in september 1980 het nieuwe ziekenhuis aan de Oostlaan te Poperinge, in gebruik genomen werd, dachten we dat de klus geklaard was en dat we voor vele jaren op beide oren konden slapen. Maar de illusie was van korte duur. De stormlopende medische vooruitgang vroeg steeds maar om nieuwe specialisten en dit betekende een voortdurende worsteling met de toegemeten oppervlakte.

Reeds in juni 1987, werd er door directeur Claes, mijzelf en enkele politici van de streek, op het kabinet van minister Lenssens bedongen dat het Poperingse ziekenhuis een nieuwe vleugel moest krijgen, een geriatrische afdeling (gezondheidszorg voor ouderen), om aan de meest dringende noden te voldoen.

Op 15 januari 1988 werd door de minister de officiële goedkeuring gegeven. Daarmee waren de moeilijkheden echter niet opgelost. Voorontwerpen, ontwerpen en aanbestedingen dienden afgeleverd en goedgekeurd. Bovendien, omdat ministers - naar het woord van Mark Eyskens - behoren tot het Bijzonder Tijdelijk Kader (BTK), verdween minister Lenssens en werd hij opgevolgd, respectievelijk door Hugo Weckx en Wivina Demeester, bij wie we telkens opnieuw onze zaak moesten gaan bepleiten. Daardoor, en mede door het kronisch geldgebrek van de overheid, werd ons project meerdere malen geblokkeerd.

Eindelijk in de lente van 1992 kon met de bouwactiviteiten worden gestart. Doch de nieuwe structuur kwam maar traag van de grond. Nog tijdens de werken werd door de Raad van Beheer beslist een tweede verdieping op het geplande gebouw aan te brengen. Brussel ging akkoord mits het nieuwe project een afdeling zou worden voor intensieve zorgen.

Na nog heel wat tribulaties, te veel om te melden, en mede door de trage subsidiëring, zijn we nu pas klaar gekomen. Maar het resultaat - een concept van architect Micheline Thierry van Nieuwpoort (die ook

meegewerkt heeft aan het oorspronkelijke ziekenhuis) mocht er zijn. En we zouden het de mensen tonen, met een "opendeurdag" die aangekondigd werd voor 17 december. Die opendeurdag zou nog voorafgegaan worden met de inwijding en inhuldiging, en dan zouden nog eerst de zusters, de specialisten, het personeel van het ziekenhuis en de huisartsen met de nieuwbouw moeten kennis maken.

Het programma werd gedetailleerd uitgewerkt, de pers werd erbij gehaald en de uitnodigingen werden verzonden. En zoals dat bij elke voorstelling en tentoonstelling het geval is, pas toen kwam men tot de vaststelling dat er eigenlijk nog heel wat diende te gebeuren vooraleer het gebouw presentabel zou zijn. Des te meer daar men ook een cafeteria-restaurant had gepland in de kelder-verdieping van het "oude gebouw".

Vandaar dat er in de jongste weken, in die nieuwe vleugel een nerveuze bedrijvigheid heerste van jewelste. Er werd een soort krisisstaf geïnstalleerd, samengesteld uit de directeur; de architect; de ingenieur, hoofd van de technische dienst en de aannemers van de diverse bouw- en uitvoeringsloten, die bijna bestendig vergaderde. Timmerlieden, elektriciens en mechaniekers van diverse pluimage, zelfs een jonge artieste, met de decoratie belast, liepen jachtig rond, aten een boterham uit het vuistje, dronken een biertje uit de fles, en klopten vele uren om het geval klaar te stomen.

De medische evolutie

Een kwarteeuw geleden telde het Poperingse ziekenhuis, toen nog gelegen aan de Gasthuisstraat, drie specialisten : een algemene chirurg, een algemene internist en een pediater (kinderarts). De algemene chirurg was tevens anesthesist, uroloog, gynecoloog en orthopeed. De internist behandelde zowel

maag- en darmlijders, patiënten die het aan de longen of het hart hadden, als personen die psychiatrisch of neurologisch dienden begeleid, zowel adolescenten als mensen op leeftijd. Tenslotte was hij ook nog radio-loog. Nu zijn er daar allemaal specialisten voor, een twintigtal.

Met de toename van de gemiddelde leeftijd, die zich reeds in de zeventiende eeuw begon te manifesteren, ontstond een nieuwe wetenschap, de gerontologie (van het Grieks *geroon*, grijsaard) of de leer van alle vraagstukken die samenhangen met ouderdom en veroudering. Deze problemen houden zowel verband met de ekonomie als de sociologie, maar zijn in het bijzonder en hoofdzakelijk van medische aard.

Dat medische aspect van de gerontologie heet *geriatrie*. In feite interne geneeskunde, die zich speciaal toelegt op ouderdomskwalen (bv. ouderdomsdiabetes), alsmede op de behandeling van gewone ziekten bij ouderen, maar waar verminderde weerstand en de fysiologische slijtage dient in aanmerking genomen.

In feite is dat allemaal niet zo nieuw, want de Vlaamse cisterciënzermonnik Benedictus de Bacquere (Dendermonde 1613 - Brugge 1678), liet reeds in 1673 en 1678 een drietal traktaten verschijnen over ouderdomsverschijnselen, het dieet van de ouderen, de bestrijding van hun ongemakken, dat alles vermengd met veel psychologische beschouwingen. Zijn traktaten, die zeker niet moeten onderdoen voor die van op dat gebied vermaarde buitenlanders, getuigen van een grote erudite, een bijzondere opmerkingsgave en medische kennis.

Maar niettegenstaande ook in het buitenland daarover geschriften verschenen, werd de *geriatrie* pas in de tweede helft van de 20ste eeuw een apart vakgebied. Het werd onvermijdbaar, want de gemiddelde leeftijd

zat reeds in de zeventig, en negentigers waren al niet meer zo zeldzaam.

Uitrusting en mogelijkheden

Om een idee te hebben van de belangrijkheid en de noodzaak van het Mariaziekenhuis moet men eens 's morgens rond halfnegen pogen een plaatsje te vinden op de nochtans breed uitgesmeerde parking. Alles zit vol. Wat getuigt van de vele ambulante zieken, die op voorstel van hun huisarts de specialisten gaan raadplegen, en waar men met de meest moderne röntgenapparatuur en echografietoestellen, een scherpe diagnose weet te stellen.

Voor de bewoners van de plattelandsdorpen in de Diepe Westhoek, is Poperinge aldus niet alleen de aankoopstad, waar men naartoe moet voor tal van zaken die men op het dorp niet meer vindt; niet alleen de stad met de vele scholen, waar de kinderen naartoe gestuurd worden, na het basisonderwijs; maar het is ook de plaats waar men naartoe trekt, wanneer er andere medische ingrepen moeten gebeuren, dan diegene die de huisarts kan uitvoeren. Verder dan Poperinge is voor onze landelijke bevolking, het buitenland.

Ook dient er gewezen op het belang van dit ziekenhuis voor de werkgelegenheid in onze streek. Niet minder dan 250 personen, zij het niet allemaal full-time, zijn in dienst van deze instelling.

De geriatrie dienst met 40 bedden, wordt op 19 december opengesteld voor de patiënten. In de kelderverdieping van de nieuwe vleugel zijn reeds een aantal bureaus in gebruik genomen, komt de nieuwe apoteek en een centrale dienst voor stoom- en gassterilisatie. Op de eerste verdieping komt een ruime en hypermoderne intensieve dienst, in de plaats van deze, tot op heden nogal compact behuiste afdeling.

De totale kostprijs van die uitbreiding, de technieken, de medische en niet-medische uitrusting inbegrepen, belooft 200 miljoen, waarvan 60 t.h. gesubsidieerd wordt door het Ministerie van Volksgezondheid, maar waarvan de overige 40 t.h. moet gefinancierd worden uit de normale exploitatie-ontvangsten van het ziekenhuis.

We mogen daarbij nog niet vergeten dat er elk jaar tussen 25 en 30 miljoen geïnvesteerd wordt, niet alleen in vervangingen maar ook in nieuwe apparatuur, om steeds maar bij te blijven. Zo zijn we recentelijk in het bezit gekomen van een ultra-modern mammografietoestel, met een superieure beeldscherpte, dat in staat is tot het maken van vergrotingen. Zo kunnen gemakkelijk zeer kleine, zgn. mikroverkalkingen worden opgespoord. Deze zeer kleine verkalkingen zijn soms het enige vroegtijdige teken van borstkanker. En iedereen weet dat hoe kleiner de tumor is op het moment van de diagnose, hoe groter de kansen zijn om de ziekte te overleven. Bovendien "is een mammografie momenteel de beste manier om een borstneop op te sporen" (*Artsen Krant* van 28 nov. 1995, p. 8).

Het Mariaziekenhuis te Poperinge is momenteel erkend en bekend als diabetescentrum, en voor de begeleiding van moeder en kind. Onze succesvolle oogchirurgie (ééndagsverblijf voor katarakt) heeft reeds het vertroebelde zicht van honderden hersteld. En in samenwerking met de huisartsen van de regio is gestart met de begeleiding van vrouwen in de menopauze, een initiatief dat enig is in de provincie.

Op zondag 17 december worden tussen 10 en 17 uur, de deuren van de nieuwe vleugel wijd opengezet. Iedereen is uitgenodigd, iedereen is welkom! Bovendien worden een aantal ingrepen en onderzoeksmethoden toegelicht. Naast de meest up to date inrichting en apparatuur, wordt in één kamer gedemonstreerd, hoe het vroeger was! Ook een overzicht van 100 jaar X-stralen komt erbij kijken.

Tevens dient er nog op gewezen dat de receptie aan de inkom en de toegang tot de polikliniek volledig is vernieuwd en dat op 17 december ook de gloednieuwe cafetaria-restaurant voor personeel en bezoekers open gaat.

Roger-A. BLONDEAU
Afgewaardigde-Beheerder
Mariaziekenhuis

BEVEREN AAN DE IJZER EN DE KERSTPERIODE 95

Ze staan er ondertussen al : de stal met de levensgrote beelden, de metershoge bomen in de kerk, de kerstbomen buiten, en dat alles met een verlichting om U tegen te zeggen. December is de schoonste en warmste maand van het jaar.

En wat met de middernachtmis? Terug iets stemmigs met warmte van binnenuit. Een gebeuren waar in de viering het Kerstverhaal verteld wordt, flitsen uit de aktualiteit van zowat tweeduizend jaar terug, en altijd weer nieuw omwille van zijn eenvoud, zijn hartelijkheid, zijn tederheid.

Dat verhaal wordt gebracht door gans Beveren : van de schoolkinderen over de jeugd tot volwassenen en ouderen.

Een verhaal waarin de eenvoudige herder Samuel centraal staat : hij gaat mee naar Bethlehem omdat hij ook uit dezelfde streek komt als Jozef. Ook in die tijd zullen de wegen wel niet altijd even ongevaarlijk geweest zijn. Alles moeten achterlaten, dit moet een heel avontuur geweest zijn. Wat steun bij mekaar zal welkom geweest zijn. Uiteraard wordt een kerstekindje gedoopt, en is er na de mis, in de kerk en op het kerkplein, gezellig bij de vuren met gloeiende cokes : de Glühwein of niet-alkoholische chocolademelk.

De opbrengst van die Kerstnacht, en de Kerstviering in Stavele gaat volledig naar de kinderen van ex-Joegoslavië. Informatie over die besteding is te vinden in de beide kerken.

En dan nu een gouden raad ... kom op tijd naar de kerk van Beveren : vanaf 23.30 uur zijn de deuren open en is er reeds stemmige

muziek. Met uw gul hart en de inzet van zovele Bevernaars wordt dit je warmste nacht van het jaar in Beveren, dorp aan de IJzer, waar de sterre op Kerstnacht blijft stille staan.

OPROEP KERSTVERSIERING

Mogen wij alle Bevernaars vragen, vooral deze van de Hondschootestraat, Roesbruggestraat en Kallestraat om hun huis te versieren met een kerstkrans of verlichte kerstboom, zodat Beveren-IJzer extra in de kerst sfeer komt te staan. Alvast dank.

NIEUWS UIT EX-JOEGOSLAVIE

Enige tijd geleden ontvingen wij een brief uit ex-Joegoslavië als dank voor het gestorte bedrag, de opbrengst van de Glühwein van de laatste kerstnachtmis.

De brief luidt als volgt :

Caritas
Nadbiskupije Zagreb Hrvatska

Zagreb, 21.06.1995

Aan de Heer
Priester J. Perneel
Roesbruggestraat 25
8691 Beveren

Zeer Eerwaarde Heer Priester,

Voor uw gulle gift ten bedrage van 48.000 BF. wil ik U van ganser harte danken.

Cartias van het bisdom Zagreb heeft zo'n 15 jaar terug in Oborovo (zo'n 30 km. van Zagreb verwijderd) een huis voor gehandicapte mensen opgericht. Met der tijd is deze thuis voor hen te klein geworden en daarom zijn we nu begonnen aan de uitbreiding ervan. Iedere dag krijgen wij aanvragen om gehandicapte kinderen of volwassenen op te nemen, maar in de toestand waarin wij zaten was dat onmogelijk. Wij hopen dat met de herfst de nieuwe gebouwen afgewerkt zullen zijn, zodat we meer mensen onderdak kunnen geven. Deze gebouwen herbergen de zwaarst getroffen. Het onderhoud van zo'n gebouwen is echter zeer duur. Wij hebben heel veel personeel nodig, vooral omdat onze mensen vaak op vaste tijdstippen verzorgd moeten worden. Voor het ogenblik wonen er 49 personen bij ons die praktisch geheel afhankelijk zijn van de zorgen van anderen. Zij vragen veel liefde en tederheid, maar tegelijkertijd geven zij ons veel vreugde en zijn zij een grote zegen voor allen die met hen begaan zijn.

Uw inbreng willen wij eveneens aan de nieuwe huizen van Oborovo besteden.

Nogmaals van harte bedankt voor uw zorgen en uw liefde voor die mensen waarbij wij verblijven.

Met vriendelijke groeten

10° KERSTSTALLENEXPO IN DE KERK TE VOORMEZELE

Van zaterdag 9 tot en met maandag 18 december 1995 heeft de 10° Kerststallententoonstelling plaats.

Ter gelegenheid van het 2° lustrum wordt de expo heel speciaal in de verf gezet met o.a. een kersttafereel van Bradi Barth en een muzikale avond.

Wie is Bradi Barth ?

Een fijnzinnige, zeer kristelijke geïnspireerde kunstenares. In 1922 werd Beatrix, zo is haar doopnaam, Bradi, de troetelnaam door haar vader gegeven, in Sankt-Gallen (Zwitserland) geboren. Tot aan haar 24° woonde ze in Chur (Zwitserland). Nu in Gent. Ze werd kleuterleidster.

Na de oorlog 1939-45 wilde ze eruit en kwam naar Brugge, waar ze de Vlaamse primitieve schilders ontdekte. Later maakte ze kennis met de Italiaanse primitieven in hun land. Zij genoot van deze schilderkunst en toch ontwikkelde ze haar eigen fijne stijl.

In de kerk zal een kersttafereel te bewonderen zijn, in het hoogkoor, van 3.30 m op 2.45 m. Zij is een diepzinnige schilderes.

Opening tentoonstelling

Op zaterdag 9 december te 19 uur in de parochiekerk, na de avondmis van 18 uur, wordt de 10° kerst-expo officieel geopend met een avond vol muziek en zang onder de titel : "Met de 4 naar Kerstdag toe". Deze avond wordt verzorgd door : Mark Blockeel, dwarsfluit; Yves Bondue, viool, blokfluit en zang; Rudy Degryse, gitaren en elektrische bas, en Leen De Decker, zang en viool.

Het programma omvat in hoofdzaak muziek gaande van de middeleeuwen (Gruuthuuse handschrift), renaissance, klassieke carols tot Latijns-Amerikaanse en hedendaagse muziek, alles uiteraard in het teken van Kerstmis. Het thema is eigenlijk ruimer dan Kerstmis alleen, omdat de ganse periode van de "donkere zes weken" wordt opgeroepen. Daarmee wordt het ook duidelijk waarom Kerstmis, de geboorte van Jezus, in deze dagen zo sterk overkomt : "En het licht schijnt in de duisternis".

Naast muziek wordt er ook aangeknoopt bij de Oud-Vlaamse "verteltraditie" die in de werken van Claes en Timmermans een hoogtepunt kende. Samen met eigen teksten en poëzie van Roger Verkarre, Herman De Coninck en andere, vormt dit het tekstgedeelte van het programma. Naast onze Vlaamse overlevering wordt ook aandacht geschonken aan de culturen die een andere kijk bieden op Jezus geboorte. De toeschouwer zal op die manier, anderhalf uur lang, van luistermuziek en poëzie weg kunnen dromen.

De expo zelf

Het groeide met de jaren. Met een klein sober begin, met de kerststallen van men-

sen van het dorp in 1986, tot op heden. Van een 70-tal tot een 300-tal uit alle werelddelen. Het was een idee van pastoor Jos Verstraete. De grondgedachte en het doel blijft : de mensen naar de kerk trekken om bij de kribbe, het begin van onze heilsgeschiedenis, stil te blijven staan en wat na te denken.

De tentoongestelde kribben komen uit privaat bezit en de kerkcollectie. De mensen brengen zo graag hun eigen kerststal om te exposeren. Er zijn er uit meer dan 40 landen. Er zijn grote, kleine, kunstvolle, unieke stukken bij. Heel speciale en uit verschillende materialen vervaardigd. Elk volk heeft zijn eigen manier om het kerstgebeuren weer te geven.

Tevens wil de parochie aan iedere bezoeker een bezinningsblokje meegeven en een tekst om thuis te plaatsen bij de eigen kerststal. Hoe verscheiden de kerstvoorstellingen op het eerste zicht ook mogen zijn, ze zijn telkens de uitdrukking van dezelfde (volks) devotie en traditie.

De expo is toegankelijk :

in de weekdagen van 14 tot 17 uur

op de zondagen van 11 tot 12 uur en van 14 tot 18 uur.

De toegang is kosteloos, voor de muzikale avond zijn er kaarten te bekomen tegen 50 fr.

Tegen de 3° zondag van de Advent wordt de kerstseer voelbaar op het dorp. Er worden een 18-tal grote kerststallen geplaatst. Dit jaar zal een speciale inspanning gedaan worden om te zorgen voor feestelijke verlichting bij iedere stal om zo van Voormezele een echt kerstdorp te maken.

De kersttijd wordt dan afgesloten op zaterdag 6 januari 1996 met een 35° sterrestoet, een verzorgde avondmis door de 3 koningen en het verbranden van de kerstbomen door O.L.B. Chiro. Alle kerststallen worden dan weer opgeborgen tot volgend jaar.

Alle inlichtingen : Wilfried Desodt, Dorp 28, 8902 Voormezele - Ieper, Tel 057/20 13 88.

KERSTSTEMMEN IN HET DORP BEAUVOORDE

"Wie komt hier onz' ruste storen ..."

Voor zijn tentoonstellingen van 23 december '95 tot 7 januari '96 in Huize de Bryarde naast het Beauvoordekasteel, zoekt de vzw Opbouwwerk IJzerstreek in bruikleen :

1° zelfgemaakte kerststallen of evocaties

2° eigenaardige, artistieke of antieke kerststallen of -evocaties.

Belangstellenden kunnen deze afgeven bij "PAULA" Wulveringemstraat 13, Beauvoorde vóór 16 december '95. Naam en adres van de eigenaar moeten vermeld worden. Voor inlichtingen, ook voor verre transport : Carol Vandoorne, Noordburgweg 71, Veurne - tel. 058/31 21 24.

Gedurende de hele kerstvakantie van 23 december '95 tot 7 januari '96, kunnen de stallen en evocaties elke namiddag vanaf 15 u. gratis bewonderd worden in Huize Bryarde naast het kasteel.

De organisatoren herscheppen het hele huis de Bryarde tot één grote kerstevocatie. De opbouw gebeurt vanuit vijf verschillende benaderingen : de herders met hun schapen, de rust in de natuur en het rustige Beauvoorde, het kind, oorlog en vrede, makke mens in je luie zetel ... De middelen zijn onder meer : poëzie, passende teksten uit de bijbel, teksten van andere auteurs, schilderijen en etsen, dit alles in harmonie met de tentoongestelde kerststallen. Een paar beschrijvingen van stallen voorspellen onze bijzondere exemplaren. - *"Een Poolse kerststal als gesculpteerde bas-reliëf is afkomstig uit het Tatragebergte en stelt in het midden de kerststal voor met links de herders en koningen van toen en rechts de herders-bergbewoners en muzikanten van nu."* - *"Een zelfgemaakt kerststal koos als model een Kempense lemen schuur uit de 18de eeuw"*.

Beauvoorde en Izenberge, twee dorpen vol kerststallen

Aan alle vensterramen plaatsen de bewoners een kerststal die ze 's avonds meestal in het licht plaatsen. Dit curiosum lokt heel wat bezoekers. Voeg daarbij dat ook buiten her en der grote stallen staan opgesteld, gegroeid uit het initiatief en de samenwerking van vele handen.

Driemaal stuk uit "En waar de sterre bleef stille staan".

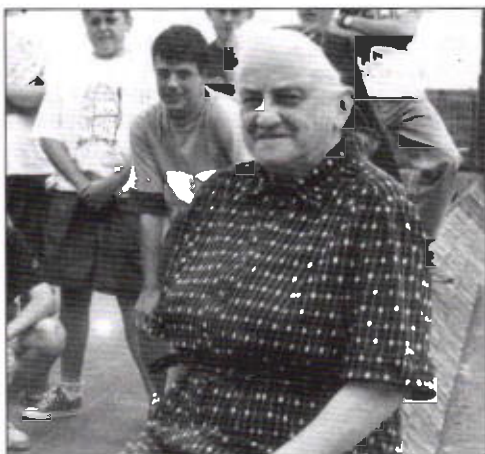
De Sint-Omaarsgilde akteert voor het portaal van de Wulveringemkerk op tweede kerstdag dinsdag 26 december '95, zaterdag 30 december '95 en op Driekoningendag zaterdag 6 januari '96, telkens om 16 uur, de bedel- en verwaalscène uit de Sterre van onze grote Felix Timmermans. De toeschouwers worden deelgenoten van de angst en de paniek die Suskewiet, Pitje Vogel en Schrobber tot het bidden van het Onze Vader leiden. Ze worden getuigen van hoe daar plots een woonwagen met Maria, Jozef en het Jezuskind verschijnt. De aanwezigen leven mee wanneer de schooiers, bewogen door een onverklaarbare drang, alles wat zij die avond hadden opgehaald, zomaar afstaan aan de heilige familie. Zelfs Schrobber haalt het hespebeen dat hij stiekem in zijn binnenzak wegborg, in een daad van totale onthechting te voorschijn en legt het in de handen van Jozef.

Na de vertoning kunnen de aanwezigen in Huize Bryarde terecht voor een glas Glühwein en een babbel met Beauvoordse toneelspelers.

Alweer zorgt het kasteeldorp hiermee voor een eigen sfeer, ver van het geklater van lawaaierige kerstmarkten. In het landelijke Beauvoorde horen dergelijke manifestaties thuis.

Carol Vandoorne

MENSEN VAN BIJ ONS

Zondagavond overleed in het Heilig Hartziekenhuis in Roeselare zuster Benigna. Zij was al enige tijd ernstig ziek, maar zolang haar ziekte het toeliet, bleef zij zich voor Haringe en de dorpsgemeenschap inzetten.

Zuster Benigna werd op 30 november 1921 als Blanche Deprez in Eggewaertskapelle geboren. Zij studeerde voor onderwijzeres in Tielt en als jonge leerkracht belandde ze in de Heilige Familie in Ieper. In 1947 trad zij daar binnen bij de Zusters van de Heilige Familie, en twee jaar later werd zij geprotest. Haar oversten stuurden haar toen naar de kleine kloostergemeenschap van Oostvleteren. Daar kreeg zij een lesopdracht in de hoogste klas, en in 1959 werd zij er overste. In 1962 verhuisde ze naar het klooster van Haringe. Zij werd schoolhoofd van de lagere meisjesschool en overste van het klooster, dat zij net als de school helemaal liet herbouwen. In 1981 ging zij als lerares met pensioen, maar zij bleef zich wel actief voor het klooster en voor het dorpsleven in Haringe inzetten.

Van 1962 af is zuster Benigna - door een Poperings kunstenaar ooit eens erg typerend tot 'warme moeder' omgedoopt - één van de stuwende krachten van het Harings parochiaal en cultureel leven geweest. Zij stond mee aan de wieg van de Haringse Kultuurgemeenschap en van initiatieven als de jaarlijkse kunsttentoonstellingen en de orgelconcerten. Zolang haar gezondheid het toeliet, werkte zij mee aan alle activiteiten in het dorp, en kon iedereen een beroep doen op haar hulp. Toen de school werd opgedoekt en het schoolgebouw tot dorpshuis werd omgedoopt, werd zij spontaan conciërge en bezielster van dat dorpshuis, waarin zij naast de plaatselijke verenigingen ook heel wat jongerenkampen en trekkers van de Grote Routepaden opving. Zij stond ook al die jaren in voor de aankleding van de kerk en zij hield van het contact met de Haringenaars en de vele bezoekers aan de kerk en het dorp. Zuster Benigna wordt zaterdag om 10.30 uur in de kapel van de Heilige Familie in Ieper begraven. Op zaterdag 23 december wordt dan in de parochiekerk van Haringe om 10 uur een nadienst opgedragen.

KLEINE FISCALE KRONIEK

Beroepsverliezen

Een handelaar, nijveraar en zelfs de uitbater van een vrij beroep, kan in een bepaald jaar, een beroepsverlies maken. Dat wil zeggen dat zijn beroepsuitgaven of beroepskosten, de beroepsinkomsten overtreffen, en zijn winstberekening dus een negatief saldo geeft. Dat gebeurt wel eens meer het eerste jaar van de uitbating, als de beroepskosten, verzaamd met de inrichtingskosten, de gemaakte bruto-winst overstijgen.

Een uitbating die verlies lijdt is natuurlijk vrijgesteld van belasting, maar er is meer, dat verlies kan inzake belastingen op verschillende manieren verrekend worden.

Heeft de belastingplichtige twee of meer activiteiten, en geeft één van de activiteiten verlies, dan kan hij het negatieve saldo aftrekken van het positieve saldo van zijn andere activiteiten (zelfs van een wedde).

Geeft zijn uitbating beroepsverlies en heeft zijn echtgenote een positief inkomen, dan wordt het verlies van de man afgetrok-

ken van de inkomsten van de vrouw (omgekeerd kan ook).

Heeft hij zelf maar één beroepsuitbating met zijn echtgenote als medewerkster, dan is zijn verlies van bv. het jaar 1995 af te trekken van de winsten van 1996. Zijn de winsten van 1996 niet voldoende, dan kan hij het overschot van het verlies aftrekken van het volgende jaar, en zo verder tot het hele verlies is opgesoupeerd. Vroeger, vóór 1990, kon men slechts gedurende vijf jaar verliezen aftrekken, nu is dat ongelimiteerd.

Bij iemand die belast wordt volgens forfaitaire winstschalen, kunnen ook verliezen afgetrokken worden, maar dan moet er aangetoond worden dat het om eigen verliezen gaat, ingevolge uitzonderlijke omstandigheden, die buiten de berekening van de forfaitaire winstschalen vallen.

Verliezen bij verkoop van partikuliere eigendommen, of andere verliezen die buiten de beroepswerkzaamheden tot stand komen, zijn niet aftrekbaar in de afrekening voor de belastingen.

Serge BLONDEAU

Accountant IDAc - Fisikaal Adviseur EHSAL

Blekerijweg 35
8972 Proven
Tel. 057/30 04 13
Fax 057/30 14 13

PETRAVER NV
Petroleumprodukten Andy Vermeersch

- ☆ Gasolie
- ☆ Diesel
- ☆ Petroleum
- ☆ Benzine
- ☆ Tankstation
- ☆ Oliën
- ☆ Smeermiddelen
- ☆ Kolen
- ☆ Brandhout

**Wij verzekeren een snelle
en trouwe bediening
aan de laagste prijzen.**

Ssang Yong

FAMILY vanaf 679.592 fr.

Uitgerust
met
MERCEDES
motoren

Hoofdverdelers GROOT-POPERINGE
GARAGE DESCHODT

Obterrestraat 70, PROVEN - Tel. 057/30 07 83

UIT DE HAND TE KOOP

WOON- en WINKELHUIS

gelegen te Roesbrugge,
in de Prof.O.Rubrechtstraat nr. 53,
het laatst bewoond door mevr.
Maria Pyfferoen.

Het gaat om een huis met een verdieping
en vier slaapkamers. Er is een garage,
die uitgaat op de Haringestraat
en tussen woonhuis en garage is er
een binnenspeelplaats met tuintjes.

Schappelijke prijs. Zich wenden tot
notaris S. Mourisse te Roesbrugge.

André Vercruysse huwde mevrouw
Madeleine Hardeman van Roesbrugge, die
in november 1993 is overleden. Het gezin
telde twee dochters.

Hij was achtereenvolgens verbonden aan
de kolleges van Loppem en Melle, aan het
Vrije Technisch Instituut te Aalst en tenslotte
aan het koninklijke ateneum van
Dendermonde. Tussendoor behaalde hij nog
de licentie in de opvoedkunde aan de uni-
versiteit van Gent. In de jaren dertig publi-
ceerde hij een paar degelijke leerboeken :
La langue française, in drie delen, en
Grammaire française.

SINT-JAN-TER-BIEZEN

Werkgroep 65-plussers

DeWerkgroep nodigt de 65-plussers uit tot
het kerstfeest voor de 65-plussers op woens-
dag 27 december 1995 bij Maria "In de Ster"
om 13.30 u.

Zoals steeds is er koffie, boterkoeken en
gratis kerstgeschenken. Voor de aanwe-
zen is er tombola met voor ieder prijs. Ook
buren en vrienden zijn welkom mits betalen
van 100 fr. voor de kosten. Gelieve U aan te
geven vóór 20 december bij de verantwoor-
delijke of bij Maria. Steeds welkom vanwege
de werkgroep.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 26 november 1995 is te Antwerpen
André Vercruysse overleden. André was
geboren te Loker op 15 mei 1906, maar
kwam als oorlogsvluchteling naar Beveren-
IJzer, waar hij zijn jeugd doorbracht.

Naderhand studeerde hij voor regent aan
de Antwerpse Middelbare Normaalschool.
Hij was een studiegenoot van Camiel Panne
en Gustaaf Derache. Onder de vakanties
was hij vaak met hen samen in Roesbrugge
te zien.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

GOED NIEUWS

voor JONGE BESTUURDERS bij ons

▼ PREMIEVERLAGING ▼

	Kilowatt	Bonus-malusgraad		
		11	9	7
Peugeot 205	37	19.440	17.610	15.780
Peugeot 306	51	24.200	21.923	19.645
VW Golf	44	21.820	19.766	17.713
VW Golf GTD	55	24.854	22.515	20.176
Renault R 9	53	24.645	22.325	20.006
Renault Clio	68	26.216	23.748	21.281

Deze jaarpremies B.A. zijn taksen en kosten inbegrepen !!!

PRINZIE

VERZEKERINGS- & ZAKENKANTOOR

PRINZIE bvba Provenplein 39a B.8972 Proven
Telefoon: 057/30 09 01 Fax: 057/30 12 82

Rust Roest

Jean en Bernice Berquin
Lindestraat 2, 8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 00 46 - 056/34 37 65

OUDEJAARSVOND

We zijn blij samen met U
de stap van oud naar
nieuw te mogen vieren !

*Een glaasje sprankelende champagne
met een bordje oesters, gerookte zalm,
cocktail van garnalen en terrine van haas*

Verse ganzelever van het huis met zoetigheden

Heldere soep en fijne groentjes

*Gegrilde kreeft met tuinkruidenboter,
een Indische rijst en gemengde salade*

Sint-Jakobsoesters op een bedje van gebraseerd witloof

Hoeveëitje op Moskouze wijze

*Suprême van fazant in roomsaus
en enkele boskampnoelies*

Bord met nagerechten

Mokka en versnaperingen

All in : 3.700 BF

(app., wijnen, dienst en btw inbegrepen)

*Zoekt U iets leuks voor uzelf ?
Zoekt U een niet te duur
en toch origineel geschenk voor iemand ?*

*Wij hebben voor u
geplastificeerd tafellinnen, sierkussens, tafelkleden,
napperons, plaids, grands foulards, handdoeken
en donsdekens*

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

Gezinszegels • Valoiszegels • Kerstloten

Taverne - Snack - Brocante

DE AFSPANNING

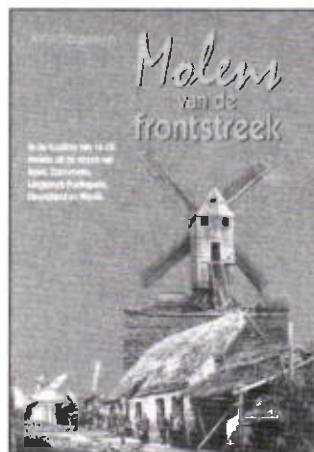
Roesbruggeplein 9, ROESBRUGGE - tel. 057/30 15 78

Openingsdagen : vrijdag, zaterdag, zondag

D'OUDE WASSERIJ

Rekkemstraat 118, MARKE - tel. 056/22 22 48 - fax 056/50 53 96

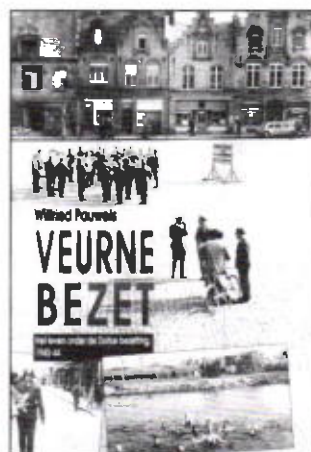

Molens van de frontstreek

John Verpaalen

192 blz., 150 foto's, gebonden
Prijs : **895 fr.**

In dit boek beschrijft John Verpaalen nauwgezet het molenvoetland van het Westland. Meer dan 150, veelal onuitgegeven, illustraties brengen een levendig beeld van de rijke molentraditie, alsook van de molens als slachtoffers van bruut oorlogsgeweld.

Veurne Bezet

Wilfried Pauwels

176 blz., 180 foto's, gebonden
Prijs : **830 fr.**

Deze uitgave geeft een beeld van het dagelijks leven te Veurne onder de Duitse bezetting, 1940-1944. Het verhaal begint einde mei 1940 toen de stad hels oorlogsgeweld te verduren kreeg. Op 9 september 1944 reden de Canadese tanks snel en ongestoord door de stad. Veurne was bevrijd !

BOEKHANDEL SCHOONAERT

Bergenstraat 14, 8972 Roesbrugge - tel. 057/30 15 57

ASLK

EDDY AMELOOT

Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)

DEELNEMER VERKOOPAKTIE

Ik kwam ook
langs bij **ASLK-ROESBRUGGE**
voor de jonge
KANGOEROESPAARDERS
met een geschenk !!!
Loop even langs !

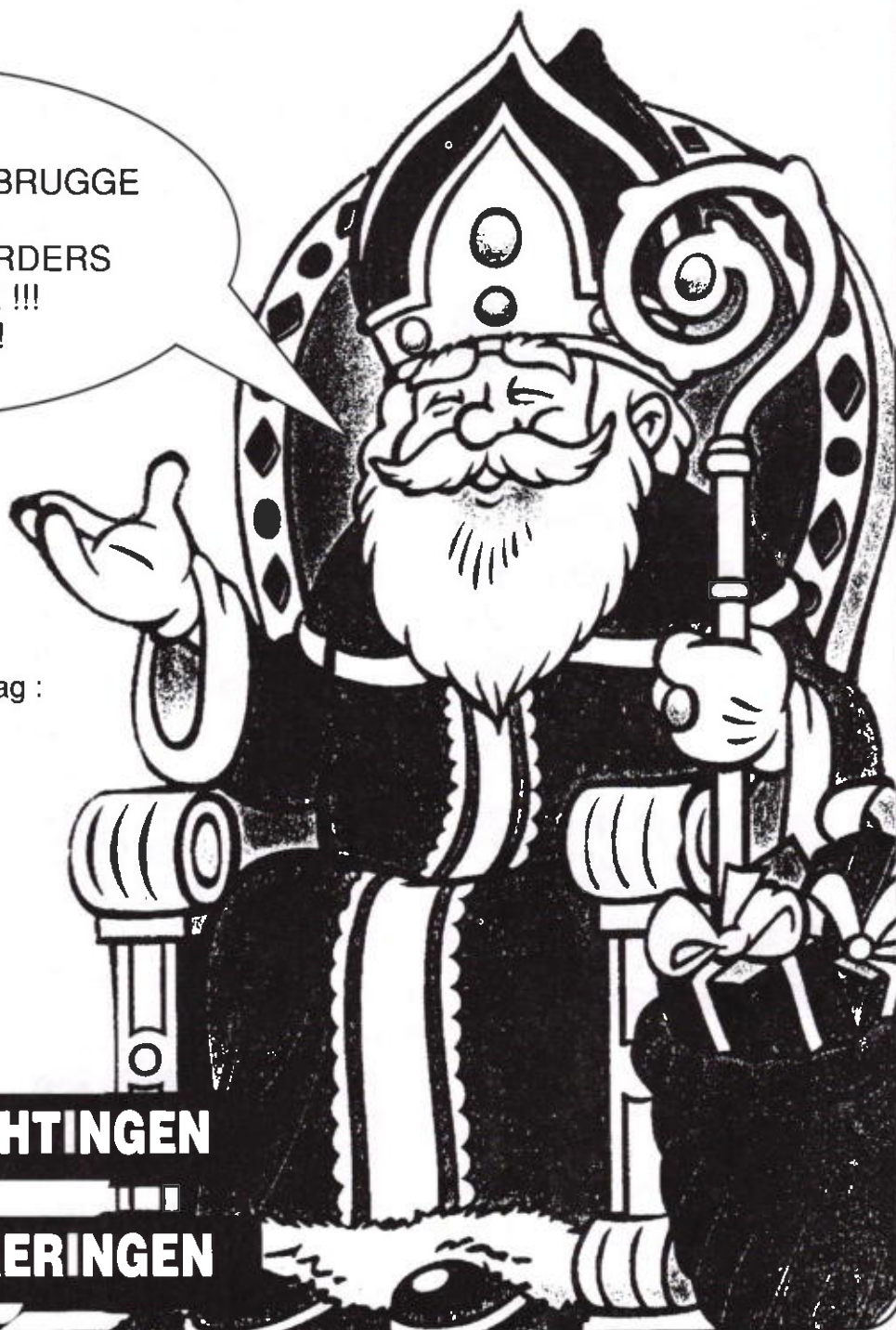
Openingsuren :

- maandag, dinsdag en donderdag :
van 9 tot 12.30 u.
- woensdag : van 9 tot 12.30 u.
en van 14 tot 17 u.
- vrijdag : van 9 tot 12.30 u.
en van 14 tot 18 u.
- zaterdag : van 9 tot 12 u.
of na afspraak bij u thuis.

SAFES TE HUUR

ALLE BANKVERRICHTINGEN

ALLE VERZEKERINGEN

VOEDING JOHAN

Prof. Rubbrechtstraat 21
Roesbrugge
Tel: 057/30.05.85

Openingsuren:

open van 7.30 u tot 12.30 u
en van 13.30 u tot 19.00 u
zondag van 8.00 u tot 12.00 u
gesloten van zondagmiddag
tot maandagmiddag

't Kindje is voor 't nieuwe jaar.

Als ik ben geboren,
's voormiddags van 8u. tot 12 u. open
's namiddags gesloten.

GESCHENK- VERPAKKING

- Eaujeune Bohême **429,-**
- Gemey Fleur d'Iris **389,-**
- Gemey Rebel **449,-**
- Duvel **199,-**

VERSE GROENTEN & FRUIT

- Jonagold appels 2 kg **56,-**
tot uitputting voorraad
van 15/12 t.e.m. 17/12
- Appelsienen Playboy 2kg **65,-**
 - Knolselder per stuk **19,-**

NATUUR EN DIEETVOEDING

- Kerststollen
Lukken zonder suiker **84,-**

VOEDING

- Balletins zo gevuld
of voorverpakt
- Bouchee Pidy
6 + 2 GRATIS 45,-
- Zeevruchten pralines
100 gr. voor **54,-**
- Minute Maid 1l **49,-**
 - Sinaas
 - Tropical
 - Appel
- Chips Crocky 150 gr. 4 var. **29,-**
- Bako koffie 1 kg
+ GRATIS TAS
 - Groen
 - Blauw
- Perziken Delmonte
2 x 800 gr **79,-**
- Cognac 40° Napoleon **409,-**
- Rosé Cabernet d'Anjou
Terriade **105,-**
- Marquis du Bois **129,-**
- **NU Offley Porto 229,-**
2 kopen + GRATIS GLAS
van 18/12 t.e.m. 24/12
- **Jupiler 24 st.**
289,- (+ leeggoed)

PET-FOOD

- Whiskas 4 voor **109,-**

TOPPER VAN DE WEEK

HAM
superieur
430,-

CHARCUTERIE

- Pâté du Chef **310,-**
Lookworsten **23,-**
Hespeworst **200,-**

KAASHOEKJE

Een verzorgde kaasplank
op maat.

Bestel bij voorbaat.

- Oud Brugge **390,-**
Leerdammer **390,-**
Brie **390,-**
Deense Blue **390,-**

ZUIVEL

- Inex Room **NU 36,-**
Effi Minarine 250 gr. **32,-**
Solo 500 gr. **58,-**

DIEPVRIES

- Apéro Garnaal- en kaaskrokotten
Kippe-, garnaal- en kaaskrokotten
Kerststronk **69,-**

MET EEN MANDJE FRUIT OF BIER DOET U EEN ANDER PLEZIER.

Het betere voor uw interieur tegen de beste prijzen

GRATIS
prijzbestek meten
en plaatsen van
uw gordijnen

VERVEN
LEVIS - MATHYS
aan prijzen buiten
konkurrentie

ONDERHOUDSPRODUKTEN
riem, vliegen- en mieren-
bussen, boenwas, trekkers,
keerders, vegers, dweilen,
sponsen, zeemvellen,
enz ...

BEHANG
10.000 rollen uit voorraad
aan nettoprijzen
om U tegen te zeggen
vanaf 69,- de rol

DRAPERIEEN
excl. Engelse stoffen,
Wereldmerken : ADO,
ARISTO, GARDISETTE,
UNLAND, VRIESCO,
enz ...

KARPETTEN wol
KARPETTEN
klassiek synth.
VLOERBEKLEDING

GORDIJNEN
wereldmerken : ADO,
GARDISETTE,
UNLAND, ARISTO,
enz ...

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42 - 8691 BEVEREN - (Kalsijde) (Roesbrugge)
Tel. (057) 30 10 20

VANAF 1 NOVEMBER TOT 1 MAART - nieuwe openingsuren van 9 tot 12
en van 13 tot 18.30 u. - gesloten : zondag, feestdagen en maandagvoormiddag

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (30)

Een woordje geschiedenis

Een helse tank

Na de oorlog '14-'18 zijn met smokkelauto's, in die tijd echte versterkte kasten, heel wat memorabele toeren gebeurd. Michel Loosen, afkomstig van het blauwersnest het Ryveld, tussen Steenvoorde en Cassel en auteur van "Histoires de Fraudeurs" (*) hoorde op zekere dag van een inwoner van Belle (Fr. VI.) een echt gebeurd verhaal, alsof er andere zouden zijn, zoals de wonderbaarlijke visvangsten van sommige onhandige hengelaars. De man vertelde het ongeloofwaardig maar toch waarachtig gebeuren met smaakvol genoeg en een overvloed aan details wat begrijpelijk is, als je het volledig verloop van de feiten verneemt.

Mijn pen, citeert Michel Loosen, is niet bij machte de mimiek, de gebaren, de houdingen en de stemverheffingen van mijn zegsman te beschrijven en weer te geven. Mijn eendagsmaat deed mij ook denken aan iemand die ooit beweerde dat een tekening soms duidelijker is dan een ellenlang betoog en praktisch als hij was liet de man een vel papier aanrukken om zijn verhaal te illustreren, omzeggens een stripverhaal met al de wederwaardigheden van een fameuze blauwershistorie.

Het vertrekpunt was gelegen langs deze zijde van de grens, of wat dacht je, eenmaal is daarom nog geen gewoonte. Een grensbewoner van de Belgische kant nam op zekere dag contact op met Jeremie Vandewalle, mecanicien te Belle maar in zijn vrije uren ook trommelslager van de gemeentelijke harmonie aldaar en bovendien behendige chauffeur. Hem werd een aanlokkelijk voorstel gedaan. Het plan, bondig samengevat, bestond erin om een reeds beruchte geblindeerde wagen door te steken van België naar Frankrijk, berucht omdat de plaatselijke pers er reeds herhaaldelijk had over uitgeweid. De "tank", aldus door de journalisten betiteld, was reeds nu eens hier dan eens elders de grens overgestoken, recht doorstotend en de douaneversperringen gewoon wegwalsend.

De douaneadministratie had intussen, na veel gepalaver, maatregelen genomen om daadkrachtig op te treden tegen deze nieuwe rollende gesel. Al de vast betrokken posten werden voorzien van pineggen die het fameuze vehikel de doorgang moeten beletten.

Aan de wachthuisjes stonden de douaniers op de loer en wachtten vastberaden elke eventualiteit af.

1934 - Smokkelwagen versteld in de Zwijnebeek (grens Beveren-IJzer en Bambeke (Fr.-VI.)), niet ver van de hoeve Geerardyn. Er is heel wat belangstelling, o.m. de Franse douaniers met bij de boom Jules Ryckebusch, twee Belgische douaniers, brigadier Cyriel Vandenberghe en Jules Verdoolaege; naast hem Raphaël Rosseeuw, de man met snor en sigaret Jules Rossel en uiterst rechts Medard Bottez. Wie herkent zich nog op de foto ?

Een geheimzinnige opdracht

Middelerwijl werd tussen Jeremie en de Belgische onderhandelaar een akkoord beklonken waarbij de modaliteiten nader gepreciseerd werden.

Op de bewuste dag dat het gebeuren zou, werd Jeremie Vandewalle thuis afgehaald en meegevoerd tot in de omgeving van Veurne. Leek de opdracht eenvoudig, de uitvoering zelf bleek het minder te zijn, althans volgens onze man in kwestie, want de strikte orders zouden hem slechts geleidelijk tijdens het verloop van de reis verstrekt worden.

Ter plaatse aangekomen was hij getuige hoe de "tank" met tabak werd volgestopt. De wandeling kon beginnen. De Bellenaar vroeg zich benieuwd af waar zijn opdrachtgever, tegelijk ook de chauffeur, hem wel zou heenbrengen. Vrij spoedig kregen ze Poperinge in zicht. Kort daarop klauterde het voertuig de Zwarteberg op. "Negen op tien gaat het richting Le Bizet" dacht Jeremie bij zichzelf maar tot zijn verwondering hield men halt te Loker. De chauffeur ruimde plaats van achter het stuur voor Jeremie en ging naast hem zitten. Uit zijn binnenzak haalde hij een omslag die na opening de laatste instructies prijs gaf.

Jeremie zal de richting Belle volgen ! Grote verbazing: "Wat, mijn eigen stad doorkruisen !". Maar orders zijn nu eenmaal orders. Onze Vlaming van over de frontieren geeft geen verstek.

In gedachten snort hij al weg naar de kantwerkersstad Belle. Het kommiezekotje, aan de ingang van de leperstraat aldaar, zal er weldra moeten aan geloven. "Nee toch, de kabelversperring wordt ongemoed gelaten" dikteert zijn metgezel. Van verbazing en verrassing gesproken. "Nee, luister, op de hoek gevormd door de leperstraat en de Zwartebergstraat, rechts bij het binnenkomen van de stad, bevindt zich de "Café de la Barrière" waartegen het wachthuisje van de douane aanleunt. De instructies dienen stipt uitgevoerd. Eerst wordt de houten omheining langs de straatzijde, achter de herberg, ingebeukt. Zo komt ge op de koer terecht. Omheen de gebouwen gaat ge door tot bij een ander afrastering, nu van betonnen platen, die ge in gruzelementen rijdt. Zo komt ge uit op de leperstraat in de rug van de douane".

Of Jeremie de situatie ter plaatse kende ? Natuurlijk kende hij ze, zeer goed zelfs. Niet voor niets was hij trommelslager van het muziekkorps van Belle en had in die hoeda-

nigheid meermaals "Café de la Barrière" bezocht, op zijn eentje of met enkele maten. Maar op dat moment zat hij geïnstalleerd in zijn "tank". Zijn kompanen had hem inmiddels "goe chance" gewenst en stapte in een voertuig dat daar, schijnbaar toevallig, op hem te wachten stond.

Erop en erover

Onze gelegenheidsblauwer, vastbesloten zijn opdracht tot een goed einde te brengen, had echter niet veel tijd om na te denken en te prakkezeren. De wagen werd op gang gebracht en daverde langs de smalle wegjes Bellewaarts. In de verte tekende het belfort zich reeds af tegen de grijze hemel.

Toch was Jeremie er niet helemaal gerust in. Op de koer, achter het café, was er steeds een onbeschrijflijke rommel van jewelste? Ledige biervaten, kisten en flessen lagen er 't allenkante opeengestapeld. "Wat een bazar als ik daarin terecht kom" zuchtte hij.

Maar daar reed hij aan zijn linkerzijde reeds het Psychiatrisch Instituut van Belle voorbij. Nog slechts een paar honderd meter... Jeremie zag in de verte al de Franse kommiezen rondremmelen. Maar die hadden hem ook in de gaten gekregen of liever gehoord want het hels lawaai van het voertuig op de kasseien had hen gewaarschuwd.

In allerijl werden pineggen en kettingen met kraaijpoten dwars over de weg geworpen. Zelfs moesten ze wel proberen zich vlug uit de voeten te maken eer het gevaarte recht op hen afstormde. "Dat hij nu maar afkomt. Hij is van ons, zoveel is zeker".

"Maar kijk verdorie, wat is er nu gaande? Heeft hij schrik?"

De douaniers bekwamen nauwelijks van hun verbazing. Wat ze zich verwonderd afvroegen kreeg al vlug een antwoord. Snel de koer ophollend stelden ze tot hun verbijstering vast dat de "tank" er al lang niet meer was.

De omheiningen waren platgewalst en vergruizeld. Tussen de twee in lag er de koer, volledig vrijgemaakt en netjes opgeruimd.

Voor Jeremie die de proef glansrijk had afgemaakt zou de tocht ten einde lopen te Strazeele (Fr. VI.) waar zijn wagen werd overgenomen door andere handlangers, onbekenden voor hem, maar stipt op het rendez-vous.

Met een flink salaris op zak, ter plaatse overhandigd, hernam hij de weg Bellewaarts per fiets. De organisatoren van het transport hadden geen enkel detail uit het oog verloren.

De komieke Jo Bels

Er was verder geen nieuws over de "tank" buiten hetgeen verscheen in de "Grand Echo du Nord" en dat het avontuur belichtte dat de douaniers in Belle was overkomen en waarover de goegemeente, belust op sensatie, zich schertsend had uitgelaten.

De gebeurtenis had plaats op een woensdag en de vrijdag daarop volgend was er

zoals steeds de wekelijkse repetitie van de harmonie. Jeremie en één van de kommiezen, die van dienst was de dag van de fameuze stormloop, waren allebei present.

In de zaal wierp Jo Bels, eveneens muzikant, die intussen lucht had gekregen van het voorval, af en toe een geamuseerde blik naar de twee mannen, zij aan zij, rechtstaande roffellend op hun trommel.

Het gedoe was de douanier evenwel niet ontgaan en prikkelde zijn nieuwsgierigheid. Maar meer kwam hij er die avond niet over te weten.

Pas later, maar dan veel later, vernam hij het fijne over de vreemde mimiek van de spuitser Jo Bels.

En de ravage aan de herberg "Café de la Barrière" vraagt u zich af?

Wel het is duidelijk dat er vooraf klare afspraken waren gemaakt inzake de vergoeding voor de aangerichte schade en een beetje meer zelfs, voor doorgangsgebruik.

Niet toevallig was de achterkoer die dag van alle rondsloeterende rommel vrijgemaakt!

Gepland maar nooit uitgevoerd

Smokkelaars met geblindeerde auto's hebben ooit de intentie gehad om langs de slagboom van de Franse douane te Oost-Cappel door te breken. Komend van de gemeeneweg zou men het verbindingsstraatje, rechtover de zaak Herman Geerdijn, ingereeden zijn, om dan, na ter linkerzijde door de moestuin gerold te zijn, vlak langs de eerste woning en net voorbij de slagbomen en het wachthuisje, op de grote baan naar Expoëde terecht te komen.

Het opzet is evenwel niet doorgedaan, niet omdat het technisch niet mogelijk was want het zou maar over een tiental meter te doen zijn geweest, maar wellicht omdat men vreesde een of andere argeloze voetganger of fietser die de wagen onmogelijk konden zien afkomen holderdebolder omver te rijden.

Wel herinner ik mij dat kort voor de oorlog '40 - '45 toen we op zondag kerkewaarts gingen naar Oost-Cappel een smokkelwagen door de weide van Henri Sohler (langs de Gemeeneweg, huidige Casselstraat) bij de Neckerput, geraasd was. Om op de verbindingsweg voor de kerk uit te komen had hij nog een moestuin doorploegd en de afslui-

tingshaagjes tot hakselhout versplinterd. Op die manier kon hij, honderd meter voorbij de douanepost, ongehinderd naar de Vijfweg toe.

Korte tijd daarna werd in dat straatje een tweede wegversperring bestaande uit twee zware betonnen palen aangebracht.

Steeds opnieuw moesten de blauwers proberen ergens een opening te forceren.

Tot voor kort stond er nog zo'n zware betonpaal in het wegeltje langs de vroegere café "Au Transvaal" (Oost-cappel) om ongeoorloofde doorgang te verhinderen. Naar ik verneem is nu ook dat laatste restantje door de gemeentedienst opgeruimd. Spijtig!

De ene nacht is de andere niet

Najaar 1947. De herfstdagen korten in, de winter is in zicht. Met het vroege invallen van de duisternis een ideale periode voor de blauwers. In het naoorlogse Frankrijk is er grote schaarste aan tabak (zoals gewoonlijk), koffie en vooral aan autobanden. Als je een lading dergelijk spul tot in Parijs kunt brengen is er een klein fortuin aan verdiend.

Drie mannen van de Franse westhoek, de Slutschen die chauffeur is, Knuppel en Trize, zullen met een geblindeerde wagen doorsteken langs de Moeren, niet ver van Adinkerke-Ghyvelde.

Het logge voertuig is reeds door akkers, dreven en weiden geduiveld en komt zo op het Franse territorium terecht naar de grote baan waar er meer vaart kan achter gestoken worden. Maar enkele kilometers verder bemerken ze het overdwars gezwaai met rode lichten.

"Verdomme Franse kommiezen" gromt Knuppel.

"Ca ne gêne pas" murmelt de Slutschen die zijn vaart niet mindert, integendeel nog wat opdrijft.

De douaniers, dat soort ontmoetingen reeds gewoon, kijken inderhaast uit: "liever blode douaniers dan dode douaniers" en zien met lege ogen en machteloos het gevaarte voorbijrazen.

"'t Zal nu wel beter gaan" spreekt Trize het gezelschap wat moed in.

Maar alsof de duivel ermee gemoeid is zien ze in de verte weer de rode lampen op en neer dansen. In de lichtbundels van de koplampen zien ze vaag hoe de kommiezen zware versperringen o.m. egelpinnen over het wegdek sleuren.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

Daar is geen sodemieteren aan. Bij duizend gelukken kunnen ze rechts een veldwegje inslaan. In snelle vaart rotsen ze straat in straat uit tot ze stilaan versteld geraken in het mulle duinzand van Sint-Pol-aan-zee.

De Slutschen is een behendig en ervaren chauffeur. Maar toch heeft hij alle moeite van de wereld om het voertuig, dat bol draait en zich verder ingraaft, links en rechts, vooruit en achteruit manoeuvrerend weer op de berijdbare grond te krijgen.

Als het tenslotte toch lukt is het om rechtsomkeer te maken en te trachten weer over de grens in België te geraken.

Dat valt uiteindelijk nog mee alhoewel het geen vooraf uitgestippelde route is. Als ze met wat geluk in de Moeren op een hoeve belanden is de kous bijlange niet af.

Het boerenfolk is niet verrast zo'n onverwacht bezoek te krijgen. Ze hebben al meermaals zo'n stoot meegemaakt. Maar de grenszone is en blijft een gevarezone, de frontieremensen kunnen erover meepraten.

Veel talmen en weifelen is hier uit den boze. Dat beseffen nog meer de blauwers zelf die een fortuin aan goederen mee hebben en weten dat ze snel moeten beslissen.

De onderhandelingen worden gevoerd op de hofplaats. De kleine gasten die zo min mogelijk mogen horen en zien worden naar moeder bij de haard terug gewezen. De boer die weet dat hij zich een berg narigheden op de hals kan halen speelt het spel hard. De Slutschen en Knuppel beseffen dat verder terugwijken niet meteen de ideale oplossing is en slaan toe. Er komt een smak geld aan te pas eer men het helemaal eens is.

De smokkelwagen zal in de grote bergschuur gestald worden, de poort dicht maar zoals gewoonlijk niet op slot. Dat is het veiligste voor de boer die het toch ook niet verhelpen kan als smokkelaars in het holle van de nacht, terwijl hij zelf in diepe rust gedompeld is, ongemerkt hun wagen in de loods binnenrijden.

Het losgeld zal morgenavond overhandigd worden eer de blauwers bij de ingevallen duisternis een nieuwe doorsteek wagen. Rond middernacht trekken ze te voet huiswaarts.

De opsluit

In de voormiddag belt de Slutschen aan bij mijn broer, die in Frankrijk woont, met de vraag of hij het trio 's avonds naar de Moeren wil rijden.

"Maar niet ter plekke zelf hé" trekt mijn broer tegen. "Langs het kleine wegje door de velden worden we vast en zeker opgemerkt en dan is de douane al vooraf gealerteerd. Ik breng jullie tot op één kilometer van de grens. De rest moeten jullie maar te voet afleggen".

Zo is 's anderendaags dan geschied. De drie musketiers slaagden er goed en wel in de smokkelwagen veilig naar Parijs te rijden.

Of mijn broer ook ooit vergoed werd weet ik nog altijd niet.

(wordt vervolgd)

Rik Sohier

Zo, kijk jij de wagen na, ik zal deze dame even aan een onderzoek onderwerpen !

MENSEN VAN BIJ ONS

Van mevrouw Juliette Decreus-Van Liefland uit Mechelen ontvingen wij verleden jaar een foto, in uniformkledij, en heel wat administratieve documenten van haar overgrootvader Johannes Dupon, die onderbrigadier der douane was te Roesbrugge en er gestorven is in 1911 op 89-jarige ouderdom. Hij woonde destijds in de Bergenstraat nr. 32. Ook haar grootvader, langs moeders zijde, was douanier.

Uit de verstrekte papieren die Dupon zelf zorgvuldig had bijgehouden vernemen wij dat hij als douanier tewerkgesteld was in Kemmel en bij disciplinaire maatregel overgeplaatst werd naar Geluveld (destijds een brigade van tweede linie).

Een dubbeltje kan aardig rollen en zo is het ook gerold voor Johannes Dupon die er zijn liefde ontdekte (!), Leonie Demol, en ermee huwde in 1861, hij 39 jaar, zij amper 16, dochter van een onderbrigadier der douane, een schat van een meisje dat hij blijkbaar met welbehagen koesterde.

Johannes Dupon belandde uiteindelijk in Roesbrugge waar hij zijn term zou uitbollen op 1 juni 1892, aan de gezegende ouderdom van 70 jaar. Van brugpensioen was toen nog bijlange geen sprake. Zijn dienststaat vermeldt 49 jaar en 4 maanden en een pensioen van 900 frank per jaar hetzij 75 frank per maand. Een brood kostte toen 0,25 frank, wat vrij veel was in vergelijking met de huidige broodprijs.

Een bijzonderheid is dat hij heeft meegevochten in de slag van Risquons-Tout (25-3-1848), een evenwel in de Belgische geschiedenis opgeklopte schermutseling.

Zoals gezegd overleed hij op 17 januari 1911, 89 jaar oud, na nog 19 jaar van een welverdiende rust te hebben genoten. Zijn echtgenote die nog maar 66 jaar oud was is dan verhuisd naar de Bergenstraat nr. 23, in een huisje dat zij huurde van Philomene Loncke en een nicht van haar, Marie Pyllyser.

Juliette van Liefland kwam er geregeld met vakantie tot aan het overlijden van haar overgrootmoeder Leonie Demol op 12 oktober

1923. Zelf zegt ze dat ze toen iedereen in de buurt, in het dorp en in het omliggende kende. Later kwam ze nog vaak op bezoek en met Roesbrugge-kermis leerde zij haar man, Albert Decreus, de jongste telg van het gezin, kennen.

Als dusdanig is zij geabonneerd op *De IJzerbode* waarin zij tot haar verwondering ontdekte dat de kommiezen meer deden dan alleen maar wat rommelen in de valiezen en de bagage van de reizigers. Uiteraard is zij dan ook fier dat haar overgrootvader en haar grootvader tot het douanekorps behoorden.

Maar mevrouw Juliette Decreus-Van Liefland is ook niet de eerste de beste. Zij doceerde Franse literatuur aan de universiteiten van Leeds, Glasgow en Londen. Ook was zij gedurende twee jaar "visiting professor" in Canada en vijf jaar in Texas (Verenigde Staten). Zelf schreef ze heel wat Franstalige poëzie.

Mevrouw Van Liefland, bedankt voor de douanepapieren en de gegevens omtrent uw overgrootvader, van belang voor de geschiedschrijving van de douane en van het dorpsleven van Roesbrugge. Het moge je goed gaan !

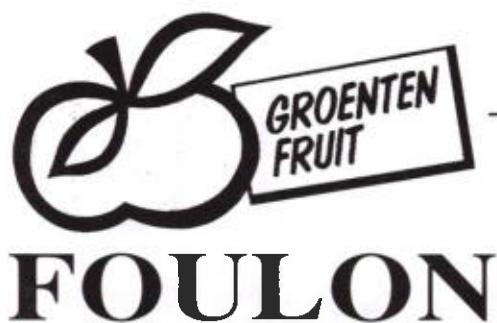
WATOU

Van de frontieren, blauwers en kommiezen

Op uitnodiging van Davidsfonds IJzerwielde vertelt Rik Sohier grensverhalen en anekdotes in "De Katterman" te Watou. Als ontvanger van douane te Abele zag en hoorde hij veel gebeuren rond de grens en verzamelde na zijn pensionering ontelbare verhalen uit boeken en publikaties, maar vooral van de blauwers zelf, met wie hij nog goede contacten heeft. Velen volgen ongetwijfeld zijn artikelenreeks in "De IJzerbode", nog boeiender wordt het om dit stukje volksgechiedenis uit eigen streek te horen vertellen door de auteur zelf.

Dinsdag 23 januari '96 om 20 u. in "Galerij De Katterman", Stoppelweg 13 te Watou.

Davidsfondsleden betalen 50 fr. inkom, niet-leden 100 fr.

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

van woensdag 13 tot en met zaterdag 16 DEC.

Extra CLEMENTINEN

2 kg voor 95 fr.

APPELS JONAGOLD

4 kg voor 99 fr.

GROTE APPELS JONAGOLD

Plateau van 8 kg voor 195 fr.

EXTRA WITLOOF

2 kg voor 99 fr.

WITLOOF klasse II

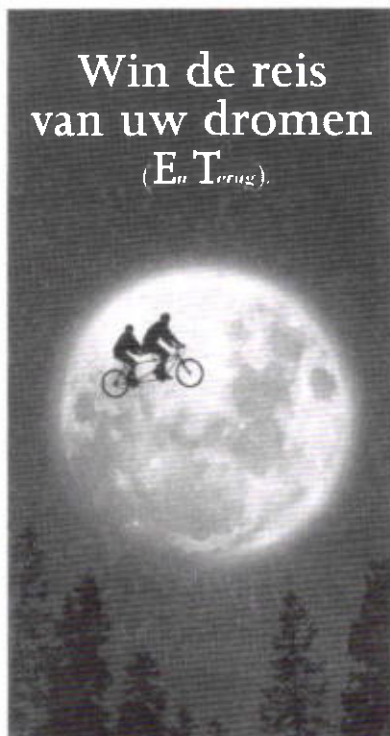
3 kg voor 99 fr.

WORTELEN

5 kg voor 69 fr.

**Win de reis
van uw dromen**

(E. T. rug)

Zeilen op Gran Canaria ? Duiken in Israël ? Surfen op Barbados ? Moet kunnen.

Van 1/12/95 tot 16/01/96 is sparen bij HSA zeer verleidelijk, want dan neemt u deel aan een tombola die u zeer ver kan leiden. Al wat u moet doen is zorgen dat uw spaargeld aangroeit of dat u een nieuwe zichtrekening of boekje opent. Trouwe klanten worden extra beloond bij HSA want de intresten op uw boekjes geven eveneens recht op loten.

Wat kunt u winnen ?

Een prestigieuze Pegase-droomreis voor 2 personen t.w.v. 200.000 BEF. Maar u kan net zo goed met het hele gezin op vakantie voor hetzelfde bedrag.

- 20 andere reizen van Pegase : 5 reizen t.w.v. 100.000 BEF. - 15 reizen t.w.v. 50.000 BEF.
- 40 luxueuze koffersets.
- 400 all-in familietickets van de NMBS voor de Zoo van Antwerpen
- 590 elektro-prijzen.

In elk geval krijgt u een handige Menuwijzer.

Gratis de Praktische Menuwijzer bij netto-aangroei van 25.000 BEF op uw Vrij Spaarboekje, tussen 1 dec. 1995 en 16 jan. 1996.

Spaarvorm	Voorwaarden	Aantal loten
De netto-aangroei op uw boekje (ook plaatsingen op termijn)	• per 5.000 BEF	1 lot dubbele loten voor jongeren tot 25 jaar per 10 loten krijgt u 2 loten extra
Opening van een rekening of boekje	• nieuw eerste Spaarboekje • nieuwe eerste Zichtrekening met bankkaart • nieuw Termijnboekje	5 loten 5 loten 5 loten
De intrest op uw boekje	• per schijf van 5.000 BEF intrest	1 lot

Geert VANDENBUSSCHE

Haringestraat 37, 8972 Roesbrugge-Haringe - 057/30 09 86

DEELNEMER VERKOOPAKTIE

VERKOOPAKTIE

"WINKELN IN HET DORP"

MIDDENSTAND
Afdeling IJZERBODE

ABELE - BEVEREN
KROMBEKE - PROVEN
ROESBRUGGE-HARINGE
STAVELE - WATOU

476 waardebons
2 dec. - 31 dec.

Trekking : 6 januari 1996
in Café "De Landing" te Beveren-IJzer

KINDERAKTIE

Sponsors kinderaktie :

PRINZIE
KREDIET - OUFEBOND
Kantoor Roesbrugge
Roesbruggeplein 7
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 18

BBL
Monterhey Frans directeur
Kantoor Roesbrugge
Roesbruggeplein 7
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 18

24 UUR OP 24
VERZEKERINGSKANTOOR
SOENEN
Tel. 057/30 03 18 Fax 057/33 74 03
KADDESTRAND 20 - 8970 POPPERINGE

Gemeentekrediet
MET MIJN BANK KOM IK VOORUIT
LEO LEEPE
KROMBEKE BEVEREN

ANHYP
Roger DEPREY - PARRET
Moenaardestraat 54
8978 WATOU
Tel. 057/38 82 40
GROTE EINDEJAARSAKTIE
van 25/11/95 tot 31/01/96

G
Generale bank
Waarschijnlijk het bek waams

KB
KREDIETBANK

BOSS
paints
Specialist in gebouwen verven
Gebr. Oduf ABELE
Paul Hespeel WATOU
Berlin Ryckeghem KROMBEKE

CEFA
SPAARBANK
Kantoor
PROVEN - ROESBRUGGE - WATOU

BOKADO
Terenburgseweg 11
8972 PROVEN
De geschenkenzaak
van de streek
Alles aan groothandelsprizen !

HSA
ALLE BELEGGEN - LENINGEN - VERZEKERINGEN
Kantoor
Gert VANDEBRUSSE - DESCHUYTTER
Hengelaars 37 - 8972 ROESBRUGGE-HARINGE
Tel. 057/30 03 18

Lijst van deelnemende winkeliers verschijnen in het volgende nummer van de IJzerbode.

IJZERDORPEN LANCEREN 10e VERKOOPAKTIE "WINKELN IN HET DORP" van 2 dec. tot 31 dec.

De NCMV-afdeling IJzerbode pakt voor de 10e opeenvolgende keer met een verkoopaktie uit onder de duidelijke slogan: "Winkelen in het dorp". Deze aktie loopt van 2 december tot en met 31 december 1995. Een interessante periode om uw inkopen te doen, want ... wie koopt, komt wellicht later als één van de talrijke winnaars uit de bus.

Het systeem blijft nagenoeg hetzelfde als dat van de vorige uitgaven. Per aankoop van 25 fr. of 50 fr. ontvangt de klant een lot.

De totale prijzenpot bedraagt minstens 170.000 fr.:

- 1 x 30.000 fr.
- 1 x 10.000 fr.
- 2 x 5.000 fr.
- 5 x 1.000 fr.
- 16 x 500 fr.

+ waardebons van 250 fr.

De trekking van de prijzen vindt plaats op zaterdag 8 januari 1996 om 19 uur in Café "De Landing" te Beveren-IJzer.

KINDERAKTIE

Dit jaar is de kinderaktie opgevat als steun voor de plaatselijke dorpscholen. Dit is mogelijk dankzij de sponsoring. Dit jaar verzamelen de kinderen de strookjes met kerstboom en nemen deze mee naar hun dorpschool.

De dorpschool met het hoogst aantal strookjes per leerling wint de hoofdprijs. Iedere dorpschool van onze afdeling heeft prijs.

KINDERAKTIE

ABELE

- Abelestationsplein
BAFCOP José - fietsenhandel
- Abelestraat
d' ABEELSTATIE - tuincentrum - sproeistoffen
- DEQUIDT Kristien** - algemene voeding
- Callicannesweg
BP STATION - TERMINUS - café - restaurant
- Gemenestraat
Café "ST.-ELOI"
- Trappistenweg
VERHAEGHE Paul - ijzerwaren

WATOU

- Douveweg
VEREECKE-VANDROMME Myriam
lingerie - textiel
- Moenaardestraat
GOUDEZEUNE Luc - brood en banket
- VERLET Hervé** - brood en banket
- Steenvoorderstraat
CAREYE Marnick - elektro
- "DE KIKKER" Deschilder Regine** - café
- HESPEEL Paul** - schilder - decoratiewerk
- Stoppelweg
VANDEBUSSCHE Jozef
hoeveboter - zuivel
- Watouplein
"AQUA LENO" Lenoir Jeannine
fitness - sauna
- "DE EENDRACHT" De Haene Cecile** - café

PROVEN

- Couthoflaan
BERQUIN Jacques - schilderartikelen
- DEVOS Eddy** - doe-het-zelf - drankcenter
- INDEVUYST Gilbert** - bloemen en planten
- Obterrestraat
GANNE Rita - kapsalon
- NOTEBAERT Emiel** - gasthof "t Rozenhof"
- VERDONCK Nadine** - voeding - textiel
- Provenplein
BORREY Micheline - voedingswaren
- DESMET Stefaan** - bakkerij - patisserie
- DEVER Gilberte** - café "de Zwaan"
- DEVOOGHT Noël** - schoenmaker - herstellen
- TOPZ** - kleding
- Terenburgseweg
BOKADO - geschenkartikelen
- LAMAIRE Rafaël** - elektro

ROESBRUGGE-HARINGE

- Bergenstraat
SCHOONAERT Guido - boekhandel - video
- SCHOONAERT Martin** - drukkerij
- Haringestraat
VANDEBUSSCHE Geert
HSA beleggingen
- Prof.O Rubbrechtstraat
AMELOOT Eddy - geldbeleggingen ASLK
- BISSCHOP Emiel** - voeding
- CAPPOEN** - elektro
- DE FRUITPOORT** - fruit & groenten
- DEROO Joël** - café "t Hof van Commerce"
- VOEDING Johan** - voedingswaren
- Roesbruggeplein
DE AFSPANNING - taverne - snack - brocante
- Weggevoerdenstraat
VANDEBROUCKE Ivo - bakkerij

BEVEREN-IJZER

- Bergenstraat
INSTITUUT NATACHA - schoonheidsartikelen
- DECLERCK Frans** - garage
- MASSA BEHANG** - verven - decoratie
- PILLAERT-GANTOIS** - voedingswaren - textiel
- Grensstraat
DE ZALIGHEID - restaurant
- Kallestraat
't KLEIN LEISELE - café - restaurant

KROMBEKE

- Bankelindeweg
DEQUEKER Roger - café "De Leeuwerik"
- Blasiusstraat
DEVOOGHT Michel - zuivelprodukten
- BUSSCHAERT Raphael** - honden - hobby
- veevoederartikelen
- Graaf van Hoornweg
NEVEJAN Ann - drankcentrale
- Krombekeplein
COLPAERT Freddy - café

STAVELE

- Eversamstraat
BARBIER Willy - gasthof "t Jachthuis"
- Krombekestraat
CORNEILLIE Christine
discount - voeding
- IJzerstraat
BAES Leo - café - kolenhandel

SLAGERIJ-SPEKSLAGERIJ **Y. BARREZEELE- PYFFEROEN**

Bergenstraat 25
BEVEREN (Alveringem)
Tel. 057/30 03 75

TIJDIG BESTELLEN
a.u.b.

- * Warme en koude borrelhapjes
- * Kippeboutjes
- * Kaas- en garnaalkroketten
- * Vis- en vleesvidées
- * Vis- en gewone pizza
- * Visschelp
- * Kaashoorntjes
- * Wijngaardslakken met lookboter
- * Scampis met lookboter
- * Lasagne
- * Garnalencocktail
- * Visbord
- * Gevulde tomaat met versiering
- * Koude schotel met vlees of vlees en vis
- * Standevlees
- * Orloff-, Hawaïaans-, Sint-Hubertus-,
Duivels-, Ardeens-, of varkensgebraad
- * Kalkoen en kalkoenbillen
- * Parelhoenders
- * Kikkerbillen
- * Kalfsvlees
- * Gourmet
- * Fondue
- * Feestpasteien

ROESBRUGGE

Ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer"

Tennislessen tijdens de kerstvakantie

Tijdens de kerstvakantie is er een lessenreeks tennis voorzien voor jongeren (jongens en meisjes van 12 tot 18 jaar). Deze lessen vinden plaats in het Ontmoetingscentrum "Karel de Blauwer" te Roesbrugge van dinsdag 26 tot en met vrijdag 29 december, telkens van 14 tot 16 u. De prijs voor deze reeks bedraagt 350 fr. voor de 4 namiddagen. Het aantal deelnemers is beperkt tot 12.

We danken Frank Boussemaere en Frederic Rappelet die hun vrije tijd willen besteden om onze jeugd iets bij te brengen. Vooraf inschrijven bij Guido Schoonaert, tel. 057/30 15 57.

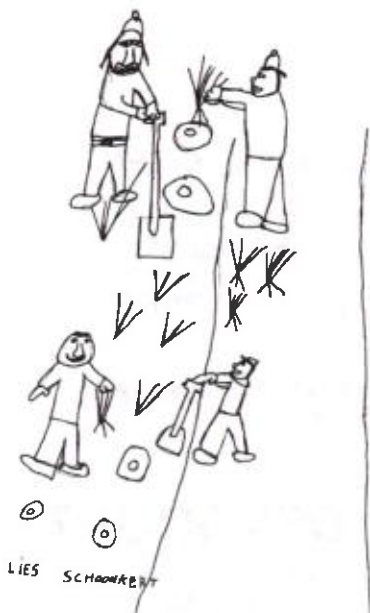
Opsmuk vergaderzaal

Binnenkort worden er overgordijnen opgehangen in de vergaderzaal, die de akoestiek ten goede zullen komen.

We zouden graag het lokaal met enkele beelden en schilderijen wat meer gezelligheid geven.

Mochten er mensen zijn die ons dit willen schenken of in bruikleen geven, gelieve contact op te nemen met het feestcomité of op tel. 057/30 15 57.

VRIJE BASISCHOOL ROESBRUGGE

Drie en vier naar Bommelaer

We reden in Arvids en andere auto's naar de Bommelaer. Ik zat in Arvids auto.

Daarna wandelden we naar de ingang. Daar luisterden we naar de uitleg van de mevrouw.

En dan maar planten ! We werkten in roepjes van twee. Ik werkte samen met Iathias. We kregen per groep een pakje truiken. Het waren meidoorns en sleedoorns.

Na een tijdje stopten we met planten. We regen elk nog een frisdrankje. Dat was erg

lekker ! Ook kregen we daar een diploma.

Dan stapten we terug naar de parking. Maar ... Arvids moeder was er nog niet ! Daar kwam ze dan ! Nu reden we terug naar school. Het was een fijne namiddag !

Olivier Deprey, derde ljr.

KERSTSPEL TE ROESBRUGGE

Fred
Klaar
Wilfried
Wesley
Lot
Jenny

De puzzel van onze samenleving
zit erg moeilijk in elkaar ...

Een grote groep mensen
valt steeds uit de boot ...
Ze vinden hun plaats niet meer
in de puzzel.
Ze tellen niet meer mee ...

We willen de armoede uitsluiten !
Niet de armen !

Een eigentijds kerstspel,
gebracht door de leerlingen van onze
Roesbrugse dorpsschool,
op zondag 24 december
om 17.30 uur
in de kerk te Roesbrugge.

Een opvoering met aangepaste liederen,
sfeervolle teksten,
gebaseerd op 4 weken adventswerking
in onze school.

De moeite waard om erbij te zijn !

Mevrouw Simonne DEPUYDT- MEEUWS overleden

Op 4 december jl. is mevr. Simonne Depuydt-Meeuws overleden. Zij was geboren te Beveren-IJzer op 8 september 1914, en was de echtgenote van onze medewerker, Romain Depuydt (Kwaak).

Simonne heeft jarenlang een rol gespeeld in het kulturele leven van ons dorp. Zij was begaafd met een gevoelige warme stem, en kreeg destijds nog zangles van E.H. Leo Degheeter, kapelaan te Beveren, die naderhand de bouwkosten van een kerk, in Amerika bijeenzong.

Ongeveer vijftig jaar lang stond zij met haar man op de planken, als er te Roesbrugge toneel werd gespeeld. Zij zong in het parochiale zangkoor en verzorgde de muzikale opnamen voor de succesvolle sprookjes, die haar man had geschreven, en die opgevoerd werden tijdens de jaarlijkse ouderfeesten.

Als trouwe levenspartner ging zij op, in de artistieke bezigheden van haar echtgenoot. De basis van haar liefde was bewondering. Er kwam geen "Al weerskanten van de Schreve" in *De IJzerbode*, vooraleer het stukje haar goedkeuring wegdroeg.

Samen met Romain, verbleef zij graag in de bijna ongeschonden natuur even "over de schreve", waar het groen meer dan elders gedijt, ver weg van alle drukte. Maar ze ging nooit één van de vele kapelletjes voorbij, zonder even Maria te groeten. Die kapelletjes die eens haar man inspireerden tot het enig mooie en ontroerende gedicht, *'t Kapelletje aan de frontieren*.

We wensen onze medewerker, veel moed, om zonder Simonne verder te gaan.

Voor al uw feesten Gasthof

Indien U in het Gasthof 't Rozenhof
in het huwelijksbootje stapt,
is er een prachtige ceremoniewagen
gratis ter uwer beschikking

Zelfs de herinnering blijft een feest !!!

Obterrestraat 73, 8972 Proven, Tel. 057/300 335

Gesloten op dinsdag

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Het is
een dwaling,
handel,
landbouw,
en nijverheid
van elkander
te willen scheiden.
Zij moeten
samen bloeien,
of zij gaan samen
te gronde !

BISMARCK, 8.7.1893

SCHRIJNWERKERIJ REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwingen
herstellingswerken
- Eigen fabricatie : houten ramen,
deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaenburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40 03 71

GARAGE - CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30 04 16

verdelers HYUNDAI

LANTRA 1600 GL (oud model)	'95
LANTRA 1600 GL (nieuw model)	'96
PEUGEOT 205 Forever 5-deurs D	'94
PEUGEOT 205 TD 3-deurs	'95
PEUGEOT 205 Look D 3-deurs	'91
TOYOTA Corolla D	'92
TOYOTA Starlet 1000	'86
FORD Escort 1600	'93
NISSAN Sunny break D	'95

Parfumerie - Pedicure - Manicure
Maquillage - Esthetiek
Epilaties - Solarium - Sauna

- ◇ **Geschenkcoffrets** van VANDERBILT
Edt 30 ml vapo + **gratis juweel**
- ◇ Bij aankoop van Edt Maroussia
=> **gratis armband**
- ◇ Bij aankoop Caractère
 - Edt 50 ml vapo = **gratis daim pet**
 - Edt 100 ml vapo = **gratis paraplu**
 (Dit alles zolang de voorraad strekt)
- ◇ Grote keuze in **geschenkmanden en -coffrets** vanaf **150 fr.**
- ◇ 3 **nieuwe** damesparfums !!!
- ◇ **Badschuim** voor kinderen in sprookjesfiguren bv.: Flintstones, ...
- ◇ **Vanaf 18 december krijgt elke klant bij aankoop een GRATIS GESCHENK !!!**

Bergenstraat 1, BEVEREN - ROESBRUGGE
Op afspraak : 057/30 14 12
Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag
Open van 9 - 12 u. en van 13.30 - 19 u.

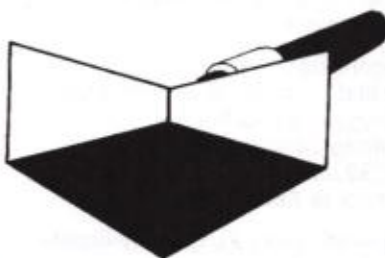
Eerste Volleybalhappening zaterdag 30 december - 14 tot 22 u.

6 reeksen van 6 teams
90 ontmoetingen - 6 terreinen

Minlemen (J/M) • Groep 2,24 m • Heren rekr.
14.00 u. schiftingen
15.30 u. kruisfinales
17.00 u. finales

Rekr. gemengd (2) • Kompetitieven gemengd
18.00 u. schiftingen
19.30 u. kruisfinales
21.00 u. finales

Om het uur : trekking tombola

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

POPERINGSEWEG 240

8908 VLAMERTINGE

tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

**Slachtherten
van de
boerderij
lekker mals
en
cholesterolarm**

M. DEVOOGHT

Blasiusstraat 65
8972 KROMBEKE
Tel. 057/300 749

ALGEMENE BOUWWERKEN- & DAKWERKEN

BERNARD WYFFELS

MOLENWALSTRAAT 1, 8972 ROESBRUGGE

057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND DECEMBER

Kaartingen

- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 december
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 16 en zondag 17 december
maandelijks kaarting voor de leden

MAAND JANUARI

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 10 januari
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 januari
puntenkaarting "Derde Leeftijd"
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 27 en zondag 28 januari
maandelijks kaarting voor de leden

Vogelpik

- Roesbrugge, bij M. Soenen
zaterdag 6 januari
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 13 januari
smijting voor de leden
- Haringe, in "St.-Jozef", bij Cecile Ryon
zaterdag 13 en zondag 14 januari
5^e maandelijks smijting

DORPSSCHOOL BEVEREN-IJZER

11e Winterschoolfeest

zaterdag 23 december '95

- van 19.30 u. tot 22.30 u.: kaasbuffet
in de H. Hartzaal
vooraf inschrijven 057/30 12 42
- om 22.30 u. : gratis dansfeest
- vanaf 19.30 u. : lukkenkaarting
in de klaslokalen

zondag 24 december '95

- van 10 tot 13 u. : lukkenkaarting
in de klaslokalen

ROESBRUGGE BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Simonne Meeuws, 81 j., echtgenote van Romain Depuydt.
- Blanche Gruwier, 67 j., echtgenote van Antoine Depover.
- Zuster Benigna, 74 j.

DE MAXI REKENING

NIEUW

Een klassieke spaarrekening
met een maxirendement

3,25% basisrente
+ 2,00% getrouwheidspremie

Vrijgesteld van roerende
voorheffing tot 55.000 fr.
intresten

Minimum saldo vereist :
150.000 fr.

Kris ROSSEEUW

Tel. 057/30 03 55

Brocante DE AFSPANNING

Aankoop oude meubelen - antiek
glas in lood - melkglas - opruimingen
volledige inboedels
oude winkelinrichtingen - enz...

057/30 15 78 - 056/50 08 36
056/22 22 48

SCHOONHEIDSinstituut

**Valerie
VIANE**

SCHOONHEIDSSPECIALISTE

CAMOUFLAGISTE
van wijnvlekken en littekens

KLEUR- EN STIJLADVIES

Esthetiek - Parfumerie
Pedicure
Zonnebank - 3 gezichtsbruiners

Verzorgde feestmaquillage

**Keuze uit verschillende
cadeautjes en cadeausets**

Provenplein 53
8972 PROVEN
Tel. 057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Met de regelmaat van een klok horen we weer van roofovervallen in onze grensstreek, door de Noordfranse Kappabende. Met een brutale stoutmoedigheid worden uitstalramen stukgereden, en in enkele minuten worden, onder het oorverdovend geloei van het alarm, voor honderdduizenden franken kleren of elektrische en elektronische apparatuur geroofd. De daders worden nooit gevat, niet in België en blijkbaar ook niet in Frankrijk. Burgerwachten zijn verboden. En het verhaal van elke rooftocht eindigt met dezelfde bondige formule : "voorlopig is er van de daders geen spoor". Het stuit werkelijk tegen de borst.

Wat er ook tegen de borst stuit, is dat gebleken is dat de Europese Unie, in 1994 bijna 600 miljard frank onwettelijk of onregelmatig heeft uitbetaald, en dat bovendien de inkomsten door fraude of gesjoemel voor bijna 8 miljard misliepen.

Ook het Belgisch ontwikkelingsbeleid heeft in het verleden, naar nu blijkt, vele miljarden gestoken in projecten die niet werken. Eén voorbeeld : Sinds 1985 staat midden in de brousse van Tanzania een zeer moderne en gesofistikeerde glasfabriek, die nimmer gewerkt heeft. Het project dat meer dan één miljard heeft gekost, was volslagen verkeerd ingeplant en zal nooit werken ! Volgens een dossier in De Morgen zijn er tussen 1980 en 1992 nog minstens vier andere desastreuze ontwikkelingsprojecten uitgewerkt, waarbij meer dan 5 miljard ontwikkelingsgeld werd verspild.

Nog op andere terreinen wordt er voortdurend geld over de balk gegooid. Onlangs is het zgn. Blunderboek van het Rekenhof over het Vlaams beleid in 1994, verschenen. Daarmee wordt aangetoond dat ook de zaken in de Vlaamse regering verre van perfect verlopen. Voornamelijk in dossiers als Aquafin en de Antwerpse Liefkenshoektunnel, zouden er enorme misrekeningen zijn gebeurd. Met het kontrakt voor de Liefkenshoektunnel (die niet rendeert) waarin de overheid alle risico's op zich nam, zou dit het Vlaamse Gewest tegen 2009 niet minder dan 28 miljard kosten.

Moest al dat geld kunnen ter beschikking gesteld worden van de vele duizenden die nu onder of aan de rand van de armoegrens leven, met een pensioentje van rond de 20.000 fr., 't zouden allemaal rijke mensen zijn.

"Bovendien", zegt Gusta, "men spreekt altijd van "ontwikkelingsgeld" en van "overheidsgeld", maar in feite is dat het belastinggeld van de burgers. En voor al die fraude, dat gesjoemel en dat verkeerde gebruik van het geld van de hard werkende man, wordt er niemand verantwoordelijk gesteld. Hier ook het lakonieke gezegde : "voorlopig is er van de daders geen spoor !"

't Is toch erg,
Pol

Deelnemer VERKOOPAKTIE

De Fruitboutique
Bankelindeweg, Krombeke

Onze hospitalisatieverzekering

**21 +
rekening**

**WIJ BETALEN UW
ZIEKENHUISFAKTUUR
EN DIT HOEFT U GEEN
CENT TE KOSTEN !**

- Levenslange dekking indien aangesloten vóór uw 65
- voor iedereen ongeacht beroep of hobby
- recht op éénpersoonkamer naar keuze
- onbeperkt in duur en bedrag
- vergoeding op basis van de werkelijke kost
- geen geneeskundig onderzoek

Zorg ervoor dat u NOOIT hoeft te zeggen :

"Had ik het maar geweten."

WACHT NIET TOT HET TE LAAT IS !

KRIS ROSSEEUW

Provenplein 48, Proven - Tel. 057/30 03 55

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Brieken Krokette was eigenlijk van Rexpoede en zyn vrouwmens Madelon was van Cappeltje, maar ze weunden van ols ze è trouwd waaren, dertig jaar è leen, teegen de platse van Wormhout, omdat Brieken daar werk è vonden hadde. In 't gebun wrochten by è smid, veele jaaren lang, maar ols den dien ermee ophield en geen opvolger had, ging Brieken een tydje naar de Usines-Nord te Duinkerke, maar ten deurde niet lange, achter eenige maanden gerochten binnen in een fabrieksche op het "Terrain Industriel" van Wormhout bykans teegen zyn deure. 't Was geen groote fabriek, meer è soorte van è atelier waardat ze wrochten met è man of dertig.

Madelon had eigentlyk nooit è vast werk had, maar ze ging toch regelmatig by è gedaagd koppel of twee, om 't menagie te doen, in 't zwarte, wel te verstaan. En dat deed ze nu ollezens nog gemakkelijker omdat de twee oudste joengs è trouwd en de deur uut waaren. Er wos alleen nog een achterkommertje, Bertje, è mannetje die nu è jaar of elve of twolve wos, en nog naar Wormhout naar 't schoole ging.

Op è avond, rond de vieren, komt Bertje thuis ol snikken en bleeren. " 't gaat ollichte gaan zeeker" zei Madelon, "wuk hapert er nu weere ?" 't Kwam er moeilik uut, maar 't kwam hierop neere dat de schoolmeester, è vraagd hadde waar dat Turkye lag op de kaart, en omdat Bertje 't nie wiste, met è patat teegen zyn kop in de hoek è vloogen wos. Maar Bertje vertelde er niet by dat'n niet op è let hadde, omdat 'n bezig wos met zyn marbels te tellen en dat meester zyn marbels of è pakt hadde. En dat wos nog zyn grootste verdriet.

Omdat Madelon nog niet lange è leen hoord hadde dat de ouders olsan moeten meewerken met de schoole, en de meester niet moogen contrariëren, gaf ze Bertje nog è klikker by, en 't ventje vloog ook weere in den hoek. Maar omdat 'n bleef janken en ekkeren, vloog 'n zonder eeten naar zyn bedde.

Nog geen ure later kwam Brieken thuis, en aan Madelons aanzichte zag hy rechtuut dat er etwot haperde. Brieken keek rond en zag Bertje niet, die gewoenlyk aan den hoek van de keukentafel zyn huuswerk zat te maaken. "Waar is de Kleen nu?", vroeg Brieken. Madelon vertelde 't heele geval, en dat de Kleen è straft wos van de schoolmeester omdat'n niet è wiste waar dat Turkye lag. "Turkye" vroeg Brieken, "waarom moeten de joengs dat weeten?"

"Nu" zei Madelon, "hy moet het ollezens weeten teegen morgennuchtend of è ga weere è straft zyn!"

"Ja Turkye" zei Brieken, ol scharrelen in zyn haar, "ols je 't gy ook niet weet, ga ik dat moeten gaan vraagen, maar 't kan ollezens nie verre zyn, want er werken twee Turken in nuuz fabriek en ze kommen in veloo!"

**Een geschenk
waar muziek in zit !**

KENWOOD

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Service & kwaliteit